CODEX
DIPLOMATICUS CAVENSIS

TOMUS QUINTUS

MEDIOLANI NEAPOLI
PISIS
HULRICUS HOEPLI
EDITOR BIBLIOPOLA

MDCCCLXXIX

CODEX

DIPLOMATICUS CAVENSIS

TOMUS QUINTUS

CODEX

DIPLOMATICUS CAVENSIS

NUNC PRIMUM IN LUCEM EDITUS

CURANTIBUS

DD. MICHAELE MORCALDI. MAURO SCHIANI.
SYLVANO DE STEPHANO. O. S. B.

ACCEDIT

APPENDIX

QUA PRAECIPUA BIBLIOTHECAE MS. MEMBRANACEA DESCRIBUNTUR

PER

D. BERNARDUM CAIETANO DE ARAGONIA O. S. B.

TOMUS QUINTUS

MEDIOLANI. PISIS. NEAPOLI
HULRICUS HOEPLI
EDITOR BIBLIOPOLA

MDCCCLXXVIII

NEAPOLI—EXCUDEBAT ACHILLEUS MORELLI MDCCCLXXVIII.

INDEX CHRONOLOGICUS

MEMBRANARUM QUAE IN HOC VOLUMINE

CONTINENTUR

Numerus	A. D.	Mensis	Indictio	Nomen et Anni Principis	Membranae Summarium	Arca	Numerus	Pagina
DCCVIII	1018	Augusto	I	30. GUAIMARII et 3. IOANNIS fil. eius	Grimoaldus Ursi filius, et germani eius Ademarius et Ursus, filii Citri, et Maraldus ac eius frater Ioannes, filii Ademari, et Petrus et Citrus, filii Sellicti, tarenis aureis octo, terram cum arbusto prope *Castellum Vetus Nuceriae* vendunt Licto filio Licti.	VI	86	1
DCCIX	1018	Septembri	II	30. GUAIMARII et 3. IOANNIS filii eius	Guaiferius filius q. Guaiferii Comitis, et Lando abbas Monasterii s. Ioannis Salerni, Ioanni pistrinario filio Petri, locant ad annum duo molendina in fluvio Lyrino posita, eo quidem pacto, ut locator det illis kalendis uniuscuiusque mensis quatuor *grani modiolos*.	VI	87	3
DCCX	1018	Novembri	II	30. GUAIMARII et 1. GUAIMARII fili eius	Iaquintus, Lando et Desius Comites, germani fratres ac filii q. Comitis Desii, locant lacum Paulinum nuncupatum, quatuor bonis tarenis auri, Ioanni atrianensi filio Sergii *Boccapizzula*, et Ioanni atrianensi filio Sergii *Mangnanarum*.	VI	88	4
DCCXI	1018	Novembri	II	30. GUAIMARII et 1. GUAIMARII fil. eius	Petrus atrianensis filius Stephani terram in loco Transboneia *ad Tegora*, excolendam tradit Ligorio filio Stephani, qui illi reddere se obligat medietatem vini et pomorum.	VI	89	5
DCCXII	1018	Novembri	II	30. GUAIMARII et 1. GUAIMARII filii eius	Munda filia q. Feri, et uxor Ioannis, eoque consentiente, emit a leviro suo Leone *Boccapiczola* atrianense septem auri solidis terram incultam cum arboribus insitis de loco Transboneia, ubi proprie *Maianum* dicitur.	VI	90	7
DCCXIII	1019	Ianuario	II	30. GUAIMARII et 1. GUAIMARII filii eius	Landolfus comes filius q. Guaimarii comitis terras cum arbustis, vineis et castanetis in loco Silia, secus flumen Pecentinum, in perpetuum dant excolendas quibusdam oneribus et redditibus, Ioanni et Petro filiis Maionis, et Petro eorum leviro, filio Petri.	VI	91	8

Numerus	A. D.	Mensis	Indictio	Nomen et Anni Principis	Membranae Summarium	Arca	Numerus	Pagina
DCCXIV	1019	Februario	II	30. GUAIMARII et 1. GUAIMARII fil. eius	Eupraxius, natione graecus, abbas ecclesiae s. Nicolai de *Gallocanta* apud urbem Veterem, ad duodecim annos bona ipsius ecclesiae, quae sunt Albolae, locat Sergio et Urso filiis Ioannis Cumperti ab Amalphia, eo quidem pacto, ut primis quinque annis nil de collectis fructibus terrarum reddere teneantur, sequentibus vero dent vini et frugum medietatem.	VI	92	10
DCCXV	1019	Martio	II	31. GUAIMARII et 1. GUAIMARII fil. eius	Eupraxius, natione graecus, abbas ecclesiae s. Nicolai de *Gallocanta* apud urbem Veterem, excolendam tradit terram incultam cum castaneto et vinea per novem annos, cuidam Alfano filio Leonis, medietate vini et fructuum.	VI	93	12
DCCXVI	1019	Aprili	II	31. GUAIMARII et 1. GUAIMARII fil. eius	Coram Myro et Mirando iudicibus, Petrus presbyter filius Petri, cui Deusdedit nomen est, et Sikelgaita soror eius et uxor Campsi presbyteri filii Aistolfi inter se dividunt bona, quae Nuceriae possident, sive in loco Barbatiano, sive in Kata-cansulu, vel in monte, ubi sita est ecclesia s. Cyrici, vel alibi ibidem posita sunt.	VI	94	14
DCCXVII	1019	Augusto	II	31. GUAIMARII et 1. GUAIMARII fil. eius	Conventio inita inter Grimoaldum Garofali filium et Sendam filiam Sellicti, uxorem fratris eius ac viduam q. Iaquinti, ac eorum filium Marem, de terris, quae fuerunt q. Machenolfi genitoris Iaquinti et socri dictae Sendae. Pro qua conventione Grimoaldus solvit sex *bonos* auri tarenos.	VI	95	16
DCCXVIII	1019	Novembri	III	60. BASILII Imper. et 57. CONSTANTINI fratris eius	Maria, quae et Marenda vocatur, filia domni Sergii cognominati *Passibola*, ac vidua q. Theodori *Mischini*, vendit Sergio *Spongatello*, filio q. Leonis dudum nauclerii, parvum hortum prope Portam Novam urbis Neapolis, quatuor aureis solidis.	VI	96	20

Numerus	A. D.	Mensis	Indictio	Nomen et Anni Principis	Membranae Summarium	Arca	Numerus	Pagina
DCCXIX	1020	Ianuario	III	31. GUAIMARII et 2. GUAIMARII fil. eius	Guttus atrianensis filius Ioannis, et Ioannes item atrianensis filius Leonis, consobrini fratres, per sex annos dant excolendum Ioanni, Gutto, Urso et Mauro praedium cum crypta ad Veterem iuxta mare positum.	VI	97	21
DCCXX	1020	Ianuario	III	31. GUAIMARII et 2. GUAIMARII fil. eius.	Concessio terrarum cum castaneto in loco *Capaczana*, ubi *Sabuculo* dicitur, per Racconem et Romoaldum filios q. Sassi, Marino et Iaquinto filiis Ioannis a Benevento.	VI	98	22
DCCXXI	1020	Iunio	III	7. IOANNIS . . .	* Conventio inter Sergium *Calendola* et Alfanum de divisione bonorum, quae sunt in loco *Albole* sita.	VI	99	24
DCCXXII	1020	Iulio	III	32. GUAIMARII et 2. GUAIMARII fil. eius	Iubente Ioanne Episcopo Sedis Poesthanae, Romoaldus iudex et advocatus eiusdem, terram et vineam in loco *Ortaianu* ad fines Lucaniae positas partitur cum quodam Nicolao.	VI	100	24
DCCXXIII	1020	Iulio	III	32. GUAIMARII et 2. GUAIMARII fil. eius	Ioannes filius Anasthasii, consueta annua fructuum, frumenti et vini compensatione, colendam accipit terram, quam Iaquintus diaconus ecclesiae s. Maximi Salerni in beneficium possidet ad Nuceriam, ubi *Babacianum* dicitur.	VI	101	26
DCCXXIV	1020	Septembri	IV	32. GUAIMARII et 2. GUAIMARII fil. eius.	Lictus et Sesamus Licti filii, litibus desistentes, proedia, quae instrumentorum vi possident quaeque in societatem habent, inter se dividunt.	VI	102	28
DCCXXV	1020	Octobri	IV	32. GUAIMARII et 3. GUAIMARII fil. eius	Ioannes Raimi filius, coram Romoaldo iudice, declarat bona ad Marianum, ultra flumen Lyrinum posita, de quibus litem costituerat, ad ecclesiam s. Maximi spectare.	VI	103	29
DCCXXVI	1020	Octobri	IV	32. GUAIMARII et 3. GUAIMARII fil. eius	Ioannes Calabritanus bona ecclesiae s. Maximi ad Mairanum, ubi *Arcella* vocatur, per			

Numerus	A. D.	Mensis	Indictio	Nomen et Anni Principis	Membranae Summarium	Arca	Numerus	Pagina
					duos annos conducit, ac se daturum promittit solarium iuxta loci consuetudinem.	VI	104	32
DCCXXVII	1021	Ianuario	IV	32. Guaimarii et 3. Guaimarii filii eius	Alfanus filius Bisantii, et Grimoaldus filius Mirandi presbyteri, et Landus ac Citrus filii Radicisi, et Cicerus Ciceri filius, ac denique Roctus filius q. Ursi ad vadimonium cum eorum advocatis, venturos se pollicentur in causa de rebus ecclesiae s. Maximi ad Mairanum positis.	VI	105	33
DCCXXVIII	1021	Ianuario	IV	»	Amatus filius q. Petri, et Ioannes filius q. Ioannis Iudicis, eiusque uxor haeres q. Mari filii Godini declarant se cum suis advocatis sistere ad componendam litem de domibus vel de terris, sive quae Salerni, sive quae Fellinae sunt, quaeque inter se diviserunt Amatus et Marius.	VI	106	33
DCCXXIX	1021	Februario	IV	»	Maio abbas ecclesiae s. Maximi meliorando tradit bona, quae ipsa ecclesia Nuceriae possidet, ubi *Agella* et *Puteumregente* dicitur, Iaquinto, Petro et Ioanni, filiis q. Sellicti a Capua, pro medietate vini et pro consueto solario quotannis.	VI	107	35
DCCXXX	1021	Februario	IV	»	Balsamus filius Petri ad censum tertiae partis fructuum colenda recipit a Maione abbate s. Maximi per decem et quatuor annos duo praedia ipsius ecclesiae, in loco Rota posita *ad Pulbicianum*.	VI	108	38
DCCXXXI	1021	Februario	IV	»	*De eadem controversia agitur, quae habetur in membrana sub numero DCCXXV.*	VI	109	40
DCCXXXII	1021	Martio	IV	33. Guaimarii et 3. Guaimarii filii eius	Domnandus filius Domnelli a Floccano apud Nuceriam et Risa uxor eius, filia q. Andreae, terras, quas Floccani possident, Miro iudici filio Mirandi subdiaconi vigintis et uno tareno aureo vendunt.	VI	110	41

Numerus	A. D.	Mensis	Indictio	Nomen et Anni Principis	Membranae Summarium	Arca	Numerus	Pagina
DCCXXXIII	1021	Augusto	IV	33. GUAIMARII et 3. GUAIMARII fil. eius	Concessio perpetua terrarum cum arbusto in loco *Sala* apud Nuceriam facta Ioanni et Bono filiis q. Ioannis, et Ioanni, et Mario, et Urso, et Amato, filiis q. Benedicti a Nuceria, per Amatum Archiepiscopum salernitanae sedis; cui tamen illi se obligant conferre quotannis tributa iuxta loci consuetudinem.	VI	111	43
DCCXXXIV	1021	»	»	»	Leo clericus ecclesiae s. Maximi, colenda tradit per sex annos, consuetis oneribus et redditibus statutis, bona quae in beneficium possidet apud Rotam, ubi *Pulbicianum* vocatur, Ioanni filio Maraldi et Petro Petri filio.	VI	112	45
DCCXXXV	1021	Decembri	V	33. GUAIMARII et 4. GUAIMARII fili eius	Solmannus filius q. Ioannis per duos annos *usque duo frudia recollecta*, excolendam accipit a Maione abbate s. Maximi terram incultam, quam ipsa ecclesia ultra flumen Forinum possidet.	VI	113	47
DCCXXXVI	1022	Martio	V	34. GUAIMARII et 4. GUAIMARII filii eius	Drogorarus filius Landonis Comitis terram incultam, quam possidet in castro Montisaurei, Marancio presbytero filio Petri.	VI	114	48
DCCXXXVII	1022	Aprili	V	»	Ursus filius Citri omnia bona, quae Nuceriae possidet, uno excepto hortulo, Sesamo, et Licto, et Musando, filiis q. Licti, vendit quindecim tarenis *auri boni*.	VI	115	49
DCCXXXVIII	1022	Maio	V	»	*Memoratorium*, quo Ferus filius q. Feri declarat se in beneficium accipere a Guaimario Principe et Ioanne Comite, filiis domni Ioannis Principis, ecclesiam sub titulo s. Mariae, quam praedictus Ioannes Princeps ac eiusdem uxor Sychelgaita aedificaverant Salerni *intra murum et muricinum*.	VI	116	51
DCCXXXIX	1022	Iunio	»	34. GUAIMARII	Petrus filius Ioannis *Virini*			

Numerus	A. D.	Mensis	Indictio	Nomen et Anni Principis	Membranae Summarium	Arca	Numerus	Pagina
				et 4. GUAIMARII filii eius	et Taurus filius Petri, consobrini fratres, vendunt Mundae uxori Ioannis atrianensis filii Sergi, qui dicitur *Boccapiczola*, terram incultam, quam intra Mitiliani fines ad Transboneiam possident.	VI	117	52
DCCXL	1022	Iunio	V	»	Angelus filius q. Ursi colendas accipit per tredecim annos a Maione presbytero et abbate ecclesiae s. Maximi duas terras cum arbusto, quas ipsa ecclesia habet in loco Mairano fecus flumen Forinum; Angelus vero de solario et de vino partem se se praestare obligat iuxta loci consuetudinem.	VI	118	53
DCCXLI	1022	Augusto	V	»	Petrus clericus filius q. Petri permutat terram vacuam, quam possidet Salerni ad *hortum magnum*, cum alia terra, quam ibidem habent Boccus filius Ioannis et Petrus filius q. Constantini eiusque uxor Gemma.	VI	119	57
DCCXLII	1022	Septembri	VI	34. GUAIMARII et 5. GUAIMARII filii eius	Guaiferius Comes filius bonae memoriae Guaiferii Comitis, excolendas dat duas terras, quas possidet in loco Barbaciano Nuceriae, consuetis vectigalibus, Stephano filio Donati.	VI	120	58
DCCXLIII	1022	Novembri	VI	»	Sententia, qua lis dirimitur inter Memum ab *Apusmonte* et Iaquintum notarium pro parte ecclesiae s. Maximi de quibusdam terris in loco Apusmonte positis, quosque praedictae ecclesiae esse Leo iudex declarat.	VII	1	60
DCCXLIV	1022	Novembri	VI	»	Risus, filius q. Petri a sancta Tecla, per tres annos concedit medietatem terrae cum aede Salerni prope ecclesiam s. Salvatoris posita Leoni Ursi filio.	VII	2	61
DCCXLV	1022	Ianuario	VI	»	Ignelfreda *de Marzacano*, filia q. Ioannis, quartam uxo-			

Numerus	A. D.	Mensis	Indictio	Nomen et Anni Principis	Membranae Summarium	Arca	Numerus	Pagina
					riam domus Nuceriae sitae vendit septem tarenis auri boni Urso Prandi filio.	VII	3	62
DCCXLVI	1023	Ianuario	VI	34. GUAIMARII et 5. GUAIMARII fil. eius	Ioannes filius Sellicti a Nuceria conducit per quinque annos terram ecclesiae s. Maximi.	VII	4	63
DCCXLVII	1023	Aprili	VI	35. GUAIMARII et 5. GUAIMARII fil. eius.	Amatus filius q. Petri per annos quinque bona sua ulter flumen Tuscianum Urso filio Petri locat, qui se obligat dare quotannis censum *grani quinque tertiaria*, sex vero hordei.	VII	5	65
DCCXLVIII	1023	Maio	VI	»	Ragemprandus Iudex facultatem facit Sergiolo infanti filio Amati, qui naturalis filius fuit Ioannis atrianensis *Boccabitello* vocati, terram cum sylva et vineola de loco Veteri, octo auri solidis Ioanni filio q. Sergii.	VII	6	66
DCCXLIX	1023	Maio	VI		Maio presbyter ecclesiae s. Maximi Salerni dat per viginti et octo annos excolenda bona eiusdem ecclesiae viginti follaris annuis Donato filio Foscemari et Marino filio Petri *Romano*.	VII	7	68
DCCL	1023	Maio	VI	»	Maio presbyter et abbas ecclesiae s. Maximi dat domum ligneam cum terra inhabitandam per viginti et duos annos mensesque quatuor Iohanni presbytero filio q. Ioannis, qui se obligat annua vice unum tarenum aureum ac medietatem domus, quam inter praedictorum annorum limites aedificet, reddere praephatae ecclesiae s. Maximi.	VII	8	70
DCCLI	1023	Augusto	VI	»	Maio abbas ecclesiae s. Maximi in perpetuam emphyteusim concedit Leoni et Ioanni de Saracino, ac Stefano, *Caprella* cognominato, terras ipsius ecclesiae in nucerino agro sitas, ad annuum censum me-			

Numerus	A. D.	Mensis	Indictio	Nomen et Anni Principis	Membranae Summarium	Arca	Numerus	Pagina
					dietatis vini, et de solario iuxta loci consuetudines.	VII	9	71
DCCLII	1023	Septembri	VII	35. GUAIMARII et 6. GUAIMARII filii eius.	*Memoratorium* divisionis terrarum de loco *Iovi* apud Salernum inter Leonem et Amorem filios q. Ioannis et Petrum clericum filium Mundi.	VII	10	73
DCCLIII	1023	Septembri	VII	»	Astilfus filius q. Guidonis res suas et bona, quae possidet Nuceriae, de loco *Turricchio*, Deseae donat, eiusque filiae Gemmolae, quam ab ipso Astilfo concepit; eo tamen pacto, quod si Desea alio viro nupserit, vel demortua fuerit, omnia bona Gemmae erunt, et si ipsa Gemma nupta filios non pepererit, res donatae transferantur, ad ipsius mortem, in proprietatem ecclesiae s. Angeli Nuceriae. Pro tali donatione Astilfus declarat recepisse pallium pro *launegild*.	VII	11	75
DCCLIV	1023	Novembri	VII	»	Iaquintus filius q. Petri a gravissima infirmitate detentus ac proinde morti proximus, portionem bonorum suorum Burgentiae in finibus Lucaniae, tarenis viginti vendit Acto clerico filio q. Fasani.	VII	12	77
DCCLV	1024	Ianuario	VII	16. SERGII ducis Amalphiae et 1. IOANNIS fil. eius.	Petrus filius Amoris *Nuceresi* scribit et firmat declarationem, qua asserit se accepisse ad enserendum per decem annos terram, de loco Fonte apud Amalphiam, a domino Leone filio Ioannis de Constantino, de Lupino, de Leone Comite, et a domna Maria *Iugalia*. Ipsis decem annis completis, de fructibus castanearum reddere promittit medietatem praedictis dominis, deponens *eas iuxta mare*, et quotannis eis ipsis *sabbatarica*, idest calceos (?) offerre iuxta consuetudinem.	VI	13	79
DCCLVI	1024	Aprili	VII	36. GUAIMARII et 6. GUAIMARII filii eius.	Sillictus filius Stephani, tarenis auri duobus vendit Ioanni filio Ioannis presbyteri			

Numerus	A. D.	Mensis	Indictio	Nomen et Anni Principis	Membranae Summarium	Arca	Numerus	Pagina
					castanetum de loco Paterno, ubi *ad Masclatora* dicitur.	VII	14	80
DCCLVII	1024	Iulio	VII	36. GUAIMARII et 6. GUAIMARII fil. eius.	Mirus Iudex filius Mirandi subdiaconi, aliique quamplurimi patroni ecclesiae sub vocabulo s. Adiutoris Nuceriae, de loco *Puciano subtus montem Levinum*, positae, eam ecclesiam cum omnibus rebus, et substantiis, ac supellectilibus, tradunt Mario presbytero filio Ioannis et Stephano clerico filio Andreae.	VII	15	82
DCCLVIII	1024	Decembri	VIII	66. BASILII Imper. et CONSTANTINI fratris eius.	Petrus filius q. Sadelfrit Iudicis eiusque uxor Adelberga filia Ragemfrit, uno aureo solido *soterico holotarcho*, vendunt Michaeli *Macedoni* et Comiti foveam *victualium* iuxta plateam publicam urbis Luceriae.	VII	16	84
DCCLIX	1025	Ianuario	VIII	36. GUAIMARII et 7. GUAIMARII filii eius.	Lando filius q. Landonis ecclesiae s. Martini Nuceriae offert bona, quae ibi possidet, de loco Ducano.	VII	17	85
DCCLX	1025	Ianuario	VIII	»	Grimoaldus filius Ursi coram Ragemprando Iudice, bona sita Nuceriae in loco Agella ecclesiae s. Maximi restituit.	VII	18	87
DCCLXI	1025	Februario	VIII	»	Iaquintus diaconus et primicerius de mandato Maionis, abbatis s. Maximi Salerni, excolendas dat in perpetuum Iaquinto et Stephano filiis Ioannis duas terras de loco Pao apud Nuceriam, consueto solario, ac fructuum et vini medietate.	VII	19	88
DCCLXII	1025	Februario	VIII	17. SERGII Ducis Amalphiae.	Concessio per emphyteusim terrae cum arbusto in loco Angri, ubi *Novella* et *Casamabile* dicitur, facta domno Mirando Iudici filio Dauferii per Gregorium Stabiensem.	VII	20	90
DCCLXIII	1025	Martio	VIII	»	*Praedictae concessionis aliud exemplar.*	VII	21	92
DCCLXIV	1025	Martio	VIII	37. GUAIMARII	Diploma Guaimarii Princi-			

Numerus	A. D.	Mensis	Indictio	Nomen et Anni Principis	Membranae Summarium	Arca	Numerus	Pagina
				et 7. GUAIMARII fil. eius.	pis Salerni ac Guaimarii eius filii, quo donat Alferio primo Abbati ac Fundatori inclyti Monasterii SS. Trinitatis terras, et nemora, et cellas, et aquas, quae per ima vallis Metelliani nomine decurrunt; fines vero donationis, sive hinc sive inde, describuntur.	a. m. A	19	93
DCCLXV	1025	Aprili	VIII	37. GUAIMARII et 7. GUAIMARII fil. eius.	Maio abbas s. Maximi locat Ioanni filio Stephani *Calbenzo* et Grimoaldo filio Stephani medietatem curtis et terrae de loco Angri, ubi *Casamabile* dicitur.	VII	22	96
DCCLXVI	1025	Aprili	VIII	»	* *De eadem locatione ut in praecedenti Instrumento.*	VII	23	98
DCCLXVII	1025	Aprili	VIII	38. LANDOLFI et 14. PANDOLFI fil. eius.	Stephanus abbas monasterii s. Benedicti, quod constructum est iuxta *portam civitatis Abellini*, per decem annos dat excolendam terram de loco Baneo Petro filio Petri et Ioanni filio Ioannis medietate fructuum.	VII	24	98
DCCLXVIII	1025	Aprili	VIII	38. LANDOLFI et 14. PANDOLFI fil. eius.	Remissio duorum *monimінum*, seu documentorum, quae communia sunt Petro filio Petri et Mauro filio Bassi, per Petrum facta eidem Mauro, qui se obligat ea restituere, si necesse fuerit, praedicto Petro.	VII	25	100
DCCLXIX	1025	Maio	VIII	37. GUAIMARII et 7. GUAIMARII filii eius	Ingnelfreda terram cum aliquantis avellanarum arboribus, Nuceriae, ubi *Ermoaldu* dicitur, sitam, pro pignore tradit Petro filio q. Grimoaldi, qui eidem Ingnelfredae auri tarenos decem commodavit.	VII	26	101
DCCLXX	1025	Iunio	VIII	»	Ademarius et Adelferius, filii q. Ademarii amalphitani, qui erat filius domni Sergii Imperialis Patritii et Amalphitanorum Ducis, tarenis auri triginta et duobus, terram cum vinea de loco *Felline* apud Salernum, vendunt Bisantio filio q. Alfani.	VII	27	102

Numerus	A. D.	Mensis	Indictio	Nomen et Anni Principis	Membranae Summarium	Arca	Numerus	Pagina
DCCLXXI	1025	Iulio	VIII	37. GUAIMARII et 7. GUAIMARII fil. eius	*Memoratorium*, quo Petrus presbyter et Cardinalis ecclesiae s. Maximi coram domno Maione abbate eiusdem ecclesiae locavisse declarat per tredecim annos terram cum arbusta vite apud Nuceriam de loco Agella, quam in beneficio possidet, Adelferio filio Maranci.	VII	28	104
DCCLXXII	1025	Augusto	VIII	»	Maio abbas s. Maximi Constantino, natione Graeco, filio Kalozuri presbyteri dat terras excolendas apud Nuceriam, quibusdam statutis oneribus.	VII	29	105
DCCLXXIII	1025	Augusto	VIII	»	Dauferius abbas ecclesiae s. Mariae Salerni, bona eiusdem ecclesiae de loco Liciniano dat per decem annos, nonnullis oneribus adimplendis, Ligorio filio Ioannis, et Ioanni, et Petro, et Urso, filiis q. Petri, qui se obligant excolere, ibique arbores et vites serere.	VII	30	107
DCCLXXIV	1025	Augusto	VIII	66. BASILII Imper. et 63. CONSTANTINI fratris eius	Aurilianus primicerius, cognomento *Caballinus*, filius q. Petri *Caballini*, una cum consensu Rosae uxoris suae terram in monte Vesuvio, ubi *Somma* dicitur, positam vendit Sparano filio q. Auriliani *de Fontana*, tarenis decem et octo.	VII	31	109
DCCLXXV	1025	Septembri	IX	37. GUAIMARII et 8. GUAIMARII fil. eius.	Leo et Amor, germani filii q. Ioannis, terram cum vinea de loco *Iovi* apud Salernum emunt a Petro clerico filio Mundi.	VII	32	111
DCCLXXVI	1025	Septembri	IX	»	Coram iudice Ragemprando Risus, filius q. Achini, et Maio abbas ecclesiae s. Maximi compromissum faciunt adeundi una cum iudice terras, de quibus actio instituebatur ab eis, ut litem inter se componant.	VII	33	112
DCCLXXVII	1025	Novembri	IX	18 SERGII Du-	* Divisio castaneti et sylvae			

***

Numerus	A. D.	Mensis	Indictio	Nomen et Anni Principis	Membranae Summarium	Arca	Numerus	Pagina
				cis Amal. et 2. anno....	ac domus inter Ioannem de Iohanne et Maurum filium Sergii, Amalphitanos.	VII	34	112
DCCLXXVIII	1025	Novembri	IX	37. Guaimarii et 8. Guaimarii filii eius.	*Morgingab*, seu instrumentum donationis quartae partis suorum bonorum per Maurum subdiaconum filium Pinnini uxori suae Aldanae filiae Petri.	VII	35	113
DCCLXXIX	1026	Ianuario	IX	»	Petrus clericus et abbas Cappellae Palatii, filius q. Petri, locat Ioanni filio q. Miri, consueto solario terram sitam Nuceriae de loco *Monticello* subtus ecclesiam s. Quirici	VII	36	114
DCCLXXX	1026	Martio	IX	38. Guaimarii et 8. Guaimarii filii eius.	Ursus atrianensis filius Lirini *de Gutto* excolendas tradit terras in loco *Beteri* iuxta flumen positas, Petro filio Ioannis et Stephano filio Ioannis *Pesanu*. Eo siquidem pacto, ut si Petrus et Stephanus eas ipsas terras melioratas venumdant, omnibus emptoribus Ursus praeferendus sit, dummodo is extimationi se subiiciat; si secus, venumdant cui voluerint.	VII	37	116
DCCLXXXI	1026	Maio	IX	»	Maio abbas s. Maximi confirmat locationes terrarum, quas ecclesia ipsa possidet in loco *Angre*, ubi *Casamabile* dicitur.	VII	38	117
DCCLXXXII	1026	Maio	IX	»	Alferada filia q. Rochi et uxor Sesami donat, viro suo consentiente, quartam partem duarum terrarum cum vinea de loco *Iovi* cuidam Tandae filiae q. Ioannis atrianensis et uxori Leonis filii Sergii *Manganaro*, a qua accepit camisiam pro *Launegild*.	VII	39	119
DCCLXXXIII	1026	Iunio	IX	»	Ioannes filius q. Petri donat *unum passum* terrae de loco *Frecdaria* apud Salernum Ioanni filio Petri, qui pro Launegild pallium tradit.	VII	40	121
DCCLXXXIV	1026	Iulio	IX	38. Guaimarii	Instrumentum divisionis ter-			

Numerus	A. D.	Mensis	Indictio	Nomen et Anni Principis	Membranae Summarium	Arca	Numerus	Pagina
				et 8. GUAIMARII fil. eius.	rarum de loco Tusciano apud Salernum inter Iaquintum, Ioannem, Landolfum, Landemarium Comites, filios q. Maraldi, et Truppoaldum filium q. Gaidonis.	VII	41	122
DCCLXXXV	1026	Octobri	X	38. GUAIMARII et 9. GUAIMARII filii eius.	* Iaquintus et Petrus filii q. Petri, et Raydulphus abbas monasterii s. Sophiae Salerni conventionem inter se ineunt de terra in loco Marano sita.	VII	42	123
DCCLXXXVI	1026	Novembri	X	»	Areghisius filius q. Falconis emit a Gisolfo filio q. Guidonis terram incultam intus Salernum prope viam, quae ducit ad Portam Rotensem.	VII	43	124
DCCLXXXVII	1026	Novembri	X	»	Ermesenda filia Ursi, et filius suus Romoaldus vendunt, *iuxta legem Romanorum*, domum quam Salerni possident, Ademario abbati ecclesiae s. Gramatii.	VII	44	125
DCCLXXXVIII	1026	Decembri	X	»	Petrus presbyter filius Falconis terram ad Nuceriam, ubi *Palumbara* dicitur, cuidam Guinardo vendit tarenis auri viginti.	VII	45	126
DCCLXXXIX	1027	Ianuario	X	»	Adelferius et Guaiferius Comites, filii q. Risandi, excolenda terram et vineam de loco *Olearia*, intra Salerni fines, consuetis oneribus Ioanni filio q. Petri tradunt.	VII	46	128
DCCXC	1027	Februario	X	»	Risus filius Ursi *Pappacena* terras Nuceriae sitas, ubi Agella dicitur, restituit Iaquinto presbytero et primicerio ecclesiae s. Maximi.	VII	47	130
DCCXCI	1027	Iunio	X	9. GUAIMARII et 1. GUAITELGRIMAE genitricis eius	Promissio *Morgengab* Rodelaitae puellae filiae Petri per Ioannem filium Ioannis, qui in uxorem eam ducturus est. Sequitur tradictio praedicti *morgengab* secunda die nuptiarum.	VII	48	131
DCCXCII	1027	Iulio	X	»	Radelghisius Comes, filius			

Numerus	A. D.	Mensis	Indictio	Nomen et Anni Principis	Membranae Summarium	Arca	Numerus	Pagina
					q. Adelferi per quatuor annos locat molendinum quod habet in fluvio Veteri, Iohanni graeco molinario.	VII	49	132
DCCXCIII	1027	Augusto	X	65. CONSTANTINI Imperatoris	Exemplar *Morgengab*, quo Ioannes filius Sevii *de civitate Melfi*, quartam suorum bonorum partem donat Dumnanae filiae Magni de eadem civitate.	VII	50	134
DCCXCIV	1027	Novembri	XI	10. GUAIMARII	Maghenolfus presbyter filius Granati, et Petrus diaconus filius Ioannis bona ecclesiae s. Maximi Salerni, quae in beneficium possident in loco *Montorio*, locant Marancio presbytero filio Petri, quibusdam oneribus adimplendis.	VII	51	135
DCCXCV	1027	Novembri	XI	»	*Memoratorium* locationis terrarum de loco *Agella* apud Nuceriam, per Iaquintum presbyterum et primicerium filium Gaudiosi, statutis nonnullis pactis, factae Ioanni filio q. Petri.	VII	52	137
DCCXCVI	1028	Ianuario	XI	»	Petrus et Iaquintus, germani fratres, ac eorumdem soror Auria, filii q. Ciceri, terram cum domo inter se dividunt.	VII	53	139
DCCXCVII	1028	Ianuario	XI	»	Testamentum Iaquinti filii Petri *de Correiano* in beneficium uxoris ac filiarum suarum exaratum.	VII	54	142
DCCXCVIII	1028	Maio	XI	»	Iaquintus Comes, filius q. Gaidonis, vendit auri tarenis viginti et quinque Stephano filio q. Ioannis agrum Salerni positum prope ecclesiam s. Salvatoris.	VII	55	144
DCCXCIX	1028	Augusto	XI	»	Concessio terrarum, de loco *Olearia* apud Salernum, facta Urso per Imetancum Comitem consuetis oneribus.	VII	56	145
DCCC	1028	Octobri	XII	11. GUAIMARII	Domnus Musandus abbas s. Sophiae Salerni duas terras			

Numerus	A. D.	Mensis	Indictio	Nomen et Anni Principis	Membranae Summarium	Arca	Numerus	Pagina
					de loco Lanzara, ubi *a la Statua* dicitur, excolendas tradit Ioanni filio Mauri e Nuceria, consuetis oneribus.	VII	56	147
DCCCI	1028	Octobri	XII	11. Guaimarii	Musandus, monasterii s. Sophiae abbas, in emphyteusim concedit terram de loco *Campoarbusto* apud Nuceriam, medietate vini et pomorum et consueto solario, Constantino gracco filio Kalaiuri.	VII	57	149
DCCCII	1028	Octobri	XII	»	Musandus abbas s. Sophiae terram cum arbusto de loco *Lanzara* locat, statutis quibusdam oneribus iuxta loci consuetudinem, Raynaldo filio q. Ioannis, et Maraldo et Maioni, germanis fratribus et filiis q. Stefani a Nuceria.	VII	58	151
DCCCIII	1028	Octobri	XII	»	Tradictio duarum terrarum cum arbustis monasterii s. Sophiae Salerni facta Leoni e Nuceria, filio q. Stephani, per Musandum abbatem.	VII	59	153
DCCCIV	1028	Novembri	XII	»	Iaquintus filius Nannigni a Nuceria accipit ad exarandum terram cum arbusto ibi sitam ac propinquam monasterio, quod dominus Guaiferius aedificaverat, a Musando abbate s. Sophiae.	VII	60	155
DCCCV	1028	Novembri	XII	»	Musandus dat excolendas Adalferio filio q. Saberni terras cum arbusto de loco *Silia*.	VII	61	157
DCCCVI	1028	Decembri	XII	»	*Memoratorium*, quo Machenolfus, filius q. Richardi, terram cum arbusto ad Nuceriam, ubi *a la Sala* dicitur, locat Landoni filio q. Andreae, et Ioanni presbytero, Alferio et Ademario, germanis fratribus.	VII	62	159
DCCCVII	1028	Decembri	XII	»	Gemma, uxor Leonis et filia Iaquinti, consentiente viro suo, vendit terram et domum Salerni supra *portam s. Fortunati*, *Elini* vulgo dictam, Ioanni Comiti filio q. Maraldi.	VII	63	161

****

Numerus	A. D.	Mensis	Indictio	Nomen et Anni Principis	Membranae Summarium	Arca	Numerus	Pagina
DCCCVIII	1028	Decembri	XII	11. GUAIMARII	Musandus abbas s. Sophiae, consuetis oneribus, tradit terram cum arbusto intra curtem ipsius monasterii positam, ubi *campu rapistaru* dicitur, Ermengardo filio q. Ioannis magistri de loco Apusmonte.	VII	64	163
DCCCIX	1029	Ianuario	XII	»	Musandus abbas s. Sophiae Salerni locat Guisoni filio Rusandi et Liotardo filio Mari terras cum arbustis vitibus ad Nuceriam, ubi *Gorga Lupeni* et *ad Arenola* dicitur *subtus castellum*.	VII	65	164
DCCCX	1029	Ianuario	XII	»	Grimoaldus filius domni Ioannis, quibusdam sub pactis, accipit ad excolendum duas terras cum castaneto monasterii s. Sophiae, quae sunt iuxta flumen Pecentinum de loco Silia.	VII	66	166
DCCCXI	1029	Februario	XII	»	Maghenolfus presbyter et Petrus diaconus ecclesiae s. Maximi locant terras de loco Montorio, ubi *Ctrione* dicitur, quas in beneficium possident, Iaquinto filio Petri.	VII	67	16
DCCCXII	1029	Februario	XII	»	Concessio in perpetuum ecclesiarum s. Mariae et s. Nicolai apud flumen Sylerem, ubi *Mercatello* dicitur, facta per Iaquintum, Landonem et Desium Comites, germanos fratres ac filios q. Disii Comitis, Fusco presbytero.	VII	68	170
DCCCXIII	1029	Februario	XII	»	Abbas monasterii s. Sophiae Salerni, medietate vini et pomorum, concedit duas terras cum arbusto, ubi *Campitellu* et *Ortellu* dicitur, Amato filio q. Ciceri.	VII	69	172
DCCCXIV	1029	Februario	XII	»	Musandus abbas monasterii s. Sophiae molendinum in flumine Lyrino constructum, per tres annos locat Andreae molitori.	VII	70	174
DCCCXV	1029	Martio	XII	»	Emphyteusis perpetua ter-			

Numerus	A. D.	Mensis	Indictio	Nomen et Anni Principis	Membranae Summarium	Arca	Numerus	Pagina
					rae de loco *Barbaciano* apud Nuceriam, ad ecclesiam s. Maximi pertinentis, in favorem Mirandi filii Berengneri *de Saba*, nonnullis oneribus statutis et acceptis.	VII	71	175
DCCCXVI	1029	Martio	XII	11. Guaimarii	Machenolfus filius q. Machenolfi emit duodecim tarenis auri a Ioanne filio q. Rofi a Nuceria bona, quae ipse Ioannes ibi possidet super ecclesiam s. Prisci ad *Catapalubulum*.	VII	72	178
DCCCXVII	1029	Maio	XII	»	Tradictio bonorum de loco Silia iuxta flumen Pecentinum a Musando abbate s. Sophiae facta Ioanni et Petro filiis q. Ioannis, ut ea excolant.	VII	73	179
DCCCXVIII	1029	Maio	XII	»	De mandato domni Amati Archiepiscopi salernitanae ecclesiae Ursus filius q. Prandi locat Ferrando clerico terras ad Nuceriam, ubi *a la Sala* dicitur.	VII	74	180
DCCCXIX	1029	Maio	XII	»	Radoaldus filius q. Maraldi a Correiano, et Roma mater eius donant Leoni filio Bisantii terram et domum Salerni sitas.	VII	75	182
DCCCXX	1029	Iulio	XII	»	Musandus abbas s. Sophiae in emphyteusim perpetuam terras, quae sunt Nuceriae, ubi *Statua* dicitur, consuetis oneribus tradit Ioanni et Stephano filiis Petri.	VII	76	183
DCCCXXI	1029	»	XII	»	* Ioannes filius Rofrid a Ioanne filio Erberti emit castanetum et sylvam Nuceriae, ubi *ad Preturum* dicitur.	VII	77	184
DCCCXXII	1030	Februario	XIII	12. Guaimarii	Coram Principe in *sacro salernitano palatio* Desius filius Corbi, suo suaeque genitricis Cetrae nomine, declarat Maionem ecclesiae s. Maximi abbatem usurpasse bona ad ipsam ecclesiam pertinentia de loco *Agella* ad Nuceriam.	VII	78	185

Numerus	A. D.	Mensis	Indictio	Nomen et Anni Principis	Membranae Summarium	Arca	Numerus	Pagina
DCCCXXIII	1030	Februario	XIII	12. Guaimarii	Leo et Ioannes atrianenses filii Ursi de Lupino tradunt Marino filio Ioannis, qui dicitur *de Rudipertus*, bona excolenda de loco Veteri consuetis oneribus.	VII	79	186
DCCCXXIV	1030	Aprili	XIII	»	Praxus abbas s. Nicolai *de Gallucantu* in emphyteusim dat terram, de loco Salicto infra Militianenses fines, Alfano filio q. Leonis, nonnullis pactis et oneribus definitis.	VII	80	187
DCCCXXV	1030	Aprili	XIII	»	Partitio terrarum Nuceriae inter Machenolfum filium Benedicti *Fogari*, et Sellictum monachum filium Ciceri cognatum suum.	VII	81	189
DCCCXXVI	1030	Maio	XIII	16. Ioannis Ducis Amalphiae.	Domnus Leo filius q. Sergii *de Urso, de Leone, de Trasinundo* emit integram partem cuiusdam domus, Amalphiae positae iuxta maris litus, a Theodenanda filia Mauronis et vidua Mansonis.	VII	82	194
DCCCXXVII	1030	Iulio	XIII	12. Guaimarii	Permutatio terrarum de loco *Pandola* apud Rotam inter Muntorium filium Alechisi et Ademarium presbyterum.	VII	83	195
DCCCXXVIII	1030	Septembri	XIV	13. Guaimarii	Marinus et Ioannes filii q. Leonis Atrianensiis donant Theodonandae sorori suae terram de loco *Staffilo* apud Veterem.	VII	84	196
DCCCXXIX	1060	Novembri	XIV	»	Petrus iudex filius q. Grimoaldi *Gentilis* et Petrus *Terrabendeca* filius Alfani fideiussionem sibi dant ad invicem coram Guidone Castaldo pro finienda lite de terra apud Nuceriam, ubi *Floccanum* dicitur.	VII	85	197
DCCCXXX	1030	Novembri	XIV	»	*Aliud exemplar chartae supradictae.*	VII	86	198
DCCCXXXI	1030	Decembri	XIV	»	Ursus Atrianensis filius q. Leonis de *Gutto* conventionem facit cum Ioanne filio			

Numerus	A. D.	Mensis	Indictio	Nomen et Anni Principis	Membranae Summarium	Arca	Numerus	Pagina
					Petri de permissione vindendi terram apud flumem Veterem, quam ipse Ursus excolendam concesserat Petro filio supradicti Ioannis.	VII	87	198
DCCCXXXII	1031	Februario	XIV	13. Guaimarii	Confirmatio locationis terrarum apud Mitilianum, ubi *Forma* vocatur, nonnullis pactis et oneribus, per Ioannem filium q. Mansonis, Mauro filio Martini et Sendae uxori eius filiae q. Truppoaldi.	VII	88	199
DCCCXXXIII	1031	Martio	XIV	*Desunt anni Principis*	Gemma, filia Petri *Cantalena* de Transmonte, infantulum Ioannem, quem procreavit cum Petro e Salerno, in famulatu Ioannis *Tecapanta* filii Gregorii de *Bicu* collocat, cui in omnibus apparere debet. Habetur de famulatu huiusmodi integra conventio.	VII	89	201
DCCCXXXIV	1031	Aprili	XIV	13. Guaimarii	Restitutio terrae, quae sita est inter Camellam et Vatollam in Cilento, Abbati Monasterii S. Archangeli per Comites Camellae, Ancillae Dei et Palaseae.	VII	90	202
DCCCXXXV	1031	Maio	XIV	»	Ioannes filius domni Visantii infantulus, *infra aetatem*, et Guaiferius filius q. Atenolfi fideiussionem sibi praebent ad invicem coram iudice, de componenda lite, quoad possessionem terrae et domus Salerni.	VII	91	203
DCCCXXXVI	1031	Iunio	XIV	»	Guaimarius Comes filius q. Guaimarii et Musandus Abbas Monasterii s. Sofiae Salerni tradunt, censu annuali solidorum auri decem et octo, Petro presbytero filio q. Petri a Nuceria, bona in agro nucerino, *Aputmontes* et Sarni posita.	VII	92	204
DCCCXXXVII	1031	Augusto	XIV	»	Locatio moletrinae apud Veterem ad sex annos, tarenis decem annualibus, per Radelchim Comitem filium q. Adel-			

*****

Numerus	A. D.	Mensis	Indictio	Nomen et Anni Principis	Membranae Summarium	Arca	Numerus	Pagina
					ferii Comitis facta Stephano filio q. Sergii et uxori eius Deseiae.	VII	93	206
DCCCXXXVIII	1031	Augusto	XIV	13. Guaimarii	Iaquintus Comes filius q. Desigii Comitis excolendam dat per tres annos terram secus flumen Sylerem , Ioanni *Ballense* filio Landonis.	VII	94	207
DCCCXXXIX	1031	Octobri	XV	14. Guaimarii	Mila, filia q. Ioannis et uxor Astilfi filii q. Leonis, donat domum, quam possidet in castro Caputaquensi, Remedio filio q. Andreae et Beraldo filio q. Viti.	VII	95	208
DCCCXL	1031	Novembri	XV	»	Compositio litis de quibusdam terris apud *Montorum* inter Maghenolfum presbyterum filium q. Granati et Petrum diaconum filium Ioannis et alios.	VII	96	210
DCCCXLI	1031	Novembri	XV	»	Truppualdus Abbas et Scriba Palatii per viginti et novem annos, concedit nonnullis Iudaeis , quorum nomina descripta sunt,puteum ad Principem Salerni pertinentem , in Iudaica positum; pro qua concessione Iudaei se obligant reddere quotannis duas utres caprinas et cingulum sericum.	VII	97	211
DCCCXLII	1032	Februario	XV	»	Madelmus filius q. Iaquinti et uxor eius Griselaita filia q. Mari terram cum vinea, intra fines Mitiliani sitam apud Transboneiam,vendunt triginta et duobus auri solidis Gregorio presbytero filio q. Gregorii.	VII	98	212
DCCCXLIII	1032	Februario	XV	»	Benedictus e Calvanico filius q. Rodenandi declarat accepisse ad colendam terram et castanetum de loco Calvanico, ubi *ad Cupula* dicitur, a Visiniano Sculdai , nomine Guaimarii Principis et fratrum eius Guidonis et Paldulfi.	VII	99	214
DCCCXLIV	1032	Aprili	XV	»	Lando filius Landonis *Bassi*,			

Numerus	A. D.	Mensis	Indictio	Nomen et Anni Principis	Membranae Summarium	Arca	Numerus	Pagina
					aliique ex ipsamet Bassi familia e Nuceria, locant terram quam possident ad *pedem de Turre rubta mezana*, medietate pomorum et consueto terratico, Nicolao Graeco filio q. Constantini.	VII	100	216
DCCCXLV	1032	Iunio	XV	14. Guaimarii	Instrumentum venditionis terrarum ultra flumen Tuscianum factae Petro filio Mansonis per Ioannem monachum Monasterii s. Benedicti.	VII	101	217
DCCCXLVI	1032	Octobri	I	5 Romani Imper.	Ademarius filius q. Ioannis proesbyteri, duobus solidis sotericis vendit cuidam Michaeli vineam, quam possidet Luceriae apud flumen Salsulam, ubi dicitur *Labandaria*.	VII	102	219
DCCCXLVII	1033	*deest*	»	*desunt anni Principis*	Basilius de Crommyda vendit pro statuto pretio quatuor et viginti solidorum Nicolao de s. Caterina domum, quam possidet in civitate Barensi ad s. Mariam de Metizzia.	aa	3	221
DCCCXLVIII	1033	Februario	I	15. Guaimarii	Friderisius Comes filius q. Radoaldi ad excolendas concedit Summo filio Petro, et Domnando filio Angeli res suas, quas possidet de loco *Ribus Saltu* in agro salernitano.	VII	103	224
DCCCXLIX	1033	Aprili	I	»	Pinta, quae Aloara vocatur, filia q. Leonis Amalfitani, ut filium suum Ioannem aere alieno liberare posset, de licentia principis, medietatem omnium bonorum suorum, quae sunt intra et extra Salernum, solidis centum, vendit Petro filio q. Pandonis.	VII	104	226
DCCCL	1043	Maio	I	»	Ioannacius filius q. Leonis de Marino, et Marinus eius frater, dividunt inter se bona, quae sive Salerni, sive alio possident.	VII	105	229
DCCCLI	1033	Iunio	I	47. Landolfi et 23. Pandolfi fil. eius.	Locatio bonorum Petri proesbyteri filii Genci et Ioannis filii Marandi ab iisdem facta			

Numerus	A. D.	Mensis	Indictio	Nomen et Anni Principis	Membranae Summarium	Arca	Numerus	Pagina
					Ioanni et Simeoni filiis Ioannis.	VII	106	230
DCCCLII	1033	Iunio	I	47. LANDOLFI *et* 23. PALDOLFI *fil. eius*	Petrus proesbyter filius Genci et Ioannes filius Marandi donant terram de loco Baneo Ioanni et Simeoni filiis Ioannis, a quo receperunt in launegild pallium.	VII	107	232
DCCCKIII	1033	Iunio	I	»	Venditio terrae de loco Baneo apud civitatem abellinensem per Petrum presbyterum filium Genci facta Ioanni et Simeoni fratribus filiis Ioannis.	VII	108	233
DCCCLIV	1033	Iunio		»	Petrus proesbyter filius Genci et Ioannes filius Marandi, terram de loco Baneo, per tredecim annos locant Ioanni et Simeoni filiis Ioannis.	VII	109	234
DCCCLV	1033	Octobri	II	16. GUAIMARII	Adelferius abbas Ecclesiae S. Maximi, terram apud Nuceriam, ubi *Novara* dicitur, in perpetuum excolendam concedit nonnullis et consuetis oneribus, Vassallo filio Iaquinti.	VII	110	236
DCCCLVI	1033	Octobri	II	»	Nucerinus, Leo et Stephanus germani fratres, et filii q. Stephani, terram cum domo in castro Nuceriae, Petro uterino eorum fratri vendunt viginti tarenis aureis.	VII	111	238
DCCCLVII	1033	Octobri	II	»	Iaquintus proesbiyter et Primicerius ecclesiae s. Maximi, concedit terram de loco *Agella* apud Nuceriam, Vassallo et Ioanni, fratribus ac filiis Iaquinti, cum facultate pistrinum ibi construendi, acutendi aqua, quae *de la Forma* vocatur, ad ipsam ecclesiam pertinentem.	VII	112	240
DCCCLVIII	1033	Novembri	II	»	Mirus Iudex filius q. Miri diaconi locat per septem annos Mario filio q. Martini terram Nuceriae sitam ad Floccanum.	VII	113	241
DCCCLIX	1033	Novembri	II	»	Donatio terrae intus Batol-			

Numerus	A. D.	Mensis	Indictio	Nomen et Anni Principis	Membranae Summarium	Arca	Numerus	Pagina
					lam et Camellam per Mansonem et Guaimarium, filios Guaiferii, ac per alios Comites, Laurentio Abbati Monasterii s. Archangeli in Cilento.	VII	114	243
DCCCLX	1033	Novembri	II	16. GUAIMARII	De mandato Principis Ioannes Castaldus concedit ad excolendam terram Sacri Palatii de loco *Tusciano* Martino a Capua filio Petri.	VII	115	244
DCCCLXI	1033	Decembri	II	»	Adalferius Abbas ecclesiae s. Maximi terram, quam possidet in loco qui dicitur *Casaamabile* ad Angrum, tradit excolendam Ioanni et Marancio filiis q. Maranci *Ragimperghe*.	VII	116	245
DCCCLXII	1033	Decembri	II	»	Adalferius Abbas ecclesiae s. Maximi terram apud Nuceriam, ubi *Cancellata* dicitur, Ioanni filio Ammori locat, consueto solario et medietate glandium.	VII	117	248
DCCCLXIII	1034	*deest*	II	*Desunt anni Principis*	Helena monialis, Leandri filia, ac eius consobrinus Nicolaus Casanensis filius Portaritae, nulla necessitate coacti offerunt ecclesiae s. Theodori Martiris bona, quae possident apud Appium.	aa	4	249
DCCCLXIV	1034	Februario	II	16. GUAIMARII	Commutatio terrarum inter domnum Dauferium, qui deget Batollae in Cilento, et Alfanum filium domni Stefani.	VII	118	251
DCCCLXV	1034	Februario	II	»	Sandus filius q. Mari de bonis, quae habet apud Forinum, ubi *Preturo* dicitur, in commune cum fratre suo Dauferio duas terras vendit Ioanni filio Bisantii, qui est gener Faroaldi filii Alechisi. Caetera vero, quae habet ex materna haereditate in territorio Forino, auri solidis constantinianis viginti ipsi patri suo Dauferio vendit.	VII	119	253
DCCCLXVI	1034	Februario	II	»	Marus filius q. Petri qui			

******

Numerus	A. D.	Mensis	Indictio	Nomen et Anni Principis	Membranae Summarium	Arca	Numerus	Pagina
					fuit filius adoptivus Andreae filii Leonis *Algelmo* vendit domum Salerni Petro presbytero et Ioanni filiis q. Mari.	VII	120	255
DCCCLXVII	1034	Martio	II	16. GUAIMARII	*Memoratorium*, quo Sico filius q. Risi conventionem facit cum Petro et Ioanne filiis q. Alfani de divisione bonorum in loco *Trintinaria*.	VIII	1	256
DCCCLXVIII	1034	Martio	II	»	Maraldus filius Dauferii solidis aureis quinque vendit Laurentio, Abbati monasterii s. Archangeli de Monte Corace in Cilento, terram in loco *Batolla*.	VIII	2	258
DCCCLXIX	1034	Martio	II	»	*Vicariatio*, seu permutatio terrarum de nucerino agro facta inter Ferrandum clericum filium q. Aczonis et Maghenolfum filium Richardi.	VIII	3	259

CODEX CAVENSIS DIPLOMATICUS

DCCVIII.

A. D. 1018.

† In nomine domini tricesimo anno principatus domni nostri guaimari, et tertio anno principatus domni iohanni eius filio, gloriosis principibus, mense agustus, prima indictione. Ideoque nos grimoaldus filius ursi, et urso et ademari germani filii citri, et maraldus et iohannes germani filii ademari, et petrus et citro germani filii sillicti, clarefacimus, quoniam comuniter abuimus cum aliis nostris consortibus una pecia de terra cum arbusto bitatum in locum nuceria propinquo ipso castellum beterem, que nobis est pertinentes in pars ipsorum genitoribus nostris; modo bero congruum est nobis ipsa nostra sortionem exinde benumdaret litti filio idem litti, qui est unus de ipsi consortibus nostris, et tunc ante subscripti testes ostedimus unum brebem quod ibidem relectum fuit: erat continentes, qualiter frampertus, qui fuit abio ipsius litti, et maraldus, qui fuit abio meumque grimoaldi et bisabio nostrumque ursi et ademari, et maraldi, et iohanni, et petri, et citri, et fuerunt germani filii godelperti, compreenserat ad pastenandum in partionem da landenolfus filius idem landenolfi, bice sua et pro bice de filii adenolfi germani sui, seu et da lando nepote eius, tam pro se quam et pro bice landenolfi germani sui, terra illorum quam abuerat in locum nucerie propinquo ipso castellum, que abet finis: de uno capite fine bia puplica, et de uno latere fine iohanni filii trasiperti et fine laudati filii lupi, et de alio capite fine alia bia, et de alio latere fine supradicti genitori ipsorum framperti et maraldi et iohanni barbani eorum; de ec bero terra, qualiter superius finis posite sunt, totum illut compreenserat ipsi nominati frampertus et maraldus ad pastenandum in partionem: istut continebat ipse brebem et aliut; et dum infra suprascripte finis pertinet nobis, exinde aberet inclita quartam partem, interea nos superius nominati grimoaldus et urso, et ademari, et maraldus, et iohannes, et petrus, et citro, qui sumus thio et nepotes, sicut nobis congruum est, nostre bone boluntatis ante eodem subscripti testes per anc cartulam benumdedimus tibi predicti litti tota et inclita nostra sortionem de supradicta rebus de suprascripto locum, quod est quartam partem infra superscripte finis, unde

de ipsa quartam parte quod tibi benumdedimus, nec nobis qui supra nominato thio et nepote, neque a nostris eredibus, neque a nullus quemqua ominibus nichil exinde reserbabimus portionem, set tota et inclita ipsa quartam parte, qualiter superius dicta est, tibi predicti litti exinde benumdedimus, cum omnia intro se abentibus omnibusque suis pertinentiis, et cum bice de bia sua, et cum ipsum brebem quod superius declarabimus, ad securiter et firmiter amodo et semper tu et tuis eredibus illut abendum, dominandum, possidendum, omnia inde faciendum quod bolueritis, et pro confirmandam et stabiliscendam anc nostram bindictionem da presenti recepimus a te predictus litto statutum pretium, idest auri tari boni numerum octo, sicut inter nos combenit, finitoque pretium ipso aput nos; de qua per bona combenientiam guadia tibi predicti litti dedimus, et mediatorem tibi posuimus urso presbiter filius andree abitator de locum bantianum [1]); et per eadem guadia obligamus nos et nostris eredibus antistandum et defensandum tibi tuique eredibus tota et inclita suprascripta nostra bindictionem da partibus uxoribus nostre et da illi ominibus et partibus, cui per vos illut vel exinde datum, vel obligatum, seu manifestatum esset paruerit; de aliis bero ominibus non queratis nos inde auctores et defensores, set cum ista cartula et cum istum brebem, quod superius declarabimus, et cum quale alia monimen et rationem inde abere potueritis, licentiam et potestatem abeatis bice nostra in omnibus inde causare et finem facere, sicut vultis, et vobis illut abeatis et per vos ipsis illut vobis defensatis; si autem, sicut dictum est, nos et nostris eredibus semper taliter tibi tuique eredibus illut non defensaberimus, vel si nos nostrisque eredibus quomodocumque per qualecumque rationem illut vel exinde tibi tuique eredibus tollere aut contrare quesierimus, et quodcumque causationes vobis inde preposuerimus, ante omnia questio et causatio nostra tacita et bacua sit, et obligamus nos et nostris eredibus componere tibi tuique eredibus biginti auri solidi constantini, et illut vobis per inbitis defensemus per illo ordine, sicut superius dictum est: tantum, si aliquando tempore exurserit eredes ipsorum superscripti landenolfi, et adenolfi, et landoni, et landolfi, aut quiscumque pro eorum partibus, et emiserit nobis de supradicta rebus qualiscumque causationes, unde nobis occasionem preponere possat, sibe de illut dibidendum secundum ipsum brebem de ipsa pastenationem, sibe per qualecumque ordinem pro ipsa pastenationem, ut cuniungatis vos uniter nobiscum vos et vestris eredibus nobiscum et cum nostris eredibus..... ipsum brebem de ipsa pastenationem usque ad beram legem, et uniter adque communiter inde causemus usque ad beram et diffinitam legem, et in quale parte ipsa quarta

---

[1]) *Bantia*, in Lucania.

nobis perbenerit quod vobis benumdedimus, talem inde abeatis vos et vestris eredibus omni tempore per ipsa cartula per supradicto ordinem; set, ut ipsa cartula per aliis modis non fiat trasmutatam, ipsa cartula vobis emisimus, et alia tale inde nobis retinemus, et taliter scribere rogabimus te iso presbiter et notarius, actum montorum.

† Ego grimu

† Ego amatus.

DCCIX.

A. D. 1018.

† In nomine domini tricesimo anno principatus domni nostri guaimari, et tertio anno principatus domni iohanni eius filii, gloriosi principibus, mense september, prima die intrante secunda indictione. brebem emissum nobis guaiferius filius quondam guaiferi comiti et lando abbas monasterii sancti iohanni situs intus anc salernitanam cibitatem ante porta rotense, per combenientia ante subscripti testes communiter tradidimus iohanni molinator filio petri inclita duobus molina, que communiter abemus, que dedicata sunt in flubio lirino propinquo mare. inclita ipsa molina, qualiter conciata vel edificata sunt, cum mole et ferraturia sua, et cum arcaturiis, et iscle, et aquarum usibus, et transita et exita sua, illut eidem iohanni tradidimus, tali hordine, ut amodo et usque unum annum expletum in kalendas de suprascripto mense september liceret illum et homines qui ille miserint, inclita suprascripta molina sue potestatis tenere et dominare, et cotidie illam regere et conciare, ut perfecte macenare possant, et omnis molitura que de ipsa molina tollere vel abere potuerint, totum sue sint potestati, faciendum quod boluerit: preter per omnes kalendas deant ad missum nostrum ibidem biginti quadtuor modiola de granum, quale ibidem intraberit, mundum absque ordeum, ad tale mensura, quale usque nunc consuetudo est illut tollendum, et deant nobis omnis tunsura de ipsa molina: medietatem illut ad missum meumque guaiferi, et medietatem ad pars predicti monasteri; et quando infra ipso constitutum necesse fuerit mole in ipsa molina, nos ille ibidem eorum demus bone, sicut meruerit, per illis conciate et ordinate, sicut meruerit; et si ipsa arcaturia de ipsa molina plena vel rupta fuerit, ubi nos inde scire fecerint, da presentis illam conciare faciamus, sicut meruerit, et quantum opera perdiderit pro ipsa ruptura et mole et pro generationem, nobis illut imputemus, et per omnis ebdomada

macenare michi nominati guaiferi omnis granum meum absque molitura, quod ibi mandaverimus, et in pars ipsius monasteri macenarent per omnis die sapati, sibe de nocte, omnis granum qui ibidem mandaverit, absque molitura. Unde in eo hordine per vona combenientia guadia nobis ipse iohannes dedit, et mediatorem nobis posuit: michi guaiferi posuit mediatore petrus comes filius quondam alfani, et michi nominati abbati mediatore posuit petrus filius arechisi; et per ipsa guadia obligavit se et suos eredes, ut si taliter, sicut dictum est, nobis non adimpleberit et aliquit exinde contradixerit, componere michi nominati guaiferi, vel ad meos eredes, et ad partibus ipsius monasterii quinquaginta auri solidos costantinos: ad ipso constitutum inclita ipsa molina cum omni pertinentia sua conciata ad nostra remittat potestatem, faciendum quod boluerimus, per suprascripta guadia et obligata pena. Verumtamen suprascripta molina cum omnis pertinentia sua et ipse isclis, medietatem pertinet michi nominati guaiferi, et medietatem predicti monasteri, et unc brebem scribsi ego dauferius notarius.

† Ego myrandus notarius me subscripsi

† Ego ademari me subscripsi.

DCCX.

A. D. 1018.

† In nomine domini anno tricesimo principatus domni nostri guaimari, et primo anno principatus domni guaimari [1]) eius filii, gloriosi principibus, mense nobember, secunda indictione. memoratorium factum a nobis iaquintus, et lando, et disiu comitibus, germani filii quondam disigi comiti, eo quod ante ante subscripti testes tradidimus iohanni atrianensi, filio sergi boccapiczula, et iohanni atrianensi filio sergi mangnanarum unum lagum nostrum qui dicitur paulinum, cum omnia pertinentia sua, qui ex omni parte ad fine nostra coniuntum est, et liceat illis vel illorum eredes, et omines quod illis ibidem miserit, amodo et usque unum annum completum per ipso lagum piscare, qualiter voluerit, et omnes pisces quod ibidem comprenserit, toti illis sibi abere; seu et liceat illis per isclis indeque et per mercatellum folia colligere, et lingna pro focu abscidere et tollere iusta ratione; et illis pro taliter pro censum exinde dederunt nobis quadtuor auri tari boni: ad ipso annum

---

[1]) Hoc anno, mortuo Ioanne, assumptus fuit Guaimarius IV filius Guaimarii III.

completum inclita suprascripta tradictione cum ipsum lagu perveniant ad nostram potestatem. unde pro taliter guadia nobis dederunt, et mediatores nobis posuerunt se ipsis; et per ipsa guadia obligavit se et suis eredibus, ut si aliquit inde remobere aut contrare quesierit, componere obligaverunt se et suis eredibus biginti auri solidos constantinos, et omnia suprascripta nobis complire, et hunc brebem scripsi ego iohannes notarius.

† Ego lando

† Ego ioannes.

DCCXI.

A. D. 1018.

† In nomine domini anno tricesimo principatus domni nostri guaimari, et primo anno principatus domni guaimari eius filio, gloriosi principibus, mense nobember, secunda indictione. Memoratorium factum a me petrus atrianense filio quondam sergi, eo quod ante subscripti idoneis hominibus per bona comvenientia ad tenendum et pastenandum tradidi ligori filio stephani una pecia de terra mea, que abeo in locum trasboneia, ubi propio ad tegora dicitur; as fines et mensuras abet: de una parte fine via publica que pergit ad mare, inde passos quadraginta quinque: alia namque parte fine ballone, inde passos quadraginta quinque, longitudo vero de anbobus lateribus ana passos centum in ipsa parte da mare da ipso ballone usque in ipsa via publica, quam et de ipsa alia lateribus partibus da fine ipso vallone et usque in ipsa via da mare. per iamdictas fines et mensuras cum vice de via sua ego ei tradidi tali ordine, ud amodo facerent ibi reditum, et ibidem residere et avitarent et suos eredes, et fovee et omnes sue utilitati iusta rationem ibi facerent, et tota res ipsa pastenare viti de bono vitineo et pomis, et surgere et edificare ibidem perfecta vinea; et quantum vinum et poma exinde exierit amodo et usque quadtuor anni completi, totum esset sue potestatis, faciendum que boluerit. Et da completi ipsi quadtuor anni in antea usque completi duodecim anni, per omnes annum per tempum de vindemie faciant ille et suos eredes scirent nos et nostris eredibus, ut nos ibi pergamus, vel dirigamus missos noster, et ille vel eius eredes tota ipsa vinea rationaviliter vindemiare, et omnes vinum et poma exinde per medietatem ibi ad palmentum dividerent in palmento suo, qui ille ibi fecerit, et reponant ille vel eius eredes ipsa nostra sortionem de ipso vinum in organeo, qui nos ei ibi adsingnavimus, qui per ille et eius eredes per

annum ipso organeo esset perfectum bonum conciatum et studiatum, et faciant nobis salbum ipso vinum usque illos exinde tollere fecerimus, absque degeneratione, et ingne, et mures: missum nostrum, sibe nos, dum ibi steterimus, ille vel eius heredes notrire secundum suam possivilitatem, et amodo ille vel eius eredes pastenare ibidem cannietum et salicetum; ad completi autem sidecim anni, ud amodo se compleant, ille autem et suos eredes abeant in tota ipsa res per iamdictas fines et mensuras vinea de bono vitineo surta, perfecta, lebata et inpalata ad palos cannas, et circoitum bona clusa, et sic esset operata bona, sicud locus ipse et de tantos annos meruerit, et presens faciant ille, vel eius heredes, scirent nos, ud ibi pergamus, et adsignet nobis surtum cannietum et salicetum perfectum, et dividerent ille, vel eius eredes, tota ipsa terra cum vinea et salicetum et cannietum per iamdictas fines et mensuras iusta rationem in duas partes ad equale mensuras, et prius ego vel meos eredes compreendamus exinde una sortem, qualem boluerimus, reliqua ipsa alia sorte tradamus ipsius ligori et ad eius eredes, per talem securitatem bonam facta, omni tempore defensatum per nos et per nostros eredes cum vice de via sua da omnes omines omnique partibus: ipso reditum qui ibi est, si ebenerit in sortionem nostram, potestatem abeant ille exinde tollere et in sua sortione portarent, et ipsa lingnamina que modo ibi sunt in ipsa res, quanta exinde ille vel eius eredes absciderit, per medietatem nobiscum illas dividere; palmentum vero qui ibi est, si in sortionem nostram ebenerit, demus ei medietatem, et si in eius sortionem ebenerit, deant ille nobis medietatem. Ita ut ipsa sortionem de predicta res que ei in sortionem a nos ebenerit, si aliquando tempore ille vel eius eredes daturum vel vinditurum abuerit, non abeant potestatem cuicumque illos dare, preter mihi meique eredibus illos deant ad iusto baliente pretium quod iuste fuerit adpretiatum, et faciant ille vel eius eredes exinde scire nos pro illos tollendum per tertio constitutum usque diebus triginta sex; et si infra ipsa constituta noluerimus eos emere, dandum nos inde ei iusto baliente pretium quod iuste fuerit adpretiatum, tunc licead illis eos dare cui boluerit. Nam si ante ipsa constituta cuicumque illos dederitis sine nostra licentiam, ud parutus sit, sicud de illorum potestatem exet substractum, tunc sine pretium rebertar ad nostram et de nostris eredibus potestatem. Unde pro taliter per bona combenientia guadia michi ipse ligori dedi, et mediatorem nobis posui se ipsum per apposita omnes pignera et causam suam legitimo et inlegitimo; et per ipsa guadia *etc. Statuta mulcta viginti auri solidorum constantinianorum.* Et ego alderissi notarius unc brebem scripsi et interfui.

† Ego amatus

† Ego petrus me subscripsi.

DCCXII.

A. D. 1018.

† In nomine domini tricesimo anno principatus domni nostri guaimari, et primo principatus domni guaimarii eius filio, gloriosi principibus, mense nobember, secunda indictione. Ideoque ego leo atrianense filius quondam sergi boccapiczola , sicut mihi congruum est , bona mea bolumtate per hanc cartulam benumdedi adque ad semper abendum confirmo tibi mulieri nomine monde congnate mee, filia quondam feri, qui sit uxor iohanni germano meo, inclita sortionem meam de omnis rebus mea quem abeo in locum trasboneia, ubi ad maiano dicitur, finibus mitilianense, de quantum quantoque de ipsa rebus mihi est pertinentes per successione , sicut diximus , inclitam ipsam meam sortionem tibi nominate monde congnate mee, astante ipso iohannes germano meo et predicto viro tuo, et per eius bolumtate benumdedi cum sortionem meam de omnis monimen inde continentes qui est rebus ipsa cum insitetum et terra bacua, cum omnia intro se abentibus et suis pertinentiis, et cum bice de biis suis, et cum ipsa sortionem meam de omnis monimen inde pertinentes. Unde de inclita ipsam meam sortionem de ipsa rebus nullam mihi, vel uxori mee, aut cuiqua ominibus, vel in quavis partibus, exinde restitit aut dicimus remanere sortionem. Set , sicut diximus , funditus illut tibi nominate congnate mee benumdedit , sceptuatum sortionem meam, quem abeo in terra cum castanietum meum qui est in ipso monte qui dicitur catarisuo, quod ad meam reserbo potestatem: illo aliut totum inclita ipsa sortione mea tibi nominate monde congnate mee benumdedit, ad securiter et firmiter amodo et semper tu nominata congnata mea et tuis eredibus illut abendum, dominandum , possidendum, omnia inde faciendum quod bolueritis, absque omni mea et de meis eredibus , aut cuiqua ominibus contrarietate vel requisitione. Unde pro confirmandam et stabiliscendam anc mea bindictione nunc a presentis recepi a te nominata congnata mea statutum pretium, i sunt auri solidi de tari septem ana quadtuor auri tari boni per solidos, sicut inter nos combenit in omnis deliberatione , finitoque vero pretium ipsum aput nos. Ea ratione per bona combenientia guadia tibi nominate congnate mee dedit, et mediatorem tibi posui me ipsum; et per ipsa guadia *etc. Sequitur formula, statuta mulctā viginti auri solidorum constantinianorum.* Et quale tempore tu et tuis eredibus per vos ipsi bolueritis inde esset auctores et defensores, bice nostra licentiam et potestatem abeatis in omnibus inde causare et finem facere, sicut bultis, cum quale rationem inde abueritis ; nam , quando me

et meis filiis et eredes exinde auctores et defensores abere quesieritis, ego autem et meis filiis et eredes inclita supradicta mea bindictione tibi tuique eredibus defensemus et omnia adinpleamus, sicut superius legitur, per supradicta guadia et obligata pena. Quam te ademari notarius scribere rogabimus, actum salerno.

† Ego radoaldus me subscripsi

† Ego petrus notarius me subscripsi.

DCCXIII.

A. D. 1018.

† In nomine domini anno tricesimo principatus domni nostri guaimari, et primo anno principatus domni guaimari eius filii, gloriosi principibus, mense ianuarius, secunda indictione. Memoratorium factu a me landolfus comes filius quondam guaimari comiti, eo quod ante subscripti testes per vona combenientia tradidit iohanni et petri germani filii quondam maroni, et petri congato illorum filio petri turbi, due clusurie de terra cum arbustum vitatum, et pomis, et insiti, et castanei, quod abeo in locu silia ista parte flubio pecentino per finis et mensurie. Una de ipse clusurie de una parte fine mea inde sicut rebolbit, inde sunt passi centum sexaginta octo: de super fine mea, sicut bia discernit, sicut rebolbit ipsa via, inde sunt per ipsa via passi centum triginta nobem: ab oriente fine mea, inde sunt passi nonaginta sex. Ipsa alia clusuria per ec finis et mensurie: ab oriente fine mea, inde sunt passi octuaginta octo: de super similiter fine mea, inde sunt passi quinquaginta octo: ab occidente similiter fine mea, inde sunt passi octuaginta: de subtus a meridie fine mea, inde sunt passi sexaginta tres, tota soprascripta rebus ad iusto passum omini: inclita ipsa clusuria priore tradidimus ipsius iohanni medietatem, et ipsa alia medietate tradidimus ipsorum petri et petri, ipsa alia clusuria posteriore tradidimus predicti germani filii maioni. In tali ordine illut eorum tradidimus, ut amodo et omni tempore ad sua et de suis eredibus sint potestate illut tenendum, dominandum, et fobee et omnis sue utilitatis ibidem faciendum, et ibidem residere et abitare, et totum ipso arbustum suo tempore de super et de subter lavorare et cultare, sicut in ipso locum meruerit, et, ubi meruerit, illut cludere et clusum illum abeant, et sic per annum totum illut lavorare et cultare, ut proficiant et non dispereant, et salbum illut faciant, et per annum de vindemie faciant me vel meos eredes scire, ut missum nostrum illuc dirigamus,

et illis totum illut suo tempore vindemiare et poma inde colligere, et omnis vinum exinde ibique ad palmentum ibique inter nos dividamus per medietatem: nos tollamus illut medietatem, et illis medietatem, et ipsa nostra medietate de ipso vinum ibique in domus sua in organea nostra, quod ibique eis dederimus, per illis vona conciata vona, sicut meruerit, et faciant illut salbum, dum illut inde tulerit, absque generatione et ingne, et ipso vinum ibique reponant et faciant illut, sicut supradictum est; de que per annum in ipsa rebus seminaverint, deant inde nobis ibique had aira inclita una tertia partem, et due sortis inde sivi abere, ita ut per aire faciant scire, ut missum nostrum illuc dirigamus, et per annum deant nobis palmentateca, et, dum missum nostrum ibidem steterit pro recipiendum ipsa nostra sortione, illis eum nutrire secundum suam possibilitatem; castanee et insite que per annum ibidem sunt, illis eam colligere et seccare, et medietatem ille nobis ibique nobis dare, et medietatem ille heorum demus. Et quale tempore de ac terra salernitana exierit aliubi ad avitandum, aut si tale culpa fecerit unde cecidere debuerit, suprascripta rebus perveniant ad nostra potestatem, faciendum inde omnia quod boluerit. Sic tamen, ut si infra tribus anni ibidem fuerit rebersi ad avitandum, vel ubi in gratia pervenerit de ipsa culpa, suprascripta rebus ad illorum perveniant ad illorum potestatem, tenendum et laborandum illut in suprascripta ratione: tantum ipsum annum, si lavoratum tollant inde ipsum frudium si fuerit lavoratum, et quale tempore illis rebus ipsa tenere et lavorare noluerit, aut non potuerit, suprascripta rebus vona laborata et cultata et clusa perveniant ad nostra potestatem, faciendum inde omnia quod boluerimus, et ille inde exire cum omnia sua causa mobilia et ire cum illut, ubi boluerit. Unde pro taliter guadia michi dederunt et mediatores mihi posuerunt se ipsis; et per ipsa guadia obligaverunt se, et suis, et eredes suas, ut si aliquit de omnia suprascripta nobis non adimpleberit et aliquit inde contradixerit, per vona combenientia componere obligavit se et suis eredibus mihi meique eredibus triginta auri solidos constantinos et omnia suprascripta nobis adimplerent. Et hunc brebem scripsi ego iohannes notarius.

† ego ermenandus

† Ego grimoaldus me subscripsi.

DCCXIV.

A. D. 1019.

† In nomine domini tricesimo anno principatus domni nostri Guaimarii, Et secundo [1]) anno principatus domni guaimarii eius filii, gloriosi principibus, mense februarius, secunda indictione. Memoratorium factu a nobis eupraxi grecus, qui sum presbiter et abbas ecclesie sancti nicolay de locum beteri, pertinentem ecclesia ipsa lamberti et landoari comitibus germani filii quondam alberti comitis, et nos risus et rodericus germani filii quondam maraldi, et madelmus filius quondam iaquinti, et petrus nepote istius madelmi ac filius sergi et imperatisse, qui ipsa imperatissa sororem est ipsius madelmi, ego nominatus risus, vice mea et vice romoaldi notarius genero meus et vice romoaldi filius meus, et ego nominatus abbas pro vice ipsius ecclesie et per largietatem de ipsis comitibus, qui sunt dominii ipsius ecclesie, eo quod ante subscripti ydoneis hominibus tradidimus sergi et ursi, qui sunt natibi de terra de amalfi ac filii iohanni cumperti, de rebus que conmune abemus in locum albole, ub ipalombara dicitur, pertinentia salernitana. . . . longitudo de anbas lateras ana passos centum, et latitudo in omni loco passos sexaginta sex et due parti de . . . hominis, que adiacet ista pecia in pars occidentis et de omni parte ad fine nostra coniuncta est, cum bice de bia sua . . . ut amodo et usque duodecim anni conpleti ad sua et de suis heredibus sint potestatem, tenendum et dominandum, et fobee et omnis sue hutilitatis ibidem faciendum iusta ratione, et reditum ibi facerent, et ibidem residerent et abitarent, et in tota ipsa pecia pastenaret vinea de bono vitinio, seu cannietum et salicetum et pomis, et illut annualiter lavorare et studiarent, sicut meruerit; et que vinum et frudium inde exierit amodo et usque quinque anni completi, totum illut sivi aberent. Et da ipse quinque anni usque ipsi duodecim anni conpleti, quantum vinum et fruges inde exierit, per medietatem ibique inter nos dividamus; illis medietatem, et nos medietatem, ita ut de ista nostra medietate pars ipsius ecclesie tollad inde medietatem, et nos omnes suprascripti medietatem, ad dividendum inter nos, sicut per lege ibidem abere debemus sortionem: tantum ipsi pastenatores annualiter per tempore de vindemie scire faciant nos, ut illuc dirigamus missos nostros, videlicet pars ipsius ecclesie unum missum, et nos omnes alium missum pro recipiendum ipsa nostra sortione de ipso vinum;

[1]) Lege: *primo*.

et si noluerimus illut. . . . . reponere et dederimus eorum ibidem organeum da vinum, illis ipsum organeum conciaret bonum et studiarent et ipso vinum nostrum . . . . reponeret in reditum vel casa, quod ibi fecerint, et faciad nobis illut salbum, donec illut inde tollamus absque degeneratione et ingnem, et, dum ipsi missi nostri ibi steterit pro ipsa vindemia, illis eos notrirent secundum suam possivilitate. Ad conpleti ipsi duodecim anni abeant in tota ipsa pecia vinea facta, et operata, et cultata, et inpalata, seu cannietum, vel salicetum seu pomis, sicut de tantos annos locus ipse meruerit, et scire nos faciant ad vinea plena, et dividant tota ipsa pastenationem per medium equaliter iusta rationem, et pars ipsius ecclesie et nos predicti consortes vel nostris eredibus conprehendamus inde prius quale parte voluerimus, unde pars ipsius ecclesie tollad et abead medietatem, et nos medietatem, et ad ipsi germani pastenatores, vel ad illorum eredes, tradamus in sorte ipsa alia medietate, per tale securitatem bonam factam, ut omni tempore securiter illut abere possant defensatum per nos et nostris eredibus et per pars ipsius ecclesie da omnes homines omnique partibus: reditum et palmentum quod ibi abuerint, si venerit in sortione sua, aberet illut sivi; et si venerit in sortione nostra, potestates abeant illut inde disturbare et portare ad suam sortionem. Et si aliquando ipsa sua sortione daturam aut vindituram abuerint, non abeant potestatem cuicumque illut vel exinde vindere aut dare, sic ut de illorum potestatem siad sustractum; preter nobis nostrisque heredibus et in pars ipsius ecclesie illut vindant ad iusto pretium que iuste fuerit appretiatum, et faciant nos inde scire pro illut tollendum per tertio constitutum usque dies triginta sex; et si infra ipsa constituta noluerimus illut emere et dare inde eorum iusto baliente pretium, post ipsa constituta licead illis eos dare cui voluerit; nam si ante ipsa constituta, si cuicumque illut vel exinde dederint, sic ut de illorum potestatem esset sustractum, sine pretium rebertad ad nostram potestatem et de pars ipsius ecclesie, et stetimus nos defensare illorum tota iamdicta traditionem usque ipsi duodecim anni conpleti cum vice de bia da omnes homines. Unde in eo hordine per conbenientiam guadia nobis dederunt ipsi germani et mediatores nobis posuerunt se ipsis, ut si taliter *etc. Statuta mulcta triginta auri solidorum Constantini.* Et pro parte ipsius ecclesie scribsi ego myrandus notarius.

† Ego alderissi notarius me subscribsi.

† Ego dauferius notarius me subscripsi.

DCCXV.

A. D. 1019.

† In nomine domini tricesimo primo anno principatus domni nostri Guaimarii, et primo anno principatus domni guaimarii eius filius, gloriosi principibus, mense martius, secunda indictione. Memoratorium factu a me alfanus filius leoni, eo quod ante subscripti ydoneis hominibus per bona conbenientiam ad tenendum et lavorandum tradidit mihi eupraxius presbiter et abbas ecclesie sancti nicolay, qui constructum est in locum veteri pertinentem lamberti et landoari comitibus, germani filii quondam alberti comiti de rebus pertinentem ipsius ecclesie, qui esse videtur in vocabulum ubi dicitur salittu, qui est terra cum vinea deserta, et castanictum, et vacuum uno teniente per hec finis et mensurie: a parte occidentis fine ipsius ecclesie, inde passi duodecim et gubita dua et palmum unum: a parte meridie fine sicut termiti ficti sunt, inde sunt passi quadtuordecim, gubita dua, palmum unum, et ab inde rebolbente in oriente passos duos, et abinde saliente in pars meridie passi quinquaginta duo minus cubitum unum, et abinde revolbente in meridie passi quadtuor, et iterum salientem in sursum passi biginti tres et palmi tres, et abinde revolvente in septemtrione passi octo, et abinde saliente in sursum passi biginti: a parte orientis passi triginta sex: a parte septemtrionis inde passi centum, totum mensuratum ad iusto passum hominis; per istas fines et mensuras inclitum illut mihi tradidit una cum totum castanietum pertinentem ipsius ecclesie, quod habet in ipsum locum salittu, tali hordine, ut amodo et usque nobem anni conpleti ad mea et de meis heredibus sit potestatem tenendum et dominandum, et fobee et omnis nostre hutilitatis ibi faciamus iusta rationem, et tota ipsa vinea annualiter apto tempore lavoremus, hoc est, scalciemus, adimpleamus, zappemus, propaginemus et per ipso bacibum, et ubi meruerit et potuerimus propagines traiere, illas ibidem tragamus, potemus, ligemus vinea ipsa, et sic eam lavoremus de super et de supter, et studiemus, et cultemus, sicut locus ipse meruerit, ut proficiad et non disperead et bona paread lavorata et cultata, et poma, ubi aptum fuerit, infra traditione ipsa pastenemus; et annualiter per vindemie scire faciamus ipsum abbatem, vel suos successores, seu pars ipsius ecclesie, ut ibi veniad aut dirigad missum suum, et nos tota ipsa vinea suis temporibus vindemiemus et ad palmentum ibique procuremus, et poma exinde et castaneis infra ipse finis et mensuriis vel castaneis de ipso alio castanietum suis temporibus colligamus, et castanee ipse secchemus, et omnis vinum et castaneis, seu alia poma

que inde exierit, ibique dividamus inter nos per medietatem : pars ipsius ecclesie medietatem , et nos medietatem ; et ipsa medietate de ipso vinum , que in pars ipsius ecclesie inde venerit, nos illut reponamus ibique in reditum que per partes ibi modo fecerimus, ubi nos abitare debemus, et mittamus vinum ipsum in organeum illorum da vinum que nobis ibique dederit, qui per nos sit bonum conciatum et studiatum, et faciamus ipso vinum salbum, donec illut inde tulerit, absque degeneratione et ingnem; et dum pro ipsa vindemia ibi steterit ipse abbas vel missum a pars ipsius ecclesie, nos illum nutriamus secundum nostram possivilitatem : ad conpleti ipsi nobem anni abeamus ipsa vinea ibidem cultata et studiata, sicut locus ipse meruerit, ut bona paread cultata et studiata: simulque ipso vacibum qui est infra et erga ipsa vinea extra illut, ubi est ipso castanietum, que cum propagines que traxerimus que cum vites que posuerimus, totum illut vinea factum habeamus cultata et studiata, sicut de tantos annos locus ipse meruerit; seu si pomis ibidem planctaberimus, studiatos illos ibidem et surtos habeamus, et da ipso constitutum in antea, donec illut tenere voluerimus, nos et nostris heredibus, natos nascentes, omni tempore illut teneamus tota iamdicta traditionem, et ipsa vinea annualiter lavoremus et studiemus, sicut locus ipse meruerit, de super et de supter, quatenus semper in melius proficiad et non disperead et bonum paread lavoratum, et castanieta ipsa et alia poma exinde colligamus, et de ipso vinum, et castanee, et poma, et de omnia sic faciamus et dividamus et adimpleamus cum ipsum abbatem, vel missum suum, seu pars ipsius ecclesie, sicut superius dictum est, inter nos faciendum et adimplendum et dividendum ipsa frudia, et de omni statuta sic faciamus, quomodo infra supradictum constitutum facere diximus. Unde in eo hordine per conbenientiam guadia mihi ipse abbas dedit et mediatorem mihi posuit sergi filius leonis fagilla; et per ipsa guadia obligavit se suisque successoribus et pars ipsius ecclesie omni amichi meique heredibus adimplendum, sicut prelegitur, et defensare nobis nostrisque heredibus, natos nascentes, amodo et usque ipso constitutum et super ipso constitutum, donec illut tenere voluerimus, defensare nobis iamdicta sua tradictione cum vice de via sua da omnes homines omnique partibus; et quale tempore da ipsi nobem anni in antea ipsa traditione tenere nolucrimus, aut non potuerimus, tunc ipsa traditione, sicut dictum est, cultata et studiata remittamus in pars ipsius ecclesie, et licead nos nostrisque heredibus inde exire cum omnia nostra causa mobilia et pergamus, ubi voluerimus. Quod si taliter omnia suprascripta nobis non adimpleberint et aliquit inde contradixerit, per ipsa guadia componere obligavit se ipse abbas suisque successoribus et pars ipsius ecclesie biginti auri solidi costantini. Verumtamen de quante castanee collexerimus de tota ipsa castanieta infra ipsas mensuras vel extra ipsas mensuras, tertiam partem secche in pars

ipsius ecclesie inde demus, et due sortis inde nobis abeamus per supradicta guadia et obligata pena que nobis se obligavit. Ego myrandus notarius taliter ab eis rogatus sum et unc brebem scripsi.

† Ego alderissi notarius me subscribsi.

† Ego petrus me subscripsi.

DCCXVI.

A. D. 1019.

† In nomine domini tricesimo primo hanno principatus domni guaimarii, et primo anno principatus domni guaimari eius filii, gloriosi principibus, mense aprelis, secunda indictione. Memoratorium factum a me petrus presbiter filius idem petri, eo quod ante presentia miri et mirandi iudicibus et alii idoneis hominibus coniunctus sum ad bona combenientia cum mulier nomine deusdede, que sikelgaita vocat, sorore mea, et una cum ea adesset cumpso presbiter viro suo filio aystolfi, propter ad dividendum inter nobis de rebus nostris cum arbustis vitatis, et abellanieta, et quertieta de heodem locum nucerie pertinentes nobis per successione a parte iamdicti petri genitori nostro et da sikelgaita que fuit genitrice nostra. Unde prius dividimus una pecia de terra cum arbustis vitatis de locum barbatianu, ubi proprio salamra dicitur, et pro sua sortione comprehensit exinde ipsa sorore mea ha parte meridie per hec finis et mensurie: a pars occidentis fine via, sunt inde passi tredecem: a meridie fine de consortibus nostris et pertange ad fine de heredes domni ademari, sicut limite discernit, inde sunt passi triginta sex: ab oriente fine de ipsa eredes domni ademari similiter, sicut discernit limite, inde passi decem et pedes tres: a semptemtrionis fine ipsa sortione mea, inde se coniungit ad ipsa via priore fine, sunt inde passi quadraginta tres et pedes tres, et in medio locum est latitudo passi decem et pedes tres; istut per iamdicte finis et mensurie conprehensit ipsa nominata sorore mea una cum ipso viro eius, et michi tradiderunt in sorte mea totum illo aliut a foras ista mensuria in parte semptemtrionis; quam et dividimus alia pecia cum abellanietum, qui est a super floccanu, ubi ad silva et lavinata dicitur, et ipsa soror mea cum ipso viro suo comprehensit

exinde sua sortione a parte occidentis, de sidecim sortionibus comprehensit una sorte, qualiter per legem inde ei evenire debuit sequenter nostre rationibus, et michi tradiderunt ipse alie quindecim sortionibus adunate a parte orientis: simulque dividimus alia pecia ibique ad silva cum abellanietum nobellum coniunctum ad ipso abellanietum quod primis dividimus: similiter ipsi vir et uxor comprehenserunt exinde in sorte sua a parte occidentis de sidecim sortionibus comprehenserunt sex sortionibus adunate, quem pro sortione sua et quem pro sortione, que fuit iohanni germanum nostrum quod eidem sorori mee confirmabit, et michi exinde tradiderunt relique ipse alie decem sortionibus adunate a parte orientis: iterum et tradiderunt ipsi vir et uxor tota pecia cum radis arboribus et pomiferis propinquo ecclesia sancti marcelli cum alia pecia cum arbustum vitatum da kata-cansulu et tres sortionibus de alia pecia cum arbustis de locum campu, et propter ipsa pecia da sanctum marcellum et propter ipsa pecia da cata-kansulu et pro ipse tres sortis de ipsa pecia da campu, quod michi tradiderunt in sorte mea, pro taliter tradidi ego illorum inclita quartam parte, quod de ipsa pecia da campu illorum per mensuria a parte orientis et a parte occidentis ana passi quadtuordecim: istut per iamdicte finis et mensurie illorum tradidi in sorte sua, et illis tradiderunt propter ista mensuria quod comprehenserunt, tote ipse alie tres sortionibus a foras ista mensuria in pars septemtrionis cum ipsa pecia da sanctum marcellum et da kata-cansulum; tamen ipsa quartam partem quod eorum tradidi de ipsa pecia da campu est per mensuria a parte orientis et ab occidente ana passi quadtuordecim et pedes tres et uncie tres, et, ut dictum est, propter ipsi passi quod exinde comprehenserunt, tradiderunt michi ipsi vir et uxor totum ipso aliut quod exinde remansit extra ipsa mensuria iamdicta in ipsa pars semptemtrionis cum predicte ambo pecie da sanctum marcellum et da kanta-cansulu, quia taliter inter nobis et illis fieri complacuit: similiter dividimus inter nos alia rebus cum quertietum quod abemus in monte, ubi sita est ecclesia vocabulum sancti cyrici, et unde tradiderunt illis michi inclite tres sortionibus adunate a parte occidentis, et illis comprehenserunt exinde quartam partem a parte orientis: simulque adiunxit nobis ipsa nominata sorore mea una cum ipso viro suo tota et inclità sortione sua, quod est totum unum frontale qui fuit iamdicte sikelgaite genitricis nostre; ideo totum et inclitum ipso frontale adiunxit et tradidit nobis a super ipsa mea sortione de iamdicta rebus stavile, faciendum inde ego et meis eredibus omnia quod voluerimus; et manifestaberunt se nobis ipsi vir et uxor, ut legitima sortionem da me receputa haberent de omnis causa movilia, que michi et ipsius sorori mee fuit et est pertinentes a partibus supradicti genitor et genitrice nostris; hec vero rebus stavile et movile inter nos dividimus et sortes inter nos tradidimus, ad securiter

et firmiter amodo et semper ego et meis heredibus, et ipsa sorore mea et suis eredibus, pars partium, eos habendum, possidendum, dominandum, omnia inde faciendum per partes quod voluerimus, absque unus alterum contrarietatem. Unde per bona combenientia guadia michi ipsi vir et uxor dederunt, et mediatorem michi posuerunt riso iohanni filium, qui fuit de locum sarnum; et per ipsa guadia obligavit se et suis filiis et heredes, ut si taliter, sicut supradictum est, in supradicta divisione firmiter non permanserint et aliquit de omnia, ut superius legitur, removere aut contrare quesierint per quabis modis, per eadem guadia obligaverunt se suosque filios et heredes ad componendum michi meique heredibus, vel cui unc brebem divisionis vice nostra in manum paruerit, quinquaginta hauri solidos constantinos, et omni tempore in supradicta divisione firmiter permaneant. Verumtamen et hoc recordamus, quia de supradicta guadia, quod ipsi nominati vir et uxor michi dederunt, mediatorem michi posuerunt supradictum riso filium iamdicti iohanni. Iterum et dividimus alia pecia in locum sianu, unde ipsa nominata sorore mea comprehensit exinde quartam partem in pede a parte occidentis et michi tradiderunt inclite relique tres sortionibus adunate a super a parte orientis, et de ipsa prima pecia da salara ipsa nominata sorore mea comprehensit ipsa sortione super supradicta mensuria a parte meridie, et ego comprehensi ipso aliut ab ipsa pars septemtrionis, et hunc brebem scripsi ego iohannes clericus et notarius qui interfui.

† Ego qui supra mirino iudex

† Ego qui supra mirandus iudex

† Ego ioannes

† Ego amatus.

DCCXVII.

A. D. 1019.

† In nomine domini tricesimo primo hanno principatus domni guaimarii, et primo anno principatus domni guaimari eius filii, gloriosi principibus, mense augustus, secunda in-

dictione. Memoratorium factum a me grimoaldus filio quondam garofali, eo quod in loco nuceria ante presentia miri iudici et alii subscripti testes coniunctus sum cum muliere nomine senda filia sellicti cognata mea, relicta quondam iaquinti, qui fuit similiter cognato meus et filius quondam machenolfi, et cum mari filio ipsorum sende et iaquinti, ad faciendum cum eis finem de rebus stavile que fuit supradicti machenolfi genitor ipsius iaquinti et socero iamdicte sende et meumque grimoaldi. Unde ante hos ipse iaquintus combenientibus, per firma cartula inclitam medietatem michi ex ipsa rebus sua michi confirmabit et tradidit, sicut ipsa continet; set querebat ipsa senda cognata mea ex ipsa rebus mea quartam portionem percipere per suum scriptum morgincahp, qui emissum fuit in die sue copulationis per iamdictus iaquintus cognato meus viro eius, et plurime causationes inter nos exinde abuimus et per iudicium ipsius miri iudici inter nos iudicatum fuit, ut per partes coniungeremus nos cum iudice et notario et nostris rationibus, et pergemus super ipsis rebus, de quo ipse mari nepotem meum et filium supradicte sende adversus me causabit et monstraret mihi ipse mari rebus illa, de quo adversus me causabit, et iuxta legem inter nos inde finem faceremus; set antequam ipsa rebus michi monstratam esset, hacta est inter nos combenientia, ut absque sacramenta et sine compositione inter nos eos diffineremus. Itaque, sicut inter nos utrasque combenit et complacuit, ipsa senda cognata mea et ipso mari filio eius, et una cum illis esset romoaldus notarius advocatorem illorum, tamen ipsius mulieri secundum legem ei consentientem ipse mari filius eius, in cuius mundium se palamfaciebat esse, receperunt a me per ipsa combenientia sex auri tari boni, et per susceptum launegilt relaxaverunt et donaverunt michi pariter omnes causationes et cuncte suorum questiones, quitquit me querere vel advicere potuerint de cuncta omnis rebus stavile, que fuit supradicti machenolfi socero nostrum, et quod michi confirmatum et pertinet possidere per supradictus iaquintus cognato meus virumque ipsius sende et genitor ipsius mari, et de quod ipsa senda una cum ipso filio suo per alie due cartule ante hos annos rebus suas michi iuxta legem confirmaverunt a super illut, quod iamdictus iaquintus vir et genitor eorum michi confirmatum abuit, sicut superius declaratum est: etiam et in eadem presentiam ego qui supra grimoaldus ostedi prelata monimen, quod michi per ipsum iaquintus et senda et mari confirmatum fuit iamdicta rebus, quod sunt quadtuor cartule et unum brebem divisionis: prima cartula emissam in anno sexto domni iohanni, et primo anno domni guaimari filii eius, gloriosi principibus, mense octuber, tertia indictione: ipse iaquintus michi medietatem de omnis rebus sua et de casis, quem ille dominaturus et possessurus erat a parte machenolfi genitori suo, et aliut continebat: scripta per guisone notario, rovorata per leo iudex et ab aliis testes. Alia

emissa in undecimo anno superii domni iohanni, et sexto anno ipsius domni guaimarii filii eius, gloriosi principibus, mense martius, septima indictione. Ipse iaquintus filius machenolfi declarabat comuniter abere cum grimoaldus cognato suo filio garofali omnis rebus que fuit predicti machenolfi genitori eius, ipse iaquintus medietatem, et ipse grimoaldus medietatem, et aliut continebat: scripta per petrus clericus et notarius, rovorata per ipso leo iudex et alii. Ipso brebem divisionis emissum in undecimo anno principatus domni iohanni, et sexto domni guaimari filii eius, gloriosi principibus, mense, martius septima indictione: ego quidem grimoaldus ante ipso leo iudex et alii testes coniunctus sum cum ipso iaquintus et ad perpetuum inter nos dividimus quinque pecie de terris per locis quod ipso brebem divisionis continet, et aliut continebat: scripto per ipso petrus clericus et notarius, rovoratum per ipso leo iudex et aliis. Una ex ipse cartule, quod ipsi nominati mater et filius ex ipsa rebus michi confirmaverunt, emissa de anno vicesimo quinto superii domni guaimarii gloriosi principis, mense ianuarius, duodecima indictione. Ipsi nominati senda et mari, mater et filius, secundum legem donaverunt et confirmaverunt mihi qui supra grimoaldi una pecia de terra cum aliquantum pastenatum in locum floccanu, ubi inserti da presbiter dicitur et ad caba vocatur, per finis et mensurie erat continentes: ipsa cartula scripta per iohannes clericus et notarius, rovorata per mirandus iudex et ab aliis. Ipsa halia cartula emissa de anno vicesimo sexto superii domni guaimarii gloriosi principis, mense december, tertiadecima indictione. Ipsa mulier nomine senda filia sellicti relicta iamdicti iaquinti filii machenolfi de locum floccanum et predictus mari filius eorum unianimiter per ipsa cartula donaverat ipsius grimoaldi cognato et thio eorum inclita medietate, quod fuit sortione illorum, de una pecia de terra que dicitur da cata maurici per finis et mensurie erat continentes, aliut continebat: scripta per iamdictus iohannes clericus, rovorata per ipso mirandus iudex et per aliis. Cum autem predicta monimina per me ostensa fuit et relecte fuerunt, ideo ipsi mater et filius una cum ipso eorum advocatorem profexi sunt, et per bona combenientia unianimiter manifestaverunt et dixerunt omnia, quomodo et qualiter sunt continentes iamdicta monimina, quod superius declarate sunt, veraces essent, et nullam inde reprobum aut fallacem facere poteret, neque per testes, neque per monimen, neque per quabis rationibus. Et per bona combenientia ipsi nominati senda et mari, mater et filius, tamen eidem sende secundum legem ei consentientem ipse mari filius eius, in cuius mundium me palamfaciebat esse, per bona combenientia unianimiter guadia michi dederunt et mediatorem michi posuerunt litto filio idem litti; et per eadem guadia obligaverunt se suorumque fili eredes, ut si quomodocumque per qualecumque rationem hec dicta combenientia removere aut contrare quesierint et quodcumque cau-

sationes nobis inde preposuerint nobis nostrisque eredes, volendum aliquit inde nobis nostrisque eredibus tollere aut contrare, ideo per supradicta guadia componere nobis nostrisque eredibus, vel cui brebem iste in manum paruerit, quinquaginta hauri solidos constantinos, et per invitis taciti et contenti inde permanerent, et faciant inde tacere illis hominibus et partibus, qui illarum partibus et datum causationes adversus nos inde excitaverint aut preposuerint, et omnia suprascripta nobis nostrisque eredibus adimpleant per supradicta guadia et obligata pena ipsi mater et filius omni tempore illis et illorum filii et heredes. Verumptamen et hoc recorda, quia supradictus mari nepotem meum per supradicta guadia obligaverunt se suosque eredes dividendum mecum et cum meis eredibus omnis rebus stavile, que fuit ipsius machenolfi abio eius soceri mei, ubicumque exinde inventus fuerit, per medietatem eos inter nos dividamus et sortes tradamus; ego et meis eredibus tollamus eos medietatem, et ipse mari et suis eredibus tollant eos similiter medietatem : tantum sceptuamus de ipsa rebus, que fuit ipsius maghenólfi soceri meo, due pecie de terra cum abellanietum, una in locum propinquo ecclesia sancti felici et alia in locum floccanu, ubi ad nucelle dicitur da bòni ; unde de ambo iste pecie nullam sortionem tollere queramus, nec ego, nec meis eredibus. Iterum et hoc recordamus, quia ipsa pecia cum arbustis, quod retinemus ad campu de are quod istut brebem divisionis continet, ipsa rebus est coniuncta a parte septemtrionis ad fine supradicti romoaldi notarii, qui fuit advocatore ad ipsa sua paratione, quod parabit da eredes ursi et da cicerus filius mastali et da halii consortibus nostris, et ipsa rebus sic abeamus omni tempore divisa inter me et ipso mari et senda, mater et filius, et meis et illorum eredes, sicuti ubi sortis per partes abemus comprehense equaliter per medietatem de qualis mensuria illut abeamus et possideamus , nos nostrisque eredibus medietatem, et illis similiter medietatem ipsa omnis rebus que fuit supradicti machenolfi, sicuti continet supra in isto brebem combenientie per supradicta guadia et obligata pena. Et hunc brebem scripsi ego iohannes clericus et notarius qui interfui.

† Ego qui supra mirimo iudex

† Ego guisenolfus

† Ego amatus.

DCCXVIII.

A. D. 1019.

† In nomine domini dei salvatoris ihesu cristi, imperante domno basilio magno imperatore anno sexagesimo, sed et Constantino magno imperatore frater eius anno quinquagesimo septimo, die bicesima quarta mensis novembri, indictione tertia neapoli. Certum est me maria heres qui marenda clamatur, filia quondam domni sergii qui cognominabatur passibola, relicta autem quondam domni theodori mischini, a presenti die promtissima volumtate Venumdedi et tradidit tibi sergio, qui nominatur spongatello filio quondam leoni dudum nauclerii, qui dicebatur scacarititiata, idest integrum horticellum meum qui mihi pertinet per quondam suprascripti domno teodori mischini biri mei, positum vero non procul ab ecclesia sancti archangeli, que et ponitur subtus muro publico regrediente porta novensis, in simul una cum introitum suum et omnibus sivi pertinentibus, Coherente sivi de uno latere parte septemtrionis hortum ecclesie vocabulo sancti felici iuris domum heredes quondam domni sergii de appium postmodum vero monte, sicuti inter se sepis exfinat et ex alio latere parte meridie est bicalem, unde tu et heredes tuis exinde anditum et introitum abere debeatis a suprascriptu orticellum qui superius tibi Venumdedit, het da duabus capitibus da partem horientis et da partem occidentis sunt hossuas ipsius ecclesie sancti archangeli, quomodo sepis exfinat, de quibus nihil mihi exinde aliquod remansit haut reservabi, nec in aliena cuiusque persona, quod absit, comisit aut iam comicto potestatem, set a presenti die et deinceps prenominatum suprascriptum integrum orticellum meum, qui mihi pertinet per quondam suprascripti biri mei, qualiter et quomodo tibi eos per suprascriptas coherentias exegregavi, set in integro, sicut superius legitur, a me tibi sit Venumdatum et traditum in tua tuique heredibus sint potestate, quit quit exinde facere volueritis, semper in omnibus arbitrio liberam abeatis potestatem; et neque a me suprascripta maria heres qui marenda clamatur, neque a meis heredibus, nec a me persona summissa, nullo temporem numquam tu suprascripto sergio aut heredes tuis, quod apsit, abeatis exinde aliquando quacumque requisitionem, aut molestiam per nullum modum, nec per summissam personam a nunc et im perpetuis temporibus: insuper et av omnis omines homnique porsonas homni temporem ego et heredes meis tibi tuique heredibus illut in omnibus illut antestare et defensare debeamus asque homni tua heredumque tuorum damnietatem nullam tibi tuique heredibus exinde mittentes occasionem; propter quod accepi

a te exinde in presentis idest auri solidos quactuor de auri ana quactuor auri per solidos in omnem decisione seu deliberatione, Quia ita inter nobis combenit. Si autem ego aut heredes meis quobis tempore contra hanc chartulam benditionis, ut super legitur, benire presumserimus, et in aliquid hoffensi fuerimus per quobis modum aut sumissam personam, tunc compono ego et heredes meis tibi tuique heredibus auri solidos duodecim bytianteos, et hec chartula venditionis, ut super legitur, sit firma scripta per me iohannem curialem scribere rogavi per suprascripta tertia indictione. hoc signum in suprascripta maria heres qui marenda clamatur, quod ego qui suprascriptor ab eam rogatus pro eam subscripsi et suprascriptos solidos traditos bidit.

† Ego sergius filius domni gregorii monachi testi subscripsi et suprascriptos solidos traditos bidi †

† ΕΓΟ ΑΛΙΓΕΡΝΟΥC ΦΙΛΙΟΥC ΔΝ CΠΑΡΑΝΙ ΤΕCΤΙ CΟΥΒ ΕΤ CCΤΟC CΟΛΙΔΟC ΤΡΑΔΙΤΟC ΒΙΔΙ †

† (*Ego Aligernus filius domni Sparani testi subscripsi et suprascriptos solidos traditos bidi*).

† ego iohannes filius domni petri testi subscripsi et suprascriptos solidos traditos bidi †

† Ego iohannes curialis complevi et absolvi per suprascripta tertia indictione.

DCCXIX.

A. D. 1020.

† In nomine domini anno tricesimo primo principatus domni nostri guaimari, et secundo anno domni guaimari eius filio, gloriosi principibus, mense ianuarius, tertia indictione. Memoratorium factu a nobis guttus atrianense filius iohanni, et iohannes idem atrianense filius leoni, qui sumus consobrini fratri, eo quod ante subscripti testes ego iamdictus gutto, vice mea et vice marini et mauri germani mei, et ego supradictus iohannes vice mea et vice gutti et ursi et mauri germanibus meis, per vona combenientia guadia nobis dederunt iaquintus filius petri, et mediatorem nobis posuit iohannes atrianense filius lupeni, qui dicitur de maurisculu; et per ipsa guadia obligavit se, ut amodo et usque sex anni completi tenere sue potestatis terra cum gripta et terra vaciba ibique ante ipsa gripta, quem nobis est pertinentes habere in locum beteri circa litore maris, et ibidem

residere et habitare, et fobee et omnis sue utilitatis iusta rationem ibidem facere, qualiter voluerit, et pro censum de supradicta gripta et terra hoc annum dare nobis sedecim follari boni, et da completum unum annum in antea usque ipso constitutum, ut amodo se compleant ipsi sex anni, per omnis annum dare nobis nostrisque heredibus unum aureum tari bonum pesantem; ad completi ipsi sex anni liceat illum vel eius heredes inde exire cum omnis sua causa que ibi habuerit, et inclita ipsa gripta et terra revertas ad potestate nostra vel de nostris heredibus; et si taliter omnia nobis non adimpleverit et aliquit inde contradixerit, obligavit se et suos heredes componere nobis nostrisque heredibus decem auri solidos constantinos et omnia suprascripta per inbitis nobis complirent, et hunc brebem scripsi ego iaquintus notarius.

† Ego romualt

† ego petrus me subscripsi.

DCCXX.

A. D. 1020.

† In nomine domini anno tricesimo primo principatus domni nostri guaimari, et secundo anno domni guaimari eius filii, gloriosi principibus, mense ianuarius, tertia indictione. Memoratorium factum a nobis marinus filius petri romani, et iaquintus filius iohanni qui fuit de locum clusanu fines beneventi, eo quod ante ragemprandus iudex per combenientiam tradiderunt nobis ad laborandum raccho et romoaldus germani filii sassi inclite sortiones sue, quod est terra cum vinea et aliquanti castanei et inserti de locum capaczana, ubi sabuculo dicitur, quod eorum in sortione evenit da lando germano illorum, quod ipse racco vinea ipsa dividit in tertiam partem; unde ipse romoaldus compreensit ipsa sortione. da pars occidentis per ec mensuria: de super capite fine ipso carbonario, inde passi triginta quinque, et a pars occidentis passi triginta nobem, de pede per medio ipso ballone passi triginta quinque; et ipse racco comprensit in sorte ipsa tertia sortione que est a pars orientis per mensuria: per ipso carbonario passi triginta tres, et in pede per ipso ballone passi triginta, et a pars orientis passi quinquaginta sex; et ipse lando compreensit ipsa sortione mediana per ipso carbonario passi biginti, et per ipso ballone passi biginti: tota omnis suprascripta mensuria ad iusto passum. Ideo, sicut diximus, ipsi racco

et romoaldus tradiderunt nobis ambo ipse sue sortiones, tali hordine, ut amodo et omni tempore nos et nostros heredes, natos nascentes, inclite ambo ipse illorum sortionis nostre potestatis tenere et dominare, et ibidem abitare, et omnis nostre utilitatis iusta ratione ibidem facere, et inclite ipse ambo illorum sortiones temporibus suis laboremus et cultemus et propaginemus, sicut meruerit, et ubi meruerit, pastenemus per ipso bacuum, qui ibi est, cannietum et vinea, et sic omni tempore illut laboremus et cultemus, sicut locus ipse meruerit, ut bene pareat laboratum et cultatum, et salbum illut faciamus; et per tempore de vindemie faciamus illis vel eorum eredes scire, ut veniant, seu dirigant ibidem missum suum, et nos ipse illorum sortiones vindemiemus, et omnis vinum, et poma, et castanee, et insites ibique dividamus per medietatem, ipse castanee et insites secchemus, et sic ille dividamus: illis et suis eredibus tollant inde communiter medietatem, et nos medietatem; et de quod in ipso bacuum seminaverimus, demus inde illorum terraticum iusta consuetudinem de ipso locum; et quando ipso palmentum faciendum venerimus, deant nobis illis adiutorium duo tari boni; et quando ipsa casa faciendum venerimus, licentiam abeamus tam de lingnamina illorum, que ibi abunt, quam et de alia lingnamina nostra, et ibidem abitemus, sicut superius legitur. De qua per vona combenientia guadia nobis ipsi germani dederunt, et mediatore nobis posuerunt iohannes filius ursi pizulatu; et per ipsa guadia *etc. Statuta mulcta decem auri solidorum constantinianorum.* et unc brebem scribsi ego dauferius notarius qui interfui. Verumtamen memoramus, ut amodo et usque duodecim anni inclita illorum tradictio nostre potestatis teneamus per suprascripto hordine; et quale tempore da ipsi duodecim anni in antea illut tenere et laborare noluerimus, liceat nos inde exire cum omnis nostra causa mobilia, que ibi abuerimus, scepto casa et palmentum que ibi fecerimus, et pergamus ubi boluerimus, sine illorum contrarietate, et inclita ipsa rebus laborata, quale illo tempore meruerit, ad eorum remittamus potestatem, faciendum quod bolueri. Hec omnia suprascripta fecit ipse romoaldus de ipsa sortione sua, una cum eum esse urso thio et adbocatorem eius, quod subiunxit ego superius dictus dauferius notarius.

† Ego qui supra ragemprandus iudex.

DCCXXI.

A. D. 1020.

Quum principium huius chartae minime intelligi possit, summarium praebemus :

† Septimo anno principatus domni Iohannis . . . . mense Iunio, tertia Indictione. Conventio inter Sergium Calendola et Alfanum de divisione facienda in loco Albole.

Ita sequitur textus :

Et si forsitans mihi causationes exurte fuerint de castanietum meum de locum albole quod ibidem est. . . . . quod ei non donabimus, tunc ipso preceptum salbum aput nos emittat, et nos illum abeamus, usque dum finem inde faceremus; post finem inde facta salbum illum aput illum, vel eius heredes emittamus potestatem; si autem cuncta que prelegitur, mihi meique heredibus non adimpleberit, aut si aliquit exinde contrare vel remobere quesierit, componere obligavit se et suis heredibus mihi vel ad meis heredibus decem auri solidos constantinos, et per invitis omnia suprascripta nobis nostrisque heredibus adimplerent: preter, si per lex ceccidere debet, ut sacramenta inde dare, nos ipsa sacramenta et nostris heredibus dęmus et persolbamus, et unc brebem scripsi ego alchoin notarius qui interfuit, ego truppoalt, ego audoaldus et ego roffrit; tunc ego superius dictus iudex, dum scriptum illu pro taliter religentem et continentem agnobimus, ideo unc exemplum de eos scribere fecimus. Quod tibi romoaldi notario scribere dictabimus, qui scriptum illum vidisti et relegisti.

† Ego qui supra ioannes iudex.

DCCXXII.

A. D. 1020.

† In nomine domini tricesimo secundo anno principatus domni guaimari, et secundo anno principatus domni guaimarii optato filio, gloriosi principes, mense iulius, tertia indictione. Memoratorium factum a me nicola filio (*deest nomen*) eo quod ante presentia domni iohanni venerabilis presuli sancte sedis pestane, et ante eum astaret idoneis ominibus

subscribti testes, per vona combenientia et per iussione ipsius domni presuli divisimus cum romoaldo iudex et atvocatorem ipsius domni presuli una pecia de terra cum binea in locum ortaianu finibus lucaniae, quod ante os annos in partionis ordine tultum at pastenandum abuit, set nunc modo, deo iuvante, in eadem terra binea perfecta fecimus et in duas partes illam divisimus: una sortione exinde fecimus in pars orientis, et alia fecimus in pars occidentis; unde prius compreensit ipse atvocator per largietate domni iohanni parte illa qui est in pars occidentis, et michi tradidit in sorte parte illa, qui est in pars orientis per ec finis et mensuras: a pars meridie fine via pluvica, sunt exinde passi viginti: a pars occidentis inter ec vinea et vinea, quod in sortione compreensit pars episcopio, passi quinquaginta: a pars septemtrionis a subtus partibus, ubi ipso salicario est, quod communiter cum pars episcopio illut per medietate reservavimus, passi decem: a pars orientis saliente et iunget in priore finem passi quinquaginta sex, totum mensuratum at iusto passum et ex omni parte terminatum est. Hec vero predicta pecia de terra cum binea per superscribte fines et mensuriis totum et inclitum in sortione ipse atvocatorem illut michi tradidit, cum introitu et exitu, et vice de via sua, et cum omnia infra se aventibus omnibusque inde pertinentes, et defenset illut michi meique eredibus pars eidem episcopii ap omnibus ominibus omnique partibus. Tantum, si illut daturum vel vinditurum abuerimus, non aveamus licentia per quabis modis alicui illos alienare, nisi prius scire faciamus pars episcopii pro illos emendum per tertium constitutum, quod sunt dies triginta sex; si autem boluerit pars ipsius episcopii emere, deant exinde nobis iusto valiente pretium, sicut iuste fuerit apretiatum; si autem voluerit pars ipsius episcopii illut emere infra ipsa constituta, licentiam aveamus illut dare cui boluerimus, apsque omnes contrarietate pars ipsius episcopii; nam, si antea ipsa constituta alicui illos dederimus et pars ipsius episcopii scire non fecerimus, sicut dictum est, tunc tota ipsa rebus redeat in pars ipsius episcopii; et si pro quacumque necessitate de ac terra exierimus, unde ipsa rebus nostra in pluvico cecidere debuerit, tunc tota ipsa rebus redeat in pars episcopii, et quando in ac terra reversi fuerimus et de ipsa culpa erepti sumus, tuc tota ipsa rebus redeat at nos vel de nostris eredibus potestate in supradicto ordine. Si autem taliter omnia, ut dictum est, ipse domnus episcopus et suos successores et pars sui episcopii michi meique eredibus non atinpleverit, et retornare seu removere quesierit illos, et quodcumque causationis atversus nos exinde preposuerit, Ideo et per vona combenientia obligavit se ipse domnus episcopus et suos successores et pars sui episcopii conponere michi vel at meos eredes biginti aurei solidi constantini; unde pro omni, sicut dictum est, atinplendum guadia michi ipse domnus episcopus dare feci et mediatore michi posui alfaranu filio quondam maraldi; verumtamen amodo et semper ipse

salices, quod superius diximus, omni tempore per medietate cum pars episcopii dividamus: pars episcopii medietatem, et ego vel meos eredes medietatem, quod taliter scribsi ego romoaldo clericus et notarius qui interfui.

† Ego qui supra Iohannes Episcopus

† Ego radoaldo presbiter et abbas

† Ego adelferi diaconus.

DCCXXIII.

A. D. 1020.

† In nomine domini tricesimo secundo anno principatus domni nostri guaimari, et secundo anno principatus domni guaimari eius filio, gloriosi principibus, mense iulius, tertia indictione. Memoratorium factu a me iaquintus diaconus filius gaudiosi, eo quod ante presentia maioni presbiteri et abbati ecclesia sancti maximi, et ibique astabant petrus comes, qui est unum de dominii et adbocator ipsius ecclesie, et alii subscripti testes, per convenientia ad tenendum et lavorandum per iussionem ipsius. . . . . tradidit ego una cum ipso petrus comesque adbocatorem ipsius ecclesie iohanni filio nastasie una pecia de terra cum arbustis, quod pars ipsius ecclesie abet in locum nucerie ad barbacianu a subtus ecclesia sancti polisti, quod ego qui supra iaquintus diaconus in beneficium retineo a pars ipsius ecclesie per as finis et mensuras: a pars sebtemtrionis fine bia publica, inde passi quadtuordecim: a pars occidentis fine ipsius ecclesie, inde passi quadraginta quinque: a meridie sunt passi undecim et cubito unum et palmo unum: a pars orientis usque ipsa via priore fines, inde abet passi quadraginta octo, et in medium per trabersum abet passi sidecim et cubito unum, totum ad iusto passum omini mensuratum; ec vero predicta pecia da terra cum arbustis per iamdicta mensuria tota et inclita cum omnia intro se abentibus et cum vice de ipsa via ipsius iohanni ad laborandum tradidimus, tali ordine, ut amodo et semper, natos nascente, ad sua et de suis eredibus sit potestate eos tenendum et dominandum, et ibidem residere et abitare, et fobee et omnis sue utilitatis iusta rationem ibidem faciant, et totum eos per circoitum illut cludant et semper clusum abeant, sicut meruerit; et amodo et usque quadtuor anni completi, ubi meruerit infra. . . . . . arbores et vites ibi pastenarent, et totum eos abeant laboratum et cultatum de super et de

subter ad ipso constitutum et surtum, sicut locus ipse meruerit, ut proficiant et non dispereant, ut vonum pareant surtum et operatum, et amodo et in antea omni tempore si voluerint illut tenere et lavorare, totum sue sint potestatis eos tenendum et dominandum, et ibidem residere et abitare, et fobee et omnis sue utilitatis ibi faciant iusta rationem, et semper illut clusum abeant, et ipso arbustum annualiter laborarent, sicut meruerit, ut proficiant et non dispereant; et cum vindemie tempus fuerit, annualiter faciant me vel pars ipsius ecclesie scire, ut dirigamus ibidem missum nostrum, et ille et suis eredibus annualiter ipso arbustum salbum faciant, et temporibus suis vindemiarent, sicut meruerit, et totum ipso vinum ibique ad palmentum per medietatem dividere: ipso missum tollat ipso vinum medietatem, et ille et suos eredes tollat reliqua medietate, et ipsa medietate ipsius ecclesie illis adducere per ipso locum nucerie ad cellario ipsius ecclesie, quod abuit a li pariti et reponant illut in organeum ipsius ecclesie, quod ei adsignaberit, et ipso organeum per illis fiat vonum conciatum; et, dum ibidem steterit ipso missum pro ipsa vindemia et ad recipiendum terraticum, illis eum notrire secundum sua possivilitatem, et deant palmentatica, sicut meruerit; et que amodo et semper ibidem seminaberint, deant inde mihi vel ad pars ipsius ecclesie annualiter terraticum secundum consuetudinem de ipso locum; poma vero, si ibidem abuerint, per tempore, quando meruerit, medietatem illut nobis dare, et reliqua medietate illis sivi abere; et quale tempore ille et suos eredes ipsa rebus tenere et laborare non boluerit, inclita ipsa rebus laborata et cultata et clusa remittate ipsius ecclesie, et licead ille et suos eredes inde exire cum redita et cum omnis sua causa movilia, et ire cum illut, ubi voluerint, sine contrarietate de pars ipsius ecclesie. Unde pro taliter guadia nobis ipse iohannes dedit, et mediatorem nobis posuit iohannes filius ciceri de locum angre; et per eadem guadia *etc. Statuta multa viginti solidorum auri Constantini.* Et unc brebem scripsi ego romoaldus notarius qui interfui.

† ego mirimo

† ego amatus

† ego machenolfus.

DCCXXIV.

A. D. 1020.

† In nomine domini tricesimo secundo anno principatus domni nostri guaimari, et secundo anno principatus domni guaimari eius filii, gloriosi principibus, mense september, quarta indictione. Memoratorium factum a me lictum filio licti, eo quod ante presentia mirandi iudici coniunctus sum ad vona convenientia cum sesamus germanus meus ad faciendum inter nos fine de causationibus, quod inter nos abemus, de rebus nostra, quod per partes possidemus per firmi brebi divisionis, et de rebus que conmuniter possidemus per socza extra brebem divisionis que est rebus ipsa in locum nucerie propinquo sedilie, ubi residenti sumus, qui de due capita coniuncta est ipsa rebus ad vie pubplica, et de alia parte coniuncta est ad rebus de archiepiscopio salernitano et ad rebus quod retinent eredes ilderici subdiaconi et notarii: de ista rebus et de alia rebus a subtus ipsa via, ubi sunt fusaria, et de alia rebus da campu, quod paratum abemus da petrus filio ermeperti, et de tota alia rebus, quod per partes parata abemus da parentibus nostris qui resident in locum muntorum in vanzanu dicitur, de ista supradicta rebus per nominativis locis et per aliis locis, quod per brebem divisionis ipsa rebus non possidemus, set per socie hequaliter per partes illut possidemus et retinemus. Set volevat ipse sesamus ipse socie disrumpere quod per partes possidemus, et ipse socie per extimatione volevat equaliter dividere et sortis inter se comprendere: ego medietatem, et ille medietatem; et, sicut mihi qui supra licti et ipsius sesami germanus meus comvenit, et complacuit, et stetid inter nos, ut ommes socie de ipsa rebus, quod modo per partes dominamus et retinemus, sive per ipse socie, sive per ipsa divisione, illut retineamus et possideamus: ego mea ipsa sortione, et ipse sesamus ipsa sua sortione, faciendum inde per partes unusquisque de sue sortis omnia quod voluerimus, sine una pars vel alia contrarietate vel requisitione: sceptuabimus exinde inter nos rebus quod paratam abemus per partes per cartulam parationis, ut ipse sesamus et eius eredes abeant et possideant ipsa sua paratione et illut quod retinent ad lavorandum; et ego qui supra lictum et meos eredes abeamus et possideamus ipsam nostram parationem et lavorationem secundum testum de ipsa nostra monimina, sine una pars vel alia contrarietate vel requisitione; et, sicut inter nos convenit et complacuit, guadia mihi ipse sesamus dedit, et mediatorem mihi posuit. . . . . . filium quondam iohanni sparani; et per eadem guadia obligavit se et suos eredes, ut si aliquit de hec convenientia

etc. Statuta est mulcta, quae minime intelligi potest. Et hunc brebem scripsi ego petrus notarius.

DCCXXV.

A. D. 1020.

† In nomine domini tricesimo secundo anno principatus domni nostri Guaimarii, et tertio anno principatus domni guaimarii eius filio, gloriosi principibus, mense octuber, quarta indictione. In sacratissimo salernitano palatio ante me romoaldus iudex Coniunctus est maio presbiter et abbas ecclesie sancti maximi cum iohannes filius quondam raimi, propter quod iam preteritis cum eum causatum est, ut malo hordinem introisset in rebus pertinentem predicte ecclesie de locum et ulter flubio forino, ubi mairanu dicitur, et fobee ibi fecisset, et viti et arbori et sepi inde abscidisset, et frudium inde tulisset, et rebus ipsa ad pars predicte aecclesie contrasset, et ipse iohannes dederad [1], ut in predictum locum plures rebus aberet, set nesciret de quale cum eum causaret roderisius, qui tunc erad advocator ipsius ecclesie. Ex quo supradictus domnus princeps inter illis positum fuit iudicium, et guadiare illos fecit, ut ipse iohannes cum pars predicte ecclesie pariter cum iudicem et notarium pergerent ibidem, et pars predicte ecclesie monstraret, de quem ipse advocator predicte ecclesie cum ipsum iohannes causaret, et pars predicte ecclesie plicaret se cum sua rationem, et ipse iohannes cum sua rationem, et iusta legem inter se inde finem facerent. Modo autem, antequam super rebus pergerent ipsa et per legem de ipse causationibus invicem se finirent, Conbenientibus inter illis ante me, ut diximus, sunt coniuncti. Qui statim per ipsum abbatem ostensum est unum scriptum continentem: In nomine domini anno tricesimo secundo principatus domni nostri guaimarii, et secundo anno principatus domni guaimarii eius filii, gloriosi principes, mense magius, tertia indictione. Ante me romoaldus iudex Coniunctus est maio presbiter et abbas ecclesie sancti maximi, una cum eum adesset roderisius advocatorem eius, cum riso filio quondam aghini, ad faciendum cum eum finem de rebus de loco forino ultra flubio forino, ubi et mairanu dicitur; unde ante os tempus ante me coniuncti fuerunt et sua monimina partes par-

---

[1]) *dederad:* dicebat.

tium ostenderunt, inter quos ipse abbas ostedit una scriptio, qualiter pro pars ipsius ecclesie sancti maximi martinus presbiter et abbas conbenientia fecit cum iohannes diaconus episcopii salernitani ante domnus iohannes presul ipsius aecclesie sedis, et ipse domnus pontifex una cum ipsum iohannes tradiderunt ad potestatem ipsius martini abbatis pro pars ipsius ecclesie sancti maximi de ipsa rebus ulter ipso forino per finis et mensurie : de suptus fine aqua de ipso forino: A parte meridie fine suprascripte ecclesie sancti maximi, sicut ballone discernit, et rectum descendente in ipso forino, unde aqua lebata est pro arcaturia de molinum ipsius sancti maximi: A pars septemtrionalis fine ripa qui discernit a fine ipsius sancti maximi, que modo ipse abbas dedit in ipso episcopio, et fine ipsius episcopii, sicut cristone de monte discernit per mensuria per ipsa aqua de ipso forino mensuratum passi centum quinquaginta quadtuor, et per via puplica, qui infra ipse finis pergit da ipso ballonem in pars septemtrionis, passi centum biginti quattuor : de super fine ipsa serra; per supradicte finis et mensurie totum et inclitum illut ad pars ipsius ecclesie sancti maximi tradiderunt, sicut ipsa scriptio continet scripta per arechisi notarius; et cum fuit monimina ipsa relecta, accidit iudicium, ut pariter ipse abbas vel pars predicte ecclesie sancti maximi cum ipsum risus super rebus ipsa pergeret cum iudicem et notarium, et pars predicte ecclesie ostenderet ibidem ipsa scriptio que abet a pars predicti episcopii salernitani, que per ipsum arechisi notarium scripta est, et monstraret rebus ipsa que per ipsa scriptio pars predicti episcopii ad pars predicte ecclesie sancti maximi confirmabit, per ipse finis et mensurie illam monstraret que ipsa scriptio continet, et ipse risus pararet sancta dei evangelia, et pars predicte ecclesie sancti maximi faceret ei iurare quinque serbos ipsius ecclesie, quia sic ex antiquitus consuetudo abuit facere iurare, ut rebus ipsa que monstraberit per ipse finis et mensurie, que ipsa sua scriptio continet, pars predicte ecclesie sancti maximi per expleti triginta annos illut tenuisset et dominasset, et legibus ipsius ecclesie esset pertinentes, et scriptio ipsa inde esset continentes; et, ubi taliter inde iuraberit, securiter ipse abbas et pars predicte ecclesie sancti maximi rebus ipsa per ipse finis et mensurie, que predicta scriptio continet, abeat atque possidead sine contrarietatem ipsius risi et de eius eredes. Postmodum vero una mecum perrexerunt, sicut guadiati fuerunt, et ipsum abbatem per ipsum eius advocatorem ostensa fuit supradicta scriptio ab ipso episcopio scripta per arechisi notarius, et rebus ipsa monstraberunt et mensuraberunt per illas fines et mensuras, que ipsa scriptio continet, videlicet: de suptus fine aqua de ipso forino; et a parte meridie fine ipsius ecclesie sancti maximi, sicut ipso ballone discernit, et rectum descendente in ipso forino, unde aqua lebata fuit pro arcatura de molinum ipsius sancti maximi: a pars septemtrionis fine ipsa ripa

qui discernit ab ipsa fine ipsius sancti maximi, que in ipso episcopio dedit et fine ipsius episcopii, sicut ipso cristone de ipso monte discernit, per mensuria per ipsa aqua de ipso forino passos centum quinquaginta quadtuor; et per ipsa bia publica, que infra ipse finis pergit da ipso ballone in pars septemtrionis, passi centum biginti quadtuor: de super fine ipsa serra; modo quidem, ut diximus, propterea sunt coniuncti finem inde faciendum, ut per ipsum risus parata est sancta dei evangelia, et ipse abbas cum ipso eius advocatorem plicaberunt ibidem quinque servos ipsius ecclesie, i sunt, atenolfus qui atulo vocatur, et mari filius iohanni, et leo mulinator, et iohannes franco, et iohannes filius andree; et prius ipse atenolfus manus suas super ipsa evangelia posuit, et iurabit et dixit per ipsa evangelia, quia rebus ipsa, que ipse abbas monstrabit per ipse finis et mensurie, que predicta scriptio continet, pars predicte ecclesie sancti maximi per expleti triginta annos illut tenuisset et dominasset, et legibus ipsius ecclesie esset pertinentes, et scriptio ipsa inde esset continentes. Deinde post eum iurabit ipse mari et dixit, sic esset veritas, sicut ipse atenolfus iurabit; ad ipsi alii noluit ipso riso sacramentum tollere, set per subsceptum launegilt ipsa eidem abbati donabit per bona conbenientiam, et taliter pro parte ipsius ecclesie sancti maximi scribere fecimus te romoaldus notarius. Ego qui supra romoaldus iudex. Et cum supradictum scriptum fuit lectum, et agnoscentem ipse iohannes filius raimi, ut rebus ipsa per supradicte finis et mensuriis, que ipsa scriptio conbenientie a pars ipsius episcopii declarat pertinentem ipsius ecclesie sancti maximi, in veritatem etiam et per ipsum sacramentum illut sivi integrum firmatum aberet, ut dictum est, pars ipsius ecclesie ab ipsum risus filius aghini consortem suum; ideo voluntarie sue per combenientiam ipse iohannes filius raimi manifextabit dicendum, ut tota rebus ipsa per supradicte finis et mensuriis, unde sacramentum est, qualiter supradictum scriptum continet, ipsius ecclesie sancti maximi esset pertinentes: similiter ipse iohannes manifestabit se de omnis rebus pertinentem ipsius ecclesie in eodem loco, videlicet da fine de eredes guaiferi et guidoni comitis usque ad finem ipsius episcopii, et ab ipso flubio forino usque in serra. Et neque per testes, neque per monimen, nec per nulla quoque inventa rationem, nec ipse iohannes, nec suos eredes, cum pars ipsius ecclesie sancti maximi exinde causare, aut contendere non poterent, et pro perpetua securitate ipsius ecclesie sancti maximi hoc scribere fecimus te myrandus notarius qui interfuisti.

† Ego qui supra romoaldus iudex.

DCCXXVI.

A. D. 1020.

† In nomine domini tricesimo secundo anno principatus domni nostri Guaimarii, Et tertio anno principatus domni guaimarii eius filii, gloriosi principibus, mense octuber, quarta indictione. Memoratorium factu a me maio presbiter et abbas ecclesia sancti maximi, Eo quod ante subscripti ydoneis hominibus per bona conbenientiam tradidi cuidam iohanni calabritano, qui modo residet in locum mayranum, ubi et arcella dicitur, de rebus pertinentem ipsius ecclesie sancti maximi, quod abet ipsa ecclesia in ipsis locis mairanum et arcella per hec finis : de una parte fine media aqua de ipsa arcella: de pede fine medio flubio forino : de alio latere fine de heredes quondam guaimari comiti : de super parte fine media serra; per iste finis ipsius ecclesie est pertinentem, et tradidi inde ipsius iohanni de ipso silbosum et mortitum, quantum potuerit roncare et seminare ille et suos eredes, vel homines quod ibi miserit, amodo et usque duos annos conpletos; tali hordinem, ut amodo et usque conpletum ipso constitutum ille et suos eredes, vel homines quos ibi miserit, de ipso silbosum et mortitum [1]) roncare et seminare quantum potuerint; et per tempore de ipsi lavori recolligendum et tritulandum, faciant scire me vel pars ipsius ecclesie, ut ibi dirigamus missum nostrum, et illis lavori ipsi recolligere exinde, et ibi area facerent, et lavori ipsi ibi tritularent et procurarent, et terraticum inde daret ibique ad missum ipsius aecclesie secundum consuetudo ipsius locis, et ipso aliut sivi aberent; et, dum conpletum fuerit ipso constitutum, tota ipsa rebus per iamdicte fines rebertad ad potestatem de partibus ipsius ecclesie, et ipsum iohannes et suos eredes, vel homines quos ibi miserint, licead inde exire cum omnia suas causas. Unde in eo hordine per bona conbenientiam guadia mihi ipse iohannes dedit et mediatorem mihi posuit se ipsum, ut, si taliter omnia suprascripta non adimpleberint et aliquit inde contradixerint, per ipsa guadia componere se obligavit ipse iohannes grecus et suos eredes mihi, vel in partibus ipsius ecclesie, decem auri solidos constantinos. Verumtamen hoc memoramus, quia et da medio ipso flubio forino in illa pars totum pertinentem est ipsius ecclesie secundum testum de monimina, quod inde abet pars ipsius ecclesie. Quod scripsi ego myrandus notarius qui interfui.

† Ego grimoalt

† Ego iaquintus notarius me subscripsi

† Ego iaquintus.

---

[1]) *mortitum*, idem ac myrtetum.

DCCXXVII.

A. D. 1021.

† In nomine domini tricesimo secundo anno principatus domni nostri Guaimarii, Et tertio anno principatus domni guaimarii eius filio, gloriosi principibus, mense ianuarius, quarta indictione. Ante me romoaldus castaldus maio abbas aecclesie sancti maximi causabit cum alfanus filius bisantii, et cum grimoaldus filius mirandi presbiteri, et cum lando et citro germani fili radicisi, et cum cicero filio ciceri, et cum rocti filio quondam ursi abitatori de locum aunitum meumque castaldato, ut malo hordine introisset in rebus ipsius ecclesie sancti maximi, quod abet in locum mairanum illa parte flubio forino; unde per sacramentum diffinitionem factam abere dixit ipse abbas cum riso filio quondam aghini consortem illorum, et fobee ibi fecisset, et frudium inde tulisset, et illut ad pars ipsius ecclesie contrasset. I omnibus suprascripti dixerunt, ut nescirent inde respondere sine advocatorem. Ex quo inter eis iudicabi et utrisque illis guadiare feci, ut per partes plicarent se cum suis advocatoribus, et i omnibus suprascripti cum suo advocatorem responderet ipsius abbati, vel ad pars ipsius ecclesie, unde superius cum illis causabit, et iusta legem inter se inde finem facerent; unde i omnibus suprascripti posuerunt mediatores ipsi lando et citro germani filii radicisi, et predictus cicero filius ciceri de gaianu, et iamdictus grimoaldi filius mirandi presbiteri, et pro parte ipsius ecclesie scribere fecimus te myrandus notarius: berumtamen hoc memoramus, quia ipse abbas posuit mediatorem ad y omnibus suprascripti petrus filius quondam iohanni, qui est nepotem ipse petrus ipsius abbati, quod subiungere fecimus te predictus myrandus notarius.

† Ego qui supra romoaldus castaldus.

DCCXXVIII.

A. D. 1021.

† In nomine domini tricesimo secundo anno principatus domni nostri Guaimarii, et tertio anno principatus domni guaimarii eius filii, gloriosi principibus, mense ianuarius, quarta indictione. In sacratissimo salernitano palatio ante me romoaldus iudex coniunctum

est amatus filius quondam petri cum iohannes filius quondam iohanni iudici, et per ipsum amatus ostensum est unum brebem divisionis continentem : In nomine domini quadragesimo tertio anno principatus domni nostri gisolfi gloriosi principis, et primo anno principatus domne gemme uxori eius et domni paldolfi optato filio eorum, mense agustus, tertia indictione. Memoratorium factu a me Amatus filius petri, eo quod ante subscripti testes coniuntus sum cum mari thio meus filio godeni, ad dividendum inter nos terra et casa, que conmuniter abemus intus anc salernitanam civitatem, et terra et vinea que conmuniter abemus in locum felline: primitus quidem dividimus ipsa terra et casa de intus hanc civitatem : una sorte fecimus exinde esse in pars orientis, et alia in pars occidentis; unde prius ipse mari exinde conprehensit ipsa sortione que est a pars orientis, per hec mensuria: de supter parte erga ipsa bia sunt exinde pedes biginti tres: de super parte sunt pedes biginti sex et summisse unum; ipsa sortione quod nos exinde conprehensimus, qui est a pars occidentis, est per hec mensuria: erga ipsa bia sunt pedes biginti sex et summisse unum, et de super parte sunt pedes biginti quinque; ipsa sortione nos conprehensimus in tali ordine, ut amodo et semper licead me et meis eredibus per ipso andito, qui est de super parte erga ipsa casa quod ipse mari conprehensit da ipsa sortione, quod nos exinde conprehensimus et usque ipsa platea qui est a pars orientis, inde ingredere et regredere cum omnis nostra congruitate, absque omni contrarietate ipsius mari et de eius eredes........ et dividimus ipsa terra et vinea de ipso locum felline, qui est in ipso monte da ipsa bia qui est de supter parte et usque terra et vinea qui est de super parte, quod retinet filii iohanni madi, quod pastenaberunt in partione ipsius godeni abio nostro, per medium illut inter nos dividimus et termites fiximus: una sorte fecimus exinde esse in pars orientis, et alia in pars occidentis; unde ego prius exinde conprehensit ipsa sortione qui est in pars occidentis, et ipse mari exinde conprehensit ipsa sortione qui est in pars orientis dirictum, sicut ipsi termiti discernunt quod inter nos fiximus. Simulque et dividimus ipsa terra cum pastino quod conmuniter abemus in ipso locum in plano, per medium inter nos eos dividimus: una sorte fecimus exinde esse in pars meridie, et alia in pars septemtrionalis, et sicut termines discernit quod ibi fiximus; unde ipse mari exinde conprehensit ipsa sortione qui est a pars septemtrionalis, et ego exinde conprehensit ipsa sortione qui est in pars meridie; hec divisione inter nos fecimus, et per partes sortes tradidimus per absolutionem ipsius godeni abio et genitor noster, et ipsum astante, ad securiter inter nos abendum predicta divisione nos et nostris heredibus, et faciendum exinde per partes omnia quod voluerimus; et obligavit se ipse mari et suis heredibus, ut si aliquando tempore hec supradicta divisione quesierit remobere aut contrare, aut si quodcumque cau-

satione nobis exinde emiserit, componere obligavit se et suis heredibus, mihi et ad meis heredibus, centum auri solidos constantinos, et hec sortis ipse inter nos omni tempore firme et stabilis permanead per illa ratione, sicut superius legitur. Verumtamen hec supradicta divisione inter nos fecimus, sicut supradictum est, et licead me et meis heredibus inde ingredere et regredere cum omni nostra congruitate per ipso andito, qui est de super parte da ipsa sortione mea et usque ipsa platea qui est a pars orientis, et ipso andito est latitudo pedes sex et plancta manum homini una; et si ipse mari vel eius heredes super ipso andito casa, aut qualibet edificium fecerit, non faciad aliquando aliquit soctimen super ipso andito per supradicta obligata pena, et ipsa sortione quod ipse mari conprehensit de ipsa vinea de ipsum monte de felline , est superfluum super ipsa sortione nostra unum passum da ipso sorbum , qui est infra ipsa vinea et usque in capite de ipsa vinea usque in binea de ipsi filii iohanni madi. Et unc brebem scripsi ego madelmus notarius qui interfui. ego adelgari. ego sikelmo. ego azzo. ego maio. Et cum ipso brebem fuit lectum , causabit ipse amatus cum ipsum iohannes , ut ille et uxor sua , qui est eredem predicti mari, remossisset et contrasset illut que iamdicta divisione continet: ipse iohannes dixit, nescire inde ei respondere sine advocatorem ; unde inter eis iudicabi et utrisque illis guadiare feci, ut per partes plicarent se et ipse iohannes cum suo advocatorem eidem amati respondere de hoc, unde supra cum eum causabit, et iusta legem inter se inde finem facerent; unde ipse iohannes posuit ei mediatorem grimoaldus filius siloriti, et ipse amatus posuit ei mediatorem radoaldus filius mari, et pro parte ipsius amati scribere fecimus te myrandus notarius.

† Ego qui supra romoaldus iudex.

DCCXXIX.

A. D. 1021.

† In nomine domini tricesimo secundo anno principatus domni Guaimarii, et tertio anno principatus domni guaimarii eius filio, gloriosi principibus, mense februarius, quarta indictione. Memoratorium factu a me maio presbiter et abbas ecclesie sancti maximi, Eo quod ante subscripti idoneis hominibus, una mecum esset myrandus notarius advocatorem nostrum, tradidimus iaquinti et petri et iohanni germani filii quondam sellicti capuano , qui sunt abitantes in locum nuceria salernitane finibus, rebus pertinentem ipsius ecclesie,

que esse videtur in iamdicto locum nuceria, ubi proprio agella etiam et puteoregente dicitur, que est terra cum arbustum vetere, et pastinu de arbustu, et avellanietum, totum uno tenientem per as fines et mensuras: A pars septemtrionis fine bia publica, unde aqua decurrit qui descendit da la forma, sunt inde passi nonaginta nobem: A pars orientis fine bia et fine de heredes cotunii, sicut media sepe discernit, abet inde passi centum decem et nobem : de super a parte meridie fine, sicut medio poiu discernit, sunt inde passi sexaginta unum et medium ; et abinde rebolbente in pars ipsa meridie per medio poiu sunt inde passi septuaginta : iterum de super a meridie fine , unde antiquitus bia fuit , inde passi quinquaginta sex : A pars occidentis passi nonaginta octo, et abinde revolbente in pars occidentis passos quadtuordecim, et abinde rebolbente in pars septemtrionis passi triginta sex , et modicum abinde rebolbente in pars orientis passi quinque et medium , et abinde revolbente in pars septemtrionis et coniungente se ad ipsa bia , unde ipsa aqua decurrit que est priore fine, abet inde passi septuaginta octo, totum mensuratum ad iusto passum hominis. de curte ista per iamdictas fines et mensuras palamfacimus, quia a iam preteritos annos ipse genitor illorum una cum maio cognato suo filio madelmi conprehensum inde abuerunt ad lavorandum et pastenandum , sicut brebi continunt , que per partes inde abemus qui refert ipso brebem, ut de ipso arbusto vetere, qui ibi a primis fuit, dandum in pars ipsius ecclesie ipse sellictus et maio , et illorum eredes , de vinum quod inde exierit, medietatem, et de arbustum quod illis facturi erant in ipso bacibum , indeque dandum in pars ipsius ecclesie de vinum quod inde exierit, tertiam partem , et illis sivi inde aberent due sortis; et, dum ipse maio sine filium vel filiam defunctus est, sortionem de ipsa rebus quod tenere debuit, pervenit ad potestatem ipsius ecclesie: etiam et per alii brebi datum inde fuit illorum ad pastenandum arbustum et avellanietum et insirtetum per partibus ipsius ecclesie, sicut ipsi brebi continunt, que per partes inde abemus; set conbenit utrumque partium, ut tota supradicta curte per iamdictas fines et mensuras per tenorem de isto brebem eorum tradere ad laborandum; quod et fecimus tali namque ordine , ut amodo et semper ad illorum et de illorum eredibus sit potestatem , illut tenendum et dominandum , natos nascentes , et fobee et omnis sue hutilitatis ibidem faciendum iusta rationem, et totis arbustis de ipsa traditionem annualiter apto tempore lavorarent, et ubi meruerit, arbores et vites planctarent et propagines traierent, et sic totum ipso arbustum annualiter lavorare et studiarent, ut semper in melius proficiad et non disperead, et bonum paread lavoratum et cultatum, et ipso abellanientum, que est in ipsa traditionem, similiter annualiter studiarent et cultarent, ut semper in melius proficiad et non disperead, et bonum paread studiatum et cultatum, et tale abead factum arbustum

et abellanietum in ipsa pecia indeque, quod operaturi sunt per ipso posteriore brebem qui scriptus est per ipsum mirandus notarius in constituta de ipso brebem, quemammodum ipso brebem continet, ut remaneant illis inde sine calumnie, et circoitum ipsa curte cluderent, et semper illut clusum haberent, et curam et vigilationem inde aberent, et salbum illut facerent, et unum de ipsi germani et eius eredes semper ibi residere et avitare, et annualiter per tempore de vindemie et de abellane colligendum, scire faciant me meique successoribus, vel pars ipsius ecclesie, ut ibidem dirigamus missum nostrum, et illis totis arbustis de ipsa traditionem suis temporibus vindemiarent, et vinum ipsum ibidem ad palmentum procurarent, et omnis poma et fruges et abellane exinde suis temporibus colligerent, et ipse abellane seccarent, et omnis vinum et poma, vel qualibet fruges indeque, scepto ipse abellane, medietatem illut daret ad missum de partibus ipsius ecclesie, et medietatem eos sivi haberent, scepto de sortione de ipso arbustum, quod pastenabit infra ipsa traditione ipse genitor illorum, daret inde in pars ipsius ecclesie de vinum et poma quam inde exierit, tertiam pars, et due sortis inde sivi haberent; de quod autem per annum ibi seminaberint, totum illut sivi haberent, tantum terraticum inde darent ibique in ipsa rebus ad aream que ibi fecerint, ad missum de partibus ipsius ecclesie secundum consuetudo de ipso locum; et, dum pro ipsa frudia tollendum ibi steterit missus noster, illis eum et equum suum nutriant et dispenset, sicut iustum fuerit, et palmentatica et airatica ad ipsum nostrum missum darent secundum consuetudo ipsius locis, et ipsa sortione indeque de ipso vinum que in partibus ipsius ecclesie venerit, si dederimus illorum horganea de vinum ibique, tunc illis per annum organea ipsa conciaret et studiare bona, et ipsa sortione nostra de ipso vinum ibidem reponant illis, ubi unus ex illis abitaberint, in organea ipsa que pars ipsius ecclesie illorum ibique dederint, et faciant nobis ipso vinum salbum, donec illut inde tulerimus, absque degenerationem et ignem; et si non voluerit pars ipsius ecclesie sortione sua de ipso vinum ibi poneret, tunc illis et illorum eredes per omnis annum illut portaret ad cellarium ipsius ecclesie de eodem loco, ubi ad pariti dicitur, et mittant illut in organeis indeque, ubi illis per annum hadiubare steterunt ad conciandum et studiandum; et quale tempore illut in iamdictam rationem tenere et lavorare noluerint, aut non potuerint, tunc inclita ipsa curte per iamdictas fines et mensuras cultata et hoperata et studiata, sicut locus ipse meruerit, bonum arbustum et abellanietum, seu pomis, remittant in pars ipsius ecclesie cum una casa et cum palmentum, que ibi fuerint, et licead illis et suis eredibus inde exire cum alie casis sue et cum omnia illorum causa mobilia, et pergant, ubi voluerint, et licead pars ipsius ecclesie modo, vel quando voluerit, inde excutere casa que fuit ipsius maioni, qui sine eredes defunctus

est, et facere inde quod voluerit. Et stetit, ut si pars ipsius ecclesie quocumque tempore voluerit facere molinam in ipsa iamdicta curte, potestatem abeant pars ipsius ecclesie arcaturia inde fodere, et sedimen et redita et omnia hordine de ipsa molina ibi ponere, et facere, et abere, sine illorum contrarietatem; et si voluerint illis in ipsa curte facere fosarum da linum curandum, potestatem abeant, et iusto fosaraticum inde daret in pars ipsius ecclesie secundum consuetudo ipsius locis. Unde in eo hordine per conbenientiam guadia nobis ipsi germani dederunt, et mediatorem nobis posuerunt iohannes notarius filius benedicti de locum malluni, ut si taliter omnia suprascripta illis et illorum eredes nobis, vel in pars ipsius ecclesie non adimpleberint, et aliquit inde contradixerint, per ipsa guadia componere obligaberunt se ipsi germani et suis eredibus nobis, vel in pars ipsius ecclesie, biginti auri solidi costantini. Verumtamen de ipse abellane, que de ipso abellanietum collexerint, tertiam partem per annum inde deant secke in pars ipsius ecclesie, et due sortis inde sivi haberent, et airatica eorum non queramus aliquando, set securi de ipso airatico siant. Quod scripsi ego supradictus myrandus notarius.

† Ego radoaldus notarius me subscripsi

† ego petrus me subscripsi.

DCCXXX.

A. D. 1021.

† In nomine domini tricesimo secundo anno principatus domni nostri guaimari , et tertio anno domni guaimari eius filio, gloriosi principibus, mense februarius, quarta indictione. Memoratorium factu a me maio presbiter et abbas ecclesie sancti maximi, una mecum esset petrus comes filius quondam alfani, qui est unum de dominium ipsius ecclesie, eo quod ante subscripti testes tradidimus balsami de rota filio petri de rebus pertinentem ipsius ecclesie in locum rota , ubi pulbicianu bocatur , i sunt pecie due coniunte ex omni parte ad fine ipsius ecclesie ; una ex ipse cum abellanietum per mensuria : a pars occidentis passi sexaginta : a pars septemtrionis passi septuaginta quinque : a pars orientis passi quadraginta: a pars meridie, sicut bia discernit, passi nonaginta duo; alia pecia, qui est castanietum, et rubulietum, et insitetum, et bacuum, totum in unum per ec mensuras : a pars occidentis passi quadraginta quatuor: a pars meridie quasi in oblico men-

suratum, passi centum biginti: a pars orientis passi septuaginta sex, et rebolbente in pars occidentis passi octo, et sic rectum exientem in ipsa bia passi biginti quatuor, et per ipsa bia passi centum ad iusto passum omini mensuratum; per ista mensuria, et quantum ibi coniuntum abet rebus pars ipsius ecclesie, illut ei tradidimus amodo et usque quatuordecim anni completim ille, suoque eredes teneret illut sueque potestatis, et dominare, et illut laborare et operaret, sicut decet perfectum abellanietum, et, ubi meruerit et boluerit, ibi seminare, et ipso castanietum pro seminandum campare iusta ratione sine damnietate de ipso castanietum, et per tempore, quando meruerit, clusum ipsum abellanietum abere, et totum eos bigilare per tempore, et suo tempore abellanietum ipsum colligere et seccare, seu ipse castanee suo tempore et rubiole et insite exinde colligere et seccare, et ibique in rota ad casa sua dare ipse abellane per omnis annum ad pars ipsius ecclesie due sortis, suo tempore ipse insites et rubiole medietatem, ipse castanee tertiam partem dare ad pars ipsius ecclesie, de bictum, quantum ibidem feceri, dare inde terraticum ad pars ipsius ecclesie iusta consuetudo de ipso locum, ipso aliut sibi tollad; et, quando pars ipsius ecclesie illut ierit pro tollendum ipso frudium, illis eum nutrire cum animalis suique ecclesie secundum suam possibilitatem, et ipso bacum amodo illut pastenare castanietum; unde sua boluntate guadia mihi iamdictus abbas dedit ipse balsamus, et mediatorem mihi posuit seipsum et petrus germano suo; et per ipsa guadia obligavit se suoque eredes, ut si aliquit de omnia suprascripta contradisserint et talia ad pars ipsius ecclesie non adimpleberint, tuc per bona combenientia per ipsa guadia obligavit se et suos eredes componere ad pars ipsius ecclesie triginta auri solidos constantinos. Verumtamen memoramus ad ipsi quatuordecim anni completim inclita supradicta tradictio salba, et ipsum abellanietum laboratum et operatum rebertar ad pars ipsius ecclesie per supradicta guadia et obligata pena, et, ubi meruerit, amodo infra ipso abellanietum abellane illis pastenarent, quod scripsi ego iaquintus notarius qui interfui.

† Ego grimoalt

† Ego alderissi notarius me subscribsi.

DCCXXXI.

A. D. 1021.

† In nomine domini tricesimo secundo anno principatus domni nostri Guaimarii, Et tertio anno principatus domni guaimarii eius filio, gloriosi principibus, mense februarius, quarta indictione. In sacratissimo salernitano palatio ante me romoaldus iudex Coniunctus est maio presbiter et abbas ecclesie sancti maximi cum alfanus filius visantii, et cum grimoaldus filius mirandi presbiteri, et cum cicirus filius ciceri et generum landoni filii orsengari, et cum lando et citro germani filii radecisi, et roctardus filius ursi, qui sunt toti avitantes in locum aunitum, tamen una cum ipsum abbatem adesset mirandus notarius advocator ipsius ecclesie, propter quod iam preteritis ipse abbas cum illis causabit ante romoaldus castaldus illorum, ut malo hordine introisset in rebus pertinentem predicte ecclesie, quod abet in locum forino ulter ipso flubio forino, ubi mairanu dicitur, et fobee ibi fecisset, et viti et arbori et sepi inde abscidisset, et frudium inde tulisset, et rebus ipsa ad pars predicte ecclesie contrasset; et y omnibus suprascripti dixerant, ut in predicto locum plures rebus aberent, set nescirent de quale cum illis causabit; et per iudicium ipsius romoaldi castaldi inter se fuerunt guadiati, ut pariter illuc pergerent cum iudicem et notario, et pars ipsius ecclesie monstraret illorum, unde cum illis causabit, et pars predicte ecclesie plicaret se cum sua rationem, et illis cum sue rationibus, et iusta legem inter se inde finem facerent *etc.*

« *Quod sequitur, idem est ac in Membrana N. DCCXXV An. Dni.* 1020 *usque ad verba*: Ego qui supra Romoaldus. *Postea vero ut infra* ».

Et cum supradictum scriptum fuit lectum , et agnoscentes i omnibus suprascripti consortes, qui sunt avitatores, ut diximus, de ipso locum aunitu, ut rebus ipsa per supradicte finis et mensuriis, que ipsa scriptio conbenientie a pars ipsius episcopii declarad, pertinentem esset ipsius aecclesie sancti maximi per veritatem, etiam et per sacramentum ipsum illut sivi integrum firmatum aberet, ut dictum est, pars ipsius ecclesie ab ipsum risus filius aghini consortem illorum. Ideo volumtarie sue ipsi suprascripti alfanus, grimoaldus, et cicirus, et lando, et citro, et roctardus, toti consortes, conbenientiam manifestaberunt se dicentes, ut tota rebus ipsa per supradicte finis et mensuriis, unde sacramentum ipsum datum est, qualiter supradictum scriptum continet, ipsius ecclesie sancti maximi esset pertinentes; et neque per testes, neque per monimen, nec per nulla quoque inventa

rationem, nec illis, nec illorum eredes, cum pars ipsius ecclesie sancti maximi exinde causare aut contendere non poterent. Et taliter pro securitatem perpetuam ipsius ecclesie sancti maximi hoc scribere fecimus te myrandus ubi supra notarius.

† Ego qui supra romoaldus iudex.

DCCXXXII.

A. D. 1021.

† In nomine domini tricesimo tertio hanno principatus domni nostri guaimarii, et tertio anno principatus domni guaimarii eius filii, gloriosi principibus, mense martius, quarta indictione. Ideoque nos domnandus filius domnelli de locum floccanu finibus nucerie, et mulier nomine risa filia quondam andree, qui sumus amboque coniugati vir et uxor, clarefacimus avere due pecie de terra cum arbustis vitatis in iamdicto locum floccanu: una ex ille ego nominatus domnandus paratam habeo da cicerus germanus meus, et alia paratam haveo da iaquintus filius iohanni, in quo ego nominata mulier quartam partem profiteor me havere sortionem, pertinentes michi per meum scriptum morgincahp mihi emissum a supradicto viro meus in die nostre copulationis, et congruum est comuniter illut vindere miri iudici filio mirandi subdiaconi ex eodem locum nucerie; et, ut pleniter ego nominata mulier ipsa vindictio iuxta legem perficere valeam, erga combocabi essendo de isto iamdicto domnandus vir meus, et andreas et mari filii nostri, in cuius mundium me subiacere palamfacio, et iohannes et petrus propinquioris meis parentibus, ut secundum legem michi inde consentiens illis esset; illis autem talia audientes, secundum legem mihi inde consentiens fuerunt, et una cum illis pariter perreximus coram presentia mirandi iudici, cui ec omnia nota fecimus; ipse vero iudex secundum mandatum legis per ordine me nominata mulier diligenter interrogabit et inquisibit, ne forte aliqua violentia paterem ab isto vir et mundoalt meus, vel a quabis homo. In eius presentia manifesta sum, nullam paterem violentiam, set spontanea mea esset voluntas ista vindictio una cum isto viro meus perficiendum, quorum isti vir et filiis et parentibus meis iuxta legem michi consentiens fuerunt, et una mecum illis pariter cum ipso iudex iuxta legem in an cartulam suis manibus posuerunt; et ideo, sicut nobis congruum est, bone nostre voluntatis, ante supradictus iudex et alii idoneis hominibus per hanc cartulam nos supradicti domnandus et risa unianimiter parique consensu venumdedimus tibi qui supra miri iudici

filio iamdicti mirandi subdiaconi ambo iamdicte pecie de terra cum arbustis vitatis de iamdicto locum floccanu. Una ex ille per hec finis et mensurie, illa da cicerus germanus meus per hec finis et mensuriis: a pars septemtrionis fine via puplica, sunt inde passi viginti unu: ab occidente fine mirandi et pertange ad fine de heredes sergi diaconi filii palumbi, inde passi viginti sex: a meridie fine de heredes ladoni castaldi, inde passi decem et nobem minus palmo unum: ab oriente fine iohanni germanum nostrum, inde coniungente ad ipsa via priore fine, inde passi viginti duo. Ipsa alia pecia da iaquintus filius iohanni per hec finis et mensuriis: a pars septemtrionis fine via puplica, inde passi quadtuordecim et cubito unum: ab oriente fine meaque domnandi, inde passi viginti sex et medium, et cubito unum, planta una: a meridie fine de consortibus nostris, inde sunt passi quindecim, et cubito unum, et palmo unum: ab occidente fine de heredes ciceri germanus meus, inde coniungente in ipsa via priore inde sunt passi viginti nobem, totum ad iusto passum homini mensuratum. Hec vero ambo iamdicte pecie de terra cum arbustis per iamdicte finis et mensurie, cum intro se habentibus et suis pertinentiis et cum vice de viis suis inclitum illut cum ambo. iamdicte cartule de ipse parationis, quod ipsi cicerus et iaquintus michi confirmaverunt, tibi qui supra miri iudici exinde confirmavimus, ad securiter et firmiter amodo et semper tu tuique heredibus eos abendum, possidendum, dominandum, omnia exinde faciendum quod volueritis. Unde pro confirmanda et staviliscenda supradicta nostra vindictione da omnis homines omnique partibus, tamen, quando nos quesieritis inde auctores, tu autem et tuis heredibus remittite aput me, vel aput meos heredes, ambo iamdicte cartule, quod modo tibi venumdedimus cum ipsa rebus, et nos nostrisque heredibus illut tibi tuique heredibus illut defensemus da omnes homines omnique partibus: post finem factam ambo ipse cartule salve aput vos remittamus, abendum vos ille omni tempore pro vestra defensione per iamdicto ordine. Si autem, sicut dictum est, taliter nos et nostris heredibus tibi tuique heredibus noluerimus adimplere, vel aliquit inde removere aut contrare quesierimus, per supradicta guadia obligavimus nos et nostris filiis et heredibus ad componendum tibi tuique heredibus, vel cui cartula ista vice vestra in manum paruerit, triginta hauri solidos constantinos, et questio et causatio nostra modis omnibus sint exinde tacita et vacua. Unde pro confirmandam et staviliscendam supradicta nostra vindictione a presentis recepimus a te exinde viginti unum auri tari boni propter ista nostra vindictione in omnis deliveratione, sicut inter nobis combenit; de qua per bona combenientia nos supradicti vir et uxor guadia tibi qui supra miri iudici dedimus, et mediatorem tibi posuimus maio filium iohanni, qui dicitur malfrede; et per ipsa guadia obligavimus nos qui supra vir et uxor, amodo et semper

antistandum et defensandum tibi tuique heredibus inclita supradicta nostra vindictione da omnes homines omnique partibus, per supradicto ordine, per supradicta guadia et obligata pena. Verumptamen, et hoc recolimus, ut, quando tu vel tuis heredibus de supradicta nostra vindictione nos quesieritis auctores, tu autem vel tuis heredibus remittite aput nos vel aput nostros heredes ambo supradicte cartule, quod modo tibi dedimus, havendum nos ille usque diebus triginta sex, et nos et nostris heredibus defensemus tibi tuique heredibus inclita supradicta nostra vindictio da omnes homines omnique partibus; ad completi ipsi triginta sex diebus nos nostrisque eredes remittamus aput te, vel aput tuos heredes, ambo ipse cartule salve, abendum vos ille omni tempore pro vestra defensione per supradicta ratione, per supradicta guadia et obligata pena. Et taliter scribere rogavimus te iohannes clericus et notarius, hacto uius nucerie.

† Ego qui supra mirandus iudex

† Ego ademari notarius me subscripsi

† Ego petrus clericus et notarius me subscripsi.

DCCXXXIII.

A. D. 1021.

† In nomine domini tricesimo tertio anno principatus domni nostri guaimari, et tertio anno principatus domni guaimari eius filio, gloriosi principibus, mense agustus, quarta indictione. Memoratorium factu a nobis iohannes et boni germani filii quondam iohanni, et iohannes, et mari, et ursus, et amatus germani filii quondam benedicti, abitatori in nuceria, eo quod ante presentia domni amati venerabilis gratia dei archiepiscopus sancte sedis archiepiscopio salernitano, et ante eius presentia astantibus subscripti testes, per bona combenientia per iussionem ipsius domni archiepiscopi tradidit nobis petrus iudex adbocatorem ipsius archiepiscopii una clusuria de terra cum arbusto pertinentem ipsius archiepiscopii de eodem loco nuceria, ubi ad ipsa sala dicitur, per ec finis et mensuria: de ex omni pars fine ipsius archiepiscopii, et sunt a pars septemtrionis passi nonaginta sex, et a pars orientis passi septuaginta sex, et a meridie passi centum quadtuor, ab occidentis passi nonaginta octo, totum mensuratum ad iusto passum omini. supradicta clusuria de terra cum arbusto per supradicte finis et mensurie inclitum illut nobis ad tenendum et laborandum tradidi nobis nominati iohanni et boni medietatem, et nobis nominati

iohannes, et mari, et ursi, et amati, et pro filii iaquinti qui fuit germano nostro, ipsa alia medietate. unde pro taliter per bona combenientia per iussionem ipsius domni archiepiscopi guadia nobis ipse iudex dedi pro bice ipsius archiepiscopii, et mediatorem nobis posuit iohannes presbiter et cardenarius ipsius archiepiscopii filius quondam iohanni, tali ordine, ut amodo et semper licead nos et ipsi filii ipsius iaquinti, et nostris et illorum eredes, inclitum illut nostre potestatis tenere et dominare, et fobee et omnis nostre utilitatis iusta rationem ibidem facere, et omni tempore ibidem resideamus et abitemus nos et nostris eredibus, et ipsa curte cludamus, et omni tempore clusum et salbum illut faciamus et abeamus, et abtis temporibus ipsa curte de super et de subter laboremus et, ubi meruerit, bites et arbores plantemus, et sic eos totum de super et de subter laboremus et cultemus, sicut decet bonum arbustum et locus ipse meruerit, quatenus proficiad et non dispered; et annualiter per bindemie, quando meruerit, faciamus scire pars ipsius archiepiscopii, ut ibidem dirigad missum suum, et nos ipso arbustum, sicut meruerit, per tempore bindemiemus, et totum ipso binum ibique ad palmentum per medietatem illut inter nos dibidamus: missum ipsius archiepiscopii tollad illut medietatem, et nos medietatem; et, donec pro ipse bindemie ibidem steterit missum ipsius archiepiscopii, nos autem illum nutriemus secundum nostram possibilitatem et demus eis ipsa palmentateca, sicut consuetudo est; et per annum, quando meruerit, pars ipsius archiepiscopii adiubemus ibidem ad conciandum organea da binum ipsius archiepiscopii, et pro faciendum ipsa cercha totum istut faciamus et adiubemus per tempore, sicuti soluti fuimus . . . . . de ipso binum ipsius archiepiscopii omni tempore, quando meruerit, ... ipsius archiepiscopii que abuerit per totum ipso locum nuceria, et ipso binum eius sortionem mittamus in ipsa organea; et quod amodo et semper annualiter in tota ipsa rebus seminaberimus, demus exinde annualiter in pars ipsius archiepiscopii terraticum secundum consuetudinem de ipso locum; et quale tempore nos et nostris eredibus rebus ipsa tenere et laborare non potuerimus, aut non boluerimus, inclitum illut bonum laboratum, et salbum, et bonum clusum remittamus ad potestatem ipsius archiepiscopii, et licead nos inde exire cum omnis nostra causa, scepto casa et palmentum et suscitoria que illis diebus ibidem abuerimus. Et per bona combenientia per ipsa guadia obligabit se ipse domnus archiepiscopus et successores suos et pars ipsius archiepiscopii *etc. Statuta mulcta quinquaginta auri solidorum Constantini.* et hunc brebem scripsi ego ademari notarius qui interfui.

† Ego Petrus diaconus

† Ego lando clericus

† Ego petrus presbiter et cardinalis.

DCCXXXIV.

A. D. 1021.

† In nomine domini tricesimo tertio anno principatus domni nostri Guaimarii, Et tertio anno principatus domni guaimarii eius filio, gloriosi principibus, mense . . . . Memoratorium factu a nobis iohannes filius maraldi et petrus filius petri, qui sumus abitantes in finibus . . . . ante presentia domni maioni venerabili presbiteri et abbati ecclesie sancti maximi et aliorumque ydoneis hominibus, ibidem . . . . per iussionem et largietatem ipsius domni abbati et pro pars ipsius ecclesie tradidit nobis leo clericus eundem ecclesie una pecia de terra cum arbustum vitatum et aliquantulum vacibum, totum uno tenientem pertinentem ipsius ecclesie, que esse videtur in ipsa fines rotense, ubi proprio ad pubbliciano dicitur, abentem as fines et mensuras: de suptano latere quasi ab oriente fine bia, incipiente a termine qui fictum est inter hec rebus et terra cum castanietum pertinentem ecclesia sancte marie plebem de ipso locum rota, et abiente per ipsa bia sunt inde per mensuria passi octuaginta quinque et cubitum unum. Et quasi a parte occidentis fine ipsius ecclesie, sicut termiti et media sepe discernit, et sicut coniungit in alia bia suprana, que ducit inter istut et alia rebus ipsius ecclesie, sunt inde passos septuaginta quadtuor iusta ipsa sepe mensuratum, et per ipsa via suprana mensurati passi triginta octo, qualiter ducit ista bia in parte orientis, et ab ipsi triginta octo passi, lassante ipsa bia et pergente per fine ipsius ecclesie sancte marie, sicut media sepe et termiti discernunt, sunt inde passos quinquaginta unum et palmum unum, sicut coniungit ad ipsa bia da parte orientis priore finem, totum mensuratum ad iusto passum hominis. per istas fines et mensuras inclitum illut nobis tradidit cum vice de bia sua, tali hordine, ut amodo et semper ad nostram et de nostrorum eredes, natos nascentes, sit potestatem illut tenendum et dominandum, et fobee et omnis nostre hutilitatis ibidem facere iusta rationem; et si voluerimus, redita ibi faceremus, et nos vel ex nobis semper ibi residere et abitarem; sic tamen, ut ego iohannes et meos heredes tenead de ipsa traditionem inclita medietate, et nos petrus et nostros eredes medietatem, et tota ipsa curte de terra cum arbustum per iamdictas fines et mensuras annualiter apto tempore lavoraremus, et, ubi minus abuerit, arbores et vites planctaremus de bono vitinio; et si poma ibi pastenare voluerimus, potestatem haberemus, et totum illut surgere, et studiare, et lavorare totum ipso arbustum, sic de super et de suptus, ut semper in melius proficiad et non di-

speread, et bonum paread laboratum et studiatum, et circoitum semper illut clusum habeamus, et, sicut locus ipse meruerit, ita omnia inde faciamus, et ipsi arboribus et vites quod amodo in antea ibi pastenaberimus per illut, ubi meruerit, sic illut studiemus, ut amodo et usque sex anni conpleti surtum et cultatum siant perfectum, sicut de tantos annos locus ipse meruerit, ut bonum paread lavoratum et cultatum; et annualiter per tempore de vindemie scire faciamus ipsum leo clericus, vel pars ipsius ecclesie, ut ibidem veniant aut dirigant missum suum, et nos totum ipso arbustum de ipsa traditione annualiter apto tempore bindemiemus, et vinum ipsum ad palmentum procuremus, et poma omnes et fruges suis temporibus colligamus, et de omnis vinum et poma, seu fruges quam inde exierit, tollad illis medietatem, et nos medietatem, et ipsa medietate eorum de ipso vinum nos reponamus ibique in ipso locum in domus nostra in organea illorum, que illuc nobis dederint qui per nos sint bonum conciatum et studiatum, et faciamus ipso vinum illorum salbum, donec illut inde tollad absque degeneratione et ignem; et, dum pro ipsa vindemia ibi steterint illis, nos eos notrire debeamus secundum nostram possivilitatem; de quod autem per annum ibi seminaberimus, terraticum inde demus ipsius leoni clerici, vel ad missum eius, aut in pars ipsius ecclesie ibique ad area secundum consuetudo ipsius locis, et totum ipso aliut nobis abeamus. Simulque et tradidit nobis nominati iohanni et petri ipse leo clericus, qui rebus ista in beneficium retinet, quanta rebus abet ibique pars ipsius ecclesie da ipsa bia suprana in pars septemtrionis, qui est bacibum et quertietum, ut amodo et usque quadtuor anni conpleti nos et nostris heredibus annualiter illut laboremus et seminemus, et que frudium inde exierit, totum illut nobis abeamus; tantum terraticum inde ibique ipsius leoni, vel in pars ipsius ecclesie inde demus secundum consuetudo ipsius locis, et post conpleti ipsi quadtuor anni ipso bacibum cum ipso quercietum rebertad in partibus ipsius ecclesie: preter ipsa curte cum arbustis semper teneamus, sicut prelegitur, in iamdicto ordinem. unde per conbenientiam per iussionem et largietatem ipsius abbati guadia nobis ipse leo clericus dedit et mediatorem nobis posuit maghenolfus presbiter filius granati; et per ipsa guadia obligavit se ipse abbas suique successoribus et pars ipsius ecclesie amodo et semper defensandum nobis nostrisque eredibus, natos nascentes, tota ipsa curte de terra cum arbustum per iamdictas fines et mensuras, cum bice de bia sua, da omnis homines omnique partibus, et illut extra ipsa curte, quod diximus, defensare nobis usque ipsi quadtuor anni conpleti; et quale tempore curte ipsa iamdicta ratione tenere et lavorare noluerimus, aut non potuerimus, Tunc inclitam ipsa curte arbustata, et studiata, et cultata bona remittamus in pars ipsius ecclesie, et licead nos inde exire cum omnia nostra causa mobilia et pergamus, ubi voluerimus; et si taliter

omnia suprascripta nobis non adimpleberint et aliquit inde contradixerint, per ipsa guadia componere obligavit se ipse abbas suique successoribus, et pars ipsius ecclesie, nobis nominati iohanni et petri, quam et ad nostris eredibus, biginti auri solidi constantini. Verumtamen hoc memoramus, ut palmentatica demus in pars ipsius ecclesie per annum, donec rebus ipsa tenuerimus, sicut iustum est; et quando rebocaberit glandes ipso quertietum, nos illas colligamus, et medietatem ibique in pars ipsius ecclesie demus, et reliqua medietate exinde nobis abeamus; et quale tempore ipsa curte cum arbustis ammiserimus in pars ipsius ecclesie, bona clusa circoitum illam ammittamus, et retdamus in pars ipsius ecclesie nos vel nostris eredibus organea, que nobis data abuerint pro recipiendum sortione illorum de ipso vinum; quam et oc recolimus, quia ipsa rebus, qui est bacuum et quertietum quod nobis tradidit una cum mirandus notarius advocator ipsius ecclesie, vadit usque media serra et vocatur ibi ad munticellum. Quod scripsi ego predictus myrandus notarius.

† Ego qui supra maio presbiter et abbas

† Ego petrus notarius me subscripsi

† Ego petrus presbiter et primicerius

† Ego Amore presbiter.

DCCXXXV.

A. D. 1021.

† In nomine domini tricesimo tertio anno principatus domni nostri Guaimarii, Et quarto anno principatus domni guaimarii, eius filii, gloriosi principibus, mense december, quinta indictione. Memoratorium factu a me Maio presbiter et abbas ecclesie sancti maximi, Eo quod ante presentia ragemprandi iudici tradídi ego una cum mirandus notarius advocatorem nostrum ad solmannus filius quondam iohanni de locum aunitum de rebus baciba pertinentem ipsius ecclesie, que abet ulter flubio forino, que a iam preteritos annos per scriptio combenientie confirmatum fuit in ipsa ecclesia a pars archiepiscopio salernitano, et postea inde causationes abuimus cum riso filio quondam aghini, et sacramentum inde persolsit ei pars ipsius nostre ecclesie, et rebus ipsa in ipsa ecclesia per ipsum sacramentum firmata est; et est tota ipsa rebus, unde ipsum sacramentum datum est, per as fines et mensuras: de suptus fine aqua de ipso forino, et a pars meridie fine ipsius ecclesie sancti

maximi, sicut ballone discernit et rectum descendente in ipso forino, unde aqua lebata fuit pro arcatura de molinum ipsius sancti maximi: A pars septemtrionis fine ipsa ripa que discernit ab ipsa fine ipsius sancti maximi, quod in ipso episcopio dedit, et fine ipsius episcopii, sicut ipso cristone de ipso monte discernit per mensuria per ipsa aqua de ipso forino passi centum quinquaginta quadtuor, et per ipsa bia publica, que infra ipse finis pergit da ipso ballonem in pars septemtrionalis, passi centum biginti quadtuor: de super fine ipsa serra; de rebus ista infra iamdicte fines et mensuras tradidimus inde ei quantum inde iam- seminatum abet per nostra iussionem, vel quantum inde ei assignare fecerimus ad laborandum, tali hordine, ut amodo et usque dua frudia recollecta, qui cum isto frudio de hoc anno numerentur, illut sue potestatis tenere, et dominare, et lavoraret, et seminaret, quale semente ibi meruerit; et per aire faciad scire nos, vel pars ipsius ecclesie, ut dirigamus illuc missum nostrum, et ille vel suos eredes lavores exinde recolligeret et ibique in ipsa rebus ad aream illut tritularet et procuraret, et de omnis victum et lavores, quam inde exierit, daret ad missum nostrum ibique terraticum secundum consuetudo ipsius locis, et ipso aliut sivi aberet; et si quertie sunt in illut quod lavoraberit, curam et vigilationem inde aberet, ut salbe siad, et quando exca revocaberit, si voluerit illas colligeret, potestatem abeat, et medietatem illas daret ibique in pars ipsius ecclesie, et medietatem eos sibi aberet; et si noluerit illas colligeret, scire nos inde faciad antea, ut demus illas ad colligendum alteris. Ad completa ipsa duas frudia iamdicta traditione rebertad in pars ipsius ecclesie salva, et licead illis inde exire cum sua causam; unde in eo hordine per conbenientiam guadia nobis dedit ipse solmannus, et mediatorem nobis posuit se ipsum, ut si taliter omnia supraseripta in pars ipsius ecclesie non adimpleberit ille et suos eredes, et aliquit inde contradixerint, per ipsa guadia componere obligavit se ille et suos filios eredes nobis, vel in pars ipsius ecclesie, decem auri solidi constantini, quod scripsi ego myrandus qui supra notarius.

† Ego qui supra ragemprandus iudex.

DCCXXXVI.

A. D. 1022.

† In nomine domini tricesimo quarto anno principatus domni nostri guaimari, et quarto anno principatus domni guaimari eius filio, gloriosi principibus, mense martium, quinta in-

dictione. Ideoque ego drogocaro filius landoni comiti, sicut michi congruum est, mea vonam voluntate ante subscripti testes per anc cartulam venumdedimus tivi maranci presbiteri filio petri una pecia de terra vacua, quod aveo in locum intus castello de muntorum rotense finibus, qui est per ec finis et mensurie: da pars occidentis fine media strectola, inde sunt pedes viginti . . . . septemtrionalis fine tuaque maranci presbiteri, inde avet pedes. . . . . a pars orientis fine media strectola, sunt inde pedes viginti. . . . . meridie fine petri filii isi, inde avet pedes sideci, totu ad iusto pede manum omini mensuratum; ec vero terra ipsam per iamdicte finis et mensurie totum et inclitum, cum omnia intro se avente omnibusque suis pertinentiis, et cum bice de via sua, illut tivi predicti maranci presbiteri venumdedimus; tantummodo dedimus tivi via, ut omni tempore intrare possatis in ista predicta nostra venditione; quod est in partem illa da occidente da ipsa platea que pergit ad murum eiusdem castellu, tam et ecclesia sancti stefani, que est erga fine de eredes mili, sicut erea ipsu plescum discernit, ut inde ingrediatis et regrediatis cum omnes vestra congruetate, ad securiter et firmiter amodi semper vos et vestris eredibus illut abendum, dominandum, possidendum, omnia inde faciendum quod vobis placuerit. Et pro confirmanda et staviliscenda anc nostra venditione nuc a presentis recepimus a te predicto maranci presbitero duo auri tari voni in omne deliveratione, finitoque ipso pretium aput nos, de qua per vonam convenientia guadia tivi maranci presbiteri dedimus, et mediatorem tivi posuimus iaquintu presbiter filius maraldi; et per ipsa guadia *etc. Statuta mulcta auri solidorum viginti constantinianorum.* Et taliter scrivere rogabimus te dumnando clericum et notarium, actu muntoru feliciter.

† Ego Dauferi

† Ego iohannes.

DCCXXXVII.

A. D. 1022.

† In nomine domini tricesimo quarto anno principatus domni nostri guaimari, Et quarto anno principatus domni guaimari eius filio, gloriosi principibus, mense aprelis, quinta indictione. Ideoque ego urso filius quondam citri clarefacio, quoniam michi est pertinentes abere per successionem in commitatum nucerie, Et congruum est mihi inclita ipsa mea sortione, scepto unum ortale quod retinet simeone filius adelermi, illut benumdare sesami

et licti filii quondam licti, et musandi et sesami germani filii idem licti, et qui sunt consortibus nostris in ipsa ereditate de heodem locum nucerie. Unde ego ipsius sesami benumdedit de ipsa rebus inclita medietate, et ipsius licti cum ipsi filii sui nomine eorum musandi et sesami inclita alia medietate. Et ideo, sicut mihi congruum est, in eodem locum nucerie ante idoneis vonis ominibus, qui subter scripti sunt, per anc cartulam benumdedimus vobis nominati sesami, et licti, et musandi, et sesami, ut diximus, inclita ipsa mea sortione de iamdicta rebus, quod mihi pertinet abere da genitorem et genitricem meam, aud undecumque, scepto sortionem mea de iamdicto ortale quod mihi reserbo, quod vobis non dedimus. Nam illo aliut, qualiter superius diximus, inclitum illut vobis venumdedimus, cum sortionem nostra de monimen inde da ipsa rebus pertinentem, qui sunt terris cum arbustis, abellanieta, castanieta, quertieta, campis, silvis, in montibus quam et in planis, cultum vel incultum, cum finis et viis suis, de tota ipsa rebus, ut diximus, inclita ipsa mea sortione, scepto ipso hortale, vobis nominati benumdedimus, ipse supradictus sesamus medietatem, et ipse licto cum ipsi filii sui ipsa alia medietate. Unde nullam nobis, nec cuiqua ominibus, vel in quabis partibus, nichil inde restitid, aut dicimus remanere sortionem, set, sicut diximus, illut vobis venumdedimus, ad securiter et firmiter amodo et semper vos vestrisque eredibus abendum, dominandum, possidendum, et omnia exinde faciendum quod volueritis, absque omni nostra et de nostris eredibus, aud cuiqua ominibus contrarietate vel requisitionem. Unde pro confirmandam et staviliscendam anc nostra bindictione a presentis recepi a vos nominati germani et filii ipsius licti auri tari voni numerum quindecim in omnis deliveratione, sicut inter nobis convenit. De qua ego supradictus urso per vona convenientia guadia vobis nominati sesami, et licti, et musandi, et sesami dedit, et mediatorem vobis posui petrus congatum meum et filium idem petri. Et per ipsa guadia obligo me et meis eredibus amodo et semper omni tempore defensemus vobis vestrisque eredibus inclita supradicta mea binditione, cum omni sua pertinentia, et cum sortione nostra de monimen inde pertinentem, scepto ipso pastenatum, da nobilibus ominibus, quod vobis non defensamus, nisi da nos vel da nostris eredibus, et inclita supradicta nostra bindictione, qualiter superius legitur, scepto ipso pastenatum, ut diximus, defensemus illut vobis vestrisque eredibus omni tempore da illi ominibus et partibus, cui per me vel per ipso genitorem vel genitricem mea illut vel exinde datum, aud obligatum, vel thingatum, vel manifestatum esse paruerit, vel qui pro nostra et illarum parte vobis vestrisque eredibus inde emiserit aud preposuerit quodcumque causationes: de alii vero hominibus et partibus per vos ipsis siatis autores et defensores, cum ista cartula et cum quale alia monimen et rationem inde abueritis, et vobis illut defensetis, sicut bultis; quod

si taliter, ut superius legitur, illut vobis vetrisque eredibus non defensaberimus, et aliquit inde remobere aud contrare quesierimus per quabis rationibus, ideo per supradicta guadia obligo me et meis eredibus componere vobis vestrisque eredibus, aud cui cartula ista in manum paruerit, viginti auri solidi costantini. Et, sicut superius legitur, illut vobis defensemus. Et questio et causatio nostra sit exinde tacita et bacua. Et taliter scribere rogavimus te petrus clericus et notarius acto uius nucerie.

† Ego dauferi

† ego mirandus subdiaconus.

DCCXXXVIII.

A. D. 1022.

† In nomine domini anno tricesimo quarto principatus domni nostri guaimari, et quarto anno principatus domni guaimari eius filio, gloriosi principibus, mense magius, quinta indictione, Memoratorium factum a me feri diacono et abbati filio quondam feri, eo quod in sacratissimo salernitano palatio ante supradicta gloriosa potestatem, et ibique astante romoaldus iudex et aliis nobilibus, per vona combenientia tradiderunt mihi supradictus domnus guaimarius princeps et iohannes comes, germani filii domni iohanni, qui fuit princeps, ecclesia bocabulum sancte dei genitricis semperque virginis marie, quem supradictus domnus iohannes princeps et domna sichelgaita principissa uxor sua ha nobo fundamine construxerunt in curte sua de intus hec cibitatem inter muro et muricino, cum omnis rebus et casis et pertinentiis predicte ecclesie pertinentem, quemammodum abent vel abuerint, in tali ordine, ut amodo et diebus vite mee, qui supra abbas, ipsa ecclesia cum ipsis rebus, que diximus pertinentem predicte ecclesie, mea exet potestatem, illut tenendum et dominandum, et liceat me et presbiteris et clericis, quem ego ibi misero, in eadem ecclesia laudem retdere deo et omnis ecclesiasticum ordine facere, qualiter meruerit; et licentiam abeamus de ipsi rebus, quemammodum abent vel abuerint ipsa ecclesia, in beneficium dare ad presbiteris et ad clericis, quem ego ibidem misero et presbiteris et clericis, ipsis licentiam habeant illis et homines, quem illis ibidem ad lavorandum miserint, rebus ipsa lavorare et frudiare, et de ipso frudium facere omnia quod voluerint; sic tamen, ut sic rebus ipsa lavorare, sicut meruerit, absque omni contrarietatem de suprascripti germani vel de illorum heredes: similiter, et de quantum de ex ipsa rebus re-

manserit, quod per me datum in beneficium non essent, licentiam habeamus nos illos lavorare et homines ad lavorandum mittere, et rebus ipsa frudiare, et de ipso frudium facere omnia quod voluerimus. Nam et liceat me de ipsis rebus, que diximus pertinentem predicte ecclesie, exinde per vicaria dare, scepto molinum de lirinum; sic tamen, ut per doctos homines estimatos remilioratos pareat rebus, quem nos ad eadem ecclesia pervenire facimus potestatem, et liceat nos circoitum ipsa ecclesia in rebus sua pertinentem ibique homines mortuos sepelire et de ipse sepulture dare, qualiter voluerimus, et omnis sepultura quam inde tulerimus, et obblatio, et botatione, quam in eadem ecclesia introierit, totum nostre sint potestatis, faciendum quod voluerimus, scepto si pannos sericos vel causa ecclesiastica ibidem introierit, semper sit de predicta ecclesia, ad tenendum et regendum nos illut, sicut et ipso aliut que superius diximus. Ad die vero mei hobiti liceat me de omnis mea causa propia mobilia dare et facere omnia quod voluerimus, seum et homines, quem ego mecum abuerimus, cum omnis propia causa mea mobilia de casis predicte ecclesie exire et portaret illut ubi boluerit, absque omni contrarietate ipsorum germani et de illorum heredes; de qua per bonam combenientiam guadia mihi ipse iohannes comes dedit, vice sua et vice supradicti domni principis germani eius, et mediatorem mihi posuit iaquintus comes filius quondam disigi; et per ipsa guadia *etc. Statuta mulcta quadringentorum solidorum auri Constantini.* Et hunc brebem scripsi ego iohannes notarius.

† Ego qui supra romoaldus iudex.

DCCXXXIX.

A. D. 1022.

† In nomine domini tricesimo quarto anno principatus domni nostri waimarii, et quarto anno principatus domni guaimari eius filio, gloriosi principibus, mense iunius, quinta indictione. Ideoque nos petrus filius ioanni virini et tauru filius petri, qui sumus fratri consobrini, clarefacimus, quoniam ante os annos predicti genitoribus nostri, qui fuerunt filii ioanni de birinu, tulerunt ad pastenandum in partione da leo atrianense qui dicitur boccapiczola, Et congruum est nobis nominati petri et tauru inclite nostre sortionis exinde venumdare mulieri nomine monda, que est uxor iohanni atrianensi filii sergi, qui dicitur boccapiczola, inclite ipse nostre sortionis de ipsa pecia de terra bacua cum aliquanti arbori qui de una parte ad fine rebus predicti viri tui coniuntum est, sicut terminatum est;

ideo, ut diximus, tote et inclite iste nostre sortionis de iamdicta pecia de terra ego iamdictus tauro inclita sortione, qui fuit ipsius genitori meo, et ego iamdictus petrus mediam sortionem, qui fuit ipsius ioanni genitori meo, unde nullam nobis, vel uxoribus nostre, vel in quabis partibus exinde restitit, aut dicimus remanere sortionem; set, sicud diximus, inclitum illut tivi iamdicte monde benumdedimus, et est terra ipsa in locum transboneia, et ubi propio bocatur ad maianu finibus mitilianense, cum omnia infra se abentibus et suis pertinentiis, et cum vice de bia sua, ad securiter et firmiter amodo et semper tu et tuis eredibus illut abendum, dominandum, possidendum, omnia inde faciendum quod bolueritis; et pro inclita nostra vinditione confirmandum a presentis recepimus a te iamdicta monda per bolumtate predicti biri tui duo auri tari, sicud inter nobis comvenit, in omnes deliberatione; de qua per vona combenientia guadia nos tivi dedimus, et mediatores tibi posuimus nos ipsis; et per ipsa guadia *etc. Sequitur consueta formula. Statuta mulcta viginti auri solidorum constantinianorum.* Et taliter scribere rogabimus te alderissi notarius, actum salerno.

† Ego iohannes notarius me subscripsi

† Ego radoaldus me subscripsi.

DCCXL.

A. D. 1022.

† In nomine domini tricesimo quarto anno principatus domni nostri Guaimarii, Et quarto anno principatus domni guaimarii eius filio, gloriosi principibus, mense iunius, quinta indictione. Memoratorium factu a me angilu filio quondam ursi, Eo quod ante subscripti ydoneis hominibus per conbenientiam tradidit mihi maio presbiter et abbas ecclesie sancti maximi, una cum eum adesset myrandus notarius advocatorem ipsius ecclesie, de rebus pertinentem ipsius ecclesie, que esse videtur in locum mairanum illa pars flubio forino pertinentia salernitana, que sunt pecie due, una cum arbustum vitatum, et pomis, et pergola de binea coniuncta de una parte ad ipso flubio forino, et sicud salit ab ipso flubio et appiczad [1]) et coniungit in bia publica, que ducit a pars orientis, et da mucrone de ripa

---

[1]) *appiczad,* idest conterminat. Haec vox deest in Du Cange.

qui est iusta ipsa bia et discernit ab alia rebus ipsius ecclesie abiente per ipsa bia in pars meridie, abet inde passi quinquaginta octo: Ab ipsa pars meridie fine rebus ipsius ecclesie ubi olibetum facere cupit, qualiter vadit inde rectum et coniungit ad ipso flubio forino quod est priore finem, et ipso flubio forino decurrit inter ista et alia rebus ipsius ecclesie que est in pars occidentis; quam et tradidit mihi ipsa alia pecia, que est terra baciba, cum aliquante viscilie [1]) de quercie in plaio de ipso montem a super ecclesia sancti andree, qui ibique constructam est et subiecta est ipsa ecclesia sancti andree de ipsa ecclesia sancti maximi, qui abet ista pecia as fines et mensuras: A pars meridie fine rebus, quod tenet in beneficium presbiter qui tenet ipsa ecclesia sancti andree, sicut carbonarium inde discernit, sunt inde passi septuaginta unum: A pars orientis fine ipsius ecclesie sancti maximi, sunt inde passos triginta quadtuor: A pars septemtrionis similiter fine ipsius ecclesie sancti maximi, abet inde passos quadtuordecim, et abinde rebolbente in pars septemtrionis per fine ipsius ecclesie inde passi biginti quadtuor, et abinde descendente per fine ipsius aecclesie et coniungente ad ipso beneficium ipsius ecclesie sancti andree, quod est priore finem, sunt inde passos quadraginta. tota supradicta mensuras ad iusto passum homini mensuratum, Tali hordinem, ut amodo et semper iamdicta traditionem ad mea et de meis heredibus, natos nascentes, sit potestatem, per subscripta rationem illut tenendum et dominandum, et fobee et omnis nostre hutilitatis ibidem faciendum iusta rationem, et ibidem in ipsa pecia, qui est iusta ipso flubio forino, resideamus et abitemus, et totum ipso arbustum indeque annualiter apto tempore lavoremus et, ubi minus abuerit, arbores et vites planctemus et propagines tragamus, et sic illut laboremus et studiemus de super et de supter, sicut locus ipse meruerit, ut semper in melius proficiad et non disperead, et bonum paread lavoratum et cultatum, et cludamus illut et clusum illut abeamus, et ipsa pergola, donec ibi fuerit et non ibi fecerimus arbores vitatos, lavoremus illam annualiter de super et de supter, sicut meruerit, ut proficiad et non disperead et bonam paread laborata; et a quo parutus fuerit, ut pars ipsius ecclesie pastinet in ipsa iscla ibique ipso holibetum, tunc ego et meos heredes semper illut de supter studiemus, et curam et vigilationem inde abeamus, et cludamus illut, et semper illut clusum abeamus et salbum illut faciamus; et annualiter per tempore de vindemie faciamus scire pars ipsius ecclesie, ut illuc dirigant missum suum, et nos da isto anno in antea arbustum ipsum et ipsa pergola vindemiare debeamus, et omnis poma exinde colligamus suis temporibus, et vinum ipsum ibique

---

[1]) *viscilie*, arbores tenerae aetatis.

ad palmentum procuremus, sicut meruerit, et de omnis vinum et poma quam inde exierit, tollad pars ipsius ecclesie medietatem, et nos medietatem; ficu autem da seccare seckemus per omnis annum, et medietatem secke in pars ipsius ecclesie illut demus intus anc civitatem: similiter et columbri [1]) et pruna, sive domascina que ibi fuerit, ipsa medietate intus anc civitatem in pars ipsius ecclesie demus et adducamus, alia poma, que ibi fuerint, ibique in ipsa rebus dividamus inter nos per medietatem, et ipsa sorte de vinum ipsius ecclesie, si fecerit illuc in ipso locum cellarium pars ipsius ecclesie, tunc ibidem ad ipso cellarium ipso vinum portemus et reponamus illut in organea indeque ipsius ecclesie, ubi adiubare stetimus per annum ad conciandum et studiandum; et si non fecerint ibi cellarium, reponamus ipso vinum illorum in domus nostra, ubi abitaberimus in ipsa traditione, in organeum da vinum, que pars ipsius ecclesie ibique nobis assignare stetit, et faciamus ipso vinum illorum salbum, donec illut inde tollad, absque degeneratione et ignem; et, dum pro ipsa vindemia ibi steterit missus ipsius ecclesie annualiter, nos illum nutriamus secundum nostram possivilitatem, et palmentatica ei demus, sicut consuetudo est; de quod autem per annum ibi seminaberimus, terraticum ibique ad area inde demus in pars ipsius ecclesie secundum consuetudo ipsius locis, et ipso aliut totum nobis abeamus in ipsa iscla, ubi ipso olibetum fecerit, et pastenaberit pars ipsius ecclesie ortora per annum de cepulle et de que ibi meruerit, faciamus et iustitia; de terraticum secundum consuetudo ipsius locis in pars ipsius ecclesie per omnis annum ibique demus, et ipso aliut nobis abeamus; tantum licead pars ipsius ecclesie sancti maximi inde dare ad presbiter qui tenet, vel tenuerit ipsa ecclesia sancti andree in.pede in pars meridie aliquantum, ubi sivi faciad ortum, ipse olibe quod ibidem pastenaberit pars ipsius ecclesie a quo rebocaberit fructum per tempore illas vigilemus, ut salbe fiad, et totum ipso fructum quod rebocaberit, sit semper de partibus ipsius ecclesie. Ipsa pecia de terra baciba per iamdictas fines et mensuras que est in ipso plaio, pastenemus vinea de bono vitinio et arbustum, et pomis sive vinea sola, sive arbustum, et pomis seu cannietum, et illut studiemus et cultemus annualiter, sicut meruerit, sic, ut amodo et usque tridecim anni conpleti perfecta ipsa pastenatione ibi abeamus que ibi pastenaberimus, sicut de tantos annos locus ipse meruerit, ut bonum paread cultatum et operatum, excepto ubi fuerit infra ipsa traditione tassum aut petra, et non potuerimus ibi pastenare, non siamus inde culpabiles; et si ibidem pastenaberimus de ipsa planctatione per tertia vice et non ibi preserit, si-

---

[1]) *columbri* etiam nunc apud vulgum primi ficus fructus nuncupantur.

militer non siamus inde culpabiles; et si a foras ipsa mensuras pastenare potuerimus ibique coniuntum, potestatem abeamus, et operatum illut abeamus in ipso constitutum, sicut et ipso aliut et ipse quercie qui ibi sunt, potestatem abeamus spurgare et vites ibi iactare de bono vitinio et pro arbustum illas semper ibi aberet; et iam da ipsi tridecim anni in antea omni tempore ipsa vinea vel arbustum quos ibi fecerimus, quando meruerit, lavoremus et studiemus et cultemus de super et de supter, sicut locus ipse meruerit, ut bene paread lavoratum, et semper in melius proficiad et non disperead, et curam et vigilationem inde abeamus, et salbum illut faciamus iusta rationem; et a quo vinum et poma inde exierit, tunc amodo et semper annualiter suis temporibus scire faciamus ipsum abbatem, vel pars ipsius ecclesie, ut ibidem dirigad missum suum, et nos vinea vel arbustum ipsum vindemiemus, et vinum ipsum ibique ad palmentum procuremus, et poma exinde colligamus, et omnis vinum et poma quam inde exierit, ibique inter nos dividamus: missum ipsius ecclesie tollad illud tertiam pars, et ego vel meis heredibus due sortis, faciendum quod voluerimus, et de isto illorum vinum reponendum et de palmentatica et de nutriendum ipso missum sic adimpleamus in pars ipsius ecclesie, sicut supra diximus; de quod autem per annum ibi seminaberimus da isto nobum in antea, totum illut nobis abeamus, tantum terraticum ibique inde demus ad aream ad missum ipsius ecclesie secundum consuetudo ipsius locis. Unde in eo hordine per conbenientiam guadia mihi ipse abbas dedit, una cum eo adesset ipse suum advocatorem, et mediatorem mihi posuit romoaldus presbiter ipsius ecclesie cardinalem; et per ipsa guadia obligavit se et successores suos et partibus ipsius ecclesie amodo et semper defensandum mihi meique eredibus, natos nascentes, tota et inclita supradicta sua traditione cum vice de bie sue da omnes homines omnique partibus, et licentiam nobis tribuit salices ibi pastenandum, ubi potuerimus, vel canne pro utilitate de ipse curti inde abendum; et si inde superaberit, tunc dividamus ille inter nos cum pars ipsius ecclesie: de ille quod fecerimus in ipsa curte suptana dividamus ille inter nos per medietatem, et de ipse quod fecerimus in curte suprana, tollamus nos due sortis, et pars ipsius ecclesie tertiam pars; et quale tempore ipsa curte suptana dimittere voluerimus et inde exire, potestatem abeamus, et quale tempore da ipsi tridecim anni in antea ipsa curte suprana dimittere voluerimus, potestatem abeamus; sic tamen, ut illa et illa curte pastenata et operata et cultata, sicut meruerit, et, ut supra diximus, remittamus illut in pars ipsius ecclesie et cum organea ipsius ecclesie da ipso vinum reponendum, si illas abuerimus, remittamus illut in pars ipsius ecclesie, et sic liccad me et meis heredibus inde exire cum omnia nostra causa mobilia et pergamus, ubi voluerimus. Quod si taliter omnia suprascripta pars ipsius ec-

clesie nobis non adimpleberit et aliquit inde contradixerit, per ipsa guadia componere obligavit se ipse abbas suique successoribus et pars ipsius ecclesie mihi nominati angili et ad meis heredibus biginti auri solidi costantini. Verumtamen et licead omni tempore pars ipsius ecclesie fodere per uno loco, unde aptum paruerit, per ipsa traditione de ipso arbustum pro arcaturia de molinum et aqua inde ammittere ad ipsum molinum, et adaquare ortora que facta fuerit ad ipso olibetum. Quod scripsi ego supradictus myrandus notarius.

† Ego qui supra maio presbiter et abbas

† Ego petrus presbiter et primicerius

† Ego friderisi presbiter

† Ego ademari notarius me subscripsi

† Ego radoaldus me subscripsi.

DCCXLI.

A. D. 1022.

† In nomine domini anno tricesimo quarto principatus domni nostri guaimari, et quarto anno principatus domni guaimari eius filio, gloriosi principibus, mense agustus, quinta indictione. memoratorium factum a nobis bocco filio quondam iohanni et petrus filio quondam constantini, qui sumus congnati, eo quod ante subscripti testes, tamen ego iamdictus petrus vice mea et vice gemme uxor mea filia supradicti iohanni coniunsimus nos cum petrus clericus filius quondam petri. Ille autem admisit et dedit de terra sua baciba de intus hanc salernitanam cibitate, ad ortum mangnum de latitudo semmisse unum, et nos amboque congati admisimus et dedimus de terra nostra baciba de intus predicta cibitate ibique coniuntum de latitudo semmissi tres, ad iusto pedem manum homini totum fuit mensuratum; et fecimus duos pedes de latitudo et per longitudo de handitum comune qui est a pars meridie, et usque strectola commune qui est a partibus septemtrionis, in tali ordine partes partium ipsa terra inter nos admisimus, ut ipse petrus clericus et suos eredes ad omnis suum espendium mitterent et fabricare in ambo ipsi pedi de ipsa terra per latitudo parietem vonum ad petre et calce et pumice vonum, sicut meruerit, cum fundamentum suo, sicut meruerit, de latitudo parietem ipsum pedes duo et per longitudo da ipso anditum comune et usque ipsa strectola comune qui est, sicut diximus, a pars

septemtrionis et in altum a terra siant parietem ipsum usque ad iusta tribus menbra, et omni tempore parietem ipsum commune abeamus, et per partes capora de trabes et de lingna in ipso parietem mittamus, et abeamus iusta ratione nos a parte nostra quod est a pars occidentis, et ille a parte sua quod est ab oriente, et in illa et in illa partes faciant in ipso pariete fenestras cupas [1]) iusta ratione, sicut meruerit, aliam foramen in ipso parietem per partes non faciamus, unde una pars ad alia aspicere possant; et si ille vel eius heredes amplius ascendere voluerit in altum cum totum ipsum pariete, potestatem abeant cum totum ipso parietem ascendere, fabricandum quantum voluerit, et alio sic omni tempore ipso parietem commune abeamus in omni ordine et ratione, sicut superius diximus, nos et nostris eredibus abeamus illut medietatem a parte occidentis, et ipse petri et suos eredes medietatem a parte orientis, et nos et nostris eredibus defensemus ei vel ad eius eredes suprascripta terra, quod nos admisimus a pars ipsius gemme et ab omnibus ominibus omnique partibus; de qua per bona conbenientia guadia nobis ipse petrus clericus dedit, et mediatorem nobis posuit amatus notarius filius quondam amati; et per ipsa guadia *etc. Statuta mulcta quinquaginta solidorum auri constantinianorum.* Et hunc brebem scripsi ego iohannes notarius.

† Ego roderisius

† Ego arechisi notarius me subscripsi

† Ego radoaldus me subscripsi.

DCCXLII.

A. D. 1022.

† In nomine domini tricesimo quarto anno principatus domni nostri guaimari, et quarto [2]) anno principatus domni guaimari eius filio, gloriosi principibus, mense september, quinta [3]) indictione. memoratorium factu a me stefanus presbiter filius donati de barbazzanu, ubi

[1]) *fenestras cupas*, idest fenestras tegmine ita adumbratas, ut per ipsas nequeant aspici domus vel loca ex adverso posita.

[2]) Lege: *quinto.*

[3]) Lege: *sexta.*

agellum dicitur, eo quod ante bonorum hominibus et subscripti testes per bona combenientia ad tenendum et lavorandum et pastenandum insertitum et zenzale tradidit mihi guaiferius comes, filius vone memorie idem guaiferi comitis, due pecie de terris bacibe quod ipse comes abet in locum barbazzanum, ubi a suptus megaru et a lu labellu dicitur; prima pecia da suptus megaru per as finis et mensuria: a pars septemtrionis fine sua et de consortibus suis, sunt passi triginta septem: a pars occidentis iterum fine sua et de consortibus suis, et inde sunt passi decem et octo: a pars meridie fine rebus sancte marie pestane, sunt passi triginta sex: a pas orientis fine sua et de consortibus, et inde sunt passi viginti octo. Alia pecia da lubellum per as finis: a pars septemtrionis fine bia que pergit ad sanctum archangelum, sunt passi...... septem: a pars occidentis fine sua et de consortibus suis et inde sunt passi hoctuaginta duo: a pars meridie fine sua, et inde sunt passi decem et septem: a pars orientis fine sua, et de consortibus suis et coniungentes se ad ipsa fine priora sunt passi hoctuaginta hocto, totum ad iusto passu homini mensuratum. Iste supradicte ambe pecie, qualiter in sortione ebenire debuit da ipsi consortibus suis, per supradicte finis et mensurie inclitum illut mihi ipse comes tradidit, cum omnia intro se habentibus, et cum bice de vie sue, ad pastenandum insirtitu et zenzale ad insitandum, tali hordine, ut amodo et usque tredecim anni ad meam et de meis eredibus sint potestatem eos tenendum et dominandum, et fobee et omnis nostre utilitatis iusta ratione ibidem faciamus, et tota ipsa rebus pastenemus et insitemus ibidem inserte et zenzale, et tota ipsa rebus laboremus et cultemus et operemus de super et de supter, ut bene paread lavorata, et amodo et usque tredecim anni quante inserte et zenzale ibidem collexerimus, totum nostre sint potestatis, et nullam sortionem inde demus ad ipsum comes vel ad eius eredes: preter, de quo ibidem seminaverimus, demus inde ad missum ipsius comitis iusto terraticum secundum consuetudine de ipso loco, et iam in antea ipsa rebus tenere et lavorare voluerimus eos tenendum et dominandum, et fobee iusta ratione ibidem faciamus, lavoremus et cultemus de super et de subter, sicut locus ipse meruerit, ut proficiant et non dispereant; et da ipsi tredecim anni in antea quante inserte et zenzale ibidem collexerimus, nos ipse seccemus ad domus nostra et faciamus ego vel meos heredes scire ipsum comes, ut dirigat ibidem missum suum pro recipiendum ipse inserte et zenzale, et dividamus per medietatem: missum ipsius tollat eos medietatem et nos medietatem, et ipsum missum, quando ibidem dixererit ad recipiendum ipsa medietate, nos illum nutriemus secundum nostram possibilitatem; et de quod amodo et semper ibidem seminaverimus, demus in terraticum secundum consuetudinem de ipso locum; ad completi autem ipsi tredecim anni habeamus in tota ipsa rebus per supradicte finis et men-

suriis totum bonum pastenatum, et surtum, et operatu, et cultatum, sicut de tantos annos locus ipse meruerit; et quale tempore da ipsi tredecim anni in antea ipsa rebus tenere et lavorare non voluerimus, aut non potuerimus, inclita ipsa rebus lavorata et cultata remittamus ad suam potestate et de suis eredibus, faciendum inde omnia quod voluerint, et licead nos inde exire cum omnia causa mobilia et ire cum illut, ubi voluerimus, sine contrarietate sua et de suis eredibus. Unde in eo hordine per vona convenientia guadia mihi ipse comes dedit, et mediatorem mihi posuit cennamu filius ursi frecentese de locum barbazzano; et per ipsa obligavit se et suos eredes tali hordine, ut amodo et semper, dum ipsa rebus tenuerimus, defensare nobis nostrisque eredibus cum vice de bie sue inclita ipsa tradictio da omnes homines omnique partibus, et non illut nobis tollere aut contrare queras per nullo hordine. Quod si taliter omnia, ut superius legitur, mihi meique eredibus non adimpleberit et aliquit exinde remobere aut contrare quesierint, per ipsa guadia obligavit se et suis eredibus ad componendum mihi meique eredibus, aut cui hunc brebem iste in manu paruerit, quinquaginta auri solidos constantinos, et omnia suprascripta per imbitis eos nobis compliret, et unc brebem scripsi ego maraldus notarius actu nuceria.

† ego guandelferi

† ego benedictus.

DCCXLIII.

A. D. 1022.

† In nomine domini tricesimo quarto anno principatus domni nostri guaimari, et quinto anno domni guaimari eius filio, gloriosi principibus, mense nobember, sexta indictione. Ante me leo comes causabit iaquintus notarius pro pars et bice ecclesia sancti maximi cum memo de apusmonte filio (*deest nomen*) dicentes ipse iaquintus, ut ipse memo malo hordine et sine ratione introisset in rebus ipsius ecclesie sancti maximi de ipso locum apusmonte, et fobee ibidem fecisset, et sepali inde abscidisset, et bia inde ostedisset, et frudia quod legibus de ipsa rebus ad pars ecclesie ebenire debet, illam ei tulisset et contrasset. Ipse memo dixit, ut in ipso locum apusmonte plures rebus abere, set nescire de quale ipse iaquintus pro pars ipsius ecclesie cum eum causabit; unde inter eis iudicabit et utrisque illis guadiare fecit, ut pars ipsius ecclesie cum ipso memo super ipsa rebus cum iudice et notario pergere, et pars ipsius ecclesie monstraret ipsius memi de quale rebus ipse

iaquintus pro pars ipsius ecclesie cum ipso memo causabit, et pars ipsius ecclesie plicare se cum sua ratione et ipse memo cum sua ratione, et iusta legem inter se inde finem facere; unde ipse memo posuit mediatorem sergi, qui fuit de surrentum et modo est abitante in nucerie, et filius sergi, et ipse iaquintus pro pars ipsius ecclesie posuit ei mediatorem urso presbiter filius iohanni. Et pro parte ipsius ecclesie scribere fecimus te superius dictus iaquintus notarius.

† Ego qui supra leo.

DCCXLIV.

A. D. 1022.

† In nomine domini anno tricesimo quarto principatus domni nostri guaimari, et quinto anno principatus domni guaimari eius filio, gloriosi principibus, mense nobember, sexta indictione. memoratorium factu a me leo filio ursi, eo quod ante subscripti testes per bona combenientia tradidit mihi riso, filius quondam petri de locu sancti teccla, medietatem terra sua cum casa frabita solarata de intus anc salernitanam cibitate, quod ante os annos ipse riso ipsa terra cum casa paratum abet da fili truppoaldi et da uxoribus illorum; ideo, sicut diximus, medietatem ipsa terra cum casa mihi ad tenendum et residendum tradidit, qui est terra ipsa cum casa intus predicta cibitate a subtus et propinquo ecclesia santi salbatori; unde pro taliter per bona combenientia guadia mihi ipse riso dedit, et mediatorem mihi posuit seipsu, tali ordine, ut amodo et usque tribus anni completi licead me et meis eredibus et omnis, quod nos ibi miserimus, supradicta medietatem terra cum casa nostre potestatis tenere et dominare, et ibidem residere et abitare, et omnis nostre utilitatis iusta rationem ibidem facere; et per bona combenientia per ipsa guadia obligavit se ipse riso usque ipsi tribus anni ille et suos filios et eredes defensare mihi meique eredibus inclita supradicta medietatem terra cum casa, cum bice de bia et andita sua, da omnes omines omnique partibus: ad completo ipso constitutum licead me et meis eredibus inde exire cum omnis nostre causa et ire, ubi boluerimus, et inclita medietate terra cum casa remittamus ad potestatem suaque risi, vel ad eius eredes; tantum, si infra ipso costitutum per generationem arrimita [1]) fuerit, demus ei medietatem supradicta

---

[1]) *arrimita*, idest arrepta. *Arrimere*, deest in Du Cange.

tradictio de supradicta terra et casa ad tenendum illut, usque dum ipsa pertubatio fuerit, et si aliquit de causa sua infra ipso constitutum nobis adcommandaberit, faciamus illut salbum, sicut meruerit, et pro censum de supradicta tradictione dedit modo ei tres auri tari boni, et usque ipso constitutum per omnis annu demus ei similiter ana tres auri tari boni; et si taliter *etc. Statuta mulcta decem auri solidorum Constantini.* Et hunc brebem scripsi ego alderissi notarius qui interfui.

† Ego petrus notarius me subscripsi

† Ego iohannes notarius me subscripsi.

DCCXLV.

A. D. 1023.

† In nomine domini tricesimo quarto anno principatus domni nostri waimari, et quinto anno principatus domni waimari eius filii, gloriosi principibus, mense ianuarius, sesta indictione. Ideoque ego ingnelfreda da marzecanum, filia quondam ioanni, clarefacio ego, quoniam mihi est pertinentis abere quartam parte de una casa fabrita in sulario levata intus civitatem nucerie, quod per firmam scriptionem paratam et confirmatam abeo da prandi filio quondam ursi terrabendica, et congruum est mihi tota et inclitam ipsa quartam partem de ipsa casa in sulario levata super et supter inclitum illut venumdare ursi ac filio supradicti prandi. Et Ideo, sicut mihi congruum est, mea vona volumtate ante presentia mirandi iudici et ante alii testes per anc cartulam benumdedit tivi, adque ad semper abendum confirmamus tivi iamdicti ursi tota et inclita ipsa iamdicta quartam parte de ipsa casa fabrita in sulario levata super et de subter de intus iamdicta civitatem, totam et inclitam illut tivi qui supra ursi benumdedimus, cum omnia intro se abentibus omnibusque suis pertinentiis, et cum bice de platea, et cum sericidio in suo decurrentem, tota et inclita ipsam quartam mea de ipsa casa in sulario levata super et de subter, quod mihi est pertinentes abere per meis parationibus, inclitum illut tivi benumdedimus. Unde nullamque nobis, aud cuiqua ominibus reservantes, set, sicut diximus, inclita ipsam quartam parte tivi benumdedimus, cum bice de ipsa platea, et cum sericidio in suo cecidentem coniunctum ad fine tua qui supra ursi, et cum monimen inde pertinentem illut tivi benumdedit, ad securiter et firmiter amodo et semper tu tuisque eredibus illut abendum, dominandum, possidendum, omnia inde faciendum quod volueritis, absque omni nostra

nostrorumque eredibus contrarietate vel requisitionem. Et pro confirmandam et stabiliscendam anc mea bindictionem , nunc a presentis recepi a te qui supra ursus emtorem meum statutum pretium , I sunt auri tari voni per numerum septem In omnis deliveratione, sicut inter nos combenit, finitoque vero pretium ipsum aput nos. De qua nos supradicta ingnelfreda per vona conbenientia wadia tivi qui supra ursi dedit et mediatorem tivi posuit alegardo subdiacono filio quondam ferrandi. Et per eadem wadia obligo me et meos filios et eredes amodo et semper omni tempore antistandum et defensandum tivi tuique eredibus tota et inclita ipsa mea bindictione da omnes omines omnique partibus et a pars ipsius uxori mee, cui per me vel exinde datum, aud obligatum, seu manifestatum, vel thingatum esse paruerit. Et de alii vero hominibus et partibus per vos ipsis inde esset auctores et defensores, potestatem et licentiam abeatis tu et tuis eredibus in omnibus inde causares et finem facere, qualiter bultis, cum ista cartula et cum quale alia monimen et ratione pertinentem inde abere potueritis; quod si taliter omnia, quomodo et qualiter superius legitur, de supradicta nostra bindictione aliquit inde remobere aud contrare, seu retornare heos quesierimus, quomocumque aud per qualecumque rationem, aud per quabis rationibus, Ideo per supradicta wadia per vona conbenientia componere obligo me et meis filios et eredes tivi tuique eredibus, et cui cartula ista in manum paruerit, decem auri solidos constantinos, et omnia, ut superius legitur, per invitis eos adinplere per supradicta wadia et obligata penam, et questio et causatio nostra et de nostris eredibus sit exinde tacita et bacua. Et taliter scribere hrogavimus te petrus clericus et notarius, acto et intus civitatem nucerie.

† Ego qui supra mirandus iudex

† ego mirimo

† Ego iohannes clericus.

DCCXLVI.

A. D. 1023.

† In nomine domini tricesimo quarto anno principatus domni nostri guaimari, et quinto anno principatus domni guaimari eius filio, gloriosi principibus, mense ianuarius, sexta indictione. memoratorium factu a me iaquintus diaconus et primicerius ecclesie sancti maximi, eo quod ante subscripti testes per bona combenientia, astante maio presbiter et

abbas ipsius ecclesie , et per eius demandatione tradidi iohanni de locum nuceria , filio quondam sellicti, ad tenendum terra pertinentem ipsius ecclesie de predicto locum nuceria, ubi ad agella dicitur, quod ipsa terra ipse iohannes per licentiam da ipso abbate insitetum factum abet de inserte et rubulie et de castanee, qui dicitur zenzale, quod ego in beneficium teneo da pars ipsius ecclesie per ec finis et mensuria : a pars orientis fine ipsius ecclesie, inde passi quadraginta quadtuor; et da inde paucum saliente in pars septemtrionis per fine ipsius ecclesie inde passi duodecim; et da inde iterum rebolbente circa fine ipsius ecclesie in pars occidentis passi quadraginta sex, et da inde paucum saliente in pars occidentis passi decem; et da inde rebolbente per fine ipsius ecclesie in pars meridie passi sexaginta et gubitum unum ; et da inde iterum rebolbente et descendente in pars orientis per fine ipsius ecclesie passi decem et gubitum unum , tamen in ista pars sunt passi quadraginta; et da inde iterum rebolbente in pars meridie per fine ipsius ecclesie sunt ipsi decem passi et gubitum unum; et da inde descendente in pars orientis et coniungente in ipsa priore fine sunt passi triginta sex et gubitum et palmum, tota omnis supradicta mensuria ad iusto passum omini; ec vero res infra supradicte finis et mensurie totum et inclitum illut cum omnia intro se abentes omnibusque suis pertinentiis et cum bice de bia sua, sicut diximus, ego illut per licentia de ipso abbate ei ad tenendum et insitandum, ubi meruerit, in ipsa rebus de inserte et rubulie tradidit in eo ordine, ut amodo et semper licead illum et eius eredes illut tenere et dominare, et fobee et omnis sue utilitatis iusta ratione ibidem facere, et eos studiarent, sicut meruerit, et curam et bigilationem inde abere et salbum facerent , et annualiter suis temporibus , quando meruerit, totum ipso insitetum colligerent et seccharent, et suo tempore faciant scirent pars ipsius ecclesie, ut ibidem dirigerent missum suum, et tote ipse inserte et rubulie et ipse castanee, qui dicitur zenzale, tote secche, sicut meruerit , in tertiam partem cum ipsum missum ipsius ecclesie dibiderent: missum ipsius ecclesie de tote tollad exinde tertiam pars, et illis due sortis ; et annualiter , quando meruerit, beniant ibidem missum ipsius ecclesie et illis eum notrire debead secundum suam possibilitatem, dum ibidem steterint pro ipsa sua sortione recipiendum; et de quod amodo et semper in ipsa rebus annualiter seminaberint, deant exinde in pars ipsius ecclesie annualiter terraticum secundum consuetudinem de ipso locum, et aberent et deant tota rebus ipsa operata et surta infra tote ipse finis et mensurie insitetum bonum factum et surtum, sicut locus ipse meruerit , ut bene paread factum; in completi amodo quinque anni et ille et suos eredes omni tempore in suprascripta ratione illut tenere et dominare; et quale tempore ille et suos eredes illut tenere noluerit, inclitum illut salbum, sicut meruerit, remittere ad potestate ipsius ecclesie,

et licead ille et suos eredes inde exire cum omnis sua causa. Unde per bona combenientia per demandationem de ipso abbate guadia michi ipse iohannes dedit, et mediatorem michi posuit rodelgrimus de ipso locum nuceria filius quondam maraldi; et per ipsa guadia obligabit se et suos eredes, ut si taliter suprascripta per supradicto ordine in pars ipsius ecclesie non adinpleberit et aliquit exinde contradixerit, per bona combenientia per ipsa guadia obligabit se suosque filios et eredes ad componendum in pars ipsius ecclesie triginta auri solidos constantinos; tamen annualiter, quando benerint ibidem missum ipsius ecclesie pro ipsa frudia tollendum, dum ille ibidem steterint, ille et suos eredes eum notrire secundum suam possibilitatem per iamdicta guadia et obligata pena: verumtamen memoramus, quia omnes ipsas frudia ille et suos eredes amodo et semper annualiter deant inde ad missum ipsius ecclesie ibidem inclita ipsa tertiam partem, sicut superius dictum est, et ipso terraticum, qualiter similiter superius dictum est, per iamdicta guadia et obligata pena; et hunc brebem scripsi ego ademari notarius qui interfui.

† Ego petrus notarius me subscripsi

† Ego ademari me subscripsi.

DCCXLVII.

A. D. 1023.

† In nomine domini tricesimo quinto anno principatus domni nostri guaimarii, et quinto anno principatus domni guaimari eius filio, gloriosi principes, mense aprilis, sexta indictione. Memoratorium factum a me urso filio petri, eo quod ante supscripti testes per bona combenientia tradidit mihi ad tenendum et laborandum amatus filius quondam petri tote et inclite terris sue et de amatus notarius filio suo bacibis, quod illis abunt in locum tuscianum ex illa parte ipso flubio salernitane finibus, tali ordine, ut amodo et usque quinque anni completi inclita suprascripta sua traditione nostre potestatis teneamus, et fobee et omnis nostre utilitatis iusta rationem ibi faciamus, et annualiter tote ipse terris suis temporibus arare faciamus, et ille conciemus bone, et seminemus et studiemus, et labori ipsi recolligamus et tritulemus, et quantum bictum et labore inde exierit et fecerimus, totum illut nobis abeamus, faciendum quod voluerimus: tantum per omnis annum usque ipso constitutum per aire in eodem loco ..... demus eidem amati et ad eius heredes censum exinde quinque tertiaria de granum et sex tertiaria de ordeum, quod fiunt

modia quinque et medium ad modio iusto maiore ana tres modiola grecisca culma mensurata de bictum siccum bonum per unoquoque modium maiorem capientem , faciendum quod boluerit; et obligabit se et suos heredes amodo et usque ipso constitutum defensare mihi meique heredibus inclita suprascripta traditione cum bice de bia sua da omnes homines omnique partibus, et non illut vel exinde nobis tollere aut contrare : ad completo ipso constitutum post exinde tultum fuerit ipsum labores, inclita suprascripta sua traditione rebertas ad sua potestate et de suis heredibus, faciendum exinde quod boluerit; unde per bona combenientia guadia mihi ipse amatus dedit et mediatorem mihi posuit romoaldus filius quondam amati pepini; per ipsa guadia obligabit se et suos heredes, quod si taliter omnia, ut superius dictum est, nobis non adimpleberit et aliquit exinde remobere aut contrare quesierit, tunc per ipsa guadia componere obligabit se mihi meique heredibus biginti auri solidos constantinos et omnia, ut supradictum est, nobis adimplere, et hunc brebem scripsi ego romualt notarius qui interfui.

† Ego romoaldus me subscripsi

† Ego alderissi notarius me subscripsi.

DCCXLVIII.

A. D. 1023.

† In nomine domini tricesimo quinto anno principatus domni nostri guaimari, et quinto anno domni guaimari eius filio, gloriosi principibus, mense magius, sexta indictione. Ante me ragemprandus iudex venit infantulus infra etatem nomine sergulu filius amati, qui ed ipse amatus fuit naturale filius iohanni atrianense, qui bocatur boccabitellu, et dixit mihi ipse infantulus, ut fame et nuditatem aberet et non abere nullum remedium, quomodo bibere potere ; in simul et dixit mihi , ut ipse suo genitor a plurimis temporibus mortuus est, propterea benit ad nos ipse infantulus et dixit mihi, ut haberet ille una pecia de terra cum silba cum aliquanta bineola deserta in locum beteri a super flubio boneia et a super bia qui pergit ad nuceria, et bolerent illam benumdare, ut tempus famis ebadere, et ille exinde bestire et calciare, ut de ipsa fame non moriantur. Ego iamdictus iudex dixit ad ipsum infantulum, per qua ratione ei esset pertinentem ipsa terra cum silba cum ipsa bineola deserta : ille dixit mihi, ut ei esset pertinentem ipsa terra cum silba cum ipsa bineola deserta a parte ipsius amati genitorem suum et a parte beliczi thio suo: ego

iamdictus iudex ragemprandus prosolsit ipsum infantulum, ut ipsa terra cum silba cum ipsa bineola deserta benumdare cui bolerent, ut tempus famis ebadere, ut non moriantur. Et ideo ego iamdictus sergi, sicut mihi congruum est, mea bona boluntatem per anc cartulam ante presentia ragemprandi iudici et subscripti testes venumdedit adque ad semper abendum confirmabi tibi iohanni filio quondam sergi grecus ipsa pecia de terra cum silba cum ipsa bineola deserta de ipso locum beteri, et est per ec finis et mensurie: in pede, quod est secus bia ipsa, inde est de latitudo passi biginti, et in medio loco est de latitudo passi alios biginti: in capite est latitudo passi alios biginti, et de longitudo est ista terra cum silba cum ipsa bineola deserta da ipsa bia, qui pergit ad nuceria et usque ad murice de ipsum monte de sancto liberatore, totum mensuratum ad iusto passum. Ec bero supradicta pecia de terra cum silba cum ipsa bineola deserta illut tibi iamdicto iohanni benumdedit, cum omnia intro se abentibus et suis pertinentiis, et cum bice de ipsa bia et de ipso anditum, qui a super ipsa bia pergit, ad securiter et firmiter amodo et semper tu iamdictus iohannes et tuos eredes inclita supradicta mea bindictione abendi, possidendi, dominandi, omnia exinde faciendi que bolueritis, asque omni mea vel de meis eredibus contrarietatem vel requisitione; unde pro confirmandam et stabiliscendam supradicta mea bindictione, nuc a presentis recepi a te iamdictus iohannes emtorem meum statutum pretium, i sunt auri solidi de tari boni numerum octo ana quatuor tari per solidum in omnis deliberatione, sicut inter nos combenit. De qua per bona combenientia ego supradictus sergi guadia tibi iamdicto iohanni dedi et mediatorem tibi posuit sergi atrianense filium quondam leoni boccabitellu; et per ipsa guadia obligo me et meos eredes amodo et semper antistandum et defensandum tibi tuique eredibus inclita supradicta mea bindictione, cum omnia intro se abentibus et suis pertinentiis, et cum bice de ipsa bia, da omnes omines omnique partibus. Et pro ad defensione vos semper abendum dedit ego modo tibi due cartule continentem de ipsa rebus; una qualiter citro et sellicto germani filii riccardi venumdederunt iohanni magistri filio sergi monachi amalfitano terra cum silba in locum beteri a super flubio boneia per finis et mensurie, sicut ipsa cartula continet: scripta cartula ipsa per dauferi notarius de bicesimo secundo anno principatus supradicti domni guaimari, de mense agustus, octaba indictione, et ibidem scripti ragemprandus, et iaquintus, et petrus. Ipsa halia cartula: ipse iohannes filius sergi monaghus venumdederad ipsorum genitori et thio meus ipsa rebus per finis et mensurie, sicut ipsa cartula continet, scripta cartula ipsa per mirandus notarius, et ibidem scripti rodelgrimus et ragemprandus; in oc hordine tibi ipse cartule ad defensionem dedit, ut quando tu et tuis eredibus de supradicta mea bindictione per vos ipsis bolueritis esset auctorem et defensore, potestatem abea-

tis vice nostra cum ista cartula et cum anbo ipse cartule, que tibi ad defensionem dedit, et cum quale alia monimen et ratione que inde abere potueritis, in omnibus inde causare et finem facere, qualiter bolueritis; nam, quando me et meos eredes quesieritis exinde abere auctorem et defensore, date mihi et ad meos eredes ipse ambas cartule, que superius tibi ad defensionem dedit, ad abendum nos ille per omnes vices usque diebus triginta, et ego et meos eredes illut tibi tuique eredibus defensemus, sicut superius legitur; et post completim ipsi triginta dies ipse cartule salbe, quale ille nobis dederitis, remictamus ille ad vestram potestatem, ad abendum vos ille salbe omni tempore in iamdicta ratione. Et si taliter omnia suprascripta tibi tuique eredibus non adimpleberimus et aliquit, de quantum superius legitur, remobere aut contrare quesierimus, aut si quodcumque causationes inde tibi tuique eredibus preposuerimus, per ipsa guadia componere obligo me et meos eredes tibi tuique eredibus triginta auri solidos constantinos, et omnia suprascripta vobis adimpleamus, et questio et causatio nostra sint exinde tacita et bacua. Et taliter scribere rogabimus te iaquintus notarius, actum salerno.

† Ego qui supra ragemprandus iudex.

DCCXLIX.

A. D. 1023.

† In nomine domini tricesimo quinto anno principatus domni nostri Guaimarii, Et quinto anno principatus domni guaimarii eius filio, gloriosi principibus, mense magius, sexta indictione. Memoratorium factu a me maio presbiter et abbas ecclesie sancti maximi, Una mecum adesset mirandus notarius advocatorem nostrum, Eo quod ante subscripti ydoneis hominibus per conbenientiam tradidimus donati filio foscemari et marini filio petri romano, avitante de locum capaczana, et sunt anbo cognati, de terris pertinentem ipsius ecclesie, que sunt intus anc salernitanam civitatem in ipso plaio non longe ab ipsa aecclesia. Abentem as fines et mensuras illut quod eorum tradidimus: A pars septemtrionis fine ipsius ecclesie, sicut ripa indeque discernit, sunt inde rectum mensuratum extra rebolta, que facit ipsa ripa, pedes quadtuordecim minus uncie tres: A pars orientis ascendente secus alia ripa, qui est secus bia ipsius ecclesie, indeque pedes nobem: A parte occidentis fine ipsius ecclesie, qualiter descendit ab ipsa priore ripa usque ipsa bia qui vadit iusta balumcellum, qui ibi esse videtur, et inde sunt pedes quadtuordecim, et qualiter descendit

et concludit usque ipsa mensuria de ipsi nobem pedes, que sunt a pars orientis. Totum mensuratum ad iusto pedem manum hominis per istas fines et mensuras inclitum illut eorum tradidimus cum bice de ipsa bia, Tali hordine, ut amodo et usque biginti octo anni ad illorum vel de illorum eredibus sint potestatem illut tenendum et dominandum, et fobee et omnis sue hutilitatis ibidem faciendum iusta rationem, et casa lignitia terranea sive solarata ibi faciant, qualiter voluerint iusta rationem, et ibidem residerent et avitarent, vel homines ad residendum ibi mittant, aqua autem plubiale de ipsa casa quod ibi fecerint, faciant discurrere per eo loco, unde aptum fuerit, et redeat ipsa aqua decurrentem per ipso ballonem, et pro censum de ipsa traditionem steterunt dare per omnis annum mihi vel in pars ipsius ecclesie de supradicto mense magius triginta follares, et stetimus defensare illorum iamdicta nostra traditionem amodo et usque conpletum ipso constitutum da omnes homines omnique partibus. Et, dum completum fuerit ipso constitutum, faciant scire me vel pars ipsius ecclesie, et illis vel illorum eredes dividant tota ipsa casa, que ibi facta fuerit, per medietatem; et pars ipsius ecclesie conprehendat inde quale parte voluerint, que circoitum nobis assignet clusa et cooperta, in simul cum tota ipsa terra per iamdictas fines et mensuras, ubi ipsa casa fuerit, remittad in pars ipsius ecclesie, et licead illis suisque heredibus inde exire cum reliqua medietate lignamen de ipsa casa et cum omnis illorum mobilia et pergant, ubi voluerint. Unde in eo hordinem per conbenientiam guadia nobis dederunt ipsi iamdicti donatus et predictus marinus anboque cognati, et mediatores nobis posuerunt se ipsis, ut si taliter omnia suprascripta illis vel illorum eredes in pars ipsius ecclesie non hadimpleberint et aliquit inde contradixerit, per ipsa guadia componere obligaberunt se ipsi exdicti donatus et predictus marinus et suis eredibus mihi, vel in pars ipsius ecclesie biginti auri solidi constantini. Verumtamen, si ipsa sortione illorum de ipsa lignamina vindituram vel daturam abuerint, sic, ut de sua potestate siad substractum, in pars ipsius ecclesie illut vindant ad iusto pretium, que iuste fuerit appretiatum; et si pars ipsius ecclesie noluerit illut emere et dare inde iusto baliente, licead illis eos dare cui voluerit; et si fecerit ipsa casa in solarium, habeant licentiam facere mineaneum in altum a super ipsa bia et super ipso ballonem, et ubi iam in solarium ipsa casa lebata abuerint, darent per annum censum nobis vel in pars ipsius ecclesie, que pro ipso catodeum que pro ipso solarium unum aureum tari bonum et tertia de tari, de qualis moneta andaberit, et non iactarent aliqua sordietas in ortum ipsius ecclesie qui ibi propinquo esse videtur. Quod scripsi ego myrandus notarius qui interfui.

† Ego romoaldus me subscripsi

† Ego ademari me subscripsi.

DCCL.

A. D. 1023.

† In nomine domini tricesimo quinto anno principatus domni nostri Guaimarii, Et quinto anno principatus domni guaimarii eius filio, gloriosi principibus, monse magius, sexta indictione. Memoratorium factu a me maio presbiter et abbas ecclesie sancti maximi, Eo quod ante subscripti idoneis hominibus, una mecum adesset mirandus notarius advocatorem ipsius aecclesie, per conbenientiam tradidi iohanni presbiteri filio quondam iohanni presbiteri terra cum casa lignitia terranea pertinentem ipsius ecclesie, que esse videtur intus hanc salernitanam civitatem a super et non multum longe ab ipsa aecclesia, quod ipse genitor suus fecit de sua lignamina, et pro firmum brebem illut retinuit ad residendum a pars ipsius ecclesie, et restad aduc de constitutum de ipsum brebem annos duo et menses quadtuor, qui conplire debunt de mense agustus; et est ipsa terra cum casa, quod ei tradidi per istum brebem, per as fines et mensuras: A pars septemtrionis fine anditum ipsius ecclesie, que ducit erga tassum de ipsum montem pertinentem ipsius ecclesie, sunt inde pedes quindecim : Ab occidente fine terra cum casa ipsius ecclesie, quod tenet ad residendum petrus presbiter, sicut medie columnie et medio tabolicio discernit: A meridie fine alium anditum ipsius ecclesie, qui est de latitudo ipso anditum pedes sex seu amplius, sunt inde pedes quindecim : A parte orientis fine similiter ipsius ecclesie, abet inde pedes decem et octo et semmisse unum, ad iusto pedem manum hominis mensuratum ; per istas fines et mensuras inclitum illut ei tradidi cum bice de ipsa andita, Tali hordine, ut amodo et usque biginti duos annos et quadtuor menses conpletos, qui de mense agusto conpleatur, ad sua et de suis heredibus et de hominibus, quos ibidem miserint ad residendum, sint potestatis illut tenendum et dominandum, et fobee et omnis sue hutilitatis ibidem faciendum iusta rationem, et ibidem residendum et avitandum; et licead illis a suptus et erga ipso anditum da pars meridie sufficta de lignamen ibi facere, sive cum fabrica quasi antimurale ibi facere, ut ipso anditum, vel ipsa casa quod ei tradidi, que est super ripa, indeque non ruat, set, deo iubante, salbum siat. Et quando voluerint infra ipso constitutum columnie betuste, vel alia lignamen inde mutare, et nobe columnie vel alia lignamen ibi ponere, potestates aberent; et si in ipso anditum a pars meridie porticum in altum facere voluerint pro sua utilitate, potestates abeant, sic, ut non sit inpedimentum ad omines qui retinunt casis ipsius ecclesie, cum sue congruitatis iusta ratione inde gredere

et regredere, Et quicquit prodem vel sedituram inde tollere potuerit, eorum sit potestatis. Tantum pro censum exinde darent in pars ipsius ecclesie per omnis annum usque ipso constitutum de mense agustus unum aureum tari bonum, et stetimus illorum defensare predicta traditionem integram, cum bice de ipsa andita et cum sericidia, abendum ipsa casa a foras ipsas mensuras in ipsa andita da omnes homines omnique partibus. Ad conpleto ipso constitutum inclita medietate de ipsa casa circoitu clusa et cohoperta bona, cum tota ipsa terra per iamdictas mensuras et cum medietate lignaminis de ipso porticum, si illut fecerit, remittant in pars ipsius ecclesie, et licead illis inde exire cum medietate reliqua de ipsa lignamen et cum omnia illorum causa mobilia, et pergant, ubi voluerint. Tantum si ipsa sortione illorum de ipsa lignamen vindituram abuerint in pars ipsius aecclesie, illut vindant ad iusto pretium, et si pars ipsius ecclesie illut emere noluerit ad iusto pretium, licead illis eos dare cui voluerint. Unde in eo hordine per combenientiam guadia nobis dedit ipse iohannes presbiter et mediatorem nobis posuit se ipsum, ut si taliter omnia suprascripta in pars ipsius ecclesie non adimpleberint et aliquit inde contradixerint, per ipsa guadia componere obligavit se ipse iohannes presbiter et suis eredibus mihi meique successoribus, vel in pars ipsius ecclesie, biginti auri solidi constantini. Quod scripsi ego predictus myrandus notarius.

† Ego ademari notarius me subscripsi

† Ego radechis notarius me subscripsi.

DCCLI.

A. D. 1023.

† In nomine domini tricesimo quinto anno principatus domni nostri Guaimarii, Et quinto anno principatus domni guaimarii eius filii, gloriosi principibus, mense agustus, sexta indictione. Memoratorium factu a nobis leo et iohannes germani filii quondam iohanni qui cognominabit sarracinus, et stefanus filio quondam iohanni qui cognominabit caprella, Eo quod ante subscripti ydoneis hominibus per conbenientiam tradidit nobis Maio venerabile abbas ecclesie sancti maximi, una cum eo adesset mirandus notarius advocatorem suum, de rebus pertinentem ipsius ecclesie, que esse videtur in fines nucerie, ubi ad varbaciannum dicitur et proprio ad arbusto ibi nominatur, quod urso presbiter et iohannes clericus in beneficium retinunt a pars ipsius ecclesie; abet enim rebus ipsa as fines et

mensuras. A parte meridie fine bia qui pergit ad ponte lapideum sunt inde passi octuaginta sex: A parte occidentis fine terra pertinentem aecclesie, sancte marie plebem de ipso locum nuceria et fine de eredes adelgari, sunt inde passi quinquaginta unum; Et da inde revolbente in parte orientis iusta fine de heredes liutardi, sunt inde passi viginti duo; Et da inde per eade fine pergente in parte meridie passi quadraginta ; Et da conpleti ipsi quadraginta passos iterum per ipsa fine rebolbente in parte orientis indeque per ipsa fine de heredes ipsius adelgari passi triginta sex; et ab inde similiter per fine de eredes ipsius adelgari abiente in parte meridie passi biginti tres; et ab inde pergente in parte orientis passi biginti duo: A parte orientis fine guaimari comitis , sunt inde usque ipsa bia publica priore finem passi centum sex ad iusto passum homini mensuratum. Rebus ista per iamdictas fines et mensuras, que est cum arbustis vitatis seu bacuum uno tenientem, integram illam nobis tradidit cum bice de ipsa bia, Tali hordinem, ut amodo et semper ad nostra et de nostris heredibus, natos nascentes, sint potestatis illut tenendum et dominandum , et fobee et omnis nostre utilitatis ibidem faciendum iusta rationem , et iusta ipsa bia illut cludamus et semper illut clusum abeamus, et casa ibi faciamus, et nos nostrisque heredibus , sive unus ex nobis nostrisque heredibus, semper ibi resideamus et abitemus. Et tota rebus ipsa per iamdictas fines et mensuras annualiter apto tempore lavoremus de super et de supter, et, ubi meruerit, infra ipso arbustum arbores et vites plantemus et propagines tragamus, et in totum ipso bacibum, qui est in ipsa traditionem, pastenemus, similiter arbores et vites de bono vitinio vel pomis, et totum illut studiemus et cultemus, seu lavoremus de super et de supter , sicut locus ipse meruerit , ut semper in melius proficiad et non dispercad et bonum paread lavoratum , et curam et vigilationem inde abeamus et salbum illut faciamus, sicut meruerit, iusta rationem et sic decertemus cum ipso vacibum, qui infra ipsa traditione est, pastenandum arbori et viti, seu pomis vel propagines traiere, ut amodo et usque decem anni conpleti totum ipso bacibum operatum et cultatum siant de bono arbustum vitatum vel pomis , sicut de tantos annos locus ipse meruerit, ut bonum pareat operatum et cultatum et studiatum. Et amodo et semper annualiter per vindemie scire faciamus ipsi predicti ursus presbiter et iohannes clericus, seu pars ipsius ecclesie, ut illuc veniant aut dirigant missum suum, et nos totis arbustis ipsis de ipsa traditionem suis temporibus vindemiemus et ad palmentum ibique procuremus vinum ipsum , et poma exinde colligamus et omnis vinum et poma quam inde exierit, ibique inter nos dividamus per medietatem: missus de partibus ipsius ecclesie tolleret ibique illut medietatem, et nos nostrisque heredibus medietatem; et ipsa medietas binum que in pars ipsius ecclesie inde evenerit , nos portare illut debeamus per annum

ad cellarium ipsius ecclesie de ipso locum, et reponamus illut ibique in organeum ipsius ecclesie que ad ipso cellarium fuerit, ubi adiubare stetimus ad conciandum et studiandum per annum; et, dum pro ipsa vindemia per annum ibi steterit pars ipsius ecclesie , nos illos nutriamus secundum nostram possivilitatem et palmentaticum eisdem, sicut consuetudo est; quicquit autem per annum ibi seminaberimus , totum illut nobis abeamus, tantum terraticum inde demus ibique ad area in pars ipsius ecclesie secundum consuetudo ipsius locis. Unde in eo hordine per conbenientiam guadia nobis dedit ipse abbas una cum ipso suo advocatorem , et mediatorem nobis posuit petrus presbiter cardinalem ipsius ecclesie ac filius stefani; et per ipsa guadia *etc. Statuta mulcta pro pactis non servatis viginti auri solidorum Constantini.* Verumtamen palmentum bonum fabritum ibi faciamus , et tota ipsa rebus cludamus circoitum, unde meruerit, et clusum semper illut abeamus, et ipso vinum illorum salbum per annum portemus ad cellarium ipsius ecclesie qui est ad pariti , et reponamus illut in organeum indeque , quod nobis assignatum fuerit, qui per nos sit bonum conciatum et studiatum per annum; et quando ipsa rebus ammiserimus in pars ipsius ecclesie, cultatam illam remittamus, sicut diximus, et circoitum clusa unde meruerit, et cum ipsa casa et palmentum fabritum illut remittamus in pars ipsius ecclesie. Quod scripsi ego supradictus myrandus notarius.

† Ego qui supra maio presbiter et abbas

† Ego petrus presbiter et primicerius

† Ego ademari notarius me subscripsi

† Ego iaquintus.

DCCLII.

A. D. 1023.

† In nomine domini anno tricesimo quinto principatus domni nostri guaimari, et sexto anno principatus domni guaimari eius filii, gloriosi principibus, mense september, septima indictione. Memoratorium factum a nobis leo et amorum germani filii iohanni , eo quod ante subscripti testes coniunsimus nos cum petrus clericus filius mundi, propter quod ante os annos ab ipsum petrus clericus ad portionem ordine ad potestatem tultum abuimus de rebus sua de locum iobi a super duobus ribora finibus salernitane per finis et mensurie: de pede fine ipso ribus , sunt per ipso ribus passi quinquaginta quadtuor: a

septemtrione fine quod retinet disiiu filius maraldi, sicut terminatum est: de capite fine bia commune, inde passi triginta quadtuor: a meridie fine medio ribus, sunt erga ipso ribus rectum mensuratum passi centum. Alia pecia de terra ibique a super ipsa bia commune per finis et mensurie: de subtus iusta ipsa bia passi quinquaginta: a meridie fine ipsius petri, passi decem et octo: de capite similiter fine eius, inde passi quinquaginta: a septemtrione fine de eredes mari, inde pedes decem et octo; tota suprascripta rebus mensurata ad iusto passum omini inclitum illut, sicut diximus, in partione ad pastenandum vinea, et cannietum, et salicetum, et pomis nobis tradidit: ad completi duodecim anni aberemus totum illut surtum et operatum et clusum, et super ipsa bia faceremus in altum pergola, et divideremus totum illut per medietate iusta ratione: illis tollerent eos medietatem, et nos alia medietate, ad faciendum per partes omnia quod boluerimus, reditum aut palmentum qui ibi fuerit, sive erit in ipsa nostra sortione, abeamus illut nobis; et si ebenerit in ipsa sua sortione, potestate abeamus illut inde excutere et portare illut, ubi boluerimus; et si ipsa nostra sortione de ipsa rebus datura aut vinditura abuerimus, per nullis modis non aberemus potestatem illut dare, ut de nostra potestate exe substractum, preter ipsius petri clerici, vel ad eius eredes, ad iusto baliente pretium, et faceremus illis inde scire per tertio constitutum usque diebus triginta sex; et si pro ipsa constituta noluerit illut emere ad iusto pretium, tunc post ipsa constituta liceat nos illut dare cui boluerimus; nam si ante ipsa constituta cuicumque illut daremus absque illorum solutione, ut de nostra potestatem exe substractum, tunc sine pretium pervenirent ad illorum potestatem, sicut continunt brebi de ipsa pastenatione, et aduc minime illut surtum abemus, sicuti inde obligati sumus. Modo autem, sicut utraque partes complacuit, pro servitium admisimus eidem petri clerico inclita ipsa pecia suprana a super ipsa bia, ad faciendum ille et eius eredes omnia quod voluerit; et statim divisimus ipsa pecia subtana, da ipsa bia in subtus usque ipso ribus, et fecimus inde due sortis per longitudo: una sorte in pars meridie usque medio ipso ballone, et alia in pars septemtrionis coniuntum ad ipsi termini de latitudo in omni loco ad equale mensuria, et per longitudo quantum badunt ipse sortis da ipsa bia et usque medio ipso ribus; unde prius ipse petri clericus compreensit ipsa sortione da pars meridie, et nobis tradidit ipsa alia sortione da pars septemtrionis cum omnia infra se abentibus et suis pertinentiis et cum vice de ipsa bia, ad securiter et firmiter amodo et semper nos et nostris eredibus illut abendum, dominandum, possidendum et omnia inde faciendum quod voluerimus, tantum abeamus illut tingnatum ipsius petri vel ad eius eredes, sicut supradictum est. De qua per vona combenientia guadia nobis ipse petrus clericus dedit, et medietatorem nobis posuit guaiferius

filius mansoni; et per ipsa guadia *etc. Statuta mulcta triginta solidorum auri constantinianorum.* Et hunc brebem scripsi ego iohannes notarius.

† Ego ademari notarius me subscripsi

† Ego petrus notarius me subscripsi.

DCCLIII.

A. D. 1023.

† In nomine domini tricesimo quinto anno principatus domni nostri guaimari, et sexto anno domni guaimari eius filio, gloriosi principibus, mense nobember, septima indictione. Ideoque ego astilfus filius quondam guidoni, sicut mihi congruum est, mea bona boluntate per anc cartulam ante presentia ragemprandi iudici et subscripti nobilibus donabit vobis desege, que ego in casa habeo, et gemmola filia tuaque desege, que ego genuit in te iamdicta deseia, inclita rebus mea qui sunt terris bacue et silbis, qui fuit ipsius genitori et genetrice mea de locum ribus altum, inclitum illut vobis iamdicte mater et filia donabit: iterum et donabit vobis iamdicte mater et filia inclita curte mea, qui est terra cum arbusto de locum nuceria ubi turricle dicitur, quod da me ad laborandum retinet disiio, in ea ratione ipsa rebus nobis donabi, ut abeatis vos illam et frudietis, et de ipsorum quod inde exierit, faciatis exinde quod bolueritis: tantum, si tu iamdicta deseia virum tibi copulaberit, vel mortua fuerit, inclita supradicta rebus rebertad ad potestatem ipsius gemmole in ea ratione, ut si abuerit ipsa gemmola filium vel filia de viro suo, abeant ipsa rebus, natos nascente, ad frudiandum nomine, et de ipso frudium faciatis omnia quod bolueritis; et si tu iamdicta gemmola sine filium vel filia mortua fueritis, sicut dictum est, de biro tuo, ut inclita supradicta rebus que superius ego vobis donabit, perbeniant in potestatem sancti angeli de intus ec cibitatem nostra pertinentem, ad abendum illum ipsa rebus pars ipsius ecclesie usque in perpetuum: tantum, si ipsa deseia biba fuerit post morte ipsius gemmole, et birum sibi non copulaberit, et de ipsa gemmola filium vel filia non fuerit, ut inclita supradicta rebus diebus bite sue retinere ad frudiandum nomine et de fructu quod de ipsa rebus exierit, licead exinde illam facere omnia quod boluerit; ad eorum obitum, si non fuerit filium vel filia de viro ipsius gemmole, quod de ipsa gemmola genuerit, totum perbeniant in ipsa ecclesia santi angeli, sicut iam super legitur; et si abuerit filium vel filia de ipsa gemmola, aberent illum sibi, natos na-

scente, ad frudiandum nomine, sicut superius legitur; et quale tempore de ipsa gemmola semen inde non fuerit, ut inclita supradicta rebus rebertar in potestatem ipsius ecclesie sancti angeli in illa ratione que super legitur: simulque et donabit vobis iamdicte mater et filia unum parium de bobi cum quantum oc annum ipsi bobi laboraberit, et binum meum quod abeo in locum silia, et una bote cum binum quod abet ipse disiio de ipso locum nuceria, et quantum bictum modo abeo in ipso locum nuceria, et quantum mobile ego in casa abeo, seu et deant vobis iamdicte mater et filia, petrus et grimoaldus comitibus de mea causa, cuius ego illum in manum emisit quadraginta auri solidos de tari ana quatuor tari per solidos; et amodo et usque sex anni completim vos iamdicte mater et filia resideatis et abitetis in casa mea de intus ec cibitatem, sicut scriptum testamenti continet, quod ego ad obitum meum fecit, ad securiter et firmiter amodo et semper vos iamdicte mater et filia et vestros eredes inclito supradicto mobile abendum et faciendum inde omnia quod bolueritis, et ipsa rebus stabile amodo abeatis et detineatis in illa ratione que super legitur. Unde pro confirmandam et stabiliscendam supradicta mea donatione, nuc a presentis iusta legem launegilt pro bice vestra recepit ego iamdictus astilfo da iohannes germano tuaque desege mantellum unum in omnis deliberatione, sicut inter nos combenit; de qua obligo me iamdictus astilfo et meos eredes amodo et semper antistandum et defensandum vobis vestrisque eredibus inclita omnis supradicta mea donatione in illa ratione, qualiter super legitur, da omnes omines omnique partibus cum bice de bie sue; si autem, sicut dictum est, taliter illut vobis vestrisque eredibus defensare non potuerimus, tuc, sicut in lex langnobardorum de donum et launegilt continet, adimpleamus et persolbamus vobis vestrisque eredibus iustitia; et si taliter omnia suprascripta vobis vestrisque eredibus per supradicto ordine non defensaberimus et aliquit, de quantum superius legitur, remobere aut contrare quesierimus, et quodcumque causationes inde vobis vestrisque eredibus preposuerimus, componere obligo me et meos eredes vobis vestrisque eredibus duocentos auri solidos constantinos et omnia suprascripta vobis vestrisque eredibus adimpleamus in illa ratione, que superius legitur, et questio et causatio nostra sint exinde tacita et bacua. Verumtamen et organea, ubi modo ipso binum est de ipso locum silia, vobis iamdictis mater et filie donabimus, et taliter scribere rogabimus te iaquintus notarius, actum salerno. Et oc recordamus et licead vos iamdicte mater et filia et filiis et filie, quod ipsa gemmola de biro suo genuerit, licead ipsa rebus laborare et ad laborandum dare, asque contrarietatem de meos eredes. Et taliter subiungere fecimus te superius dictus iaquintus notarius.

† Ego qui supra ragemprandus iudex.

DCCLIV.

A. D. 1023.

† In nomine domini tricesimo quinto anno principatus domni guaimarii, et sexto anno principatus domni guaimarii eius filio, gloriosi principibus, mense nobember, septima indictione. Ideoque ego iaquinto filius quondam petri declaro me avere rebus, quod sunt terris cum bineis et bacuum cum dilecto et iohanne clerico, qui sunt filii mei, et sunt ipsis rebus in locum burgentie et per aliis locis per finibus lucanie, et congruum est michi de ipsis rebus inclita ipsa mea sortione quod est tertiam partem, bindere ad acto clerico filio quondam fasani et accipere exinde pretium, quod pro animam meam distribuam, pro eo quot congnosco me a gravissima infirmitate detentus, ubi nullam spem aveo ebadendi; et ideo, sicut michi congruum est, bona etenim mea bolumtate ante subscribti testes per anc quoque videlicet cartula benundamus, atque ad semper avendum confirmamus tivi iamdicto actoni clerico tota et inclita ipsa mea sortione de omnibus rebus quod est tertiam parte, quam et inclita ipsa mea sortione de casa de intus civitate caput aquis cum inclita ipsa mea sortione de omnibus movilibus meis, quot sunt organea et ferramenta et aliis movilibus, qualiter illut reliquimus in ipse case mee cum medietate de ipsa casa de predicto locum burientie, quod communiter residentes sum cum predicto iohanne clerico filio meus, et de ipsa movilia nullam perquiratis ad predicto dilecto filius meus, pro eo quot iam preteritis temporibus datam abuit inclita eius sortione de ipsis movilibus cum una casa in predicto locum, ubi modo residentes est, et liceat te iamdicto acto clerico et tuis heredibus predicta rebus dividendum cum ipsi filii mei, et inclita ipsa mea sortione de ipsis rebus, quod est tertiam partem, at vestra et de vestris heredibus beniat potestatem, et ipso movile cum medietate de ipsa casa de burientie dividendum per medietatem cum predicto iohanne clerico, et de ipsa medietate de ipso movile, et medietate de ipsa casa cum predicta tertiam partem de omnibus rebus meis cum inclita sortione mea de predicta casa de predicta civitate totum et inclitum beniat ad vestra et de vestris heredibus potestate, cum introitu et exitu et vice de via sua, et cum omnia intro se aventibus omnibusque inde pertinentes, at securiter et firmiter amodo et semper vos vestrisque heredibus illos, ut dictum est, avendum, dominandum, possidendum, et omnia faciendum que tivi tuique heredibus placuerit, sine omni nostra et de nostris eredibus aliqua contrarietate. Unde pro confirmandam et stabiliscendam hec suprascripta binditione, nunc a pre-

sente recepimus a te iamdicto acto clerico statutum pretium , i sunt tarenos aureos biginti in omnem deliverationem, sicut inter nos combenit: finitum est vero pretium ipsum, ut dictum est, aput nos ea ratione guadia tivi iamdicto acto clerico dedimus, et mediatorem tivi posuimus amatu qui fuit natibus de pantolisano filio quondam rodelgrimo; et per headem guadia per bona conbenientia obligo me iamdicto iaquinto et meos filios et eredes predicta binditione in omnibus, ut dictum est, illut tivi iamdicto acto clerico tuique filiis et eredibus defensandum da nos et da nostris heredibus, etiam et da illis hominibus et partibus qui pro nostris partibus emiserit qualiscumque causationis et da omnibus hominibus omnique partibus; et qualis tempore bolueritis per bos ipsos exinde siatis autores et defensores, bice nostra licentiam et potestatem aveatis cum ista cartula, seu cum quale alia monimen et rationem inde avere potueritis, in omnibus inde causare, et finem facere, et illut eos bovis defensare; nam, quando nos nostrique heredibus inde autores et defensores, bice nostra licentiam et potestatem aveatis in omnibus inde causare et finem facere et illut vobis vestrisque heredibus defensemus ab omnibus hominibus omnique partibus. Si autem taliter omnia, ut dictum est , illut tivi iamdicto acto clerico tuique heredibus defensare non potuerimus, aut si nos ipsos quomodocumque per qualecumque rationem illut vel exinde bovis tollere aut contrare, seu removere illos quesierimus, et quodcumque causationis atversus bos exinde preposuerimus per nos ipsos, quomodocumque per qualecumque rationem vel per summissam nostra; Ideo et per bona combenientia obligo me iamdicto iaquinto et meos filios et eredes predicta binditione in omnibus, ut dictum est, illut tivi iamdicto acto clerico tuique heredibus at conponendum , seu cui cartula ista vice vestra in manu paruerit, triginta aurei solidos constantinos, et cartula ista per invitis firme et stavilis permaneat per iamdicta guadia et predictum mediatorem. Tantum sceptuavimus exinde una pecia de terra cum binea in locum, ubi proprio lagustini dicitur , quod iam preteritis temporibus datum abuit at petrus presbiter ienero meus, qualiter illut modo est residentes; nam ipso aliut in supradicto hordine redeat at vestra et de vestris eredibus potestate. Et taliter scrivere rogavimus te romoaldo diaconum et notarium, actu caput aquis.

† Ego grimoaldus me subscripsi

† Ego mainardu presbiter

† Ego iohannes.

DCCLV.

A. D. 1024.

† In nomine domini dei salvatoris Ihesu christi temporibus domni sergii gloriosi ducis anno septimo decimo [1]) post eius recuperationem, et primo anno domni iohannis gloriosi ducis filii eius, medio mense ianuario, indictione septima amalfi. Certum est me petrus filius amori nuceresi, qui sum modo commanentis in fonti, a presenti die prumtissima volumtate scribere et firmare visus sum vobis domno leoni filio domni iohannis de constantino, de lupino, de constantino, de leone comite et domne marie iugalie hanc chartulam similem de ipsa quod vos michi scribere fecistis, pro eo quod tradidistis et assignastis nobis plenarium et integrum ipsum insertetum nostrum vacuum et plenum, quod habetis in fonti positum in locum qui dicitur aqua putida, cum via sua et omnia sua pertinentia. Unde nichil nobis exinde exceptuastis in ea videlicet ratione, ut a die presenti inpiciamus ipsos tigillos inserare de ipsa zenzala [2]), et ipso bacuum pastinemus at zappam, et impleamus eos de tigillis, et similiter insusculemus [3]) eos de ipsa zenzala, talemque curam exinde habere debeamus, ut amodo et usque at completis annis decem habeamus eos totum pastinatum et presumat que in serculatum at legitimum frugium atducendum, ut pareat apud bonis hominibus, et iam, ubi factum et completum eos habuerimus in suprascripto constituto, iam ab inde in antea pertenere eos debeamus nos et nostri heredes, de generatione in generatione usque in sempiternum, semper exinde curam et certamen habeamus, ut, domino auxiliante, proficiat, et a die presenti castanee vel zenzale, quod ibidem dominus dederit, nos eos colligere debeamus, et siccare et dividere eos debeamus nos et nostri heredes vobiscum et cum vestris heredibus per medietatem sicce at gratem, et ipsa medietate vestra nos vobis eas deponamus iusta mare, et demus vobis omni annue ipsa sabbatarica, sicut consuetudo est, et neque vos, neque homo vester nobis ibidem virtutem vel inbasionem non faciatis, set vindicetis nobis eos ab omnibus hominibus. Verumta-

---

[1]) Annus potius decimus sextus inscribendus erat.

[2]) *inpiciamus ipsos tigillos* — intelligendum putamus: incipiamus tigilla, seu truncos arboris, inoculare de castaneis, quae *zenzale* dicebantur.

[3]) *Insusculare*, idem ac *inserculare* sonat, idest, inserere, inoculare.

men, quod si eos factum et completum non habuerimus in suprascripto constituto, qualiter superius legitur, et ipsam legem vestram vobis completam non dederimus, iactetis nos exinde vacuos et faciam vobis iustitiam, sicut lex fuerit. Quod si nos bene laborando et certando in predicto zenzaleto, et ipsam legem vestram completam vobis dando, qualiter superius legitur, et volueritis nos exinde iactare, demus vobis exinde medietatem. Qui autem de nobis ambarum partes contra hanc chartulam benire presumserit, componere at partem que firmam steterit, auri solidi libra una byziantea, et hec chartula sit firma in perpetuum; et reclaramus, ut ipsa medietate vestra de predicte zenzale nos vobis exinde adducamus hic, et vos nobis exinde detis ipso innaulo, quia sic nobis stetit.

† Ego leo filius mansonis de leo filius mansonis de leone galloppi testis sum

† Ego gregorius filius leonis de sergio testis sum

† Ego pulcharus filius mauri comitis testis sum

† Ego iohannes scriba filius sergii scripsi.

DCCLVI.

A. D. 1024.

† In nomine domini tricesimo sexto hanno principatus domni nostri guaimari, et sexto hanno principatus domni guaimari eius filio, gloriosi principibus, mense aprelis, septima indictione. Ideoque ego sillictus filius stefani, de sicut mihi congruum esse videtur, bona enim mea volumptate ante subscripti testes per hanc cartulam venundedit tibi iohanni filio idem iohanni presbiteri per absolutione ipsius supradicti stefani genitori meo, ibidem astante tota et inclita . . . . . terra mea, qui est castanietum quem habeo in locum paternum, ubi ad masclatora dicitur, per as fines et mensurias: a pars orientis fine tuaque iohanni presbiteri, sunt passi triginta sex: a pars septemtrionis similiter fine tuaque iohanni presbiteri, passi quattuordecim minus gubitum unum: a pars occidentis fine de consortibus nostris passi quadraginta: a pars meridie fine dominici, passi decem et hocto et medium passum, totum mensuratum ad iusto passum homini; hec vero rebus per iamdicte finis et mensurie totum et inclitum illut cum omnia intro se habentibus et cum vice de via sua, et cum omnis arboribus et pomifera sua, trasactibus nomen a funditus illos tibi qui supra iohanni presbiteri in integrum venundedit, unde nec mihi qui supra sellicti vinditori, neque quarta uxori mee, nec quarta genitrice mea, nec cuiqua hominibus nihil restitit,

nec dicimus remanere sortionem. Et pro confirmandam et stabiliscendam anc mea vinditionem nunc a presentis recepi a te qui supra iohanni presbiteri emtorem meum statutum pretium, idest aurei tari boni numerum duo et tertium de tari in omnem deliberationem, sicut inter nobis comvenit: finitoque vero pretium ipsum apud nos ea rationem, ut a nunc diem presenti et perpetuis temporibus tu qui supra iohanni presbiteri quam et tuis heredibus predicta mea vinditione, ut superius legitur, in omnibus securiter et firmiter eos habere et possidere valeatis, et faciatis exinde omnia quod volueritis, absque omni contrarietate mea aut cuiqua hominibus; ex qua promisi et guadia tibi qui supra iohanni presbiteri dedit, et mediatorem tibi posuit citru filium stefani presbiteri per absolutionem predicti stefani genitori meo; et per eadem guadia obligo me qui supra sellictus et meis filiis et heredes, tibi qui supra iohanni presbiteri quam et ad tuis heredibus, predicta mea vinditionem, ut superius legitur, a partibus uxori mee et a pars genitrice mea et da omnes homines antistare et defensare promittimus; quod si minime potuerimus eos vobis defensare, vel si nos ipsis forsitans per quolibet ingenium vinditionem istam, quam prelegitur, remobere aut retornare quesierimus, tunc ante omnia questio et causatio nostra sit exinde tacita et vacua et inanis, componere obligo me qui supra sellicti, vel meis filiis et heredes, ad componendum tibi tuique heredibus, vel cui cartula ista vice vestra in manu paruerit, viginti aurei solidi constantini, et quod apud vos fuerit remelioratum aut super factum edificium, sub estimatione pretii nos vobis restituamus; de colludio autem secundum legem nos vobis iuremus per dei misteria, ista super scriptione vinditionis fecit per absolutionem predicti stefani genitori meo; si autem de esdicta mea vinditione vobis vel ad vestris heredibus causa fuerit exurte, et per bobis ipsis inde volueritis exe autores et defensores, in omnibus licentiam et potestatem abeatis vos et vestris heredibus, cum ista cartula et cum omnis alia monimen et ratione, que inde habere potueritis, exinde causare, et omnia agere et perficere, et rebus ipsa vobis defensare, sicut vultis. Nam, quando nos vel nostris heredes quesieritis habere autores et defensores, nos autem vel nostris heredes rebus ipsa vobis defensemus et omnia adimpleamus, sicut superius legitur. Et taliter scribere rogavimus te sellictus presbiter et notarius.

† Ego mirandus

† Ego ioannes.

DCCLVII.

A. D. 1024.

† In nomine domini tricesimo sexto anno principatus domni nostri Guaimari, et sexto anno principatus domni Guaimari eius filii, gloriosi principibus, mense iulius, sebtima indictione. Memoratorium factum a nobis miro iudex filio mirandi subdiaconi, et iohannes filio corbini, et maraldus et potone presbiter, germanis filiis mirandi, et iohannes, et mari, et petrus, et fasanus, germanis filiis petri, qui sunt toti consortifices in una ecclesia nostraque pertinentes bocabulum sancti adiutori, que sitam est in nucerie, in locum et ubi dicitur puciano subtus monte qui dicitur levinum, eo quod ante subscripti testes per convenientia ad tenendum et regendum et operandum tradidimus nos mari presbiteri et abbati filio iohanni et stefani clerico filio andree, qui sunt amboque thii et nepotes, ipsa ecclesia et cum rebus, ubi ipsa ecclesia sita est et cum alia rebus eiusdem ipsius ecclesie pertinentes, et ipsa iamdicta rebus, ubi ipsa ecclesia edificata est, per finis et mensurie. A pars occidentis fine meaque miri iudici, quod paratum abeo da eredes falconi filiis fasani, sicut inde termiti discernunt, sunt inde passi per ipsa fine iusta ipsa ecclesia (*deest mensura*): de super parte a pars meridie fine meaque miri, et nostraque consortes nos supradicti maraldus et iohannes, et meaque potone presbitero, et iohannes, et mari, et petri, et fasani, et meaque miri, quod paratum abeo da boni presbitero filio ioannaci, et quod ipso iamdicto bonus presbiter paratum abet da maio et malefreda germani filii madelmi, sicut inde terminatum est, et inde sunt per tote iste finis usque cilio de ballone passi sexaginta nobem: et ab oriente fine ipso iamdicto ballone: de subter parte a sebtemtrionis fine nostra consortifices, et inde sunt passi (*desunt*) indeque coniungentes ad ipsa priora fines. Alia pecia cum arbustum et abellanietum uno tenientem, qui est ipsius ecclesie pertinentes in eodem locum pucianum, per ec finis et mensurie: Ab occidente fine via antika, sunt inde passi sexaginta unum: A meridie fine de eredes iohanni sartori filii sergi sartori, sunt inde passi viginti quadtuor: ab oriente fine terra sancte marie plevis nucerie, indeque sunt passi quinquaginta octo: de subter parte a sebtemtrionis fine que fuit iamdicti falconi, quod paratum abet urso filius idem ursi atrianensi, et inde sunt passi triginta quinque et medium: tota iamdicta mensuria ad iusto passum omini mensuratum. Et iterum alia pecia cum insititum et silba in iamdicto monte, ubi cretarum et tigillitum dicitur, per ec finis: de super parte fine via (*deest mensura passuum*): de subtus fine

ballone: in partibus occidentis (*desunt fines*), et da pars sebtemtrionis fine nostraque consortes (*deest mensura passuum*), et ab oriente similiter fine nostra (*deest, ut supra, mensura passuum*). Alia pecia ibique propinquo cum insititum et castanietum et silba uno tenientem, quod ipse bonus presbiter paravit da iamdicto iohannes corbini per firma cartula, et quod ipse boni presbiter in ipsa ecclesia effertum abuit; hec vero rebus per iamdicte finis et mensurie cum omnia intro se abentibus omnibusque suis pertinentiis, et cum bice de vie sue et cum ipsa ecclesia et lignamen de una casa, et cum uno turibulum ereum nos ipsorum mari presbiteri et abbati et stefani clerico tradidimus, et ego qui supra iohannes corbini tradidit illorum de proprietate mea causa uno antifanario de nocte noiatum, et ego qui supra potone presbiter tradidit ipsorum de proprietate mea causa [1]) uno gestarum continentes gesta sancti stefani et sancti felicis et sancte barbare, et dedicationem ecclesie, et visione sancti pauli, et gesta sancti geronimi et de omnium sanctarum, et una planeta et acmictum, et uno horarium, qui est pro pietate meaque potoni presbiteri. Unde ego qui supra miro iudex tradidit ipsorumque mari presbiteri et abbati et stefani clerico medietate ipsa ecclesia et ipsa rebus, sicut mihi pertinet abere per meis parationibus, et nos omnes consortes tradimus illorum similiter reliqua medietate, cum omnis supradicta capitola de regimen ipsius ecclesie atque ordinem, ut amodo et diebus vite illorum qui supra mari presbiteri et abbati et stefani clerico licead illis et presbiteros et cleros, quod in ipsa ecclesia miserint, illorum potestatis tenere et dominare, et omnis sue utilitatis iusta rationem ibidem faciant, et ipsa ecclesia officiare et officiare faciant, sicut decet ecclesia villana, et omnis frugens quod de ipsa omnis rebus ipsius ecclesie pertinentes inde exierint, et omnis votationem et offerta quod ibidem in ipsa ecclesia introierit, totum illorum sint potestatis, faciendum inde omnia quod voluerint: preter, si introierit in ipsa ecclesia animalia viba vel alia causa, qui ad ornamentum et regimen de ipsa ecclesia esse meruerit, seu rebus stavile, totum fia de ipsa ecclesia: tantum licead illis diebus vite illorum et presbiteros et cleros, quod ibidem illis miserint, illut tenere et regere et frudiare, sicut et illo aliut, et ibidem in ipsa ecclesia resideant, et abitare debeant, et abitare faciant; et per omnis annum in nativitas domini et in pasca resurrectionis in ambe iste festivitatis deant mihi qui supra miri et ad meis eredibus pro censum de ipsa ecclesia unum pario de pulli et uno cereum duplicem de gubito, et ad nos omnes iamdicti consortes et ad nostris eredibus similiter deant inter ambe festivitatis unum alium parium de pulli et unum cereum duplicem de gubito; et si unum ex illis, qui sunt thii et nepo-

[1]) Intellige: pro *capsa gestorum*.

tes defunti fuerit, inclita supradicta tradictio abeant illut qui bibum remanserit, tenendum et regendum diebus vite illorum, sicut supra legitur; et quale tempore ipsa ecclesia cum omni sua pertinentia tenere et regere illis non voluerint, revertad nobis illa et ad nostris eredibus cum omnis iamdicta capitula, et liceant illis inde exire cum omnis illorum causa movilia, quod illis ibidem abuerint et iret cum illut ubi voluerint, sine omnis contrarietate nostra et de nostris eredibus. Unde pro taliter per vona convenientia guadia nobis ipsi mari presbiteri et abbati et stefani clerico dederunt, et mediatorem nobis posuerunt iohannes filius quondam........ qui dicitur grisonte; [et per ipsa guadia *etc. Statuta mulcta triginta auri solidorum Constantini.* Et unc brebem scripsi ego petrus clericus et notarius.

† Ego lambertus iudex

† Ego amatus.

DCCLVIII.

A. D. 1024.

† In nomine domini domno basili dibina gratia imperator augusto, deo propitius, sexagesimo hoctabo anno imperii eius, et cum eo regnante domno constantino frater eius, sanctissimis imperatoribus nostris, mense decembri, hoctaba indictione. Ideoque ego vir nomine petrus filius quondam sadelfrit iudicis, qui sum commorantes intus cibitate luceria, declaro enim intus in anc predicta cibitate luceria ante presentiam agelfrit iudicis et aliis nobiliores hominibus, qui hic subter conscripti sunt, quia pertinentem michi abeo ex predicto genitorem meum una fobea de victualium, mittendum intus in anc predictam urbem luceriam iusta ipsa platea puplica infra casa godelferi filii dauferi in ipso angulo de ipso kasile, qui fuit predicti genitori meo, iusta ipse fobee petri episcopi et adelberti filii musandi prospatharii, que isdicta fobea pro meis necessitatibus peragendum michi vindere congruum est et mea congruitate perficiendam. Quam et ego mulier nomine adelborga, qui sum uxor eius et filia quondam ragemfrit, profiteor enim me quartam partem abere in ipsa predicta fobea, sicut et in omni substantia predicti viri mei, set secundum edicti tinore et sicut ipsa lex nos ammonet, una cum consensu predicti viri mei et ragemfrit genitori mei et alberici filii offi abunculi mei, qui sunt mundoalt et consentientibus, et per consensum et licentiam supradicti iudicis et impositionem manum viri mei et predicti mundoalt

meis secundum eamdem legem per hanc quoque videlicet cartulam vindedimus tibi michali macedo et comes integram ipsa iamdicta fobea, qualiter prelegitur. Unde nec nobis, nec ad eredibus nostris, neque ad nullum quempiam hominem ibi aliqua portio reserbabimus requirendi. Set, qualiter edificiata est ipsa iamdicta fobea una cum omnibus suis pertinentiis et remeliorationibus, integra, qualiter prelegitur, ipsa iamdicta fobea benumdedimus tibi cuiusdicto emptori nostro possidendum. De quo pro constabiliscendam hanc nostram vinditionem manifesti sumus, quod a presentem recepimus a te predicto emptorem nostrum unum aureum solidum sotericum holotarcho vonum per caput: finitum est enim, Ea videlicet ratione, ut amodo et semper eamdem nostram vinditionem, que prelegitur, abere et possidere et dominare baleatis, et faciatis exinde, quemammodum tua et de tuis eredibus fuerit volumptate, sine nostra et de nostris eredibus requisitionem. Unde guadia tibi dedimus, et mediatorem tibi posuimus aldemari verus germanus meus; et obligamus nos et nostros obligamus eredes tibi cuiusdicto et at tuis obligamus eredibus, ut de anc nostra vinditione vobis omni tempore defensores siamus. Quod si noluerimus, aut si nos ipsis per quavis ingenium hanc nostram vinditionem vobis retornare, aut remobere quesierimus, seu defensare noluerimus, primis omnium questio nostra inanis sit et bacua, et decem aurei solidi nos et nostros eredes vobis vestrisque eredibus componere obligamus; et in antea taciti et confusi maneamus per invitis per supradicta guadia et iamdictum mediatorem, qui se tribuit vobis ad pignerandum omnia pingnera sua legitima et inlegitima, tampdium donec per invitis adimpleamus vobis iusta uius testum cartule. Quem te deusdede diaconum et notarium hanc cartulam nostre binditionis asscribere rogabimus, actum in civitate luceria qui et interfui, mense et indictione superscripsi feliciter.

† Ego qui supra agelfrid iudes

† Ego poto teste.

DCCLIX.

A. D. 1025.

† In nomine domini tricesimo sexto anno principatus domni nostri Guaimari, Et sebtimo anno principatus domni Guaimari eius filio, gloriosi principibus, mense ianuarius, octaba indictione. Ideoque ego lando filius quondam landoni, eo quod ante subscripti testes, sicut mihi congruum est, mea etenim volumtate per anc cartulam pro amore omnipoten-

tis deo et salutis anime mee et pro amore de supradicto landone genitori meo et rigande genitricem meam et pro amore Aldane, que fuit uxor mea, et de gemma que fuit posteriore similiter uxor mea, et omnibus parentibus meis et filiis offero in ecclesia mea vocabulum sancti martini situs in firmitatibus nucerie, in quo iohannes presbiter regimen tenere videtur, de rebus mea una pecia de terra cum arbustis vitatis, quod abeo in eodem locum nucerie et in locum, ubi dicitur ducano, qui est per as fines et mensuras. A pars orientis fine de consortibus meis, et inde abet latitudinem passi viginti duo et uno gubito; et a sebtemtrionis fine de eredes radelpoti, sunt inde per longitudo passi triginta: et a pars occidentis fine via pubplica, que badit ad sanctum maurum, ed inde sunt per ipsa via passi viginti quinque: et a meridie similiter fine de ipsi consortibus meis, et inde sunt passi triginta unum, totum ad iusto passum omini mensuratum. Ista pecia de terra cum arbustis vitatis per ipse iamdicte finis et mensurie cum omnia intro se abentibus omnibusque suis pertinentiis, et cum vice de ipsa via, ego supradictus lando pro christi et misericordia et salvationis anime mee et de ipsis nostris patribus et parentibus et uxoribus, illut in iamdicta ecclesia sancti martini nostraque pertinentem ipsa pecia offerui, Ad securiter et firmiter amodo et semper pars ipsius ecclesie eiusque rectores illut abendum, dominandum, possidendum, omnia exinde faciendum quod voluerint, absque omni contrarietate de nostris filiis et eredes: tantum non abeant potestate rectores ipsius ecclesie, nec quicumque omo vel parte, illut de ipsa ecclesia substraere per qualecumque modum, Set semper omni tempore in iamdicta ecclesia securiter permaneat; et si aliquando tempore rectores ipsius ecclesie, vel pars archiepiscopii illut ipsa pecia de ipsa ecclesia substraere voluerint, vel quicumque omo, inclitum redeant ad potestatem de meis eredibus. De qua ego supradictus lando obligo me et meis filios et eredes amodo et semper omni tempore antistandum et defensandum in ipsa prefata ecclesia et ad eius rectores inclita ipsa mea offertione da omnes omines omnique partibus. Et Si taliter illut ibidem non defensaverimus, aud si nos nostrisque eredibus per qualecumque rationem quesierimus illut de potestate predicte ecclesie tollere aud contrare, vel si quodcumque causationes inde preposuerimus, componere obligamus nos et nostris filios et eredes ad ipsa pars predicte ecclesie et ad eiusque rectores, vel cui cartula ista pro vice ipsius ecclesie in manum paruerit, quinquaginta auri solidos constantinos, et per invitis ad pars iamdicte ecclesie omni tempore adimpleamus per iamdictam rationem. Et taliter scribere rogavimus te petrus clericus et notarius, acto uius nucerie.

† Ego iohannes presbiter

† Ego urso presbiter.

DCCLX.

A. D. 1025.

† In nomine domini tricesimo sexto anno principatus domni nostri guaimarii, et septimo anno principatus domni guaimari eius filii, gloriosi principibus, mense ianuarius, hoctaba indictione. Ante me ragemprandus iudex coniunti sunt iaquintus diaconus filius gaudiosi cum grimoaldus filius ursi abitator de locum nuceria, qui dicitur pappacena, et statim per ipsum iaquintus diaconus ostensum est unum brebem et cum quo exinde relegere fecimus; erad continentem: de tertio decimo anno principatus domni nostri iohanni, et octavo anno principatus supradicti domni guaimarii, de mense iunius, nona indictione. Iaquintus clericus filius supradicti gaudiosi ante subscripti testes per largietate et absolutione domni maioni archidiaconi et abbati sancti maximi, situs intus hanc salernitanam civitatem, una cum ipso iaquintus adesse achenardo notario advocatorem predicte ecclesie, et per combenientia ad lavorandum et pastenandum tradiderad ursi filio petri, qui dicitur pappacena, de rebus predicte ecclesie pertinentem quem ipso iaquintus in beneficium tenet a pars ipsius ecclesie in finibus nuceria ubi agella dicitur, que sunt pecie tribus: due ex illis sunt arbustata, et alia est bacua; et castanietum ibidem coniunctum in quo aliquante insite sunt per finis et mensurie, sicut ipso brebem continet, tali ordine, ut amodo et semper ipse ursus et eius heredes ipso castanietum et ipsa terra bacua sue potestatis tenere et dominare, et omni tempore abitare in una de ipse pecie de ipsis rebus, qualis eorum placuerit, et in tota ipsa terra bacua pastenare abellanietum, ut amodo et usque decem anni completi perfectum abellanietum abeant, sicut de tantos annos ipse locus meruerit; et a quo parutus sit, ut abellane inde colligere, amodo et semper ille et eius eredes ille colligere et seccare et tertiam partem secke ad missus eius dare, et annualiter colligere ipse castanee et seckare, et tertiam partem ad missus eius dare, et usque quinque anni completi insitare quantum potuerit de ipso castanietum, et quante inserte exinde collixerit, medietatem ad missus eius dare; et si da ipsi decem anni in antea noluerit ipsa tota suprascripta tradictione tenere per supradicto ordine, licead illum et eredes eius cum uxoribus et filiis et ominibus eorum inde exire et excutere in omnis redita et palmenta et omnis illorum causa, et pergere cum eo ubi voluerit, et tota et inclita supradicta rebus eveniad ad potestate ad pars ipsius ecclesie. Modo autem propterea, ut diximus, ante me ipso iaquintus diaconus cum ipso grimoaldus coniunctum est, et ipso iaquinto bolebat, ut

ipse grimoaldus residere in ipsa rebus, sicut ipso brebem continet: ipse grimoaldus dicevad, ut in ipsa rebus sedere et abitare et abere non bolere; et per vona combenientia sua vona voluntate remisit et tradidit ad potestate ipsius iaquinti pro pars ipsius ecclesie ipsa sortione ipsius grimoaldi, quod de ipsa rebus ipse grimoaldus tenere debuerit per ipso brebem, et per vona combenientia guadia ipse grimoaldus pro pars ipsius ecclesie ipsius iaquinti diaconi dedit, et mediatorem ei posuit seipsum; et per ipsa guadia *etc. Statuta mulcta triginta auri solidorum Constantini.* Et taliter scribere fecimus te ademari notario.

† Ego qui supra ragemprandus iudex.

DCCLXI.

A. D. 1025.

† In nomine domini tricesimo sexto anno principatus domni nostri guaimari, et septimo anno domni guaimari eius filio, gloriosi principibus, mense februarius, hoctaba indictione. Memoratorium factu a me iaquintus diacono et primicerio, eo quod ante presentia domni maioni venerabili abbati ecclesia sancti maximi, qui situm est intus salernitanam cibitatem, ibique esset subscripti testes, per bona combenientia pro pars predicte ecclesie per demandatione ipsius domni abbati ad tenendum et laborandum tradidit ego iaquinti et stefani, qui sunt germani et filii iohanni, qui sunt abitatori in locum nuceria, de rebus pertinentem ipsius ecclesie, quod abet in ipso locum nucerie, ubi ad pao dicitur finibus salernitane, qui sunt pecie due; una qui est terra cum arbusto, et alia qui terra cum abellanietum. Ipsa pecia de terra cum abellanietum per ec finis et mensurie: ab orienti fine ipsius ecclesie, inde sunt passi octuaginta: a pars meridie fine ipsius ecclesie, inde sunt passi biginti unum: a pars occidentis fine ipsius ecclesie, inde sunt passi septuaginta unum: a septemtrionis fine bia plublica, inde sunt passi biginti unum et gubitum unum. Ipsa pecia de terra cum arbustu per ec finis et mensurie: a pars occidentis fine ipsius ecclesie, inde sunt passi triginta; et inde rebolbente in pars meridie per fine ipsius ecclesie passi triginta duo; et ab inde rebolbente in pars occidentis per fine ipsius ecclesie inde sunt passi biginti septem: a septemtrionis fine ipsius ecclesie, inde sunt passi centum: ab orientis fine ipsius ecclesie, inde sunt passi sexaginta quinque, et rebolbente in pars meridie per fine ipsius ecclesie inde sunt passi sexaginta octo: tota omnis supradicta mensura mensurata fuit ad iusto passum ominum; per ipse finis et mensurie, sicut dictum

est, inclitum illut est pertinentem ipsius ecclesie sancti maximi; unde, sicut diximus, per bona combenientia per demandatione ipsius domni abbati, et ibique illum astante, tradidit ego medietatem ipsorum germani ipsa terra cum arbusto et medietatem ipsa terra cum abellanietum in tali ordine, ut amodo et omni tempore ad illorum vel de illorum eredibus sint potestatis rebus ipsa tenendi et dominandi, et ibidem residendi et abitandi, et temporibus suis ipsa terra cum arbusto et abellanietum illis eos laborarent de super et de supter, sicut locus ipse meruerit, ut proficiant et non dispereant, et, ubi meruerit, infra ipsas rebus arbores et bites et abellane ibidem plantare, sicut meruerit, et per omnis annum sic illum laborare bonum, sicut locus ipse meruerit, ut bene paread laboratum, et, ubi meruerit, ipsa rebus cluderent et semper illam clusam abere, et per tempore de bindemie faciant exinde scire pars ipsius ecclesie, ut ibidem dirigant missum suum, et illis et suis eredibus ipso arbustu bindemiare, sicut meruerit, et omnis binum et poma quam de ipsa rebus exierit, totum illum ibique ad palmentum inter se dibidere per medietate: illis et suis eredibus tolleret illum medietatem, et pars ipsius ecclesie tolleret illum medietatem, et pars ipsius ecclesie darent illorum ibidem organeum da binum, et illis et suis eredibus organeum ipsum conciare per omnis annum et mictant illum a suptus reditum in ipsa rebus indeque, ubi illis abitaberit, et sic ipsa sortione ipsius ecclesie ibidem mictere et salbum illum facere, usque dum illum inde tulerit pars ipsius ecclesie, asque degeneratione et igne, missum ipsius ecclesie, quam ibidem direxerit per ipse bindemie, illis eum nutrire, usque dum ibidem steterit, secundum illorum possibilitatem et darent ei palmentateca, sicut meruerit, et similiter ipso abellanietum per tempore curam et bigilatione inde abere et salbum illum facere, et per tempore illum colligere et seccare, et quante abellane inde exierit, medietatem ille dare ad pars ipsius ecclesie et medietatem ille sibi abere; et que in tota ipsa rebus seminaberit, darent inde illis terraticum ad pars ipsius ecclesie secundum consuetudine de ipso locum, de quantum inde illarum tradidit inde, sicut dictum est, terraticum exinde dare ad pars ipsius ecclesie, et, quando pars ipsius ecclesie ibidem direxerit missum suum pro ipse abellane inde tollendum, illis eum nutrire secundum illorum possibilitatem, et potestatem abeant pars ipsius ecclesie per annum illis requirere, si illum laboraberit, sicut inde obligati sunt; et si illis et suis eredibus de ac terra salernitana exierit pro aliiubi ad abitandum, aut si talem egerit illi culpa, unde in publico cecidere debuerit, inclita supradicta tradictio rebertar ad pars ipsius ecclesie; et si infra tribus anni illis rebersi fuerit ic ad abitandum, aut de ipsa culpa eruti, et boluerint supradicta rebus illis ad se recolligere, seu ad tenendum in predicta ratione, potestatem abeant; sin autem, securiter illum abeant pars ipsius ecclesie: tantum ipso an-

num quod redierit, si rebus ipsa laborata inbenerit, licead ille qui eos laboraberit ipso annum, ipso frudium inde tollere, et sic ipsa rebus ad se recolligere ad tenendum in predicta ratione. Unde per bona combenientia guadia mihi ipsi germani dederunt, et mediatores mihi posuerunt se ipsis; et per ipsa guadia obligaberunt se et suis eredibus, ut si taliter omnia suprascripta per supradicto ordine ad pars ipsius ecclesie non adimpleberit et de suprascripta aliquit contradisserit, per ipsa guadia componere obligaberunt se et suis eredibus ad pars ipsius ecclesie biginti auri solidos constantinos. Quod scripsi ego iaquintus notarius qui interfui.

† Ego grimoalt

† Ego romoaldus me subscripsi.

DCCLXII.

A. D. 1025.

† In nomine domini dei salvatoris ihesu christi anno septimo decimo ducatus domni Sergii [1]) Gloriosi ducis, die vicesima mensis februarii, indictione octaba infrascripta. Certum est me gregorium divina gratia episcopum sanctae sedis stavianae ecclesie A presenti die promptissima voluntate dedi atque in presenti tradidi tibi domno mirandi iudici filio dauferi qui es comanente in nucerie, Hoc est in colligio ad laborandum et detinendum inclitam unam petiam meam de terra que arbustum esse videtur, pertinente nobis a suprascripta sancta ecclesia posita in loco qui nunc angre, ubi dicitur nobella et casa amabile, cum bice de via sua omnibus sibi habentibus et pertinentibus, Coherente sibi: Ab oriente fine predicti episcopii, que ad laborandum retinet heredes grimoaldi filii nucerini, et habet ibidem passos octoginta octo: A meridie quomodo limites discernit, fine heredes lioprandi et fine heredes desadi, et habet ibidem passos quinquaginta quinque: Ab occidente cum fine de suprascripta sancta nostra ecclesia, quod detinet grimoaldus filio maranci

---

[1]) Observatu dignae notae chronologicae Ducatus Sergii huiusmodi chartae, quae depositionem Ducis ob popularem seditionem innuunt, quod sane circa annum millesimum septimum vel octavum accidit. Idque satius patebit ex sequentibus Membranis eiusdem anni, ac praecipue ab ea, quae sub N. DCCLXXVII inseritur, ubi legitur de Ducatu Sergii: *Tempore domni Sergii anno octavo decimo post eius recuperationem.*

per nostram firmissimam chartulam, unde omni annuo dat nobis et ad suprascripta sancta nostra ecclesia auri tares decem, qualiter ipsa chartula continet et reclarat, et habet ibidem passos octuaginta tres: A septemtrione cum via, et habet ibidem passos quinquaginta sex et medium; toti vero suprascripti passi mensurati ad passum de curte sanctae stavianae ecclesiae. Ita ut suprascripta inclita una petia mea de terra que arbustum esse videtur, qualiter superius tibi in colligio dedi, In eo etenim tenore, quatenus tu et tui heredes ex integra illam bene et diligenter vitigiare et arbustare atque fructare debeatis, et per omnes fines eius claudere et defendere debeatis, omnia ad vestra expensa vestroque labore laborare et restaurare, atque ad meliorem cultum perducere debeatis, et omnia que ibidem dominus deus dederit subtus et super, in tua heredumque tuorum sint potestate ex ipsa frugia faciendi omnia que volueritis, unde nullam partem tibi tuisque heredibus queramus aut tollamus per nullum modum. Tantummodo tu et tui heredes omni annuo usque in sempiternum dare et adducere debeatis nobis nostrisque posteris et ad suprascripta sancta nostra ecclesia in die festivitatis sanctae mariae de mense agusto, idest auri tares nobem boni pesanti in capu et negotiantili sine detinentia et absque iuncta, et due galline sine omni nostra amaricatione vel damnietate. Insuper vos et vestri heredes recolligere et adducere debeatis nobis nostrisque posteris in suprascripta festivitate sanctae mariae ipsi tares decem, quod solitus est nobis persolvere suprascriptus grimoaldus filio maranci cum suis heredibus, et alii tares decem, quod solitus est nobis dare iohannes rafaniulus cum suis heredibus, usquequo nobis nostrisque posteris placuerit, Ita ut integra suprascripta terra non presummatis, nec habeatis licentiam vos et vestri heredes dare aut subiugare, vel offerire ad qualemcumque personam vel loca cum scriptis aut absque scriptis, nec per nullum modum aut ingenium. Verumtamen, si tu vel tui heredes facere volueritis in suprascripta terra unum reditum pro vestra utilitate, licentiam habeatis. Et non habeamus licentiam nos et nostris posteris vobis vestrisque heredibus eicere exinde foras per nullum modum vos et vestri heredes, dantes et persolventes nobis nostrisque posteris et ad suprascripta sancta nostra ecclesia omni anno in suprascripta festivitate sanctae mariae auri tares nobem et due galline, qualiter superius legitur. Quod si aliter provenerit de his omnibus suprascriptis, tunc componimus nos et nostris posteris vobis vestrisque heredibus auri solidos triginta bytianteos. Et hec chartula sit firma im perpetuum. Scripta per manus petri clerici et notarii ac primarii per suprascriptam indictionem octabam.

† GREGORIUS EPISCOPUS SUBSCRIPSI

† Gregorius archipresbiter testis sum

† leo presbiter testis sum.

DCCLXIII.

A. D. 1025.

† In nomine domini dei salvatoris ihesu christi Anno septimo decimo ducatus domni Sergii Gloriosi ducis, die vicesima mensis martii, indictione octaba infrascripta. Certum est me gregorium divina gratia episcopum sedis sanctae stavianae A presenti die promptissima voluntate dedimus atque in presenti tradidimus tibi domno mirandi iudici filio doferi de nuceria, Hoc est ad laborandum et detinendum inclitam unam petiam nostram de terra, que arbustum esse videtur, pertinente de suprascripta sancta nostra ecclesia positam vero in loco, qui vocatur angre et dicitur casa amabile pertinentia nucerie, simul et cum bice de via sua et cum omnibus sibi habentibus et pertinentibus coherente sibi: ab oriente cum fine de suprascripta sancta nostra ecclesia, quam tu ad laborandum retines, unde omni annuo dare debeatis nobis tarenos nobem, et habet ibidem passos octuaginta duo: A parte meridie cum terra heredum sandi et terra heredes petri castaldi, et habet ibidem passos octuaginta nobem: Ab occidente cum via et de aliis que ad fines sunt, et habet ibi passos octuaginta octo: Et a septemtrione item cum via, et habet ibi passos octuaginta sex; toti vero suprascripti passi sunt mensurati ad passum sanctae stavianae ecclesiae, Ita ut suprascripta inclita petia de terra que arbustum esse videtur, qualiter superius tibi suprascripto domno mirando iudici dedimus et tradidimus, ut superius legitur, In eo tamen tenore, quatenus tu et tui heredes integram illam bene et diligenter vitigiare et arbustare et fructare debeatis, atque ad meliorem cultum perducere debeatis, et per omnes fines eius claudere et defendere debeatis, omnia ad vestra expensa vestroque labore laborare et restaurare cum omni vestro expenso, ut pareat semper bonum laboratum ante bonos homines. Et omnia que ibi dominus deus dederit in quolibet seminato, seu vinum et fructora, in tua tuisque heredibus sint potestate, faciendum exinde omnia que volueritis, et nullam partem tibi tuisque heredibus exinde queramus, aut tollamus per nullum modum im perpetuum. Tantummodo omni tempore tu et tui heredes omni anno dare et adducere debeatis nobis nostrisque posteris et ad suprascripta sancta nostra ecclesia in die festivitatis sanctae mariae de mense agusto, idest auri tares decem boni pesanti negotiantili boni in capu, sine detinentia et absque omni nostra amaricatione vel damnietate. Ita ut integra suprascripta petia de terra que arbustum esse videtur, non habeatis licentiam aut potestatem vos aut vestri heredes dare, aut subiugare, vel offerire ad qualem-

cumque personam vel loca, cum scriptis aut absque scriptis, nec per nullum modum ; et tu et heredes tui licentiam habeatis ibi ponere laboratores absque ordine scripto sine omni nostra contrarietate, et semper tu et tui heredes licentiam habeatis facere in suprascripta terra redita ad habitandum pro utilitate vestra et nostra. Et non habeamus licentiam nos aut posteriores nostri te vel tuos heredes foras eicere de suprascripta terra per nullum modum , tu et tui heredes dantes et persolventes nobis nostrisque posteris et ad suprascripta sancta nostra ecclesia omni annuo in iamdicta festivitate sanctae mariae suprascripti auri tares decem boni , qualiter superius legitur. Quod si aliter provenerit de his omnibus suprascriptis , tunc componimus nos , seu posteri nostri, tibi tuisque heredibus auri solidos sexaginta bytianteos. Et hec chartula sit firma im perpetuum. Scripta per manus petri clerici et notarii ac primarii per suprascriptam indictionem octabam.

† GREGORIUS EPISCOPUS SUBSCRIPSI

† Gregorius archipresbiter testis sum

† leo presbiter testis sum.

DCCLXIV.

A. D. 1025.

In nomine domini nostri ihesu christi. Nos guaimarius et guaimarius, pater et filius, dibina opitulante clementia langobardorum gentis principes, per postulationem gaitelgrime serenissime atque gloriose principisse dilecte coniugi et matri nostre , Quam et pro redemtionis anime et patrie nostre salvationis Concedimus tibi domino adelferi venerabili abbati et spirituali patri oratori nostro totam et inclitam ecclesiam illam cum inclita cripta, in quo ipsa ecclesia a nobo fundamine construere fecisti cum tuo espendio in nomine sancte et indibidue trinitatis a foras hanc nostram salernitanam cibitatem in pertinentia mitilianensę. Et cripta ipsa vocatur arsicza cum rebus a supter et a super iamdictas cripta et ecclesia, que sunt terris, et vineis, et arbustis, et insites, et castaneis, et pomis, et bacuum, et rupis, totum uno tenientem per as fines: de una parte quomodo descendit per medium ballonem, qui dicitur iuniolu, et coniungit se cum flubio qui selano vocatur: de alia parte quomodo descendit per medio ribus, qui sassu bibu dicitur, et coniungit se cum predicto flubio selanu, et sicut descendit ipso flubio selano, et coniungit se cum su-

pradicto ballone iuniolu : de super parte ad fine rebus predicte ecclesie coniunctum est , qualiter vadit de suprana pars a medio predicto ballone iuniolu usque in medio predicto ribus, qui sassu bibu dicitur. As vero omnibus supradictis rebus per supradictas fines, cum omni intro se habentibus et suis pertinentiis, et cum vice de viis et anditis suis, totum et inclitum illud tibi supradicto domino adelferi abbati concessimus; Ut amodo et semper in tua et de tuis successoribus, qui in ipsa ecclesia prefuerint, sint potestatis illud tenendum, dominandum, possidendum et omnia exinde faciendum quod volueritis, et congregationem monachorum quam in ipsa ecclesia agregare cepisti , si volueris congregationem ipsam augeri, potestatem habeatis eam ampliare, qualiter volueritis. Item, si volueris, bibente te, vel ad diem obitis tui alium abbatem ibidem ordinare , ad tuam sit potestatem, qualiter volueris; et sibe, te volente vel neglegente, ante tuam defuntionem abbas per te in predictum monasterium sancte trinitatis ordinatus non fuerit, potestatem habead ipsam congregationem monachorum qui in ipso monasterio fuerint, abbatem inter se eligere et ordinare, qualiter voluerint, alio sic faciant semper per omnes bices, quando abbatem eorum mortuus fuerit, Ita ut amodo et semper monasterium ipsum cum supradictam congregationem et abbates eorum, cum omnibus supradictis rebus et cum aliis rebus, quas in supradicto monasterio quomodocumque datum vel offertum fuerit, semper liberos absolutos permaneand a pars reipublice in sua potestate et arbitrio, et non habeamus potestatem, nec nos, nec successoribus nostris exinde tollere, nec pensionem, nec censum,nec plateaticum, nec qualiscumque serbitium vel dationem. Iterum concedimus tibi supradicto domno adelferi abbati totis et integris albeis de predicto flubio et de ipsis ribis et ballonibus, cum omnibus ripis ex undique partibus ibidem adiunctis, cum omnibus aliis albeis, fluminibus et aquarum, que ubicunque ad aliis rebus predicti monasterii sunt et fuerint coniunctos , ut semper potestates habeant pars predicti monasterii in ipsis albeis clusamina et antepositiones facere et habere , et in ripis earum fodere , ut aquis ipsis lebare et extorquere et portare per ipsis rebus ipsius monasterii, ubi aut qualiter voluerint, et molina et omnes suas utilitates exinde facere et abere , qualiter pars predicti monasterii voluerint, absque omnibus contrarietatibus nostra nostrorumque successorum , vel cuiquam hominum. Item concedimus tibi iamdicto domno adelferii abbati omnibus liberis illis hominibus qui in omnibus supradictis rebus sunt , vel fuerint habitantes, ut semper sint liberi absoluti a pars reipublice; et non habeamus potestatem nec nos, nec successores nostros eorum tollere aut facere tollere pensionem, nec plateaticum, nec qualiscunque çensa vel dationes, nec quolibet serbitium eorum tollere aut inponere, vel exigere querantur; set semper a partibus reispublicis securis et liberis persistant sub defensione et protectione tuaque domni adelferi

abbati et de successoribus tuis, qui in ipso monasterio prefuerint. Pariterque concedimus tibi supradicto domno adelferii abbati, licentias abeatis per rebus nostri palatii vel successorum nostrorum vos et monachos, et ipsis aliis vestris hominibus, per totis montaneis lignamina abscidere, et tollere, et portare ubi volueritis, pro utilitatibus, et que congrua sunt predicti monasterii faciendum, qualiter voluerint. Quam et concedimus tibi supradicto domno adelferi abbati omnes res ex mortuorum et rebus nostri palatii, qui infra et erga rebus ipsius monasterii sunt vel fuerint, ut pars ipsius monasterii securiter illud habeat, faciendum quod voluerint. Et si qualiscumque tempore acciderit pars predicti monasterii sacramenta dare de quacumque re, non possant vos vel successores vestros, nos aut successores nostros, nec qualiscumque umana persona abbates vel monachos ipsius monasterii ad sacramenta ipsa dandum provocare, aut coegere, aut illis molestare; set per omnes vices illis laicis hominibus, qui in ipso monasterio et in rebus ipsius monasterii sunt vel fuerint, quales ex illis pars ipsius monasterii voluerint, sacramenta ipsa iurare faciant, qualiter eis per legem iudicatum fuerint, et semper firmum stabilemque permaneant. As omnibus supradictis concessionibus, qualiter supra legitur, Tu supradictus domnus adelferius et successores tuos, qui in ipso monasterio sancte trinitatis prefuerint, illud habendum, dominandum, possidendum et omnia exinde faciendum quod volueritis, et a nullo ex nostris iudicibus, comitibus, sculdais, castaldeis, vel a quibuscumque agentibus patiamini inde molestationes aut contrarietates; set amodo et deinceps per unc nostrum roboreum preceptum cunctas supradictas nostras concessiones securiter habeatis in predicta ratione. Quod vero preceptum concessionis ex iussionibus supradictorum gloriosorum principum scripsi ego aceprandus clericus — In anno tricesimo septimo principatus supradicti domni nostri guaimari et septimo anno principatus †) supradicti domni guaimari eius filio gloriosis principibus. De mense martius hoctaba indictione [1]).

†) Loco sigilli coerei. Vide fac-simile in fine Voluminis.

[1]) Ab anno huius Diplomatis decepti Muratorius et Mabillonius hoc anno asserunt aedificatum Monasterium Cavense, quod sane anno 1011 fundatum legimus in vetustioribus chronicis a Divo Alpherio.

DCCLXV.

A. D. 1025.

† In nomine domini tricesimo septimo anno principatus domni nostri guaimari, et septimo anno domni guaimari eius filii, gloriosi principibus, mense aprelis, hoctaba indictione. Memoratorium factu a me iohannes filio stefani calbenzo, eo quod ante subscripti idoneis hominibus coniuntus sum cum maio abbas ecclesia sancti maximi, quoniam ante os annos dedit mihi et grimoaldi filio stefani comitis inclita medietate de curte, quod pars ipsius ecclesie abet in locum angre, ubi casa amabile dicitur, qui est terra cum arbustis bitatis et bacuum uno tenientem infra ec finis et mensuras: a pars orientis fine ipsius ecclesie, unde via fuit, inde passi centum nonaginta quatuor usque bia qui modo se andat, et per ipsa bia habiente in pars meridie usque ipsa alia bia plubica maiore, sunt inde passi quadraginta quinque: a pars meridie fine ipsa bia plubica maiore qui dicitur stabiana, sunt inde passi centum quatuordecim: a parte occidentis rectum mensurati passi septuaginta unum, et abinde rebolbente in pars occidentis rectum exiente usque in fine de eredes domni radeghisi, sunt inde passi nonaginta quatuor, et abinde rebolbente in pars septemtrionis contra ipsa padule inde sunt passi nonaginta quatuor: a pars septemtrionis fine ipsa padule qui pertinet ipsius ecclesie, inde sunt passi usque ipsa priore fine centum septuaginta quatuor: totum mensuratum ad iusto passum ominum per iste finis et mensurie, sicut dictum est, inclita medietate ipse abbas mihi et ipsius grimoaldi ad tenendum et laborandum traditum abuit usque decem anni completim, sicut ipsi brebri continunt, scripti brebri ipsi per mirandus notarius, et ibidem scripti roderisius in ipso brebem nostrum, et ipsum abbas, et iaquintus notarius, et dauferi notarius; et postea ipse grimoaldus ipsa sua parte de ipsa rebus, quod ille per supradictum brebem retinere debet ad laborandum, remisit illam had potestatem ipsius ecclesie, ad faciendum inde que boluerit. Modo autem, sicut dictum est, ego cum ipsum maio abbas exinde sum coniuntus ante subscripti idoneis ominibus, et ille per bona combenientia pro pars predicte ecclesie ad tenendum et laborandum tradidit mihi inclita quartam partem de ipsa terra cum arbustis infra supradicte finis et mensurie quod est in pars orientis, qui fuit sortione quod ipse grimoaldus retinuit; in tali ordine illum mihi tradidit, ut amodo et usque decem anni completim ad mea et de meis credibus sint potestatis supradicta tradictio, quod ille modo mihi tradit, illa tenendi et dominandi, et fobee et omnis nostre utilitatis iusta rationem

ibidem faciamus, et temporibus suis illum potemus, propaginemus et, ubi meruerit, bites et arbores ibidem plantemus, et sic illum laboremus de super et de supter, sicut locus ipse meruerit, ut per omnis annum paread bonum laboratum; et per tempore de bindemie et de aire faciant ego et meos eredes scire ipsum abbatem vel pars ipsius ecclesie, ut ibidem dirigant missum suum, et nos per tempore ipso arbusto bindemiemus, et omnis binum quam inde exierit, inter nos illum dibidamus: pars ipsius ecclesie tolleret illum medietatem, et ego et meos eredes tollamus illum medietatem, et ipsa medietatem de ipso binum quod a pars ipsius ecclesie ebenerit, nos illum per omnis annum portare debeamus usque ad cellario ipsius ecclesie de ipso locum nucerie, ubi dicitur ad pariti, et mictamus illum in organeum quod pars ipsius ecclesie nobis adsingnant, ita ut nos ipsa organea perfecta conciemus, missum ipsius ecclesie, quod ibidem direxerit per ipse bindemie et aire, nos illum nutriemus secundum nostram possibilitatem et demus ei palmentateca et airateca, sicut consuetudo est; ad completim ipsi decem anni inclita supra tradictio rebertar ad pars ipsius ecclesie bona cultata, et nos licead inde exire cum omnis nostra causa mobilia que ibi abuerimus, et de que in ipsa rebus seminaberimus, demus inde terraticum ad pars ipsius ecclesie secundum consuetudine de ipso locum: similiter et ego et meos eredes nostre potestatis teneamus amodo et usque tribus anni completim alia quartam partem de ipsa terra cum arbustis infra ipse finis et mensurie, et omnia ad pars ipsius ecclesie inde adimpleamus, sicut superius legitur; et ad ipsi tribus anni completim ista quarta partem rebertar ad pars ipsius ecclesie, faciendum inde que boluerit, et potestatem abeant pars ipsius ecclesie per omnis annum nos perquirere pro faciendi laborare ipsa rebus, sicut inde obligati sumus; de qua per bona combenientia guadia mihi ipse abbas dedit, et mediatorem mihi posuit iaquintus diaconus et primicerius eundem ecclesie et filius gaudiosu; et per ipsa guadia *etc. Statuta mulcta viginti auri solidorum Constantini.* Verumtamen memoramus et ubi meruerit, ipsa rebus cludamus et clusam illam habeamus, et ego modo admisit ipsius abbati ipsum brebem, qui scriptum est per ipsum mirandus notarius, quod scripsi ego iaquintus notarius.

† Ego qui supra maio presbiter et abbas

† Ego ademari notarius me subscripsi

† Ego alderissi notarius me subscripsi.

DCCLXVI.

A. D. 1025.

Summarium:

† Anno tricesimo septimo principatus Guaimarii et septimo anno Guaimarii filii eius, mense Aprili, octava Indictione.

« Haec charta de eadem locatione, agit de qua antecedens; et est *memoratorium*, sive « declaratio Iohannis filii Stephani Calbenzo et Grimoaldi filii Stephani comitis, qua eodem « pacto iisdemque muneribus terram, de qua supra, in locationem accipiunt a Maione « abbate ecclesiae s. Maximi.

« Idem notarius Iaquintus hanc chartam exaravit.

« Adsunt firmae testium:

† Ego ademari notarius me subscripsi

† Ego alderissi notarius me subscripsi.

DCCLXVII.

A. D. 1025.

† In nomine domini tricesimo octabo anno principatus domni landolfi gloriosus princeps, et quartodecimo anno principatus domni pandolfi filii eius, mense aprelis, octaba indictione. Memoratorium factum a nobis petrus filius idem petri et iohannes genero eius filius idem iohanni, eo quod ante nobiliorum subscriptorum testium coniunximus nos in vonam conbenientiam cum domnus stefanus benerabilis abbas monasterii sancti benedicti, qui constructum esset dinoscitur intus civitatem abellini iusta ipsa porta, quam et pro firmam stabilitatem abentem secum gregorio preposito et berenardus advocatorem eiusdem sui monasterii; et ideo ordine conbenientie iusta legem dedit et tradidit nobis una pecia de rebus pertinentem eiusdem sui monasterii, quod abet in loco baneo, ad pastenandum ibidem nucillitum, sicut videtur esse infra ec finis et mensurie: de uno latere fine nostra et tanget modicum in fine iohanni, sunt passos octoginta duo: de subtano capite fine petri presbiteri, sunt passos viginti quatuor: de alia parte fine termiti, sunt passos sexa-

ginta ad passos iustos mensuratos ad brachia ominum ostensa. Infra omnes iamdicte finis et mensurie totam et integram ipsa pecia de rebus nobis dedit et tradidit, ut amodo et usque decem anni conpleti nostre sit potestatis, et de nostris eredibus illut tenere et dominare, et nucillitum ibidem pastinare, ut a predicti decem anni conpleti abeamus ibidem nucillitum pastinatum vonum et cultatum, et studiatum et clusum, ut dicat tertius et quartus omo, quod vonum sit ipso nucillitum pastinatum, et cultatum, et studiatum, et clusum; fruges bero, quod dominus exinde dederit usque in ipso constituto, tam de subtus quam et de super, nostre sit potestatis, faciendum exinde omnia quod voluerimus, sine contradictionem eius et de successoribus eius et partem sui monasterii aliqua requisitionem: a predicto constituto conpletum totum ipsum nucillitum infra supradicte finis et mensurie aput eum et successoribus eius et partem sui monasterii remittamus trasactibo nomine, abendum et faciendum omnia quod voluerit; tantum, si partem eiusdem monasterii voluerit illum colligere, liceat illum colligere, et si illum daturum abuerit ad colligendum, nulli ominibus illum dare debeat ad colligendum; set omni tempore nos et nostris eredibus debeamus illum tenere et dominare, et ipse nucelle salbe facere, et colligere, et sickare, et siccate ille inter nos dibidamus secundum consuetudo de ista terra est; et amodo et usque iamdicto constituto conpletum illut nobis non tollere, neque contraret, et iusta legem illum nobis da omnem ominem defensare et nullam sortiam nobis ibidem non faciam nec ipse, nec subcessoribus suis, nec omini sui, nec partem sui monasterii. De taliter nobis complendum omnia, sicut superius legitur, vona sua volumtatem guadia nobis dedit et mediatorem nobis posuit machenolfus filius cuidam rigandi oc tinore, ut si ech omnia, sicut superius legitur, ipse et successoribus et partem sui monasterii nobis et ad nostris eredibus non adimpleberit, viginti solidi aurei constantini nobis componere obligabit; verumtamen da septem anni usque ad ipsi decem anni conpleti de quante nucelle exinde collisserimus, damus exinde eorum, sicut consuetudo terre ipsius est. Ego Gualfus archisubdiaconus et notarius oc brebe scripsit et interfuit in abellino feliciter.

† Ego qui supra berenardus

† Ego iohannes presbiter et monachus

† ego imetancus.

DCCLXVIII.

A. D. 1025.

† In nomine domini tricesimo octabo anno principatus domni landolfi gloriosus princeps, et quartodecimo anno principatus domni paldolfi filii eius, mense aprelis, octaba indictione. Memoratorium factum a me petrus filius idem petri, eo quod ante nobiliorum subscriptorum testium coniunxi me in bona combenientia cum mauro filio cuidam bassi propter illa monimina, quod inter nos ad commune abemus; et ideo ordine conbenientie iuxta legem ego predictus petrus remisit adque commendabit eidem mauri ipsa iamdicta monimen quod inter nos ad commune abemus, que sunt cartule duobus et tribus brebi; una ex ipse cartule continebat, quomodo sadelfrit filius comprandi et guandelmari filius dominici emerat ipsa rebus de loco baneo in primo anno principatus domni nostri ursi de mense aprilis, per indictione nona, scripta ipsa cartula per raiemprandus notarius, et aliut continebat in ipsa cartula; alia ipsa cartula continebat, quomodo sadelgrimus filius guati et rodelgrimus filius domno lini benundederat sadelfrit omnibus rebus qui fuit tassiloni, quod abuerat in ipso loco baneo, scripta ipsa cartula per nandelchisi notarius adque subdiaconus in quarto anno principatus domni nostri atenolfi eximii principis, et secundo anno principatus domni landolfi filii eius, de mense septembrio per indictione septima. Insuper uno ex ipsi brebi continet, quomodo castelmanno, qui et cicere vocatur, dederat ad pastinandum vinea ciceri filio iohanni lauretani, scriptum ipsum brebem per gayderissi clericum adque notarium in anno tricesimo nono regnante domno constantino magno imperatore, et anno tertiodecimo principatus domni landolfi et anno nono principatus domni paldolfi filii eius, de mense aprelis per indictione decima. Alium brebem dibisionis scriptum erat in anno nonodecimo principatus domni paldolfi et primo anno principatus domni landolfi eximii principis, de mense ianuarius, quinta indictione, scriptum est per gayderissi subdiaconus et notarius: simulque et unum alium brebem similiter dibisionis est scriptum in anno vicesimo domni paldolfi gloriosus princeps, et secundo anno principatus domni landolfi eximii principis, de mense september, per indictione sexta, scriptum est per gayderissi subdiaconus et notarius, et de omnia, qualiter superius legitur, ipse supradictus mauru per supradicta conbenientia bona sua boluntatem guadia michi predictus petri dedit, et mediatorem inde michi posuit adelferi filius imetanci et mari cognato suo ac filio quondam ademari in oc ordine, ut omni tempore quandocumque no-

bis oporte et necesse fuerit michi predicto petri, vel ad meus heredes debeat ipse supradictus mauro et suos heredes ipsa predicta monimina illa nobis daret salbam, ut non fiat ipsa capsatam, set qualem illam nos ei dedimus, talem ipsa nobis remidtant, ut illam ad legem ostendere possamus; et si de hec omnia, quomodo superius legitur, nobis nostrisque heredibus ipse quam et suos heredes non adimpleberit, centum solidi aurei constantini nobis et ad nostris heredibus, vel cui istum brebem in manu paruerit, componere se obligabit, et cunta que prelegitur, complere nobis per invitis per supradicta guadia et iamdicto mediatore et pena obligata. Ego gualfus archisubdiaconus et notarius oc brebe scripsit et interfuit.

DCCLXIX.

A. D. 1025.

† In nomine domini tricesimo septimo hanno principatus domni nostri guaimari, et septimo anno domni guaimari eius filii, gloriosi principibus, mense magius, octaba indictione. memoratorium factum a me petrus filius quondam grimoaldi de nucerie, eo quod ante subscripti testes prestitit ego ingnelfreda abitator de locum nucerie decem auri tari boni; pro itaque guadia mihi dedit, et mediatore michi posuit petrus asfiliastro suo et filius alfani; et per ipsa guadia pro pars pingneris apposuit et obligavit se michi una pecia de terra cum aliquante plante de abellane que est in locum nucerie, ubi propio ermoaldu dicitur, per hec finis et mensurie: a septemtrionis fine domnica, inde sunt de latitudo passi decem et octo: a pars occidentis fine ominibus de floccanum et modicum pertange in rebus guiduni, inde sunt per longitudo passi quadraginta septem et medium: de super capite fine mari filii ciceri magistri qui est a pars meridie, sunt inde passi sidecim: a pars orientis fine balsami et de consortibus suis, indeque longitudo passi quadraginta septem, totum ad iusto passum hominis est mensuratum; ec vero pecia de terra per iamdicte finis et mensurie cum omnia infra se abentibus et cum bice de via sua inclitum illut ipse ingnelfreda michi apposuit, et obligavit cum ipsa monimen indeque pertinentes talim ordine, ut amodo et usque tres anni completi abeamus nos nostrisque heredibus inclita ipsa iamdicta pecia de terra, et omnis frudium vel quicquit inde exierit amodo usque ipso constitutum, totum illut nobis abeamus, faciendum inde omnia que voluerimus; ad completi vero ipso constitutum retderet michi meique heredibus, vel cui ipsum brebem in manum pa-

ruerit, alii decem auri tari boni de moneta pesanti, ut per caput et sine iuncta illis dare possamus. Et si in predicto constitutum ipsi decem auri tari michi meique heredibus non dederit, inclita ipsa rebus cum ipsa monimen indeque pertinentes, unde michi dedit ad abendum, securiter et firmiter eos abendum et dominandum, et omnia inde faciendum quod voluerimus, asque omnis contrarietate ipsius ingnelfrede et de eius eredes, aut cuiquam ominibus contrarietate vel requisitione; et per supradicta guadia obligavit se et suis filiis et heredes, ut si taliter omnia superscripta michi meique heredibus noluerint adinplere vel aliquit exinde contradixerit, per ipsa guadia componere michi meique heredibus, vel cui unc brebem in manu paruerit, decem auri solidos constantinos, et ipse mediatore obligavit se nobis ad pingnerandum exinde omnis causa sua legitimo et inlegitimo, alio sic similiter obligavit se ipse devitor ad ipsum mediatorem. Et unc brebem scripsi ego iohannes notarius.

† Ego hodelfrit

† Ego romoaldus.

DCCLXX.

A. D. 1025.

† In nomine domini anno tricesimo septimo principatus domni nostri guaimari, et septimo anno domni guaimari eius filii gloriosi principibus, mense iunius, hoctaba indictione. Clarefacimus nos ademari et adelferi germani filii quondam ademari amalfitano, qui sunt filii domni.......... et imperiali patricio amalfitanorum, quoniam per firma cartula venumdedit ipsius genitori nostri urso filio andre una pecia de terra cum vinea in locum felline finibus salernitanis per ec finis et mensurie: a pars meridie fine limite, inde passi per latitudo sedecim: a pars occidentis fine sicut medio refaneo discernit, inde passi quadraginta sex minus pedes duo: de super a parte septemtrionis fine sicut medio refaneo discernit, inde passi duodecim minus summisse unum: a parte orientis fine petri sicut termiti ficti sunt, inde passi triginta nobem minus palmum unum, et quasi in medium per trabersum sunt passi quadtuordecim, totum mensuratum ad iusto passum; per ipse finis et mensurie inclitum illut ipse genitor noster emit cum vice de via sua et cum tres monimina, que continet in ipsa cartula, ad faciendum exinde omnia quod boluerimus, sicut ipsa cartula continet que scribta est per iaquintus notarius roborata per maio et arechisi

et petrus notarii. Et congruum est nobis illut venumdare visantii filio quondam alfani, qui de tribus partibus abet coniunctum rebus sua cum ipsa pecia. Quapropterea nos iamdicti ademari et adelferi, sicut nobis congruum est, vone nostre bolumtatis ante subscripti testes per anc cartula venumdedimus adque ad semper abendum confirmavimus tivi suprascripti visantii inclita ipsa pecia de terra per iamdicte finis et mensurie, quod tribus partibus ad fine tua coniunctum est, cum omnia infra se abentibus et suis pertinentiis, et cum vice de via sua, et cum ipse tres scribtionibus que in ipsa cartula vindictionis declarate sunt, et cum ipsa cartula et cum omnia que continet, ad securiter et firmiter amodo et semper tu tuique eredibus illut abendum, dominandum, possidendum, omnia exinde faciendum quod bolueritis; et pro confirmandam et staviliscendam anc nostram vindictionem a presentis recepimus a te statutum pretium, i sunt auri tari triginta duo in omnis deliberatione, sicut inter nos combenit: finitoque pretium ipsum aput nos ea ratione, per vona combenientia guadia tivi dedimus et mediatore tivi posuimus guaiferi filius quondam maioni; et per ipsa guadia obligavimus nos et nostros eredes amodo et semper antistandum et defensandum tivi tuique eredibus inclita suprascripta nostra vindictione a pars genetrici nostre et da omnes homines omnique partibus. Et si taliter, ut dictum est, illut vobis non defensaverimus, et illut vel exinde vobis tollere aut contrare quesierimus, seu si quodcumque causationes vobis exinde preposuerimus et aliquit de omnia suprascripta contradixerimus, per vona combenientia componere obligavimus nos et nostris eredibus vobis vestrisque eredibus biginti auri solidos constantinos, et, sicut dictum est, vobis adimpleamus; quando autem per vos ipsis bolueritis exinde auctores esse, potestatem abeatis vice nostra in omnibus inde causare et finem facere, qualiter bolueritis, cum quale monimen et rationem inde abueritis. Nam, quando nos quesieritis inde auctores abere, remittite ad nostra potestate tota suprascripta monimina, que vobis dedimus, ad abendum nos illam usque dies triginta, et nos vel nostris eredibus illut vobis defensemus, sicut superius legitur, et per omnes vices monimina ipsa vobis retdamus, quale illam nobis dederitis, ad avendum nos illam omni tempore in predicta ratione per suprascripta obligata pena. Et taliter scribere rogavimus te dauferius notarius, actum salerno.

† Ego landenolfus

† Ego Petrus.

DCCLXXI.

A. D. 1025.

† In nomine domini tricesimo septimo hanno principatus domni nostri guaimarii, et septimo anno principatus domni guaimarii eius filii, gloriosi principibus, mense iulius, hoctaba indictione. Memoratorium factum a me petrus presbiter et cardenalis ecclesie vocavulum sancti maximi sitam intus salernitanam civitatem, eo quod ante presentia domni maioni beneravilis abbatis iamdicte ecclesie sancti maximi, et ibique adessent subscripti testes, per bona combenientia tradidi ego ad lavorandum adelferi filio maranci de nuceria una pecia de terra quod pars iamdicte ecclesie abet in ipso locum nuceria, ubi agella dicitur, que est cum arboribus vitatis, quem ego a pars ipsius ecclesie in beneficium teneo per hec finis et mensurie. A pars septemtrionis fine via puplica, que pergit ad ipse turri et ad ipsi pariti, sunt inde passi hoctoaginta duo: ab occidente fine, quomodo limite et sepe discernit, fine de heredes machenolfi, inde passi sexaginta: a meridie fine, quomodo poiu discernit, fine iamdicte ecclesie, inde passi sexaginta quadtuor, inde revolvente saliendo in pars meridie usque ipso limite inde passi quadtuor: iterum a parte meridie fine, quomodo predicto limite discernit, fine predicte ecclesie sancti maximi, inde passi viginti: ab oriente fine similiter ipsius ecclesie sancti maximi, inde passi hoctoaginta nobem, inde se reconiungit ad ipsa via puplica que est priore fine, totum ad iusto passum homini mensuratum. Hec vero rebus per iamdicte finis et mensurie cum vice de via sua inclitum illut ego illut ipsius adelferi tradidi, ut dictum est, per iussionem ipsius domni abbatis, tali tinore, ut amodo usque tredecim anni completi licead illum et eius heredes et homines, quod illis ibidem miserint, sue potestatis eos tenere et dominare, et fovee et omnis sue utilitatis iuxta rationem ibidem facere, et, ubi meruerit, illut cludere et clusum havere, sicut meruerit, et annualiter apto tempore de super et de de subtus illis eos lavorare et cultare iuxta consuetudinem ipsius loci, et, ubi meruerit, arbores et vites illis eos ibidem plantare et propaginare, sicut meruerit, quatenus proficiat et non dispereat, et ut annualiter bonum pareat lavoratum, et cultatum, et salvum factum amodo usque ipso constitutum, et omnis vinum, seu pomis quod inde exierint, pars ipsius ecclesie tollat inde medietatem, ille autem et eius eredes tollat eos similiter medietatem; et per tempore, quando meruerit, faciant illis scire pars ipsius ecclesie, ut dirigat ibidem missum suum ad recipiendum ipsa sua sortionem, et pars ipsius ecclesie adsignet ei vel ad eius eredes organeum da

vinum ad cellarium, quod pars ipsius ecclesie abet in ipso locum nucerie ad ipsi pariti, et illis debeant eum conciare et studiare, sicut meruerit, et reponat illum in ipso cellarium, et ipso vinum illuc portet salvum et in ipsum organeum illut mittat; et si noluerit pars ipsius ecclesie ipsum organeum et ipso vinum reponere in casa sua, vel de illius eredes, ille autem vel eius heredes illut ibidem reponat et annualiter salvum illut faciant, donec pars ipsius ecclesie illut inde tulerit, absque degeneratione et igne; missum vero, quod pars eiusdem ecclesie ibidem direxerit ad procurandum per vindemie ipsa sua sortione, illis eum nutrire, sicut meruerit, et deant ei palmentatica et terraticum apto tempore iuxta consuetudo ipsius loci; ad completum ipsum constitutum inclita ipsa rebus operata et cultata et clusa, qualis meruerit, remittat ad pars ipsius ecclesie. Unde in eo hordine pro pars ipsius ecclesie per bona combenientia guadia michi ipse adelferi dedit et mediatorem michi posuit ricchardus filius iohanni, qui dicitur ermengarde de locum mallunii; et per ipsa guadia *etc. Statuta mulcta viginti auri solidorum Constantini.* Et hunc brebem scripsi ego iohannes clericus et notarius qui interfui.

† Ego iaquintus

† Ego iaquintus notarius me subscripsi.

DCCLXXII.

A. D. 1025.

† In nomine domini tricesimo septimo anno principatus domni nostri Guaimari, Et septimo anno principatus domni guaimarii eius filii, gloriosi principibus, mense agustus, octaba indictione. Memoratorium factum a me maio abbas ecclesie sancti maximi situm intus anc salernitanam civitatem, Eo quod ante subscripti ydoneis hominibus per conbenientiam tradidi costantini greci filio kalozuri presbiteri de rebus cum arbustis pertinentes ipsius ecclesie, quod abemus in locum nuceria, quod usque modo tenuit ad lavorandum ademari filius ursi, qui sine eredes defunctus est, et est rebus ipsa infra as fines. A pars septemtrionis fine sicut media aqua fluminaria discernit: de supter parte, quod est ab occidente, fine de eredes ermeperti, sicut limite et sabbuci et sepe discernit: de alia vero parte, quod est a meridie, fine terra ecclesia sancti biti, quomodo derictum exiet iusta ipsa ecclesia sancti viti, qui ora de puteum pertinentem de ipsa terra cessante ab ora de ipso puteum in ipsa pars meridie pedes duo ad manum homini mensuratum, et sic de-

rictum exientem usque ad fine ipsius ecclesie sancti viti, et inde rebolbente per ipsa fine in partibus septemtrionalis, sicut medio poiu et sabuci discernunt, et iterum rebolbente per ipsa fine sancti viti in partibus orientis, sicut limite discernit et exiente derictum per fine de eredes ipsius ermeperti et coniungente ad fine de eredes ermengardi, sicut aliquantum ibidem fundamentum de pariete antiquo discernit: A parte orientis fine de eredes audati, sicut sepe et sabuci et limite discernit et coniungente in ipso aquario quod est priore finem; de rebus ista infra iamdictas fines inclita medietate per alium brebem retinet a parte nostra ad laborandum, et ipsa alia medietate modo ei tradidimus una cum iohannes clericus ipsius ecclesie, qui illut in beneficium retinet cum bice de bia sua et cum palmentum fabritum, quod ibidem est, tali hordine, ut amodo et semper ad sua et de suis eredibus, natos nascentes, sint potestatis illut tenendum et dominandum, et fobee et omnis sue hutilitatis ibidem faciendum iusta rationem, et casa ibidem faciant, et ibidem residerent et abitarent ille et suos eredes, seu homines suos, et tota ipsa traditionem cum ipsis arbustis annualiter apto tempore lavorarent, hoc est scalciare et adimplere arbustis ipsis, et arare seu seminare, quale semente ibi meruerit, et, ubi meruerit, arbores et vites vel poma illut ibidem ponerent et surgerent, et propagines, ubi meruerit, traierent, et circoitum illut cluderent et clusum illut abeant, et sic tota ipsa traditione semper annualiter laborarent et cultarent et studiarent de super et de suptus, sicut locus ipse meruerit, ut proficiat et non dispereat, et bonum pareat lavoratum et cultatum, cura denique et vigilationem inde aberent et salbum illut faciant iusta rationem, et annualiter per vindemie scire faciant ipsum iohannes clericus, vel pars ipsius ecclesie, ut illuc dirigamus missum nostrum, vel per se ibi pergant ipse iohannes clericus seu pars ipsius ecclesie; et illis totis arbustis de ipsa traditionem suis temporibus vindemiarent et vinum ipsum ibidem ad palmentum procurarent, et poma, quas ibi fuerint, colligerent; et de omnis vinum et poma quam inde exierit, tollat ibique pars ipsius ecclesie medietatem, et illis medietatem, et ipsa medietas nostra de ipso vinum illis per annum reponant in ipsa casa, quam ibi fecerint, in organea nostra da vinum, que illorum ibique dederimus qui pro illis sint bona conciata et studiata, et faceret ipso vinum nostrum salbum, donec pars ipsius ecclesie illut inde tollat absque degenerationem et ignem; et, dum ipso vinum inde tulerimus per annum, ipsa organea sine detinentiam labare faciant, et, donec per annum illuc steterit pro ipsa vindemia missum vel pars ipsius ecclesie, illis eum notriret secundum suam possivilitatem iusta rationem et palmentatica ei daret, sicut consuetudo est; quicquit autem per annum ibi seminaberint, per annum totum illut sivi haberent, tantum terraticum inde darent ibique ad aream ad pars seu missum ipsius ecclesie quem scire fecerint, secundum

consuetudo ipsius locis. Et si forsitans pars ipsius ecclesie voluerit, tunc ipso vinum nostrum portarent per annum ad cellarium ipsius ecclesie, quod abemus in eodem loco ad pariti, et reponeret illut in organea indeque, ubi adiubare steterunt ad conciandum et studiandum per annum, et stetit pars ipsius ecclesie ipsa traditione semper eis defensare da omnes omines omnique partibus. Et quale tempore illut tenere et laborare noluerint, aut non potuerint, tunc inclita ipsa traditione cultata et studiata de bono arbustum vitatum et operatum et studiatum illut remitteret in pars ipsius ecclesie cum unum applictum de ipsa casa, quod ibi fecerint, clusum cohopertum bonum, et cum ipsum palmentum fabritum salbum et de super copertum, et cum ipsa organea, quam ibi abuerimus, salba et studiata, et licead illum et suos eredes seu omines suos inde exire cum omnia sua causa mobilia et pergant ubi voluerint, tamen stetit ut ipso palmentum amodo coperirent; unde in eo ordine per combenientiam guadia nobis ipse constantinus dedit, et mediatorem nobis posuit se ipsum per apposita omnis sua causa legitimo et inlegitimo, ut si taliter omnia suprascripta ille et suos eredes in partibus ipsius ecclesie non adimpleberint et aliquit inde contradixerint, per ipsa guadia componere obligavit se et suos eredes nobis, vel in pars ipsius ecclesie, biginti auri solidi constantini. Verumtamen, quando ipsa curte in pars ipsius ecclesie ammiserit tota cultata et circoitum clusa bona, illam remittere in pars ipsius aecclesie per iamdicta guadia et obligata pena. Quod scripsi ego myrandus notarius.

† Ego Iaquintus

† Ego iaquintus notarius me subscripsi.

DCCLXXIII.

A. D. 1025.

† In nomine domini anno tricesimo septimo principatus domni nostri guaimari, et septimo anno principatus domni guaimari eius filii, gloriosi principibus, mense agustus, octaba indictione. memoratorium factu a me dauferius presbiter et abbas ecclesia sancte marie pertinentem supradicto domno principi et iohanni comiti germano eius, eo quod ante subscripti testes, una mecum adexet iaquintus notarius advocatorem meum, tradidimus ligori filio quondam iohanni, et petri, et iohanni, et ursi, germani filii quondam petri, vice sua et vice amati et angeli germani sui, una clusuria de terra cum arbustu et pomis et aliquante quertie, quod pars iamdicte ecclesie abet in locum licinianum finibus saler-

nitane per finis et mensuras: de capite fine bia, qui discernit inter ec rebus et rebus ecclesie sancti eustasii subgecta et pertinentem predicte ecclesie sancte marie, inde sunt passi sexaginta: a parte orientis fine bia comune, inde sunt passi centum: de subtus a parte meridie fine media sepe; et ab inde rebolbente in pars meridie per media sepe et coniungente ad medio carbonario qui discernit a fine predicte ecclesie sancte marie, et ab inde rebolbente iusta ipso carbonario rectum in pars occidentis usque ad medio alio carbonario, qui discernit a fine de filii iohanni, inde sunt per latitudo passi triginta septem: a parte occidentis, qualiter salit per medio ipso carbonario et per media sepe et coniungit ad ipsa bia priore fine, inde sunt passi centum sexaginta sex, totum ad iusto passum homini mensuratum. Ideo, ut diximus, inclitum illut eorum tradidimus scepto inde a parte orientis erga ipsa sepe da meridie per mensuria per longitudo passi biginti et per latitudo passi quadtuordecim ad iusto passum: ista pecia per ista mensuria ad mea reservo potestate; nam illo aliut totum et inclitum illut eorum tradidimus tali ordine, ut amodo et omni tempore ad sua et de suis eredibus sint potestatem illut tenendum, et fobee et omnis sue utilitatis iusta rationem ibidem faciendum, et amodo ibidem residere et abitare, et amodo circoitum illut cludere et clusum illut abere, sicut meruerit, et amodo, ubi meruerit, pastenare arbores et vites et surgere; at completi autem decem anni totum illut surtum abere et perfectum arbustum, sicut meruerit, ut vonum pareat factum et clusum, et amodo per annum apto tempore, quando meruerit, arbustum ipsum suo tempore de super et de subter lavorare et cultare et propaginare, et, ubi meruerit, arbores et vites ibidem plantare, et surgere, et studiare, sicut meruerit, et sic per annum totum illut lavorare, et studiare, et cultare, sicut in ipso locum meruerit, ut per omnis annum totum vonum lavoratum et studiatum pareat, seum circoitum clusum vonum et salbum totum illut et ipsa poma per annum faciant et abeant, sicut meruerit; et amodo et semper annualiter per vindemie faciant scire pars ipsius ecclesie, ut missum nostrum illuc dirigamus, et illis et illorum heredes totum ipso arbustum suo tempore vindemiare, et, quando meruerit, poma inde per annum colligere, et omnis vinum exinde ibique ad palmentum et ipsa poma ibique illut inter nos dividamus in quinque sortis: nos tollamus inde tres sortis, et illis tollant inde due sortis de ipso vinum, ipsa poma, ut diximus, per annum colligere, et per medietatem ipsa poma inter nos dividamus; tantum ficum, qui ibi sunt, per annum colligere et seccare, sicut meruerit, et salbe medietatem ille nobis dare et palmentateca per annum nobis dare, et per annum tota rebus ipsa arare, et studiare, et seminare, et studiare, et recolligere, et faciant nos scire, ut missum nostrum illuc dirigamus, et omnis victum et lavorem exinde et de ortura quod ibidem fecerit, dividamus totum illut inter nos in tres

sortis: ego vel pars ipsius ecclesie tollamus inde una tertiam partem, et illis due sortis; missum nostrum, dum pro ipse vindemie et per ipse aire ibidem steterit, illis eum notrire secundum sua possibilitate, ipse quertie per annum colligere et salbe ille inter nos dividamus per medietatem: nos tollamus ille medietatem, et illis tollant illut medietatem. Et quale tempore illis, vel illorum heredes, da ipsi sex anni in antea de ac terra exierit aliiubi ad avitandum, aut si talem fecerit culpa, unde ceciderit, suprascripta rebus vona lavorata et cultata et clusa rebertas ad potestatem predicte nostre ecclesie, faciendum inde quod boluerit; sic tamen, ut si infra tres anni ibidem rebersi fuerit ad abitandum, vel ubi in gratia pervenerit de ipsa culpa, suprascripta rebus perveniant ad illorum potestatem, tenendum et lavorandum illut in suprascripto ordine, tantum ipsum annum si laboratum fuerit, tollamus inde ipsum annum ipso frudium; de qua per vona combenientia guadia mihi ipsi omnes suprascripti dederunt et mediatores michi posuerunt se ipsis; et per ipsa guadia *etc. Statuta mulcta viginti auri solidorum Constantini.* Et hunc brebem scripsi ego iohannes notarius.

† Ego ademari notarius me subscripsi

† Ego ademari notarius me subscripsi.

DCCLXXIV.

A. D. 1025.

† In nomine domini dei salvatoris ihesu christi imperante domno basilio magno imperatore sexagesimo sexto, sed et constantino frater eius magno imperatore, anno sexagesimo tertio, die septima mensis agusti, indictione nona [1]) neapoli. Certum est me aurilianum primicerium cognomento caballinum, filium quondam petri caballini, cum voluntate de rosa posteriora coniux mea havitatoribus in loco qui vocatur somma [2]) terri plagienie, a presenti die promtissima voluntate venumdedi et tradidi vobis sparano filio quondam auriliani de fontana, et sapatino filio quondam iohannis cognominabatur foliola, hoc est cognatis avitatoribus autem in suprascripto loco soma, idest integra una petia de terras meas constitutas vero in suprascripto loco soma, et nominatur ad illum torum, cum aspe-

[1]) Lege: *octava.*

[2]) *Somma, Summa,* ad radices Montis Vesuvii posita.

ctibus et introitum suum omnibusque ei pertinentibus, pertinente vero mihi per chartula commutationis mea, quas mihi exinde fecit domnum petrum humilem iunioris abbas monasterii sancti petri princeps apostolorum, qui et ponitur ad illa escica, cum cunctas sancta congregationis monacharum suprascripti sancti et benerabilis sui monasterii, quibus ipsa chartula comutationis mea hapud vos im presentis remansi, cum omnia que continet. Coherente sivi, de uno latere terra heredes quondam madee a materie, et de alio latere bia publica qui badit at monte, de uno capite terra vestra et de alio capite terra que vocatur de illi bascilii, quomodo aqua est finis. Unde nihil mihi exinde aliquod remansit, aud reservabi, nec in aliena cuiusque persona, quod absit, commisit aud iam committo potestatem, et a presenti die et deinceps a me vobis sit venumdatas et traditas, im vestra vestrisque heredibus sint potestate quidquid exinde facere volueritis, in omnibus liveram semper abeatis potestate; et neque a nobis suprascripto auriliano primicerio, cum volumtate suprascripta posteriora coniux mea, neque a meis heredibus, nec a nobis personis summissis nullo tempore numquam vos suprascripto sparano et iamdicto sapatino, hoc est cognatis aud heredes vestris, quod absit, abeatis exinde aliquando quacumque requisitione aud molestia, per nullum modum nec summissis personis a nunc et im perpetuis temporibus: insuper omni tempore ego meisque posteris vobis vestrisque heredibus exinde in omnibus antestare et defensare debeamus av omnis omines omnique personis, hostendentes vos et heredes vestris mihi meisque heredibus chartulam commutationis mea, quam superius aput vos remisit, ud supra legitur, et sic ego et heredes meis vobis vestrisque heredibus illos antestare et defensare deveamus av omnes omines omnique personis; pro eo quod im presenti accepi a vobis exinde idest auri tari decem et octo, quia ita nobis stetit. Si autem ego aud heredes meis quobis tempore contra hanc chartulam venditionis, ud supra legitur, venire presumserit et in aliquit offensi fuerimus per quobis modum aud summissis personis, tunc compono ego et heredes meis vobis vestrisque heredibus auri solidos nobem bytianteos et ec chartula, ud super legitur, sit firma scripta per me iohannem curialem atque absoluta per suprascripta indictione. † hoc signum manus supradicto auriliano primicerio cum voluntate suprascripta conius sua ego qui rogatus ab ea chartulam pro eis subscripsi et suprascriptos tari traditos bidi.

† Ego marinus filius domni iohannis testis subscripsi et suprascripti tari traditos bidi †

† Ego iohannes filius domni fani testis subscripsi et suprascripti tari traditos bidi †

† Ego petrus curialis testis subscripsi et suprascripti tari traditos bidi

† Ego iohannes curialis complevi et absolvi per indictione suprascripta nona. †

DCCLXXV.

A. D. 1025.

† In nomine domini anno tricesimo septimo principatus domni nostri guaimari, et octabo anno principatus domni guaimari eius filii, gloriosi principibus, mense september, nona indictione. memoratorium factum a nobis leo et amoru, germani filii quondam iohanni, clarefacimus ante os annos in partionem ad pastenandum tulimus da petrus clericus filius mundi de rebus sua de locum iobi a super duobus ribora per finis et mensurie et in illo hordine, sicut continet brebem quod de ipsa pastenatione continet, et postmodum ipsa terra cum vinea de ipsa pastenatione cum ipsum petrus clericus dividit et sortes inde compreensimus per finis et mensurie, sicut continet brebi de ipsa dibisione, que per partes inde firmati abemus et in ipso brebem continet, ut non aberemus potestatem ipsa nostra sortione de ipsa rebus dare aut venumdare, preter ipsius petri vel ad eius eredes ad iusto pretium, sicut ipsi brebi continet; modo autem fecimus inde scire ipsum petrus per constitutum, sicut ipsi brebi continunt, ut illut a nos emere; ille autem dixit, ut illut emere non bolere, et presens dedit nobis solutione ipsa nostra sortione de ipsa rebus dandum cui boluerimus, et omnia inde faciendum quod boluerimus, absque cuiuscunque contrarietate vel requisitione. Et per bona combenientia obligavit se ipse petrus clericus et suos eredes, ut si aliquando tempore nobiscum aut cum nostris eredibus, seum cum ille omo cui per nos rebus ipsa data fuerit, vel cum eius eredes, causare aut contendere presubserit per ipsa tingna, aut si quodcunque causationes inde nobis vel ad nostris eredibus presubserit, per ipsa combenientia componere obligavit se et suos eredes nobis et cui per nos datum paruerit, vel ad nostris eredibus, quinquaginta auri solidos constantinos, et semper taciti et bacui inde manere de tota ipsa tingna. Et hunc brebem scripsi ego iohannes notarius.

† Ego lando

† Ego alderissi notarius me subscripsi

† Ego ademari notarius me subscripsi.

DCCLXXVI.

A. D. 1025.

† In nomine domini tricesimo septimo anno principatus domni nostri guaimarii, et octabo anno principatus domni guaimari eius filii, gloriosi principibus, mense september, nona indictione. In sacratissimo salernitano palatio ante supradicta gloriosa potestate, astante ego ragemprandus iudex, causavit riso filius quondam achini cum maio presbiter et abba ecclesia sancti maximi, ut ille et serbi predicte ecclesie malo hordine introisset in rebus predicti risi de locis mairanu, forinu, monte betranu, arcelle, aunitu, et fobee in ipsis rebus fecisset, et arbores inde abscidisset, et frudium inde tulisset, et rebus ipsa ei contrasset: ipse abbas una cum petrus advocator predicte hecclesie respondit dicendum, ut in predictis locis et pertinentia de ipsis locis plures rebus pars predicte ecclesie sancti maximi abere et tenere, set nescire de quale ipse riso causaret. Unde inter eis iudicavi et utrisque illis guadiare feci, ut ipse riso cum pars predicte ecclesie sancti maximi pariter pergerent cum iudicem et notario super rebus ipsis, et ipse riso ipsius abbati vel ad pars predicte ecclesie monstraret rebus ipsis, unde superius causavid, et ipse riso plicaret se cum suis rationibus, et ipse abbas vel pars predicte ecclesie similiter plicaret se cum suis rationibus, et secundum legem inter se inde finem facerent. Unde per partes posuerunt mediatorem grimoaldus qui fuit bestararius supradicti domni principi, filius quondam ursi. Et taliter pro parte predicte ecclesie scribere fecimus te ademari notarius.

† Ego qui supra ragemprandus iudex.

DCCLXXVII.

A. D. 1025.

Quum charta huius anni variis in locis esset intersecta damus summarium. Sic textus incipit »

† In nomine domini dei salvatoris ihesu christi temporibus domni sergii gloriosi ducis

anno octabo decimo post eius recuperationem et secundo anno............ gloriosi ducis filii eius, die decima mensis nobembris, indictione octaba [1]) Amalfi.

« Divisio castaneti, sylvae et domorum in loco Citaria inter Iohannem de Iohanne, de « Leone, de Sergio, de Constantino comite de Penta comitissa, et Maurum filium Sergii « Sclinilli, Amalphitanos.

« *Finis textus* ».

Et hec chartula sit firma im perpetuum, et michi Penta uxor suprascripti Mauri..... .... portionis certissime placet

† Ego leo filius urso sclinillo testis sum

† iohannes iattabecte testis est

† Ego iohannes filius constantini maniarrella testis sum

† Ego ursus scriba filius constantini curialis scripsi.

DCCLXXVIII.

A. D. 1025.

† In nomine domini tricesimo septimo anno principatus domni nostri guaimarii, et octavo anno principatus domni guaimarii eius filii, gloriosi principibus, mense nobember, nona indictione. Ideoque ego mauro subdiaconus filius pinnini subdiaconi, dum te puella nomine aldana filia petri ad meo te sociavi coniugio, tunc in alia die nubtiarum ante parentes et amicos nostros hostendi unc livellum scribtum a testibus roboratum secundum ritus ientis nostre langnobardorum, probterea nominate uxori mee trado tivi quartam partem de omnibus rebus meis stavile vel movile, idest de casis et intrinsecus casis, de bineis et terris, campis, silvis, pratis, pascuis, aquis finis et biis, de culta atque inculta, res movile atque inmoventibus, de servos et ancillas, de peculia magna et parba, seu quod est paternam vel maternamque substantia, seu et diebus vite mee parare et conquidere potuero, de totum tivi prefate uxori mee siat potestatem iusta legem, omnia exinde faciendum que tivi placuerit; et neque a me superius viro tuo, et neque a meis eredibus, neque a nullis quemquam hominibus aveatis exinde aliquando aliquam requisitionem, set semper

---

[1]) Lege: *nona*.

illut firmiter avere et possidere baleatis , et taliter scribsi ego romoaldo diaconus et notarius.

† Ego disidius clericus

† Ego romoaldus subdiaconus.

DCCLXXIX.

A. D. 1026.

† In nomine domini tricesimo septimo anno principatus domni nostri Guaimarii , Et octabo anno principatus domni guaimarii eius filii, gloriosis principibus, mense Ianuarius, nona indictione. Memoratorium factum a me iohannes filius quondam miri, Eo quod ante subscripti idoneis hominibus coniuntus sum cum domnus petrus clericus et abbas cappelle palatii filius quondam petri clerici . . . . . . et ostedimus per partes singulos brebes, qualiter iamdudum tradidit mihi ad tenendum et lavorandum et pastenandum una pecia de terra sua in loco nuceria, ubi ad munticellu dicitur, a suptus ecclesia sancti quirici que est per ec finis et mensurie: A parte meridie fine via publica , inde passi quadraginta septem: A parte occidentis fine sua de consortibus suis, inde passi centum sexaginta: A parte septemtrionis similiter fine illorum, inde passi triginta unum: A parte orientis fine illius et de eius consortes, et coniungente in ipsa via priore inde centum sexaginta, totum mensuratum ad iusto passum, ut usque tridecim anni illut totum aberemus factum abellanietum, sicut meruerit de tantos annos et locus ipse et iam costitutum . . . . ipsi brebri continunt preteriit et ipso abellanietum non abuimus surtum secundum testum de ipsi brebri. Unde cepimus illum postulare una cum aliis vonis hominibus, ut nobis venignitatem inde facere, quia per legem debemus illius componere . . . . . solidos costantinos, qui continet ipsum brebem, et recolligere ipsa sua traditione; qui statim misericordia motus per colloquium de ipsi vonos homines remisi eidem domni abbati ipsum brebem et ipsa rebus que continet, ad faciendum quod voluerit, et sublassavit ipsa compositionem et omnem questionem inde. Et iterum sua volumtate modo tradidit nobis totum et inclitum ipso abellanietum infra iamdicte finis et mensurie, ut amodo et semper ego et meis eredibus, natos nascentes , totum illut nostre potestatis teneamus et dominemus , et fovee et omnis nostre utilitatis iusta rationem ibi faciamus , et alipergum vel casa ibi amodo faciamus , et homines ibidem ad residendum et ad lavorandum mittamus. Et ipso aliut qui est a fo-

ras ipsa mensuria in parte septemtrionis usque obsida de predicta obsida sancti quirici . . . . nostre potestatis teneamus et dominemus nos et homines, quod ibidem ad lavorandum miserimus, et fovee et omnis nostre utilitatis iusta rationem. . . . . qui iam diximus, ubi est centum sexaginta passi amodo et omni tempore, ut iam diximus, cultemus et operemus inde centum quadraginta passi: tamen totum illut cludamus amodo, et clusum illut abeamus, et, ubi meruerit, abellane infra illut ibi pastenemus et surgamus, et totum illut lavoremus, et surgamus, et studiamus, sicut meruerit, vonum abellanietnm, ut semper in melius proficiad et non dispeream, et per annum vonum paread aratum et lavoratum et cultatum, et unde meruerit clusum ipsi viginti alii passi qui sunt de ipsa mensuria, in simul teneamus illut cum ipso aliut qui diximus usque iamdicta obsida et in ipsi viginti passi infra ipse abellane que ibi sunt; similiter abellane, ubi meruerit, plantemus tempore apto, sicut meruerit, et ubi parutus sit, ut per tres vices abellane plantemus et studiemus vonum et non prendemus, non siamus inde eis culpavilis, set tantummodo de totum infra suprascripta mensuria per annos . . . . ipso abellanietum colligendi faciamus ipsum domnus abbas et eius eredes scire, ut ibi dirigad missum suum, qui stet ibi, usque per annum tote ipse abellane collexerimus, si voluerit ille, et usque dum ibidem steterit ille ipsum suum missum notriad, qualiter voluerit, et nos, ut diximus, ipse abellane colligamus et seckemus ibidem intus ipsa rebus in ipsum alipergum vel casa que ibi facimus, et abemus, et quante abellane inde colligimus, per medietatem ille ibique dividamus: missum eius medietatem, et nos medietatem. Illut a foras ipsa mensuria que diximus, similiter illut lavoremus et ad lavorandum demus, qualiter potuerimus, et quitquit frugium inde exierit per annum quercie vel alio frugium, nos illut colligamus et residiemus [1]) et per medietatem illut ibidem ad missum eius demus, medietatem nobis eos abeamus; et si quit per annum in suprascripta ipsa sua traditione, sive in ipsum abellanietum, sive in ipso alius seminamus, demus inde ibique ad missum eius terraticum secundum consuetudinem de ipso locum, missum eius qui diximus, donec per annum pro ipse abellane recipiendum, vel pro ipso alium frugium tollendum, vel pro ipso terraticum ibidem steterit, nos eum notriamus secundum nostram possivilitatem. Unde per combenientiam guadia mihi ipsum domnus abbas dedit et mediatorem mihi posuit grimoaldus comes filius quondam amizi; et per ipsa guadia *etc. Statuta mulcta viginti solidorum Constantini.* Tantum de illut da ipsi centum quadraginta passi, qui diximus in ipsa

---

[1]) *residiemus: Residiare,* vox vulgaris, coacervare. Deest in Du Cange.

pars septemtrionis usque ipsa obsida sancti quirici, quale tempore venerit homo qui illut comprendere ab eius parte boluerit, potestatem abead illut dare ad lavorandum, qualiter voluerit sine nostra contrarietatem. Et hunc brebem scripsi ego iohannes notarius qui interfui.

† Ego iohannes notarius me subscripsi

† Ego iaquintus notarius me subscripsi.

DCCLXXX.

A. D. 1026.

† In nomine domini anno tricesimo hoctabo principatus domni nostri guaimari, et octabo anno principatus domni guaimari eius filii, gloriosi principibus, mense martius, nona indictione. memoratorium factum a nobis petrus filius iohanni et stephanus filius iohanni pesanu, eo quod ante subscripti testes coniunti sumus cum ursu atrianense filio lirini de gucti, propter quod ante os (*annos*) nos nominati petrus et ipsum iohannes pesanum ad partionem ad pastenandum tulimus da ipsum leo de rebus sua in locum beteri ista parte flubio de beteri vinea et cannietum ibidem plantandum ibidem in illo hordine, sicut continunt brebi de ipsa pastenatione, et totum illut pastenatum et surtum abemus, sicut meruerit; proinde, ut diximus, modo sumus coniunti et statim, sicut utraque partes complacuit, dibidit ego illut in duas parte, unde ille compreensit inde in pars septemtrionis coniuntum ad fine sua et nobis tradidit pro ipsa pastenatione exinde in pars meridie a parte, ubi est muru de ipsa cibitate de beteri per finis et mensuras: de pede fine bia publica, sunt ab intro ipsa rebus rectum mensuratum passi sedecim et medium: a parte septemtrionis fine ipsa sua sortione, sicut terminatum est, inde sunt passi octuaginta: de capite fine ipsius ursi quod est ab oriente, inde sunt passi quadtuordecim: a pars meridie similiter fine sua qui est silba, inde sunt passi octuaginta et in medio loco per trabersum per latitudo passi sedecim, totum ad iusto passum homini inclitum illut per iamdicte finis et mensurie cum omnia infra se abentibns et suis pertinentiis et cum bice de bia ipsa, ad securiter et firmiter amodo et semper nos nominati petrus et stephanus et nostris eredibus illut abendum, dominandum, possidendum, et omnia exinde faciendum quod bouerimus, et semper ipse ursu et eius eredes illut nobis nostrisque eredibus defensare da omnes omines omnique partibus, cum bice de ipsa bia, et non illut nobis tollere aut contrare:

preter, si nos aut nostris eredibus ipsa nostra sortione de ipsa rebus datura aut vinditura abuerimus ipsius ursi vel ad eius eredes, illut venumdamus ad iusto pretium, que iuste adpretiatum, et faciamus inde illis scire per tertio constitutum usque diebus triginta sex : et si per ipsa constituta noluerit illut emere ad iusto pretium, tunc post ipsa constituta liceat nos illut dare cui boluerimus; nam si ante ipsa constituta cuicunque illut dederimus absque illorum solutione, ut de nostra potestatem exe substractum, tunc sine pretium perveniant ad illorum potestatem. de qua per bona combenientia guadia nobis ipse ursu dedit, et mediatorem nobis posuit manso filius iohanni ingeniosum; et per ipsa guadia *etc. Statuta mulcta viginti auri solidorum Constantini.* Et hunc brebem scripsi ego iohannes notarius.

† Ego ademari me subscripsi

† Ego petrus notarius me subscripsi.

DCCLXXXI.

A. D. 1026.

† In nomine domini tricesimo octabo anno principatus domni nostri Guaimari, Et octabo anno principatus domni guaimarii eius filii gloriosi principibus, mense magius, nona indictione. Memoratorium factu a me maio presbiter et abbas ecclesie sancti maximi, Eo quod ante subscripti ydoneis hominibus coniunctus sum cum iohanne granianense filio mastali et ostensum est per illum unum brebem continentem de vicesimo nono anno principatus domni nostri guaimarii et tertio anno principatus domni iohanni eius filio, de mense ianuarius prima indictione, et qualiter ego nominatus abbas ei tradideram inclita medietate de curte pertinentem ipsius aecclesie quod abet in locum angre, ubi proprio casamabile dicitur, actu nucerie, infra as fines et mensuras. A pars orientis fine ipsius ecclesie unde bia fuit, inde passi centum nonaginta quadtuor usque bia que modo se andat, et per ipsa bia abiente in pars meridie usque alia bia publica maiore, sunt inde passi quadraginta quinque: A parte meridie fine ipsa bia publica maiore que dicitur stabiana, sunt inde passi centum quadtuordecim: A parte occidentis rectum mensurati passi septuaginta unum, et abinde rebolbente in ipsa parte occidentis rectum, et exiente usque ad fine de heredes domni radelghisi, sunt inde passi nonaginta quadtuor, et abinde rebolbente in pars septemtrionis contra ipsa padule inde passi octuaginta quadtuor: A pars

septemtrionis fine ipsa padule pertinente ipsius ecclesie, indeque passi septuaginta quadtuor; de hec autem rebus infra predictas fines et mensuras inclita medietate in pars occidentis ei ad laborandum tradideram, seu et tradideram ei extra ipsas mensuras quantum plus potuerit intrare in ipsa padule ad laborandum usque ipsi decem anni conpleti sicut ipso brebem continet, scriptum per mirandus notarius rovoratum sufficienter; et cum ipsum brebem fuit lectum, tunc, sicut utraque parte conplacuit, tradidi ego ei de ipsa predicta rebus quod ei traditam abui in pars occidentis, videlicet incipiente da ipsa rebolta in pars occidentis rectum et exiente in fine domni radelghisi indeque abentem passi nonaginta quadtuor, et abinde rebolbente in parte septemtrionis contra ipsa padule sunt inde passi centum biginti usque ipsa padule, et per ipsa padule abet passos octuaginta quadtuor : a pars orientis fine ipsius ecclesie et inde passi centum biginti usque ipsa rebolta priore fine ad iusto passum omini mensuratum : istut denique per istas posteriores mensuras ei modo tradidi cum bice de bia sua. Tali hordine, ut amodo et semper ad sua et de suis eredibus natos nascentes sint potestatis illut tenendum et dominandum et omnis sue utilitatis ibi faciendum iusta rationem, et illut totum annualiter perfecte laboraret, scilicet arbustum ipsum qui ibi est potaret et propaginaret et araret, et per bacibum qui infra ista mensuria est, arbores et vites pastenaret de bono vitinio seu pomis, et illut totum annualiter cultaret et seminaret quale semente ibi meruerit, et sic illut per istas mensuras annualiter laboraret cultare et hoperaret de super et de supter, quatenus semper in melius proficiat et non dispereat, et bonum paread laboratum et cultatum, et sic certaret cum ipso bacibum qui est infra ipsas mensuras operando, ut amodo et usque decem anni conpleti perfectum arbustum seu pomis ibi abeant vitatum et studiatum bonum, quale de tantos annos, et licentiam abeat exire in ipsa padule extra ipsas mensuras laborandum vel pastenandum et seminandum quantum plus potuerint, et faciant ibi ortora, sicut meruerit tam extra ipsas mensuras, quam et intra ipsas mensuras, sicut plus potuerint, et studiet ipsum seminatum et ipsa ortora, sicut meruerit; et de omnis frudium et labores quam inde exierit, de totum daret per annum in pars ipsius ecclesie iusto terraticum et servitium secundum consuetudo de ipso locum. et per tempore de vindemie annualiter omni tempore faciant scire pars ipsius ecclesie, ut illuc dirigad missum suum, et illis totis arbustis indeque rationabiliter vindemiarent, et vinum ipsum ad palmentum procuraret, et omnis poma exinde suis temporibus colligeret et dividantur inter nos per medietatem : missum ipsius ecclesie tollad illut medietatem et illis medietatem, et ipsa medietate de vinum ipsius ecclesie illis portaret per annum ad cellarium ipsius ecclesie quod abemus in ipso locum nucerie, ubi dicitur ad pariti, et mittant

illut in organea que pars ipsius aecclesie eis ibique adsignaberint. Ita ut ipsa organea perfecta conciaret et studiaret per annum, et ipsum missum que pars ipsius ecclesie annualiter ibi direxerit, dum ibi steterit pro ipsa vindemia vel pro aire, illis eum notriret secundum suam possivilitatem, ut iustum fuerit, et deant ad ipsum missum ipsius ecclesie palmentaticum et terraticum sicut, consuetudo est, et stetimus ista posteriore traditione semper eis defensandum da omnes omines omnique partibus. Preter, quale tempore da ipsi decem anni in antea illut tenere et laborare noluerint aut non potuerint, tunc inclita ipsa posteriore traditionem, per iamdictas mensuras studiata et cultata de bonis arbustis vitatis seu pomis, remittant illut in pars ipsius ecclesie, et sic licead illum et suos eredes inde exire cum omnia sua causa mobilia quas ibi abuerint, et pergant ubi voluerint. Tantum, si vindederit, vel quomodocumque alienaberint rebus sua ubi abitant, qui est erga ipsa rebus ipsius ecclesie, tunc intrarent ad residendum semper in ipsa traditione de pars ipsius ecclesie que modo ei tradidimus, et ibi abitent, donec ipsa rebus tenuerit, et ipsa rebus quod restabit de ipso priore brebem, quod ei modo tradidimus, teneant illut, donec conpleantur ipsi decem anni de ipso priore brebem in omni hordinem, sicut ipso brebem continet. Unde in eo hordine per conbenientiam guadia mihi dedit ipse iohannes et mediatorem mihi posuit se ipsum, ut si taliter omnia suprascripta ille et suos eredes in pars ipsius ecclesie non adimpleberint et aliquit inde contradixerint, per ipsa guadia componere obligavit se ipse iohannes et suos eredes, natos nascentes, biginti auri solidos costantinos, et apposuit se et suos eredes ad pignorandum in pars ipsius ecclesie omnia sua causa legitimo et inlegitimo etiam et personas suas. Quod scripsi ego myrandus notarius, qui interfui.

† Ego landolfus

† Ego alderisi notarius me subscripsi.

DCCLXXXII.

A. D. 1026.

† In nomine domini tricesimo hoctabo anno principatus domni nostri guaimari, et octabo anno principatus domni guaimarii eius filio, gloriosi principibus, mense magius, nona indictione. Ideoque hego mulier nomine alferada filia quondam rocci qui sum uxore sesami filii quondam iohanni declaro, quoniam ipse sesamus viro meus per firma cartula modo benumdedit mulieri nomine tande filia quondam iohanni atrianensi, qui est uxor leoni filii

sergi mangnanarum due pecie de terra cum vinea de locum iovi quod ei pertinuit a parte supradicti rocci genitori meo per finis et mensuras; prima pecia qui est subtus via nostra commune qui pergit ad fontana ha parte occidentis fine leoni thio meus, sicut termiti ficti sunt, inde sunt passi triginta usque in ballone: de pede fine medio ipso ballone, inde sunt erga ipso ballone passi triginta sex: de capite per ipsa via sunt passi biginti octo. Ipsa halia pecia ibique a super ipsa via ha parte occidentis fine alia bia nostra commune, inde sunt passi triginta: de pede per ipsa priore via passi biginti tres: a parte orientis fine nostra, sicut terminatum est, inde sunt passi triginta quadtuor: de capite similiter fine mea et predicti viri mei, sicut termiti ficti sunt, inde sunt passi decem et octo et medium, totum mensuratum ad iusto passum hominum. ambe supradicte pecie per supradicte finis et mensuras cum vice de ipsa via et de ipsa fontana, sicut diximus, ipse vir meus benumdedit modo ipsius tande, ad faciendum inde quod boluerit, et in supradicta rebus mihi est pertinentes quartam partem per meum scriptum morgincap mihi emissu ab ipso viro meus, et congruum est mihi inclita ipsa quarta mea exinde, seu et undecumque ibidem mihi pertinet donare supradicte tande; het ideo ego iamdicta halferada, sicut mihi congruum est, mea bolumtate ante subscripti testes per hanc cartulam, per consensum et bolumtate de ipso viro meus, in cuius mundium me dico esse, dono tivi iamdicte tande ipsa quartam mea, seu et undecumque infra supradicta rebus mihi fuit et est pertinentes abere, funditus illut tivi donavit, et nullam infra hambo ipse pecie per ipsa mensuras mihi remansit, cum omnia infra se aventibus et suis pertinentiis et cum vice de ipsa via et de ipsa fontana, ad securiter et firmiter amodo et semper tu iamdicta tanda et tuos eredes illut abendum, possidendum, dominandum et omnia inde faciendum quod bolueritis; et pro hoc donum firmandum iusta lege launegilt a te inde recepit cammisa una, hastante ipso viro tuo, et per illius solutione quam et iusta lege et consuetudo vestre romanorum, finitoque launegilt ipsum aput nos, sicut inter nobis comvenit. de qua ego iamdicta alferada, una mecum ipse viro meus, unianimiter guadia tivi dedimus commune consensu, et mediatores tivi posuimus nos ipsis; et per ipsa guadia etc: *Statuta mulcta decem auri solidorum Constantini.* et taliter scribere rogavimus te rodelgrimus notarius actum salerno.

† Ego iohannes notarius me subscripsi

† Ego alderissi notarius me subscripsi.

DCCLXXXIII.

A. D. 1026.

† In nomine domini tricesimo hoctabo anno principatus domni nostri guaimari, et octabo anno domni guaimari eius filio, gloriosi principibus, mense iunius, nona indictione. Ideoque ego iohannes filius quondam petri, sicut mihi congruum est, mea bona bolùntate, per anc cartulam ante subscripti idoneis hominibus donabit adque ad semper abendum confirmabit tibi iohanni filio quondam petri unum passum de latitudo de terra mea, quod abeo in locum frecdaria finibus salernitane, et de longitudo da ipsa rebus tua et usque in bia qui est a pars meridie, et donabit ego illut tibi da pars orientis erga fine polcari filii sergi raibulu, ad securiter et firmiter amodo et semper tu iamdictus iohannes et tuos eredes inclita supradicta mea donatione abendi, possidendi, dominandi, omnia exinde faciendi que bolueritis, asque omni mea et de meis eredibus contrarietatem vel requisitione. Unde pro confirmandam et stabiliscendam supradicta mea donatione, nunc a presentis iusta legem launegilt a te iamdictus iohannes exinde recepit mantellum unum in omnis deliberatione, sicut inter nos combenit. de qua per bona combenientia ego supradictus iohannes guadia tibi iamdicto dedit et mediatorem tibi posuit meipsum ; et per ipsa guadia obligo me et meos eredes amodo et semper antistandum et defensandum tibi tuique eredibus inclita supradicta mea donatione da omnes omines omnique partibus; quando autem tu et tuis eredibus de supradicta mea donatione per vos ipsis bolueritis inde esset auctorem et defensore, potestatem abeatis bice nostra, cum ista cartula et cum quale alia ratione que inde abere potueritis, in omnibus inde causare et finem facere, qualiter bolueritis; nam, quando me et meos eredes quesieritis exinde abere auctorem et defensore, ego autem et meos eredes illut vobis defensemus, sicut superius legitur. si autem, *etc. Sequitur consueta formula; statuta mulcta decem auri solidorum Constantini.* verumtamen memoramus et defensemus iterum illut tibi a pars uxori mee. Et taliter scribere rogabimus te iaquintus notarius actum salerno.

† Ego pando

† Ego iohannes notarius me subscripsi.

DCCLXXXIV.

A. D. 1026.

† In nomine domini tricesimo hoctabo anno principatus domni nostri guaimari, et octabo anno domni guaimari eius filio, gloriosi principibus, mense iulius, nona indictione. Memoratorium factu a nobis iaquintus comes filius quondam gaudoni iudici, et iohannes comes filius quondam petri, et landolfus comes et landemari germani filii quondam maraldi, et truppoaldus filius quondam gaidoni, tamen ego nominatus truppoaldus pro bice mea et pro bice petri germanus meus, eo quod ante presentia ragemprandi iudici et subscripti nobilibus coniunti sumus ad bona combenientia cum iaquintus et lando et disiio germani adque comiti filii quondam disidii comiti, et cum guaiferi et iaquintus germani filii quondam potefrit, et petrus comes filius areghisi, et cum dauferi filio quondam atenolfi, pro bice sua et pro bice adenolfi germano suo, propter ad dibidendum inter nos rebus que commune abemus in locum tusciano. Et statim, sicut inter nos combenit, nos toti suprascripti dibidimus ipsa rebus, sicut supter legitur, in quatuor sortis: una sorte fecimus esse a pars meridie pro quarta quod illorum pertinet erga bia plubica qui est, sicut dictum est, ipsa bia in pars meridie per ec finis et mensurie: a pars orientis derictum mensuratum da bia ipsa, qui est ad ipsa pars meridie in supra erga flubio tusciano usque in termite qui ibi fiximus, passi duocentos triginta quinque et medium, et in alio loco derictum mensuratum da predicta bia in super usque in alio termite passi duocentos tres, et iterum mensuratum illut in tertio loco da predicta bia in supra in alio termite passi centum octuaginta nobem, et da isto termite pergente derictum in partibus occidentis usque in media harca de lagu piczulo, et est longitudo ista sortione da medio flubio tusciano usque in media ipsa harca de ipso lagu, et nos iaquintus et iohannes et predicti fili maraldi et predictus truppoaldus pro bice mea et de ipso germanus meus adiunsimus in ista quarta sortione nostra de terra cum boffe da predicta bia in supto usque mare et da predicto flubio tusciano usque in media ipsa harca, et totum mensuratum fuit ad iusto passum hominum. de totum istut per iste finis et mensurie nos omnes suprascripti fecimus. . . . . sorte pro ipsa quarta et tribus sortionibus fecimus esse da completa ista mensuria in super in pars septemtrionis usqua badu qui est da lama, qui dicitur petri bassalla ubi ara federico sunt; unde ipsi iaquintus, et lando, et disiio et guaiferi, et iaquintus, et petrus, et dauferi compreenserunt ipsa quarta per supradicte finis et mensurie que superius legitur, et

ipse alie tribus sortionis da ipsa mensuria in super remisit in commune ad dibidendum illut in due sortis iusta ratione, una in meridie et alia in septemtrione, et reserbabimus duobus bie commune omni tempore inter nos et nostris eredibus da mare pergente bie ipse per ipsa quarta et per ipse tribus sortionis usque in bia, qui est a pars septemtrionis; sic tamen, ut una de ipse bie siant illa qui modo est propinquo ipso tusciano et ipa halia bia habeamus da pars orientis ubi . . . . dicitur derictum saliente da mare usque in bia da septemtrionis, ut per ipse bie nos et nostris eredibus per partes cum nostre congruitatis ingrediamus et regrediamus. unde in eo hordine per bona combenientia guadia nobis ipsi iaquintus, et lando, et disiio, et ipsi filii potefrit, et petrus, et dauferi, tamen ipse dauferi pro bice sua et de ipso germano suo dederunt, et mediatorem nobis posuerunt alfanus comes filius quondam atenolfi comiti; et per ipsa guadia obligaberunt se et suis eredibus, ut supradicte sortes, quod illis superius compreenserunt, remobere aut disrumpere quesierit, per ipsa guadia per bona combenientia componere obligaberunt se et suis eredibus nobis nostrisque eredibus tricentos auri solidos constantinos et supradicta sorte omni tempore permanead, sicut superius legitur, quod scripsi ego iaquintus notarius qui interfui.

† Ego qui supra ragemprandus iudex.

DCCLXXXV.

A. D. 1026.

Summarium :

† Tricesimo octavo anno principatus Guaimarii, et nono anno Guaimarii eius filii, mense Octobri, decima Indictione

« Conventio inter Iaquintum et Petrum filios quondam Petri ex una parte, et abbatem mo-
« nasterii Sanctae Sophiae de Salerno ex alia, pro terra in loco Marano, quam a dicto mo-
« nasterio tenebat Bysantius, ut nempe dicti fratres eam terram laborent et medietatem
« frugum dent singulis annis supradicto Raidolfo et Monasterio. »

Finis textus et subscriptiones testium »

Et hunc brebem scripsi ego ademari notarius que super et interfui.

† Ego romoaldus me subscripsi

† Ego ademari me subscripsi.

DCCLXXXVI.

A. D. 1026.

† In nomine domini tricesimo hoctabo anno principatus domni nostri guaimari, et nono anno domni guaimari eius filio, gloriosi principibus, mense nobember, undecima [1]) indictione. declaro ego gisolfus filius quondam guidoni, quoniam ante os annos ego et adeltruda uxore mea venumdedimus areghisi presbiteri filio quondam falconi, qui modo est abbas ecclesie. . . . . pertinentem de eredes radelgrimi iudici una pecia de terra bacua quod abuimus intus anc salernitanam cibitatem a suptus platea que pergit ad porta rotense, sicut eius cartula continet, qui scripta est per iaquintus notarius, in quo scriptum est ragemprandus iudex et alii, et remansit nobis a foras ipsa bindictione in pars septemtrionis aliquanta terrecella; modo autem, sicut mihi iamdicto gisolfi congruum est, mea bona boluntate, per anc cartulam ante subscripti testes donabit adque ad semper abendum confirmabi tibi iamdicto areghisi presbiteri et abbati . . . . terrecella que nobis remansit in ipsa pars septemtrionis, qui est inter ipsa vestra paratione et inter illum qui fuit guaiferi consobrino fratrem meum, et nullam mihi ibidem remansit inter illa et illa fine, set inclitum illut tibi donabi, ad securiter et firmiter amodo et semper tu iamdictus areghisi et tuos eredes inclita supradicta mea donatione abendi, possidendi, dominandi; omnia exinde faciendi que bolueritis, asque omni mea vel de meis eredibus contrarietatem vel requisitione. unde pro confirmandam et stabiliscendam supradicta mea donatione, nuc a presentis iusta legem launegilt a te iamdicto areghisi abbas recepit exinde mantellum unum in omnis deliberatione, sicut inter nos combenit. de qua per bona combenientia ego supradictus gisolfus guadia tibi iamdicto areghisi abbati dedi et mediatore tibi posui petrus filius areghisi; et per ipsa guadia obligo me et meos eredes amodo et semper antistandum et defensandum tibi tuique eredibus inclita supradicta mea donatione a pars uxori mee et da omnes omines omnique partibus; si autem, sicut dictum est, taliter illut nobis defensare non potuerimus, tuc, sicut in lex longnobardorum de donum et launegilt continet, adimpleamus et persolbamus vobis iustitia; quando autem vos de supradicta mea donatione per vos ipsis volueritis esset auctorem et defensore, potestatem abeatis vice nostra

---

[1]) Lege : *decima*.

in omnibus inde causare et finem facere, qualiter bolueritis. Et si taliter *etc*: *Statuta mulcta viginti auri solidorum Constantini.* Et per supradicta obligata pena hobligabit se ipse areghisi abbas et suos eredes, ut si me et meos eredes petrus filius areghisi adbiccerit de ipsa terra, quod antea tibi benumdedimus, ut non siatis nobis inde culpabilis, set solutis inde maneamus ab e nostra parte sine omni calumnie, quia sic inter nobis modo stetit; et, ut cartula ista in alis modis non siant trasmutata, due per uno tinore inde scribere fecimus: ista quod nostre potestatis retinemus, et alia tale inde emisimus ad vestra potestatem, et taliter scribere rogabimus te superius dictus iaquintus notarius actum salerno.

† Ego ademari me subscripsi

† Ego smaracdus me subscripsi.

DCCLXXXVII.

A. D. 1026.

† In nomine domini tricesimo hoctabo anno principatus domni nostri guaimari, et nono anno domni guaimari eius filio, gloriosi principibus, mense nobember, decima indictione. declaramus nos mulier nomine ermesenda filia ursi, qui fuit uxore truppoaldi clerici filii petri, et romoaldus clericus filius predicti truppoaldi et predicte ermesende, quoniam nobis iamdicti mater et filius pertinentem est abere terra cum casa frabita solarata intus anc salernitanam cibitatem a suptus platea qui pergit suptus ecclesia sancti maximi, et est per ec finis et mensurie: a pars meridie fine, sicut facie de pariete frabitum discernit, inde sunt pedes decem et octo: ab occidente fine anditum, inde sunt pedes undecim et summisse et uncie tres: a septemtrionis, sicut totum parietem de ista casa discernit, inde sunt pedes alii decem et octo: ab oriente sunt pedes alii undecim et summisse et uncie tres, et ab ipsa pars occidentis super ipso anditum abente mineaneum et scalella posita lingnitia de latitudo pedes duo et planta cum pollice, et de longitudo ipso mineaneum undecim pedes et summisse et uncie tres, et a foras supradicta mensure abentem unum sericidium in pars orientis et alium in pars occidentis cecidentem in ipso anditum de latitudo pedem unum et uncie tres: tota omnis supradicta mensuria mensurata fuit ad iusto pedem manum ominum. Modo autem, sicut nobis iamdicti mater et filius congruum est,

nostre bone boluntatis, per anc cartulam per absolutionem suprascripte gloriose potestatis, quem nobis dandum direxit per bisiniano sculdais ante presentia ragemprandi iudici et alii testes, secundum lex et consuetudo est gentis nostre romanorum, benumdedimus adque ad semper abendum confirmabimus tibi aldemari presbiteri et abbati ecclesia sancti gramatii inclita ipsa terra cum casa per supradicte finis et mensurie, qualiter superius legitur, ad securiter et firmiter amodo et semper tu iamdictus aldemari et tuos eredes supradicta nostra bindictio abendi, possidendi, dominandi, omnia exinde faciendi que bolueritis, asque omni nostra et de nostris eredibus contrarietatem vel requisitione. unde pro firmandam et stabiliscendam supradicta nostra bindictio, nuc a presentis recepimus a te iamdicto aldemari abbas statutum pretium, i sunt auri solidi de tari numerum biginti ana quattuor tari per solidos in omnis deliberatione, sicut inter nos combenit. de qua per bona combenientia nos iamdicti mater et filio commune consensum guadia tibi iamdicto aldemari abbati dedimus et mediatorem tibi posuimus iaquintus filius quondam maraldi; et per ipsa guadia obligabimus nos iamdicti mater et filio commune consensum et nostris eredibus amodo et semper antistandum et defensandum tibi tuique eredibus inclita supradicta nostra bindictione cum bice de ipso anditum a pars uxore meaque romoaldi et da omnes omines omnique partibus; quando autem tu et tuis eredibus de supradicta nostra bindictione per vos ipsis bolueritis esset auctorem et defonsore, potestatem abeatis vice nostra cum ista cartula et cum omnibus rationibus, que inde abere potueritis, in omnibus inde causare et finem facere, qualiter bolueritis; nam, quando nos et nostris eredibus quesieritis exinde abere auctorem et defensore, nos autem et nostris eredibus illum vobis defensemus, sicut superius legitur. Et si taliter *etc. Statuta mulcta quinquaginta auri solidorum constantinianorum.* Et taliter scribere rogabimus te iaquintus notarius actum salerno.

† Ego qui supra ragemprandus iudex.

DCCLXXXVIII.

A. D. 1026.

† In nomine domini tricesimo nono [1]) anno principatus domni guaimari, et nono anno principatus domni guaimari filii eius, gloriosi principibus, mense decembri, decima in-

---

[1]) Lege: *tricesimo octavo.*

dictione. Ideoque ego petrus presbiter filius falconi, heo quod intus civitate. . . . . . . ante subscripti testi testis bona etenim mea bolumtate per firma cartula tradidimus atque benumdedimus tibi guinardo qui . . . . meum in inclita medietatem de una clausuria de terra . . . . . . que ante os annos emtam habuit da stefanus . . . . ipsa cartula vestra continet, que abet finis et mensuria at passum iusto hominis mensurata: da orientis fine limite decernente et sepis edificata inter nos et ipsa binea de filio sikelfrit, et sunt passi quinquaginta : a pede fine ipsa rupa et fine nostra, et sunt passi triginta tres : da occidentis fine ipsa rupa, et sunt passi . . . . a capite fine quomodo sepis est edificata, et inde sunt passi triginta duo et coniunget se cum priore fine et est . . . . . . in locum qui dicitur palumbara finibus predicta cibitate; infra ipse finis et mensuria neque nobis nominati benditori, neque quarta uxoris nostre, neque at nostris heredibus,neque cuicumque ominibus nihil inde reserbabimus neque dicimus alicui remanere sortionem, set a funditus et trasactibo nomine inclita ipsa medietas de iamdicta clausuria de binea cum omnia intro se abentibus, et cum arboribus pomiferi et inpomiferi, et cum trasita et exita sua, tibi predicto guinardo tradidimus atque benumdedimus at semper habendum tu et tuis heredibus possidendum, dominandum, residendum, laborandum et frudiandum, et omnia inde faciendum quibus tibi nominati guinardi tuique heredibus placuerit, sine omni contrarietate nostra et de nostris heredibus aut quorumcumque hominum. Unde pro anc mea benditionem tibi stabiliscendum et unc testum cartule confirmandum , nunc in presente ego qui supra nominatus petrus presbiter recepi a te iamdicto guinardo germanum meum statutum pretium, idest biginti tari aurei boni in omni deliberatione, finita nostra benditio, sicut dictum est, quatenus a presentis dies habeatis et quicquit bolueritis faciatis. de quo repromittimus nos nominati benditori vestri, et obligamus nos et nostris eredibus tibi nominati guinardi, quam et at tuis heredibus, de supradicta nostra benditio, quod nos tibi benumdedimus, ab omnibus ominibus omnique partibus antistare et defendere; quit si minime potuerimus, aut si nos ipsi forsitans per quobis ingenio remobere aut dirrumpere seu retroare quesierimus, ante omnia questio nostra modis omnibus exinde bacua sit et supradictum pretium in duplum nos vobis componere obligamus, et quod aput bos remeliorata paruerit ec nostra benditio in qualiscumque labore vel edificio, sub estimatione pretii illut vobis restituamus , de colludio autem secundum legem nos vobis satisfaciamus : insuper ego qui supra nominatus petrus presbiter bona mea bolumtate guadia tibi guinardo germanum meum dedimus et mediatorem tibi posui lando filium adelferi , ut nos et nostris heredibus defendamus tibi et at tuis heredibus in inclita ipsa medietas de tota ipsa supradicta clausuria de terram cum binea, sicut superius declarata est, et per finis circum-

data a pars quarte uxori nostre, quam et da mundoaldis earum, seu et da omnes consortes nostros et da omnes omines omnique partibus; sin autem noluerimus vobis defendere omnia que superius legitur, sic obligamus nos et nostris heredibus at componendum vobis et at vestris heredibus biginti solidi aurei constantini, et per inbitis nos vobis adinpleamus omnia que superius legitur, et cartula nostre benditionis in suprascripta ratione firma permaneat. quam te petrus clericus atque notarius scribere rogabimus intus supradicta cibitate.

† Ego sigismundo diaconus

† Ego aimo diaconus.

DCCLXXXIX.

A. D. 1027.

† In nomine domini tricesimo hoctabo anno principatus domni nostri guaimari, et nono anno domni guaimari eius filio, gloriosi principibus, mense ianuarius, decima indictione. Memoratorium factu a nobis adelferi et guaiferi germanis adque comitibus filii quondam risandi, eo quod ante presentia ragemprandi iudici et aliis subscripti testes per bona combenientia ad tenendum et laborandum tradidimus iohanni filio quondam petri qui fuit benebentano inclita terra cum binea, quod abemus in locum uliaria finibus salernitane, quod nobis est pertinentem abere a pars ipsius risandi genitorem nostrum, et ipse risando qui fuit genitorem nostrum illut paratum abuit a pars archiepiscopii salernitani et a pars landoni comiti filii (*deest nomen*); ideo, sicut dictum est, tantum exinde nos ipsius iohanni tradidimus, quantum est ipsa terra cum binea, qualiter illa usque modo da nos retinuit bonizo cum filii sui ad laborandum, sic illam nos ipsius iohanni tradidimus in tali ordine, ut amodo et omni tempore natos nascente ad suam et de suis eredibus sint potestatis ipsa terra cum binea tenendi et dominandi, et fobee et omnis illorum utilitatis iusta ratione ibidem facere, et ibidem residere et abitare, et per omnis annum ipsa binea scalciare, propaginare, et quantum bacuum infra ipsa binea est, illum pastenare binea de bono bitineo, et per omnis annum ipsa binea potare et inpalare et . . . . . . bona et zappare, et sic illam laborare per omnis annum, ut bona paread laborata et cultata, ut proficiant et non dispereant, et, ubi meruerit, ipsa binea cludere et semper illam clusam abere; et per tempore de bindemie faciant nos iamdicti germani vel nostris eredibus exinde

scire, ut ibidem dirigamus missum nostrum, et ille et eredes ipsa binea bindemiare, et omnis binum et poma quam de ipsa rebus exierit, totum illum ibique ad palmentum inter nos dibidamus per medietatem : nos vel nostris eredibus tollamus illut medietatem, et ille vel eius eredes tolleret illut medietatem; et si nos vel nostris eredibus dederimus eorum ibidem organea da binum, illis per omnis annum ipsa organea conciare et studiare bona et micterent illam a suptus reditum ibique in ipsa rebus, et sic ipsa nostra sortione de ipso binum ibidem mictere et salbum illum facere, usque dum illum inde tulerimus asque degeneratione et ingne; et si non dederimus eorum ipsa organea que super legitur, ut ipsa nostra medietatem et ipso binum per omnis annum per bindemie illut inde tollamus, faciendum que boluerimus; missum nostrum, quam ibidem direxerimus per ipse bindemie, illis eum nutrire secundum illorum possibilitate et dare ei palmentateca, sicut meruerit, et potestatem abeamus nos et nostris eredibus per omnis annum ille vel eius eredes perquirere pro faciendi laborare et cultare ipsa terra cum binea, sicut superius illis inde obligati sunt. de qua per bona combenientia guadia nobis ipse iohannes dedit, et mediatores nobis posuit petrus filius ursi et mari filius amati presbiteri et dauferi filius offi qui fuit de acerni [1]); et per ipsa guadia obligavit se suoque eredes, ut si taliter omnia suprascripta per supradicto ordine nobis nostrisque eredibus non adimpleberit, vel de suprascripta aliquit contradisserit, per ipsa guadia per bona combenientia componere obligabit se ipse iohannes et suos eredes vobis vestrisque eredibus biginti auri solidi constantini, et omnia suprascripta nobis nostrisque eredibus adimplerent, sicut superius legitur; verumtamen memoramus insites et rubiole, qui ibidem sunt, per tempore ille colligere et seccare, et medietatem ille nobis dare et medietatem ille sibi abere, et quantum bacuum in ipsa clusa habet, totum ille et eius eredes illum pastenare binea de bono bitineo et illum surgere, sicut meruerit, per supradicta guadia et obligata pena, quod scripsi ego iaquintus notarius qui interfui.

† Ego qui supra ragemprandus iudex

† Ego Petrus

† Ego roffrit.

---

[1]) *Acernum*, pagus in Princ. Citer.

DCCXC.

A. D. 1027.

† In nomine domini tricesimo hoctabo anno principatus domni nostri guaimari, et nono anno domni guaimari eius filio, gloriosi principibus, mense februarius, decima indictione. Ante me ragemprandus iudex coniunti sunt iaquintus presbiter et primicerius filius quondam gaudiosi et riso filius ursi papacena, et, sicut inter illis combenit, ipse riso amisit modo ante me ipsius iaquinti presbiteri rebus de locum nucerie, quod ipse iaquintus ad tenendum et pastenandum et laborandum traditum abuit ipsius ursi quod ille in beneficium retinuit a pars ecclesie sancti maximi in ipso locum nuceria, ubi agella dicitur, et modo, sicut inter illis combenit, ipse riso admisit illum inclitum ad potestatem ipsius iaquinti, qui illum modo in beneficium retinet a pars ipsius ecclesie, ad securiter illut abendum amodo ipse iaquintus presbiter et pars ipsius ecclesie, et faciendum inde omnia que boluerit; et per bona combenientia sua boluntate guadia ipse riso ipsius iaquinti presbiteri dedit et mediatorem eis posuit seipsum; et per ipsa guadia obligavit se et suos eredes, ut adducerent et remicterent ad potestatem ipsius iaquinti presbiteri vel de pars ipsius ecclesie ipsum brebem pastenatione et laborationis cum ea que continet, faciendum que boluerit; et si taliter omnia suprascripta per supradicto ordine ipse riso et eius eredes ipsius iaquinti presbiteri et predicte ecclesie non adimpleberit, et quesierit ipsa rebus per qualecumque ratione tenere et laborare, et ipsum brebem non amiserit, sicut supra legitur, per ipsa guadia componere obligavit se ipse riso et suos eredes ipsorum iaquinti presbiteri vel ad pars iamdicte ecclesie triginta auri constantini et tacitum inde manerent, et tacerent inde faciant illi ominibus et partibus, qui pro eius parte quodcumque causationis ad pars ipsius ecclesie emiserit de ipsa rebus, quod ille modo admisit ad pars predicte ecclesie. et pro parte ipsius ecclesie scribere fecimus te iaquintus notarius qui interfuisti.

† Ego qui supra ragemprandus iudex.

DCCXCI.

A. D. 1027.

† In nomine domini nono anno principatus domni nostri guaimari, et primo anno principatus domne gaytelgrime genitrice eius, gloriosis principibus, mense iunius, decima indictione. Memoratorium factu a nobis iohannes et lando germani filii petri ante subscripti testes per bona combenientia guadia nobis dedi iohannes filius ydem iohanni tali ordine . . . . legitima uxor abendum mulier nomine rodelaita . . . . et daret ei firmum scriptum morgincap, et quietam et pacificam vitam ea bibere, et bene eam abere et colere secundum suam possivilitatem . . . . ei non facere siquidem iniuste ei facere presumserit . . . . a nobis vel a nostris heredibus pulsatus fuerit seu da . . . . brebem iste in manum paruerit et evangelia para . . . . fuerit exinde ausus nobis iurare cum suis parentibus . . . . compo-nere obligavit biginti auri solidi constantini et in antea per inbitis . . . . sicut dictum est; pignera vero que exinde pignerata . . . . iustitia. Seu et per ipsa guadia obligavit se, ut si . . . . et predicta sorore nostra bibente eum defuntas fuerit et filium vel filiam non reliquerit, quantum illis diebus de causa sua esse paruerit qui per eam non fuerit . . . . datum vel iudicatum, totum rebertat at nostram potestatem; quod si illut nobis retdere noluerit, decem auri solidos componere nobis se obligavit. Simulque et per ipsa guadia obligavit se, ut si eminentibus peccatum et predicta sorore nostra aput illum foras civitate vel castro de quo abitantes fuerit et per qualecumque generatione depredata fuerit et ista . . . . fuerit inbenta quantum pretium nos vel . . . . parte tertiam parte ille vero a sua parte . . . . maxima certamen et inquisitione at . . . . si eam inbenire et emere noluerit, decem auri solidi constantini . . . . et si taliter omnia suprascripta nobis non adinpleberit et aliquit inde contradixerit, per ipsa guadia obligavit se componere nobis nostrisque heredibus, et cui brebem istum in manum paruerit, biginti auri solidi constantini et omnia suprascripta nobis adimplere . . . . de omnes suprascripte guadia, quod nobis ipse iohannes dedi mediatorem nobis posui achino filio grimoaldi et. . . . . . presbiter filius amati. Et hunc brebem scripsi ego iaquintus notarius.

† Ego lanfreda presbiter

† Ego sico.

Eadem charta continet tradictionem morgencab ab eodem Iohanne factam Rodelaitae uxori suae die secunda nuptiarum, et ita sequitur ».

† In nomine domini nono anno principatus domni nostri guaimari, et primo anno principatus domne gaitelgrime genitrice eius, gloriosis principibus, mense iunius, decima indictione. Ydeoque ego iohannes filius ydem iohanni, dum michi te mulier nomine rodelaita filia petri at meo sociavi coniugio, tunc in alia die nuptiarum ante parentes et amicos nostros secundum ritus gentis nostre langobardorum per hunc scriptum morgincap trado atque confirmo tibi predicte uxori mee quartam enim parte de ex omnibus rebus substantiis meis, y sunt casis et intrinsecus casis, territorie, vineis, arbusta, quertieta, castanieta, campis, silbis, montibus quam et in planis, cultum vel incultum, mobile atque inmobile, servis vel ancillis meis, peculiis, ydest de omnia et in omnibus que nunc modo abeo, vel quod in antea undecumque seu quomodocumque parare aut conquidere potuerimus, sive quod est paterna vel materna substantia michi pertinet, vel pertinentes fuerit abere, de totum tibi predicte uxori mee quartam parte tradidi, sub ea quidem videlicet ratione, ut ab odiernum die at tua que supra uxori mee sint potestatem, faciendum exinde iusta legem omnia quod volueritis; set neque a me qui supra viro tuus, neque a nostris heredibus, neque a nullus quenquam hominibus abeatis exinde aliquando aliquam requisitionem, set in perpetuis temporibus securo nomine eos abere et possidere baleatis. Quod vero scriptum ystum morgincap yn eo hordine firmum et stavile permaneat. Quam enim te iaquintus notarius scribere rogabimus hactum salerno.

† Ego lanfreda presbiter.

† Ego sico.

DCCXCII.

A. D. 1027.

† In nomine domini nono anno principatus domni nostri guaimarii, et primo anno principatus domne gaitelgrime genetrice eius, gloriosi principes, mense iulius, decima indictione. Memoratorium factum a me radelghisi comes filius quondam adelferi, eo quod ante subscripti testes per bona conbenientia tradidit ad tenendum et gubernandum iohanni greci et molinator unum molinum meum pertinentem, quod abeo edificatum in flubio be-

teri; ideo ipso molinum conciatum et hedificatum cum mole nobe et cum omni ordine et pertinentia sua, et cum bocchale et canale, et cum husibus aquarum et coopertum bonum, quale modo perfectum macenant, cum due iscle mee pertinentem,in qua salicetum ibi sunt et abunt; una de ipse iscle est ibi in parte orientis, et ipsa halia est in parte occidentis, tali ordine, ut amodo et usque quadtuor anni conpleti ille et suos heredes ipso molinum sue potestatis tenere et dominare, et ipso molinum cotidie conciare, et custotire, et salbos facere, ut perfectum macenare possant, et quanta molitura exinde tollere et abere potuerit usque ipso constitutum, et prodem quod de ipse iscle tollere potuerit, totum illut sibi aberent, faciendum quod boluerit ; tantum, si ortora in ipse iscle annualiter fecerit, cotidie exinde nos bisitare et dare, et per omnes kalendas de circuli anni usque ipso constitutum atducerent intus hec cibes ad domus mea ana tres, focacie bone facte et codte, et ille nobis adsegnare, quam et per omnis annum ille et suos heredes dare mihi meique heredibus censum alium exinde ana septem auri tari voni pesanti, ut per caput badant, faciendum quod boluerimus, ad conpleti ipsi quadtuor anni ille et suos heredes remidtere ad potestate mea et de meis heredibus integrum ipso molinum cum mole nobe et bone, et cum omnis ferraturiis suis, et omnis ad ipso molinum pertinentibus, et cum reditum bonum factum a super ipso molinum, et cum ambe ipse iscle cum salicetum et conciatum bonum, qualiter molinum ipsum perfectum die noctuque macenare possant, faciendum quod boluerimus. Unde per vona conbenientia guadia mihi ipse iohannes dedit, et mediatores mihi posui seipsum et grimoaldus molinator, qui retinet molinum iohanni bestarari per apposita nobis ad pignerandum omnis illorum causa legitimo et inlegitimo et persona de ipsum iohannes molinator ; et per ipsa guadia *etc. Statuta mulcta triginta auri solidorum Constantini.* Et hunc brebem scripsi ego ciciro notarius qui interfui.

† Ego mirandus notarius me subscripsi

† Ego grimoaldus.

DCCXCIII.

A. D. 1027.

† In nomine domini nostri ihesu christi sexagesimo hoctabo anno imperio domni constantini [1]) sanctissimis imperatori nostro, mense agusto, decima indictione. Ideoque ego iohanne filius sevio de civitate melfi, dum in dei omnipotentis misericordia te quidem puella nomine dumnana filia mango de civitate melfi iam in meo sociavi coniugio, tuc in alia die nuptiarum nostrarum ante amicos et parentes nostros secundum ritus gentis nostre langovardorum per hunc videlicet libellum scriptum et a testibus rovaratum do atque trado tivi predicte uxori mee morgincahp, hoc est quartam partem ex omnibus rebus supstantiis meis stavilibus et movilibus, tam quod modo abeo, quam quod amodo et in antea diebus vite tue parare aut conquirere potuero undecumque, vel quomodocumque, idest casis, casilis, curtis et plateis, tam infra civitas quam et foris per villis, vineis, vinealis, territoriis, campis, silbis, pascuis, pratis, aquis, holibetis, et ceteris arboribus fructiferis atque infructiferis, cultum vel incultum, peculia manga et parba, aurum et argentum, de omnia et in omnibus, sicut prelegitur, tivi que supra uxori mee quartam partem dedit atque tradidit, in ea videlicet rationem, ut amodo et semper, secundum quomodo in edicti continet pagina, in tua que supra uxori mee sit potestatem; et neque a me qui supra iohanne viro tuo, neque ab eredibus meis, neque ab ullo quopiam hominem abeas aliquando aliquam requisitionem de supradicta mea traditionem, set perpetuis temporibus securiter et firmiter tu que supra uxor mea possideat, et quicquit exinde hordinaberit, in tua sit potestatem, et quam enim cartula morgincahp omni tempore firma et stavilis permaneat. Quam te urso diaconus et notarius scribere rogavimus, actum in predictam civitatem mense et indictione nominata.

† Ego maio iudex

† Ego sefando teste sum

† Ego sasso teste.

---

[1]) *Sexagesimo quinto anno* incribere debebat Notarius; sed post mortem Basilii, anni Constantini Imperatoris supputabantur iuxta successionem annorum Imperii Basilii.

DCCXCIV.

A. D. 1027.

† In nomine domini decimo anno principatus domni nostri guaimari gloriosus princeps, mense nobember, undecima indictione. Memoratorium factu a nobis maghenolfus presbiter filius granati, et petrus diaconus filius iohanni, eo quod ante presentia domni maioni venerabili abbati ecclesia sancti maximi situm intus salernitanam cibitatem, et ibidem essent subscripti testes, per demandatione ipsius domni abbati pro pars ipsius ecclesie ad tenendum et laborandum et pastenandum tradidimus maranci presbiter filius petri de rebus pertinentem ipsius ecclesie, qui sunt pecie tres quod nos in beneficium retinemus a pars ipsius ecclesie; una est cum arbusto, et ipsa halia fuit abellanietum, et ipsa halia est castanietum. Ipsa pecia, qui est terra cum arbusto bitatum, per ec finis et mensuria: a septemtrionis fine bia hantica, inde passi biginti: a parte occidentis fine rebus ipsius ecclesie, inde passi triginta et inde termini discernit: a pars meridie fine plaiu ipsius ecclesie, inde passi triginta duo: ab oriente sicut limite discernit, inde passi sidecim, et rebolbente per limite erga ipsa bia qui pergit ad fontana passi undecim, et rebolbente in pars septemtrionis per termini passi biginti, et rebolbente in occidente per termini passi quinque, et rebolbente in pars septemtrionis per termini et coniungente in priore fine passi biginti; tamen memoramus, quia tota ipsa rebus que nos ei tradidimus, est in locum muntoru finibus salernitane. Ipsa halia pecia qui fuit abellanientum, est infra ec finis et mensurie: a meridie fine bia, inde passi tridecim et medium: a pars orientis fine ipsius ecclesie, inde passi sexaginta: a septemtrionis fine ipsius ecclesie, inde passi biginti septem: ab occidente fine ipsius ecclesie, inde passi sexaginta duo. Ipsa halia pecia qui est castanietum, a pars orientis fine ipsius ecclesie, inde passi biginti septem: a septemtrionis fine ripa de ribus qui dicitur siccu, rectum mensuratum erga ipsa ripa passi quadraginta quatuor: ab occidente fine ipsius ecclesie, inde passi biginti duo: a meridie fine ipsius ecclesie passi quadraginta quatuor: tota supradicta mensuria mensurata fuit ad iusto passum ominum, in tali ordine nos illut ei tradidimus, ut amodo et semper ille et eius eredes inclita supradicta tradictio sue potestatis tenere et dominare, et fobee et omnis illorum utilitatis iusta ratione ibidem facere, et ipso arbustu, qui modo ibidem est, per omnis annum illum propaginare, potare, et, ubi meruerit, arbores et biti ibidem plantare, et sic illum per omnis annum laborare de super et de supter, sicut locus ipse meruerit, ut

bene paread laboratum et cultatum ; et ipsa pecia qui fuit abellanietum , que superius dictum est, si ibi abuerit de ipso abellanietum, illis illum inde abscidere et pastenarent illis ibidem arbusto de bono bitineo ; et ipsa pecia, qui est castanietum , per supradicta mensuria pastenarent illum abellanietum, et tota et inclita suprascripta tradictio illis surgere , et operare, et cultare que illis pastenare debuerit; et amodo et usque nobem anni completi inde illum quod pastenare debuerit, quodcumque frudium inde tollere potuerit, totum illorum sint potestatis , et nullam inde nobis dare vel ad pars ipsius ecclesie , et quantum frudium da ipsi nobem anni in antea exierit de illut quod illis pastenaberit usque duodecim anni, dum amodo se compleant, una tertiam partem inde nobis vel ad pars ipsius ecclesie dare, et due sortis inde sibi abere; ad completim ipsi duodecim anni, ut amodo se compleant, abeant illis in ambe ipse pecie per ipse mensurie arbustum et abellanietum factum, et operatum, et cultatum, sicut de tantos annos locus ipse meruerit , ut bene paread factos , et ab inde in antea omni tempore illut laborare de super et de supter, sicut locus ipse meruerit, ut bene paread factos, et ipsa frudia de illum quod illis pastenaberit, sic illut dibidere nobiscum vel cum pars ipsius ecclesie, sicut superius legitur, et ipso harbustu qui modo est, omnis frudium quod inde exierit de super, medietatem illum nobis vel ad pars ipsius ecclesie dare, et medietatem illum sibi abere, et que amodo in ipsa rebus seminaberit, darent inde nobis terraticum vel ad pars ipsius ecclesie de illum quod inde exierit, secundum consuetudine de ipso locum : tantum per omnis annum per bindemie faciant scire nos vel pars ipsius ecclesie , ut ibidem dirigamus missum nostrum, et ille et eius eredes ipsa harbusta et abellane et castanee, si ibidem sunt, ille colligere et seccare, et ipsa frudia nobiscum vel cum pars ipsius ecclesie dibidere per illa ratione que super legitur, et nos vel pars ipsius ecclesie demus ibidem eorum organea da binum, et per illis per omnis annum ipsa organea siad conciata bona, et sic ipsa sortione ipsius ecclesie ibidem mictere de ipso binum et salbum illum facere, usque dum illum inde tulerimus, asque degeneratione et ingne: missum vel ipsius ecclesie quod ibidem direxerimus pro ipsa frudia recipiendum, illis eum nutrire secundum illorum possibilitatem et dare nobis palmentateca, sicut meruerit; et si da completim ipsi duodecim anni in antea supradicta rebus tenere et laborare non boluerint, aut non potuerint, inclitum illum laboratum et cultatum bonum et clusu, cum ipsa organea quod nos ei dederimus, rebertar ad pars iamdicte ecclesie. Unde in eo hordine per bona combenientia pro pars predicte ecclesie guadia nobis ipse maranci presbiter dedi, et mediatorem nobis posui se ipsum per apposita illorum pingnera , quod est legitimo et inlegitimo ; et per ipsa guadia obligabit se et suos eredes, ut si taliter omnia suprascripta per supradicto ordine nobis vel ad pars

ipsius ecclesie non adimpleberit, et de suprascripta aliquit contradixerit, per ipsa guadia componere obligavit se et suos eredes ad pars iamdicte ecclesie triginta auri solidos constantinos, quod scripsi ego iaquintus notarius.

† Ego ursu me subscripsi

† Ego smaracdus notarius me subscripsi

† Ego alderisi notarius me subscripsi.

DCCXCV.

A. D. 1027.

† In nomine domini decimo anno principatus domni nostri guaimari gloriosus princeps, mense nobember, undecima indictione. Memoratorium factu a me iaquintus presbiter et primicerius et filius gaudiosi, eo quod ante presentia domni maioni venerabili abbati ecclesia sancti maximi situm intus salernitanam cibitatem, et ibique esset subscripti testes, per bona combenientia per demandatione ipsius domni abbati tradidi ego iohanni filio quondam petri ad tenendum, et laborandum, et pastenandum, et insitandum de rebus quod pars ipsius ecclesie abet in locum nucerie, ubi agella dicitur, qui sunt pecie due de arbusta, et ipsa halia pecia est abellanietum et castanietum uno teniente, quod ego in beneficium retineo a pars ipsius ecclesia sancti maximi, et est per ec finis et mensurie; una ex ipse pecie de terris cum arbustis a partibus orientis passi biginti quinque: a septemtrionis abet passi biginti unum: ab occidente passi triginta unum: a meridie passi sexaginta tres; ipsa halia pecia de terra cum arbusto a septemtrionis abet passi triginta duo: a parte occidentis passi sexaginta sex: a meridie passi triginta sex: ab orienti sunt passi sexaginta et de ex omni parte coniuntum est ad fine ipsius ecclesie; et ipsa pecia de terra qui est abellanietum, qui coniunta est cum ipso abellanietum est per ec mensurie: ab orienti abet passi quinquaginta duo: a septemtrionis passi biginti septem et medium passum: ab occidente passi quinquaginta: a meridie passi biginti duo et pedem unum et planta; ipsa halia pecia de terra cum castanietum per ec mensurie: ab occidente sunt passi centum triginta: a meridie sunt passi quadraginta quatuor modicum rebolbente passi octo, inde abiente per fine meridie passi quadraginta duo: ab orienti passi octuaginta octo: a septemtrionis passi triginta unum; inde descendente passi biginti unum et medium; rebolbente passi biginti octo; et iterum rebolbente passi decem et septem; et iterum abiente

passi triginta septem, et est de ex omni parte ista coniuntum ad fine ipsius ecclesie: tota omnis supradicta mensuria mensurata fuit ad passum qui singnatum est in columna marmorea de ecclesia sancti mathei de archiepiscopio salernitano. Ec bero rebus per supradicta mensuria inclitum illum ego ipsius iohanni per demandatione ipsius abbati tradidi in tali ordine, ut amodo et omni tempore ad sua et de suis eredibus sint potestatis rebus ipsa tenendum et dominandum, et fobee et omnis sue utilitatis iusta ratione ibidem facere, et ipsa arbusta per omnis annum illam potare, propaginare, scalciare, et, ubi meruerit, arbori et biti ibidem plantare, et, ubi meruerit, illum cludere et clusum illum abere, semper et per omnis annum illum laborare de super et de supter, sicut locus ipse meruerit, ut proficiant et non dispereant, et per omnis annum paread bonum laboratum, et ipso abellanietum per omnis annum illum studiare de suptu, sicut meruerit, et, ubi meruerit, abellane plantare, et, ubi meruerit, illum cludere, et ipso castanietum, quantum est ipso planu, illum pastenarent arbori et biti de bono bitineo; sic tamen, ut castanei qui modo ibidem sunt, non illis inde abscidere, set omni tempore illis salbi abere, et quantum est ipso plaiu, illum facere insitetum, et, ubi meruerit, illum cludere et clusum illum abere, et amodo ibidem residere et abitare: tantum per omnis annum per bindemie faciant scire me vel pars ipsius ecclesie, ut ibidem dirigamus missum nostrum, et ille et eius eredes ipsa harbusta amodo bindemiare, et omnis binum et poma quam inde exierit, totum illum ibique ad palmentum illis dibidere per medietatem: ego vel pars ipsius ecclesie tollamus illum medietatem, et illis medietatem, et ipsa sortione quod mihi vel ad pars ipsius ecclesie ebenerit de ipso binum, si boluerit ego vel pars ipsius ecclesie, illum portare ipso binum ad ipsi pariti, ubi abuerit pars ipsius ecclesie cellario, illis per omnis annum ipso binum quod est nostra medietatem, portare ad ipso cellario, et micterent illum in organea quod nos ei adsingnamus, et organea ipsa per omnis annum sia conciata bona, et sic ipsa sortione nostra de ipso binum ibidem mictere; et si ego vel pars ipsius ecclesie boluerimus ipsa nostra sortione de ipso binum ibidem reponere in ipsa rebus, demus nos ibidem eorum organea da binum, et illis adsingnare et dare mihi vel ad pars ipsius ecclesie ibidem coniuntum, ubi ille abitaberit, in ipsa rebus unum applictum de casa, et mictant ibidem ipsa organea et illam per omnis annum conciare et studiare, et sic ipsa sortione nostra de ipso binum ibidem mictere et salbum illum facere, usque dum illum inde tulerimus, asque degeneratione et ingne; et a quo binum exierit de ipso arbusto quod illis pastenare debuerit, medietatem illut mihi dare vel ad pars ipsius ecclesie, et medietatem illut sibi abere, castanee et insites et rubiole et abellane per tempore ille salbe facere, et ille colligere et seccare, et medietatem ille mihi vel ad pars ipsius ecclesie dare, et me-

dietatem ille sibi abere, et que in ipsa rebus seminaberit, darent inde mihi vel in pars ipsius ecclesie terraticum secundum consuetudine de ipso locum, missum nostrum quam ibidem direxerimus per ipse bindemie et per ipse aire et per aliis temporibus, pro recipiendum ipsa frudia, illis eum nutrire secundum illorum possibilitatem, et dare nobis palmentateca et airateca, sicut meruerit, et palmentum illis ibidem facere et abere; ad completim autem amodo decem anni abeant illum quod illis pastenare et insitare debet, arbustu et insitetum factum, et operatum, et cultatum, sicut de tantos annos locus ipse meruerit, ut bene paread factos, et ab inde in antea omni tempore illum laborare de super et de supter, sicut locus ipse meruerit, ut proficiant et non dispereant, et ipsa frudia mecum vel cum pars ipsius ecclesie dibidere per illa ratione, sicut superius legitur. de qua per bona combenientia pro pars predicte ecclesie guadia mihi ipse iohannes dedi et mediatores mihi posuit se ipsum et giczo filium stefani per apposita illorum pingnera legitima et inlegitima; et per ipsa guadia obligavit se et suos eredes, ut si taliter omnia suprascripta per supradicto ordine mihi vel ad pars ipsius ecclesie non adimpleberit et de suprascripta aliquit contradisserit, per ipsa guadia componere obligavit se et suos eredes ad pars iamdicte ecclesie biginti auri solidi constantini, quod scripsi ego iaquintus notarius: verumtamen memoramus et ipse abellane per omnis annum due sortis ego vel pars ipsius ecclesie ille tollamus secce, et illis tertiam, et ubi ipso binum de ipsa organea tulerimus, a presentis per omnes bices illis illam labare et studiare per supradicta guadia et obligata pena, quod subiunsi ego esdictus iaquintus notarius.

† Ego alderissi notarius me subscripsi

† Ego smaracdus notarius me subscripsi.

In fine chartae haec sequuntur verba:

Iohannes filius petri et giczo filius stefani de pariti de nucerie; ipso castanietum est latitudo passi centum et medium, et longitudo passi centum biginti sex et due parti.

DCCXCVI.

A. D. 1028.

† In nomine domini decimo anno principatus domni nostri guaimairi gloriosi principis, mense ianuarius, undecima indictione. Memoratorium factum a me petrus filio quondam ciceri, eo quod ante presentia ragemprandi iudici et alii subscripti idoneis hominibus coniun-

ctus sum cum iaquintus clericus germano meus et auria nepóte nostra, filia quondam ciceri, qui fuit germanum nostrum, et cum ipsa auria adesse ademari notarius advocator eius, propter ad dividendum inter nos terra cum casa favrita solarata de intus hanc salernitanam civitatem, que fuit ciceri genitori et abio nostro que commune abeo cum ipsum iaquintus clericus et cum ipsa auria, qui est per latitudo pedes decem et summisse unum, et per longitudo pedes biginti duo et summisse, qui da pars meridie coniuncta est ad muro et da pars septemtrionis coniuncta est ad anditum nostrum commune. Unde ipse iaquintus clericus dividit ipsa terra cum casa et fecit inde tres sortis; una in pars septemtrionis coniuncta ad ipso anditum, alia in pars meridie coniuncta ad ipso muro, tertia autem sorte fecit in medium inter ambo ipse sortis. Iste tres sortis.......... siant omni tempore ad equale mensuria, tantum omni tempore ambe ipse sortis, ipsa mediana et ipsa a pars septemtrionis deant........... a parte occidentis per latitudo in omni loco pedes duo et summisse, et per longitudo a completa ipsa sortione da meridie usque ipso anditum commune, qui est in parte septemtrionis, communiter amba ipsa andita inter nos homni tempore abendum a terra et usque ipso astracum. Et de super ipso astracum similiter fecit de ipsa casa alie tres sortis. Una in parte meridie coniuncta ad predicto muro, alia in medium, tertia vero in parte septemtrionis, et ista sorte a parte septemtrionis semper abead de ipso mineaneum tres pedes per latitudo et per longitudo, quantum ipso mineaneum coniunctum est ad ipsa sorte, et ipse tres sortis omni tempore ad equale mensuria siant, et quantum restad de ipso mineaneum in parte septemtrionis dimisimus illut pro anditum commune. Similiter et dimisit anditum a parte occidentis per ambo ipse sortis a completa ipsa sorte da meridie usque ipso anditum commune, quod per ipso mineaneum dimisit per latitudo alii duos pedes et summisse; amba ipsa andita per solarium et mineaneo commune siant inter nos omni tempore ascendendum et descendendum semper nos toti et nostris eredibus per ipsa scala, qui modo in ipso anditum posita est, et ipsa sortione a meridie abead superfluum vicem et pertinentia quod nos habemus in predicto muro, et, sicut diximus, ipso anditum siant a parte occidentis per ambo ipse sortionis a terra et usque ipso astracum, et per ipso astracum similiter alium talem anditum; et si necessum fuerit, ut sortis ipse in alium menbrum levate fuerit, alium talem anditum semper siant per ambo ipse sortis, que supra diximus, ab ipso anditum qui est a parte septemtrionis, et usque ipsa sortione qui est a parte meridie, omni tempore anditum ipsum inter nos et nostris eredibus communiter abeamus ad ingrediendum et regrediendum. Et semper aqua pluviale, que discurserit de tectum de ipsa sortione mediana, discurrant in parte occidentis, et ille qui ipsa sortione compreenserint, sem-

per ponant et abeant canale in ipsa parte occidentis, ubi discurrant aqua ipsa iusta ratione, canalem ipsum super ipso anditum in altum positum et per longitudo canalem ipsum usque ad predictum anditum qui est a parte septemtrionis, et ipsa aqua semper cecidant in ipso anditum a parte septemtrionis: tota supradicta mensuria mensurata fuit ad talem pedem manum omini, quantum brebem istum in capite latus es pedem unum [1]). Unde ego iamdictus petrus prius conpreensit ipsa sortione mediana, qualiter superius illam fecit esse una sorte, et ipsa auria una cum ipso advocatorem suum conpreensit ipsa sorte a parte septemtrionis, qualiter superius dicta est, et ipsius iaquinti clerici remansit ipsa sorte da meridie, qualiter superius dicta est, et qualiter sortis ipse conpreensimus, sic pars partium illas per partes inter nos tradidimus, cum omnia intro se abentibus et omnibus ad se pertinentiis, et cum vice de ipsa andita, ad securiter et firmiter amodo et semper pars partium nos et nostris eredibus illut abendum, dominandum, possidendum, et unusquisque de sua sorte faciendum exinde omnia quod voluerit. Tatnum, si de ipse sortis per legem perdiderimus, unus alterum inde inter nos restauremus; tantum ego iamdictus petrus potestatem abeam tollere de ipso mineaneum qui est a pars septemtrionis, ipsa scala et ipse tabole de ipso mineanum. Unde in eo hordine per vona combenientia guadia mihi ipse iaquintus clericus et ipsa auria una cum predicto suum advocatorem dederunt, et mediatorem mihi posuerunt maio congnato meus filius quondam petri, et ipse petrus fuit filius sellicti clerici; et per ipsa guadia per partes obligaverunt se et suis eredibus omni tempore permanendum in suprascripta divisione, et per nullis modis querant illas removere aut contrare; et si taliter in suprascripta divisione omni tempore firmiter illis et illorum eredibus non permanserint et de suprascripta aliquid contradixerint, aut si super sortis ipse malo hordine ipse presunserit, vel removere quesierint illa pars qui ibidem permanere noluerint, componere obligaverunt se et suis filiis et eredibus mihi meique eredibus quinquaginta auri solidos constantinos et in suprascripta divisione omni tempore firmiter permaneamus nos et nostris eredibus, et hunc brebem scripsi ego ademari notarius qui interfuit.

† Ego qui supra ragemprandus iudex

† Ego iohannes notarius me subscripsi

† Ego superius ademari notarius.

---

[1]) Mensura huius chartae constat triginta et quinque centimetris.

DCCXCVII.

A. D. 1028.

† In nomine domini, decimo anno principatus domni nostri guaimari filii domni guaimari gloriosus princeps, mense ianuarius, undecima indictione. Ante me ragemprandus iudex coniunti sunt petrus filius iaquinti de correiano et mulier nomine cara, que fuit uxore ipsius iaquinti et est matrinea ipsius petri, una cum ipsa cara esset amato filio suo et filio predicti iaquinti, et ipse petrus filius fuit sice anteriore uxore ipsius iaquinti, et per ipsi mater et filius ostensum est unum scriptum; et, dum illum relegere fecimus, continebad: in nomine domini anno tricesimo quarto principatus domni nostri guaimari, et quarto anno domni guaimari eius filii, gloriosi principibus, mense aprilis, quinta indictione. declaro ego iaquintus filius petri de correiano a mangna infirmitate esse deprensu, in lectulo meo iacente aduc recte loquente, cogitabi, ne subito die mortis mihi ebeniad, et rebus et causam meam iniudicatam relinquam, et palamfacio abere tres filii, unum nomine petrus que genuit in sicaita que fuit priore uxore mea, et ipsi alii qui sunt filii de ista uxore mea, que modo abeo nomine cara, unum de ex illi nomine amatulo et alium nomine risulo, similiter et abeo due filie de ista uxore mea nomine gemma et dibitia. In primis iudico et statuo, ut ipsa uxore mea tollant et abeant usumfructum super suum morgincap, de quantum per legem ei iudicare et relinquere potuero, in casis mee diebus bite sue residendum, et rebus mea frudiandum, et de ipso frudium faciendum omnia que boluerit; et si nubserint vel mortua fuerint, ipsum usumfructus perbeniant ad potestatem ad ipsa eredes meas, faciendum que boluerit; seu et palamfacio, quoniam ipsius petri filio meus dedit sortione de omnis mea hanimalia et de casa et de organea, postquam ei uxore dedi: ad ipse filie me iudico, ut dentur ipse tres filii mei vel eorum eredes ad ipsa filia mea, qui est infirma, si non maritaberit, diebus bite illius per omnis annum sex tertiaria de granum, et unum tertiario de legumen, et quatuor saume de binum mundum, et due de peziolum ad iusta sauma per bindemie et tractora conciata per annum, ubi illum reponant in casa, ubi abitaberint, per illis conciata et reposita, et dentur ei per annum pede de pingne bonum et quartariu de sale, et per omnes menses sauma de lingna, et de tertio in tertio annum dua pari de calzari, et dentur ei applictum de casa conciata, ubi abitare possant, et per tempore de generatione recipiant illam in casa mea intus anc cibitatem. Ipsa halia filia mea dentur ipsi filii mei, quando se maritaberit, caldara frexoria, catena, petine da linum; et relinquo ipsorum fi-

lie mee ana quinque solidi, et genca una, et uno asino abeant ipsi infantuli filii mei communiter cum ipse filie mee et uxore mea, et iudico pro mea hanima solidos sex quod relinquo ipsius uxori mee, et de ipsi solidi quod dare debent pro mea hanima, deant exinde ad ipsa filia mea infirma tari quatuor super ipso aliut, quod superius ei iudicabit, et relinquo ipsius case uxori mee solidos octo qui sunt propri eius, quod tulit de quarta sua, quod ei pertinuit da halio viro eius qui abuit ipse petrus filius meus, tollant ante sorte quarta qui fuit de genetrice eius. Ec omnia, sicut superius iudicabit, in manum illum commisit alexandri germani mei et ipsius care uxori mee, de qua ego superius dictus iaquintus obligo ipsa heredes meas, ut si aliquit de omnia, quod superius iudicabi et disposuit, aliquit exinde remobere aut contrare quesierint et, sicut dictum est, non adimpleberint, ad componendum siant obligati ipsa eredes meas componere ipsorum distributores meis, vel cui unc scriptum in manum paruerit, biginti auri solidi constantini, et, sicut superius legitur, firmiter permanerent; verumtamen memoramus, quoniam de ipso pretium ipsius care uxori mee datum inde abeo ad prode marie filia iohanni bocalupo de correianu tari quatuordecim, sicut ipso brebem continet, qui scriptum est per ademmari notarium, et per alium brebem datim exinde abeo disigi filio mari de ipso locum tari alii decem, scripto brebem ipsum per dauferi notarium, et duo alii brebri, quod illa prestabi de ipso pretium in suo nomine quod toti supradicti brebri fuerunt de ipso pretio suo, quod tulit de quarta sua de alio viro suo, et ipso pretium quod dare dixit ipsorum filie mee, sicut supra legitur, recolligant illut ipsi distributores mei, seu cui unc scriptum in manum paruerit, et deant illum ipsorum filie mee, faciendum que boluerint, et taliter scribere rogabimus te dauferius notarius, actum salerno. Ego mirandus notarius me subscripsi. Ego radeghisi notarius me subscripsi. Et cum fuit relectum supradictum scriptum, dixit ipse petrus falsum esset: ipsi mater et filio dixerunt beracem esset; unde inter eis iudicabit et utrisque illis guadiare fecit, ut ipse petrus parare sancta dei evbangelia, et ipsa mater et filio secundum legem ipsum scriptum adberarent, et ubi taliter illum adberaberint, tuc ipse petrus presens componat ipsorum mater et filio ipsi biginti solidi constantini, que ipso scriptum continet; unde ipsa mater et filio posuerunt mediatorem alexandro filio ciceri, et ipse petrus posuit ei mediatorem muscato filio predicti ciceri. Et pro parte ipsorum mater et filii scribere fecimus te iaquintus notarius.

† Ego qui supra ragemprandus iudex.

DCCXCVIII.

A. D. 1028.

† In nomine domini decimo anno principatus domni nostri guaimari gloriosus princeps filius domni guaimari, mense magius, undecima indictione. Ideoque ego iaquintus comes filius quondam gaidoni, sicut mihi congruum est, mea bona boluntate per anc cartulam ante subscripti nobilibus venumdedi adque ad semper abendum confirmabi tibi stefani filio quondam iohanni una pecia de terra mea bacua, quod abeo intus anc salernitanam cibitatem propinquo ecclesia sancti salbatori, quod mihi pertinentem est abere a pars alferada uxore mea, et est per ec finis et mensuria : a pars occidentis fine anditum incipiente da termite, quod ibidem fictum est, et aliquantum prebaricante ipso termite in parte septemtrionis usque alium anditum, qui est suptus ipsa ecclesia, et est secus ipso anditum da pars occidentis pedes decem et nobem et summisse et uncie tres : a meridie fine mea, inde sunt pedes biginti quinque et summisse: ab orientis sunt pedes decem et nobem minus uncie due : a septemtrionis fine ipso anditum qui suptus ipsa ecclesia ducit, inde sunt pedes biginti quinque et summisse : tota supradicta mensuria mensurata fuit ad talem pedem manum homini, quantum ista cartula in capite lata est pedem unum [1]). Ec bero terra per supradicte finis et mensurie inclita illam tibi iamdicto stefani benumdedit, ad securiter et firmiter amodo et semper tu iamdictus stefanus et tuos eredes inclita supradicta mea bindictio abendi, possidendi, dominandi, omnia exinde faciendi quod bolueritis, asque omni mea vel de meis eredibus contrarietatem vel requisitionem; unde pro confirmandam et stabiliscendam vobis anc mea bindictio, nuc a presentis recepi a te iamdicto stefano emtore meum statutum pretium, i sunt auri solidi de tari boni numerum biginti quinque ana quatuor tari boni per solidum in omnis deliberatione, sicut inter nos combenit. de qua per bona combenientia ego supradictus iaquintus guadia tibi iamdicto stefani dedi, et mediatorem tibi posuit petrus comes nepotem meum filius quondam areghisi; et per ipsa guadia obligo me et meos eredes amodo et semper antistandum et defensandum tibi tuique eredibus inclita supradicta mea bindictio cum bice de ipsa handita usque in bia publica a pars ipsius uxori mee et da omnes omines omnique partibus; quando autem tu et

---

[1]) Mensura huius chartae constat triginta et tribus centimetris.

tuis eredibus de supradicta mea bindictione per vos ipsis bolueritis essef autorem et defensore, potestatem abeatis vice nostra, cum ista cartula et cum quale alia ratione que inde abere potueritis, in omnibus inde causare et finem facere, qualiter bolueritis; nam, quando me et meos eredes inde quesieritis exinde abere auctorem et defensore, ego autem et meos eredes illum vobis defensemus, sicut superius legitur; et si taliter omnia suprascripta tibi tuique eredibus vobis non adimpleberimus et aliquit de quantum superius legitur, remobere aut contrare quesierimus, aut si quodcumque caustationes inde vobis preposuerimus, per ipsa guadia per bona combenientia componere obligo me et meos eredes tibi iamdicto stefani tuique eredibus quinquaginta auri solidos constantinos et omnia suprascripta vobis adimpleamus, et questio et causatio nostra sint exinde tacita et bacua. verumtamen memoramus et ab ipsa pars meridie que posuit fine mea, tantum ibidem mihi remansit da facie de parietem de casa de eredes adelferi et usque in supradicta bindictione in omni locum pedes tres ad supradictum pedem, et da ipsi tres pedes in super illum vobis benumdedi usque ipso anditum, qui est suptus ipsa ecclesia per supradicta guadia et obligata pena, et da isti tres pedes, sicut dictum est, in super in pars septemtrionis usque ad ipso anditum qui est suptus ipsa ecclesia tibi iamdicto stefani illum benumdedi per supradicta mensuria, qualiter superius legitur, per supradicta guadia et obbligata pena, et ut cartula ista in aliis modis non siant trasmutata, due per uno tinore inde scripte sunt, ista quod tibi iamdicto stefani inde emisit, et alia tale inde retineo ad mea potestatem, et taliter scribere rogabimus te iaquintus notarius, actum salerno.

† Ego grimoalt

† Ego Petrus.

DCCXCIX.

A. D. 1028.

† In nomine domini decimo anno principatus domni nostri guaimarii filii domni guaimarii, glorioso princeps, mense agustus, undecima indictione. Memoratorium factu a me ursu, qui modo sum residentem in rebus imetanci comiti filii quondam imetanci, quod abet in locum uliaria, et filio quondam arechisi, eo quod ante subscripti idoneis hominibus tradidit mihi ipse predictus imetancus comes alia rebus sua in predictum locum uliaria finibus salernitane, ubi iam abet pastenatum arbores et vites, et est illut quod mihi

tradidit infra hec finis et mensuras : in capite de via qui discernit a curte maiore illius, ubi nuc residentem sum , inde passi triginta quadtuor : a pars occidentis fine sua , inde passi centum biginti sex : a pars orientis per ipso ballone sunt passi centum biginti sex : a parte meridie passi quinquaginta duo; alia pecia ibique coniunta a parte occidentis inde passi biginti : a parte meridie passi biginti octo : ab oriente passi decem et octo : a septemtrionis passi biginti quadtuor ex omni parte fine alia rebus sua, indeque totum mensuratum ad iusto passum hominum, ut amodo et semper ego et meis eredibus totum illut nostre potestatis teneamus et dominemus, et omnis nostre utilitatis iusta ratione ibi faciamus , et intus ipsa rebus alipergum faciamus , et ibidem resideamus nos , seu hominem quod ibidem ad residendum vel ad laborandum mittere boluerimus , et totum illut pastenemus arbores et vites de bono vitineo, sicut et quomodo meruerit, et salicetum pastenemus per ipsu ballone et poma , ubi meruerit , infra illut pastenemus, et unde meruerit, amodo illut cludamus , et semper illut clusum abeamus , et totum illut cludamus , ut ad conpleti duodecim anni, ut amodo se conpleant, abeamus illut totum surtum et operatum et cultatum , sicut de tantos annos et locus ipse meruerit , ut bonum pareat surtum , et operatum et cultatum, et in antea per omnis annum apto tempore illut potemus et propaginemus , et sic illut laboremus totum de super et de suptus , sicut meruerit , ut bonum pareat laboratum et cultatum et, ubi meruerit, clusu; et amodo et semper per omnis annum per tempore de vindemie faciamus illum scire,. ut ibi beniant aut dirigant missum suum, et nos tota ipsa vindemia apto tempore vindemiemus et ad palmentum procuremus ibique, ubi nos avitamus; et quantum vinum inde exierit, per medietatem illud ibique dividamus: illorum demus illut medietatem, et nobis illut abeamus medietatem; poma qui ibi abuerint, per quicquit frugium per tempore illut colligamus, et medietatem illut eis demus, et medietatem illut nobis abeamus, ita ut de totum cura et vigilatione abeamus et salbum illut faciamus, et dividiamus ipsa frugia, ut predictum est; subtus ipsa rebus aremus per tempore et seminemus per omnis annum apto tempore, quale semente meruerit, et studiemus ipsi labori, sicut meruerit, et procuremus ibique ad area et faciamus ipsum comes vel eius eredes scire, ut ibi beniant aut dirigant missum suum, et nos toti labori ipsi tritulemus apto tempore et ipso victum conciemus, sicut meruerit, et quantum victum inde exierit, in tertia partem illut dividamus: ad illis vel ad illorum missum demus inde ibique inclita tertiam parte, et nobis inde abeamus inclite due sortis, faciendum quod boluerimus; illis sive missum illorum donec per annum suo tempore pro ipsa frugia recipiendum ibidem steterint , nos eos notriamus secundum nostra possivilitate et palmentateca per annum eis demus , sicut est consuetudo, hita et adsingent nobis organea da vinum ibique, et nos per annum, quando

meruerit, organea ipsa conciemus et studiemus bona, sicut meruerit, et reponamus intus ipsa casa vel reditum, ubi nos avitamus, intus ipsa rebus que diximus, et ipsa sortione illorum de ipso vinum ibi mittamus et salbum illut faciamus per omnis annum, donec illut inde tulerit absque degeneratione et ingne. De qua per convenientia guadia mihi ipse imetancus comes dedit et mediatorem mihi posuit iaquintus filius quondam iohanni; et per ipsa guadia *etc. Statuta mulcta triginta auri solidorum Constantini.* Et hunc brebem scripsi ego ademari notarius.

† Ego ademari notarius me subscripsi

† Ego iohannes notarius me subscripsi.

DCCC.

A. D. 1028.

† In nomine domini undecimo anno principatus domni nostri guaimari filii quondam domni guaimari gloriosi principibus, mense octuber, duodecima indictione. Memoratorium factum a me domnus musandus venerabilis abbas monasterii sancte sofie que sita est intus ec cibes salerno, una cum petrus advocator ipsius monasterii tradidit ego iohanni filio mauri de nucerie duobus pecie de terra cum arbustis de locum lanzara et alastatua dicitur que est intus curte maiore ipsius monasterii, et est illut unde ego ipsius iohanni tradidit quod pertinet ipsius iamdicti monasterii a quondam guaiferi filio guaiferi, qui ipso monasterio construxit per as fines et mensuras; ab occidente fine flubio qui dicitur saltera, qui per ipsa curte ipsius monasterii descendit et inde abet alveo ipsum flumen latitudo passi quinquaginta. Et a pars meridie fine ipsius monasterii, et inde sunt longitudo passi centum octo: de super capite qui est in pars orientis, fine via puplica maiore, et inde abet per ipsa via latitudo passi ipsa curte triginta sex minus gubito unum, et a sebtemtrionis similiter fine ipsius monasterii, et inde sunt longitudo usque ipso flubio passi centum duodecim. Alia ipsa pecia ibique coniuncta est in quo ipso monasterio cellario abet, et qui de ex omni parte fine ipsius monasterii intus ipsa curte maiore est per ec finis et mensurie: a sebtemtrionis fine via ipsius monasterii qui per ipsa curte descendit, et inde sunt longitudo passi sexaginta unum et medium, et ab occidente similiter fine ipsius monasterii, inde abet passi triginta sebtem. Et a pars meridie per eadem fine ipsius monasterii, sunt inde passi triginta unum. Et ab oriente fine ipso flubio qui intus per ipsa curte de-

scendit ipsius monasterii, et inde sunt passi sexaginta, totum ad iusto passum omini est mensuratum. De ec vero ambe supradicte pecie pertinentem ipsius monasterii cum omnia intro se abentibus et suis pertinentiis ego ipsius supradicto iohanni ad tenendum et lavorandum tradidit, In oc ordinem, ut amodo et semper tote et inclite supradictum est, ipsa tradictio ad sua et de suis eredibus sint potestate illut tenendum et lavorandum, et fobee et omnis sue utilitatis iusta rationem ille ibidem faciant. Et amodo et semper ibidem residere et abitare deveant, et illut cludant et clusum abeant, et tota supradicta est tradictio, que est terra cum arbustis vitatis per omnis annum abto tempore de super et de subtus illut lavorarent et operarent et cultarent vonum, et, ubi meruerit, arbores et vites ibidem plantarent, et propaginarent, et studiarent, et surgant illut, sicut meruerit vonum esse arbustum in ipso locum, ut per omnis annum perfectum pareat operatum et cultatum de super et de subter tota ipsa tradictio, quatenus annualiter proficiat et non dispereat et salbum illut faciant, sicut meruerit et iustum fuerit. Et per omnis annum per vindemie per abto tempore faciant me scire vel successores meos, ut ibidem dirigamus missum nostrum, et ille et eius eredes adiubarent ad conciandum organea da vinum, quod pars ipsius monasterii abet ad cellario nostro ibique in ipsa curte, et conciarent et studiarent vonum, sicut meruerit organeum ipsum, ubi ipsa medietate ipsius monasterii de ipsum vinum, quod ad ipsum evenerit, missum nostrum midtere debuerint et ordinarent ipso horganeum in ipsum cellario, sicut meruerit. Et ille et suos eredes per omnis annum bindemiarent tota supradicta est tradictio. Et pomam si abuerit, illa colligant. Et de omnis vinum et ipsa pomam exinde annualiter inclita medietate per omnis annum inde deant ad ipsum missum nostrum. Et reliqua ipsa medietate inde illis sivi abeant. Et ipsa medietate de ipso vinum predictum est ipsius monasterii per omnis annum, quod ab ipso missum nostrum evenerit, cum suo expendio illut portarent ad ipsum cellario ipsius monasterii et midtere illut in ipso horganeum quod illut conciaberint, ad faciendum pars predicti monasterii quod voluerint. Et de quod annualiter amodo et semper in predicta tradictione seminaberint, deant inde terraticum ad ipso missum ibique in ipsa rebus, secundum consuetudinem de ipso locum; et usque dum annualiter ipso missum pro ipsa vindemia ibi steterit, illut nutririent, sicut iustum fuerit secundum suam possivilitatem. Et per omnis annum palmentatica deant ad ipsum missum nostrum secundum consuetudinem de ipso locum. Unde in eo hordine per vona convenientia guadia nobis ipse iohannes dedit, et mediatorem nobis posuit iohannes filius venerardi abitatorem de ipso locum nucerie, ubi dicitur turricle; et per ipsa guadia obligavit se et suis filiis et eredes: preter, quale tempore ipsa tradictio in predictum ordinem illut tenere et lavorare non voluerint, et sic inde ad pars predicti monasterii adin-

plere, sicut supradictum est, tunc ille et eius eredes tota et inclita supradicta tradictio in iamdictum ordinem lavorata, et operata, et cultata, et clusa remidtant ad potestate predicti monasterii, ad faciendum exinde quod voluerimus. Et liceat illis inde exire cum omnis sua causa movilia et cum redita, quod ibidem abuerint. Quod si aliquit, de quod superius legitur, quesierint remobere aud contrare, tunc per ipsa guadia componere obligavit se et suis eredibus nobis vel ad nostris successoribus viginti auri solidos constantinos. Et unc brebem scripsi ego petrus clericus et notarius qui interfui.

† Ego ademari notarius me subscripsi

† Ego iohannes notarius me subscripsi.

DCCCI.

A. D. 1028.

† In nomine domini undecimo anno principatus domni nostri guaimari filio domni guaimari, gloriosi principibus, mense octuber, duodecima indictione. Memoratorium factum a me domnus musandus venerandus abbas monasterii sancte sofie, qui situm est intus ec cives salerno una cum petrus advocator ipsius monasterii per convenientia tradidit ego constantini grecum, filio kalaiuri presbiteri abitatore et commanente de nuceria, de una pecia de terra cum arbustis de locum campu-arbustum dicitur, et est illut unde ego ipsius constantini tradidit quod pertinet ipsius nostri monasterii a . . . . guaiferi qui ipso monasterio construxit per as fines et mensuras: a pars orientis fine . . . . . et inde abet per ipsa via longitudo passi sebtuaginta. Et a meridie fine ipsius monasterii nostri, et inde abet per latitudo passi quadraginta quadtuor. Et a pars occidentis similiter fine supradicti nostri monasterii, et inde sunt longitudo passi alii sebtuaginta. Et a sebtemtrionis fine iamdicti nostri monasterii, et inde sunt usque ipsa via priora fines per latitudo passi quadraginta quadtuor. Totum ad iusto passum omini est mensuratum. De ec vero predicta pecia de terra, quantum supradictum est, quod pertinet ipsius monasterii, sicut dictum est, illut ego ipsius constantini tradidit. In oc hordine, ut amodo et semper tota et inclita supradicta tradictio ad sua et de suis eredibus sint potestate tenendum et dominandum, et fovee et sue utilitatis iusta rationem ibidem faciant, et amodo et semper per circoitum illut cludant et semper illut clusum omni tempore abeant. Et tota ipsa tradictio, que est terra cum arbustis vitatis, per omnis annum abto tempore de super et de subtus illut lavorarent et operarent et cultarent vonum. Et, ubi meruerit, arbores et vites

ibidem illut plantarent, et propaginarent, et studiarent, et surgerent illut, sicut meruerit vonum esse arbustum in ipso locum, ut per omnis annum perfectum pareat operatum et cultatum de super et de subtus tota ipsa tradictio, quatenus annualiter proficiat et non dispereat; et salbum illut nobis faciant, sicut meruerit et iustum fuerit. Et per omnis annum per vindemie per abto tempore faciant ille et suis eredibus me scire vel successores meos, ut ibidem dirigamus missum nostrum. Et ille et suis eredibus adiubarent ad conciandum organea da vinum, quod pars ipsius nostri monasterii abemus ad cellario nostro, quod abemus in ipso locum nucerie ad ipsa curte maiore alastatua dicitur. Et conciarent et studiarent vonum, sicut meruerit, organeum ipsum ubi ipsa medietate de ipso vinum nostrum quod ab ipsum ad ipsum missum nostrum benerit, midtere illut debuerint. Et ordinarent ipso horganeum in ipsum cellarium nostrum, sicut meruerit, et ille et suis eredibus per omnis annum illut vindemiarent tota supradicta tradictio. Et pomam si abuerit, illa colligant, et per omnis annum de omnis vinum et pomam exinde annualiter inclita medietate per omnis annum inde deant ad ipsum missum nostrum, et reliqua medietate inde illis sibi abeant. Et ipsa medietate de ipso vinum predicti nostri monasterii, que ab illis ad ipsum missum nostrum benerit, per omnis annum cum suo expendio illut portarent ad ipsum cellarium ipsius nostri monasterii et midtant illut in ipso horganeum, quod illut conciaberint, ad faciendum exinde pars predicti nostri monasterii quod voluerimus. Et de quod annualiter amodo et semper in predicta tradictione illut seminaberint, deant inde terraticum ad ipsum missum nostrum ibique in ipsa rebus secundum consuetudinem de ipso locum. Et usque dum annualiter ipso missum nostrum pro ipsa vindemia ibi steterit, illut autem nutrirent, sicut iustum fuerit secumdum suam possivilitatem. Et per omnis annum palmentatica had ipso missum nostrum deant secumdum consuetudinem de ipso locum. Unde in eo hordine per convenientia guadia mihi supradictus constantinus grecus dedit, et mediatorem mihi posuit iohannes filius quondam verenardi abitatorem de ipso locum nucerie et dicitur turricle; et per ipsa guadia obligavit se ipse constantinus suis filiis et eredes: preter, quale tempore ipsa tradictio in predicto ordine tenere et lavorare non voluerint, et sic inde ad pars predicti nostri monasterii adimplere, sicut supradictum est, tunc ille et suis eredibus tota et inclita supradicta tradictio in iamdicto ordine lavorata, et operata, et cultata, et per circoitum clusa remidtant ad nostra potestate predicti nostri monasterii, ad faciendum quod voluerimus, et illis liceat inde exire cum omnis sua causa movilia. Quod si *etc. Statuta mulcta viginti auri solidorum constantinianorum*. Et unc brebem scripsi ego petrus clericus qui interfui.

† Ego petrus notarius me subscripsi.

DCCCII.

A. D. 1028.

† In nomine domini undecimo anno principatus domni nostri guaimari filio domni guaimari, gloriosi principibus, mense octuber, duodecima indictione. Memoratorium factum a me domnus musandus venerandus abbas monasterii sancte sofie, qui situm est intus ec cibes salerno, Eo quod ante subscripti testes per convenientia, una mecum adesset petrus advocator ipsius monasterii tradidit, ego rainaldi filio quondam iohanni, et maraldi, et maioni germani filii quondam stephani de nuceria, de una pecia de terra cum arbustis de locum lenzara in capite de curte maiore ipsius monasterii propinquo casa illorum, et est illut unde ego ipsorum tradidit quod pertinet ipsius monasterii a quondam guaiferi filio guaiferi, qui ipso monasterio construxit per as fines et mensuras: ab oriente fine de ipsa curte maiore ipsius monasterii, et inde abet latitudo passi triginta sex. Et a pars sebtemtrionis fine ipsius monasterii, et inde abet passi quadraginta unum et medium. Revolventem per eadem fine ipsius monasteri in pars meridie, et inde abet per ipsa revolta passi sebtem. Et iterum revolventem in pars occidentis similiter fine predicti monasterii, et inde sunt longitudo passi sexaginta quadtuor. Et a pars occidentis fine flubio, unde aqua per tempore decurrit, et inde abet per latitudo passi tridecim et palmum uno. Et a meridie fine ipsius monasterii, et inde sunt longitudo passi sexaginta sebtem et gubita tria, et ab inde revolventem in ipsa pars meridie per eadem fine ipsius monasterii nostri, et inde sunt per ipsa revolta passi decem et octo minus uno gubito. Et iterum ab inde revolventem in pars orientis similiter per eadem fine ipsius monasterii, et inde sunt usque ipsa priora fines passi triginta duo, totum ad iusto passum omini est mensuratum. Ec vero de supradicta pecia de terra, quod pertinet ipsius monasteri per supradicte finis et mensurie, sicut dictum est, illut ego ipsorum rainaldi et maraldi et maioni tradidit. In oc ordinem, ut amodo et semper tota et inclita supradicta tradictio ad illorum et de suis eredibus sint potestatis tenendum et dominandum, et fobee et omnis sue utilitatis iusta rationem illis ibidem faciant, et tota supradicta tradictio, que est terra cum arbustis vitatis, per omnis annum abto tempore de super et de subtus illis lavorarent et operarent et cultarent vonum, et ubi meruerit, arbores et vites ibidem plantarent, et pastenarent, et propaginarent, et studiarent et surgant illut, sicut meruerit, vonum esse arbustum in ipso locum, ut per omnis annum perfectum pareat operatum et cultatum de super et de subtus tota ipsa tradictio,

quatenus annualiter proficiat et non dispereant, et salbum illis nobis faciant, sicut meruerit et iustum fuerit, et da ipse revolte in subtus usque ipso predicto flubio, quod supradiximus, illis cludant et clusum illis abeant omni tempore; et per omnis annum per vindemie per abto tempore faciant illis et illorum eredibus me scire vel successores meos, ut ibidem dirigamus missum nostrum, et illis et illorum eredibus adiubarent ad conciandum organea da vinum, quod pars ipsius monasterii nostri abet ad cellario nostro quod abemus in ipsa curte maiore, et conciarent et studiarent vonum, sicut meruerit, organeum in ipsum cellarium, sicut meruerit, et illis vel illorum eredibus per omnis annum illis vindemiarent tota ipsa tradictio, et pomam si abuerit, illam colligant, et de omnis vinum et pomam exinde annualiter inclita medietate per omnis annum inde deant ad ipsum missum nostrum, et reliqua medietate inde illis abeant, et ipsa medietate de ipso vinum predicti nostri monasterii, que ab illis ad ipsum missum nostrum benerit, per omnis annum cum suo expendium illut portarent ad ipsum cellarium nostri monasterii et midtant illis in ipso horganeum, quod illis conciaberint, ad faciendum exinde pars predicti nostri monasterii quod voluerint; et de quod annualiter amodo et semper in predicta traditione seminaberint, deant inde terraticum ad ipsum missum nostrum ibique in ipsa rebus secundum consuetudinem de ipso locum; et usque dum annualiter ipso missum per ipsa vindemia ibidem steterit, illis autem nutrirent, sicut iustum fuerit secundum suam possivilitatem, et per omnis annum palmentatica ad ipso missum nostrum deant secundum consuetudinem de ipso locum. unde in eo hordine per convenientia guadia nobis ipsi rainaldi et maraldi et maioni dederunt, et mediatorem nobis posuerunt iohannes filius quondam venerardi de locum nucerie; et per ipsa guadia obligaverunt se et suis eredibus. preter quale tempore ipsa tradictio in predicto ordine illis tenere et lavorare non voluerint et sic inde in pars predicti nostri monasterii illis adinplere, sicut supradictum est, tunc illis et suis eredibus tota et inclita supradicta tradictio in iamdicto ordine lavorata et operata et cultata et da ipse revolte in subto in pars occidentis clusa remidtant ad potestate nostri monasterii, ad faciendum exinde quod voluerimus, et liceat illis inde exire cum omnis illorum causa movilia. quod si etc. *Statuta mulcta viginti auri solidorum Constantini.* verumtamen et oc recordamus, quia supradicta tradictio quod ego illorum tradidit ad tenendum et lavorandum, ipse rainaldo teneret medietatem, et ipsi germani similiter reliqua medietate omni tempore per supradicta guadia et obligata penam. et unc brebem scripsi ego petrus clericus et notarius qui interfui.

† Ego iohannes notarius me subscripsi

† Ego ademari notarius me subscripsi.

DCCCIII.

A. D. 1028.

† In nomine domini undecimo anno principatus domni nostri guaimari filio domni guaimari, gloriosi principibus, mense octuber, duodecima indictione. Memoratorium factum a me domnus musandus venerandus abbas monasterii sancte sofie, qui situm est intus ec cives salerno huna cum petrus advocator ipsius monasterii, Eo quod ante subscripti testes per convenientia tradidit ego leoni de nuceria filio quondam stephani de duobus pecie de terra cum arbustis; una pecia intus curte maiore ipsius monasterii, et alia pecia in locum flamminu dicitur, et est illut unde ego ipsius leoni tradidit, quod pertinet ipsius monasterii a quondam guaiferi filio guaiferi, qui ipso monasterio construxit; ipsa pecia de ipsa curte maiore, ubi alastatua dicitur, per as fines et mensuras: ab oriente fine ipsius monasterii nostri quod retinet iohannes et urso germani filii ursi ab ipso nostro monasterio, et inde sunt per longitudo passi nonaginta unum et palmi tres; et a sebtemtrionis similiter fine ipsius monasterii nostri, et inde sunt usque ipso flubio latitudo passi sidecim; et ab occidente similiter fine supradicti nostri monasterii, et inde abet per ipso albeo de ipso flubio per longitudo passi octuaginta; et a pars meridie similiter fine predicti nostri monasterio, et inde sunt passi viginti quadtuor. Et ipsa supradicta pecia cum arbustis de predictum locum flamminum per finis et mensuras: ab occidente fine ipso flubio, et inde sunt passi triginta unum; et a pars meridie fine iamdicti nostri monasterii, et inde sunt passi quinquaginta. Revolventem in pars orientis sunt inde per ipsa revolta passi triginta nobem. Et abinde revolventem in pars septemtrionis et inde sunt per ipsa revolta passi sidecim minus gubito uno. Et iterum abinde revolventem in pars orientis et inde sunt longitudo passi quinquaginta tres et gubito uno et uno palmum, et abinde revolventem in pars meridie sunt inde passi sidecim minus uno gubito. Et iterum revolventem in pars orientis et inde sunt passi decem et sebtem. Et abinde revolventem in pars sebtemtrionis et inde sunt per longitudo passi quinquaginta quinque et gubito uno. De iste suprascripte revolte sunt per omnes revolte fine supradicti nostri monasterii. Et a sebtemtrionis fine similiter nostri superii monasterii, et inde sunt per longitudo passi centum decem et octo. Et iterum per eadem fine ipsius nostri monasterii revolventem in ipsa eadem pars sebtemtrionis, et inde sunt passi triginta uno et gubito. Et iterum revolventem in pars occidentis et inde sunt longitudo usque ipso flubio passi viginti sex, totum mensuratum ad iusto pas-

sum omini. Ec vero de ambe supradicte pecie, quod pertinet ipsius nostri monasterii, sicut dictum est, ego qui supra abbas ipsius leoni tradidit. In oc ordine, ut amodo et semper tote et inclite ipse tradictiones ad sua et de suis eredibus sint potestate illut tenendum et dominandum, et fovee et sue utilitatis iusta rationem ibidem faciant. Et tote ipse tradictiones, que est terra cum arbustis vitatis, per omnis annum abto tempore de super et de subtus illut lavorarent et operarent, et illut cultarent vonum. Et ubi meruerit, arbores et vites ibidem plantarent, et propaginarent, et surgerent, et studiarent illut, sicut meruerit, vonum esse arbustum per ipsis locis, ut per omnis annum perfectum pareat operata et cultata et surta de super et de subtus tote ipse tradictiones, quatenus annualiter proficiat et non dispereant, et salbum illut nobis faciant, sicut meruerit et iustum fuerit. Et per omnis annum per vindemie tempore per abto tempore faciant ille et suis eredibus me qui supra abbas vel successores meos scire, ut ibidem dirigamus missum nostrum, et ille vel suis eredibus adiubarent ad conciandum organea da vinum, quod pars ipsius ecclesie nostri monasterii abet ad cellarium nostrum, quod ibidem abemus in ipsa nostra curte maiore, et conciarent et illut studiarent vonum, sicut meruerit, organeum ipsum, ubi ipsa nostra medietate de ipso vinum, quod ab illut ad ipsum missum nostrum venerit, midtere debuerint, et illut ordinarent ipso horganeum in ipsum nostrum cellarium, sicut meruerit, et amodo et omni tempore in ipsa iamdicta pecia de ipsa curte maiore ibidem ille et suis eredibus residere et abitare deveant omni tempore. Et ubi meruerit cludere de ipsa iamdicta pecia, illut cludant et clusum illis abeant omni tempore. Et ille et suis eredibus per omnis annum abto tempore illut vindemiarent tote ipse ambe supradicte tradictiones. Et pomam si abuerit, illa colligant. Et de omnis vinum et pomam exinde annualiter inclita medietate per omnis annum inde deant ad ipsum missum nostrum, et reliqua ipsa alia medietate illis sivi abeant, et ipsa medietate de ipso vinum predicti nostri monasterii, que ab illis ad ipsum missum nostrum venerit, per omnis annum cum suo expendio illut atducere ad ipsum cellarium ipsius nostri monasterii, et midtant illut in ipso horganeum quod illis conciaberint, ad faciendum exinde pars predicti nostri monasterii quod voluerimus. Et de quod annualiter amodo et semper in ipse predicte tradictiones illis seminaberint, deant inde illis terraticum ad ipso missum nostrum ibique in ipsa rebus secundum consuetudinem de ipso locum. Et usque dum annualiter ipso missum nostrum pro ipsa vindemia ibidem steterit, illis autem nutrirent, sicut iustum fuerit secundum suam possivilitatem. Et per omnis annum palmentatica illis ad ipsum missum nostrum deant secundum consuetudinem de ipso locum. Unde in eo hordine per convenientia guadia nobis ipse supradictus leo dedit et mediatorem nobis posuit mirandus filius quondam venerardi abi-

tatorem de locum nucerie, et ubi dicitur turricle. Et per ipsa guadia obligavit se et suis eredibus. Preter, quale tempore ipse tradictiones in predicto ordine tenere et lavorare non voluerint et sic inde ad pars predicti nostri monasterii adimplere illis, sicut supradictum est, tunc ille et suis eredibus tote et inclite ipse ambe supradicte tradictiones in iamdicto ordine lavorate et cultate, et ubi ille resideant, ubi meruerit, clusa remidtant ad potestate predicti nostri monasterii, ad faciendum exinde quod voluerimus, et illis liceat inde exire cum omnis illorum causa movilia et cum redita, quod illis ibidem abuerit. Quod si *etc.* *Statuta mulcta viginti auri solidorum Constantini.* Et unc brebem scripsi ego petrus clericus et notarius qui interfui.

† Ego iohannes notarius me subscripsi

† Ego ademari notarius me subscripsi.

DCCIV.

A. D. 1028.

† In nomine domini undecimo anno principatus domni nostri Guaimari filii domni guaimari, gloriosis principibus, mense nobember, duodecima indictione. Memoratorium factum a me mosandus domini gratia abbas monasterii sancte sofie, qui situm est intus ec cibes salerno, eo quod ante subscripti testes, una mecum exet petrus adbocator ipsius monasterii, per conbenientia tradidi iaquinti filio nanningni de nucerie de una pecia de terra cum arbustis de ipso locum nucerie propinquo curte maiore ipsius monasterii, et est illut unde hego ei tradidi, quod pertinet ipsius monasterii ad quodam guaiferi filio guaiferi qui ipsum monasterium construssit per as fines et mensuras: a pars occidentis fine rebus ipsius monasterii , inde sunt passi decem et octo et gubita tria : a meridie similiter fine rebus ipsius monasterii , et inde sunt per longitudo passi octuaginta quadtuor: de super capite quod est in pars orientis, fine flubio qui dicitur salagra , et inde sunt per latitudo passi sidecim: a septemtrionis similiter fine rebus predicti monasterii, et inde sunt passi octuaginta et gubitum unum ad iusto passum omini mensuratum; de totum, quantum supradictum est, quod pertinet ipsius monasterii ab intro supradicte fines et mensuras , sicut dictum est , ego ipsius iaquinti tradidi In oc ordine , ut amodo et semper tota et inclita supradicta tradictione ad sua et de suis eredibus sit potestatem tenendum et dominandum ,

et fobee het sue utilitatis iusta ratione ibidem faciendum. Et tota supradicta tradictione, qui est terra cum arbustis vitatis, per omnis annum acto tempore de super et de subtus illut laborent, et operent, et cultent bonum, et ubi meruerit, arbores et vites ibi plantent, et propaginent, et studient, et surgant, sicut meruerit bonum exet arbustum in ipso locum, ut per omnis annum perfectum pareat operatum de super et de suptus tota ipsa tradictio, quatenus annualiter proficiat et non dispereat, et salbum illut faciat, sicut meruerit et iustum fuerit. Et per omnis annum per vindemie per acto tempore faciant scire me vel successores meos, ut ibidem dirigamus missum nostrum, et ille suisque eredibus adiubent ad conciandum organea, quod pars ipsius monasterii abet ad cellarium nostrum, quod abet in ipsa curte maiore, het concient et studient bona, sicut meruerit; organea ipsa, ubi ipsa medietate de ipso vinum, quod ab illum ad ipsum missum nostrum ebenerit, mittere debuerint, et ordinent ipsa organea in ipsum cellarium, sicut meruerit, et ille het suos eredes per omnis annum bindemient tota ipsa tradictio, et poma, si ibi abuerit, exinde colligant, et de omnis vinum et poma exinde annualiter inclita medietate per omnis annum inde deant ad ipso nostrum missum, et reliqua medietate inde sivi abeant, et ipsa medietate de ipso vinum predicti monasterii, que ad ipsum nostrum missum ab illum benerit, per omnis annum cum suo espendio illut portent ad ipsum cellarium ipsius monasterii et mittant illut in ipsa horganea quod illis conciaberint, et faciamus inde quod boluerimus ego et successores meos; et de quo annualiter amodo et semper in predicta tradictione seminaberint, deant inde terraticum ad ipso missum nostrum ibique in ipsa rebus secundum consuetudinem de ipso locum; et usque dum annualiter ipso missum pro ipsa vindemia ibi steterit, illis eum nutriant, sicut iustum fuerit secundum suam possivilitatem, et per omnis annum palmentatica ad ipso nostrum missum deant secundum consuetudinem de ipso locum, et ego et successores meos amodo et semper per supradicta tradictione cum bice de via sua ipsius iaquinti et ad illius eredes defensemus da omnes omines omnique partibus. Preter, quale tempore ipsa tradictio in predicto ordine tenere het laborare non boluerint, et sic inde in pars predicti monasteri adinplere, sicut supradictum est, tunc licead illum et suis eredibus tota et inclita supradicta tradictio in iamdicto ordine laborata, et operata et cultata remittant ad potestatem supradicti monasterii, ad faciendum exinde quod boluerint, et licead illis inde exire cum omnis illorum causa mobilia. Unde in eo hordine per conbenientia guadia michi ipse iaquintus dedit, et mediatorem michi posuit iohannes filius quondam berenardi de ipso locum nuceria; et per ipsa guadia obligavit se het suis eredibus, ut si aliquit de que superius legitur, quesierint remobere aut contrare, tunc per ipsa guadia conponere obligavit se ipse iaquintus et suos eredes michi meique suc-

cessoribus viginti auri solidi constantini, et unc brebem scripsi ego alderisi notarius.

† Ego iohannes notarius me subscripsi

† Ego sico.

DCCV.

A. D. 1028.

† In nomine domini undecimo anno principatus domni nostri Guaimari filii domni guaimari, gloriosis principibus, mense nobenber, duodecima indictione. Memoratorium factum a me mosandus domini gratia abbas monasterii sancte sofie de intus anc civitatem, una mecum exet petrus adbocator ipsius monasterii , eo quod ante subscripti testes per conbenientia tradidit adelferi filio quondam saberni de una pecia de terra cum arbustum vitatum et pomis de locum silia pertinentem ipsius monasterii, qui de tribus partibus coniuntum est ad alia rebus ipsius monasterii , et de alia parte fine via ipsius monasterii qui dissernit ab alia rebus ipsius monasteri, et est per mensuria: a parte occidentis passi quadraginta nobem, et a parte orientis passi quinquaginta sex, et a parte septentrionis passi quinqnaginta duo, et a parte meridie per ipsa via passi quinquaginta; et de alia pecia, qui est iscla ibique in predictum locum silia, de tribus partibus cum rebus predicti monasterii coniunta, et de alia parte fine flubio pecentino, et de duobus partibus a pars orientis et a pars occidentis ana passi nonaginta, et a parte septentrionis passi triginta duo, et a parte meridie passi viginti tres, et ab ipsa pars orientis coniunta cum ipso flubio pecentino, totum mensuratum ad iusto passum omini, quantum ad pars ipsius monasterii de anbo ipse pecie pertinet a pars cuidam guaiferi filii quondam guaiferi ego ipsius alferi tradidi ; iterum tradidi ei de una alia pecia terra cum arbustum et pomis inter anbo supradicte pecie, quantum inde pertinet ad pars ipsius monasterii a parte ipsius guaiferi. In oc ordine iamdicta tradictio ei tradidi, ut amodo et senper sit ad potestatem ipsius alferi et de illius eredes tenendum et dominandum, et fovee et sue utilitatis iusta rationem ibidem faciendum, et ibidem residerent et abitarent, ubi boluerint, in ipsa tradictione; et ipsa pecia bacua qui cum ipso pecentino iunta est, quantum inde ego ei tradidi, pastenent ibidem arbustum et pomis amodo, et illum studient et surgant; et ad conpleti amodo duodecim anni ille vero et suis eredibus abeant in tota ipsa tradictione, quod nos ei bacua adsingnavimus, arbustum bonum, surtum et vitatum bonum, operatum et cultatum, de super et de subtus, sicut

loci illius est consuetudo et de tantos annos meruerit, ut totum bonum pareat factum, et tota ipsa alia tradictio, qui est totum bonum arbustatum et perfectum, amodo per omnis annum apto tenpore totum illut de super et de subtus laborent, et operent, et cultent bonum, et ubi meruerit, arbores et vites ibidem plantent, et propaginent, et studient, et surgant illut, et sic tota ipsa tradictio per omnis annum apto tenpore adsingnent illut ad pars ipsius monasterii operatum et cultatum perfectum, quatenus proficiat et non dispereat, et sicut perfectum meruerit exet arbustum, et circoitum ipse pecie cludant, et senper ille cluse bone abeant. Et annualiter adsingnemus eorum organea da vinum ad cellarium ipsius monasteri, quod in ipso locum abet, et reponant ipsa organea, ubi debeant mictere vinum ipsius monasterii, quod da illis ei venerit; et per omnis annum per aire et per vindemie per apto tenpore faciant scire pars ipsius monasterii, ut ibidem dirigat missum suum amodo et per omnis annum, et totum ipso arbustum, quod nos ei tradidimus, et de illut quod illis pastenaberint, ut supradictum est, de ipsa tradictione a quo vinum inde exire potuerit, tota supradicta tradictio amodo et senper per omnis annum apto tempore totum illut vindemiemus, èt omnis poma exinde, et quando glandes ibi abuerit, illis eos colligant, et de omnis vinum et poma et glandes, quod de tota supradicta tradictione per annum exierit, inclita medietate exinde deant ad ipso missum ibique, et alia medietate inde sivi abeant, et ipsa medietate de ipso vinum ipsius monasterii per omnis annum cum suo espendio illut portent ad ipsum cellarium predicti monasterii de ipso locum, et mictent illut in ipsa organea quod illis conciaberint, et faciant inde pars ipsius monasteri quod boluerit; et si boluerit pars ipsius monasterii ipso suum vinum reponere in ipsa tradictione, in quo illis abitaberint, illis autem portent ipsa organea ibi, et per omnis annum illa bona concient et studient, et reponant illum in ipsa domum illorum in quo abitaberint, et mictant ibi ipso vinum ipsius monasterii per omnis annum et salbum vinum ipsum faciant, usque dum illut inde atucamus [1]) absque degeneratione et ingne. Et de quod amodo per omnis annum in tota ipsa tradictione seminaberint, deant inde ibique ad area ad ipso missum inclita tertiam parte, et due sortis inde sivi abeant. Et usque dum per omnis annum ibidem steterit ipso missum per aire et per vindemie ipse sortionis ipsius monasterii recipiendum, illis eum nutriant secundum suam posibilitatem, et palmentatica ei deant secundum consuetudinem de ipso locum. Et a quo vinum exierit de ipsa pecia, qui cum ipso pecentino iunta est quod illis pastenaberint, per omnis annum inclita medietate inde ad ipso mis-

---

[1]) adducamus.

sum de ipsa tradictione exinde deant, sicut supradictum est, et omnia de ipso vinum adinpleant ad pars ipsius monasterii omni tempore, sicut supra legitur. Et in conpleti ipsi duodecim anni illut surtum adsingnent ad pars ipsius monasterii, sicut supra legitur, et senper illut cum ipso aliut, quod supra ei tradidi, teneant, et inde adinpleant ad pars ipsius monasterii in omni ordine et ratione, sicut superius legitur, et ego et subcessores meos omni tenpore tota ipsa tradictio cum bice de via sua ipsius adelferi et ad illius eredes defensemus da omnes omines omnique partibus. Preter, quale tenpore da ipsi duodecim anni in antea supradicta tradictio tenere et laborare in supradicto ordine non boluerint aut non potuerint, tunc tota supradicta tradictio in supradicto ordine laborata, et operata et clusa remittant ad potestatem mea, vel de meis successoribus, ad faciendum quod boluerit, et illis licead inde exire cum omne sua causa, aut si talem fecerit culpa, unde ad palatium aut aliicui cecidere debeant, similiter tota ipsa tradictio operata in predicto ordine rebertatur ad potestatem ipsius monasterii, ad faciendum quod boluerit. Unde in eo ordine per conbenientia guadia michi ipse alferi dedit, et mediatorem michi posuit urso filio iohanni abitator de ipso loco; et per ipsa guadia obligavit se ipse alferi et suos eredes, ut si aliquit, de quo superius legitur, quesierint remobere aut contrare, tunc per ipsa guadia componere obligavit se et suos eredes michi meique supcepsoribus viginti auri solidi constantini, et unc brebem scripsi ego alderisi notarius.

† Ego maghenolfus me subscripsi

† Ego ademari notarius me subscripsi.

DCCVI.

A. D. 1028.

† In nomine domini undecimo anno principatus domni nostri guaimari filii domni guaimari, gloriosi principibus, mense december, duodecima indictione. Memoratorium factum a me machenolfus filius quondam ricchardi, Eo quod ante subscripti testes per convenientia ad tenendum et lavorandum tradidit ego landoni filio quondam andree, et iohanni presbiteri, et alferi, et ademari, germanis filiis quondam iohanni, una pecia de terra mea cum arbustis vitatis quod abeo in eodem locum nucerie, ubi a la sala dicitur propinquo cliulu per ec finis et mensuras: ab oriente fine rebus petri clerici et abbati cabpella sacri palatii, et modicum pertange ad fine rebus monasterii sancti laurentii, et inde abet passos quadra-

ginta sebtem minus palmum unum et uncie tres. Et a pars meridie fine rebus ominibus atrianensi, et inde sunt passi triginta duo: ab occidente fine de eredes iohanni miri, sunt inde passi triginta quinque et palmum uno. Et a pars sebtemtrionis similiter fine de ipsa eredes iohanni, et inde sunt longitudo usque ipsa priora fines passi triginta sex, totum ad iusto passum omini est mensuratum. Ec vero predicta pecia de terra cum arbustis per iamdictas mensuras, cum omnia intro se abentibus omnibusque suis pertinentiis, et cum bice de via sua ego ipsorum landoni tradidit inde medietatem, et ipsorum iohanni presbiteri, et alferi et ademari reliqua medietate ad lavorandum tradidit. Tali ordinem, ut amodo et usque decem et octo anni conpleti ipsa tradictione illorum et de suis eredibus sint potestatis illut emere, et dominare, et lavorare, et fovee et omnis sue utilitatis iusta rationem illis ibidem faciant. Et per omnis annum illis abto tempore lavorare, et potare, et propaginare, et cultare illut, ut vonum pareat lavoratum et cultatum per omnis annum, ut proficiat et non dispereat, et ubi meruerit, infra ipsa tradictio arbores et vites illis ibidem ponere et plantare. Et sic totum illis annualiter suo tempore lavorare et cultare vonum, ut perfectum pareat lavoratum, et cultatum, et surtum de super et de subtus, sicut locus ipse meruerit. Et omne annum per tempore de vindemie faciant illis et suis eredibus nobis et nostris eredibus scire, ut dirigamus ibidem missum nostrum, et illis et suis eredibus ipsa tradictio abto tempore illut vindemiare, et totum ipso vinum ad palmentum illorum cum illis dividamus per medietatem: ipso missum nostrum tollat ipso vinum medietatem, et illis vel illorum eredibus demus et tradamus reliqua medietate, et ipsa nostra medietate de ipso vinum illis vel illorum eredibus ad omnem illorum spendium atducere usque ad cellario nostro, quod abemus ad turre mezana, et reponat illis in organeum nostrum, quod nos eorum in ipso nostro cellario adsingnaberimus. Et ipso horganeum per omnis annum illis adiutarent ad conciandum vonum, sequenter ipso vinum ibidem miserint. Et dum ibidem steterit ipso missum nostrum pro ipso vinum recipiendum, illis autem nutrirent secundum suam possivilitatem, et per omnis annum deant nobis illis palmentatica, sicut meruerit. Et que amodo et usque ipso constitutum ibidem illis seminaberint in ipsa tradictione, deant inde nobis iusto terraticum secundum consuetudinem de ipso locum. Et ad conpleto autem ipso constitutum, tunc tota et inclita ipsa tradictio lavorata et cultata, et operata vona remidtant ad nostra vel ad nostris eredibus potestatis, ad faciendum quod voluerimus, et liceat illis inde exire cum omnia causa movilia quod ibidem abuerint, et iret cum illut ubi voluerint, sine omnis contrarietate nostra et de nostris eredibus. Unde pro taliter per vona convenientia guadia nobis ipse lando et iohannes presbiter, pro se et pro ipsi germani sui, dederunt, et mediatorem nobis posuerunt iaquintus clericus filius quondam mansoni, qui ad ordinem monahchi-

lem pervenit, et per ipsa eadem guadia obligaverunt se et suis eredibus. Quod si *etc. Statuta mulcta viginti auri solidorum Constantini.* Et unc brebem scripsi ego petrus clericus et notarius qui interfui.

† Ego guisenolfus

† ego romoaldus.

DCCCVII.

A. D. 1028.

† In nomine domini undecimo anno principatus domni nostri guaimarii filii domni guaimarii glorioso princeps, mense december, duodecima indictione. Ideo que hego gemma, que sum uxor leoni filii quondam corbi et filia iaquinti, una mecum esset ipse leo vir meus, venimus ante presentiam predicte gloriose potestatis et ostedimus unam cartulam, qualiter ipse iaquintus genitorem meum pro parte et vice meam donavit ipsius viri mei terra et casa sua intus hanc salernitanam civitatem a super porta sancti fortunati que dicitur elini, per ec finis et mensurie : a parte orientis fine de eredes petri, sicut modo parietem de fronte de casa eius discernit, et sicut vadit per oram de puteo qui ibi est: de super parte fine de eredes ipsius petri et de eredes pactignoni, sicut inde anditum communalis discernit: de alio latere ab occidente fine strectola que discernit a fine iohanni, qui maraldus vocavit filius gaidenardi, ubi sericidia cecidunt: de subter parte fine machenolfi qui fuit de nuceria, sicut modo parietem discernit, est inde per mensuriam erga ipsam finem pedes quindecim, et de super latitudo erga ipsum anditum communem pedes duodecim et per longitudo erga ipsa fine, que fuit ipsius iohanni qui maraldus vocavit, pedes viginti tres, et in alio latere erga ipsa fine ipsius petri, ubi ipsum puteum est, pedes alii viginti tres: totum mensuratum fuit ad talem pedem manum ominis, quantum cartula ipsa et ista in capite est lata [1]), ad faciendum inde ego predicta gemma et meis eredibus omnia quod voluerimus. Et congruum est mihi predicta gemma tota et inclita ipsa terra cum casa per iamdictas fines et mensuras, et qualiter modo conciata et edificata est, unaque cum ipso viro meo et communiter illam venundare iohanni comiti filio quondam maraldi,

[1]) Mensura huius Chartae constat triginta et quinque centimetris.

cuius pertinentem est ipsam finem a parte occidentis et adiuncta est cum ipsa fine sua; propterea, ut diximus, venimus in sacro salernitano palatio ante presentiam supradicte gloriose potestatis, et coram illo adesset laidolfus comes, cui ipsa gloriosa potestas precepit esse iudicem inter nos, et fecimus illut notitiam ipsius iaquinti genitori meo et petri germani mei, qui sunt propinquiores parentes mei, et ab ipso iudicem et ab ipsis meis parentibus sum interrogata, ne aliquam violentiam paterem a quocumque ominem : in eorum presentia dixi, quia nullam pateor violentiam, nisi voluntatem meam ipsa terra cum casa dico benundare et ipsis parentes mei; et ipso iudex in anc cartulam manum posuerunt. Et ideo ego predicta gemma, consentientem mihi ipse vir meus, communiter benundedimus adque comfirmamus tivi predicto iohanni comiti totam et inclitam ipsam terram cum casa per supradictos fines et mensuras que a parte occidentis, ut diximus, est coniuncta ad ipsam finem tuaque iohanni comiti, cum omnia intro se abentibus omnibusque suis pertinentiis, et cum vice de via sua, et cum vice nostra de ipso andito, quod est a parte septemtrionis, ad securiter et firmiter amodo et semper tu predictus iohannes comes et tuis heredibus inclitam supradictam nostram vindictionem abendum, dominandum, possidendum, et omnia exinde faciendum que volueritis. Et pro confirmandam et staviliscendam supradictam nostram vindictionem recepimus a te predicto iohanne comite statutum pretium auri solidi de tari voni quinquaginta, abentem per unumquemquem solidum tari quattuor in omnes deliverationes, sicut inter nos combenit: finitumque pretium ipsum aput nos ea ratione, per combenientiam guadia nos predicti vir et uxor communiter tivi dedimus, et fideiussorem tivi posuimus aldemarium filium quondam amati; et per ipsam guadiam obligamus nos et nostros filios et eredes amodo et semper defensandam tivi tuique eredibus totam et inclitam supradictam nostram vindictionem ab omnibus ominibus omnibusque partibus, cum vice de ipsa via et de ipso anditum; et quando tu predictus iohannes comes, vel tuos eredes, de suprascripta nostra vindictione per vos bolueritis esse auctores vel defensores, potestatem abeatis vice nostra in omnibus inde causare, et finem facere, qualiter bolueritis, cum omnibus moniminibus et rationibus que inde abere potueritis. Nam, quando nos vel nostros filios et eredes de supradicta nostra vindictione quesieritis abere auctores et defensores, nos autem, et nostri filii et eredes, illut tivi tuique eredibus defensemus, sicut superius legitur. Quod si *etc. Statuta mulcta ducentorum auri solidorum Constantini.* et taliter scribere rogavimus te ademari notarium, actum salerno.

† Ego qui supra laidolfus comes

† Ego myrandus notarius me subscripsi

† Ego petrus me subscripsi.

DCCCVIII.

A. D. 1028.

✝ In nomine domini undecimo anno principatus domni nostri guaimarii filii domni guaimarii gloriosus princeps, mense december, duodecima indictione. Memoratorium factum a me musandus venerabilis abbas monasterii sancte sofie, que sita est intus ec civitate salerno, Eo quod ante subscripti testes per conbenientia una cum petrus adbócator ipsius monasterii tradidit ermengnardi, filio quondam iohanni magistri de apus-monte, una pecia de terra cum arbustis, ubi campu-rapistaru et ad serolatu dicitur, que est intus curte maiore ipsius monasteri, et est illut unde eidem tradidit, quod pertinet ipsius monasterii a quondam guaiferi filio guaiferi, qui ipso monasterio construxit per as finis et mensuras: ab oriente fine ipsius monasterii, et inde sunt passi viginti quadtuor: a septemtrione similiter fine ipsius predicti monasterii, et inde sunt passi centum quadtuor et medium: ab occidente similiter fine ipsius monasterii, sicut media sepe discernit, et inde sunt passi decem et octo et cubitum unum: a meridie similiter fine ipsius monasterii et coniungentes se ad ipsa iamdicta priora fine, et inde sunt passi centum ses et cubitum et palmum, totum ad iusto passum homini est mensuratum; de ec bero ipsa supradicta pecia pertinentes ipsius monasterii, cum omnia intro se abentibus et suis pertinentiis, ego ipsius ermegnari ad tenendum et laborandum tradidit in oc ordinem, ut amodo et semper tota et inclita supradicta est tradictio ad sua et de suis eredibus sint potestate tenendum et dominandum, et fobee et sue utilitatis iusta rationem ibidem facere, et tota supradicta est tradictio, que est terra cum arbustis vitatis, per omnis annum apto tempore de super et de subtus illut laborare et operare et cultare bonum, et, ubi meruerit, arbores et vites ibidem plantare, et propaginare, et studiare, et surgere illut, sicut meruerit bonum esse arbustum in ipso locum, ut per omnis annum perfectum pareat operatum et cultatum de super et de subtus tota ipsa tradictio, quatenus annualiter proficiat et non dispereat, et salbum illut facere, sicut meruerit et iustum fuerit; et per omnis annum per vindemie per apto tempore faciat scire nos et successores nostros, ut ibidem dirigamus missum nostrum, et ille et suis eredibus conciare organeum ipsum da vinum, quod nos vel pars predicti monasterii ei adsignaberimus ad cellario nostrum ibique, et conciare et studiare bonum, sicut meruerit organeum ipsum, ubi ipsa medietate de ipso vino, quod da illut nobis benerit, in ipsum midtere debuerit, et ordinare ipso horganeum in ipsum cellarium, sicut meruerit, et ille et suis ere-

dibus per omnis annum vindemiare tota supradicta est tradictio, et poma, si abuerit, illam colligere, et de omnis vinum et poma exinde annualiter inclita medietate per omnis annum inde deant ad ipso missum, et reliqua medietate inde sibi abeat, et ipsa medietate de ipso vino predicti est monasterii per omnis annum, qui da illut ad ipsum missum benerit, cum suo expendium illut portare ad ipsum cellarium ipsius monasterii et midtat illut in ipso horganeum quod ille conciaberit, ad faciendum exinde pars predicti monasteri quod boluerit. Et de quod annualiter amodo et semper in predicta tradictione seminaberit, deant inde terraticum ad ipso missum ibique in ipsa rebus secundum consuetudinem de ipso locum; et usque dum annualiter ipso missum pro ipsa vindemia ibi steterit, ille eum nutricare, sicut iustum fuerit secundum suam possivilitatem, et per omnis annum palmentaticam had ipsum missum deant secundum consuetudinem de ipso locum. Unde in eo ordinem per conbenientia guadia mihi ipse supradictus ermengnardus dedit, et mediatorem mihi posuit sparanus filius quondam iohanni de ipso locum; et per ipsa guadia obligavit se et suis eredibus, ut preter quale tempore ipsa tradictio in predicto ordine tenere et laborare non boluerit, et sic inde ad pars predicti monasterii adimplere, sicut supradictum est, tunc ille et eius eredes tota et inclita supradicta tradictio in iamdicto ordine laboratam, et operatam, et cultatam remidtat ad potestate predicti monasterii, ad faciendum exinde quod boluerit, et liceat illut inde exire cum omnis sua causa mobilia et redita si abuerit; quod si *etc. Statuta mulcta viginti auri solidorum Constantini.* et unc brebem scripsi ego petrus presbiter et notarius qui interfui.

† Ego amatus presbiter

† Ego leo.

DCCIX.

A. D. 1028.

† In nomine domini undecimo anno principatus domni nostri guaimarii filii domni guaimari, gloriosi principibus, mense ianuarius, duodecima indictione. Memoratorium factu a me musandus dei gratia abbas monasterii sancte sufie, qui situm est intus hanc salernitanam civitatem qui fuit pertinentem cuidam guaiferi filio idem guaiferi comitis, eo quod ante subscripti testes, una mecum adesset petrus adbocator ipsius monasterii, tradidi gui-

soni filio rusandi et liotardi filio mari de locum nuceria de due pecie de terra, cum arbustis vitatis de ipso locum nuceria pertinentem ipsius monasterii: una de ipse pecie est propinquo ad gorga lupeni, et ipsa halia dicitur ad arenola subtus ipso castello per finis et mensuras; ipsa pecia qui dicitur ad gorga lupeni,est a parte orientis fine predicti monasterii, inde sunt passi sexaginta duo minus guvitum: a pars septemtrionis similiter finem ipsius monasterii, inde passi quadraginta tres; a parte occidentis fine via, inde passi septuaginta duo: a meridie fine predicti monaterii, inde passi tres; ipsa halia pecia qui dicitur ad arenola: ha parte orientis fine predicti monasterii, inde passi septuaginta duo: a parte septemtrionis fine predicti monasterii, inde passi tredecim: ab occidentem similiter fine ipsius monasterii, inde passi quadraginta duo: a parte fine via, inde sunt passi decem et octo, totum mensuratum ad iusto passum hominum; ideo, ut diximus, de ambe supradicte pecie de terra per supradictas fines et mensuras tradidi exinde vobis illut quod in ipso monasterio exinde pertinet, in tali ordine .... tradidit, ut amodo et semper, nato nascentes, ad vestra et de vestris eredibus sint potestatem illut tenendum, et fovee et omnis sue utilitatis ibidem faciendum , et per annum suo tempore totum ipsum arbustum de ambe supradicte pecie quod illorum tradidit, per annum suo tempore de super et de subtus laborare et cultare et propaginare, et ubi meruerit, arbores et vites ibidem plantare et surgere, et ubi meruerint, illut cludere et semper illut clusum avere, et sic per annum suo tempore illut laborare, ut per omnis omnum bonum laboratum pareat, quatenus in melius proficiant et non dispereant, et salbum illut abeant, et per annum de vindemie faciant illis me scire vel pars ipsius monasterii, ut missum nostrum illuc dirigant, et illis arbustum ipsum suo tempore vindemiare , et omnis vinum exinde ibique ad palmentum inter nos dividamus per medietatem: pars ipsius monasterii tollant inde medietatem , et illis medietatem ; et ipsa medietate de ipso vinum predicti monasterii illis per omnis annum portare deveant salbos usque ad cellarium ipsius monasterii de ipso locum quod ibi avet, et mittant illum salbum in organea predicti monasterii, quod ibidem ad illis adsingnaverimus , hita ut per omnis annum illis deant ad ipso cellarium per ratione circla, unde se conciare deveant ìpsa organea, ubi ipso vinum illis mittere deveant; ipsum missum predicti monasterii, dum pro ipse vindemie ibidem steterit, illis notrire secundum illorum possivilitate, et palmentateca illis nobis deant, sicut consuetudo est. De qua in ipsa rebus illis seminaverit, deant illis inde ad pars predicti monasterii terraticum iusta consuetudo de ipso locum: preter, quale tempore rebus ipsa in supradicta ratione illis vel illorum eredes tenere et laborare noluerit, inclita supradicta traditione bona laborata et cultata, et ubi meruerit, clusa remittant ad potestatem ipsius monasterii, faciendum inde quod boluerit. De qua per comvenientia

guadia nobis ipsi guiso et liotardum dederunt, et mediatorem nobis posuerunt maraldus germanu ipsius liotardum; et per ipsa guadia obligaverunt se et illorum eredibus, ut si taliter omnia suprascripta in predicta ratione ad pars predicti monasterii non adimpleverit et aliquit inde contradixerit, per comvenientia componere obligaverunt se et illorum eredibus in pars predicti monasterii biginti auri solidi constantini. Hec omnia suprascripta fecit ipse iamdictus liotardus per absolutione et bolumtate ipsius genitori suo. Et hunc brebem scripsi ego ademari notarius

† Ego smaracdus notarius me subscripsi

† Ego iohannes notarius me subscripsi.

DCCCX.

A. D. 1029.

† In nomine domini undecimo anno principatus domni nostri guaimarii filii domni guaimarii, gloriosis principibus, mense ianuarius, duodecima indictione. Memoratorium factum a me musandus benerabilis abbas monasterii sancte sufie, qui constructa est intus anc salernitanam cibitatem, Eo quod ante subscripti testes, unam mecum adexet petrus adbocator predicti monasterii, per combenientia tradidimus ad tenendum et laborandum grimoaldi filio domni iohanni due clusurie de terris cum arbustis et castanietum, quod pars predicti monasterii abet in locum silia ista parte flubio pecentino; prima ex eas pecia de ipsa clusuria de terra cum arbustum per os fines et mensuras: a parte orientis fine nostri monasterii, inde passi sexaginta quadtuor et gubita tres: a parte meridie fine nostri monasterii, inde passi sexsaginta duo: a parte occidentis fine predicti monasterii, inde passi quadraginta quadtuor, et avinde rebolbente in parte septemtrionis inde passi triginta duo et gubita tres; ipsa secunda clusuria de terra cum castanietum per os fines et mensuras: a parte meridie bia predicti monasterii, inde passi centum decem et nobem: a parte occidentis fine bia predicti monasterii qui pergit ad iufuni, inde passi quadraginta sex: a parte septemtrionis fine nostri monasterii, inde passi centum decem et nobem: a parte orientis fine bia nostri monasterii, inde passi septuaginta: omnes suprascripta mensuras ad iustum passum ominis fuerunt mensuratum. Et amodo et semper, natos nascentem, in suam et dę suis eredibus exet potestatem tenendum, dominandum, fobee et omnes sue utilitatis ibi faciendum, et in ipsa priore clusuria de terra cum arbusto per totum et inclitum paste-

nare arboribus et viti de vono vitineo, et totum surgere vonum, et perfectum arbustum per annum ivi factum abeant, et bene paread lavoratum et surtum. Et per annum per vindemie amodo et semper ille vel suos eredes faciant inde scire pars nostri monasterii, ut dirigamus ibi missum nostrum, et ille vel suos eredes per annum per tempum totum ipsum arbustum bindemiare, et omnes binum et pomam, quam exinde exierit, per medietatem ivique ad palmentum ipso vinum cum ipso missum nostrum dividant: ipso missum nostrum tollad inde medietate, et ille vel suos eredes tollad inde ipsa halia medietatem, sortionem de ipso vinum predicti monasterii reponad in organea ad sala de eodem loco iamdicti monasterii pertinentem. Et ipsa organea per illum et eius eredes conciare et studiare bonam per annum ad ipsa sala; ipso missum predicti monasterii, dum ibidem steterit pro recipiendum ipso vinum, illis autem eum notrire secundum sua possibilitatem, et palmentaticum per annum ad pars nostri monasterii deant; ipsa poma que ibi sunt, per annum per tempum ille vel eius eredes colligere, et inclita medietatem ad pars predicti monasterii dare: de predicta clusuria de terra cum casstanietum per ipse finis et mensuras tradidimus inde ei tertiam partem in parte occidentis, due sorti inde reservavimus in parte predicti monasterii; ipsam tertiam partem, quod inde ei tradidimus, amodo pastenare et operare perfectum arbustum, ut omni tempore perfectum arbustum ibi abeant, et per annum bene paread lavoratum. Et ubi potuerit et meruerit, faciant ivi insitetum perfectum. Et a quo vinum, vel insites, seum castane per annum amodo et omni tempore inclita medietatem ipse casstanee et insites secke ibi per tempum ad missum predicti monasterii dare, seu pomis que ipse ibi pastenare debet. Et ipsa medietatem de ipso vinum similiter per annum cum ipso missum predicti monasterii ibi ad palmentum dividant: ille tollad vel eius eius eredes de ipso vinum medietatem, et missum nostri monasterii alia medietatem. Et ille vel suos eredes per annum per tempum de vindemie portaret ipso binum ad ipsa sala et mittere in ipse bucti, et omnia inde facere et adimplere ille vel eius eredes in pars predicti monasterii per annum, sicut et de ipso alio binum que de ipsa priore clusuria legitur. Et de quod ibi seminaberit per annum, inclita tertiam partem per tempum ibi ad missum nostrum dare. Et ipso missum, et poma, et palmentaticum omnia ille vel eredes inde per annum adinpleant in parte predicti monasterii, sicut et de ipsa priore clusuria que supra legitur, et tota supradicta traditionem, quod superius legitur, ille vel eius eredes circoitum cludere bonum. Et quale tempore ille vel eius eredes tota supradicta rebus tenere et laborare noluerit, aut non potuerit, tunc ille vel eius eredes tota suprascripta rebus, quod superius ei tradidit, surta, perfecta, operata, salba, et circoitum clusa bona remitterent ad potestatem predicti monasterii, faciendum quod boluerit, et licead illum et eius eredes inde exsire cum omnia

sua causa movilia et pergad, ubi boluerit. Et si ille vel suos eredes fecerit culpam, unde legibus in palatium cecidere debuerit, aut si de ac terra salernitanam exsierit pro aliubi ad avitandu , tota supradicta res rebertar in potestatem predicti monasterii , faciendum quod voluerit. Et si infra tres anni ille vel eius eredes rebersi ad avitandum fuerit , et rebus ipsa illis laborata inbenerit, licead tollere omo qui ipsa rebus laborabit, totum ipsu frudium et sic rebus ipsa remittamus ad potestatem ipsius grimoaldi et de eius eredes, ad abendum et tenendum omni tempore ille vel eius eredes in supradicta ratione. Unde in eo hordine per bona combenientia guadia ipse grimoaldus dedit michi et predictum adbocatorem, et mediatorem nobis posuit petrus filius rackisi: et per ipsa guadia obligavit se et suos eredes; quod si *etc. Statuta mulcta viginti auri solidorum Constantini.* Verumtamen de tota supradicta tradictione tantum tibi supradicto grimoaldi inde tradidimus, quantum pertinet in predicto monasterio a parte quondam guaiferi filio guaiferi. Quot scrips ego petrus notarius.

† Ego alderisi notarius me subscripsi

† Ego iohannes notarius me subscripsi.

DCCCXI.

A. D. 1029.

† In nomine domini undecimo anno principatus domni nostri guaimarii filii domni guaimarii, gloriosi principibus, mense februarius, duodecima indictione. Memoratorium factu a nobis maghenolfus presbiter et petrus diaconus qui officiamus in ecclesia sancti maximi , eo quod ante presentia maioni presbiteri et abbati ipsius ecclesie, ibique essent petrus adbocator ipsius ecclesie et subscripti testes, per convenientia per demandatione ipsius abbati tradidimus ad tenendum et laborandum iaquinti de muntorum filio petri terra cum arbustum et abellanietum de ipso locum muntorum, ubi cirione dicitur, pertinentem ipsius ecclesie, quod nos in beneficium tenemus, qui est infra as fines: de super parte fine via caba antica: de pede fine alia via pertinentem ipsius ecclesie que ducit inter ista rebus et alia ipsius ecclesie, et de alie due partis fine ipsius ecclesie et sepibus hanc curte circundat, etiam et de uno latere termines inde discernunt. De curte vero ista per iamdictas fines quartam partem inde ipsius iaquinti tradidimus in pars septemtrionis, in oc hordine, ut amodo et semper per ipsa quartam partem quod ei tradidimus, ad sua et de suis ere-

dibus sit potestatem tenendum et dominandum, et fovee et omnis sue utilitatis iusta ratione ibi faciendum, et casa ibi faciat, et ibidem resideant et avitent, et tota ipsa traditione, qui est arbustum et abellanietum bonum factum et surtum, amodo et semper per omnis annum abto tempore illut de super et de supter laborent, et, ubi meruerit, arbores et vites et infra ipso abellanietum abellane ille et eius eredes ibidem plantent, et tota ipsa traditione annualiter abto tempore de super et supter studient, et operent, et cultent bonum, sicut in ipso locum meruerit perfectum esse arbustum et abellanietum, et iusta rationem salbum illut faciat et aveant, et, ubi meruerit, semper illut clusum abeant, ut per omnis annum totum in bonum proficiat et non dispereat. Et per tempore de vindemie et per aire, et quando meruerit abellane ipse et poma inde colligendum per omnis annum, faciant nos scire vel pars ipsius ecclesie, ut ibidem pergamus, vel missum nostrum dirigamus, et ipse iaquintus vel eius eredes per omnis annum totum illut vindemient, et omnes abellane inde colligant et secchent, et omnis poma inde colligant, et inclita medietate de totum ipso vinum, et de tote ipse abellane secche, et de tota ipsa poma ibidem in ipsa rebus tollamus nos supradicti maghenolfus et petrus, vel pars ipsius ecclesie, per omnis annum faciendum quod boluerimus, et ipsa alia medietate illis inde sivi aveant; tantum mela repostara [1]), si ibi abuerit, illis per omnis annum ipsa medietate nostra et ipsius ecclesie ibi reponant in melarium, quod illis fecerint, et salbam illam faciant, usque dum illa inde tollamus. Et si boluerimus nos vel pars ipsius ecclesie dare eorum ibidem organea da vinum, hubi reponant ipsa nostra medietate de ipso vinum, illis autem per omnis annum ipsa organea bona conciet cum suo espendio, et lavet et studient bona, et reponant intus ipsa casa, quod in ipsa rebus fecerint, et mittant in ipsa organea ipsa medietate de ipso vinum ipsius ecclesie per omnis annum et salbum illut faciant, usque dum illut inde tollamus nos vel pars ipsius ecclesie, absque degeneratione et ingne; et ubi ipso vinum de ipsa horganea tulerimus, illis autem statim per omnis annum fecias inde iactent et bone lavent, sicut meruerint. Et de quod per annum ibidem in ipsa traditione seminaverint, deant inde per omnis annum ad ipso missum vel nobis terraticum secundum consuetudinem de ipso locum; et usque dum per annum ibidem steterimus nos vel ipso missum nostrum et ipsius ecclesie pro ipsa vindemia, et pro ipse abellane, et terraticum ipsum recipiendum, illis autem nos nutriant secundum sua possivilitate, et palmentateca per omnis annum nobis deant vel ad pars ipsius ecclesie, sicut meruerit, secundum consuetudinem ipsius locis. Et per con-

---

[1]) *repostara*, idest: quae conservari possunt per annum.

venientia obligavit se ipse maio abbas et successores suos amodo et semper defensandum ipsius iaquinti vel ad eius eredes ipsa quarta de predicta curte, quod superius ei tradidimus, cum vice de via sua da omnes homines omnique partibus: preter, quale tempore supradicta traditione in iamdicto ordine tenere et laborare non boluerint, aut non potuerint, tunc ipse iaquintus vel eius eredes tota et inclita supradicta traditione laborata, et operata, et cultata, et clusa in iamdictam rationem remittant ad potestatem ipsius ecclesie, ad faciendum quod boluerit, et ipse iaquintus vel eius eredes liceat inde exire cum causa sua movilia; iterum, et si talem fecerit culpam, unde cecidere debeant, aut si de hac terra exierint, antequam ipsa traditione remittant, similiter tota ipsa traditione in iamdicto ordine laborata et cultata rebertatur ad potestate ipsius ecclesie, ad faciendum quod boluerit. Unde in eo hordine per comvenientia guadia nobis ipse iaquintus dedit et mediatorem nobis posuit ipse iaquintus se ipsum; et per ipsa guadia obligavit se ipse iaquintus et suos eredes, ut si aliquit de suprascripta contradixerint vel removere boluerint, componere obligavit se ipse iaquintus et suos eredes nobis, vel ipsius abbati, aut ab successores illius, vel in pars ipsius ecclesie biginti auri solidi constantini. Et pro quibus ipse iaquintus mediatorem posuit se ipsum, per convenientia apposuit et obligavit se et suos filios et eredes appignerandum nobis et a pars ipsius ecclesie omnis rebus et causam illorum, quod legitimo et inlegitimo est ad pingnerandum. Et hunc brebem scripsi ego ademari notarius.

† Ego ademari notarius me subscripsi

† Ego iohannes notarius me subscripsi.

DCCCXII.

A. D. 1029.

† In nomine domini undecimo anno principatus domni nostri guaimarii filii domni guaimarii, gloriosi principibus, mense februarius, duodecima indictione. Memoratorium factu a nobis iaquintus et lando et disiio comitibus, germani filii quondam disigi comiti, eo quod ante subscripti testes tradidimus fusci presbiteri filio (*deest nomen*) ecclesia nostra bocabulu sancta marie et sancti nicolai, que nos iamdicti germani ecclesia ipsa a nobo fundamine construnximus in rebus nostra illa pars et propinquo flubio siler, ubi propio ad mercatellum dicitur, qui est infra hec finis: a meridie fine litore maris, et de alie ex

omni parte ad rebus nostra coniuntum est. Ideo, ut diximus, ipsa ecclesia ei cum omnis rebus et causa pertinentem ipsius ecclesie tradidimus, que nunc modo avet, et quod in antea per nos, seu et per aliis hominibus in ipsa ecclesia datum fuerit, videlicet movilia et animaliis que modo ei adsingnavimus, planeta de linum una, orarum et ammittum, liver comite de circoitum annum, intefanaria dua, unum de nocte et alium de die, et unum salterium et superiovi [1]) manule de siricum de scamangna et alium manule de siricum, sindone tres, curtina una; ipsi animaliis sunt illas, quod ego iamdictus iaquintus dedit in predicta ecclesia, iummenta una pollitrata, caballum unum cum sella et frenum, bacca una betellata, scurie tres porclate cum ana tres filios per scuria et ultres, capre alie tres filiate. Et ego iamdictus landus dedit similiter in ipsa ecclesia iummente tres, et backe tres, et scurie quadtuor cum ana tres filios per ec scuria, capre tres edate. Et ego iamdictus disiiu dedit in ipsa ecclesia iummenta una polletrata, bacca una betellata, porci capita decem, capre edate tres. Hec omnia suprascripta movilia et predictis animaliis ipsius fusci presbiteri modo adsingnavimus in tali ordine, ut amodo et cuntis diebus vite sue hipsa ecclesia, cum omnia que supradiximus, sue potestatis tenere et dominare, et omnis sue utilitatis in ipsa ecclesia et in rebus ipsius ecclesie iusta ratione ibi facere, et amodo cotidie ibidem residere et avitare, et diu noctuque in ipsa ecclesia officiare et officiare faciant, sicut meruerit, presbiter villanos. Et omnis offerta et botationes seu sepultura, que in ipsa ecclesia intraverit, totum illut sivi aveant, faciendum inde quod boluerit, scepto, si ibidem intraberit animalia biba, aut tale causa que ad ornamentum fuerit de ipsa ecclesia, semper siant ad potestate de ipsa ecclesia, abendum et gubernandum illut, sicut et ipso aliut: simulque et alia rebus et causa, que per nos vel per nostris eredibus, seu per aliis hominibus in ipsa ecclesia datum et offertum fuerit amodo in antea, semper siant ad potestate predicti fusci presbiteri, abendum illut diebus vite sue, sicut et ipso aliut, et de ipsi animaliis, et de filiis filiabus quod fecerit, cotidie cura et bigilatione ipse presbiter abere, et faciant abere, ut proficiant. Et de omnes filios vel filias, quod amodo in antea de ipsis animaliis natos fuerit, tollant inde presbiter ipse una tertiam parte pro utilitate sua et de ipsa ecclesia, faciendum, qualiter boluerit iusta ratione. Et ipse alie due sortis cum tota ipsa capetania que supra diximus, semper sit de ipsa ecclesia, abendum illos eos in supradicta ratione. Et nos iamdicti germani hoc annum ibidem in rebus ipsius ecclesie pastenare faciamus usque conplete mille bites, sicut meruerit, et ipse presbiter ipso

[1]) Quid per *superiovi* ? et infra quid per *scamagna*? Forsitan aliqua species texturae lini.

pastinum cotidie studiare, sicut meruerit, et binea perfecta illum perducere. Et quantum binum et frudium inde tollere et avere potuerit, totum illut sivi abeant, hita ut per omnis annum ipsa vinea laborare et studiare bona, sicut meruerit, ut proficiant et non dispereant: simulque, et quantum frudium de alia rebus indeque ipsius ecclesie tollere potuerit, similiter totum illut sivi abeant, faciendum quod boluerit. Et amodo et usque quadtuor anni conpleti per annum demus ipsius fusci presbiteri nobem auri tari boni pro comparandum inde vinum, ad sibi abendum, et ad die obiti sui ipsa ecclesia cum ipsa mobilia et cum predicti animaliis in supradicta ratione remittere ad nostra et de nostris eredibus potestate , et eredes suos liceat inde exire cum causa sua. de qua per combenientia guadia nobis ipse fuscu presbiter dedit, et mediatorem nobis posuit roderisius filius quondam grimoaldi : et per ipsa guadia *etc. Sequitur consueta formula*, *statuta mulcta quinquaginta auri solidorum Constantini.* verumtamen et amodo et usque conpleti anni ipse fusci presbiter stetit dare in ipsa ecclesia unum iestarum plenarium, semper ipso iestarum avendum ipsa ecclesia defensatum per ipsum presbiter da omnes homines omnique partibus per supradicta guadia et obligata pena; seu et dedimus licentia had ipsum presbiter, ut liceret illum in ipso lagu paulinum nostrum pertinente nassas ponere pro pisces compreendendum, et quantos pissces ibidem compreenserit, sue sint potestatis. Et hunc brebem scripsi ego ademari notarius.

† Ego petrus me subscripsi

† Ego ademari notarius me subscripsi

† Ego iohannes notarius me subscripsi.

DCCCXIII.

A. D. 1029.

† In nomine domini undecimo anno principatus domni nostri guaimari filii domni guaimari, gloriosi principibus, mense februarius, duodecima indictione. memoratorium factum a me musandus venerabilis abbas monasterii sancte sofie, que sita est intus civitate salerno, Eo quod ante subscripti testes per conbenientia una cum petrus adbocator ipsius monasterii tradidit amati filio quondam ciceri de apus-monte de due pecie de terris cum arbustis vitatis. Una de ex ille, ubi campitellu dicitur , et alia ubi ortellu dicitur, et est ipsa rebus unde ei tradidit, quod pertinet ipsius monasterii a quondam guaiferi filio guai-

feri, qui ipso monasterio construxit per as finis et mensuras: de ex omni parte fine ipsius monasterii : ab occidente sunt inde passi viginti tres : a septemtrione fine medio flubio salterum , sunt inde passi octuaginta: ab oriente similiter medio flubio salter, sunt inde passi decem et nobe: a pars meridie et coniungentes se ad ipsa iamdicta priora fine sunt inde passi octuaginta quadtuor. Ipsa alia supradicta pecia, que dicitur da turellu, est per as fines et mensuras: ab oriente fine via pulbica, sunt inde passi viginti septe: a meridie fine media sepe , sunt inde passi sexaginta sex et medium: ab occidente similiter fine media sepe, sunt inde passi decem et nobe : a pars septemtrionis et coniuncgentes se ad ipsa iamdicta priora fine , sunt inde passi sexaginta hocto , tote supradicte mensurie ad iusto passum homini. De Ec vero supradicte pecie pertinentes ipsius monasterii, cum omnia intro se abentibus et suis pertinentiis, ego ipsius amati ad tenendum et laborandum tradidit in oc hordinem , ut amodo et semper tota et inclita supradicta tradictio ad sua et de suis eredibus sint potestatis tenendum , dominandum , et fovee et omnis sue utilitatis iusta ratione ibidem facere, et ibidem residere et avitare, et cludere et clusum abere, et tota supradicta tradictio, que est terra cum arbustis, per omnis annum apto tempore de super et de subtus illut laborare et operare et cultare bonum, et, ubi meruerit, arbores et vites ibidem plantare, et propaginare, et studiare, et surgere illut, sicut meruerit esse bonum arbustum in ipso locum, ut per omnis annum perfectum pareat laboratum et cultatum, quatenus proficiant et non dispereant, et salbum illut faciant, sicut meruerit. Et per omnis annum per vindemie per apto tempore faciant scire nos et successores nostros ut ibidem dirigamus missum nostrum, et ille et eius eredes tota supradicta tradictio vindemiare et ad palmentum procurare, et poma, si abuerit, colligere et per medietatem dividant: ipso missum predicti monasterii tollant inde de ipso vino et poma medietatem, et ille et suis eredibus reliqua medietate; et ipso missum nostrum, vel pars ipsius monasterii adsignaret ei organeum bonum da vinum ibique ad cellario suo, et ipso horganeum per illut et per suis eredibus siant bonum conciatum, et studiatum, et repositum, sicut meruerit. Et tota ipsa sortione de ipso vino, quod est medietas et poma, quod pars ipsius monasterii evenerit, ille vel eius eredes salbum eos portaret usque ad ipso iamdicto cellarium, et midtat illut intus ipso horganeum, faciendum exinde pars ipsius monasterii quod voluerit. Et usque dum annualiter ipso missum ibidem steterint pro ipsa vindemia, illut vel eius eredes eum nutricare , sicut iustum fuerit, secundum suam possivilitatem; et per omnis annum ad ipso missum palmentatica demus secundum consuetudinem de ipso locum; et de quod annualiter amodo et semper in predicta tradictione seminaberint, deant inde terraticum ad ipso missum ibique in ipsa rebus secundum consuetudinem de ipso locum. Unde

in eo hordinem per conbenientia guadia mihi ipse supradictus amatus dedit, et mediatorem mihi posuit sparanus filius quondam iohanni de eodem locum ; et per ipsa guadia obligavit se suosque filios et eredes , ut preter quale tempore ipsa tradictio in predictum ordinem tenere et laborare non boluerint , et sic inde ad pars predicti monasterii adimplere, sicut supradictum, tunc ille et eius eredes tota et inclita supradicta tradictio in iamdictum ordinem laboratam, et operatam, et cultatam remidtat ad potestate predicti monasterii, ad faciendum exinde quod voluerit , et liceat eis inde exire cum omnis sua causa movilia quod ibidem abuerit. Quod si *etc. Statuta mulcta viginti auri solidorum Constantini.* et unc brebem scripsi ego petrus presbiter et notarius qui interfui.

† Ego leo

† Ego amandus presbiter.

DCCCXIV.

A. D. 1029.

† In nomine domini undecimo anno principatus domni nostri guaimarii filii domni guaimarii, gloriosi principibus, mense februarius, duodecima indictione. Memoratorium factu a me musandus monachus et abbas monasterii sancte sofie, qui situm est intus hanc salernitanam civitate, qui fuit pertinente guaiferi filio idem guaiferi comiti, eo quod ante subscripti testes per bona combenientia tradidit andree molinator unum molinum, qui edificatum est in fluvio lirino, in quo sunt alia dua molina in una casa et sedium, et est illut quod ipsius andree tradidi a parte orientis pertinentem ipsius monasterii ; ideo inclitum ipsum molinu cum tertia aqua, qui in ipso cursu de ipsa arcaturia decurrit, et cum omnis ferraturia, quantum ad ipso molinu pertinet abere, et cum canale ibi positu , et lingnamina de ipso sediu, et cum tina, et tremola, et roticinu, et cum arcaturia, et trasita et exita sua , in tali ordine , ut amodo et usque tres anni conpleti ad sua esse potestate illut tenendum, et regendum, et gubernandum, et salbum faciendum, sicut meruerit. Et ipse andreas amodo de sua causa facere et ponere in ipso molinum mole, quali meruerit, ut amodo et usque ipso constitutum cotidie perfecte macenare possant; seum, et quando meruerit facere et ponere ipse andreas ibidem canale, sic tamen, ut nos demus ei medietate pretium, quantum in ipso canale dederit, et cotidie molinum ipsu conciatu abeant, et omnis molitura, quod ibidem intraberit , totum sue esse potestatis : tantum per omnis mense amodo

et usque ipso constitutum dare mihi vel in pars ipsius monasterii nobe modiola de granu bonum ad modiolu iustu domnicum , et per omnes vices die sabbati usque ipso constitutum macenarent in ipso monasterio et gemme, qui fuit uxore ipsius guaiferi, absque omni molitura quantum granu nobis et ipsius gemme necessarium fuerit, bonum et salbum, sicut meruerit; ad conpleti vero ipsi tres anni liceat ille tollerent inde ipse mole de ipsu molinum, et inclitum ipso molinum cum omnis ferraturia, et ambo ipsi canali, et omnis alia lingnamen et sedimen et copertum remitterent ad potestate ipsius monasterii. de qua per combenientia guadia mihi ipse andreas dedi, et mediatore mihi posui se ipsu et sichenolfus de locum cerbaricia [1]) domnica filia quondam sparani; et per ipsa guadia *etc. Statuta mulcta viginti auri solidorum Constantini.* et ille et ipse sichenolfus apposuerunt nobis appignerandum omnis illorum causam legitimo et inlegitimo, quod scripsi ego ademari notarius.

† Ego alderissi notarius me subscripsi

† Ego iohannes notarius me subscripsi.

DCCCXV.

A. D. 1029.

† In nomine domini undecimo anno principatus domni nostri Guaimari filii domni guaimari, gloriosis principibus, mense martius, duodecima indictione. Memoratorium factum a me musandus diaconus ecclesie sancti maximi et filius quondam musandi, eo quod ante presentia maioni presbiteri et abbati predicte ecclesie sancti maximi, una cum illum exet petrus adbocator predicte ecclesie, et ibique adstantibus subscripti testes, per conbenientia per iuxionem ipsius abbati et pro vice ipsius ecclesie tradidi mirandi filio berengneri de saba [2]) et adfiliatus iohanni de locum barbazana, inclita medietate de una clusuria de terra cum arbustis pertinentem ipsius ecclesie sancti maximi de ipso locum barbaciano, pertinentia nucerie propinquo ecclesia sancti polisti, quod ego supradictus musandus diaconus in beneficium teneo ad pars ipsius ecclesie sancti maximi, qui est infra as fines et mensuras: a pars orientis fine propia sepe de ipsa curte, et est per mensuria ab intus secus

---

[1]) Locus extra Salernum.

[2]) *Saba*, vel *Sava*, vicus apud Saranianum in Princ. Salernitano.

ipsa sepe passi centum decem: a pars septentrionis fine via pulvlica, sunt inde passi nobem: a pars occidentis fine media sepe, sunt inde passi quadraginta quattuor, et ab inde rebolbentem circa ipsa sepe in pars occidentis passi decem et septem: iterum a pars occidentis secus sepe passi tridecim, et abinde rebolbente in pars orientis iusta sepe passi undecim, et abinde rebolbente in pars meridie iusta sepe passi viginti tres, et abinde rebolbente in pars occidentis circa sepe passi viginti duo usque in via pulbica: a pars occidentis fine via ipsa, inde passi triginti sex: a pars meridie sicut rebolvit fine ipsa via pluvica, inde passi triginta octo: a pars orientis circa alia sepe passi viginti octo, et abinde rebolbente secus sepe in partibus orientis passi sidecim, de alia parte per via passi quadtuordecim et medium, totum mensuratum ad iusto passum omini; de anc vero clusuria per supradictas fines et mensuras inclita medietate ego supradictus musandus diaconus una cum ipsum adbocator ipsius mirandi, sicut dictum est, ad laborandum tradidimus. In oc ordine, ut amodo et senper ipse mirandus et suos eredes, natos nassentes, ad eorum sit potestatem ipsa medietate, quod eorum tradidimus abendum, et fovee et omnis sue utilitatis iusta rationem ibidem faciendum, et casa ibidem faciant et ibidem resideant et abitent, et annualiter apto tempore tota et inclita ipsa tradictio, quod superius ei tradidimus, qui est bonum arbustum, totum bitatum, et surtum et operatum, de super et de subter, tota ipsa tradictio operent et cultent per omnis annum et studient, et, ubi meruerit, arbores et vites illis illut ibidem plantent et propaginent, et illut studient et surgant, et totum illut sic operent, ut in bonum proficiant et non dispereat, et per omnis annum per vindemie per acto tempore faciant scire me supradictus musandus diaconus, vel pars ipsius ecclesie sancti maximi, ut ibidem ego supradictus musandus diaconus ibidem badam, vel missum ipsum ibidem dirigamus, ego vel pars ipsius ecclesie, et ille vel eius eredes tota ipsa tradictio vindemient, et omnis poma inde colligant per omnis annum, et de omnis poma et vinum exinde ibique inclita medietate nobis deant, et alia medietate inde sivi abeant, faciendum quod boluerint, et per omnis annum ego supradictus musandus diaconus, vel pars ipsius ecclesie, adsingnemus eorum organeum da vinum ad cellarium predicte ecclesie da li pariti, ubi pars ipsius ecclesie sancti maximi cellarium abet, ubi posant ipsa medietate de ipso vinum, quod da illis nobis benerit mittere, et illis per omnis annum organeum ipsum bonum concient, et labent, et studient, sicut meruerit, et reponant ipso organeum intus ipso cellarium de li pariti, ubi nos eorum mostraberimus, et per omnis annum ipse mirandus vel suis eredes cum suo espendio portent totum ipso vinum, quod de illis nobis in sorte benerit per annum, et mittant illut in ipsum organeum quod illis conciaberint, et faciamus exinde quod boluerimus; et si non subficiet unum organeum,

demus eorum tanta organea, ubi posant mittere per annum ipsa nostra medietate de ipso vinum, quod de illis nobis benerit, et illis annualiter ipsa organea concient, et ipso vinum nostrum ad ipsum cellarium nostrum portent et in ipsa organea mittant, sicut supra legitur, et ipso missum nostrum annualiter nutriant, usque dum per annum pro ipse vindemie ibi steterint, sicut meruerit et illorum fuerit possivilitatis, et darent nobis palmentatica annualiter, sicut meruerit. Et de quod amodo et senper per annum in ipsa tradictione seminaberint, deant inde nobis, vel in pars ipsius ecclesie per omnis annum terraticum secundum consuetudinem de ipso locum, et obligavit se ipse abbas et successores suos defensandum ipsius mirandi et ad illius eredes amodo et senper supradicta tradictio, cum bice de via sua, da omnes omines omnique partibus: preter, quale tenpore ipse mirandus, vel suis eredibus ipsa tradictio in supradicto ordine tenere et laborare non boluerint, aut non potuerint, tunc tota et inclita ipsa tradictio per supradicto ordine laborata, et operata, et cultata, et clusa rebertatur ad potestatem ipsius ecclesie sancti maximi, ad faciendum quod boluerit; et si de pertinentia nucerie exierint pro aliubi ad avitandum, vel si talem fecerint culpam, unde cecidere debeant, similiter tota ipsa tradictio, sicut supra legitur, rebertatur ad potestatem da pars ipsius ecclesie sancti maximi, ad faciendum quod boluerit. Unde in eo ordine per conbenientia guadia michi ipse mirandus dedit, et mediatorem michi posui iaquintus filius iohanni altrude de locum pao; et per ipsa guadia obligavit se ipse mirandus et suos eredes adinplendum michi nominato mosandi diaconus, vel in pars ipsius ecclesie omnia suprascripta per supradicto ordine; et si taliter *etc. Statuta mulcta viginti auri solidorum Constantini.* verumtamen ipsa medietas infra suprascripte finis et mensurie, quod superius in supradicto ordine ipsius mirandi tradidimus, est in pars occidentis, et ipsa alia medietas in pars orientis remansit ad potestatem supradicte ecclesie sancti maximi, quod ego supradictus musandus diaconus in beneficium teneo, et unc brebem scripsi ego alderisi notarius.

† Ego alderissi notarius me subscribsi

† Ego iaquintus notarius me subscripsi.

DCCCXVI.

A. D. 1029.

† In nomine domini undecimo anno principatus domni nostri guaimari filii domni guaimari, gloriosi principibus, mense martius, duodecima indictione. Ideoque ego iohannes filius quondam rofi de locum nucerie, de sicut michi congruum est, bona etenim mea voluntate per anc hcartulam ante subscripti testes venumdedit tibi machenolfi filio quondam machenolfi de eodem locum nucerie una peciola de terra mea, cum aliquante plante de abellane et bacuum uno tenientem, quod ego abeo in iamdictum locum nucerie a super ecclesia sancti prisci ubi ad catapalubulum dicitur, per hec finis et mensurie: a pars occidentis fine de consortibus meis, inde passi decem et nobem: a pars meridie sicut medio ballettellum discernit, inde passi quadtuordecim et gubito: a pars orientis fine de consortibus meis, sunt inde passi viginti: a pars septemtrionis et inde similiter fine de consortibus meis, abet inde passi decem et gubito unum, totum ad iusto passum homini est mensuratum. hec vero rebus per iamdicte finis et mensurie, cum omnia intro se abentibus hominibusque suis pertinentiis et cum vice de via sua, totum et inclitum illut tibi machenolfi venumdedit, ad securiter et firmiter amodo et semper tu tuique heredibus illut eos abendum, dominandum, possidendum, vel omnia inde faciendum quod volueritis, sine omni contrarietatem mea vel de meis heredibus, aut cuiquam hominibus; et obligo me qui supra iohannes tibi machenolfi vel ad tuis heredibus, ut si aliquando tempore ego vel meis heredibus ipsa rebus da petruro daturo aut vinditturo abuero, non abeamus potestate aliicuicunque illut venumdare, aut infiduciare, preter ad tibi vel ad tuis heredibus; et, quando illut daturo aut binditturo abuerimus, faciamus scire ipse machenolfus vel suis eredibus pro illut tollendum et dandum inde nobis iusto balientem pretium, que iuste fuerit apretiata, expectemus nos illut pro illut tollendum in tertio constituta, de duodecim in duodecim, dies triginta sex; et si infra ipsa constituta illut emere et tollere noluerint post ipsa constituta, licead illut ei dare cui voluerimus; nam si ante ipsa constituta cuicunque illut dederimus, ut de sua potestate esset substractum, tunc sine pretium redeant ad potestate sua vel de suis heredibus. unde pro confirmanda et staviliscenda superscripta mea vinditione et obligatione a presentis recepi a te exinde duodecim auri tari boni in omne deliberatione, sicut inter nos combenit, finitoquem vero mea vinditione et obligatione. de qua ego iohannes vona mea voluntatem guadia tibi machenolfi dedit, et mediator tibi posuit iohannes pipola

filius quondam sergi de eodem locum nucerie; et per ipsa guadia *etc. Sequitur consueta formula, statuta mulcta viginti auri solidorum Constantini.* quam te iohannes notarius scribere rogavimus, actum nucerie.

† Ego amatus

† Ego iohannes.

DCCCXVII.

A. D. 1029.

† In nomine domini undecimo anno principatus domni nostri guaimari filii domni guaimari, gloriosi principibus, mense magius, duodecima indictione. memoratorium factum a me musandus domini gratia abbas monasterii sancte sufie, que dedicata est intus anc salernitanam cibitatem que fuit guaiferi filii quondam guaiferi comiti, eo quod ante subscripti testes per vona combenientia tradidit petro et iohanni germani filii quondam iohanni de una pecia de terra cum vinea, et bacibu, et arbori de arbustum, et castanietum, quod pars ipsius monasterii abet in locum silia in ista parte flubio pecentino per fines et mensuria: da parte orientis fine bia, inde sunt passi centum quadraginta sex: a meridie fine bia, inde sunt passi quadraginta duo: ab occidente fine media sepe, inde passi centum biginti quadtuor: a parte septemtrionis fine predicti monasterii, inde sunt passi sexaginta duo, totum ad iusto passum ominis mensuratum; ideo, ut diximus, quantum inde pertinet predicto monasterio, totum et inclitum illut eorum tradidit in tali ordine, ut amodo et semper ad sua et de suis eredibus sint potestatem illut tenendum, et fobee et omnis sue utilitatis iusta rationem ibidem facere, et ibidem residere et abitare, et amodo, ubi meruerit pastenare arbores et bites, et surgerent de bono vitineo et pomis, sicut meruerit, ut ad completi autem duodecim anni abeant totum illut surtum arbustum et pomis et insitetum, totum vonum surtum, et operatum, et cultatum, ut perfectum totum illut pareat factum, et operatum, et cultatum, seum clusum, sicut meruerit. Et quando boluerit illis ipsa vinea inde abscidere, et amodo per annum suo tempore totum illut de super et de subter laborare et cultare et frudiare, sicut meruerit in ipso locum, ut per omnis annum bonum laboratum et studiatum pareat, quatenus in melius proficiant et non dispereant, et salbum illut faciant, et per annum de vindemie faciant scire nos aut pars iamdicti nostri monasterii, ut missum nostrum illuc dirigamus, et illis totum illut suo tempore vindemiare, et poma inde

colligere, et omnis vinum exinde ibique ad palmentum inter nos dibidamus per medietatem, amodo et semper nos tollamus illut medietatem et illis medietatem; et ipsum missum nostrum, dum ibidem steterit pro ipse vindemie, illis eum nutrire secundum sua possivilitatem et palmentateca per annum nobis dare, sicut meruerit; de que per annum ibidem seminaberit, deant inde nobis vel in pars ipsius monasterii inclita tertiam parte, due sortionis inde sibi abere, et ipsa nostra sortione de ipso vinum illis per annum salbum portare debeant usque ad cellarium nostrum de ipso locum et mitterent illut salbum in organea nostra, que ibique eorum adsingnaberimus per illis vonum conciata et studiata, sicut meruerit, ipse insite et castanee per annum colligere et seccare bone, sicut meruerit, et inclita medietate exinde ibique nobis vel in pars ipsius monasterii dare, et medietatem inde sibi abere ; et si ipsi germani vel illorum eredes rebus ipsa tenere et laborare noluerit in suprascripto ordine da ipso constitutum in antea, tota suprascripta rebus bona laborata, et cultata, et clusa remittant ad potestate ipsius monasterii, faciendum que boluerit, et illis liceat inde exire cum omnia sua causa et ire cum illut, ubi boluerit. de qua per bona combenientia guadia mihi ipsi germani dederunt, et mediatorem mihi posuerunt ipsum petrus se ipsum et iaquintus germanus illorum; et per ipsa guadia *etc. Statuta multa viginti auri solidorum Constantini.* et hunc brebem scripsi ego iohannes notarius.

† Ego alderissi notarius me subscripsi

† Ego ademari notarius me subscripsi.

DCCCXVIII.

A. D. 1029.

† In nomine domini undecimo anno principatus domni nostri Guaimarii filii domni guaimarii gloriosi principis, mense magius, duodecima indictione. Memoratorium factu a me ursu filio quondam prandi abitator in actu nuceria, Eo quod ante presentia domni amati gratia dei venerabili archiepiscopi sancte sedis archiepiscopatui salernitano, et ibidem adesset subscripti ydoneis hominibus, per iussionem ipsius domni archiepiscopi tradidit mihi ferrandus clericus de rebus cum arbustis vitatis pertinentes ipsius archiepiscopii, quod abet in ipso actu nuceria, ubi ad sala dicitur, qui de omni parte ad fine ipsius archiepiscopii coniuncta est; abet enim a pars septemtrionis passi centum. A pars occidentis abet passi quinquaginta. A parte meridie abet passi centum quadtuor. Ab orientem abet passi quinquaginta quadtuor. de rebus ista infra iamdictas mensuras tradidit inde mihi inclita me-

dietate in pars orientis tali hordine, ut amodo et semper ad mea et de meis heredibus, natos nascentes, sit potestatis illut tenendum et dominandum, fobee et omnis nostre utilitatis ibi faciendum iusta rationem, et in casa que ibi iam facta abemus, resideamus et abitemus, et totis arbustis de ipsa traditione annualiter apto tempore lavoremus et, ubi minus abuerit arbores et vites, ibi eos planctemus et propagines, ubi meruerit, tragamus, et sic totis arbustis de ipsa traditione annualiter apto tempore lavoremus, et studiemus de super et de supter, sicut locus ipse meruerit, ut proficiat semper in melius et non dispereat, et bonum pareat lavoratum, curam et vigilationem inde abeamus et salbum illut faciamus iusta ratione; et annualiter per vindemie scire faciamus pars ipsius archiepiscopii, ut illuc dirigad missum suum, et nos totis arbustis de ipsa traditionem vindemiemus et vinum ipsum ibidem ad palmentum procuremus; et de omnis vinum quam inde exierit, tollad pars ipsius archiepiscopii medietatem, et nos medietatem, et ipsa sorte illorum de ipso vinum nos portemus per annum ad cellarium de pars ipsius archiepiscopii quod illuc abet ad plebem sancte marie, et reponamus illut in organeum indeque, ubi stetimus portare circla dua et adiubare ad conciandum et studiandum; et dum pro ipsa vindemia illuc steterit missum ipsius archiepiscopii, nos illum nutriamus secundum nostram possivilitatem, et palmentatica ei demus, sicut consuetudo est; de quod autem per annum ibi seminaberimus, terraticum inde demus ibique ad aream ad missum ipsius archiepiscopii quem scire fecerimus, secundum consuetudo ipsius locis, et ipso aliut nobis abeamus, et stetit pars ipsius archiepiscopii semper ipsa traditione cum vice de bia sua mihi meique heredibus defensandum ab omnibus ominibus omnique partibus. preter quale tempore illut tenere et laborare noluerimus aut non potuerimus, tunc inclita ipsa traditione cultata et studiata de bonis arbustis vitatis remittamus in pars ipsius archiepiscopii, et licead me et meis heredibus inde exire cum omnia nostras causas mobilia et pergamus, ubi voluerimus. unde in eo hordine per conbenientiam per iussionem ipsius domni archiepiscopi guadia mihi dedit ipse ferrandus clericus, et mediatorem mihi posuit iohannes clericus filius quondam falki, ut si taliter omnia suprascripta pars ipsius archiepiscopii nobis non adimpleberint et aliquit inde contradixerint, per ipsa guadia componere obligavit se ipse domnus archiepiscopus et suis successoribus et pars ipsius archiepiscopii mihi nominato ursi quam et ad meis heredibus, natos nascentes, biginti auri solidos costantinos. Quod scripsi ego myrandus notarius qui interfui feliciter.

† Ego iaquintus presbiter et primicerius

† Ego amatus clericus

† Ego iaquintus subdiaconus.

DCCCXIX.

A. D. 1029.

† In nomine domini undecimo anno principatus domni nostri guaimarii gloriosi principis filii domni guaimari, mense magius, duodecima indictione. Ideoque nos radoaldus filius quondam maraldi de correiano finibus salernitane, et mulier nomine roma, qui primis fuit uxore supradicti maraldi et modo sum uxore iaquinti filii iannemari, declaro ego radoaldus, quoniam mihi est pertinentem abere rebus in ipso locum correiano a pars ipsius maraldi qui fuit genitorem meum, et abere terram cum casa intus anc salernitanam cibitate, et mihi iamdicte mulieres in ipsa rebus et in ipsa terra cum casa pertinentem est abere quartam partem a parte ipsius maraldi qui fuit priore viro meus; modo autem, sicut nobis iamdicti mater et filius, sicut nobis congruum est nostre bone boluntatis, per anc cartulam ante subscripti idoneis ominibus donabimus adque ad semper abendum confirmabimus tibi leoni, qui sint thio et congnatum nostrum et filium bisantii, tota et inclita ipsa rebus de iamdictum locum correiano, et ipsa terra cum casa, qualiter pertinentes fuit abere a parte ipsius maraldi, qui fuit genitor et birum meumque mulieres. unde ego iamdicta mulier erga me combocabit isto iaquinto secundo biro meus, ut inde mihi consentire; ille autem, exaudita mea postulatione, mihi inconsentiens esset, et una simul pariter donabimus adque ad semper abendum confirmabimus tibi leoni tota et inctita ipsa rebus et ipsa terra cum casa, qui fuit ipsius maraldi genitorem et birum nostrum, ad securiter et firmiter amodo et semper tu et tuos eredes supradicta nostra donatione abendi, possidendi, dominandi, omnia exinde faciendi que bolueritis, asque omni nostra et de nostris eredibus contrarietatem vel requisitione. unde pro confirmandam et stabiliscendam nobis anc nostra donatione, nuc a presentis recepimus a te iamdicto leo iusta legem launegilt biginti quatuor auri tari boni in omnis deliberatione, sicut inter nos combeni; de qua per bona combenientia nos iamdicti mater et filius guadia tibi iamdicto leoni dedimus, tamen ego iamdicta mulier per consensum et bolumtate de isto secundo biro meus, et una cum illum dedimus et mediatorem tibi posuimus nos ipsis; et per ipsa guadia obligabimus nos et nostris eredibus amodo et semper antistandum et defensandum tibi tuique eredibus inclita supradicta nostra donatione da illi ominibus et partibus, qui pro nostra parte et datum, aut pro pars et datum ipsius genitorem et birum nostrum quodcumque causatione inde vobis preposuerit: de alii bero hominibus et partibus per vos ipsis illum nobis defensetis, qua-

liter bolueritis *etc. Sequitur consueta formula , statuta mulcta quadraginta auri solidorum Constantini.* et taliter scribere rogabimus te iaquintus notarius, actum salerno.

† Ego ursu me subscripsi

† Ego iaquintus.

DCCCXX.

A. D. 1029.

† In nomine domini undecimo anno principatus domni nostri guaimarii filii domni guaimari, gloriosi principibus, mense iulius, duodecima indictione. Memoratorium factu a me musandus dei gratia abbas monasterio sancte sofie, qui situm est intus hanc salernitana cibitate, qui fuit pertinentem cuidam guaiferi filio idem guaiferi comiti, eo quod ante subscripti testes per convenientia tradidit iohanni et stefano germani filii petri de due pecie de terris cum arbustis de locum nuceria, ubi statua dicitur; una ex ipse pecia per as finis et mensuras: de ex omni parte fine ipsius monasterii : ab oriente passi septuaginta octo, et rebolbente in partibus occidentis passi quindeçi et pedes duo, et abinde rebolbente in partibus meridie passi sexaginta quadtuor: a parte meridie iusta via publica passi biginti quadtuor et pedem unum: a parte occidentis passi sex et guvita tres et palmum, et abinde rebolbente in pars septemtrionis passi biginti quinque et medium: de supradicta mensuria de medietate exinde qui fuit guaiferi, tradidit exinde ipsorum iohanni et stefani inclitum illut quod pertinet in ipso monasterio: ipsa alia pecia similiter per as finis et mensuras: de ex omni parte fine ipsius monasterii, per mensuria ab oriente passi decem et octo: a meridie passi biginti quadtuor: ab occidentem passi decem et nobem: a septemtrionis passi biginti septem: tota supradicta mensuria ad iusto passum : similiter et de ista pecia tradidit ipsorum germani inclitum illut quod exinde pertinet in ipso monasterio: in tali ordine supradicta traditione illorum tradidit, ut amodo et semper ad sua et de suis eredibus esset potestatis illut tenendum, et fovee et omnis sue utilitatis ibidem faciendum, et ibidem residere et avitare, et per omnis annum suo tempore ipsis arbustis de super et de supter laborare, et cultare, et propaginare, et, ubi meruerit, arbores et vites ibidem plantare et surgere, et sic per annum totum illut laborare et çultare, sicut in ipso locum meruerit, ut proficiant et non dispereant, ut per omnis annum bonum laboratum pareat et salbum illut abeant. et per annum de vindemie façiant illis scire pars ipsius

monasterii, ut missum nostrum illuc dirigant, et illis arbustis ipsis suo tempore vindemiare, et omnis vinum exinde ibique ad palmentum, et si poma ibidem fuerit, totum ibique dividamus per medietatem: pars ipsius monasterii exinde medietatem, et illis medietatem; et si ipsa medietate ipsius monasterii de ipso vinum et per annum illis portare debeant salbos usque ad cellarium de ipso locum ipsius monasterii, et mittant illut ipso vinum salbum in organeum ipsius monasterii per illis bonum conciatum et studiatum, sicut meruerit, ita ut, si placuerit ad pars ipsius monasterii, per annu ipso vinum sortione nostra illis reponere debeant ibique in casa illorum in organea nostra, per illis bona conciata et studiata, sicut meruerit, et faciant illis ipso vinum salbum, dum illut inde tollamus absque degeneratione et ingne: missum nostrum, dum pro ipse vindemie ibidem steterit, illis eum notrire secundum illorum possivilitate, et per omnis annum deant illis ad pars ipsius monasterii palmentateca: de que per annum in ipsa rebus illis seminaverit, deant ad pars ipsius monasterii terraticum secundum consuetudo de ipso locum. preter, quale tempore rebus ipsa illis vel suos eredes tenere et laborare noluerit in supradicta ratione, inclitum illut bonum laboratum, et cultatum, et studiatum, et, ubi meruerit, clusum rebertar ad potestate ipsius monasterii, faciendum inde quod boluerit, et illis vel illorum eredes inde exire cum omnis sua causa et ire, ubi boluerit. de qua per vona convenientia guadia mihi ipsi germani dederunt, et mediatores mihi posuerunt se ipsis; et per ipsa guadia *etc. Statuta mulcta viginti auri solidorum Constantini.* et hunc brebem scripsi ego ademari notarius.

† Ego roderisius

† Ego iohannes notarius me subscripsi.

DCCXXI.

A. D. 1029.

Summarium:

† Undecimo anno principatus Guaimarii filii Guaimarii principis, mense. . . . . duodecima Indictione.

Emptio castaneti, et sylvae Nuceriae, ubi ad Preturum dicitur, facta per Ioannem Erberti filium Ioanni filio Rofrid.

« *Finis textus et subscriptiones testium* :

Et taliter scribere rogavimus te ademari notarius, actum uius nucerie.

† Ego qui supra alfanus

† Ego amatus

† Ege miro.

DCCCXXII.

A. D. 1030.

† In nomine domini duodecimo anno principatus domni nostri Guaimarii filii domni guaimarii glorioso principe, mense februarius, tertiadecima indictione. In sacro salernitano palatio ante predictam gloriosam potestatem adessem ego (*deest nomen*) causavit disiiu filius quondam corbi, pro pars et vice cetre genitrici sue et filia quondam saracki, cum maio presbiter et abbas ecclesie sancti maximi que est constructa intus hanc salernitanam civitatem, dicendum ei, ut ipse abbas malo hordine introisset in rebus pertinentem ipsius cetre genitrici sue in locum sanctu martinu de agellu et per pertinentia eidem loci, et fobee ibidem fecisset, et arbores inde abscidisset, et frudium inde tulisset, et ipsa rebus pro pars eidem ecclesie ipsius cetre contrasset: ipse abbas dixit, ut pars ipsius ecclesie sancti maximi plures rebus in predictum locum et per pertinentiam eidem loci habere, set nescire de quale cum eum causaret ipse disiiu pro vice ipsius genitrici sue : ipsa gloriosa potestas iudicavit, et ipse abbas pro pars ipsius ecclesie cum predicto disiius guadiare fecit, ut pars predicte ecclesie cum predictus distius pariter ibidem pergeret cum iudicem et notarium, et ipse disiius pro pars ipsius genitrici sue monstraret ad pars ipsius ecclesie ipsa rebus, unde superius cum eum causavit, et pars predicte ecclesie plicaret se cum sua ratione, et ipse disiius plicaret se cum ratione ipsius genitrici sue et cum suam rationem , et secundum legem inter se inde finem facerent , et ad ipsa finitionem plicaret ipsa genitrice sua, et una cum illa ipsa diffinitione cum pars ipsius ecclesie faciad. Unde ipse disiius posuit mediatorem machenolfus filius quondam iaquinti, et ipse abbas pro pars eidem ecclesie posuit mediatorem guaiferi comes filius quondam dauferi. Et pro parte ipsius ecclesie scripsi ego Iohannes notarius qui interfui.

† Ego qui supra iohannes comes.

DCCCXXIII.

A. D. 1030.

† In nomine domini duodecimo anno principatus domni nostri guaimari gloriosi principis filii domni guaimari, mense februarius, tertiadecima indictione. Memoratorium factu a nobis leo et iohannes atrianensi, qui sumus germani filii ursi de lupino, eo quod ante subscripti testes per bona combenientia ad tenendum et laborandum tradidimus marino filio iohanni, qui dicitur de rudipertus, terra nostra cum binea et cannnietum quod abemus in locum beteri, et est per ec finis et mensurie: ab oriente fine bia plubica que pergit ad mare , sunt inde passi quadraginta duo: alia quidem parte fine bia qui descendit ad flumen de beteri, sunt inde passi sexaginta duo, et rebolbente in parte septemtrionis per fine nostra et de consortes nostros, inde passi triginta usque ripa de predictum flumen: a parte occidentis fine nostra , sunt inde rectum mensurati passi quinquaginta : ex alia quidem pars rectum mensurati da ripa de ipso flubio usque ipsa priore bia passi sexaginta octo, totum mensuratum ad iusto passum ominum. Ec bero terra cum binea et cannietum per supradicte mensurie nos germani illut ipsius marini ad tenendum et laborandum tradidimus in tali ordine, ut amodo et omni tempore ad sua et de suis eredibus sint potestatis ipsa rebus tenendi et dominandi , et fobce et omnis illorum utilitatis iusta ratione ibidem facere, et temporibus suis ipsa binea scalciare, propaginare , potare , et inpalare bona, et legnare, et zappare , et sic illam per omnis annum de super et de supter laborare et cultare, ut proficiant et non dispereant, et per omnis annum paread bona laborata, et ibidem residere et abitare, et ubi meruerit, rebus ipsa cludere, et clusam illam abere et salbam illam facere, sicut meruerit; et per omnis annum per bindemie faciant scire nos et nostris eredibus, ut ibidem dirigamus missum nostrum, et ille et eius eredes tota ipsam binea bindemiare, et omnis binum ibique ad palmentum inter nos dibidere per medietatem: nos tollamus illut medietatem, et illis medietatem. unde in eo ordine per bona combenientia guadia nobis ipse marino dedi et mediatorem nobis posuit se ipsum , et per ipsa guadia *etc. Statuta mulcta viginti auri solidorum Constantini.* verumtamen memoramus et ipso cannietum, qui est in ipsa mensuria, diebus bite ipsius ursi genitorem nostrum retinerent illum ad suam potestatem et post obitum eius perbeniant in nostram potestatem in eo hordine, ut per omnis annum tollatis inde, ut sufficiant legandum ad ipsa binea, et nos similiter inde tollamus, ut sufficiant legandum ad ipse binee nostre in ipso

locum beteri, et ipse alie quod inde remanserit, ille inter nos dibidamus per medietatem per omnis annum: illis tolleret ille medietatem, et nos medietatem: poma qui in ipsa rebus sunt, medietatem illa nobis dare, et medietatem illa sibi abere, quod scripsi ego iaquintus notarius.

† Ego petrus

† Ego romoaldus me subscripsi.

DCCCXXIV.

A. D. 1030.

† In nomine domini duodecimo anno principatus domni nostri guaimarii filii domni guaimarii gloriosi principis, mense aprilis, tertiadecima indictione. Memoratorium factum a me alfanus filius quondam leoni, eo quod ante subscripti idoneis hominibus per combenientia partionis ordine tradidit michi ad tenendum et pastenandum praxsi presbiter et abbas rector hecclesie sancti nicolai, qui constructum est in locum beteri ubi proprio gallucantu dicitur, pertinentem ecclesia ipsa lamberti comiti filio bone memorie adelberti comitis, et adelberti comiti filio quondam landoari comitis, qui sunt thio et nepotes, una pecia de terra bacua, quod pars prephate hecclesie abet et pertinentes est abere in locum salictum mitilianense finibus per as fines et mensuras: a parte meridie fine exdicte ecclesie, sunt inde passi triginta sex: de supter parte, quod est a parte orientis, similiter fine eiusdem ecclesie, sunt inde passi quinquaginta: a partibus septemtrionis fine ipsius hecclesie, sunt inde passi alii quinquaginta : a parte hoccidentis fine, sicut discernit media serra in quo plagarie pertinentem eiusdem ecclesie sunt, cessantes se ab ipse plagarie in subto in omni loco passi tres et inde sunt de longitudo terra ipsa passi sexaginta quatuor, totum mensuratum ad iusto passum homini; hec bero rebus infra predicte finis et mensuras per apsolutionem de ipsi thio et nepotem ipse abbas una cum romoaldo notario adbocatorem predicte ecclesie michi nominati alfani partionis ordine ad pastenandum michi tradiderunt. Tali ordine, ut amodo et usque septem anni completi suprascripta traditione cum bice de via sua nostre potestatis teneamus et dominemus, et fobeas et omnis nostre utilitatis ego et meos heredes ibi faciamus et abeamus, et circoitum illut cludamus, et reditum intus ipsa rebus faciamus, et ibi abitemus, et tota rebus ipsa vinea de bono bitineo pastenemus et cannietum et salices, sicuti in ipso locum meruerit, et annualiter illas studiemus, et inpalemus et sur-

gamus; sic tamen, ut nullam damnietatem aut lesionem in ipse plagarie faciamus, quod ad suam potestatem reserbavit partibus eiusdem hecclesie. Et quantum vinum et quicquit frugens annualiter usque ipso constitutum inde exierit et fecerimus, totum illut nobis abeamus, faciendum quod boluerimus; ad completi ipsi septem anni ego et meos heredes abeamus in tota ipsa terra vinea facta et operata, sicut de tantos annos meruerit , et da inde in antea usque annos quinque, quod fiunt amodo annos duodecim, similiter ibi resideamus et abitemus, et tota ipsa terra cum vinea de super et de suptus annualiter suis temporibus laboremus et cultemus et surgamus, ut bona pareat per annum laborata et clusa, et salbas illas faciamus. Et per omnis annum per vindemie ego et meos heredes faciamus scire ipse abbas vel partibus eiusdem hecclesie, ut ibi dirigant missum suum, et nos suo tempore tota ipsa vinea vindemiemus, et quantum vinum annualiter inde exierit et fecerimus, in tertiam partem ibi ad palmentum ibi dibidamus: pars eiusdem ecclesie tollat exinde una de ipse sortis, quod est tertiam partem, et nos tollamus ipse relique due sortis: ipse missum, dum pro ipse vindemie ibi steterit, nos illum nutrikemus secundum nostram possibilitatem et palmentaticum ad eum demus, sicut consuetudo est. Ad completi ipsi duodecim anni ego et meos heredes abeamus in tota ipsa terra vinea de bono vitineo, et cannietum, et salicetum factam, et operata, et cultata, et inpalata, et perfecta surta, sicut de tantos annos et locus ipse meruerit, ut bona pareat operata, et circoitum clusa bona et salba; et, ubi hoc in predictum constitutum illut operatum abuerimus, faciamus scire ipse abbas vel partibus eiusdem ecclesie, ut ibi beniant et provideant, et ego et meos heredes tota ipsa terra cum vinea infra predicte finis et mensuras, et de quantum extra ipsas mensuras ibi coniuntum pastenaberimus, si surtum fuerit, dibidamus illut per medietatem: ipse abbas vel partibus eiusdem hecclesie prius tolleret una de ipse sortis, quod est medietatem de tota rebus ipsa pro parte predicte hecclesie, faciendum quod boluerit, et michi nominati alfani et ad meis heredibus ipse abbas et suis successoribus et partibus predicte hecclesie darent et traderent in perpetua nostra sorte, abendum integra ipsa reliqua medietatem de ipsa terra cum vinea, cum bice de via sua, per talem firmam securitatem, ut omni tempore ego et meos heredes securiter et firmiter illut abere et possidere baleamus et faciamus exinde omnia quod boluerimus, et omni tempore ipse abbas et suis successoribus, vel partibus ipsius hecclesie defensare michi nominati alfani et ad meis heredibus integra ipsa medietatem de suprascripta rebus, quod nobis exinde in sortione hoc benit cum bice de via sua, da omnes homines omnique partibus, et non illut vel exinde nobis tollere aut contrare: hec omnia suprascripta ipse abbas mecum fecit per apsolutionem et largietatem de ipsi comitibus dominii predicte hecclesie et de iamdicta rebus reditum et pal-

mentum, quod illis diebus in suprascripta rebus abuerimus, si ebenerit in ipsa nostra sortione, abeamus illut nobis, faciendum quod boluerimus; et si ebenerit in ipsa sortionem quod pars eiusdem hecclesie compreenserit, potestatem abeant ego et meos heredes intus ipsam suam sortionem introire, et exinde exsigere ipso reditum et palmentum, et exinde tollere omnem meum alium mobilem quod illis diebus ibi abuerimus, et illut inde excutere et facere quod boluerimus, apsque omni contrarietate vel requisitionem de partibus eiusdem hecclesie et de ipsi commitibus, vel et de illorum heredibus. Tantum, si ego nominatus alfanus et meos eredes aliquando tempore ipsa mea sortionem de predicta rebus daturam aut vindituram abuerimus, faciamus exinde scire ipse abbas vel partibus eiusdem hecclesie pro illut a nos emendum per tertio constitutum, usque diebus triginta sex, dandum inde nobis iusto balientem pretium qui iuste fuerit adpretiatum ; et si pars predicte hecclesie rebus ipsa a nos emere noluerit et daret exinde nobis iusto balientem pretium, tunc post ipsa constitutam liceat nos eos dare cui boluerimus. Nam, si ante ipsa constituta cuicumque illut dederimus sine licentiam et apsolutionem de partibus eiusdem hecclesie, ut de nostra potestatem esse supstractum, sine pretium redeant rebus ipsa ad potestatem in partibus predicte hecclesie, faciendum quod boluerit, apsque omni contrarietate mea et de meis heredibus. Unde de omnia suprascripta ipse abbas michi adinplendum per bona conbenientia et per demandationem de ipsi thio et nepotem guadia michi ipse abbas una cum predicto adbocatore dedi et mediatore michi posuit iohanne filio quondam amati; et per ipsa guadia *etc. Sequitur consueta formula, statuta mulcta viginti auri solidorum Constantini.* Et hunc brebem scripsi ego romualt notarius qui interfui.

† Ego ciciro notarius me subscripsi

† Ego petrus me subscripsi.

DCCCXXV.

A. D. 1030.

† In nomine domini, duodecimo anno principatus domni nostri guaimari filii domni guaimari gloriosi principibus, mense aprelis, tertiadecima indictione. Ante me dauferi castaldum causabit sellicitus monachus filius ciceri de balnearia cum machenolfus, congnato suo et filio benedicti fogari presbiter, de rebus eius que fuit ipsius ciceri genitor ipsius sellicti et socero ipsius machenolfi, unde ipse machenolfus per ipsa ratione debet tollere

et abere de tota ipsa rebus ipsius ciceri inclita tertia pars et de alie rebus parationis ipsius machenolfi. Unde et ipse sellictus dicebat, ut ipse machenolfus abere monimen pertinente ipsius sellicti et machenolfi, et ipse machenolfus dicebat, ut ipse sellictus aberet monimen pertinente ipsius sellicti et machenolfi. Unde ego qui supra castaldus inter eis iudicavimus et utrisque illis guadiare fecimus, ut amboque partibus excotere quante monimen voluerit et iurare amboque partibus ad sancta dei evbangelia, ut plus monimen non abuerit per partes, et ipsa rebus aberet et possiderent, sicut illorum monimen continunt. Et statim ibique presens per partes ostenderunt ipsa monimina quod legere fecimus, brebem continente de anno vicesimo quarto principatus domni nostri gisolfi gloriosi principi et patricii, mense iulii, quartadecima indictione: angelpertus filius leoni ante bonorum ominibus guadia dederat salprandus filius (*deest nomen*) de locum pellezano, ut daret exscaticum ipsius angelperti de locum decemari, scriptum istum brebem per manus guisone subdiacono et notario, et ibidem scripto ildericus subdiaconus et frapertus subdiaconus. Et dua berua sigillata temporibus domni guaimari gratia principis: contineba ipsa scripta sigillata, ut angelpertus filius leoni de locu baniara, ut omne datione, et petitione, et portaticum, et excaticum, plateaticum, seum et omne servitium quod nostri palatiu facere undecumque debueritis, ut infra totum actum nostro salernitano emeritis aut benumdederitis, integrum ipsum plateaticum tuo et de tuis heredibus etbeniad potestate, et aliut contineba ipsa scripta sigillata. Et alia cartula quod non potuimus legere. Alia cartula de anno vicesimo septimo principatus domni nostri guaimari et primo anno domni iohanni eius filio gloriosi principibus, mense octuber tertiadecima indictione. Ideoque ego cicerus filius beniti de balnearia, de sicut michi congruum est, vona etenim mea voluntate per anch cartulam ante idoneis ominibus testes dono adque ad semper abendum confirmo tibi machenolfi genero meus et pro benedicti fogari inclita tertia pars de omnis rebus mea stabile, et de tota et inclita omnis causa mea mobilia de casis et de omnis organea mea, qualiter michi in sorte obvenit da ambo ipsi filii mei nomine erisu, sellictus et petrus, quod illis receperunt sortione de omnis mea causa mobilia de casis, et organea, et vertiis et de omnis rebus mea stabile, qualiter per legem inde evenire debuerunt: scripta ista cartula per manus iohanni notari, et ibidem scripti miro et balsamus. Alia cartula de anno vicesimo septimo principatus domni nostri guaimari glorioso principe, mense september, duadecima indictione: contineba ipsa cartula, qualiter iohannes filius idem iohanni bassi de nuceria benumdederat machenolfi filio benedicti fogari et sellicti filio ciceri una pecia de terra de locum balnearia, ubi propio ad cuniulu dicitur: contineba ipsa cartula, ut ipse machenolfus paratum inde abere due sortis, et ipse sellictus tertia parte, scripta ipsa cartula per manus

iohanni notarii, et ibidem scripti miro et iohannes. Unde ipse sellictus monachus talia audientes dixit, ut ipsa cartula falsa est, ut ipsa rebus medietate parata habere da ipso iohannes bassi, unde inter se fuerunt guadiati ut ambe . . . . machenolfus ipsa cartula secundu lege et aberet inde due sortis, qualiter ipsa cartula continet. Set antequam fieret sacramentà, ortata est inter illis vona combenientia, ut ipse sellictus monachus tolleret et haberet inclita medietate de ipsa rebus iohanni bassi, et receperat ipse machenolfus pro ipsa medietate de ipsa rebus medium aureum tari et dibiderunt ipsa rebus per medietatem; unde ipse machenolfus compreensit inclita medietate da partibus orientis, et ipse sellictus compreensit inclita alia medietate da partibus occidentis, et inter ambo ipse sortis tres termiti ficti sunt, ut omni tempore siant ad equale mensuria. postquam finierunt ipsa rebus intrantes ipse sellictus alter causationes de alia rebus de ipsum locum balnearia cum ipse machenolfus, ubi ad paretine dicitur, quod dicebat ipse sellictus, ut plus sortione inde abere; unde et per ipse machenolfus ostense sunt due cartule de ipsum locum paretine: una ex ipsis cartulis de quartodecimo anno principatus domni nostri guaimari glorioso principe, mense iunius, quintadecima indictione: declaraberad ipsa cartula, qualiter porpora filia benedicti, que fuit relicta guandelferi, ante leoni iudici per consensum et voluntate guandelferi filio suo et de parentibus suis et de ipso iudex benumdederat machenolfi filio benedicti fogari una pecia de terra de ipsu locu paretine, cum aliquantis arboribus vitatis, et aliquante abellane, et terra bacua uno teniente, quod ante os annos retinet cicerus ad pastenandum da benedictus genitore ipsius porpore per hec finis: da partibus occidentis fine griperti, et termiti ficti sunt: da pars septemtrionis fine domnica quod ipse cicerus cum consortibus suis ad pastenandum retinet, et fine suaque ciceri et de consortibus suis: a partibus orientis fine et sicut poiu de cale dixernit, et inde termiti ficti sunt et inde sunt passi. . . . . et coniunsit se cum proprie finis qui est da partibus meridie, et indeque fine suaque ciceri et de consortibus suis, et pertange in bia, et perbadit in fine sancti iohanni et fine ipsius ciceri et de consortibus suis. infra iste finis inclita sortione ipsius porpore, qualiter per lege debuerit evenire da benedictus genitore suo, et posuerat ipsa porpora in ipsa cartula venditionis, ut post obitum ipsius musande genitrice sua inclita ipsa quarta parte musande redeant ad potestate ipsius mahenolfi et de eius heredes in tali ordine et ratio, sicut ipsa cartula continet que scripta est per manu dilectus presbiter et notarius, et ibidem scripto leo iudex et aliu leo. Alia cartula de septimodecimo anno principatus domni nostri guaimari glorioso principe, mense ianuarius, tertia indictione: benumdederat guisenolfi de faianu filio (*deest nomen*) inclita sortione sua de rebus de locu balnearia de ipsu locu paretine, quod ipse guisenolfus pertinuit abere

da partibus benedicti socero suo de locu nucerie benumdederat machenolfi filio benedicti et ciceri filio boniti reliqua ipsa sortione sua de ipsu locu paretine per finis, qualiter ipsa alia cartula continet que super declarata est, inclitum illut ipsius mahenolfi et ciceri benundedit ipse amatus: scripta ipsa cartula per manu dilectus presbiter et notarius, et ibidem scripti iohanni et leo. dum taliter audientes ipse sellictus ipsa monimen legente et dixit, ut in omnibus que continet, beracem exset, set queram inde tollere sortione de ipsa sortione ipsius ciceri, qualiter per lege debuerit tollere per ipsa monimen, et finierunt ipsa rebus per ipsa monimen, qualiter superius declarata est. Iterum, et per ipse sellictus ostensu est unum brebem de anno vicesimo primo principatus domni nostri guaimari glorioso principe, mense ianuarius, octaba indictione: memoratorium factum a me selictus filius ciceri, eo quod ante subscripti testes coniuntu fuerat cum ipso cicerus genitore suo ipse sellictus una cum iohannes congnato et avocatore, propter ad dividendum omnis rebus stabile que dominaturi et possessuri sunt per loca baniara et masciano: primitus dibiderat una pecia cum arbustis vitatis et promifera que dicitur da . . . . et fecerunt inde tribus sortionis; una sorte fecerad per equalis mensuria a parte de bia plupica, ubi ipse sellictus possidente est, et alie due sortis adunate a parte de ipso . . . . et inter ambo ipse sortis et ipsa sorte de ipsa bia termiti ficti sunt; unde ipse sellictus cum ipso petrus filio suo compreenserad ipse ambo sortionis adunate a parte de ipso ballone, et ipse sellictus compreenserad ipsa tertia parte de ipsa bia per finis et mensurie: a parte de ipsa bia sunt longitudo passi quinquaginta dui: de subter ab occidente sicut limite dixernit, sunt passi decem: a meridie fine supradicte sortionis, sicut termiti dixernit, inde passi quinquaginta dui: de super ab orientis sunt passi undecim; ista sorte per ipsa mensuria quam et tradiderad in sorte alia pecia . . . . arbustis de ipsa sedilia per mensuria: de subter ab occidente sunt inde passi quadtuordeci et medium: a septemtrionis sunt inde passi biginti: ab orientis fine inter ipse sortis tridecim: a meridie sunt passi biginti . . . . per ista mensuria in sorte ipsius sellicti tradiderad, et alie due sortis per ipsa mensuria comprecensit ipse cicerus et petrus filio suo, et tradiderunt ipsius sellicti alia pecia de castanieto . . . . . . illa pecia, que dicitur da cisina iaquinti, pro sortione ipsius sellicti et pro sortione quod debuit ebenire de tres pecie de terris, quod ipse cicerus benumdederad, pro inde receperad in sorte ipse sellictus ipsa iamdicta pecia de terra da cisina iaquinti per mensuria: ab occidente sunt passi tridecim et gubito: a septemtrionis sunt passi quadraginta: de super ab orientis sunt passi quadtuordecim: a meridie quod compreensit ipse cicerus et petrus filius eius, inde sunt passi triginta octo. Ista pecia per ipsa mensuria in sorte tradiderad ipsius sellicti. Seu et tradiderad in sorte ipsius sellicti una pecia, que dicitur

da lu boletablu per mensuria: a septemtrionis sunt passi biginti: a meridie fine petri germano suo: ab occidentis sunt latitudo passi alii biginti: ipsa pecia per ipsa mensuria in sorte ipsius sellicti tradiderad, et tradiderad in sorte sua illam pecia cum insetitum et abellanietum uno teniente illut, qui dicitur da grimoaldus, per latitudo in uno capite passi tres et in alio capite passi duo, et est longitudo da fine de consortibus illorum usque bia caba: et illis compreenserunt alio tantum sortionis sue ibique coniuntum, et tradiderad in sorte ab ipso sellictus et petrus alia peciola cum insirtitum per finis: de una parte fine sancti iohanni: de uno capu fine ripa de ballone: de alio latu fine benedicti presbiteri: de uno capu fine de musando consortibus illorum; per ipse finis ipsi germani conpreenserunt in sorte sua, et ipse cicerus compreensit inclita sortione illorum de una pecia cum castanietu quod commune abuerunt cum consortibus illorum, scepto ipso rubulietum quod abet in capite de ipsa pecia super ipso ballone quod commune reserbaverunt inter illis, abendum omni tempore; tota supradicta mensuria ad iusto passum hominis est mensurata: inclite supradicte pecie mensurate tenuerad ipse sellictus per ipsum brebem divisionis, et reservaberunt in communiter in montibus, et septuaberunt quadtuor pecie de terris quod benumdederad cicerus genitore suo: scriptum ipsum brebem divisionis per manu romoaldi notarii, et ibidem scripto ademmari notario et odelfrit. Unde et ipse sellictus querebat tollere sortione de una peciola de terra propinquo casa machenolfi, quod dicebat in vicaria tenuisset da masciano et ibidem sortionem aberet, unde ipse machenolfus dixit pro sortione ipsius sellicti tenuit infra ipsa mensuria, ubi ipse sellictus est residente. Infra ipsa mensuria quod ipsu brebem continet, et mensurabimus, et abuit et tenuit ipse sellictus ibidem infra ipsa mensuria, quantum per lege debuit inde ebenire de ipsa peciola da masciano, unde ante me qui supra castaldus ortaberunt inter se vona combenientia et per partes manifestaberunt, ut, qualiter ipse monimen continet, taliter illut per partes abere et possidere asque unus alterius contrarietate, et ipse sellictus manifestabit de ipsa peciola da masciano, ut nulla inde aliquando tempore querere sortione, et ipse machenelfus se manifestabit, ut nulla inde querant tollere sortione . . . . . . quod modo tenet ipse sellictus intus ipsa mensuria quod inbenimus super ipsa mensuria, unde inter se per vona combenientia guadia dederunt et mediatorem inter se posuerunt: ipse machenolfus posuit mediatore ipsius sellicti romoaldus filius raccisi presbiter de locu mascianu; et per ipsa guadia obligavit se ipse machenolfus et suis filiis et heredes, ut si taliter omnia suprascripta noluerint adinplere in suprascripto ordine, vel aliquit inde remobere aut contrare quesierit, per ipsa guadia obligavit se ipse machenolfus et suis filiis et heredes ad componendum ipsius sellicti et ad eius heredes biginti auri solidi constantini, et omnia supra-

scripta per iamdicto ordine illis compliret. Et taliter pro parte ipsius sellicti monachi de eius heredes oc scribere fecimus te iohannes notarius.

† Ego qui supra dauferi.

DCCCXXVI.

A. D. 1030.

† In nomine dei salvatori ihesu cristi, temporibus domni iohannis gloriosi ducis, anno sextodecimo, die prima mensis magii, indictione tertiadecima, amalfi. Certum est me theodenanda filia mauronis de leone, de constantino, de leone comite, et relicta mansonis filii quondam iohannis de constantino de mansone comite, a presenti die pruntissima voluntate venundedimus, atque et in presentis cessimus et contradidimus vobis domno leoni filio quondam sergii de urso, de leone, de trasimundo, idest plenariam et integram ipsam portionem meam, qui est per numerum uncie due, de plenariam et integram ipsam domum fabritam quod in communem habuimus vobiscum, qui nobis obbenit a suprascripto viro meo hic in amalfi positum iusta litore maris at ipsa cancella, sicut est fabricatum et ordinatum a pavimento usque at summitatem, cum plenarie due uncie nostre de ipsam suam aerem, quod vulgo ventus dicitur, et de plenarie ipse grade fabrite et de ipsa cabucella de predicte grade, et de ipse apothecelle de sub ipsa cubecella, et de ipse grade de foras qui sunt de ipse predicte apothecelle, et de ipsa terra vacua de iusta ipse predicte grade, quam et de omnia edificia et pertinentia de suprascriptam domum, unde de suprascripte due uncie nostre, quem super reclaravimus, nichil nobis remansit aut aliquid vobis exinde exceptuavimus, et licentiam et potestatem habeatis vobis eos in altum ascendere, fabricando quantum volueritis, cum salva viam suam ibidem ingrediendi et egrediendi cum omnia vestra causa. Unde et in presenti accepimus exinde una plenaria nostra sanatione auri solidi quinquaginta quinque toti de tari boni ana tari quattuor per solidi, sicut inter nobis convenit in omnem deliberationem et in omnem decesitionem, Ut a nunc die presenti et im perpetuis temporibus in vestram et de vestris heredibus sit potestatis habendi, fruendi, possidendi, vindendi, donandi, commutandi, in omnibus semper liberam habeatis potestatem, sine omni nostra et de nostris heredibus contrarietatem vel requesitionem im perpetuum: insuper nos et nostris heredes vobis et at vestris heredibus illut antestare et defensare promittimus omni tempore ab omnibus hominibus; et si nobis vel at nostris here-

dibus dederit exinde chartula inbenta, mittere illam debeamus aput vos et vestris heredibus sine vestra amaricatione vel damnietatem. Quod si minime vobis exinde steterimus et omnia, ut super legitur, non atimpleverimus, componere promittimus nos et heredes nostris vobis et at heredibus vestris auri solidos ducentos byzianteos, et hec chartula nostre venditionis, ut super legitur, firma permaneat im perpetuum.

† Ego lupinus iudex filius pantaleonis testis sum

† Ego ursus filius mansonis clerici testis sum

† Ego iohannes iudex filius nicete protospatharii testis sum

† Ego constantinus scriva hanc chartulam manu mea propria scripsi.

DCCCXXVII.

A. D. 1030.

| In nomine domini duodecimo anno principatus domni nostri waimari filii domni waimari gloriosi principis, mense iulius, tertiadecima indictione. ideoque ego muntoru filius alechisi ante presentia waiferi comitis et alii testes vicariationis ordine tradidit tibi aldemari presbiterí et abbati sortionem meam de una pecia de terra cum arbustum, quod abeo in actum pandola finibus rotense, ubi oratusu dicitur, infra as finis et mensuriis: de tribus partibus fine bie: da occidente fine ipsius aldemari : a meridie sunt passi triginta duo: ab oriente passi quinquaginta sex: a septemtrionis sunt passi quinquaginta quadtuor: alia parte sunt passi sexaginta unum; fuit mensuratum ad iusto passum cum omnia infra se abentes omnibusque suis pertinentiis et cum bice de bia sua inclita nonam partem de inclita suprascripta res tibi nominato aldemari abbati tradidimus, ad securiter et firmiter amodo et semper tu tuique eredibus illut abendum, dominandum, poxidendum, omnia inde faciendum quod bolueritis, absque cuiuscumque contrarietate vel requisitione; et pro confirmandum vobis anc mea bicariatione per aliam cartulam, que aput me firmatam retineo, recepit a te una pecia de terra cum arbustum in ipso locum ubi campanole dicitur, in omnis deliberatione, sicut inter nos combenit; et est illut quod mihi dedit ipsum abbatem, longitudo ex omni loco ana passi triginta et sex, latitudo vero ana passi septem; finitoque vero anc mea bicariatione per combenientia wadia ego muntori dedit tibi nominato aldemari abbati, et mediatorem tibi posuit me ipsum; et per ipsa guadia obligo me meosque eredes amodo et semper antistandum et defensandum inclita nonam

partem , quod est meam sortione de iamdicta rebus infra suprascripte finis et mensurie tibi tuique heredibus da omnes omines omnique partibus. quando bolueritis, per vos siatis exinde auctores et defensores, cum monimen et ratione que exinde abere potueritis, qualiter vobis placuerit, ut si *etc. Sequitur consueta formula , statuta mulcta triginta auri solidorum Constantini.* quando nos auctores et defensores quesieritis abere, nos autem et nostris eredibus omni tempore inclitum illut tibi nominato aldemari abbati, qui sis filius andree, et ad tuos defensemus, et omnia adimpleamus et defensemus, vobis vestrisque eredibus omnia, quantum et quomodo superius legitur, per iamdicta wadia et obligata pena. et taliter scribere rogabimus te mirandus notarius. actum rota.

† Ego qui supra guaiferi

† Ego sikenolfus.

DCCCXXVIII.

A. D. 1030.

† In nomine domini tertiodecimo anno principatus domni nostri guaimari glorioso principe, mense september, quartadecima indictione. Ideoque nos marinus et iohannes, germani filii quondam leoni atrianensi de marino iudice , clarefacimus nos abere rebus in locum beteri, ubi ad ipso staffilo dicitur, qui est terra bacua quod nos nominati germani ipsa terra, ubi dicitur ad ipso staffilo, illut commune abuimus cum mele consobrino fratrem nostrum, qui est ipsa terra bacua infra ec finis: a pars orientis fine bia pulbica : a pars septemtrionis similiter fine ipsa via pulbica: a parte occidentis fine iohannaci, sicud media sepe discernit: a meridie fine ursi atrianensi filii lupeni; infra predicte finis, sicud dictum est, quale sortionem nobis exinde de ipsa medietate de predicto campu ebenerit da ipsum mele, congruum est nobis nominati germani inclita ipsa medietatem de ipso campu illut donare teotenande sorori nostre, que est uxore iohanni atrianensi filii quondam lupeni. Et ydeo ego superius dicti germani , sicud nobis congruum est , nostre vone volumtatis , per anc cartulam ante subscripti testes donamus adque ad semper abendum confirmamus tibi sorori nostre, una tecum exet ipse bir tuus, inclita ipsa medietate de predicto campu, quantum quantoque nobis nominati germani exinde in sorte ebenerit da ipsum mele , sic secundum lex et consuetudo nostre romanorum illut tibi , sicud diximus , donabi cum omnia intro se aventibus omnibusque suis pertinentiis, et cum bice de bia sua, ad securiter hac

firmiter amodo et semper tu nominata teodenanda sorore nostra, quam et tuis filiis et eredibus, una tecum exet ipse vir tuus illut habendum, dominandum, possidendum et omnia exinde faciendum que tibi tuique heredibus placuerit, absque omni nostra nostrorumque heredibus, aut cuiqua hominibus contrarietatem vel requisitionem. Et pro hoc donum confirmandum iusta legem et consuetudo nostre romanorum launegilt a te prenominata sorore nostra recepimus pannum unum, una tecum exet ipse bir tuus. De qua nos supradicti germani guadia tibi nominate sorori nostre, una tecum adexet ipso biro tuo, dedimus, et mediatorem vobis posuimus sergi atrianense filius landolfi. Et per eadem guadia obligamus nos et nostris filiis et eredes amodo et semper antistandum et defensandum tibi predicte sorori nostre, quam et tuis eredibus, tota et inclita supradicta nostra donatione, qualiter superius legitur, a pars de ipsa genetrice nostra et da omnes omines omnique partibus. Et si taliter illut tibi tuique eredibus defensare non potuerimus, tunc , sicud in lex langnubardorum de donum et launegilt continet, adimpleamus et persolbamus vobis vestrisque eredibus iustitia; si autem, sicud dictum est, taliter omnia suprascripta vobis vestrisque eredibus non adimpleverimus et aliquit inde contradixerimus, aut si quodcumque causationes tibi tuique eredibus preposuerimus, componere obligamus nos et nostris filiis et eredes vobis vestrisque eredibus, et cui cartula ista in manum paruerit, biginti auri solidi constantini et, sicud superius legitur, illut vobis adimpleamus; et quando vos et vestris eredibus volueritis de suprascripta nostra donatione inde auctores vel defensores exe, potestatem et licentiam abeatis vice vostra in omnibus inde causare et finem facere, qualiter vultis; nam, quando nos exinde quesieritis avere auctores et defensores, nos autem et nostris eredibus defensemus et adimpleamus tibi tuique eredibus omnia, quantum et quomodo superius legitur, per iamdicta guadia et obligata pena: verumtamen suprascripta terra est da una parte fine sergi, sicud media sepe discernit, et taliter scribere rogabimus te aldèrissi notario, actum salerno.

† Ego rodelgrimo

† Ego ragemprandus me subscripsi.

DCCCXXIX.

A. D. 1030.

† In nomine domini tertiodecimo anno principatus domni nostri guaimari glorioso principe, mense nobember, quartadecima indictione. Ante me guido castaldo causavit petrus

iudex filius quondam grimoaldi gentilis cum petrus terra bendeca filia quondam alfani, dicendum ei, ut ipse petrus malo hordinem et sine rationem introiset in rebus ipsius petri iudici de locum nuceria, et ubi dicitur fluccanum et nomen ibidem abuit ermoaldum, et fovee ibidem fecisset, et frudium inde ei tulisset, et rebus ipsa ipsius ei contrasset; quo audito, ipse petrus responsum plures illut rebus in ipso locum ad ermoaldum abere retdidi dicendum, set nescire de quale rebus unde cum eum cause abet. Unde, sicut inter eis iudicavi, et utrisque illis guadiare feci, ut pariter super ipsa eadem rebus pergere cum iudicem et notarium , et ipse petrus iudex monstraret eidem ipsius ipsa rebus, unde cum eum cause abuerunt et per partes illis plicaret se cum suis rationibus, et secumdum legem illis inter se inde finem facere. Unde ipse petrus posuit mediatorem balsamus tio suo, et ipse petrus iudex posuit mediatorem iohanne genero suo, filio quondam maraldi notarii. Et pro parte ipsius petri iudici oc scribere fecimus te petrus clericus et notarius qui interfuisti.

† Ego qui supra guido.

DCCCXXX.

A. D. 1030.

Haec chartula eadem est ac praecedens.

DCCCXXXI.

A. D. 1030.

† In nomine domini tertiodecimo anno principatus domni nostri guaimari gloriosus princeps, mense december, quartadecima indictione. Memoratorium factum a nobis iohannes filius petri et gemma filia istius iohanni, et uxor fuit iohanni pesanu , et stefanus filius istius gemme et predicti iohanni pesanu; eo quod ante subscripti testes, et vibimus ad lege romana, coniunti sumus cum urso atrianense filio quondam leoni de gutti, propter quod ante os annos ipse ursu pro pastenatione in sorte tradidit petri, qui fuit filium meumque iohanni, et stefani filio iohanni pesanu una pecia de terra cum vinea in locum beteri ista

parte fluvio de beteri per finis et mensuras: de pede fine bia publica, inde sunt ab intro ipsa rebus rectu mensuratu passi sideci et mediu: a parte septemtrionis fine sortione ipsius ursi, sicut terminatum est, inde sunt passi octuaginta: de capite quod est ab oriente, fine ipsius ursi, et inde sunt passi quadtuordeci: a parte meridie fine terra cum silba ipsius ursi, inde sunt passi octuaginta et in medio loco per trabersum latitudo passi sideci; mensuratum ad iusto passum inclitum illut, cum vice de bia ipsa, vobis tradiderat, ad faciendum inde omnia quod boluerint, semper defensatum per ipsum ursu et per eius eredes da omnis homines omnique partibus: preter, si illut bendituru abuerint ipsius ursi, illum bindere ad iusto pretium et facerent inde eum scire per tertio constitutum, sicut continet brebem nostrum de ipsa divisione. Modo quidem rebus ipsa querimus venumdare et fecimus scire ipsum ursu, ut rebus ipsa a nos emere, sicuti illut ei obligatum est. Et statim ipse ursu dixit, ut rebus ipsa emere non bolere, et in omnibus nos persolxit rebus ipsa dare cui boluerimus, et omnia exinde facere quod boluerimus. Et nos pro taliter dedimus ei unum aureum tari, et ille pro taliter per combenientia guadia nobis dedi et mediatorem nobis posui seipsu, et per ipsa guadia *etc. Statuta mulcta quinquaginta auri solidorum Constantini.* et semper tacitum inde manere et tacere inde faciant omnis homines qui vobiscum causaberint, quod scripsi ego ademari notarius.

† Ego alderissi notarius me subscripsi

† Ego iohannes notarius me subscripsi.

DCCCXXXII.

A. D. 1031.

† In nomine domini tertiodecimo anno principatus domni nostri guaimarii gloriosus princeps filius quondam domni guaimarii principis, mense februarius, quartadecima indictione. Memoratorium factum a me iohannes filius quondam mansoni castaldi, eo quod ante subscripti testes coniunctus sum cum mauro filio martini, propter quod iam sunt completi annos duodecim, quod ego ipsius mauri traditum abuit de rebus, quod mihi pertinet a parte mulieri nomine senda uxore mea, filia quondam truppoaldi, ad pastenandum qui est rebus ipsa in locum qui dicitur ad forma mitilianense finibus, unde ab eius parte brebem minime firmatum abeo. Modo autem, ut diximus, cum ipsum mauro sum coniunctum, ut de ipsa traditione de ipsa rebus mihi brebem firmare; et ego pro taliter per vo-

nam comvenientiam tradidit ipsius mauri ipsa rebus ad lavorandum, qui est rebus ipsa per as fines et mensuras: a parte occidentis fine via que modo se non andat, sunt per ipsa via passi septuaginta nobem: a parte septemtrionis fine mea, sunt inde passi centum nonaginta quattuor, et revolbente quasi in parte meridie passi septem, et abinde revolbente in parte orientis per limite et aliquantum per ora de ballone passi septuaginta sex: a parte orientis similiter fine mea, quod ad lavorandum retinet iohannes filius guisoni, sunt inde passi quadraginta quattuor: a parte meridie similiter fine mea, sunt inde passi centum nonaginta: totum mensuratum ad iusto passum ominis, tali ordine illut ipsius mauri tradidit, ut amodo et semper, natos nascentes, ad sua et de suis eredibus esse potestati illut tenendum et dominandum, et fobee et omnis sue utilitatis ibi faciendum iusta ratione, et ibidem residere, et, ubi meruerit, illut cludere et semper illut clusum abere, et, ubi meruerit, per ipso arbustum arbores et vites ille et suos eredes ibidem plantare et propagines tragere, et perfectum illut annualiter de super et de subter totum per ipsa fines et mensuras lavorare, et cultare, et operare, et studiare vonum, sicut meruerit, ut proficiant et non dispereant, et cotidie ibidem residere et avitare. Ad completi autem amodo anni tres abeant ille et suos eredes in tota ipsa rebus per ipsas fines et mensuras arbustum totum vitatum, et vonum surtum, et operatum, et cultatum, sicut locus ipse est consuetudo et perfectum meruerit exe arbustum, et sic illut mihi meique eredibus in ipso constitutum adsingnare operatum et cultatum vonum, sicut supra legitur, et abinde in ante ille et suos eredes, natos nascentes, illut tenere, et dominare, et lavorare, et operare annualiter vonum, sicut supra legitur; et amodo et semper per omnis annum per tempore de vindemie faciant me vel meis eredibus scire, ut ibidem dirigamus missum nostrum, et ille et suos eredes tota rebus ipsa abto tempore vindemiare et poma exinde colligere, et omnis vinum exinde et poma ibique ad palmentum per medietatem dividamus: ipsum missum nostrum tollad prius exinde medietatem, et ille et suos eredes ipsa alia medietate, et ipsa nostra sortione de ipso vinum illis eos reponere ibique in domum suam in ipsa rebus in organea nostra, quod nos ei adsingnata abemus, et ille et suos eredes organea ipsa conciare et studiare vona, sicut meruerit, et ipso vinum nostrum annualiter faciant nobis salbum, dum illut inde tulerimus, absque degeneratione et ingne; missum nostrum, dum pro ipse vindemie ibidem steterit pro ipsa nostra sortione recipiendum, illis eum nutriad secundum suam possivilitate, et palmentatica nobis dare; et de quod amodo et semper in ipsa rebus seminaverint, deant inde nobis nostrisque eredibus terraticum secundum consuetudinem de ipso locum. Tantum, quale tempore da ipsi tres anni completi in antea ille et suos eredes rebus ipsa tenere et lavorare noluerit in supradicto ordine, tunc

inclita rebus per ipsas fines et mensuras clusa, surta, operata et perfecta lavorata perveniant ad mea vel de meis eredibus potestatem, cum vice de via sua, et cum ipsa redita et palmentum et cum ipsa organea, et illis licead inde exire cum omnis sua movilia. Seu et si da ipsi tres anni in antea de ac terra salernitana exierit aliubi ad avitandum, aut si amodo in antea talem fecerit culpam, unde in palatium aut aliis cuiuscumque persone cecidere debuerint, tunc inclita rebus ad mea vel de meis eredibus perveniad potestatem: preter si infra tribus anni reversi fuerint, vel de ipsa culpa ebaserint et voluerint rebus ipsa in supradicto ordine tenere a parte mea vel de meis eredibus, potestatem abeant illut tenere in supradicto ordine: tantum ipso annum quod ibidem redierit, si ipsa rebus lavorata fuerit, per nos aut per aliis non tollad inde aliquod frudium ipso annum; de qua per vonam comvenientiam guadia mihi ipse mauro dedi et mediatorem mihi posuit se ipsum maurus; et per ipsa guadia *etc. Statuta mulcta quinquaginta auri solidorum Constantini.* veruntamen oc recolimus, quia ipsa via qui est ab ipsa parte occidentis, est via publica, et hunc brebem scripsi ego ademari notarius.

† Ego roderisius

† Ego iohannes notarius me subscripsi.

DCCCXXXIII.

A. D. 1031.

† In nomine domini dei salvatori ihesu christi anno ab incarnatione eius millesimo centesimo trigesimo primo, die octaba mensis martii, indictione nona, amalfi. Ego quidem gemma filia petri cantalena de transmonti a presenti die prumtissima volumtate tradere et assignare visa sum vobis iohanni tecapanta filio gregorii de bicu et domne gemme iugalie, Idest unum infantulum filium nostrum nomine iohannem quod michi procreavit petrus de salerno. In ea videlicet rationem, ut ab odierna die et cunctis diebus bite vestre servire et obedire vobis debeat, et omnem servitium et imperium quod at illum imperaveritis, die ac nocte, longe et prope, per mare et per terram, totum vobis eos facere et complere debeat predictus filius noster cum omni fide et prumptitate, seu sine fraude et absque omni malignitate, et vos illum nutricare, et vestire, et calzare debeatis iusta ratione et secundum vestram possivilitatem et facere ad eum debeatis benem, ut habeatis de illum mercedem et nomen bonum; et si fugam vobis commiserit et in qualibuscumque

locis perrexerit, sibe in civitatibus, vel in castellis, aut in billis, potestatem habeatis vos seu ipsi missi vestri cum hanc chartulam illum compreendere et destringere, et sub vestro illum revocare debeatis servitio, seu misericorditer illum disciplinare debeatis secundum meritum sue culpe. Quod si fugam vobis commiserit et at nos benerit, sibe in tota pertinentia nostra vel ubicumque nos manserimus, nos vobis illum atducere atque revocare debeamus per omnes vices sine vestra damnietatem vel amaricationem; pro eo quod dedistis nobis modo auri solidos sex de tari, at obitum denique vestrum dare at illum debeatis benedictionem auri solidos quattuor, et caldara, et sartaginem, et licticellum cum panni da iacere et ipsi panni da vestire, quod sibi abuerit in ipsis diebus, et iam post vestrum amborum obitum et cum suprascriptam benedictione liber et absolutus permaneat predictus filius noster sine omni condicionem. Qui autem de nobis ambarum partes contra hanc chartulam venire presumserit, componat at partem que firmam steterit, auri solidos libra unam bytiantea, et hec chartula sit firma; si autem et michi marino filio stephani cannabaczuli de pertinentia de ipso castello depini hec omnia placet, propter quod habeo concubita predicta gemma, et firmo vobis, ut si ipse predictus infantulus vobis fugam commiserit et at nos benerit, sibe in tota pertinentia nostra de predicto castello nostro depinu, nos vobis illum atducere atque revocare debeamus per omnes vices sine vestra damnietatem vel amaricationem per suprascriptam obligata pena

† Iohannes filius domni musco de iohanne de parte testis sum

† Pantaleo filius domni muski de domno constantino testis est

† pantaleo filius domni iohanni de domno pulcharo testis est

† Ego constantinus scriba filius domni iohanni curiali scripsi.

DCCCXXXIV.

A. D. 1031.

† In nomine domini tertiodecimo anno principatus domni nostri Guaimarii gloriosus princeps, filius quondam domni guaimarii principis, mense aprelis, quartadecima indictione. Memoratorium factum a me laurenti venerabili abbate monasterio sancti archangeli qui constructum in monte de cilentu, eo quod ante subscripti idoneis hominibus coniunctus sum ad vonam comvenientiam cum maio et guaimarius germani filii quondam guaiferii, et maraldus, et maio, et landolfus, et madelmus, et lando, germani filii quondam adel-

mundi, et iohannes, et poto, et pandolfus, germani filii quondam maioni, et sunt comitibus, propter quod ipsi fratres comitibus tenet commitatum camella, et ancilla dei, et palasea lucaniense finibus a parte supradicti domni eximii principis; unde modo ipsi comitibus pro iussione suprascripte gloriose potestatis remiserunt mihi vel in pars ipsius monasterii una pecia de terra que est inter batolla et ipsa camella, et est per as fines et mensuras: a parte septemtrionis per ballone qui est in parte de ipsa batolla, est inde passi centum quadraginta: a parte meridie fine alio ballone qui est in parte de ipsa camella, est inde passi nonaginta, et per trabersum quasi in parte orientis est inde passi octuaginta, totum mensuratum ad iusto passum ominis. Ec itaque pecia per iamdictas fines et mensuras ipsi comitibus mihi remiserunt et tradiderunt tali ordine, ut ego vel successores meos vel pars ipsius monasterii potestatem abeamus de ambi ipsi balloni aqua lebare et in ipsas pecia molinum edificare, qualiter mihi vel successores meos vel pars ipsius monasterii placuerit, illud abendum, dominandum, possidendum et omnia exinde faciendum quod mihi meique successoribus vel pars ipsius monasterii placuerit, absque illorum contrarietate vel requisitionem, sicut nostrum preceptum continet, quod a parte domni gloriosi principis firmatum et ab utile anulo sigillatum abemus; et per vonam combenientiam obligaberunt se i omnes suprascripti comitibus et illorum eredibus amodo, et dum ipsa commitata in ipsis partibus venierit, defensandum mihi meique successoribus, vel in pars ipsius monasterii suprascripta tradictione per iamdictas fines et mensuras da omnes homines omnique partibus, sceptuatum a parte supradicte gloriose potestatis: et si taliter *etc. Statuta mulcta ducentorum auri solidorum Constantini.* quod scripsi ego ademari notarius.

† Ego landolfus

† Ego qui supra Ioannes comes.

DCCCXXXV.

A. D. 1031.

† In nomine domini tertiodecimo anno principatus domni nostri Guaimarii glorioso princeps filius quondam domni guaimarii principis, mense magius, quartadecima indictione. In sacro salernitano palatio ante supradicta gloriosa potestatem adessem ego grimoaldus comes et iudex, venit infantem infra etatem nomine iohannes filius domni visantii qui habebad causam cum guaiferi filio quondam atenolfi. Nos fecimus parentes ipsius propin-

quos venire et accessimus aput locum, iusta institutionem legis, cum ipsis parentibus, ut deliberaretur causam ipsa per iustitiam et fecimus illut eorum notitia. Quo acta, causavit ipse infantem cum advocatorem eius, cum cartula quod in manum tenuit, dicendum, ut ipse guaiferi malo hordine introisset in terra et case pertinentem ipsius infanti de intus ec cives, et fobee et edificium ibi fecisset, et de ipsa casa et clusamen quod in ipsa casa habuit, disturbasset. Et illut eidem infanti quod per ipsa cartula pertinente, contrasset, et in rebus eius a foras hanc cives similiter malo hordine introisset, et fobee ibi fecisset, et arbores et vites inde abscidisset, et frugium inde tulisset, et rebus quod eidem infanti pertinentem est per ipsa cartula, ei contrasset, et illut ei remobisset: ipse guaiferi dixit nescire inde ei respondere sine advocatore. ego supradictus comes et iudex iudicavi et predicto guaiferi cum ipsum infantem guadiare feci, ut ipse guaiferi plicaret se cum advocatorem et respondere ipsius infanti, tamen ipse infantem siad cum advocatorem ex illut, unde superius causavit ipsum infantem, et secundum legem inter se inde finem facerent. Unde ipse guaiferi posuit mediatorem iohannes comes filius quondam adenolfi comiti et iudici, et ipsum infantem posuit mediatorem adelbertus comes filius quondam alfani. Et pro parte ipsius infanti scripsi ego iohannes notarius.

† Ego qui supra grimoalt comes et iudex.

DCCCXXXVI.

A. D. 1031.

† In nomine domini anno tertiodecimo principatus domni nostri guaimari filio domni guaimarii gloriosi principis, mense iunius, quartadecima indictione. Memoratorium factum a me petrus presbiter filius quondam petri de nuceria, eo quod in sacro salernitano palatio ante subscripti testes per bona combenientia tradidit mihi, qualiter mihi placuit guaimarius comes filius quondam guaimarii comiti et musandus dei gratia abbas monasterii sancte sufie, quae a nobo fundamine construxit guaiferius filius quondam guaiferii comiti in terra sua de intus anc salernitanam cibitatem, rebus omnis qui fuit ipsius guaiferi quem abuit ipse guaiferi in locum baniara in ipsa forma et pertinentia de ipso locum nuceria, et de locum apusmonte et pertinentia de ipso locum apusmonte, et totum illut de sianu, et totum illut de sarnum, et totum illut de lauri; ideo, sicut diximus, de quantum quantoque per tota ipsa loca de rebus, qui fuit ipsius guaiferi iubentus dederit, ut diximus, mihi tradiderunt,

ipse guaimarius tradidit mihi quantum inde pertinet gemme sorore sua, qui fuit uxor ipsius guaiferi, et ipse abbas tradidit mihi quantum inde pertinet in ipso monasterio: tantum inde sceptu habuerunt illut de lectere, et illut de stabi, et ipsa fosara, et sortione de ipso monasterio de illut de ipso locum forma; nam illo aliut totum, sicut diximus, mihi tradiderunt ipse guaimarius pro vice ipsius gemme sorore sua, et ipse abbas pro ipso monasterio, in tali ordine, ut ego vel meos eredes et omines, quem ego misero, potestatem abeamus oc annum de tota omnis suprascripta rebus que mihi tradiderunt, adunare et tollere omnis frudium, quantum de tota suprascripta rebus oc annum exierit, scepto vinum quod non tollamus, nam omnis alio terraticum et frudium quod de ipsis rebus exierit, totum potestatem abeamus inde tollere et adunare, qualiter meruerit et iustum fuerit, ad faciendum inde omnia quod boluerimus, absque omni contrarietate ipsius guaiferi et predicte gemme et predicti monasterii, et defensarent illut nobis da omnis omines omnique partibus. Et ego pro taliter pro censu exinde demus illorum in fexstibitatem sancte marie, qui sunt de mense september prius beniente, decem et octo auri solidi de tari ana quadtuor auri tari boni pesanti per solidi, et ubi oc annum completum abuerimus tollendum inde ipso frudia, sicut supra diximus, scepto ipso vinum, tota suprascripta rebus ad illorum siant potestatem. Et si forsitans mihi iamdicto petri presbiteri placuerit in antea illut tenere, potestatem abeamus illut totum tenere in omni ordine et ratione, sicut superius legitur, usque alia tribus frudia recollecta, et nos per omnis frudium in ipsa fexstibitatem sancte marie demus illorum decem et octo auri solidi de tari ana quadtuor auri tari boni per solidi: de qua per bona combenientia guadia mihi ipsi guaimarius comes pro pars et vice ipsius gemme, et ipse abbas pro vice de ipso monasterio dederunt, et mediatorem mihi posuerunt sergi atrianense filium leonis sagilla; et per ipsa guadia *etc. Sequitur formula consueta: Statuta mulcta quinquaginta auri solidorum Constantini.* verumtamen in suprascripta ratione mihi tradiderunt illut de locum ballintiinum et illut da sanctum martinum. quod scripsi ego iohannes notarius.

† Ego qui supra mosandus abbas

† Ego ademari notarius me subscripsi

† Ego ademari me subscripsi.

DCCCXXXVII.

A. D. 1031.

† In nomine domini tertiodecimo anno principatus domni nostri Guaimarii gloriosus princeps filius quondam domni guaimarii principis, mense agustus, quartadecima indictione. Memoratorium factu a me radelchi comes filius quondam adelferi comitis, eo quod ante subscripti testes per bona conbenientia pro bice mea, et pro bice aloare uxori mee, tradidit at tenendum et gubernandum stefani filio quondam sergi de ursu de maiu, et mulieri nomine deseia uxor predicti stefani et filia petri de tresara unum molinum nostrum pertinentem, quod edificatum abemus in flubio beteri, et est ipso molinum quod eorum tradidimus coniuntum a parte orientis coniuntum erga iscla nostra, que coniunta est cum plaiu nostru qui est ab ipsa parte orientis; ideo ipsum molinum eorum tradidit conciatum et edificatum cum mole nobe et cum omni ordine et pertinentia sua, et cum boccale et canale et cum usibus aquarum et coopertum bonum, quale perfectum macenant cum ipsa iscla et cum ipso plaiu, qui est erga ipso molinum in parte orientis, et cum alia media iscla que est a parte occidentis, tali ordine, ut amodo et usque ses anni conpleti illis et illorum eredes ipso molinum illorum potestatis tenere et dominare, et ipso molinum cotidie conciare, et custodire, et salbum facere, ut perfectum macenare possant. Et quanta molitura exinde tollere vel abere potuerint usque ipso constitutum et de ipse iscle tollere potuerit, totum illut sivi abeant, faciendum quod boluerit: tantum si ortora in ipse iscle fecerit, annualiter cotidie exinde vobis bisitare et dare, et per omnes calendas de circuli anni usque ipso constitutum atducerent intus ec cibes at domus nostra ana tres focacie bone facte et cotte et ille nobis atsignare; quam et per annum amodo et usque ipso constitutum darent novis in calende ianuarius quinque auri tari boni et in calende sebtebri alii quinque auri tari boni, ut beniant in simul per annos decem auri tari boni, ut per caput illis dare possamus, faciendum semper de ipsi tari omnia quod boluerimus. ad conpleti ipsi ses anni illis et suis eredibus remittat at potestate nostra vel de nostris eredibus integrum ipso molinum cum mole nobe et bone, et cum omnis ferraturiis suis et omnis at ipsum molinum pertinentibus, et cum reditum bonum factum a super ipso molinum, et cum tiburium a foras ipso molinum, et cum ambe ipse iscle et predicto plaiu, et cum ipso salicetum qui abet in ipse iscle, et ipso molinum, quando illut novis ammiserit, siat conciatum bonum, qualiter ipsum molinum die noctuque perfecte macenare possant, faciendum de ipso moli-

num omnia quod boluerimus. unde per conbenientia ipsi vir et uxor communi consensu, tamen ipsa mulier per bolumtate supradicti fani viri sui guadia michi dederunt et mediatores michi posuerunt se ipsis per aposita pingnera, ad pingnerandum omnis illorum causa legitimo et inlegitimo, etia et personis illorum; et per ipsa guadia et conbenientia obligaberunt se ipse stefanus et predicta deseia, et illorum filios et eredes, adimplendum nobis omnia, ut supradictum est. Et si taliter *etc. Statuta mulcta triginti auri solidorum Constantini.* ego ademari notarius.

† Ego petrus me subscripsi

† Ego myrandus notarius me subscripsi.

DCCCXXXVIII.

A. D. 1031.

† In nomine domini tertiodecimo anno principatus domni nostri guaimarii gloriosi principis filii quondam domni guaimarii principis, mense agustus, quartadecima indictione. Memoratorium factu a me iaquintus comes filius quondam disigi comitis, eo quod ante subscripti idoneis omines tradit iohanni ballense, filio quondam landoni, una pecia de terra mea que est cesina, quod oc anno per firmu scriptu oc anno datam abuit at scanpandum et seminandum stefani filio mansoni et iohannes filius maghenolfi de rebus mea quod abeo illa parte flubio siler, que est infra ec finis: a parte occidentis fine ipso flubio siler: alia parte fine litore maris: ab orientis fine mea, sicut discernit lagu paulinu, et qualiter badit per pullu illa parte ipso pullu: a pars orientis et abinde saliente per palude in partibus sebtemtrionis et coniungente in salsola a parte sebtemtrionis, qualiter badit per ipsa salsola et congungit in ipso flubio siler. Infra supradicte finis, ut diximus, tradidit ipsius iohanni filio supradicti landoni supradicta cesina in oc ordine, ut amodo et usque tribus anni conpleti at sua et de sua eredibus sint potestatis illut tenendum et dominandum, et fobee et omnis illorum utilitatis iusta rationem ibi facere, et tota ipsa cesina rationabiliter scampare et seminare, quale semente illis boluerit, et ipsi labori recolligere, et quitquit victu et labore amodo et usque ipsi tres anni conpleti annualiter de predicta cesina exierit, vel facere potuerit, tum illut sivi abeant, faciendum exinde quod boluerit. At conpleti autem ipsi tres anni, tunc ipsa cesina remittat at mea potestatis vel de meis eredibus scanpata bona, ut perfecte possant tota ipsa cesina arare et mangnaniiare illa

cum bobes, et illis liceat inde exire cum omnis illorum causa et facere exinde quod boluerit. Unde per conbenientia guadia michi ipse iohannes dedit, et mediatorem michi posuit citru filius quondam petri presbiteri; et per ipsa guadia *etc. Statuta mulcta viginti auri solidorum Constantini.* quod scripsi ego ademari notarius.

† Ego Iohannes notarius me subscripsi

† Ego ademari notarius me subscripsi.

DCCCXXXIX.

A. D. 1031.

† In nomine domini quartodecimo anno principatus domni nostri guaimarii filii quondam domni guaimarii magni principis, mense octuber, quintadecima indictione. Ideoque ego mulier nomine mila filia quondam iohanni, et uxor sum astilfi filii quondam leoni, de claro mihi pertinentes esse una sedilia de casa intus castello caput aquis, ubi proprio ad ipsa fassa dicitur, a super et propinquo ipsa ripa mihi pertinentes a supradicto genitorem meum et est coniuncta cum ipsa casa de petrus clericus filius quondam teuderici, et congruum est mihi tota et inclita ipsa sedilia de casa, qualiter conciata vel edificata est, illos donare ad remedium filium quondam andree et ad beraldum generum suum et filium quondam biti, et, ut pleniter secundum lex, ego nominata mulier fecit exinde notitiam ad predicto viro meus qui est mundoalt meum, et una cum ipso viro meus pariter perreximus intus caput aquis ante subscripti testes per bona conbenientia per anc quoque videlicet cartulam bona etenim nostra bolumtate donamus adque ad semper abendum confirmamus vobis iamdictis remedii et beraldu tota et inclita ipsa iamdicta sedilia de casa de intus predicto castello que abet ec finis et mensurias. A pars orientis sunt pedes quadtuor, et semisse unu, et planta una, et untia una: a pars septemtrionis sunt pedes decem et octo, et semisse unum, et untie tres: a pars occidentis sunt pedes quadtuor, et semisse unu, et untie quadtuor: a pars meridie sunt pedes decem et octo, et semisse unum, et uncie tres, totum mensuratu ad iusto pedes manus ominis; hec vero iamdicta sedilia de casa, qualiter mensuria ipsa circundat, sic tota et inclita illut vobis remedii et veraldi donabimus, cum introitu exitu et vice de bia sua, et cum omnia intro se abentibus omnibusque inde pertinentes, ingrediendum et regrediendum a super in ipso solario, quam et in ipso catoiu cum omnia vestra utilitate per ipsa regia de ipso catoiu, quod commune abuimus cum predictus

petrus clericus et tale vicem inde abeatis per ipsa regia de ipso catoium vos iamdicto remediu et beraldu ingrediendum et regrediendum et vestris eredibus, sicut et ipse petrus clericus ibidem abunt, hunde nihil nobis aut ad eredibus meis, aut cuiqua ominibus exinde non reserbabimus vel dicimus alicui ibidem manere sortionem, set totum et inclitum illut vobis iamdictum remedium et bernaldum donabimus cum sericidiis suis, et cum bice de strictolis et plateis suis, qualiter pertinentes est in ipsa predicta sedilia de casa, ad securiter et firmiter amodo et semper vos et vestris eredibus illos, ut dictum est, avendum, dominandum, possidendum et omnia exinde faciendum que vobis vestrisque eredibus placuerit, sine omni nostra vel de nostris eredibus aut cuiqua ominibus aliqua contrarietate. Unde pro confirmanda et stabiliscenda ec suprascripta vestra donatione nunc a presente recepimus a vos iamdictis remediu et bernaldu ego nominata mulier, unaque cum ipso mundoalt meum launegilt sclauso camiso uno, et cum eo mistum tarenos aureos quindecim in omne deliberatione, sicut inter nos combenit, finitum est oc donum per subsceptum launegilt, ea ratione ego nominata mulier commune consensum cum ipso viro meus guadia vobis remedium et bernaldi dedimus, et mediatorem vobis posuimus petrus filius pinnini clerici; et per eadem guadia per bona conbenientia obligo me iamdicta mulier una cum ipsu mundoalt meum et nostris filiis et eredibus predicta nostra donatione in omnibus, ut dictum, illut vobis defensandum et ad vestros eredes nos et nostros eredes etiam et da illis ominibus et partibus, qui pro nostris partibus vobis, aut ad vestros eredes emiserit qualiscumque causationes et da omnibus ominibus omnique partibus. Et qualis tempore bolueritis per bos exinde esset autores et defensores, vice nostra licentia et potestate abeatis cum ista cartula, seu cum quale alio monimen et ratione inde abere potueritis, in omnibus inde causare et finem facere, et eos vobis defensare; nam, quando nos nostrisque eredes inde autores et defensores abere quesieritis, nos autem nostrisque eredibus in omnibus, ut dictum est, eos vobis defensemus ab omnibus ominibus omnique partibus. Et si illut vobis defensare non potuerimus, tunc, sicut in lex langobardorum de donum et launegilt continet, ita nos et nostros eredes adimpleamus et persolbamus iustitia. Si autem *etc. Sequitur formula consueta, statuta mulcta triginta auri solidorum Constantini.* et taliter scribere rogabimus te dauferius clericus et notarius intus caput-aquis.

† Ego pinninu clericus

† Ego mari.

DCCCXL.

A. D. 1031.

† In nomine domini quartodecimo anno principatus domni nostri guaimari gloriosi principis filii domni guaimari, mense nobember, quintadecima indictione. Cum essem ego grimoaldus comes et iudex ante aulam sancti maximi qui eficatum est intus salernitanam cibitatem, tuc ibique ante me coniunti sunt maghenulfus presbiter filius quondam granati, et petrus diaconus filius iohanni cum rodelgrimus et acceptu germani filii maraldi, et romoaldus et iohannes, qui sunt germani filii iohanni, qui sunt abitatori de locum muntorum, ipsi germani pro bice sua et pro bice de alii germano suo propter quod causanter dicebant ipsi maghenolfus presbiter et iamdictus petrus, ut ipsi germani retinerent rebus in ipso locum muntoru qui est pertinentem ipsius ecclesie sancti maximi, quod dicebant ipsi maghenolfus et petrus, ut illut retinere in beneficium a parte ipsius ecclesie, set ipsi germani ipsa rebus minime operaberunt, sicut inde obligati fuerunt, et per legem inde componere debebant ad pars ipsius ecclesie; set antequam compositione inde esset, perbenierunt inde in combenientia. ipsi germani boluntarie sue pro bicibus suis et de germani sui guadia dederunt ipsorum maghenolfi et petri, et mediatorem eorum posuit se ipsis; et per ipsa guadia obligaberunt se et suis eredibus, ut plicarent brebri qui de ipsa rebus abet, et remicterent illis ad potestatem ipsius ecclesie, et communiter super ipsa rebus pergerent, et illum mensurarent, et facerent inde brebri inter se, ut omni tempore illut ipsa rebus illis retinere et laborare et cultare, et quantum binum inde exierit, medietatem illut dare ad pars ipsius ecclesie, et medietatem illut sibi abere, et ipsa sortione de ipso binum ipsius ecclesie, illis reponere et salbum facere, sicut meruerit, et terraticum dare et palmentateca, et missum ipsius ecclesie notrire, et per ipsa guadia *etc. Statuta mulcta quinquaginta auri solidorum Constantini.* verumtamen et abellane que ibidem fecerit, similiter ille medietatem dare ad pars ipsius ecclesie, et obligaberunt se ipsi germani, ut in suprascripta faciant permanere ipsi alii germani sui et eorum eredes. et pro parte ipsius ecclesie scribere fecimus te iaquintus notarius.

† Ego qui supra grimoalt comes et iudex.

DCCCXLI.

A. D. 1031.

† In nomine domini quartodecimo anno principatus domni nostri guaimari gloriosus princeps, filius quondam domni guaimari principis, mense nobember, quintadecima indictione. Memoratorium factu a me truppoaldus dei gratia habbas scriba palatii ecclesie sancte marie pertinentem supradicti mangni principis et de germani sui et iohanni comiti, thio illorum filio domni iohanni olim principis, eo quod ante subscripti testes per combenientia coniunsit me cum ebreis , i sunt iosep filius elie , et gautius filius samueli , abraam filius manueli, et maio filius moisen, iaquinto filius gautii, abraam filius elie, esagia filius calep, minachem filius elie propter unum puteum pertinentem ipsius ecclesie, que factum est in terra ipsius ecclesie intus hec civitate intus ipsa iudaica, qui de ex omni parte ad fine ipsius ecclesie coniuntum est, et iam ipse puteum de ante os annos ipsi ebrei cum aliis da pars ipsius ecclesie tenuerunt. Modo quidem combenientibus inter nobis, ego autem tradidit ipso puteum ipsorum ebrei in tali ordine, ut amodo et usque biginti nobem anni conpleti ad illorum sint potestatem illut tenendum et conciare ipso puteum, sicut de antea fuit factum et conciatum, et de super faciant cammarella [1]), et sic beniant facta, sicut de antea fuit, ut da parte meridie abeat vice de bia ad auriendum aqua de ipso puteum, et illis et illorum eredes potestatem abeant de ipso puteum aquam aurire, et tollere quanta boluerit, et portare ad domus illorum, et licentia aberent illis ad alie ebreis aqua de ipso puteum dare ad auriendum quanta boluerit, et nullam lesionem aut contrarietatem faciant a foras ipso puteum in illut quod in ipsa ecclesia pertinet, et pro censum exinde per omnis annu amodo et usque ipso constitutum darent mihi vel in pars ipsius ecclesie in chalendis septembrii mensis dua paria de otra [2]) caprina bona obtima, qualis meliores se inbenire potuerit inter ipsa iudaica, sine omni macula et lesione, et unum cingulu bonum de siricu mundum, sicut meruerit; et si forsitans mihi vel in pars ipsius ecclesie non placuerit tollere ipsa otra, stetit inter nobis, ut per omnis annu per ipsa kalendas dare nobis pro ipsa otra duo auri tari boni de moneta bona et medium tari et ipsum cingnulu, sicut

---

[1]) *cammarella*, vox vulgaris, idest *aedicula*.

[2]) *otra*: uter.

supradictum est. de qua per combenientia guadia mihi toti ipsi ebrei dederunt, et mediatores posuerunt ipsum gautium, et ipsum abraam filium manueli, et ipsum iosep filium elie, et predictu maio pro se et pro ipsi alii mediatori exierunt; et per ipsa guadia *etc. Statuta mulcta biginti auri solidorum Constantini.* et hunc brebem scripsi ego ademari notarius.

† Ego iohannes notarius me subscripsi

† Ego petrus notarius me subscripsi.

DCCCXLII.

A. D. 1032.

† In nomine domini quartodecimo anno principatus domni nostri Guaimarii gloriosi principis, filii quondam domni guaimarii principis,mense februarius,quintadecima indictione. Nos madelmus filius quondam iaquinti et mulier nomine griselaita filia quondam mari, qui sumus coniugati vir et uxor, Clarefacio ego iamdictus madelmus abere rebus in locum transboneia mitilianense finibus et pertinentia est salernitanam, et congruum mihi est inde vindere una pecia de terra cum vinea, et bacuum, et quertiis, et cannietum uno tenientem in eodem loco transboneia, ubi proprio dicitur ad tegora, abentem as fines et mensuras. A parte orientis fine bia publica, sunt inde per ipsa bia passi sexaginta et gubita dua : A parte meridie fine alia terra cum vinea meaque madelmi quod mihi reserbabi, sicut termiti inde figere debemus, sunt inde passi septuaginta octo et gubita dua; a pars occidentis fine bia nostra conmunale, que ducit aliquantum inter ista rebus et rebus monasterii sancte marie de duliaria pertinentia de amalfi, habet per ista bia passi sexaginta et gubita dua: A parte septemtrionis fine alia bia nostra conmunale, unde per ora de ista bia termiti ficturi sumus, et qualiter ascendit ista bia conmunale et coniungit cum ista bia publica quod est priore finem, sunt inde per ora de ista bia conmunale passos sexaginta quinque, totum mensuratum ad passum illum qui signatum est pro iusta causam in columna marmorea de ecclesia sancti mathei de archiepiscopio salernitano. Et ego predicta mulier nomine griselaita uxor istius madelmi palamfacio in ipsa pecia de terra quartam partem abere per meum scriptum morgincahp, mihi emissum per ipso viro meus alia die nostre copulationi, et congruum mihi est conmuniter cum ipso viro meus illut

venumdare sergi presbitero filio quondam gregorii de marciano, qui fuit natibus de surrento, et modo est abitante in civitate amalfi, et, ut pleniter iusta legem illut perfice poteremus, fecimus inde notitiam ad tres propinquiores meos parentes, et una cum ipsis meis parentibus, et cum ipso viro meus, et cum ipsum sergi presbiter perreximus coram presentiam grimoaldi comiti et iudici, et ipse comes et iudex secundum mandatum legis me predicta griselaita interrogavit et inquisivit, ne forte aliqua violentiam esset partibulam. In eius presentiam et im presentiam de ipsis meis parentibus manifesta sum nullam paterem violentiam, set volumtate mea esset ipsa quarta mea de ipsa pecia de terra venumdandum etiam pro stabilitatis causam ipse iudex in anc cartulam suis manibus posuit et mirandus notarius per notitiam ipsius iudici cepit anc cartulam scribere, ut absque damnationem legis securus inde maneret. Quo ita factum, tunc nos nominati madelmus et griselaita, vir et uxor, sicut nobis congruum est bona nostra volumtatem per anc cartulam ante presentiam ipsius grimoaldi comiti et iudici venumdedimus tivi predicti sergi presbitero tota et inclita ipsa pecia de terra cum vinea, et cannietum, et bacuum cum suis arboribus uno tenientem per iamdictas fines et mensuras cum una casella qui ibi est, et cum omnia infra se abentibus omnibusque suis pertinentiis et cum vice de predictis biis, Ad securiter et firmiter amodo et semper tu iamdictus sergi presbiter et tuis eredibus, seu cui per te datum paruerit, seu cui cartula ista in manum paruerit, illut integrum abendum, dominandum, possidendum, omnia exinde faciendum quod volueritis. Unde pro confirmandam et stabiliscendam anc nostram vinditionem a presentis recepimus a te statutum pretium, i sunt auri solidi de tari triginta duo ana quadtuor auri tari boni per solidos, sicut inter nos conbenit in omnis deliverationem. De qua nos predicti madelmus et griselaita, vir et uxor, conmune consensum et volumtatem, quam et per conbenientiam guadia tivi iamdicti sergi presbitero dedimus et fideiussore tivi posuimus iohannes genero nostrum filius quondam alfani; et per ipsa guadia obligamus nos et nostris eredibus amodo et semper defensandum tivi tuique heredibus, seu cui per te datum paruerit et ad eius eredes, vel cui cartula ista in manum paruerit, tota et inclita supradicta nostra vinditione, qualiter superius diximus, ab omnibus hominibus omnique partibus; et quando per vos ipsis volueritis inde esset auctores tu, vel cui per te datum paruerit seu vestris eredibus, aut cui cartula ista in manum paruerit, potestatem abeatis, qualiter volueritis cum quale munimen et rationem exinde abueritis; nam, quando nos vel nostris eredibus quesieritis inde abere auctores, tunc nos predicti vir et uxor et nostris oredibus cuncta supradicta nostra vinditionem tivi predicto sergi presbitero, vel cui per te datum paruerit et ad vestris eredibus, seu cui cartula ista in manum paruerit, ut prelegitur, defense-

mus et omnia vobis adimpleamus; sicut superius legitur. Quod si taliter *etc. Statuta mulcta centum auri solidorum Constantini.* et taliter conmuniter scribere rogavimus te predictus myrandus notarius actu salerno.

† Ego qui supra grimoalt comes et iudex

† Ego alfanus comes

† Ego Iohannes notarius me subscripsi.

DCCCXLIII.

A. D. 1032.

† In nomine domini quartodecimo anno principatus domni nostri Guaimarii glorioso princeps, filii quondam domni guaimarii principis, mense februarius, quintadecima indictione. Memoratorium factum a me benedictu de calbanicu filio quondam rodenandi ante idoneis homines, pro pars suprascripta gloriose potestatis et guidoni et paldulfi germani eiusdem gloriose potestatis tradidit mihi visiniano sculdais una pecia de terra cum castanietum pertinentem eidem gloriose potestatis et de ipsi fratres eius in predicto locu calbanicu, ubi ad cupula dicitur, per ec finis et mensurie: a parte orientis fine ballone, inde passi septuaginta: a pars occidentis passi alii septuaginta, in capite latitudo passi quadraginta duo, in medio passi alii quadraginta duo, in pede est fine nostra, inde passi triginta duo, totum mensuratum ad iusto passum, ut amodo et semper ego et meis eredibus et homines quod ibi mittere voluerimus ad laborandum, nostre potestatis illut teneamus et dominemus, et fobee et omnis nostre utilitatis iusta ratione ibi faciamus. Et totum illut cultemus et studiemus et laboremus omnes annos, sicut meruerit, et salbum illut faciamus, sicut bonum paread laboratum et cultatum et salbum, ut proficiad et non disperead, et omnes annos apto tempore castanee ipse que ibi fuerint, colligamus et colligere faciamus et seckemus ad domus nostras in ipso locum, ubi nos habitamus, et faciamus scire apto tempore omnes annos, quando meruerit, ordinatum de pars ipsius gloriose potestatis et de ipsi fratres sui, ut ibi veniad aut dirigad missum, et nos castanee ipse secke dividamus in tres partes: inclita tertiam partem de ipse castanee demus omnes annos ad ordinatum ipsum, vel ad eius missum qui ibi veniet, et due partis inde nobis habeamus. Et per iussionem ipsius supradicte gloriose potestatis guadia mihi ipse visinianus dedit, et mediatorem mihi posuit alderisi notarius

filius quondam alderissi qui musandus vocabit; et per ipsa guadia obligavit se ipse domnus princeps et suis eredibus amodo, et dum venerint ad legitima etatem ipsi fratri sui, defensaret mihi meique eredibus tota et inclita ipsa traditione, qualiter superius dictum est, cum vice de via sua ab omnibus ominibus omnique partibus et non illut nobis contret, et hab inde in antea semper defenset nobis ipsa sorte sua cum vice de bia sua ab omnibus ominibus omnique partibus. Et si taliter, ut predictum est, nobis non adimpleverit et aliquit inde contradisserit illius placentem, per ipsa guadia componere obligavit se ipsa gloriosa potestas et suos eredes mihi meique eredibus viginti auri solidos constantinos; tamen et de que per annos ibi seminamus, demus inde ad ipsum missum illorum terraticum secundum consuetudo de ipso locum, et quando venerit ibi ipsum missum pro recipiendum ipsa frugia, usque dum ibi steterit pro ipsa frugia tollendum, nos illum notriamus secundum nostra possivilitatem. Ego supradictus benedictus misi in suprascripta rebus petrus germanum meum, ut omni tempore ipsis ambo germani et nostris eredibus illut teneamus in suprascripta ratione et adimpleamus omnia eidem gloriose potestatis et ad ipsi fratres eius et ad illorum eredibus, qualiter supra legitur, quod scripsi ego iohannes notarius.

† Ego roderisius

† Ego Iaquintus notarius me subscripsi.

DCCCXLIV.

A. D. 1032.

† In nomine domini quartodecimo anno principatus domni nostri guaimari filii quondam domni guaimari glorioso principe, mense aprelis, quintadecima indictione. Memoratorium factum a nobis lando filio idem landoni bassi, et nucerino filio eius, et maraldus filius quondam iohanni bassi, et petrus et bassum germani filii quondam nucerini, qui fuit germanus maraldi, eo quod ante subscripti testes per vona comvenientia tradidimus nicola grecus, qui est abitator in locu nucerie et filius quondam constantino grecus, una pecia de terra nostra quod nos suprascripti in communiter abemus ad pede de turre rubta mezana, et est ipsa terra per hec finis et mensurie: de pede ab ocidente fine bia qui est de pede da ipsa turre, inde sunt passi sex: a pars meridie fine litti, inde sunt passi alii sex: a pars orientis fine nostra, inde sunt passi quadtuor: a pars septemtrionis fine

litti, indeque sunt passi decem et revolbentem per ipsa fine nostra et litti qui est a pars occidentis, sunt inde passi sex et medium, iterum salientem a pars septemtrionis fine bia, sunt inde passi quindecim: a pars orientis fine de ominibus de angre, sunt inde passi sex minus guvito unum, iterum descendentem a pars meridie fine ipsius litti et de consortibus nostris, sunt inde passi usque ad ipsa revolta quindecim, totum ad iusto passum omini est mensuratum. hec vero rebus per iamdicte finis et mensurie cum omnia intro se abentibus omnibusque suis pertinentiis et cum bice de bia sua inclitum illut nos toti suprascripti unianimiter ipsius nicola tradidimus in talim ordine, ut amodo et semper omni tempore, natos nascentes, a sua et de suis heredibus sint potestate eos tenendum et dominandum, et fobee et omnis sue utilitatis iusta ratione ibidem faciant, et ibidem residere et avitare, et plantaret illut ibidem et pastenaret poma et celsa sic itaque, ut completi amodo et usque quindecim anni abeant illis vel illorum heredibus in tota ipsa rebus per supradicte mensurie poma et celsa bona pastenata, sicut de tantos annos locus ipse meruerit, et quanta poma et celsa inde tollere vel abere potuerint amodo usque ipsi quindecim anni completi, totum illut sibi abeant et nullam inde nobis vel ad nostris heredibus inde deant. preter de quod amodo et omni tempore ibidem seminaverint, deant illut inde nobis terraticum secundum consuetudine de ipsum locum, et da ipsi quindecim anni in antea omni tempore quanta poma inde exierit et folia de celsa illut vel illorum heredibus suo tempore colligere, et dibidamus ibique intus ipsa rebus tota ipsa fructifera per medietate: nos et nostris eredibus tollamus inde medietatem, et ipsa medietate nostra sic illut dividamus per ratione, ego qui supra lando et nucerino tollamus inde medietatem, et ego maraldus cum ipsi nepotibus meis alia medietatem, et ipse nicola grecus vel illorum heredibus tollant inde inclita medietate; et da ipsi quindecim anni in antea qualecumque tempore illut vel illorum heredibus ipsa nostra traditione tenere et lavorare noluerint aut non potuerint, liceat illut inde exire et tollere inde omnis causa sua movilia et dixturbare inde casa et retdita, quod illis diebus ibidem abuerint, et portaret illis ubi voluerint, asque omnis contrarietate nostra et de nostris heredibus, et tota ipsa rebus redeant ad nostra potestate: et si de anc terra salernitana exierint pro aliiubi ad avitandum, aut si tale fecerint culpa, unde ad palatium cecidere debuerint, inclita ipsa rebus redeant ad nostra potestate; et si infra tribus anni ic redierint ad abitandum, vel si de ipsa culpa liberati fuerint, inclita ipsa rebus redeant ad illorum potestatem per iamdicto ordine: tantum si illut lavoratum inbenerint, licead illut qui eos lavoraverint, ipsu frudium de ipsu anno inde recolligere. unde in eodem ordine per vona combenientia guadia nobis ipse nicola dedit, et mediatore nobis posuit leo grecus abitator in nucerie; et per ipsa gua-

dia obligavit se et suis heredibus, ut si taliter omnia superscripta noluerint adimplere, vel aliquit exinde contradixerit, per ipsa guadia obligavit se et suis eredibus ad componendum nobis nostrisque heredibus biginti auri solidi constantini et omnia superscripta per iamdicto ordine illut nobis compliret amodo et semper omni tempore, usque dum illut tenuerit, nos illorum defensemus da omnes omines omnique partibus. et unc brebem scripsi ego iohannes notarius qui interfuit. verumtamen oc recordamus nos qui supra germani de omnia superscripta quod tradidimus una cum....... et abocatoribus nostris fecimus. quod subiunsit ego superius dictus iohannes notarius.

† Ego guandelferi

† Ego ademari.

DCCCXLV.

A. D. 1032.

† In nomine domini quartodecimo anno principatus domni nostri Guaimarii gloriosi principis, filii quondam domni guaimarii principis, mense iunius, quintadecima indictione. Ideoque ego iohannes monachus filius quondam petri, qui et ille ad monachicum abitum pervenit, Eo quod ante presentia domni iohanni venerabili abbati monasterii sancte marie et sancti benedicti siti intus anc salernitanam civitatem, sub cuius dominium regulariter maneo, etiam ibidem adesset grimoalt comes et iudex cum aliis ydoneis ominibus ostedi ego in illorum presentiam unum brebem continentem: de vicesimo octabo anno principatus domni guaimarii et secundo anno principatus domni iohanni eius filio, gloriosi principibus, de mense februarius, quintadecima indictione, et qualiter ego coniunctus fui ad combenientiam cum romoaldus notarius, et petrus, et iaquintus, et ursu germani mei, et adsociabimus inter nos rebus que nobis pertinet per successionem, et illut quod paratum abuit ipse romoaldus da ursu thio noster et da grimoaldus filius iohanni in locum tuscianum et sicut conbenit... ipse romoaldus germanus noster illut adsociabit, sicut ipso brebem continet, et inter aliut que ipso brebem continet, comprehenserad in socia ad dividendum ipse iaquintus germanus noster rebus nostra de locum tuscianum, ut illut divideret iusta rationem in quinque sortis et prius inde comprehendendum ego predictus iohannes

secundus, ipse ursus tertius, ipse petrus quartus, ipse romoaldus quintus, ipse iaquintus et obligavimus nos per partes et nostris eredibus tradendum inter nos ipse sortis cum vice de viis suis per firme scriptionibus cum pena obligata, sicut consuetudo est terre istius et nos supradicti germani guadia dedimus ipsius romoaldi notarium germanum nostrum, et ego predictus iohannes et ipsum petrus et ipsum iaquintus posuimus mediatorem ipsius romoaldi poto filius balsami, et ipse ursus mediatorem posuit ipsius romoaldi disiio filius alchoini, dandum ipsius romoaldi per unusquisque ana quinque auri tari. pro qua ipse romoaldus inter nos fratres in conmune ammisit ipsa rebus de tuscianum, quod ille paratum abuit da ipsum ursu thio nostrum et da ipsum grimoaldus, et guadia mihi inde dederat ipsi germani mei in supradicto hordine et mediatore posuerant, ipse iaquintus et ursus et petrus posuerunt mihi mediatore petrus clericus filius falconi ballense, et ipse romoaldus posuerat mihi mediatore ipsum poto filius balsami; et per ipsa guadia obligaberunt se ipsi germani mei et suis eredibus, ut si taliter, ut suprascriptum est, de ipso brebem per supradicto hordine mihi meique heredibus non adimpleberint et aliquit inde contradixerint, per ipsa guadia componere obligaberant se ipsi germani mei et suis eredibus mihi meique heredibus quinquaginta auri solidos costantinos et talia inde conplirent: scripto brebem ipsum per alderissi notarius, et ibidem scriptum raiemprandus iudex. et cum ipsum brebem fuit lectum, congruum est mihi nominati iohanni monachi illut totum, quantum mihi pertinet in ipso locum tuscianum vendere petri filio mansoni; interea ego nominatus iohannes monacus, sicut mihi congruum est, bona mea volumtatem per largietatem et absolutionem supradicti domni abbati, per anc videlicet cartulam, ante ipsum domnus iohannes venerabile abbas, et ante presentia ipsius grimoaldi comiti et iudici, et ibi esset etiam iohannes clericus advocator ipsius monasterii, venumdedi tivi nominati petri filio iamdicti mansoni, per absolutionem ipsius genitori tuo, tota et inclita quanta rebus abeo in tota finis et pertinentia de locum tuscianum, videlicet de sortione ipsius genitori et ienitrici mee, quod abuerunt in tota pertinentia de locum tuscianum, venumdedi tivi inclita quintam partem, et de sortione qui fuit ipsius ursi thio nostrum et de uxore sua, quod abuit in tota pertinentia de locum tuscianum; similiter venumdedi tivi alia quintam partem, et de sortione quod abuit ipse grimoaldus in tota pertinentia de locum tuscianum; alia quintam partem tivi nominati petri venumdedimus cum omnia infra ipsis rebus abentibus omnibusque suis pertinentiis, et cum vice de viis suis et cum bice de quantum qui infra ipsa rebus est, aqua inde auriendum tu et tuis eredibus et ominibus vestris, quanta volueritis omni tempore iusta ratione, ad securiter et firmiter amodo et semper tu predictus petrus et tuis eredibus inclita supradicta nostra vinditione abendum, dominandum, possidendum,

omnia exinde faciendum quod volueritis; et pro confirmandam et stabiliscendam anc nostra vinditione recepi a te per absolutionem ipsius genitori tuo , qui infirmus est , auri solidos de tari decem et octo ana quadtuor auri tari boni per solidos, sicut inter nos conbenit in omnis deliberatione. De qua mea volumtatem ego predictus iohannes monacus per absolutione ipsius domni abbati guadia tivi nominati petri dedi , et mediatorem tivi posui romoaldus filius quondam corbi qui est congnatum ipsius mansoni genitori tuo , et per ipsa guadia *etc. Sequitur consueta formula , statuta mulcta centum auri solidorum Constantini.* verumtamen hoc memoramus ego predictus iohannes monachus, quia etiam venumdedi tivi nominati petri inclita sortione nostra de monimen de tota predicta rebus de locum tuscianum pertinentes quod abunt ipsi germani et consortibus meis, ad faciendum inde quod volueritis, et palamfacimus, quia una quarta de sortionem ipsius grimoaldi filii iohanni ego predictus iohannes monachus cum ipsi germani mei debemus dare ad dauferada filia alegrime , qui fuit ipsa alegrima sororem predicti grimoaldi; unde hoc volo et statuo , ut quando ipsi germani mei plicati fuerint ad dandum ipsa quarta , tu nominatus petrus similiter plicetis vos et una cum illis ipsa quarta detis ad ipsa dauferada filia iamdicte alegrime, ut ego et meos heredes nullam inde abeamus molestationem, et ut cartula ista in aliis modis non siat transmutata , due cartule per uno tinore inde scribere rogavi ; ista cartula quod tivi nominati petri emisimus , et alia talem aput nos inde scripta retinemus. Et taliter scribere rogavimus te myrandus notarius, actu salerno. Verumtamen supradicta rebus, quod ego predictus iohannes monachus tivi nominati petri venumdedi est ulter ipso flubio tuscianum, quod subiunxi ego supradictus myrandus notarius.

† Ego qui supra grimoalt comes et iudex

† Ego qui supra iohanne clericus et advocator.

DCCCXLVI.

A. D. 1032.

† In nomine domini domno romano dibina gratia imperator augusto, deo propitio, quinto anno imperii eius, mense hoctuber, prima indictione. Ideoque ego nomine ademari filius

quondam iohanni presbiteri, qui sum commorantes intus cibitate luceria, Declaro enim intus in ac predicta cibitate luceria coram presentia benedicti iudicis et aliis nobiliores hominibus qui hic subter conscripti sunt, quia pertinentem mihi abeo ex predictum genitorem meum una torna de vinea in excla illa pars flubio salsulo. . . . . qui dicitur ad ipsa labandaria, subtus hanc predicta civitate luceria, que his dicta vinea pro meis magnis necessitatibus. . . dum michi vindere congruum est et mea congruitate exinde conficere debeo. Quapropter, dum michi congruum et abtum esse videtur, vona etenim mea volumptate per anc enim videlicet cartulam vindedimus tibi michaeli. . . . . . integram et funditus ipsam iamdictam vineam, qualiter michi esse pertinentes per ec finis et mensure, qualiter in ista cartula hic subtus declaratur. De prima pars quod est a medio limite et fine ipsa vinea iohanni filii gisaldi abunculi mei, inde sunt ad iustum mensuratum hominis mediocris persona passi triginta quinque. De secunda namque pars quod est a medio limite et fine ipsa vinea madelperti presbiteri, inde sunt passi triginta nobem. De tertia vero pars, quod est ab ipsa via puplica que badit infra ipse vinee, inde sunt usque in prioras fines passi triginta uno. Inter iste namque finis et mensure que superius cernitur et legitur, de fine in finem, quantum infra claustrum est de ex eodem vinea, unde nec nobis, nec ad credibus nostris, neque ad nullum quempiam hominem ibi aliqua portio reserbabimus requirendi; Set qualiter edificiata est eamdem vinea, una cum mediis limitibus et cum viis et anditis suis, et cum legitima ingressa et regressa sua, et cum inferius et superiusque suis, et cum arboribus pomiferis et inpomiferis et cum suis omnibus pertinentiis, et cum omnia infra se abentibus integra, velut prelegitur, ipsa iamdicta vinea venundedimus tibi cuiusdicti michali comes emtori nostro possidendum. De quo pro constabiliscendam tibi atque confirmandam hanc nostra venditionem, manifesti sumus, quod a presentem recepimus a te prenominatum emptorem nostrum finitum pretium duobus solidi soterici voni per caput; finitum est enim, Ea videlicet ratione, ut amodo et semper eadem nostra vinditione integra, qualiter prelegitur, abere et possidere baleatis, et faciatis exinde, quemammodum tibi vel at tuis eredibus placuerit, sine nostra et de nostris eredibus requisitione. Unde guadia tibi dedimus et mediatorem tibi posuimus musando filius lupini, et obligamus nos et nostris vobis cuiusdicto emptori nostro et at tuis obligamus eredibus, ut anc nostra vinditione integra, qualiter prelegitur, nos vobis ab omnibus hominibus ab omnique partibus antistare et defendere debeamus; quod si noluerimus, aut si nos ipsis per quavis ingenium anc nostra vinditione vobis retornare aut remobere quesierimus, primis omnium questio et causatio nostra inde sint bacua, et decem aurei solidi constantini nostros eredes vobis vestrisque eredibus componere obligamus, et in

antea taciti et confusi maneamus per invitis, per supradicta guadia et iamdicto mediatore, qui se tribuit vobis ad pignerandum omnia pignera sua legitima et inlegitima.... donec per invitis adimpleamus vobis iuxta uius textum cartule, et hanc cartulam nostre vinditionis aput vos omni tempore firmam et stabilem permaneat. quam te deusdedi diaconus et notarius as scribere rogabimus. actum in civitate luceria qui et interfui mense et indictione superscripsi feliciter.

† Ego qui supra benedicto iudice

† Ego poto teste

† Ego ilperino teste.

DCCCXLVII.

A. D. 1032.

† σιγνον χιρος βασϊλϊου. Ἐν ὀνοματι τοῦ πατρος καὶ τοῦ υιου καὶ τοῦ ἁγιου πνευματος· ο προαναφερόμενος βασίλειος ο του χρομμυδυο ὁ λορικᾶτος· καὶ πρωτομανδατωρ ἐπὶ τῶν βασιλικῶν ἀρμαμέντων· ἀπὸ τῆς Θεοφυλακτου πόλεως ὁρμώμενος· ο τον τίμιον καὶ ζωοποιον σταυρον συν τω ιδιω ὀνοματι, ιδιοχειρος ποιήσας· τὴν παροῦσαν ἑκούσιον κατάθεσιν καὶ τελίαν διάπρασιν ἐκτίθημι καὶ ποιῶ πρὸς σὲ νικόλαον τὸν ἐπιλεγόμενον τῆς ἁγίας αἰκατερινης ἐπὶ ὑποθεσει τοιαύτη· ἐπῖπερ ἐκ θεοῦ ὁδηγουμενος υασιλειος πρωτοσπαθαριος κατεπανος χρηματίσας ἰταλίας ὁ βοιῶ, ἠλέησέ με καὶ χάριν μικρᾶς παραμυθιας προς ανθισήκωσιν δηλονότι πασῶν μοῦ τῶν δουλιῶν ὧν. ἐπὶ τῆς πράξεως αὐτοῦ πρὸς τὸ μέρος τοῦ κραταιου καὶ ἁγιου

† Signum manus Basilii. In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Ego praefatus Basilius de Crommyda, loricatus miles et primus mandatorum Imperialis exercitus, ex urbe a Deo protecta profectus, qui honorandam et vivificam crucem meumque nomen propria manu signavi, praesens instrumentum perfectae venditionis de mea voluntate facio et trado tibi Nicolao, dicto de S. Aecaterina, hac de causa. Quoniam divinitus adiutus Basilius Boio, Protospatharius Catapanus Italiae, mei misertus est, ut aliquod solatium mihi afferret, scilicet ob remunerationem omnium servitiorum, quae ipsi praestiti, in munere quod ille gerebat, pro parte poten-

ἡμῶν υασιλέως· ὅ τε καὶ καιρὸς ταῦτα ἠπαίτει, ἐδωρήσατό μοι καθὼς καὶ τὸ σιγίλλιον ἀυτου περιέχει, τὸ καλύβιν τὸ ὂν ἔνδοθεν τοῦ κάστρου υάρεος· ἀντικρὺ τῆς παναγιας τῆς μετίζζιας καὶ σύνεγγυς τοῦ λουτροῦ τῆς αυτῆς· καὶ ἐκράτησα ἀυτοῦ μέχρι τῆς ιδ' ινς δικτιονος· κατὰ δὲ ταύτην ὁμοίως ἐκ θεοῦ ὁδηγηθὶ καὶ ποθος ὁ υπευρευγενεστατος πρωτοσπαθαριος κατεπανος ἰταλιας ὁ αργυρος καὶ ἀυθεντης ἡμῶν πρόσεπεκύρωσέ μοι καὶ ἀυτὸς διὰ τιμιου σιγιλλιου ἀυτοῦ τὸ δηλωθεν πρωτοτυπόν μου σιγίλλιον· και ὡσαύτος ἐκράτησα ἀυτοῦ καὶ ἐδέσποσα κυρίως καὶ ἀυθεντῶς ἀπὸ τε τῆς ε' ινδικτιωνος καὶ μέχρι τοῦ παρόντος ἀπερικόπως καὶ ἀνεπιφωνήτως, καθὼς ἐστι περιεκτικῶς καὶ ἐξ ολοκληρου, ἔχον εἰς μὲν τὸ πλατος πηχεις ἑπτὰ· εἰς δὲ τὸ μάκρος πηχεις ιζ' ἐπὶ τουτο νυνὶ· διὰ τὸ δόξαι μοι ἀνελθεῖν με εἰς τὴν ἐνεγκαμένην, τούτου χάριν απεμπώλησα τὸ τοιουτον ὅλον καλύβιν μου πρὸς σὲ τὸν δηλωθέντα νικολαον εἰς τιμὰς τὰς μεταξὺ ἡμῶν συμφωνηθεισας καὶ ἀρεσθεισας νομισματα εἴκοσι τέσσαρα σωτήριχια, ἅ τινα καὶ ἀνελαβόμην ἀπὸ χειρὸν σου εἰς χεῖρας μου ἐνωπιον τῶν υπογραψαντων μαρτυρων ἐπὶ τελεία ὡς εἴρηται πράσει καὶ ἀποκοπῇ· ὥστε ἀπο του νῦν καὶ εἰς τοὺς ἑξῆς ἅπαντας καὶ διηνεκεῖς χρόνους, ἔχειν σὲ τὸν δηλωθέντα νικολαον καὶ τοὺς σοὺς κληρονόμους επ αδειας τῆς τοιαυτης καλύβης κρατεῖν καὶ δεσπόζειν· πωλεῖν χαρίζειν ἐναλλάσσειν προιξὶν ἐνκαταγράφειν, ἐν ιεροῖς τοποις προσενέγκαι· καὶ απαξ απλῶσ πάντα ποιεῖν ἐξ ἀυτης ως αργυρωνήτου ἤδη ὄντος σου, καὶ ὡς παρ ἐμοῦ τοῦ κυριου ἀυτης τὴν ἐξουσίαν εἰληφωντος σου·

tis et sancti nostri Imperatoris, quum temporis ratio id postulabat, concessit mihi, ut continetur in eius diplomate, domum, quae est intra civitatem Barii e regione ecclesiae Sanctissimae Deiparae de Metizzia, et iuxta eiusdem ecclesiae Baptisterium; eamque domum possedi usque ad XIV indictionem. Hac autem eadem indictione currente, Pothus Argyrus nobilissimus Protospatharius Catapanus Italiae et dominus noster, similiter et ipse a Deo afflatus, praedictum meum prototypum diploma venerando suo diplomate mihi confirmavit; ac pariter ipsam domum tenui ac possedi tamquam dominus et proprietarius a V indictione usque ad praesentem diem, nemine impediente aut reclamante, integram, et hoc ambitu comprehensam, habentem scilicet in latitudine cubitos septem, in longitudine cubitos septem et decem. Nunc vero quia statui in patriam reverti, ideo integram huiusmodi domum vendidi tibi praedicto Nicolao pro pretio inter nos pacto et convento quatuor et viginti solidorum labarum excusum habentium, quos de tuis in meas manus recepi in praesentia subscriptorum testium pro perfecto pretio, ut dictum est, venditionis et cessionis, ut amodo et in omne deinceps futurum tempus tu praedictus Nicolaus simul cum tuis heredibus habeas in tua potestate huiusmodi domum, cum facultate tenendi, possidendi, vendendi, donandi, permutandi, in tabulis dotalibus scribendi, piis locis of-

μητε παρ' ἐμοῦ καὶ τὸν κληρονόμων μου ἢ τοῦ ὅλου μέρους μου ἐχζητούμενος ἢ περικοπτόμενος εἰς αυτό· εἰ δέ γε ποτε καιρῶ· ἢ χρόνω· εἴ τε ἐγὼ αὐτὸς εἴ τέ τις τοῦ μέρους μου πρὸς διαστροφὴν τῆς παρούσης ἑκουσιου μου διαπράσεως φανῶμεν κίνησιν ποιοῦντες ἢ ὅλως ἀνατρέψαι αὐτὴν βουλόμενοι, ἢ μὴ ὅλην τὴν τιμὴν άυτης ἀπολαβεῖν ἡμᾶς παρὰ σοῦ λέγοντες, εἴ τέ τινα ἑτέραν πρόφασιν κατ' αὐτῆς προσράπτοντες, εἴ τε δὶ ἡμῶν αυτῶν, εἴ τε δὶ ἑτέρων ὑποβολιμαίων προσωπων ἀσφαλιζομαι ἐμὲ καὶ τὸ πατ' ἐμὲ μέρος τὴν μεν τοιαυτην τιμὴν άυτης τῶν κδ' νομισματων ἀντιστρέφειν ἡμᾶσ πρὸς ὑμᾶς ἢ τὸ καθ' ὑμᾶς μέρος τὸ διπλάσιον· καὶ ἀπαιτῶμαι καὶ χάριν προστίμου λόγω μὲν ὑμῶν νομισματα πριάκοντα· λόγω λὲ τοῦ βασιλικοῦ πραιτωριου ἕτερα νομισματα τριακοντα· παπέχοντας ὑμὶν καὶ τὰς ὀχλήσεις μάσας· καὶ τὰς ὑπὲρ τουτων ἐξόδους, εἶθ' οὕτως πάλιν στερεὰ καὶ εὐπρόσδεχτος παρὰ τῶ διχαστηρίω ἡ παροῦσα μου ὑπαρχει ἑχούσιος καὶ βέβαιος καὶ ἀσφαλὴσ διάπρασις· ὡς προστάξει τοῦ προδηλωθεντος ἀυθεντου ἡμῶν πωλήσας σοι αὐτὸ, τοῦ καὶ οἰκείω στόματι αυτου παραγγειλαντός σε ἀγοράσαι τὸ δηλωθεν καλύβιν ἀφόβως καὶ ἀσκέπτως, ὡς ἀπ αρχης τῆς ε ινδικτιωνος ἀπο του βοιῶ ἀπερικοπως κρατησαντος μου ἀυτο· καὶ ὡς ομοίως προστάξει ἀυτοῦ ἀναχωρήσας ἀπὸ τῶν ὧδε εἰς την πατριδα μου· ὅθεν καὶ πρὸς πληροφορίαν παντων τῶν εντυγχανόντων, τὴν τοιαυτην καθαρὰν καὶ τελείαν μου διάπρασιν γράφειν ἐδεηθην διὰ χειρὸς ὀρίστου βαρεος ἐνωπιον τῶν παραχλησει ἡμῶν υπο γραψαντων ἀρχοντων μαρτυρων.

ferendi, et, uno verbo, omnia de eadem faciendi, utpote qui pecuniae solutione ipsam comparasti, et a me ipsius domino proprietatem accepisti; nec de eadem domo sive a me ipso, sive a meis heredibus, sive a quocumque de mea cognatione impedimentum aliquando aut molestia tibi exhibeatur. Quod si unquam aut ego ipse, aut aliquis de mea cognatione, ad labefactandam praesentem a me sponte factam venditionem quidquam moliamur, aut ipsam omnino rescindere velimus, sive integrum ipsius pretium abs te recepisse negantes, sive quemcumque alium praetextum obtendentes, sive per nos ipsos, sive per alias supposititias personas, praesenti instrumento ego ipse et mea cognatio cavemus de duplo ipsius pretii quatuor et viginti solidorum tibi tuaeve cognationi reddendo, ac poenae nomine solvere debeam tibi solidos triginta, et Imperiali Praetorio tantundem, tum etiam omnes lites litiumque expensas praestare, et nihilominus rata et firma in iudicio permaneat huiusmodi spontanea, certa et explorata venditio, utpote quam tibi feci de mandato praedicti domini nostri, qui et tibi ore proprio mandavit, ut praedictam domum sine timore aut dubitatione emeres, quandoquidem ab ipsa V indictione ineunte, nemine reclamante, illam possederim ex Boii concessione, ac similiter de eiusdem Argyri mandato potestas mihi facta sit in patriam remigrandi. Quapropter ad maiorem fidem omnium qui lecturi sunt, hoc purae et perfectae venditionis instrumentum rogatu meo scripsit Orestes de Bario coram subscriptis proceribus testibus a nobis requisitis.

† χωνσταντινος προξημος οπαζηνος παρημι επὴ τη δοσι των χδ' νομισματων και μαρτυρ υπεγραψα ιδιωχειρως.

† πετρος υιος γροιμαλδου πρωτοπαπας υπεγραψα.

† ευσταθιος τοποπηρητης ὂ γροιμαλδου παριμι επι τη δώση των χδ' νομισμαθων. μαρτυρ υπεγραψα ἰδιοχειρος.

† ego petrus imperiali criti.

† νηχολαος χομης χορτης μαρτυρων υπεγραψα.

† στεφανος χομης χόρτης υπεγραψα ιχιοχειρος.

† Constantinus Proximus Opazenus, praesens in traditione XXIV solidorum, testis propria manu subscripsi.

† Petrus filius Grimaldi protopapae subscripsi.

† Eustathius Topoterites filius Grimaldi, praesens in traditione XXIV solidorum, testis propria manu subscripsi.

† Ego Petrus Imperialis Iudex.

† Nicolaus Comes Cortis testis subscripsi.

† Stephanus Comes Cortis propria manu subscripsi.

DCCCXLVIII.

A. D. 1033.

† In nomine domini quintodecimo anno principatus domni nostri guaimari glorioso principe, mense februarius, prima indictione. Memoratorium factu a me friderisius comes filius quondam radoaldi, eo quod ante subscripti testes per vona combenientia tradidit ad tenendum et pastenandum summi filio petri, et domnandi filio angeli de rebus mea, quod habeo in locum ribus altu finibus salernitane, in quo sala frabita betere habemus, qui habet finis et mensurie supradicta nostra tradictione: a parte orientis fine medio ipso ribus saltu, et de tribus partibus fine mea et ipso ribus saltu da fine mea discernit, et est per mensuria de longitudo passos centum biginti, et de latitudo passos alii centum biginti; ad iusto passum homini mensuratum per supradicte finis et mensurie totum et inclitum, cum omnia infra se habentibus et suis pertinentiis, et cum bice de via sua, illut ipsorum summi et domnandi, sicut diximus, ad pastenandum tradidimus, et illis pro taliter per vona combenientia guadia mihi dederunt et se ipsis mediatori mihi posuerunt; et per ipsa guadia obligaverunt se et suis heredibus amodo et usque. . . . . suis heredibus et homines, quod illis ibidem miserint, et eius heredes, inclitum illut sue potestatis tenere et dominare, et fovee et omnis sue utilitatis ibidem facere, qualiter voluerint iusta rationem, et totum illut per supradicte finis et mensurie pastenare. . . . . bono

vitineo, sicut meruerint, et veniant ipso arbusto quod ibidem pastenaverint, da uno arbore in alio arbore passos decem ad iusto passum; seu et de quantam ibidem potuerint pastenare vinea de bono vitineo, et pomis, et cannietum, et salicetum, sicut meruerint iusta rationem; et a quo parutus fuerint, ut de ipso arbusto et de ipsa vinea vinum faciant per tempore de vindemie, faciant me vel meos heredes annualiter inde scire, ut ibidem dirigamus missum nostrum, et illis vel suis heredibus totum ipso arbusto et ipsa vinea vindemiare et poma exinde colligere, sicut meruerit iusta rationem, et in tertiam partem ibique in ipsa rebus illut dividere: nos et nostris heredibus tollamus inde tertiam partem, et illis vel suis heredibus due sortis inde tollat, et ipsa nostra tertia de ipso vino illis vel suis heredibus illut nobis reponere in organeum nostrum, quod nos illorum dederimus per illis conciatum bonum, sicut meruerint, et faciant nobis ipso vino salbum, donec illut inde tollamus absque de igne et gente; et ipsum missum nostrum quod ibidem pro ipse vindemie direxerimus, illis eum notrire secundum suam possibilitatem, donec pro ipse vindemie ibidem steterint, et amodo quod. . . . ipsa rebus seminaverint, inclita tertiam partem ibique in ipsa rebus inde nobis dare: tantum de ortum quod ibidem fecerint, darent nobis iusta rationem, et liceret illis de silbis nostre quod ibidem habemus, lignamina abscidere quanta voluerint pro ipsa clusamina et pro ipsa vinea; ad completi autem ipsi tridecim anni in tota ipsa rebus per supradicte finis et mensurie habeant, sicut diximus, arbustum, et vinea, et pomis, et cannietum, et salicetum factum, et operatum, et cultatum, et clusum, sicut locus ipse est consuetudo et de tantos annos meruerint, ut bene pareat lavoratum, et cultatum, et clusum, et da ipso constitutum in antea omni tempore illis et illorum heredibus, vel hominem illum quod illis ibidem miserint et eius heredes, in ipsa rebus residere et habitare, et sue utilitatis ibidem facere, et rebus ipsa annualiter acto tempore lavorare et cultare de super et de supto, sicut meruerint, et per tempore de vindemie de ipso vino et poma et de quod ibidem seminaverint, annualiter omnia mihi meique heredibus complirent per illo hordine et ratione, sicut superius diximus, et de ipso misso similiter, sicut supradictum est. preter, si da ipso constitutum in antea rebus ipsa tenere et lavorare noluerint per illo hordine et rationem, sicut superius legitur, inclitum illut revertas ad potestate mea vel de meis heredibus; et si de ac terra salernitanam exierit aliiubi ad habitandum perrexerit, inclita rebus ipsa ad nostra revertas potestatem; et si infra tribus anni illis vel illorum heredibus hic reversi fuerint ad habitandum, et rebus ipsa tenere voluerint in predictam rationem, inclitum illut revertas ad illorum potestatem: preter, si ipso anno quod reversi fuerint, rebus ipsa lavorata fuerint, liceret nos ipso anno tolleret inde ipso frudio, et sic rebus ipsa ad illorum revertas potestatem, ad tenendum et

lavorandum illut, sicut supradiximus; quod si aliquit, de quomodo superius legitur, quesierit remobere aut contrare, et taliter omnia suprascripta nobis non adimpleverit, componere obligaverunt se et suis heredibus mihi meique heredibus quinquaginta auri solidos constantinos, et omnia suprascripta per inbitis nobis complirent, et apposuerunt nobis ad pignerandum omnis rebus et causam suam legitimo et inlegitimo, et hunc brebem scripsi ego iaquintus notarius qui interfui.

† Ego petrus

† Ego teudericus me subscripsi

† Ego iohannes notarius me subscripsi

† Ego roderisius

† Ego petrus notarius me subscripsi.

DCCCXLIX.

A. D. 1033.

† In nomine domini quintodecimo anno principatus domni nostri guaimari glorioso princeps filius quondam guaimari principis, mense aprelis, prima indictione. In sacro salernitano palatio cum residere supradictus gloriosus princeps secundum gloriose dignitatis sue, et ante illius presentia hastare hego grimoaldus comes et iudex cum plures a liis noviliores homines, in eadem presentia benit infantulum infra etate nomine iohannes filius quondam visantii, et cum eum benit mulier nomine pinta qui aloara bocatur, filia quondam leoni amalfitanum, qui est genetris ipsius infantuli et uxore fuit iamdicti visantii. Et ipse infans ante supradicta gloriosa potestas cepit sua necessitate intimare dicente: domne, ipse genitor meus mihi devitum ad salbandum dimisit, unde a creditoribus et fideiussoribus nimium obpreensu et angustiatu sum, et non abeo pretium hunde ipsum devitum retdant. Propterea venit ante tua presentia notitiam inde faciendum, hut per tua notitiam tantum de rebus meis dare possam, quantum ipso devitum est quod ego dare debeo, ut mihi maior damnietas propter onore solidorum non accrescat; ipse vero gloriosus princeps interrogavit ipsum infantem, quantum esset ipso devitum dare boleret: ipse iohannes dixit, qui est infante, ipso devitum esset solidos centum, et boleret pro ipso devitum dare inclita medietate de omnis terris et casis sue de intus hanc salernitanam civitatem, et inclita medietatem de omnis rebus sua stavilem a foras hanc civitatem de locis felline et airole

vel ubicumque de ipsa rebus sua inbentus dederit, sive quod ei pertinet per successione a supradictum genitorem suum vel per qualecumque ratione, et accipere inde ipsi centum solidos, quod devitor est dandum. Ipse vero gloriosus princeps propter deum et anime sue mercedem de sua presentiam direxit missum iaquintus, persona deum timentem, qui hoc opus sapienter consideraret, ut ad ipsum infantulum aliqua damnietas contra ratione, aut per neglegentia minime perbeniat. Et dum ipse iaquintus super ipse terris et casis de intus hanc salernitanam civitatem et super rebus ipsa ha foras hanc civitatem perrexit et inde rebersus est, ante supradicta gloriosa potestas narravit, ut studiose ipsa medietatem de ipse terris et casis et de ipsa rebus providissent et estimasset, set non esset balientem ipsi centum solidos, quod ipse iohannes infantem devitor est dandum: ipsa aloara in eadem presentia dixit, ut illam pro ipso filio suo pro ipso devitum dare inclita medietatem de quarta sua, quod ei pertinet per scriptum morgincap, quod eidem aloare emisit ipse visantius in die nuptiarum sue copulationis. Ipse autem gloriosus princeps talia haudientem, solutione illorum dedit talia faciendum; et, dum per plures diebus causam ipsam dibulgaberunt, nemo erat qui illut in tantum pretium emere boleret. Nobissime autem benit in eadem presentia petrus filius quondam pandoni, qui uxorem abet rodelgrima germana ipsius iohanni infantuli et filia predicte aloare. Et dixit ipse petrus, pro qua sic videret angustiatos pro ipso devitum ipsi mater et filius, quamvis non esset balientem ipsi centum solidos ipsa rebus, si benumdederit ei ipse iohannes infante ipsa medietate de ipse terris et casis et de ipsa rebus, et ipsa haloara ipsa medietate de ipsa quarta sua, ille daret eorum ipsi centum solidi, quod ipse iohannes devitor est dandum; ipsa vero mulier aloara nomine in presentia suprascripti gloriosi principis, et secum abentem tres propinquiores parentes suos, me supradictus grimoaldus comes et iudex rogavit, ut ipsa medietatem de iamdicta sua quarta bindere boleret ipsius petri; et ipsi parentes illius in ipsa binditione manus posuerunt et se ipsa vinditrice fecit, et ipse iohannes filius et mundoalt suum inde ei consensit, ut ipsa binditione stavilem sit, et ipse petrus dixit, ut ipsa emtione facere boleret pro se et pro vice ipsius rodelgrime uxori sue. sic itaque acta, nos superius nominati iohannes et aloara, mater et filius, sicut nobis congruum est, per hanc cartulam ante supradicta gloriosa potestatem et ante ipsum iudex ego nominatus iohannes benummedit, adque ad semper abendum confirmavi tivi supradicto petri tota et inclita ipsa medietatem de iamdicte terris et casis meis de intus hanc salernitanam civitatem, et inclita medietatem de ipsa rebus mea ha foras hanc civitatem de ipsis locis felline et airole, vel ubicumque de rebus mea inbentus dederit, quod mihi undecumque aut quomodocumque fuit et est pertinentes abere, inclita medietatem exinde cum medietatem de monimen mea

inde continentem : ego supradictus iohannes tivi iamdicto petri benumdedi pro vice tua et pro vice de ipsa uxore tua, et ego iamdicta aloara benumdedi tivi iamdicti petri pro parte tua et de ipsa uxore tua tota et inclita medietate ipsa quarta mea de ipsa mea quarta, qualiter mihi pertinet per ipsum meum scriptum morgincap, quod ipse vir meus mihi inde emisit in die nostre copulationis, inclita medietatem exinde tivi nominati petri benumdedi pro vice tua et de ipsa uxore tua, cum omnia intro se abentibus et suis pertinentiis, et cum vice de bie et andita sua, et cum medietatem de monimen mea inde continentem. Nos supradicti iohannes et aloara, sicut dictum est, tivi nominati petri benumdedimus, ad securiter et firmiter amodo et semper vos supradicti petrus et rodelgrima, vir et uxor, et vestris eredibus cunta supradicta nostra binditione, qualiter superius legitur, vobis abendum, dominandum, possidendum et omnia exinde faciendum quod bolueritis; unde pro confirmandam et staviliscendam vobis supradicta nostra binditione, nunc a prentis recepimus exinde a te supradictus petrus statutum pretium auri solidos de tari boni numerum centum ana quadtuor auri tari boni per solidos, finitoque pretium ipsum aput nos, de qua nos supradicti mater et filius guadia tivi supradicto petri dedit et mediatore tivi posuimus landenolfus comes filius quondam rodelgrimi comiti; et per ipsa guadia obligamus nos et nostris eredibus amodo et semper defensandum vobis supradicti petri et rodelgrime, vir et uxor, et vestris eredibus cunta supradicta nostra binditione da omnes homines omnique partibus : preter, quando per vos ipsis bolueritis inde auctores fieret, vestre sit potestatis, qualiter bolueritis vos et vestris eredibus, cum quale monimen et ratione inde abueritis, et per vos ipsis illut vobis defensetis. Nam, quando nos vel nostros eredes inde auctores quesieritis abere, nos autem et nostris eredibus iamdicta binditione vobis vestrisque eredibus defensemus, sicut superius legitur. Et si taliter illut vobis non defensaberimus, aut si nos vel nostris eredibus quomodocumque per qualecumque ratione quesierimus illut vel exinde vobis tollere aut contrare, vel quolivet causationes inde vobis preposuerimus, et suprascripta vel exinde contradixerimus, tunc per ipsa guadia componere obligamus nos et nostris eredibus vobis vestrisque eredibus duocentos auri solidos constantinos et, sicut dictum est, illut vobis defensemus, et questio et causatio nostra et de nostris eredibus adversus vos et vestris eredibus semper sit inde tacita et bacua; hec autem supradicta vinditione medietatem abeatis tu supradictus petrus et tuos eredes, faciendum quod bolueritis, et alia medietatem exinde abeatis tu iamdicta rodelgrima et tuos eredes: tantum ipsa medietatem de ipsa quarta quas superius ego supradicta aloara vobis benumdedi, diebus bite mee reserbavi ad mea potestatem, ad frudiandum nomine, te de ipso frudium omnia facere quod boluero; nam non in quacumque alia parte illut

vel exinde dandum aut alienandum per nulla ratione, et post meum ovitum tota et inclita ipsa medietatem de ipsa quarta meaque aloare reserbatur ad potestatem vestramque viri et uxori et de vestris eredibus, ad abendum illam semper post meum obitum, sicut superius illam vobis benumdedi, per supradicta guadia et obligata pena, quia omnia suprascripta feci per bolumtatem supradicti iohanni filius meum, in cuius mundium sum et una cum illum, sicut superius legitur, de quibus due cartule de uno tinore inde scribere fecimus; ista quod retinet ipse petrus cum ipsa uxore sua, et alia simile quod retinemus nos iamdicti mater et filius. Et taliter scribere rogavimus te ademari notarius actu salerno.

† Ego qui supra grimoalt comes et iudex.

DCCCL.

A. D. 1033.

† In nomine domini quintodecimo anno principatus domni nostri guaimari gloriosus princeps, filius quondam domni guaimari principis, mense magius, prima indictione. Ante me grimoaldus comes et iudex coniunti sunt iannaci atrianensis filius quondam leoni de marino iudice cum marino atrianense germano ipsius iannaci, et statim ipse marinus adsociavit omnis rebus stavile, quod illorum pertinet a parte ipsius genitori et genetrice illorum, et fecit inde due socie; una socia feci de inclite terris cum casis fabritis et terra baciba, que commune abunt intus prefatam civitate salerno. Et in ista socia adiunsit inclita rebus illorum de locum airole et purriu, quantum quantoque in ipso locum ipsorum germani pertinet a parte ipsius genitori et genetrice illorum. Et qui ista socia compreenserit, dividerent illam iusta ratione in due sortis, cum vice de bie et andito suo. Alia socia feci de tota et inclita rebus ipsorum germani de locum beteri, et de locum cetara, et de locum pasciano, et de locum sepi, de quantum quantoque in predictis locis ipsorum germani est pertinentes abere a parte ipsius genitori et genetrice illorum. Et qui ista socia compreenserit, dividerent illum iusta ratione in due sortis, cum vice de bie sue. Et ipse iannaci compreensit de ipse socie ipsa socia posteriore de ipsa rebus a foras hanc civitate de iamdictis locis, sicut supra dictum est. Et ipse marinus compreensit ipsa socia priore de ipse terris et casis de intus hec civitatem cum illut d'airole et purriu, sicut supradictum est; et qualiter inter illis combenit, guadiaberunt se exinde, et mediatores inter se posue-

runt iaquintus filius quondam iannaci; et per ipsa guadia obligaberunt se et illorum eredes, ut per partes illis et illorum eredes dividerent ipse socie, qualiter superius ille compreenserunt iusta ratione, et faciant inde unus alterum de sua socia due sortis, cum vice de bie et andito suo, sicut supradictum est; et de illut quod dividit ipse marinus, vel eius eredes, prius inde compreendat ipse iannaci, vel eius eredes, una de ipse sortis quale boluerit, et illa qui remanserit, inde comprendant eas ipse marinus vel eius eredes. Et de ipsa socia quod dividit ipse iannaci, vel eius eredes, prius inde compreendant ipse marinus, vel eius eredes, guadia ipse sortis quale boluerit, et ipsa halia compreendant ipse iannaci, vel eius eredes, et per partes illis et illorum eredes sortis ipse inter se tradere, cum vice de bie et andito suo per tale firme scriptionis, sicut lex et consuetudo est istius civitatis, cum pena obligata de centum auri solidos constantinos. Et si taliter omnia suprascripta in supradicta ratione illis et illorum eredes non adimpleberint et aliquit inde contradixerint, per combenientia per ipsa guadia componere obligabit se illa pars et suos eredes qui talia asserit, ad illa pars qui in suprascripta stare et adimplere boluerit, centum auri solidos constantinos, et omnia suprascripta inter se adimplerent, sicut supradictum est. Verumtamen sceptuaberunt illut de iamdicto locum airole, ubi ambia dicitur, quod ipse iannaci suo nomine paratum abet ad pastenatori illorum. Et si de supradicte sortis per legem absque colludio perdiderint, unus alterum iusta ratione inter se et suis credibus exinde restaurare per supradicta guadia et obligata pena, et taliter pro parte ipsius iannaci scribere fecimus te ademari notarius.

† Ego qui supra grimoalt comes et iudex.

DCCCLI.

A. D. 1033.

† In nomine domini quadragesimo septimo anno principatus domni landolfi gloriosus princeps, et vicesimo tertio anno principatus domni paldolfi filii eius, mense iunius, prima indictione. Memoratorium factum a nobis petrus presbiter filius genci et iohannes filius marandi, eo quod ante nobiliorum subscriptorum testium coniunximus nos in vonam conbenientiam cum iohannes et simeonem germani filii iohanni; et ideo ordine combenientie iusta legem dedimus et tradidimus eorum una pecia de rebus nostra que est beterale, cum

arboribus fructiferi intro abentem, quod abemus in loco vaneo, ad pastenandum nucillitum et castanei palumbuli ibidem ensetandum, et ipsa mela et nuci qui modo ibidem sunt, cultandum amodo et usque tredecim anni conpleti, sicut videtur esse infra ec finis: de una parte fine aqueducto qui est inter ec rebus et rebus illorum, quod nos eorum dedimus pro illum quod nobis pastinare debunt, sicut diximus, descendentem per eodem aqueducto usque in ribus de cirasulum: de alia parte fine ipso ribo de cirasulum: de alia parte fine sicut media sepe decernit: de alia parte fine via. Infra omnes iamdicte finis totam et integram ipsa pecia de rebus eorum dedimus et tradidimus, ut amodo et usque iamdictum constitutum completum eorum sit potestatis et de eorum eredibus illos tenere et dominare, et ipse nuci et mela cultare, et ipsi castanei ensetare palumbuli, et de quantum vacuum ibidem est, pastinare nucillitum, ut a predicto constituto completum abeat ipsi castanei ensetati palumbuli et cultati et studiati voni, sicut voni palumbuli meruerit, et ipsum vacuum abeat pastinatum nucillitum et prisum et cultatum, sicut vonum nucillitum meruerit, et amodo et usque iamdicto constituto conpletum ipsi castanei et ipsa poma et ipse nucelle iusto ordine salbos facere et colligere, et dare exinde nobis terratico de decem sorti una sorte: at predictum constitutum completum tota ipsa pecia aput nos et nostris eredibus remittam: tantum exinde esceptuabimus ipsa labandara, quod comune abere debemus nos et nostris eredibus cum ipsi et cum illorum eredibus, qui est ipsa labandaria per mensurie abagiro [1]) passi decem, proinde debunt nobis ipsa pecia pastinare et cultare, sicut prediximus, pro quo nos dedimus eorum una pecia de rebus ibique coniuncta per finis et mensurie, sicut una eorum exinde continet cartula; et amodo et usque iamdictum constitutum conpletum ipsa pecia de rebus eorum non tollimus, neque contramus, nec nullam sortiam eorum ibidem non facimus, et iusta legem illos eorum da omnem ominem defensamus; de taliter nobis conplendum omnia, sicut superius legitur, vona sua volumtatem guadia nobis dederunt et mediatores nobis posuerunt se ipsi oc tinore. Quod si ec homnia, sicut superius legitur, ipsi et ad suis eredibus nobis et ad nostris eredibus non adimpleberit, viginti solidi aurei constantini nobis componere obligaberunt et cunta que prelegitur, conplire nobis per inbitis per supradicta guadia, et se ipsi mediatori et pena obligata. Ego gualfus archisubdiaconus et notarius oc brebe scripsit et interfuit.

† EGO FALCO

† Ego ioannes.

[1]) Idest per circuitum

DCCCLII.

A. D. 1033.

† In nomine domini quadragesimo septimo anno principatus domni landolfi gloriosus princeps, et vicesimo tertio anno principatus domni paldolfi filii eius, mense iunius, prima indictione. Nos i sumus petrus presbiter filius genci et iohannes filius marandi, eo quod ante nobiliorum subscriptorum testium declaramus nos abere una pecia de rebus in loco baneo, et congruum est nobis illos donare iohanni et simeoni germani filii iohanni. Quapropter nos supradictorum petrus presbiter et iohannes, sicut nobis congruum est, vona etenim nostre voluntatis et per eadem cartula donamus vobis iohanni et simeoni integram ipsa pecia de rebus, ut diximus, sicut videtur esse infra ec finis et mensurie: de una parte fine petri socero tuoque iohanni, sicut badit et revolbit, et qualiter badit usque in via quod ad comunem abemus vobiscum, sunt passos nonaginta tribus: de alia parte fine ipsa via, qualiter badit usque in aqueducto, sunt passos decem: deinde descendentem per eodem aqueductos usque in ribus de cirasulum: de subtana parte fine ipso ribo de cirasulum, sunt passos quinquaginta et octo: de alia parte fine de erede mauri ascendentem usque in fine supradicti petri socero tuoque iohanni, unde finem inchoabimus. Infra omnes iamdicte finis et mensurie totam et integram ipsa pecia de rebus vobis prenominati iohanni et simeoni donabimus una cum inferius superiusque, cum via et andita sua, cum aquis et cum omnibusque suis pertinentiis, ad semper abendum et possidendum vos quam et vestris eredibus, et faciendum exinde omnia quod volueritis, sine contradictionem nostram et de nostris eredibus aliqua requisitionem, et licentiam et potestatem abeatis omni tempore vos et vestris eredibus et omini vestri et omini, qui ad ipsa pecia de rebus vadunt, ire et redire per ipsa via que benit da ipsa fontana, et vadit per rebus de erede mauri, quod nos comunem abemus cum eredes mauri, ita et vos exinde debeatis ire et redire cum vestris utilitatibus usque in via puplica que badit in abellino, cum vestris congruitatibus per nostram et de nostris eredibus defensionem: proinde fecimus vobis ec supradicta donatio, pro quo vos debetis nobis pastinare una pecia de nucillitum et castanietum trans ipso aqueducto, sicut brebem nostrum continet. Et pro anc nostram donationem confirmandum adque constabiliscendum, continuo recepimus ad vos iusta legem launegilt mantellum unum que inter nobis conbenit, finita est ipsa nostra donatio. Et unde

obligamus nos supradictorum petrus presbiter et iohannes, quam et nostris eredibus obligamus vobis prenominati iohanni et simeoni, quam et ad vestris eredibus obligamus nos. Quod si aliquando tempore eadem nostram donationem, uti prelegitur, retornare aut remobere quesierimus per quacumque inbenta rationem, volendum exinde vobis aliquit tollere, aut contrare, vel minuare, aut de vestra subtraere proprietatem et dominationem, aut si integram ipsa pecia de rebus infra supradicte finis et mensurie et ipsa via, ut diximus, nos et nostris eredibus, vobis et ad vestris eredibus non defensaberimus ab omnibus ominibus ab omnibusque partibus, et da ipse uxoribus vestre, et qui pro partibus eorum exinde causaberit, non defensaberimus secundum langnobardorum legem; ideo ante omnia questio et causatio nostra vacua et tacita sint, et quinquaginta solidi aurei constantini nos supradictorum petrus presbiter et iohannes, quam et nostris eredibus, vobis prenominati iohanni et simeoni, quam et ad vestris eredibus, componere obligamus et in antea per inbitis semper tacitis et contentis permaneamus, adque per inbitis semper tacitis et contentis permaneamus, adque per inbitis illos vobis defensemus, sicut supra vobis obligati sumus, per supradicta obligata pena. Quod te gualfus archisubdiaconus et notarius scribere rogabit in abellino, mense et indictione feliciter.

† EGO FALCO

† Ego ioannes.

DCCCLIII.

A. D. 1033.

† In nomine domini quadragesimo septimo anno principatus domni landolfi gloriosus princeps, et vicesimo tertio anno principatus domni paldolfi filii eius, mense iunius, prima indictione. Memoratorium factum a nobis iohannes et simeone, germani filii cuidam iohanni, eo quod intus cibitatem abellini ante nobiliorum subscriptorum testium clarefacimus, quia de isto mense bendidit nobis petrus presbiter filius genci una pecia de rebus in loco baneo per finis et mensurie, sicut una cartula nostra continet, et ipse predictus petrus presbiter una cum iohannes filius marandi donaberunt nobis una alia pecia de rebus de supradicto loco baneo, sicut una cartula nostra continet, quod inde per mensurie aput nos firmate retinemus, quod falcus archisubdiaconus et notarius scripsit. Modo quidem coniunximus nos in bonam conbenientiam cum ipsi prenominati petrus presbiter et iohan-

nes; et ideo vone sue volumtatis guadia nobis dederunt, et mediatores nobis posuerunt se ipsos oc tinore, ut, ubi nos prenominati vel nostris eredibus potuerimus abere hominem ad legem, qui de ambo ipse pecie de rebus infra predicte finis et mensurie nobis contraberit, sicut in omnibus ipse cartule nostre continunt, debeant ipsi et illorum eredibus nobis et ad nostris eredibus in omnibus illut nobis defensare ab omnibus ominibus ab omnibusque partibus, et da ipse uxoribus eorum et qui pro partibus eorum inde causaberit, illut vobis defensarem, sicut testum de ipse ambo cartule nostre continunt, de totam ipsam rebus per eadem guadia et se ipsi mediatores, et per conbenientia obligaverunt ipsi prenominati petrus presbiter et iohannes, et suis obligaverunt eredibus, nobis et ad nostris eredibus, et cui iste brebe in manu parueri, ad pingnerandum se ipsi et illorum eredibus licitum et inlicitum, de quantum inde vobis oportuum fuerit ad pignerandum, absque omni calumniis de omnia eorum causa per eadem guadia et se ipsi mediatores. Ego gualfus archisubdiaconus et notarius oc brebe scripsit et interfuit in abellino.

† EGO FALCO

† Ego ioannes.

DCCCLIV.

A. D. 1033.

† In nomine domini quadragesimo septimo anno principatus domni landolfi gloriosus princeps, et vicesimo tertio anno principatus domni paldolfi filii eius, mense iunius, prima indictione. Memoratorium factum a nobis iohanne et simeonem germani filii iohanni, eo quod ante nobiliorum subscriptorum testium venimus nos in vonam combenientiam cum petrus presbiter filius genci et cum iohannes filius cuidam marandi. . . . vona sua volumtatem ordinem combenientie iusta legem dederunt et tradiderunt nobis una pecia de rebus suas qui est veterale, cum arboribus fructiferi quod abunt in loco vaneo, ad pastinandum nucillitum, et castanei palumbuli ibidem ensetandum ipsa mela et nuci qui ibidem sunt, cultandum amodo et usque tredecim anni completi per ec finis: de una parte fine aqueducto qui est inter ec rebus et rebus nostra, quod ipsi nobis dederunt pro ipso quod nos eorum pastinaret debemus, sicut supradiximus, descendentem de ipso aqueducto usque in ribus de cirasulum: de alia parte fine ipso ribus de cirasulum : de alia parte fine sicut media sepe decernit: de alia parte fine via. Infra omnes iamdicte finis totam et integram ipsa

pecia de rebus nobis dederunt et tradiderunt, ut amodo et usque iamdictum constitutum conpletum nostre sit potestatis et de nostris eredibus illos tenere et dominare, et ipse nuci et mela cultare, et ipsi castanei ensetare palumbuli, et de quantum vacuum exinde est, debeamus pastinare nucillitum, ut a predictum constitutum completum abeamus ipsum castanietum ensetatum palumbuli et cultati et studiati voni, sicut voni palumbuli meruerit, et ipso vacuum abeamus pastinatum nucillitum vonum et prisum et cultatum, sicut vonum nucillitum meruerit, et ipse nuci et ipsa mela abeamus cultata vona, et amodo et usque iamdictum constitutum completum debeamus nos et nostris eredibus ipsi castanei et ipsa poma salbum facere iusta ordinem et colligere, et daret exinde eorum et ad illorum eredibus medietatem, reliqua medietatem nobis abeamus; et de quantum ibidem laboraberimus, damus exinde eorum terram quod de decem sortis una sortem a predicto constituto completum totam ipsa pecia de rebus aput ipsi et suis eredibus remittamus: tantum exinde exceptuabimus ipsa labandara, quod comune abere debemus nos et nostris eredibus cum ipsi et cum illorum eredibus, qui est ipsa labandara per mensuria ab agirum passi decem, proinde debemus ipsa pecia de rebus pastinare et cultare, sicut prediximus, pro quod dederunt nobis una pecia de rebus ibique coniunta, sicut una cartula nostra continet; verumtamen, si ipsi predicti petrus presbiter et iohannes ipsa iamdicta pecia de rebus per iamdicte finis aut illorum eredibus daturam abuerit, sic statuerunt, ut nullis ominibus illut dare debere preter nobis et ad nostris eredibus iusto a nos recipientes pretium, quod adpretiatus fuerit per doctos omines, facientes nos scire per tribus dies inter constitutum et constitutum dies duodecim, que fiunt triginta et sex; postmodum, si noluerimus aut non potuerimus illos emere, potestatem abeant ipsi et illorum eredibus dare cui voluerit, sine contradictionem nostra et de nostris eredibus, et amodo et usque iamdictum constitutum conpletum illut nobis non tollere, neque contrare, nec nullam sortiam nobis ibidem non faciant nec ipsi, nec illorum eredibus, nec omo pro illorum partibus, et iusta legem illos nobis da omnes omines defensare: de taliter nobis conplenda omnia in ipso ordinem, sicut superius legitur, vona eorum voluntatem guadia nobis dederunt et mediatores posuerunt se ipsi oc tinorem. Quod si ec omnia, sicut superius legitur, ipsi et illorum eredibus nobis et ad nostris eredibus non adinpleberit, aut si retornare aut remobere quesierit, biginti aurei solidi constantini nobis componere obligaberunt, et cuncta que prelegitur conplire nobis per inbitis per supradicta guadia, et se ipsi mediatores et pena obligata. Et Ego gualfus archisubdiaconus et notarius oc brebe scripsit et interfuit.

† EGO FALCO

† Ego ioannes.

DCCCLV.

A. D. 1033.

† In nomine domini sextodecimo anno principatus domni nostri Guaimarii gloriosi principis, filii quondam domni guaimarii principis, mense octuber, secunda indictione. Memoratorium factu a me petrus presbiter et primicerius ac filius quondam iohanni. Eo quod ante presentia domni Adelferii venerabilis clerici et abbatis ecclesie sancti maximi, qui est ille unum de dominii ipsius ecclesiae, et ibidem adessent ydoneis hominibus, per iusssionem et largietatem ipsius domni abbati una cum amatus advocator ipsius ecclesie tradidi bassalli filio iaquinti abitator de actu nuceria, ubi nobara dicitur, tres pecie de terris cum arbustis vitatis et pomis pertinentes ipsius ecclesie, quod ego in beneficium teneo a pars ipsius ecclesie et sunt in ipso vocabulum nobara; una ex ipse pecie per ec finis et mensuriis. A partibus orientis fine bia publica, sunt inde latitudo passi triginta quadtuor, et inde abiente et rebolbente per ipsa bia in pars septemtrionis sunt inde passi nonaginta quadtuor: da parte occidentis fine medio limite, sicut sepe discernit , sunt exin de passi decem et octo et medium: A pars meridie abet de longitudo passi nonaginta tres; secunda pecia per has fines et mensuras: de una parte sicut limite et sepe discernit, inde sunt passi quindecim et pedem unum: de alia parte fine maranci et de heredes petri et fine ecclesie sancte marie pertinentes de heredes maraldi, sicut limite et sepe discernit, inde sunt passi septuaginta: de alia parte fine predicte ecclesie sancte marie, sicut limite discernit, et inde sunt passos decem : de alia parte fine de eredes costantini, et inde sunt passi septuaginta octo ; tertia pecia ibique a suptus: de una parte fine de heredes quondam unoale , inde passi duodecim: de alia parte fine de eredes adelgari, sicut limite discernit, unde fuit bia antika, et inde passi triginta quadtuor: de alia parte fine ecclesia sancte marie, sicut limite discernit, et inde passi quindecim et medium: de alia parte fine que fuit benedicti clerici, quod tenet archiepiscopio salernitano, sicut termiti ficti sunt, indeque passi triginta quinque et pedem unum mensuratum ad iusto passum hominis ; tali hordine , ut amodo et semper ad sua et de suis heredibus , quod sunt filiis suis , sint potestatis illut tenendum et dominandum, fobee et omnis sue hutilitatis ibi faciendum iusta ratione, et in casa ipsius hecclesie, qui est in ipsa priore pecia, qui est de unum applictum ipsa casa, abitaret ille sive filium suum, et organea ipsius ecclesie qui ibi sunt, semper illas ibi salba abere, et

quando hopus fuerit, ipsa casa conciare et coperire, sicut meruerit, et si ibi plus iuniere [1]) voluerint in ipsa casa, potestatem aberet quantum voluerit, ubi sedeat ille vel filiis suis, et tote ipse tres pecie, unde meruerit, cludere et cluse ille aberent, et annualiter amodo et semper ille et filiis suis, natos nascentes, tote ipse tres pecie laborarent de super et de suptus, sicut locus ipse meruerit, hoc est, ararent et seminarent, quale semente ibi meruerit, et propaginaret ipsa arbusta, et vites at arbores ponere seu poma, ubi meruerit, et illut annualiter cultare et studiarent de super et de supter, ut amodo et usque decem annos perfecte sint ipse pecie arbustate, et vitate, et cultate, et hoperate, et da inde in antea semper sic illas similiter laborare et cultarent, ut semper in melius proficiant et non dispereant, et bone pareant laborate et cultate, curam et vigilationem inde aberent et salbum illut facerent iusta ratione. Et annualiter pro vindemie scire faciant me vel pars ipsius ecclesie, ut illuc dirigamus missum nostrum, et illis tota ipsa arbusta apto tempore vindemiare, et vinum ipsum ibidem ad palmentum procuraret et poma exinde suis temporibus colliierent; et de omnis vinum et poma quam inde exierit, tollat missus nostrum medietatem, et illis medietatem; et ipsa medietate nostra de ipso vinum illis reponad per annum in ipsa casa in ipsa organea nostra indeque, qui per illis sint per annum bona conciata et studiata, et faciat nobis salbum ipso vinum nostrum, donec illut inde tollamus absque degeneratione et ignem; et dum ipso vinum inde tulerimus, ipsa organea labare, ut non pereant; et dum ibi steterit per annum pro ipsa vindemia missum nostrum, illis eum notriret secundum suam possivilitatem, et equum de ipso missum nostrum similiter notriret, dum ibi steterit, sicut meruerit, et palmentatica nobis darent per annum unum parium de galline bone; et de quod per annum ibi seminaberit, terraticum inde daret ibique ad missum nostrum ibique ad aream secundum consuetudo ipsius locis, et totum ipso aliut victum sivi aberent, et stetit pars ipsius ecclesie ipsa traditione ipsius bassalli et suos filios, natos nascentes, defensandum cum bice de bia sua da omnes homines omnique partibus; et quale tempore illut tenere noluerit da ipsi decem anni in antea, tunc inclite ipse pecie cultate et hoperate de bonis arbustis vitatis, seu pomis, remittant ad potestatem nostra, vel de pars ipsius ecclesie, cum ipsa casa clusa coperta bona, sicut meruerit, et cum ipsa horganea salba, et ipse pecie cluse sint, unde meruerint, et ille et suis filiis licead inde exire cum sua causam et pergat, ubi voluerint. Unde per combenientia guadia mihi dedit ipse bassallus per absolutionem ipsius iaquinti genitori sui, et

[1]) *Adiungere.*

mediatores mihi posuit se ipsum et citro cognato suo, qui abitat in locum mitilianum, ut si taliter *etc. Statuta mulcta triginta auri solidorum Constantini.* Quod scripsi ego myrandus notarius.

† Ego dauferius notarius me subscripsi

† Ego iaquintus.

DCCCLVI.

A. D. 1033.

† In nomine domini sextodecimo anno principatus domni nostri guaimari glorioso princeps filii domni guaimari principis, mense octuber, secunda indictione. Ideoque nos nucerinus, et leo, et stefanus, uterini germani filii quondam stefani, clarefacimus nos, quoniam communiter abemus et possidemus terra, que est per circoitum fabrita in sulario levata una casa cum petrus uterino germanum nostrum intus castello de nucerie, qui est a super porta maiore de ipso predicto castello nobis pertinentem a iamdicto genitor noster, et congruum est nobis communiter nos ipsa iamdicta nostra sortionem de ipsa iamdicta casa fabrita in sulario levata illam venumdare snpradicto petri germanum nostrum. Et ideo, sicut nobis nominati germani congruum est et abtum inde mihi exe, quoram ante presentia achini castaldi et iudici, et ibidem adexet miro iudex, et quoram ante subscriptorum testium, per anc quoque videlicet cartulam commune consensum venumdedimus adque ad semper abendum confirmavimus tivi nominato petri germanum nostrum tote et inclite ipse iamdicte nostre sortionibus de ipsa predicta casa, quod communiter tecum abemus et possidemus intus predicto castello qui est a super ipsa porta maiore, que est per as fines: de supter parte que est in pars orientis, fine casa de eredes leoni; et a pars meridie fines strectola: de super parte que est in pars occidentis, fine casa de eredes maioni iudici qui faroaldus vocatur; et a septemtrionis fine platea; ec vero ipsa casa frabita in sulario levata, subter et super, et cum omnia intro se abentibus omnibusque suis pertinentiis, cum bice de ipsa platea et de ipsa strectola, et cum sericidio in suo decurrente, et cum sortionis nostre de ipsa cisterna, tote et inclite ipse nostre sortionibus, quod nobis pertinet abere a iamdicto genitorem et genitricem nostre, inclitum illut tivi nominato germanum nostrum in integrum benumdedimus et confirmavimus, unde nullamque nobis, vel in quabis partibus de ipse predicte nostre sortionibus, reservavimus; set, sicut diximus, inclitum illut tivi venumdedimus, ad securiter

et firmiter amodo et semper tu tuique eredibus , et cui cartula ista in manum paruerit, illut abendum, dominandum, possidendum, omnia exinde faciendum quod volueritis, absque omni nostra et de nostris eredibus, aut cuiquam ominibus contrarietate vel requisitionem; et pro confirmandam et staviliscendam supradicta nostra bindictione, nunc a presentis in communiter recepimus a te supradictus petrus germanum nostrum pro ipse nostre sortionibus, i sunt auri tari voni per numerum biginti quadtuor in omnis deliverationem, sicut inter nobis comvenimus; finitoque vero ipsa nostra bindictionem. De qua nos supradicti germani nostre vone volumtatis commune consensum guadia tivi iamdicto petri germanum nostrum dedimus, et mediatores tivi posuimus nos ipsos supradicti germani; et per ipsa eadem guadia obligavimus nos et nostris eredibus amodo et semper antistandum et defensandum tivi tuique eredibus inclita ipsa supradicta nostra bindictione de ipsa iamdicta casa da omnes omines omnique partibus, cui per nos illut vel exinde datum, aut obligatum , seu manifestatum, vel tihingatnm exe paruerit, vel qui pro nostra parte et datum tivi tuique eredibus inde emiserit , aut preposuerit quodcumque causationes. De alii vero hominibus et partibus , quando volueritis per vos ipsis inde exet auctores et defensores, potestatem et licentiam abeatis tu et tuis eredibus cum ista cartula et cum quo monimen et rationem, que inde abere potueritis, omnibus modis exinde causares et finem facere, qualiter bolueritis , et ipsa casa que est nostre sortionibus, illut vobis defensetis, sicut bultis. Quod si taliter omnia suprascripta illut vobis vestrisque eredibus non adimpleverimus et aliquit exinde remobere, aut contrare, seu retornare heos quesierimus, quomodocumque per qualecumque rationem, aut per quabis rationibus, tunc per ipsa eadem guadia per vona comvenientia componere obligavimus nos qui supra germani nucerinus, et leo, et stefanus, et nostris eredibus, ad componendum tivi iamdicto petri germanum nostrum, vel ad tuis eredibus, seu cui cartula ista vice vestra in manum paruerit, triginta auri solidos constantinos , et omnia suprascripta illut vobis adimpleamus per supradicta guadia et obligata penam , et questio et causatio nostra et de nostris eredibus sint exinde tacita et bacua. Et taliter scribere rogavimus te petrus clericus et notarius, actum uius nucerie.

† Ego qui supra ahinus

† Ego qui supra miro iudex.

DCCCLVII.

A. D. 1033.

† In nomine domini sextodecimo anno principatus domni nostri Guaimarii gloriosi principis, filii quondam domni guaimarii principis, mense octuber, secunda indictione. Memoratorium factum a me iaquintus presbiter et primicerius ecclesie sancti maximi, una mecum esset amatus advocator ipsius ecclesie, ante presentia domni Alferii venerabili clerici et abbati et unum de dominii ipsius ecclesie, et ibidem adesset idoneis hominibus, per iussionem et absolutionem ipsius domni abbati tradidi bassalli et iohanni germani filii iaquinti, abitantes de locum nuceria, ubi nobara dicitur, ad faciendum molinum in aqua illa qui dicitur da la forma, pertinentem ipsius ecclesie qui decurrit erga curte, cum arbustis ipsius ecclesie qui est in vocabulum aiella, quod hante os annos ipse iaquintus genitor illorum per brebem cum germani sui conprehensum abunt ad laborandum a parte ipsius ecclesie, tali hordine, ut licead illis et suis eredibus fodere arcaturia iusta ratione per ipsa curte ipsius ecclesie, quam etiam et sedium de ipsum molinum in ipsa curte fodere, et reditum de ipsum molinum ibi edificare, et cludere, et coperire, et omni hordine et regimen que necessad ipsum molinum, ibi adducere et preparare, quantum et qualiter necessad ad bonum molinum, et ab ipsum albeum de ipsa aqua illis liceat fodere et clusamen et antepositiones et palata facere, sicut illorum melius aptum paruerit, iusta ratione; et amodo et usque ista natibitas domini prius ventura ipsum molinum edificatum, et factum, et preparatum aberent, cum omni hordine et regimen suum, qualiter perfecte macinare possat. Et da inde in antea a quo factum fuerit ibidem in psa curte ipsum molinum, sibe ante ipso constitutum, sibe in ipso constitutum, tunc illis et suis eredibus una cum pars ipsius ecclesie molinatorem semper ibi ordinatum abeant, qui regat ipsum molinum, et faciat illum macinare die noctuque, sicut melius potuerit; et quantum prodem et molituram tollere potuerint de ipsum molinum, semper ibique per medietatem inter se illut dividere: pars ipsius ecclesie tolleret illut medietatem, et illis et suis heredibus medietatem, faciendum per partes quod voluerint, ita ut modo dent illorum ipse domnus abbas tres auri tari boni pro adiutorium ad ipsum molinum; et ab ipso predicto constitutum in antea quod factum et preparatum, ut diximus, abuerit ipsum molinum cum mole bone et ferraturia et.... hordine et regimen suum, qualiter perfecte macinare debeat. Iam denique, quando ibi necessat.... ferraturia et quacumque regimen communiter pars ipsius ecclesie cum illis eos ibi daret; et si inundatio plubie fuerit, et maxima labe, qui disrum-

pat et obruat ipsum molinum, et arcaturia, et clusura sua, tunc pars ipsius ecclesie cum illis de communiter illut conciaret, et stetit ipse domnus abbas cuique successoribus defensandum illorum inclita ipsa tradictionem cum vice de bia sua amodo et usque ipso constitutum, etiam et omni tempore ab omnibus hominibus omnique partibus, et omnia per supradicto hordine illorum adimplendum; et quale tempore da ipso censtitutum in antea illut tenere noluerit in predictum hordinem, tunc inclitum ipsum molinum cum omni hordine et regimen suum, qualiter perfecte macinare debeat, et cum redito suo clusum coopertum, remittat illut in pars ipsius ecclesie, et liceat illis cum omnia sua mobilia, quod ibi abuerit, periere [1]), ubi voluerit. Unde in eo ordine per combenientiam guadia mihi dederunt ipsi germani bassallu et iohannes, et mediatorem mihi posuerunt citro abitator de locum mitilianum, qui dicitur de sikanda, et est cognato illorum, ut si taliter omnia suprascripta per supradicto ordine illis et suis heredibus in pars ipsius ecclesie non adimpleberint et aliquit inde contradixerint, per ipsa guadia componere obligaberunt se ipsi germani et suis heredibus per absolutione ipsius genitori suo, et ibique illum astantem, ipsius iohanni abbati suique successoribus, vel in pars ipsius ecclesie biginti auri solidi constantini. Verumtamen hoc memoramus, quia, quando ipsa curte, ubi debunt facere ipsum molinum, ipsi germani comprehensit at laborandum a pars ipsius ecclesie ipse iaquintus genitor illorum cum fratribus suis reserbabit sivi pars ipsius ecclesie potestatem et licentiam de ipsum molinum ibi faciendum, et illut qui supra inter virgulos scriptum est dicit, sibe in ipso constitutum et in alie loco dicit inter virgulos abbas. Quod scripsi ego myrandus notarius.

† Ego alferius superius nominatus abbas

† Ego dauferius notarius me subscripsi

† Ego Iaquintus notarius me subscripsi.

DCCCLVIII.

A. D. 1033.

† In nomine domini sextodecimo anno principatus domni nostri guaimarii glorioso principe, filii quondam domni guaimarii principis, mense nobember, secunda indictione.

[1]) pergere.

Memoratorium factum a me miro quondam iudex, filius quondam miri diaconi de locum nucerie, eo quod ante subscripti testes per vona combenientia tradidit ego mari filius quondam martini una pecia de terra mea de locum floccanum, qui est terra ipsa cum arbustis vitatis et pomiferis per hec finis: a pars septemtrionis fine via puplica: a pars orientis fine grimoaldi: a pars meridie fine lamberti, et exientem in fine de heredes iaquinti da copercle iterum revolventem in pars occidentis per eadem finem ipsius iaquinti usque ad ipsa via priore fine; hec vero clausum, qualiter superius finis posite sunt ipsa precurrit, cum omnia intro se abentibus et cum vice de via sua, inclitum illut ego ipsius mari tradidit talim ordine, ut amodo et usque septem anni completi a sua et de suis heredibus sint potestatem illut eos tenendum et dominandum, et fobee et omnis sue utilitatis iusta ratione ibidem faciant, et in ipsa casa que est intus ipsa rebus, ibidem mittere omine ad residendum et gubernandum ipsa iamdicta rebus, et ubi meruerit, arvores et vites illis ibidem plantarent, propaginarent, cultarent de super et de subter, sicut locus ipse meruerit, quatenus proficiant et non dispereant, et quantum vino et poma amodo usque ipso constitutum inde exierit, illis et suis heredibus tollant exinde medietatem, et nos et nostris heredibus tollamus inde alia medietate. Et per tempore de vindemie faciant illis nobis vel nostris heredibus, ut pergamus aut dirigamus ibidem missum nostrum pro vigilandum et recipiendum ipsa nostra sortione de ipso vino, et illis vel illorum eredes abto tempore illut vindemiare ad palmentum et poma suo tempore colligere, et sic illut per medietatem inter nos dividamus, sicut superius diximus, illis medietatem et nos medietatem, et ipsa nostra sortione illut nos portemus, qualiter nobis placuerit, missum nostrum qui ibidem steterit illis nobis nutrire secundum suam possivilitate, et deant exinde nobis palmentatico iusta ratione; de quod ibidem seminaberint, deant inde nobis terraticum secundum consuetudine loci illius. Ad completi vero ipsi septem anni inclitum illut ipsa rebus per supradicte finis operatum, et cultatum, et clusum, et ipsa casa clusa et cooperta remittere ad nostra et de nostris heredibus potestatem. Et si illis diebus causa sua mobilia ibidem abuerint, licead illis inde excotere et portare ubi voluerint, asque omnis nostra contrarietate. Unde in eodem ordine per vona combenientia guadia michi ipse mari dedit et mediatorem mihi posuit radoaldus filius quondam ciceri de ipsum locum floccanum; et per ipsa guadia obligavit se et suis heredibus, ut si taliter *etc. Statuta mulcta decem auri solidorum Constantini.* et unc brebem scripsi ego iohannes notarius qui interfuit

† Ego petrus clericus et notarius me subscripsi

† Ego dauferi.

DCCCLIX.

A. D. 1033.

† In nomine domini sextodecimo anno principatus domni nostri guaimarii gloriosi principis filii quondam domni guaimarii, mense nobember, secunda indictione. Memoratorium factum a me laurenti abbas monasterio sancti archangeli qui constructum est in monte de cilentum, eo quod ante subscripti idoneis ominibus coniuntus sum cum..... et guaimarius germani filii guaiferi, et cum maraldus, et maio, et landolfu, et madelmo, et lando, germani filii quondam adelmundi, et iohannes et poto, germani filii quondam maioni comitibus...... propter quod ipsi omnes suprascripti comitibus tenunt comitate, per nominatibis locis camella, et ancilla-dei, et palearea lucanie .... parte supradicti domni eximii principis, unde modo ipsi omnes suprascripti comitibus per iussione suprascripte gloriose potestatis tradiderunt ad potestate mea et in pars ipsius monasterii una pecia de terra que est inter batolla et ipsa camella, et est per as fines et mensuras : a parte septemtrionis per ballone qui est in parte de ipsa batolla, sunt inde passi centum quinquaginta: a parte meridie fine alio ballone qui est de ipsa camella, inde sunt passi duocenti nonaginta, et per trabersum quasi in pars orientis passi centum quinquaginta, quomodo termiti ficti sunt, totum mensuratum ad iusto passum ominis. Ec itaque pecia de terra per iamdictas fines et mensuras per combenientia mihi tradiderunt tali ordine, ut amodo et semper ego et successores meos et partibus ipsius monasteri potestatem abeamus de ambo ipsi balloni aqua lebare et in ipsa pecia de terra molina edificare, qualiter boluerimus, et illut abendum, dominandum, possidendum et omnia exinde faciendum nos vel pars ipsius monasteri, qualiter nobis placuerit, asque omni illorum contrarietate vel requisitione, sicut nostrum preceptum continet, quod exinde firmatum abemus a pars supradicti domni principis. Et per bona combenientia obligaberunt se i omnes suprascripti comitibus et suis eredibus amodo, et dum illis ipso comitatum in ipsis partibus tenuerit, defensare mihi meique successores, vel in partibus ipsius monasterii, inclita suprascripta illorum tradictio per iamdicte finis et mensurie, cum bice de bie sua, da se ipsis comitibus et da redibus illorum et da omnes omines, qui in ipso comitatum illorum abitantes sunt, sceptuatum da pars suprascripti gloriosi principis. Et si taliter omnia suprascripta mihi et ad successores meos, vel in pars ipsius monasterii, non adimpleberit et aliquit de omnia suprascripta remobere aut contrare quesierit, per bona combenientia componere obligaberunt

se et suis credibus mihi, vel in pars ipsius monasterii, duocenti auri solidi constantini: tantum stetit inter nos, ut oc annum ominibus qui ipse terris laboraberit, liceat illis inde exscutere ipsi labori sui, et ipse terris bacue perbeniat ad potestate de pars ipsius ecclesie, de quibus dua scriptora inde scribere fecimus, istum que emisimus ad pars ipsius ecclesie, et alium que inde nos retinemus, quod scripsi ego alderissi notarius.

† Ego maraldus

† Ego qui supra ioannes comes.

DCCCLX.

A. D. 1033.

† In nomine domini sextodecimo anno principatus domni nostri guaimari glorioso principe, filii quondam domni guaimari principis, mense nobember, tertia [1]) Indictione. Memoratorium factum a me martinus qui fuit de capua, filius petri, eo quod ante iohannes castaldus et subscripti testes per iussionem suprascripti domni principis, quam et pro pars sacri palatii per demandatione mascini vestararium suprascripti domni principis tradidit mihi rossemannus minister suprascripti domni principis una pecia de terra cum aliquantum pastinu, quod ego pastenabit cum idisfrancu, quod sacri palatii abet in locum tusciano illa parte flubio tusciano per finis et mensuras: a pars orientis fine bia publica, inde sunt passi sexaginta: a parte meridie fine media sepe, inde sunt passi septuaginta octo: a pars occidentis fine sacri palatii, inde sunt passi quinquaginta quadtuor; totum mensuratum ad iusto passum omini inclitum illut, ut diximus, cum vice de bia sua illut mihi tradidit in tali ordine, ut amodo et semper, natos nascentes, ad mea et de meis eredibus sint potestatem illut tenendum, dominandum et fobee et omnis nostre utilitatis iusta ratione ibidem faciamus, et ibidem resideamus et abitemus, et totum illut pastenemus vinea de vono vitineo et pomis, ut ad completi decem anni abeamus totum illut surtum, et operatum, et cultatum, et clusum, sicut in ipso locum meruerit; et per annum apto tempore tota ipsa vinea de super et de subter lavoremus, et cultemus, et propaginemus, et sic per annum totum illut lavoremus, ut per omnis annum vonum lavoratum pareat,

[1]) Lege: *secunda*.

ut in melius proficiant et non dispereant, et salbum et clusum illut abeamus; et per annum de vindemie amodo et semper faciamus scire missum palatii, ut ibi beniant, et nos totum illut vindemiemus, et omnis vinum ividem ad palmentum dividamus: pars palatii tollant inde quartam partem, et nos tollamus inde tres sortis, et nos illut portemus ad cellarium domnicum de ipso locum, et salbum illut mittamus in organea palatii per nos conciatum, et demus ad ipsum missum palmentaticum, et ipsum missum nutriemus, dum ibidem steterit, secundum nostram possibilitatem; de qua per vona combenientia guadia mihi ipsum ministrum dedit, et mediatorem mihi posuit petrus filius iobini presbiteri; et per ipsa guadia *etc. Statuta mulcta viginti solidorum auri constantinianorum.* Quod scripsi ego iohannes notarius.

† Ego qui supra rossemannu minister

† Ego adelgisi presbiter minister.

DCCCLXI.

A. D. 1033.

† In nomine domini sextodecimo anno principatus domni nostri waimarii gloriosi principis, filii quondam domni guaimari principis, mense december, secunda indictione. memoratorium factum a nobis ioannes granianense filio quondam mastali, et ioannes calbenzu filio quondam stefani, qui sumus avitatori de locum angre, clarefacimus, quoniam ante os annos per brebi compreensum abuimus de rebus pertinentem ecclesie sancti maximi in ipso locum angre, ubi casaamavile dicitur, sicut ipsi brebri continet, qui unum de ipsi brevi scriptum est per mirandus notarius, et ibidem scriptum maio presbiter et abbas, et landolfus, et ursus presbiter et cardinalis, et alderisi notarius, et ipso alio brebe scriptum est per iaquintus notarius et ipsum maio presbiter et abbas, et ibidem scripti ademari notarius et alderisi notarius. Et illut que ipsi brevi continet, minime illut adimplere potuimus et compositionem inde facere debemus, sicud per ipsi brebri inde obligati sumus domni adelferi clerico et abbati ipsius ecclesie, qui est unum de dominium ipsius ecclesie; set pro amore omnipotenti deo per subsceptum launegilt donabit nobis ipse domnus abbas ipsa compositione quam ipsi brebi continunt, et nos remisimus anbo ipsi brebi ad potestatem ipsius domni abbati, ad faciendum exinde omnia quod voluerit. Et modo ipse domnus abbas per combenientiam tradidit nobis iamdictis iohanni, et iohanni, et maranci filio quondam maranci ragimperghe, qui sumus toti abitatori de ipso locum an-

gre , tamen una cum ipse domnus abbas adesset amatus adbocatorem ipsius ecclesie, ante subscripti ydoneis ominibus tota et inclita ipsa rebus, quantum anbo ipsi vrebi continunt, que est per as fines et mensuras : a parte orientis fine rebus ipsius ecclesie unde via fuit, inde sunt passi centum nonaginta quadtuor usque via que modo se andad, et per ipsa via abiente in parte meridie usque alia via pubblica, sunt inde passi quadraginta quinque: a parte meridie fine ipsa bia pulbica, que dicitur staviana, sunt inde passi centum quadtuordecim : a parte occidentis recti mensurati passi septuaginta unum , et avinde revolbente in ipsa parte occidentis rectum et exiente usque in fine de eredes domni radelghisi , sunt inde passi nonaginta quadtuor , et ab inde revolbente in pars septemtrionis contra ipsa padule et inde sunt passi octoaginta quadtuor : a parte septemtrionis fine ipsa padule que est pertinentem ipsius ecclesie , inde sunt passi centum septuaginta quadtuor, totum mensuratum ad iuxto passum omini. Hec vero rebus, que est terra cum arbustum , per supradicte finis et mensürie inclitum illut ipse domnus abbas una cum ipso adbocatorem nobis iamdictis iohanni , et iohanni , et maranci tradidit in tali ordine , ud amodo et semper , natos nascentem , ad nostram et de nostris eredibus esset potestatis illut tenendum et dominandum , et fobee et omnes nostre utilitatis iuxta rationem ibidem faciamus , et ego iamdictus ioannes calbenzu et meos eredes omni tempore ibidem resideamus et avitemus ; et per omnes annum amodo et semper nos toti suprascripti et nostris eredibus tota et inclita suprascripta rebus per suprascripte finis et mensurie apto tempore illut lavoremus de super et de subter, sicud locus ipse meruerit, et ubi meruerit, arboribus et viti de bono vitineo ibidem pastenemus, et omni tempore a parte de ipse bie illut bonum cludamus , et clusum vonum abeamus , sicut meruerit , et per omnes annum totum et inclitum omni tempore perfectum paread laboratum , et cultatum, et surtum, et salbum , ud amodo et semper totum vonum proficiant et non disperеant : tantum infra supradicte finis et mensurie in ipsa parte occidentis in ipsa fine ipsius domni radelghisi et in ipsa parte septemtrionis, ubi est ipsa padule, si ibi plantaverimus, tertiam et quarta bice arboribus et vites et abemus exinde maxima certamen, et non ibidem prendet ipsi arboribus et ipse bites pro ipsa padule, unde ausi fuerimus secundum legem iurare ad pars ipsius ecclesie, non siamus inde culpaviles, et amodo et semper per tempum de bindemie per omnes annum faciamus scire pars ipsius ecclesie, ud ibidem dirigad missum suum, et nos totum ipso arbustum per suprascripte finis et mensurie adsingnemus ad pars ipsius ecclesie perfectum laboratum, et salbum per omnes annum et rationaviliter apto tempore illut vindemiemus, et ad palmentum illut ibique procuremus, et omnis vinum quam inde exierit , per medietatem illut dividamus cum ipso missum de

pars ipsius ecclesie ; ipso missum tollad illud medietatem , et nos medietatem , et deant ibidem nobis pars ipsius ecclesie organea da binum , et nos organea ipsa conciemus et studiemus bona, sicud meruerit, et faciamus in ipsa rebus casa vel reditum bonum , ubi ipsa organea de pars ipsius ecclesie ponamus , et ipsa sortione de ipso vinum de pars ipsius ecclesie·ibidem mictamus et salbum illut faciamus , donec illut inde tollere fecerit pars ipsius ecclesie, absque degeneratione et igne; et de quod per annum ibidem seminaberimus, per tempum illut recolligamus, et ad ayre illut adunemus et precuremus ibique, et similiter faciamus scire pars ipsius ecclesie , ud ibidem dirigad missum suum , et demus inde ad ipso missum terraticum secundum consuetudinem de ipso locum; et dum ipso missum ibidem steterit pro ipse bindemie et pro ipso terratico, nos autem illut nutriemus ille et equum suum secundum nostram poxivilitatem, et palmentateca et ayratica ad ipso missum demus per omnes annum, sicud iuxtum fuerit et ipso locum est consuetudo; et quale tempore illut tenere et lobarare noluerimus, aut non potuerimus in predicta ratione, inclitum illut laboratum perfectum, et cultatum, et surtum, et clusum per ipse vie et ipsa organea et ipso reditum, ubi ipsa organea fuerit, totum et inclitum illut remictamus ad potestatem ipsius ecclesie salbum, et licead nos et nostris eredibus inde exire et excutere de causa nostra movilia. Unde in eo ordine per convenientia guadia novis ipse domnus abbas dedi, una cum eum adesset ipse advocatore, et mediatore nobis posui leo clericus filius quondam stefani ; et per ipsa guadia *etc. Statuta mulcta triginta auri solidorum Constantini.* verumtamen oc memoramus , ut si voluerit pars ipsius ecclesie ipsa sua sortione de ipso vinum reponere in alia rebus pertinente ipsius ecclesie in ipso locum ubi cancellàta dicitur, nos autem illut ibi portemus per omnes annum , quando boluerit pars ipsius ecclesie, ad omni nostrum expendium et mictamus illut in organea, que ad nos in ipso locum cancellata adsingnare fecerit pars iamdicte ecclesie , et nos organea ipsa conciemus per omnes annum et studiemus vona, sicud meruerit ; et si da completa ipsa mensuria in foras in parte septemtrionis in ipsa padule pertinentem ipsius ecclesie nos autem et nostris seminare seu ortora ibidem facere potuerimus, similiter demus inde in pars predicte ecclesie per omnes annum terraticum secundum consuetudinem de ipso locum per supradicta guadia et obligata pena, quod scripsi ego alderissi notarius.

† Ego alferus superius nominatus abbas

† Ego romoaldus me subscripsi

† Ego qui supra amatus

† Ego urso presbiter et cardinalis

† Ego ademari me subscripsi.

DCCCLXII

A. D. 1033.

† In nomine domini sextodecimo anno principatus domni nostri Waimari gloriosi principis fili quondam domni Waimari principis, mense december, secunda indictione. Memoratorium factum a me adelferi clericus et abbas hecclesie sancti maximi, qui sum unum de dominium ipsius hecclesie, eo quod ante subscripti idoneis hominibus, una mecum esset amatus adbocatorem ipsius ecclesie, per comvenientia tradidimus ioanni filio ammori, qui dicitur viscidu, per absolutione ipsius genitori suo, et ibi astantem et abalsami filius quondam teoderici, qui sunt avitatori de locum nucerie, una pecia de terra cum quertietum pertinentem ipsius hecclesie in ipso locum nucerie, ubi ad cancellata dicitur, qui est per as finis et mensurie: a parte septemtrionis fine rebus predicte hecclesie, inde sunt passi viginti duo et gubito unu: ha parte orientis similiter fine ipsius hecclesie, inde sunt passi centum septuaginta: a parte meridie fine bia que pergit ad stabi, inde sunt passi viginti duo et medium: ab occidente similiter fine rebus pertinentem ipsius ecclesie, inde sunt passi centum septuaginta ses, et avinde revolbente in parte orientis per fine ipsius hecclesie inde sunt passi viginti sex; et iterum rebolbente in parte septemtrionis per fine iamdicte hecclesie et coniungente in ipsa priore fine inde sunt passi undecim, totum mensuratum ad iuxto passum homini; hec vero supradicta pecia de terra cum ipso quertietum per supradicte finis et mensurie inclitum illut ipsorum iohanni et balsami tradidimus in tali ordine, ut amodo et usque quadtuordecim anni completi ad illorum et de eorum heredibus sint potestatis illut tenendum, et fovee et omnes illorum utilitatis iuxta rationem ibidem faciendum, et per omnes annum amodo et usque ipso constitutum abtis temporibus illut studiare et seminare, sicud meruerit ipsi labori, et per omnes annum per tempum de aire amodo et usque ipso constitutum faciant illis scire pars predicte ecclesie, ut ibidem dirigad missum suum, et illis toti ipsi labori tritulare et procurare bonum, sicut meruerit ipso bictum, et deant inde ad ipso missum terraticum per omnes annum secundum consuetudinem de ipso locum; et dum ibidem steterit ipso missum, illis autem illum nutrirent secundum illorum poxibilitatem, et ayrateca ei darent, sicud iustum fuerit, et ipse quertie que ibidem sunt, salbe ille faciant, et curam et vigilationem inde abeant, et per tempum, quando fuerit, clandes illis autem eam colligere et salbe ille faciatis; et per omnes annum per tempum, quando meruerit, amodo et usque ipso consti-

tutum similiter faciatis scire pars predicte ecclesie, ut ibidem dirigad missum suum , et omnes clandes quam inde exierit , dividati illut cum ipso missum per medietatem : ipso missum detis inde inclita medietate, et vobis remanead ipsa alia medietate : similiter et ipso missum nutrietis, sicud meruerit, et omines ad laborandum et ad colligendum ipse clande ibidem mictatis usque ipso constitutum; ad completi vero ipsi quadtuordecim anni, ut amodo se compleant, illis autem et suis eredibus remictant ad potestatem de pars predicte ecclesie tota et inclita ipsa pecia de terra per supradictas fines et mensuras, et ipso quertietum salbum, faciendum exinde pars predicte ecclesie omnia quod voluerit: tantum ipsi omines qui modo abunt ipsa pecia de terra seminata, licentiam abeant illis inde excutere toti ipsi labori oc annum absque omni contrarietate ipsorum iohanni et balsami et de illorum eredes. unde in eo ordine per combenientia guadia nobis ipsi iohannes et balsamo dederunt, tamen ipse iohannes per absolutionem ipsius genitori suo et ibi astante, et mediatorem nobis posuerunt se ipsis per apposita omnes illorum causam , ad pingnerandum legitimo et inlegitimo ; et per ipsa guadia *etc. Statuta mulcta viginti solidorum aureorum Constantini.* quod scripsi ego alderissi notarius.

† Ego iaquintus

† Ego iaquintus notarius me subscripsi.

DCCCLXIII.

A. D. 1034.

† σηγνος χηρος λεα μοναχη θυγατερα του λιανδρου.

† σηγνος χειρος νηκολαου ἀνηψιου αυτης. απο του χασανου. πορταριτης. τοῦ εν μαχαρια τη μνημη. Ἐν ονοματι τοῦ πατρος καὶ του υιοῦ· καὶ τοῦ ἁγίου πνευματος· οἱμοις οι προγεγραμμενοι τους τιμιους καὶ ζοποιους σταυρους. ο τε λεα μοναχη θυγατερα του επονομαζομενου λιανδρου. καὶ νικολαος ἀνιψιος αυτης. απο του χασανου. του επονομαζομενου πορταριτου. οιδιον χειρον ποιησαντες. εποιδι καὶ οἱ πνευματικη νομοι αχολουθοντας στασιν αταραχον. καὶ ανεπερεα-

† Signum manus Helenae monialis filiae Leandri.

† Signum manus Nicolai eius consobrini Casanensis filii Portaritae beatae memoriae. In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Nos suprascripti Helena monialis filia praenominati Leandri et Nicolaus eius consobrinus Casanensis filius cognominati Portaritae, propriis manibus signa sanctae et vivificae crucis exaravimus. Quoniam spiritualibus le-

στον διαφυλαγτειν οφιλομεν καὶ πασιν τα αυτης συντηρησιν ω σηνκρατουσαν. καὶ περιεπουσαν τα ημετερα. καὶ πολλη επισπωμενη την ἀπο του θεῖου ροπην τε καὶ ευμενηαν ἡς ἡμας. ἐπηδηπερ καὶ εἰμῆς οἱ προρηθεντες ο τε λια μοναχη καὶ νικολαος ανηψιος αυτης. φενωμεθα αφιεροννοντα τα χωραφια τα απερ καὶ ἐχομεν απανου του αππιου του επονομαζομενου λιανδρου. ἐν το πανσεπτο ναο τοῦ ἀγιου μεγαλομαρτυρος θεοδορου. καὶ του ευλαυεστατου ἡγουμενου θεοδορου μονης του ζοσημου. αφιεροννομεν αυτη. οσα ησιν ἡδιας μάς υουλη ειδια προερεσει. ειχια γνομοι. ουχ εκ τινος το παραπαν αναγκη. εἰ τε δολου ει φακτου αγνεια ραδιουργια. ουτε δια χρεος· ουτε δια τιποτε αναγκη. αλλ υπερ λυτρου καὶ ἀφεσεος αμαρτιον τὸν γονεον μᾶς. καὶ υπερ τους προλεχθεντας υιους. καὶ υπερ τας ημετερας ψυχας. ἡσιν. δε τα σινορα τον αυτον Χοραφιον. ος καταυεννη ἡ πριονια. καὶ ἀπανδιδι ὁπου σμηγη εἰ στρατα της φικαρομας κατα ανατολας. καὶ ὁς καταυεννη κατα ἀκτρου εις του ρουακει. σηνορη της τοῦ μαλια. κατα μεσυμυρια δὲ. καταυεννη ξηρορουακη καὶ αποδιδι εἰς το ξηροποταμο. του εχειν αυτα εξουσιαν πολην χαριζη. ος λαυοντος το κυρος καὶ την δεσποτειαν παρ εμᾶς. εαν δε ποτε καὶρο φανομεν εἰμεῖς ει τε ειδιος μᾶς ει τε υιος μᾶς. καταζειτοτα υπερ τα τιαυτα χοραφια. καὶ ενοχλουντα τον ευλαυεστατον θεοδορον. υνα παρεχουσιν εις το διμοσιον ἐν λογο προστιμου νομισματα λ' καὶ εἰθ ουτο εινα κληρονομησουν το ἀναθεμα καὶ το καταθεμα καὶ το μερος το λεγοντων αρον αρον σταύροσον. καὶ ειθ ουτος στεργειν καὶ εμμενη την παρουσαν αφεὶεροσιν. εν παρου-

gibus obtemperantes ecclesiae statum ab omni molestia et vexatione immunem praestare debemus, et omnia, quae ad eam pertinent, conservare, quod ipsa nostras res foveat atque complectatur, et multam Dei misericordiam atque clementiam nobis conciliet: et quoniam nos supradicti Helena monialis filia Leandri et Nicolaus eius consobrinus declaramus offerre territoria, quae habemus supra Appium, venerabili ecclesiae sancti magni martyris Theodori, et Theodoro piissimo hegumeno monasterii de Zosimo; offerimus ipsa de propria nostra sententia et consilio et libera voluntate, nulla omnino necessitate compulsi, neque dolo, nec facti ignorantia, aut mala fide, neque propter debitum, nulla demum necessitate coacti, sed pro redemptione et remissione peccatorum nostrorum parentum, et pro supradictis eorum filiis, et pro animabus nostris. Fines autem eorumdem territoriorum sunt: ut descendit Serra et pervenit, ubi iungitur via Ficaromae ad orientem, et ut descendit ad septentrionem usque ad rivulum, ubi sunt fines Maliae; ad meridiem vero descendit parvus torrens et pervenit ad magnum torrentem. Ut facultatem habeat praedicta territoria vendendi, donandi, utpote qui dominium et potestatem a nobis accepit. Si vero aliquando contigerit, ut sive nos ipsi, sive filii nostri litem intendere de huiusmodi territoriis, et molestiam afferre praesumpserimus piissimo Theodoro, solvere debeamus poenae

σια τον παρευρεθεντον μαρτυπων † ιωαννης τῆς χουρζαλεας μαρτυρ υπεσιμανα † ιωαννης υιος του χανδιδου του ξενου μαρτυρ υπεσιμανα † νηχηφορος του ταυρολεο μαρτυρ υπεσιμανα † ιωαννης του σινεσι απο το ροσκινου μαρτυρ υπεσιμανα † υειντaλιος μοναχος του υονομιναι μαρτυρ υπεσιμανα. γραφεν δια χειρος θεοδορου ιερεος. μονης του ζοσιμου. ετους ͵ςφμβ'. ινδικτιωνος: β'. † κονσταντινος πρεσυυτερος του σχανδαλου μαρτυρ υπεσημανα † κονσταντινος ηος ιωανσυ της χουρζαλιας μαρτυρ υπεσημανα.

nomine publico Fisco solidos triginta, et nihilominus pro hereditate habeamus execrationem et maledictionem, et partem cum illis qui dixerunt: Tolle tolle, crucifige; verumtamen rata deinceps et firma remaneat praesens oblatio facta coram testibus qui interfuerunt. † Ioannes de Curzalea testis subsignavi. † Ioannes filius Candidi hospitis testis subsignavi. † Nicephorus de Tauroleo testis subsignavi. † Ioannes filius Sinesii Roscinensis testis subsignavi. † Vitalis monachus de Bonohomine testis subsignavi. Scriptum manu Theodori sacerdotis monasterii de Zosimo, anno 6542, indictione II. † Constantinus presbyter filius Scandali testis subsignavi. † Constantinus filius Ioannis de Curzalea testis subsignavi.

DCCCLXIV.

A. D. 1034.

† In nomine domini sextodecimo anno principatus domni nostri Guaimari Glorioso principe filii quondam domni Guaimari qui fuit princeps, mense februarius, secunda indictione. Memoratorium factum a me maraldo filio quondam domni dauferi, qui sum residentem in loco batolla clarefacio me havere rebus in loco eidem batolla, et congruum mihi est comutare inde una pecia de terra ad alfano filio quondam domni stefani, et de sicut inter me et ipsum alfanus combenit, ante ydoneis subscripti hominibus per hanc cartulam tradidit que mihi ipsum predicto alfano per commutationis hordine una pecia de terra, que est coniunctum cum rebus sancti archangeli, ubi ipsi . . . . . . habent molina, et est per as finis et mensura: a pars orientis sunt passi viginti: a pars septemtrionis sunt passi septuaginta opto: a pars occidentis per una caba unde per imber aqua decurrit, qui est inter fine ipsius alfani et iohanni filio quondam domni radoaldi usque in ipso fluvicellu

sunt passi triginta, et per ora de ipso fluvio saliente usque in prima fine, qui est pars meridie, sunt passi nonaginta quinque ad iuxto passum mensuratum, ad securiter et firmiter amodo et semper per hec suprascripta pecia de terra cum omnia intus habente et vice de viis ego predictus maraldo et meis heredibus, et cuius per me datum paruerit, illud havendum, dominandum, possidendum, et omnia inde faciendum quod voluerimus, et pro firmam stavilitate recepit a me per aliam cartulam quod ipse alfanus aput se retinet, una mea pecia de terra quod retineo in ipse plage, et havet has finis et mensura: a pars horientis per ipsa vallicella sunt passi sexaginta septe, et da capite qui est pars septemtrion, sunt passi quadraginta, et da pars occidentis quasi girante per fine ipsius alfani, quod paratum retinet da filio quondam domni mari, sunt passi nonaginta opto, et da pars meridie sunt passi quadtuordecim ad iuxto passum hominum mensuratum, ad securiter et firmiter amodo et semper ipsum predictus alfanus et suis heredibus, et cuius per ipsis datum paruerit, illud habendum, dominandum, possidendum, et omnia faciendum quod eorum placuerit. De qua per combenientia ipse iamdictus alfanus guadia mihi nominati maraldo dedit, et mediatorem se ipsum posuit: et per ipsam guadia obligavit se et suis heredibus amodo et semper defensandum mihi predicto maraldo et ad meis heredibus . . . . paruerit cunctas per suprascripta pecia de terra da omnibus hominibus ab omnique partibus, etiam et da pars uxori sue. Et, quando per nos ipsis inde voluerimus esse autores, qualiter voluerimus, cum omni monimine et ratione quas inde abuerimus. Quod si taliter omnia suprascripta per supradicto hordine ipse alfanus et suis heredibus mihi predicto maraldo et ad meis heredibus, et cuius per nos datum paruerit, non adimpleverit, et remobere seu contrare aliquid inde voluerit, obligavit se ipse qui supra dictus alfanus et suis heredibus ad componendum mihi iamdicto maraldo et ad meis heredibus, et cuius scriptum isto vice nostra in manu paruerit, quinquaginta solidos constantinos per ipsam guadia et obligata pena, et taliter scripsit ego talarico presbiter et notarius, actum cilento.

(Duo adsunt subscriptiones testium, sed minime intelligi possunt)

DCCCLXV.

A. D. 1034.

† In nomine domini sextodecimo anno principatus domni nostri guaimari gloriosi principis, filii domni guaimari principis, mense februarius, secunda indictione. Memoratorium factum a me sadi filio quondam mari de locum preturo, eo quod ante bonorum omines, qui ic supter scripti sunt, clarefacio me, quia abeo rebus in predictum locum preturo actum de forinum ad comune cum dauferi germanus meus, et congruum michi fuerat exinde benum daret iohanni filio bisantii genero faroaldi filio alechisi de ipso locum due pecie de terris; prima pecia de terra cum binea et cum aliquantis arboribus in predictum locum preturo, ubi ipse sedilie sunt, per finis et mensurie: da partibus septemtrionalis fine ipsius iohanni et de consortibus suis, sunt inde passi quadraginta: da partibus orientis fine bia publica, sunt inde passi biginti nobe: da partibus meridie similiter fine bia puplica, sunt inde passi triginta nobe: de ista predicta pecia per iamdicte finis et mensurie benumdedimus inde ipsius iohanni inclita tertiam partem da partibus orientis erga ipsa bia puplica et siat ipsa tertiam parte, quod diximus, quod benumdedimus, da partibus occidentis passi triginta unum et pedes tres et semisse unum. Et ipsa predicta alia pecia de terra cum aliquantis arboribus et nuci in predictum locum preturo non longe de super ecclesia sancti felicissimi et ipsa per ec finis: de ex omni parte fine ipsius iohanni et de consortibus suis, et est per mensuria: da partibus orientis sunt passi sidecim: da partibus septemtrionalis sunt passi quadtuordecim : da partibus occidentis sunt inde passi tridecim : da partibus meridie sunt inde passi biginti quadtuor et pedes tres: ista pecia per iamdicte finis et mensurie tota et inclita illut ipsius iohanni benumdedimus, et est totum mensuratum ad iusto passum ominis: de ista predicta rebus per iamdicte finis et mensurie, qualiter illut ipsius predicto iohanni modo benumdedimus, abeo illut comuniter cum ipsum predictus dauferi germanus meus ego abeo ibidem una sortem, quod est tertiam parte, et ipsius dauferi debet inde pertineret due sortis; set modo bero coniuntus sum cum bona combenientiam cum ipsum predictus dauferi germanus meus, et ille remisit adque tradidit michi de ipse predicte due pecie per iamdicte finis et mensurie inclite sue sortionis, qualiter legibus ibidem benire debet, et prosolsit me illut benumdandum cui boluero, et ille vero et suos eredes exinde amodo et aliquando adbenientem tempore mecum, aut cum meis eredibus, non causare aut contendere, per nullis modis vel rationibus, bolendum exinde aliquit michi, aut ad

meis eredibus, seum ipsius predicto iohanni aut ad suis eredibus tollere aut contrare, seum adminuare per qualibet inbenta ratione. Et ego predictus sadi per combenientia et mea bona bolumtates remisit adque tradidit ipsius dauferi germanus meus inclite meis sortionibus, de quantum quantoque michi ebeniret debet de tribus pecie de terris : una ex ipse pecie que est terra cum aliquantis arboribus fructiferis, ubi ipsum dauferi modo residentes est, et alia que est terra cum binea, et alia ubi bineali dicitur, qui sunt in predictum locum preturo. De iste tribus pecie per iamdictis locis tota et inclita mea sortionem, qualiter ibidem legibus abere debeo, totum et inclitum remisit illut adque tradidit ipsius predicto dauferi germani mei; simulque et remisit adque tradidit ei de omnis rebus meas alia, ubicumque exinde inbentus dederit per tota pertinentia de forinum inclita ipsa quartam parte, que fuit domnande genetrice nostra ac filia fasani, de quantum quantoque michi de ipsa predicta quarta parte ipsius genitrice vestra pertineret debuerit, totum et inclitum illut ipsius germani mei remisit adque tradidit, per illum ordinem et rationem, sicut unum ipsius brebem continet quod aput se modo firmatum retinet; pro itaque ipsum predictus dauferi germanus meus ipsa sua sortione de ipsa predicta rebus, que est per iamdicte finis et mensurie, qualiter ibidem aberet, debet cum omnia intro se abentibus omnibusque suis pertinentiis et cum bice de biis suis; unde pro taliter per bona combenientia guadia michi ipsum predictus dauferi germanus meus dedit, et mediatorem michi posuit se ipsum; et per eadem guadia obligabit se et suos eredes, ut si amodo et aliquando adbeniente tempore mecum, aut cum meis eredibus, seum cum ipsum predictus iohannes, aut cum suis eredibus, cui ego modo illut benumdedit, causare aut contendere presubserit, bolendum exinde, ut aliquit de ipse due pecie per iamdicte finis et mensurie aliquit tollere, aut contrare, seum remobere quesierit, per qualibet imbenta rationem, aut exinde quodcumque causationes inde preposuerit, tunc per ipsa guadia per combenientia et sue bone bolumtatis obligabit se ipsum predictus dauferi et suis eredibus componere michi meique eredibus, vel ipsius iohanni, cui ego modo illut benumdedit, et ad suis eredibus, aut cui brebem iste in manum paruerit, biginti auri solidi constantini, et in antea per inbitis exinde taciti et bacui remaneret, et faciat tacere omnes omines, qui pro sua parte exinde causare aut contendere presubserit, per qualibet inbenta ratione per supradicta guadia et obligata pena, et unc brebem scripsi ego iso notarius qui interfuit.

† Ego guandi presbiter

† Ego sico.

DCCCLXVI.

A. D. 1034.

† In nomine domini sextodecimo anno principatus domni nostri guaimari gloriosus princeps, filius quondam domni guaimari principis, mense februarius, secunda indictione. Ideoque ego mari filius quondam petri, qui fuit adfiliatum andree filio leonis algelmo, declaro abere media sortione, que fuit ipsius petri genitori meo de terra cum casa lingnitia solarata de intus anc salernitanam cibitatem a subtus platea que ducit ad porta elini, quod fuit ipsa terra cum casa pertinentem ipsius andree, et congruum est mihi ipsa mea sortione de tota ipsa terra casa venumdare petri presbiteri et iohanni germani filii quondam mari qui fuit filius ipsius andree; et ideo, sicut mihi nominato mari congruum est, mea bolumtate ante subscripti testes per anc cartulam venumdedit adque ad semper abendum confirmo tibi petri presbiteri et iohanni germani filii suprascripti mari, qui, sicut diximus, filius fuit suprascripti andree, media sortione qui fuit ipsius petri genitori meo, reliqua medietate est pertinente alerisi germanus meus; ideo, sicut diximus, inclita ipsa medietate de tota suprascripta terra cum casa solarata qui est per ec finis, de due partis coniunta est ad platea, qualiter casa ipsa conciata et dedicata est, funditus ipsa mea sortionem exinde nobis iamdicti germani venumdedimus et nullam ibidem mihi remansit; seum et venumdedit vobis sortionem meam de monimine inde continentem, et ipso aliut de ipsa terra cum casa vobis iamdicti germani pertinet a parte predicti genitori vestro cum omnia infra se abentibus et suis pertinentiis, et cum vice de ipse platee, ad securiter et firmiter, amodo et semper vos iamdicti germani et vestris eredibus supradicta nostra vindictione abendum, dominandum, possidendum, omnia exinde faciendum quod bolueritis. et pro confirmandam et stabiliscendam suprascripta mea vindictione a presentis recepit a te iamdictus petrus presbiter septem auri tari et a te iamdictus iohannes recepit alii septem auri tari boni, sicut inter nobis combenit in omnis deliberatione, finitoque pretium ipsum aput nos. de qua per bona combenientia guadia vobis iamdicti germani dedit et mediatorem vobis posuit meipsum nominatus mani; et per ipsa guadia obligo me et meos eredes amodo et semper antistandum et defensandum vobis iamdicti germani et ad vestris eredibus cunta, quale sortionem mihi fuit et est pertinentes undecunque in tota ipsa terra cum casa, cum vice de ipse platee, da pars uxori mee et da omnis omines omnique partibus, et quando bolueritis vice nostra, potestatis abeatis in omnibus inde causare et finem facere, qualiter

volueritis, cum quale monimen et ratione inde abere potueritis. quod si taliter *etc. Statuta mulcta viginti auri solidorum Constantini.* verumtamen, sicut supradictum est, media de tota suprascripta sortione, qui fuit ipsius petri genitori meo de iamdicta terra cum casa, vobis iamdicti germani venumdedit, ad faciendum inde quod volueritis per iamdicta guadia et obligata pena, quam te iohannes notarius scribere rogavimus actum salerno.

† Ego alderissi notarius me subscripsi

† Ego smaracdus notarius me subscripsi.

DCCCLXVII.

A. D. 1034.

† In nomine domini sextodecimo anno principatus domni nostri guaimari, filii quondam domni guaimarii magni principis, mense martio, secunda indictione. Memoratorium factum a me sicu filio quondam risi, quoniam ante os dies fuimus in plures causationes cum petri et iohanne filii quondam alfani pro eo quod ego querevam sortionem havere pro pars aloare genitrice mea de ipso quot communiter havuimus in locum trintinaria: ipsi iamdicti germani dixerunt quod predictus genitor illorum vicariatum illut havere cum predicto genitore et genitrice mea, et pro ipsa sortione nostra de predicta rebus de trintinaria per vicariam datum haveret ad predicto genitore et genitrice mea inclita medietatem de sortionem ipsius alfarani quod ei hevenire devuit de rebus quod communiter avuimus ad ipsa casa; ego autem dicevat non esse veritas: ipsi predicti germani dixerunt testimonium inde haveret, qualiter predictus alfaranus genitor illorum cum predicto genitore et genitrice mea predicta vicaria inter se traditam haveret. unde per iudicium machenolfi castaldei guadiati fuimus, et ipsi iamdicti germani cum ipsa testimonia secundum legem illut firmaret ad sancta dei evangelia et ego permaneret in predicta vicaria; set antequam per legem illut diffiniret, per locutionem bonorum hominum orta est inter nos combenientiam, et ego iamdictus sicu cum predicta genitrice mea per combenientiam remissimus atque tradidimus ante subscripti testes tota et inclita predicta nostra sortione de rebus de predicto locum trintinaria ad ipsi iamdicti germanis, et ipsi iamdicti germani vice sua et pro vice maraldelli, qui est germanum illorum, tradiderunt tota et inclita medietate de ipsa sortionem illorum de rebus de ipsa iamdicta casa cum inclita socia illorum quod retinunt in ipsa iscla de ipsa casa; hec vero predicta combenientiam, qua-

liter superius dictum est, inclitam medietate de predicta sortionem, qualiter predicti alfarani fuit pertinentes in predictum locum cosa, de terris cum vineis quam et de terris lavoraturie, cultum atque incultum, ipsi iamdicti germani inclita ipsa medietate nobis tradiderunt cum tota et inclita ipsa socia, qualiter predictus alfaranus retinuit in ipsa iscla de ipsa cosa cum terra et salicario; tantum liceat sisamus filius quondam amati per ipsa socia aqua portare, sicut illius continet scriptum, ad securiter et firmiter hamodo et semper nos et nostros heredes in omnibus, qualiter dictum est, illut havendum, dominandum, possidendum et omnia exinde faciendum que nobis nostrisque heredibus placuerit, sine omni contrarietate ipsorum iamdicti germani et de illorum heredibus, aut cuiqua hominibus, et ammodo et semper defenset illut nobis nostrisque heredibus ipsi iamdicti germani et illorum heredibus, cum vice de viis suis, ab omnibus hominibus ab omnique partibus, etiam et da pars predicti maraldelli, qui est germanum illorum, et da illius heredes, et da illis hominibus qui pro illorum pars nobis, aut ad nostris heredibus, emiserit qualiscumque causationes; quot si de hec omnia, ut superius legitur, retornare aut removere illos quesierit, et quotcumque causationes adversus nos exinde preposuerit per se ipsis vel per summissam illorum, et omnia nobis non adimpleverit, sicut superius legitur, ideo et per combenientiam obligaverunt se ipsi iamdicti petri et iohanne, et illorum heredibus, ad componendum michi iamdicto sikeni et ad meis eredibus, seu cui scriptum istut vice nostra in manu paruerit, biginti aurei solidi constantini, et omnia, ut superius legitur, per invitis nobis adimplere. Unde pro taliter omnia, ut dictum est, adimplendum guadia mihi ipsi iamdicti germani dederunt, et mediatore michi posuerunt iohanne filio quondam radoaldi presbiteri et abbati; et per eadem guadia iterum obligaverunt se ipsi iamdicti germani et illorum heredibus predicta traditione in omnibus, qualiter dictum est, nobis et ad nostris eredibus defensandum ab omnibus hominibus ab omnique partibus, etiam et da pars tammare, qui est matrinia illorum, et ipse petrus da pars de ipsa uxore sua et da illis hominibus et partibus, qui illis et earum partibus nobis et ad nostris heredibus emiserit qualiscumque causatione, et taliter scribsit ego landemarius clericus et notarius.

† Ego lambertus presbiter

† Ego raidolfus subdiaconus

† Ego amatus clericus.

DCCCLXVIII.

A. D. 1034.

† In nomine domini sextodecimo anno principatus domni nostri Waimari glorioso principe, filio quondam domni guaimari qui fuit princeps, mense martius, secunda indictione, Ideoque ego maraldo filio quondam dauferius clarefacio me havere rebus in loco batolla, unde sum havitantem, et congruum mihi est benumdare una pecia de terra, quod ante hos dies commutavit cum alfani filio quondam stefani, ad domno laurentius beneravilis abbas monasterii sancti archangeli, qui situm est in mons coraci de cilentum, et de sicut mihi congruum est, predictus maraldus mihi ante ydoneis subscripti hominibus remisit tivi iamdicto domno laurentius beneravilis abbas ipsa scriptio, quod da ipso alfanus retineo per commutatione de ipsa pecia de terra que coniuncta est cum rebus eidem monasterii, ubi ipsa molina factam habetis, et per hanc cartulam benumdedit tivi eidem benerabili abbati ipsa pecia de terra per fines et mensura, sicut cartula continet quod . . . . . aput te retinet quod ego eam tivi remisit, ut amodo et semper tu iam predictus domno laurentius beneraviles abbati, et tuis posterioribus, et rectores ipsius monasterii, ipsa pecia de terra cum omnia intus havente et vice de viis, et sicut in cartula est ascriptum quod tivi remisit, ad securiter et firmiter illud habendum, dominandum et omnia inde faciendum quod volueritis; et pro firmam stavilitatem recepit a te aurei solidi quinque ana quatuor tari per unusquisque solidos in omni finitione, sicut inter nos stetit. De qua per combenientia ego predictus maraldus guadia tivi iamdicto domno laurentius beneravili abbati dedit, et mediatorem meipsum inde posuit; et per ipsam guadia obligo me ego iamdictus maraldus et meis eredibus amodo et semper defensandum tivi eide iamdicto abbati, et ad tuis posterioribus, et ad rectores ipsius monasterii, cuncta suprascripta nostra venumdatione da partibus uxori mee, et cui per nos datu, aut donatum, vel venumdatum, seu per quolivet titulum alienatum vel obligatum paruerit, da aliis vero hominibus et partibus qualiter bolueritis, cum ipsa ratio quod vovis ammissimus, et cum omni monimine et ratione quas inde habere potueritis; quod si taliter omnia suprascripta per supradicto hordine bobis non adimpleverimus, et removere vel contrare illud vobis quesierimus per quolivet ingenium vel ratione, obligo me ego iamdictus maraldus et meis heredibus ad componendum ad tivi qui supradicto domno laurentius benerabili abbati, et ad tuis posterioribus, et ad

rectores ipsius monasterii, et cui ipsa scriptio quod vobis remisimus, vel cui cartula ista pro vice ipsius monasteri in manu paruerit, quinquaginta solidos constantinos per eadem guadia et obligata pena, et in antea questio et causatio nostra aput ipsum monasterium fiant inde tacita et bacua, et taliter scribere rogavimus te talarico presbiter et notarius, actum cilento.

† Ego landolfus presbiter

† Ego romoaldus presbiter.

DCCCLXIX.

A. D. 1034.

† In nomine domini sextodecimo anno principatus domni nostri guaimari glorioso principe, mense martius, secunda indictione. Ideoque ego ferrandus clericus filius quondam aczoni clarefacio, quoniam mihi est pertinentes per gradum successionis abere una pecia de terra cum abellanietum in locum nuceria, ubi pucianu dicitur, et congruum est mihi bice mea et dilecti germani mei illud bicariationis ordine dare maghenolfi filio richardi consovrino fratrem nostrum; et ideo, sicud mihi congruum est, mea vona bolumtate in ipso locum nuceria ante subscripti testes per anc cartulam bicariationis ordine tradit tivi iamdicti magenolfi inclita ipsa iamdicta pecia de terra cum abellanietum per ec finis et mensurie: a pars orientis fine sicud terminatum est, sunt inde passi triginta quinque et pedes unum: de super a pars meridie fine andree thio nostro, sunt inde passi duodecim: a pars occidentis fine de eredes sergi atrianense qui vocabad bocavitellu, sunt inde passi biginti sebtem, rebolbente per fine ipsius sergi in partibus occidentis, sicud inde limite discernit, sunt inde passos quadtuordecim et medium et cubito unum, rebolbente in partibus sebtemtrionis per fine de eredes ursi consortifices nostros, sicud inde limite dissernit, sunt inde passi tridecim et cubito unum : a pars sebtemtrionalis fine tua qui supra maghenolfi, quod ante os ipse genitor noster tivi qui supra per firma cartula bicariationis traditum et confirmatum abet, sunt inde passos viginti octo, totum ad iusto passum omini mensuratum; ec vero predicta pecia de terra cum abellanietum per iamdicte finis et mensurie totum et inclitum illud cum omnia intro se abentibus omnibusque suis pertinentiis et cum vice de bia sua inclitum illud tivi qui supra maghenolfi bicariationis ordine tradidit, un-

de nulla mihi, nec quarta alfarane genitricis mee, nec sortione dilecti germani mei, nec cuiqua ominibus vel in quavis partibus nichilt inde restitit aud dicimus remanere sortionem, set, sicud diximus, inclitum illud tivi qui supra in integrum vicariabit, ad securiter et firmiter amodo et semper tu tuisque eredibus illud abendum, dominandum, possidendum et omnia inde faciendum quod volueritis, absque omni nostra et de nostris eredibus aud cuiqua ominibus contrarietate vel requisitione. Unde pro confirmandam et staviliscendam anc nostra vicariatione, nunc a presentis recepit a te qui supra maghenolfus per alia cartula, que aput nos scripta retinemus, alia pecia de terra tua cum castanietum, quod abetis in ipso locum puciano, quod per firma cartula bicariatum abetis da guiso filio ciceri per ec finis et mensurie: a pars sebtemtrionis fine rebus de archiepiscopio salernitano quod ad pastenandum retinet eredes petri, sicud inde limite discernit, sunt inde passi sedecim: a pars orienti fine de ipsa eredes petri, quod ego qui supra ferrandus clericus retineo, sicud terminatum est, sunt inde longitudo passi octuaginta tres et cubito unum: a meridie fine ipsius guisoni, sunt inde latitudo passi tridecim: a pars occidentis fine de ipsa eredes petri, quod ante os dies benumdedit leoni filio alechisi, sicud terminatum est, sunt inde longitudo passi octuaginta tres et medium et cubito unum, et in medium quod est per traversu, sunt passi tridecim, totum ad iusto passum omini mensuratum; ec vero predicta pecia cum castanietum per ipse finis et mensurie cum omnia intro se abentibus et cum vice de bia sua inclitum illud a te qui supra maghenolfus recepit in omnis deliveratione, sicud inter nos comvenit. de qua ego supradictus ferrandus clericus per vona comvenientia guadia tivi qui supra maghenolfi dedit, et mediatorem tivi posuit mirandus filius quondam venerardi abitator in locum turricle; et per ipsa guadia obligo me et meis eredibus amodo et semper antistandum et defensandum tibi tuique eredibus inclita supradicta nostra vicariatione, cum omni sua pertinentia et cum vice de bia sua a pars de ipsa genetrice mea et de ipso germanus meus et da omnis homines omnique partibus; si autem, sicud dictum est, taliter illud tivi tuique eredibus non defensaverimus, aud si nos vel nostris eredibus quesierimus illud vel exinde tivi tuique eredibus tollere aud contrare, quomodocumque per qualemcumque ratione, aut si quodcumque rausationes inde vobis emiserimus per quavis modis vel ingenium, tunc primum omnium questio et causatio nostra et de nostris eredibus modis omnibus adversus vos sit exinde tacita et bacua; et per ipsa guadia componere obligo me et meis eredibus biginti auri solidi constantini, et, sicud superius legitur, per invitis illos vobis defensemus; et quando volueritis per vos ipsis inde esset auctores et defensores, potestatem et licentiam abeatis bice nostra cum ista cartula et cum quale alia monimen et ratione, quem inde abere potueritis, in omnibus in-

de causare et finem facere, qualiter volueritis, et nobis illos defensetis; nam, quando nos vel nostris eredibus quesieritis nos inde abere auctores et defensores, nos autem et nostris eredibus illud vobis vestrisque eredibus defensemus et omnia adimpleamus vobis, sicud superius legitur, per supradicta guadia et obligata pena. berumtamen et oc memoramus, quia supradicta bicariatione et obligatione, quod ego qui supra ferrandus seu cum tu qui supra maghenolfus fecit illud vice mea et ipsius dilecti germanus meus ec omnia supradicta adimplendum per illo ordine et ratio, qualiter superius legitur, per supradicta guadia et obligata pena, et taliter scribere rogavimus te romualdus notarius, actum nuceria.

† Ego romoaldo

† Ego ioannes

† Ego petru.

a ectypo sig

Charta D.

ocnoe ; cessqres aua abendū · dommnandū · possidendū · &

omne exa nq; exgnal l · & aemodo & d l verps pimc nsm po

bopt ū p con cess conpl ego ae cop pan d us ctes · In nonno

ocesu lu) e mense mar qus kocaabco l ndic ;

D. Maurus

Richter & C. Napoli

Civitates et Loci, in quibus membranae huius voluminis fuerunt datae.

INDEX ALPHABETICUS

Nominum et Agnominum personarum; inter quas per series recensentur Abbates, Advocati, Comites, Episcopi, Gastaldi, Iudices, Magistri, Medici, Notarii, Turmarchae, Artes et officia

nec non

Civitatum, Ecclesiarum, Locorum, aliarumque rerum, de quibus in membranis fit mentio.

Sub numero designatur pagina

Abbates

Advocati

Comites et Comitissae

Episcopi

Gastaldi

Iudices

Notarii

Artes et officia

Civitates Ecclesiae etc.

A

B

C

T

U

V

I MANOSCRITTI MEMBRANACEI

DELLA BIBLIOTECA

DELLA SS. TRINITÀ DI CAVA DE' TIRRENI

DESCRITTI

PER

D. BERNARDO GAETANI D'ARAGONA

O. S. B.

PREFAZIONE

Sotto il nome di Mss. BEDA DE TEMPORIRUS è all'universale degli eruditi molto ben conosciuto il Codice n.° 3 della Biblioteca Cavense, a causa delle Annotazioni scritte non già nel libro del Dottor Beda *de Ratione Temporum* o *de Temporibus*, onde il predetto Codice comincia, ma in altro dello stesso Autore, che s' intitola *Decennovenales Circuli*, ove nei margini delle Tavole decennovenali si leggono queste annotazioni, le quali per essere, specialmente dal 1034 al 1315, contemporanee, comechè non sempre immediate, ebbero pregio di autorevolissime. Noi però nel farci a descrivere questo Codice dobbiamo occuparci non soltanto della parte assai nota di esso, che n' è per verità la principale, ma eziandio di tutte le cose accessorie in esso contenute. Epperò tratteremo prima del Libro *de Ratione Temporum*, il solo trascritto per intero, e delle cose in questa copia del nostro Codice Cavense più degne d'essere notate, e poi riprodurremo con la maggiore possibile esattezza le Annotazioni scritte nei margini delle Tavole Decennovenali, senza mancare di apporvi quà e là alquante brevi note illustrative; per ultimo riferiremo i rispettivi titoli de' numerosissimi Trattati e Capitoli di Autori sacri e profani che si leggono dopo le prefate Tavole, indicando tutto ciò che nell'esame del voluminoso Mss. ci parve più degno di esser conosciuto [1]).

---

[1]) Il Cardinal Mai, *Class. Auct. Tom. III, pag.* 385, dice che questa parte del nostro Codice: « *continet prolixam seriem testimoniorum ex diversis patribus partim fortasse*

Il Codice consta di 398 fogli della grandezza di 0,36 per 0,23. La pergamena, in più luoghi macchiata, è piuttosto grossolana; i fogli però sono intieri, con qualche rara eccezione. Ogni faccia è rigata a punta di stile e contiene sempre 39 versi orizzontali tra quattro verticali, due a dritta e due a manca, coi margini esterno ed inferiore più larghi del superiore e dell' interno. In principio si veggono iniziali nere o rosse, internamente lumeggiate ad oro; ma dopo il foglio 21 le dorature finiscono. Il carattere è quello che dicono longobardo spezzato, e le pagine sono scritte senza interruzione. Sulla *y* rado è che si vegga il punto, e non mai sulla *i*; e neanco lineetta su i due *i*. Il dittongo *ae* è indicato dalla codetta sotto la *e*, e la congiuntiva *et* si trova scritta sempre in sigle (&), anche nelle voci *hab*&, *retin*& e simili. Le parole, non sempre, ma più volte sono congiunte; incontransi continuamente lettere fra loro unite, la *d* adoperata per *t* e viceversa; e se la parola non finisce col rigo, non si vede lineetta di richiamo. Manca affatto di lettere Capitali miniate, nè si veggono fregi di sorta in tutto il Codice. Il segno del quaternione è sempre una lettera maiuscola non in mezzo, ma all' estremo angolo destro della faccia del foglio *verso* nel margine inferiore.

La Paléographie Universelle *Tom. III* parlando del nostro Codice, che giudica essere dei più antichi ne' quali si legga l' opera di *Beda de Temporibus*, non si occupa punto delle Annotazioni scritte nei margini delle Tavole Decennovenali, ma invece assai di questo Trattato *de ratione Temporum*, scritto prima di esse. « La chronologie, dice, ou la

---

ineditorum. » Con pace del sommo paleografo non possiamo tenerci dall' osservare, che quantunque molti dei Capitoli e Trattati che leggonsi in detto Codice siano, se non inediti, certamente rari o poco conosciuti; non tutti però possiamo attribuirli ai Padri della Chiesa, poichè molti ve ne hanno di ben altri scrittori.

« science des temps, considérée dans ses rapports avec l'histoire sainte, « etait un sujet à la mode au siécle de Beda......... Il composa donc un « Traité des Temps (*de Temporibus*) précédant ainsi de dix siécles nos « savants Benedictins qui ont si habilement écrit sur l'art de verifier les « dates, et sur la science et les éléments à la fois religieux et astrono- « mique de notre calendrier. Le Traité *de Temporibus* a conservé une « grande réputation durant bien des siécles, et il en existe un grand « nombre de manuscrits, en général anciens, et remarquables par une « belle execution graphique, qu'exigeait d'alleurş l'économie scientifique « de l'ouvrage, qui renferme beaucoup de tables en chiffres rangés dans « un systeme déterminé, et dont l'intelligence a exigé l'emploi de lettres « ou de chiffres en couleurs differents et variées. Des figures, diverse- « ment mises en scène, ornent aussi quelques uns de ces manuscrits. Ce- « lui de la Cava en est la preuve; il est aussi un des plus enciens et « des plus réguliers pour son execution. »

Il de Rozan (Lettre. *ecc. pag. 100 e seg.*) discorre con più precisione del contenuto del nostro Codice, cita ancora qualcuno de' molti Trattati e Capitoli di varii autori trascritti in esso, e parla delle Annotazioni istoriche fatte per diverse mani nei margini delle Tavole *Paschales*, come ei le chiama; ma quello, di che più specialmente si occupa, sono le note estrinseche per determinare l'epoca della scrittura del Codice, che vuole sia del 904. Noi nel decorso della presente descrizione, avendo occasione di ritornare su tale opinione, faremo qualche osservazione su questa data che si vorrebbe assegnare al nostro Codice, il quale, rispettando sempre l'altrui opinione, ci sembra di essere dell' undecimo e forse anche del principio del duodecimo secolo. Anche il Mai l. c. lo vuole del secolo XI: « *inspexi prae ceteris codicem quemdam, litteris Langobardicis paulo post saec. X exaratum, qui inscribitur* Beda de Temporibus. »

Il primo a far conoscere per le stampe sotto il nome di *Chronicon Cavense* le preziose Annotazioni storiche scritte nei margini delle Tavole Decennovenali, fu il Muratori nel VII Vol. SS. RR. Ital. pag. 915 e seg. Milano 1725; dove nella breve Prefazione che si legge in principio così ne parla: «Ex Codice MSto, existente in Monasterio amplissimo San-« ctissimae Trinitatis Cavae, desumtum est hoc breve Chronicon, ab Anno « Christi 569 deductum usque ad Annum 1318. Legebatur ibi Chroni-« con Anglorum a Beda Presbitero compositum (?), et in margine ad-« dita erant Chronologica ista, quae in unum collecta *Chronicon Cavense* « inscripsi.» Egli però, in quanto alla copia che gliene mandarono, non fu molto felice, tantochè la sua pubblicazione ribocca d'inesattezze, di false date e nomi scontorti. E per giunta anche coloro, che dopo il Muratori o citarono, o di nuovo pubblicarono il *Chronicon Cavense*, ripeterono le stesse scorrezioni [1]).

Chi poi delle citate Annotazioni diè per le stampe un'esatta edizione sotto il titolo di *Annales Cavenses* fu il Pertz nel III Tomo dei M. H. G. pag. 185 e seg. Ed ecco come si fa a parlarne nella Prefazione, che si legge in principio. «Extat in monasterio Santissima Trinità della Cava, in « latere montis amenissimi propre Salernum et Amalfim sito, codex mem-« branaceus permagnus saeculo undecimo littera langobardica exaratus, qui « inter alia cyclos paschales ab a. 534 usque ad an. 1082 et inde ad « annum 1538 usque continuatos continet. Margini notae historicae ma-« nibus saeculi undecimi medii et sequentium charactere ut plurimo lan-

[1]) Il Weinreich p. 76 nota [1]) dice di non aver potuto consultare la Raccolta lodata dallo Strehlkius. « Editionem in » Raccolta di varie Chroniche Napoli — Perger 1782 « quam « laudat Strehlkius, adire mihi non licuit. » — Questa raccolta pubblicata dal Perger 1782 neanco a noi fu possibile di poter consultare. —

« gobardico, inde ab anno 1209, Romano intercurrente, adscriptae sunt, « quas ab imperito quodam homine exceptas, Muratorius Tomo SS. Ital. « VII p. 918 typis mandavit. Cujus editionem cum mense Augusto an- « ni 1822 in ipso monasterio positus et a viris reverendis summa cum « humanitate habitus, cum authentico ipso conferrem, tot et tanta in ea « vitia deprehendi, ut alia prorsus operis editione opus esse intelligerem, « quam hic demum proponere licet. Opus est bipartitum. Quae annum mil- « lesimum tricesimum et quartum praecedunt aut ex diversis regum Lan- « gobardorum Beneventi, Salerni et Capuae principum, imperatorum « Graecorum, Saracenorum, quales in monasterii Casinensis membranis « extant, catalogis rudi arte confecta, aut quod potius crediderim, ex « antiquiori quodam cyclorum codice excerpta sunt, omissis scilicet no- « titiis compluribus, quas in annalibus Cavensibus brevioribus [1]), et in « annalibus Casinensibus hodieque legimus. Reliqua per singulos annos « adscripta, multo majoris habenda sunt. Nec tamen aliquotiens factum « negaverim, ut notae aliquo iam temporis spatio elapso, aut in margine « aliis notitiis referta exaratae, a vera temporum computatione paulisper « recedant, nonnumquam etiam quae duobus annis contigerant una serie « referantur. » — Dopo questa pubblicazione tutti coloro che trattarono argomenti storici de' primi tre secoli del secondo millesimo dell' Era volgare, semprechè citarono le annotazioni del nostro Codice, si attennero costantemente all' edizione del Pertz. De' quali potrei nominare ben molti, ma bastino due soli: il Weinreich, che nella sua dottissima Dissertazione

---

[1]) Questi Annali brevi cavensi sono stampati nello stesso III Tomo dei M. H. G. a pag. 119, ed in principio si legge: « Codex Bibliothecae Banbergenzis membranaceus, signatus « B. IV. 6. manu beneventana tabulas annorum Domini, indictionum, summorum ponti- « ficum et imperatorum, et annales breves Cavenses exhibet infra loco suo edendos. »

Istorica sulle condizioni della bassa Italia ai tempi di Gregorio VII [1]), cita come autorevoli molti luoghi del nostro Codice, e nel farne al capo IV dell' *Excursus* il confronto coll' anonimo Cassinese, si unisce al Pertz per dichiararlo degno di molta considerazione, specialmente nella note del-l' A. 1034 all' A. 1315 [2]); ed il Ch. Bartolomeo Capasso nella sua Opera tanto lodata: *Hist. Dipl. R. Sic. inde ab A. 1250 ad A. 1266* [3]).

---

[1]) De conditione Italiae inferioris Gregorio Septimo Pontifice. Dissertatio inauguralis Historica quam accurate. . . . . publice defendet. (*Auctor G.* WEINREICH. *Regimonti PR. Typis Academicis Dalkowskianis*).

[2]) IV — *Anonymus Casinensis et annales Cavenses inter se comparantur.* — O. c. pag. 84-85.

[3]) Il Ch. Cav. Bartolomeo Capasso, non saprei se più amico de' suoi dotti studi o dell'Ordine Benedettino, nella sua Opera non meno per la vasta erudizione che per l'aggiustatezza de' giudizi ammiratissima, la quale ha per titolo — *Le fonti della Storia delle Prov. Napol. dal* 568 *al* 1500, ed è pubblicata nei primi 5 fascicoli del Archiv. Stor. per le Prov. Napol.; parla nel 1.° fasc. a pag. 12 delle Annotazioni alle Tavole Decennovenali del nostro Codice, ed in piè di pagina scrive due Note che reputiamo necessarie di qui riprodurre:

« i) Il *Chron. Cavense* fu pubblicato la prima volta dal Muratori S. R. I. VI. 195 — « (donde il Pelliccia, IV, 135) sopra una copia assai infedele e scorretta. Una più esatta « edizione ne è stata data dal Pertz, che collazionò l'originale, nei M. G. H. Script. V, (✠) « 185. Le copie di esso, che si conservano in varie Biblioteche di Roma, portano nei ca- « taloghi l' intestazione di *Chronicon marginale* o *annales marginales cavenses*. Così nel « cod. della Biblioteca Albani n. 187, nel cod. della Barbarina n. 169 del secolo XVI o « XVII, ove la cronaca giunge fino al 1296 (Pertz, *Archiv.* XII, p. 347, e 383), e nel cod. « Chigiano. »

« ii) Nel cod. della biblioteca Chigiana in Roma segnato G. VI, 157 dalla pag. 142 a 206 « leggesi *Chronicon marginale Cavense*, di cui già si fè cenno negli *Archiv.* T. IV p. 620 e

---

(✠) Nell'Edizione dei M. G. H. Script. del Pertz da noi consultata è il Tomo III non V. —

Tuttavia noi con pubblicare nuovamente queste Annotazioni ci avvisiamo di far cosa accetta ai cultori della Storia Medio-evale, non tanto per essere l'opera del Pertz rara anzichè no, quanto per dare di esse Note un' Edizione il più che si può esatta, nulla trascurando, perchè chi legga abbia, per così dire, quasi sott' occhio lo stesso Codice [1]).

« T. IX in pref. p. IV, ove il Pertz a proposito del *Chronicon cavense* pubblicato dal Pra-
« tilli, si duole di non averlo potuto esaminare. La cronica comincia:

I. IIII *Anno* 42 *Octaviani Augusti Christus natus est.*

« XXVIII XII *Gajus Caligula*. . . . e finisce: *Hoc anno* 1538 *Dominus pluit cinerem*
« *et arenam exientem ex ore montis Puteulorum in magna quantitate et mari ibi dessic-*
« *catum fuit per unum miliare.* Essa inoltre è preceduta da una lettera di Camillo Capuano
« a Luca Holstenio data : *E sacro cavensi coenobio* 4. *non. decembris MDCXXXVII*, ove
« tra l'altro dicesi: *Optatum igitur chronici illius marginalis Codicis Bedae exemplum ad*
« *te transmitto, in quo deducta annorum atque indictionum serie accurate ad suum quaeque*
« *tempus locumque retuli.* Dalle cose premesse dunque rilevasi che la cronaca è la stessa
« di quella sopra accennata, e che il Camillo Capuano non è altro che il Pellegrino. Egli
« fu amico dell'Holstenio, e studiò lungamente nell'Archivio della Cava, ove, se dobbiamo
« credere al Pratilli, tre volte si portò, ed ove certamente, come rilevasi da questo cod.,
« nel dicembre del 1637 si trovava. Allora una mano profana non aveva ancora cancellato
« dal cod. di Beda le note marginali posteriori al 1315, che perciò sono rimaste inedite
« e sconosciute. »

Anche a noi sorrise la speranza di poter consultare il Codice Chigiano 157, onde fa cenno il Capasso, di trascrivere da esso il *Chronicon marginale cavense*, e con pubblicarlo intero in queste Appendici riempiere il vuoto delle Note Marginali dopo il 1315, le quali una mano profana aveva cancellate dal cod. di Beda; ma i molti e gravi obblighi del nostro presente Ufficio non cel permisero. Vi abbiamo però supplito in piccola parte, valendoci delle *Addizioni* al *Dizionario* o *Indice Alfabetico* dell'Abate Venereo e della Storia latina della Badia Cavense dell'abate Ridolfi.

[1]) Non abbiamo ora presente un opuscolo del Guidobaldi, in cui parlando egli con lode della pubblicazione del nostro Codice Diplomatico Cavense, allora soltanto anunziata, rammentiamo benissimo che raccomanda caldamente una nuova Edizione delle Note che si

E poichè molte Tavole di fac-simili accompagnano la descrizione di questo Codice; perciò, oltre due Tavole che riproducono altrettante intere pagine delle Note Marginali, vi abbiamo eziandio aggiunti alla spicciolata alcuni passi di esse note, perchè chi legge fosse sempre più sicuro di ciò che noi asseriamo [1].

---

leggono nel codice conosciuto da tutti sotto il nome di *Beda de Temporibus*. — Questo opuscolo, se mal non ci apponiamo, fu stampato nel 1868 o 69. —

[1]) Sarebbe stato questo il nostro desiderio; ma nel momento di andare a stampa ci si fe' conoscere la difficoltà e quasi impossibilità di eseguire questi fac-simili, essendo i caratteri delle Note piccolissimi ed in gran parte macchiati e consumati. Colla cromolitografia tali caratteri, schiacciati nel tiraggio, verrebbero inintelligibili. Ci auguriamo però, che i lettori si acquietino alle nostre asserzioni, massime quando emendiamo qualche luogo del Pertz, altrimenti potranno consultare il Codice e vedranno co' propri occhi se noi dicemmo la verità.

BEDA DE TEMPORIBUS

Il primo foglio *recto* del Codice, conosciuto sotto il nome di **Beda de Temporibus**, non che assai annerito, è in tal guisa malandato, che se ne dovettero ricoprire con altre pergamene i margini, e la scrittura degli ultimi due righi è in gran parte scomparsa. Leggesi sul bel principio la rubrica: *In nomine. . . . Item prologus eiusdem Libri*. Questo Prologo finisce all' undecimo rigo dello stesso foglio *verso* [1]). Poi si vede la rubrica : *Explicit Prologus*

[1]) Riproduciamo per intero questo Prologo col suo riscontro con l'Edizione di Colonia, Volume II colonna 41 :

CODICE CAVENSE	EDIZIONE DI COLONIA
In nomine domini nostri Ihesu christi. Incipit Liber de temporibus expositus et ordinatus a venerabili beda presbytero. Item prologus eiusdem libri.	**Venerabilis Bedae Presbyteri, Anglo-Saxonis in librum de Temporum ratione. Praefatio.**
« De natura rerum et ratione temporum duos quondam sexto sermone libellos discentibus ut rebar necessarios composui. Quos cum fratribus quibusdam dare atque exponere coepissem, dicebant eos brevium multo digestos esse quam vellent maxime ille de temporibus, cujus propter rationem pascae, potius videbatur usus indigere. Suadebant quoniam latius aliqua de tempore, statu, cursu, ac fine disserere. Quibus circiter parens perspectis patrum venerabilium scriptis prolixiorem de temporibus librum edidi, prout ipso largiente potui, qui eternus per-	De natura, et ratione temporum, duos quondam stricto sermone libellos discentibus, ut rebar, necessarios composui. Quos cum fratribus quibusdam dare atque exponere coepissem, dicebant eos brevius multos digestos esse quam vellent, maxime ille de Temporibus. Cujus propter rationem Paschae potius videbatur usus indigere; suadebatque mihi, latius aliqua de temporum statu, cursu, ac fine disserere. Quibus concitus parens, perspectis patrum venerabilium scriptis, prolixiorem de temporibus librum edidi, prout ipso largiente potui, qui aeternus

Incipiunt Capita. L' indice dei titoli de' capitoli va insino al quinto rigo del secondo foglio *verso.* Esso manca nell' Edizione di Colonia. I numeri de'rispettivi titoli sono in rosso,

---

manens tempora, quando voluit, constituit, et qui novit temporum fines, immo ipse labentibus temporum curriculis finem cum voluerit inponet. In quo videlicet opere, ne quem forte offenderet, quod hebraicam magis veritatem, quam septuaginta translatorum aeditionem saeculi precedentis serie secutus sim, et illam quoque per omnia quoties discrepare videbatur inserui, ut intelligens quisque simul utrumque conspiciat, et quod amplius sequendum putat, eligat, fixam autem stat mihi sententiam, quam a nullo prudentium redarguendam autumo, ut sicut reverentissimus et idem haebraice veritatis interpres obtrectatoribus sui operis non damno in quod non reprehendo septuaginta, sed omnibus tuis apostolos prefero, ita et ego confidenter profitear, quia non reprehendo veteres chronographos, qui translationem septuaginta interpretum modo secuti esse, modo prout libuit, probamus habuisse contemptui, sicut etiam in processu huiusce opusculi nostri monstrabitur, sed omnibus his haebraicae veritatis integram prefero puritatem, quam preminentissimi doctorum hieronimi in libris hebraicarum quaestionum, augustinus in libro de civitate dei, eusebius ipse chronographus in tertio historiae ecclesiasticae libro ex verbis iosephi historici adversus appionem grammaticum scribentis breviorem temporum seriem, quam septuaginta aeditio vulgo fertur continere comprobant. Neque

permanens, tempora quando voluit constituit, et qui novit temporum fines: imo ipse labentibus temporum curriculis, finem cum voluerit imponet. In quo videlicet opere, ne quem forte offenderet, quod Hebraicam magis veritatem, quam LXX translatorum in seculi praecedentis serie secutus sim: et illam quoque per omnia quoties discrepare videbatur inserui, ut legens quisque simul utrunque conspiciat, et quod amplius sequendum putat eligat. Fixa autem mihi stat sententia, quam a nullo prudentium redarguendam autumo, ut sicut reverendissimus ejusdem Hebraicae veritatis interpres obtrectatoribus sui operis: non damno, inquit, non reprehendo LXX, sed omnibus his Apostolos praefero: ita et ego confidenter profiteor, quia non reprehendo veteres Chronographos: qui translationem LXX interpretum modo sequti sunt, modo prout libuit probantur habuisse contemptui, sicut etiam in processu hujusce opusculi nostri monstrabitur, sed omnibus his Hebraicae veritatis integram praefero puritatem, quam praeeminentissimi doctorum, Hieronymus in libris Hebraicarum quaestionum: Augustinus in Libris de Civitate Dei: Eusebius ipse Chronographus in tertio Historiae Ecclesiasticae libro: ex verbis Iosephi historici, adversus Appionem Grammaticum scribentis, breviorem temporum seriem, quam in LXX editione vulgo fertur continere comprobant: neque hanc amplius sequen-

e mancano i N. XXVI, XXVII, XXVIII, co' rispondenti titoli. Finito l'indice si legge la rubrica: *Expliciunt capitula. Incipit liber eiusdem.* Nel Codice Cavense, messo in colla-

hanc amplius sequendam etiam hi qui septuaginta magnis divinisque laudibus ad coelos tollunt, dubitant. Quorum quisque dicta perspexerit credo mox nostro labori calumniam facere desistet, si non hunc tamen lividis, quod absit, contemplatus *obtutibus*.Verum, ut cumque ferant, haec mea scripta legentes primo aeditum pro captu meo libellum tibi dilectissime abba meus hebetvertae percurrendum atque examinandum offero multum deprecans, ut si quid in eo vituperabile deprehenderis statim mihi corrigendum insinues. At ubi ordinate ac rationabiliter actum videris, mecum deo qui donavit, et sine quo nichil. . . . gratias agas. Si quem sane vel illud offen . . . . . negotio temptare presumpserim, quare de his quae sparsim in veterum scriptis invenire poteram, ipse novum opus condere studuerim, audiant dicente sancto augustino, quia ideo necesse est plures a pluribus fieri libros diverso stilo, non diversa fide. Etiam de questionibus eiusdem, ut ad plurimos res ipsa perveniat, ad alios sic, ad alios autem non sic. Audiant et me pro me simpliciter respondentem. Cui displicet vel superfluum videtur quod haec rogatu fratrum undecumque collegi uniusque libelli conclusi tenore dimittat ea legenda si qui velint, et ipse de communibus patrum fontibus,quae sibi suisque sufficere arbitretur auriens mecum michi nichilhominus debita fraternitatis intemerata iura custodiat. **Explicit prologus incipiunt capita.**

dam, etiam hi qui LXX magnis divinisque laudibus ad coelos tollunt, dubitant: quorum quisque dicta perspexerit, credo mox nostro labori calumniam facere desistet, si non hunc tamen lividis, quod absit, contemplatur obtutibus. Verum utcumque ferant, haec mea scripta legentes, primo editum pro captu meo libellum, tibi dilectissime Abbas Hucbercte percurrendum offero: multum deprecans, ut si quid in eo tu vituperabile deprehenderis, statim mihi corrigendum insinues. At ubi ordinate ac rationabiliter actum videris, mecum Deo qui donavit, et sine quo nihil possumus facere, devotus gratias agas. Si quem sane vel illud offendit, cur aliquid de ejusmodi negotio tentare praesumpserim: quare de hjs quae sparsim in veterum scriptis inveniri poterant, ipse novum opus condere studuerim, audiat, dicente S. Augustino: quia ideo necesse est plures a pluribus fieri libros diverso stylo, non diversa fide, etiam de questionibus eisdem, ut ad plurimos res ipsa pervenit: ad alios sic, ad alios autem sic. Audiat et me pro me simpliciter respondentem: cui displicet, vel superfluum videtur, quod haec rogatu fratrum undecunque collegi, uniusque libelli tenore conclusi, dimittat ea legenda: si quis velit, et ipse de communibus patrum fontibus, quae sibi suisque sufficere arbitretur hauriens, mecum nihilominus debita fraternitatis intemerata jura custodiat.

zione coll'Edizione di Colonia, due capitoli dippiù troviamo, il primo cioè ed il quarto, che senza far parte dal Libro *de ratione Temporum* o *de Temporibus*, non sono che due Trattati speciali dello stesso Autore, inseriti dal Copista tra i capitoli del libro *de ratione Temporum*: perilchè non settanta ma settantadue sono in tutto i capitoli, onde nel nostro Codice si compone il predetto Libro. Il primo Capitolo perciò non si legge nell'Edizione di Colonia in principio del Libro *de ratione Temporum*, ma nel Vol. I, col. 128-140. Esso poi comincia nel nostro Codice al sesto rigo del secondo foglio *verso* e si stende insino al rigo 24 del terzo foglio *verso*. Il suo titolo è: *de computo vel loquela digitorum* [1]).

---

[1]) Anche questo Trattato e quello *de ratione unciarum* riproduciamo col riscontro dell'Edizione di Colonia tra per le varianti che offre il Cod. Cav., e per talune cose che mancano nell'Ediz. predetta:

CODICE CAVENSE

1. De computo vel loquela digitorum.

De temporum ratione domino iubante dicturi necessarium duximus utilissimam primo promptissimamque flexu digitorum paucis premonstrare sollertiam, ut cum maximam computandi facilitatem dederimus, tum paratio relegentum ingenio ad investigandam dilucidandamque computando seriem temporum veniamus.Neque enim contemnenda parvipendenda est regula, cuius omnes pene sacrae expositores scripturae, non minus quam literarum figuras monstrantur amplexi. Denique et multi alii alias et ipse divinae interpres hystoriae hieronimus in evangelicae tractatu sententiae huius adiumentum disciplinae non dubitavit assumere. Centesimus inquid et sexagesimus et tricesimus fructus, quamquam de una terra et de una semente nascitur, tamen multum differt in numero. Triginta referuntur

EDIZIONE DI COLONIA

Liber De loquela per gestum digitorum, et temporum ratione.

De natura rerum et ratione temporum, duos quondam stricto sermone Libellos composui; nunc prolixius de Temporum ratione (Domino juvante) dicturi necessarium duximus, utilissimam primo, promptissimamque flexus digitorum, paucis praemonstrare solertiam, ut quum maximam computandi facilitatem dederimus, tum paratiore legentium ingenio ad investigandum dilucidamque computando seriem temporum veniamus. Neque enim contemnenda, parvipendenda est regula, cujus omnes pene sacrae expositores Scripturae, non minus quam literarum figuras monstrantur amplexi.

Permulti siquidem alii alias, et ipse divinae interpres historiae Hieronymus, in Evangelicae tractatu sententiae hujus adjumentum disciplinae non dubitavit assumere. Centesimus (inquit)

Nello spazio che rimane sotto i predetti 24 righi, sono in nero disegnati a penna sul bianco della pergamena quattro figure umane, due imberbi e coi capelli annodati, e due

---

ad nuptias. Nam et ipsa digitorum coniunctio et quasi molli osculo se complectens et federans maritum pingit et coniunget. Sexaginta ad viduas, eo quod in angustia et tribulatione sint positae. Unde et a superiori digito reprimuntur. Quantoque maior est difficultas ex parte quondam voluptatis illecebris abstinere, tanto maioris et premium. Porro centesimus numerus quaeso diligenter lector adtende a sinistra transfertur ad dexteram, et hisdem quidem digitis sed non eadem manum. Quibus in leva manu nupte significantur, et nuptiae circulum faciunt in dextera, exprimat virginitatis coronam. Cum ergo dicis I inimicum in leva digitum inflectens in medium palme artum infiges. Cum dicis II secundum a minimo flexum, ibidem impones. Cum dicis III tertium similiter afflectes. Cum dicis IIII ibidem minimum lebabis. Cum dicis V secundum a minimo similiter eriges. Cum dicis VI tertium nichilhominus elevabis, medio dumtaxat solo quae medicus appellatur, in medium palmae fixo. Cum dicis VII minimum solum ceteris interim levatis super palme radicem pones. Iuxta quem cum dicis VIII medicum. Cum dicis VIIII inpudicem e regione compones. Cum dicis X unguem indicis in medio artu pollicis. Cum dicis XX summitatem pollicis inter medios iudicis et impudicis artus inmittes. Cum dicis XXX ungues summitatem indicis et pollicis blando coniunges amplexu. Cum dicis XL interiora pollicis lateri vel

et sexagesimus, et tricesimus fructus, quanquam de una terra, et de una semente nascitur, tamen multum differt in numero. Triginta referuntur ad nuptias: nam et ipsa digitorum conjunctio, quasi molli osculo se complectens et foederans maritum pingit et conjugem. Sexaginta, ad viduas: eo quod in angustia et tribulatione sint positae: unde et in superiore digito deprimuntur: quantoque major est difficultas expertae quondam voluptatis illecebris abstinere, tanto majus et praemium.

Quum ergo dicit Unum, minimum in laeva digitum inflectens, in medium palmae artum infiges. Quum dicis Duo, secundum a minimo flexum, ibidem impones. Quum dicis Tria, tertium similiter afflectes. Quum dicis Quatuor, itidem minimum levabis. Quum dicis Quinque secundum a minimo similiter eriges. Quum dicis Sex, tertium nihilominus elevabis, medio dumtaxat solo, qui Medicus appellatur, in medium palmae fixo. Quum dicis Septem, minimum solum, caeteris interim levatis, super palmae radicem pones. Juxta quod. Quum dicis Octo, medicum. Quum dicis Novem, impudicum, e regione compones. Quum dicis Decem, unguem indicis in medio figes artu pollicis. Quum dicis Viginti, summitatem pollicis inter medios indicis et impudici artus immittes. Quum dicis Triginta, ungues indicis et pollicis coniunges amplexu. Quum dicis Quadraginta,

con barba prolissa e capelli del capo sciolti, ma aventi un largo nastro il quale ricinge loro la testa. La prima di queste figure tiene sporte quattro dita della mano dritta, tranne

dorso indicis superduces ambobus dumtaxat erectis. Cum dicis L pollicem exteriore artu instar grece litere gamme curvatum ad palmam inclinabis. Cum dicis LX pollicem ut supra curvatum indicem circumflexo diligenter a fronte percingis. Cum dicis LXX indicem ut supra circumflexo pollice immisso superimplebis unguae dumtaxat illius erecto trans medium indicis artum. Cum dicis LXXX indicem ut supra circumflexum pollicem longum tenso implebis unguae videlicet illius in medium indicis artum infixo. Cum dicis LXXXX indicis inflexi unguem radici pollicis erecti infiges hactenus in leva. Centum vero in dextera, quomodo decem in leva facies. Ducenti in dextera quomodo biginti in leva. Trecenti in dextera, quomodo triginta in leva. Eodem modo et cetera usque ad nungentos. Item mille in dextera, quomodo unum in leva. Duo milia in dextera, quomodo duo in leva. Tria milia in dextera, quomodo tria in leva. Sic et cetera usque ad novem milia. Porro decem milia cum dicis leva medio pectori supinam appones digitis tantum ad collo erectis. Biginti milia cum dicis eandem pectori expansam late superpones. Triginta milia cum dicis eandem prona sed erecto pollicem cartillagini medii pectoris inmittes. Quadraginta millia cum dicis, eandem in umbilico erectam supinabis. Quinquaginta milia cum dicis eiusdem prone sed erecto pollicem umbilico inpones. Sexaginta milia cum dicis eandem prona

interiora pollicis lateri vel dorso indicis superduces, ambobus duntaxat erectis. Quum dicis Quinquaginta, pollicem exteriore artu instar Graecae literae Γ curvatum, ad palmam inclinabis. Quum dicis Sexaginta, pollicem (ut supra) curvatum, indice circumflexo diligenter a fronte praecinges. Quum dicis Septuaginta, indicem (ut supra) circumflexum pollice immisso superimplebis, ungue duntaxat illius erecta trans medium indicis artum. Quum dicis Octoginta, indicem (ut supra) circumflexum, pollicem in longum tenso implebis, ungue videlicet illius in medium indicis artum infixa. Quum dicis Nonaginta, indicis inflexi ungulam radici pollicis infiges. Hactenus in laeva, aut sinistra manu. Centum vero in dextera, quemadmodum Decem in laeva facies. Ducenta in dextera: quemadmodum Viginti in laeva. Trecenta, in dextera: quemadmodum Triginta in laeva. Quadringenta in dextera: quemadmodum Quadraginta in laeva. Quingenta, in dextera: quemadmodum Quinquaginta in laeva. Sexcenta, in dextera: quemadmodum Sexaginta in laeva. Septingenta, in dextera: quemadmodum Septuaginta in laeva. Octingenta, in dextera: quemadmodum Octoginta in laeva. Noningenta, in dextera: quemadmodum Nonaginta in laeva. Item Mille, in dextera: quemadmodum Unum in laeva. Duo millia, in dextera: quemadmodum Duo in laeva. Tria millia, in dextera: que-

il mignolo, che è piegato; la seconda tre, fuorchè il mignolo e l'annulare; la terza l'indice ed il pollice; la quarta poi tiene sporti l' indice, il pollice ed il mignolo, e ripie-

femur levum de super comprehendes. Septuaginta milia cum dicis eandem supinam in eodem femore suppones. Octoginta milia cum dicis eandem prona femori superpones. Nonaginta milia cum dicis eadem lumbos apprehendes pollicem ad inguina verso. At vero centum milia et ducenta milia et cetera usque ad nungenta milia, eodem quo diximus ordinem in leva in dextera corporis parte complebis. Decies autem centena milia cum dicis ambas sibi manus insertis invicem digitis implicabis. Est et alterius modi computus, articulatim decurrens, qui quoniam specialiter ad paschae rationem pertinet cum ad hanc ex ordine ventum fuerit oportunius explicabitur. Potest autem et de ipso quem prenotabi computo quaedam manualis loquela, tamen ingenii exercendi quam ludi agendi gratia figurari qua litteris quis singillatim expressis verba que isdem litteris contineantur, alteri qui hanc quoque noverit industriam tam et si procul posito legenda atque intellegenda contradat vel necessaria quoque per haec occultus innuendo significatus vel imperitos quosque quasi divinando deludes. Cujus ordo ludi vel loquelae talis est:quum primam litteram intimare cupis unam manum teneto cum secunda duo, cum tertia tria, et sic ex ordine ceteras. Verbi gratia, si amicum inter insidiatores positum, ut caute se agat ammonere desideras Γ tria et A unum et K biginti e I decem et Θ novem et E quinque et A unum et Z septem

madmodum Tria in laeva. Quatuor millia, in dextera: quemadmodum Quatuor in laeva. Quinque millia, in dextera: quemadmodum Quinque in laeva. Sex millia, in dextera : quemadmodum Sex in laeva. Septem millia, in dextera : quemadmodum Septem in laeva. Octo millia, in dextera : quemadmodum Octo in laeva. Novem millia, in dextera: quemadmodum Novem in laeva. Porro cum dicis Decem millia, laevam in medio pectori supinam appones, digitis tantum ad collum erectis. Quum dicis Viginti millia, eandem pectori expansam late superimpones. Quum dicis Triginta millia, eadem prona, sed erecta, pollicem cartilagini medii pectoris immittes. Quum dicis Quadraginta millia, eandem in umbilico erectam supinabis. Quum dicis Quinquaginta millia, ejusdem (scilicet laevae) pronae, sed erectae, pollicem umbilico impones. Quum dicis sexaginta millia, eadem prona femur laevum desuper comprehendas. Quum dicis Septuaginta millia, eandem supinam femori superimpones. Quum dicis Octoginta millia, eamdem pronam femori superpones. Quum dicis Nonaginta millia; eandem lumbos apprehendes pollice ad inguina verso.

At vero quum centum millia dicis, dexteram manum in medio pectoris supinam appones, digitis tamen ad collum erectis. Quum dicis Ducenta millia, eandem pectori expansam late superimpones. Quum dicis Trecenta millia eadem,

gato il medio e l' annulare. Le descritte figure sono tutte quattro nude , salvo che le ricopre un manto, che la sinistra sostiene con bel garbo, di cui un lembo passando per

et E quinque digitis ostende hujus namque ordinis litere caute age significant. Potest et ita scribi si causam secretior exigat. Sed haec grecorum computo literis que facilius disci simul atque agi possunt. Qui non ut latini paucis isdemque geminatis suos numeros solent exprimere literis verum toto alphabeti sui caractere in numerorum figuras expenso tres qui plus sunt numeros nodis singulis depingant. Eundem pene numeri figurandi quem scribendi alphabeti ordinem sequentes hoc modo *). A, I – B, II – Γ, III – Δ, IIII – E, V – Z, VII – H, VIII – Θ, VIIII – I, prona, sed erecta pollicem cartilagini medii pectoris immittes. Quum dicis Quadraginta millia eandem in umbilico erectam supinabis. Quum dicis Quinquaginta millia, facies cum ipsa dextera, quemadmodum Quinquaginta millia in laeva. Quum dicis sexcenta millia , facies cum dextera quemadmodum Sexaginta millia in laeva. Quum dicis septuaginta millia , facies cum dextera quemadmodum Septuaginta millia in laeva. Quum dicis Octingenta millia , facies cum ipsa dextera, quemadmodum Octoginta millia in laeva. Quum dicis Nonagenta millia , facies cum dextera , quemadmodum Noningenta millia in laeva. Quum dicis autem Centena millia (hoc est , Centies centum, Millia Neotericis dicta) ambas sibi manus, insertis invicem digitis implicabis. Est et alterius modi computus, articulatim decurrens: qui, quoniam specialiter ad Paschae rationem pertinet, quum ad hanc ex ordine ventum fuerit, oportunius explicabitur.

Potest autem et de ipso quem praenotavi computo quaedam manualis loquela tam ingenii exercendi , quam ludi agendi gratia figurari : qua literis quis singillatim expressis verba , quae iisdem litteris contineantur, alteri qui hanc quoque noverit industriam, tametsi procul posito , legenda atque intelligenda contradat, vel necessaria quoque per haec occultius innuendo significans, vel imperitos quousque quasi divinando deludens. Cujus ordo ludi vel loquelae talis est:

*) Vedi fac-simile. Tav. I — La *Palèogr. Française* riproduce anch'essa quest'Alfabeto Greco del nostro Codice , sa notare, che mancano i tre segni corrispondenti ai n. VI XC, DCCCC. — « Les lettres de l' alphabet grec occupent le « 2e, 4e, 6e, lignes du haut de la page, le 1e, 3e, 5e, li- « gnes contiennent des chiffres romaines, donnant la valeur « de chaque lettre grecque prise numeriquement. L' auteur « nous avertit ensuite que les Grecs ont ancore trois autres « signes numeriques qu' ils nomment *epysimon* valant 6, « *copi* valant 90, et. . . . valant 900 . Il omet ce dernier « mot, ainsi que les figures de ces trois signes qu'il annon- « ce dans son texte, dont voici la lecture ».

Nel testo dell'Edizione di Colonia, Tomo I, col. 137, 138, 139, 140, manca questo luogo in cui si parla dei segni e nomi aggiunti all'alfabeto greco per indicare i numeri 6,90 e 900, ma nella glosa se ne discorre, e questi ultimi capitoli del testo sono molto largamente illustrati.

i. ii. iii. iiii. v. vii. viii. viiii. x. xx.
Α. Β. Γ. Δ. Ε. Ζ. Η. Θ. Ι. Κ.
xxx xxxx. L. Lx Lxx. Lxxx. c. cc. ccc. cccc.
Λ Μ Ν Ξ Ο. Π. Ρ. C. Τ. Υ
d. dc. dcc. dccc.
Φ. Χ. Ψ. Ω. Similiter habent istas alias
caracteres. una dicitur apud illos. episimon. cuius figura est haec.
Et ponitur in numero pro sex. Alia dicunt Copi. cuius figura haec est.
Et ponitur in nonagenario. Tertia nominant cuius figura est haec.
Et ponitur in numero pro nongentis. Qui videlicet mox numeros digitis
significare didicerint, nulla interstante mora. has alias quoque
pariter iisdem figurare sciunt. Verum haec hactenus. Nunc ad tempo-
ra. quae enarranda ipse temporum conditor ordinatorque dominus adiuvare
dignabitur. exponenda veniamus.

Lit. Richter e C. Napoli

la cintura che gira intorno ai loro fianchi, viene a cadere sul davanti con molto decoro [1]).

Il quarto foglio è totalmente bianco, se non che a mezzo il detto foglio *verso* si vede

---

x — K, xx — Λ, xxx — M, xxxx — N, L — ℥, Lx — O, Lxx — Π, Lxxx — P, c — C, cc — T, ccc — Υ, cccc — Φ, D — χ, DC — Ψ, DCC — ω, DCCC. Similiter habent ista tres alias caracteres, una dicitur apud illos Epysimon, cuius figura est haec, et ponitur in numero pro sex. Aliam dicunt Copi, cujus figura haec est, et ponitur in nonaginta. Tertiam nominant (*deest nomen*), cuius figura haec est, et ponitur in numero pro nungentos. Qui et ideo mox numeros digitos significare didicerint nulla intestante mora litteras quoque pariter isdem perficere sciant. Verum haec actenus. Nunc ad tempora quantum ipse temporum conditor ordinatorque dominus adiuvare dignabitur exponenda veniamus.

quum primam alphabeti literam intimare cupis, unum manu teneto. Quum secundam, duo. Quum tertiam, tria. — Et sic ex ordine caeteras. Verbi gratia: si amicum inter insidiatores positum, ut caute rem agat, admonere desideras: digitis ostende, Tertiam — c, Primam — a, Vigesimam—u, Decimnonam—t, quintam—e, Primam—a, Septimam—g, Quintam—e. Hujus namque ordinis literae, Caute age, significant. Potest et ita scribi, si causa secretior exigat.

Sed haec Graecorum computo literisque facilius disci simul atque agi possunt, qui non ut latini, paucis iisdemque geminatis suos numeros solent exprimere literis; verum toto alphabeti sui charactere in numerorum figuras expenso, tres qui plus sunt numeros votis singulis depingunt, eundem pene numeri figurandi, quem scribendi alphabeti ordinem sequentes, hoc modo: α — I, β — II, γ — III, δ — IIII, ε — V, ϛ — VI, ζ — VII, η — VIII, θ — VIIII, ι — X, κ — XX, λ — XXX, μ — XXXX, ν — L, ξ — LX, π — LXX, φ — XC, ρ — C, σ — CC, τ — CCC, υ — CCCC, ψ — D, χ — DC, φ — DCC, ω — DCCC, ζ — DCCCC.

Qui et ideo mox ut numeros digitis significare didicerint, nulla interstante mora, litteris quoque pariter iisdem praefigere sciunt. Verum haec hactenus.

Nunc ad tempora, quantum ipse temporum conditor ordinatorque Dominus adjuvare dignabitur, exponenda veniamus.

[1]) Vedi fac-simile Tav. I. La **Paléographie Française** *T. III* riproduce esattamente queste figure, che dice esprimere diversi numeri secondo la disposizione differente e determinata delle dita della mano sinistra. « Les quatre figures « qui suivent expriment par l'arrangement different et determiné des doigts de leur main gauche, des nombres diverses: ce passage est « en effet du chapitre de l'ouvrage de Bede intitulé: *De computo vel loquela digitorum* ».

una figura simile alle precedenti, val dire, ignuda, in piedi, con cintura e manto fermato sul petto da grosso bottone, i cui lembi correndo la cintura velano il davanti della persona. Covre il capo ricco di capelli un berretto conico di oro con fascia alla base e fiocco in cima; ha prolissa la barba e sul petto congiunte le mani colle dieci dita distese e conserte. Questa figura è puranche in nero disegnata a penna sul bianco della membrana, e soltanto si veggono nei punti chiari di tutto il corpo talune macchie di color verde [1]).

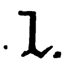
Dopo questo foglio non scritto, nel quinto *recto* cominciano i capitoli del libro *de ratione temporum* col n. II, che ha per titolo *de trimoda temporum ratione*, e poi n. III, *de minutissimis temporis spatiis*, che nell'Ediz. di Col. sono I e II. Al n. IIII nel nostro Codice si legge il capitolo *de ratione unciarum*, che fa pur esso un Trattato a parte, il quale non è compreso tra i capitoli del libro *de Temporibus* [2]). Dopo questo capitolo,

---

[1]) Vedi fac-simile Tav. VI n. 1.

[2]) CODICE CAVENSE

Cap. IIII. — De ratione unciarum.

Unciarum quoque divisionem nosse, quae non minus temporibus rebusvae aliis quam nummis est apta computandi, non ignobilis inventio est. Quibus quia et dispersae passim historiae, et ipsa sacra scriptura utitur. Nomina pariter et figuras eorum, paucis affigere curabimus. Libra l as, sive assis XII uncie . de unx, sive labus, XI unciae, decunx vel destanx. X unciae dodrans sive dodras, VIIII unciae semis sive sem. VI unciae qui-

EDIZIONE DI COLONIA—Tomo I. col. 141 e 142

Libellus de Ratione unciarum.

Unciarum quoque divisionem nosse, quae non minus temporibus rebusve aliis quam nummus est apta, computandis, non ignobilis inventio est. Quibus quia et dispersae passim historiae, et ipsa sacra scriptura utitur, nomina pariter et figuras eorum, paucis affigere curavimus: a libra incipiens, quae dicta est quasi libera, quod liberaliter pondera adaequat: nam neque amicum, neque inimicum, nemini favet, nisi iustitiae.

Divisio per uncias.

Libera, As, sive Assis, est uncia-
[rum duodecim, et figura ita. *(Segue il segno)*

estraneo al libro *de ratione Temporum*, la copia procede esattamente sino alla fine, con la sola differenza di due numeri, che, come dicemmo in principio, sono i due capitoli

---

cunx, sive cingus. V unciae triens, sive treas. IIII unciae quadrans, sive quadras. III unciae sextanx, sive sextax. II unciae sexcunx, sive sexcuncia uncia, Uncia. XXIIII scripuli sem uncia. XII due sextulae, sive sexscle. VIII Idest tertia pars unciae Sicilicus. VI. Sextula, sive sexscle. IIII Dimidia sextula, sive sexscle. Scripulus. VI siliquae. Haec inquam ponderum vocabula, vel caracteres, non modo ad pecuniam mensurandam, verum atque bis corpora, sive tempora dimidiendo conveniunt. Unde et ratio vel mos optinuit, ut incantione computorum pueri, unum, et duo, sepius asse et dipondio mutent. Item tressis, quartus, quinquis, sexis, septus, et cetera huiusmodi, quasi tres asses, quattuor asses proferant, et in eundem modum sequentia numerorum quam plurima. Sive igitur horam unam, sive diem integrum, sive mensem, sive annum, sive certe aliud aliquod maius minusve temporis spatium, in duodecim partiri vis, ipsa duodecima pars uncia est, reliquas undecim, de

Deunx, sive labus, unciarum est
[undecim et signatur ita. (*Segue il segno*)
Decunx, vel Dextans, est uncia-
[rum decem, et notatur sic. »
Dodrans, sive Doras, est uncia-
[rum novem, et signatur ita. »
Bes, sive Bisse, aut Besse, est un-
[ciarum octo et notatur ita. »
Septunx, sive septuns, est un-
[ciarum septem, et figuratur ita. »
Semis, sive Semissis, aut sextus,
[unciarum sex et notatur sic. »
Quinquunx, sive quincuns, un-
[ciarum quinque et sic denotatur. »
Triens, sive Treas, est unciarum
[quatuor, et sic pingitur. »
Quadrans, sive Quadras, est un-
[ciarum tres, et delineatur sic. »
Sextans, sive Sestas, sunt unciae
[duae, et notatur ita. »
Sexcunx, sive Sexcuncia, est un-
[cia una et semis dicitur etiam
[Sesquiuncia: sic notatur. »

Divisio per scrupulos.

Uncia, est vigintiquatuor scru-
[pulorum, et notatur sic. »
Semuncia, est duodecim scrupu-
[lorum, tertia pars unciae: et
[sic denotatur »

aggiunti I e IIII; sicchè nel nostro Codice si trovano essere non 70, come nell'Ediz. di Col., ma 72 i capitoli del libro di S. Beda *de ratione Temporum.*

---

uncem appellent. Si in sex partiris, sexta pars, sextans, quinque relique, dextans, velut alii, dixtans vocitantur. Si in quattuor, quarta pars, quadrantis nomine, residue tres dodrantis accipiunt, et huius disciplinae regule solvitur, quod plerosque turbat inperitos. Quia philippus, in expositione beati iob, estus maris ocoeani, cotidie bis venire describens adiuncxit hunc unius aequinoctialis hore, dodrante transmisso tardius sine intermissione, sive die venire, sive nocte. Porro si per tria quid dividere cupis tertiam partem, trien, duas, residuas, bessem nuncupabis. Si per duo, dimidium semis appellatur. Sic et cetera. Quae verbo melius colloquentis, quam scribentis stilo, disci pariter et doceri queunt. Item de corporibus, sive miliarium, sive stadium, sive iugerum, sive perticam, sive etiam cubitum, pedemve aut palmum partiri opus habes, praephata ratione facies. Denique et in Exodo dimidium cubiti, semis appellatur, narrante Moyse quod habuerit arca, duos semis cubitis longitudinis, et cubitum ac semissem altitudinis. Et in evangelio, quarta pars totius mundani corporis, idest terra, mystice, quadrantis nomine censetur, cum mittendo in paenam peccatori dicitur, non exiès inde, donec reddas novissimum quadrantem, idest, donec luas terrena peccata, ut beatissimus augustinus exponit. Hoc enim inquid et peccator audivit, terra es, et in terram ibis. Quarta siquidem pars distinctorum mem-

Sextulae duae, est octo scrupulo-
[rum, et formatur ita. (*Segue il segno*)
Sicilicus, est sex scrupulorum,
[et sic notatur. » .
Sextula, sive Sescla, est quatuor
[scrupulorum, et sic formatur. »
Dimidium sextulae, est duorum
[scrupulorum, et sic depingitur, »
Scrupulus, sive Scripulus, habet
[sex siliquas, et ita notatur, »
Sicilicus, in Sicilia primo inven-
[tus. Siliqua, genus est farris.

Haec (inquam) ponderum vocabula, vel characteres, non modo ad pecuniam mensurandum, verum ad quaevis corpora, sive tempora demetienda conveniunt. Unde et ratio vel mos obtinuit, ut in cantione computorum, pueri unum at duo, saepius asse et dipondio mutentur: item tressis, quartussis, quintussis, sextussis, septussis, et caetera hujusmondi, quasi tres asses, quatuor asses profertur: et in eundem modum sequentia numerorum quam plurima. Sive igitur horam unam, sive diem integrum, sive mensem, sive annum, seu certe aliud aliquod majus minusve temporis spatium in duodecim partiri vis, ipsa duodecima pars uncia est: reliquas undecim, deuncem appellant. Si in sex partire vis, sexta pars sextans: quinque reliquae, dextans, vel (ut alii) distas vocantur. Si in quatuor, quarta pars, quadrantis nomen obtinet: residuae tres,

Dobbiamo ancor notare in primo luogo, che dopo il cap. 67 (del Cod. Cav.) 65 [dell'Ediz. di Col.] il nostro Copista inserì, e neppure continuatamente, la cronaca di taluni Impera-

---

brorum huius mundi, et ea novissima terra invenitur. Ut incipias a coelo, secundum aerem numeres, aquam tertiam, quartam terram. Qui etiam in expositione evangelii, ubi scriptum est, erat autem parascevae paschae, ora quasi sexta. Huiusce discipline meminit dicens, non enim iam plena sexta erat, sed quasi sexta. Idest peracta quinta, et aliquid etiam de sexta esse ceperat. Numquid isti dicerent quinta et quadrans, aut quinta et trien, aut quinta semis, aut aliquid huiusmodi.

dodrantis nomen accipiunt. Et huius disciplinae regula solvitur, quod plerosque turbat imperitos: quia Philippus in expositione beati Iob aestum maris Oceani quotidie bis venire describens, adjunxerit hunc æquinoctialis horae dodrante transmisso, tardius sine intermissione, sive die venire, sive nocte. Porro per tria quid dividere cupis, tertiam partem trientem, duas residuas bissem nuncupabis. Si per duo, dimidium semis appellatur. (Duodecima autem pars assis sive librae, est uncia: quae habet scrupulos vigintiquatuor, et sextulas sex, ac siliquas centum et quadraginta quatuor. Scripulus, est brevis lapillus.) Sic et caetera, quae verbo melius colloquentis, quam scribentis stylo disci pariter et doceri queunt. Item de corporibus, sive milliarium, sive stadium, sive iugerum, sive perticam, sive etiam cubitum, pedemve aut palmum partiri opus habes, praefata ratione facies. Denique et in Exodo, dimidium cubiti semis appellatur, narrante Moyse, quod habuerit arca testamenti duos semis cubitos longitudinis, et cubitum ac semissem altitudinis. Et in evangelio, quarta pars totius mundani corporis: id est terra, mystice quadrantis nomine censetur: quum mittendo in pœnam peccatori dicitur. Non exies inde, donec reddas novissimum quadrantem: id est donec lues terrena peccata, ut B. Augustinus exponit: Hoc enim (inquit) peccator audivit, Terra es, et in terram ibis. Quarta siquidem pars

tori Romani da Augusto a Decio, traendola da un altro libro di S. Beda *de aetatibus mundi, sive Chronicon Libellus* [1]; in secondo che il cap. LXVIII, il quale ha per titolo

---

distinctorum membrorum hujus mundi, et novissima terra invenitur, ut incipias a cœlo, secundum aerem numeres, aquam tertiam, quartam terram. Qui etiam in expositione ubi scriptum est: Erat autem parasceve paschae hora quasi sexta, hujusce disciplinae meminit, dicens, Non jam plena erat sexta, sed quasi sexta, id est peracta quinta, et aliquid de sexta esse cœperat: numquam autem isti dicerent, Quinta et quadrans, aut quinta et triens, aut quinta et semis, aut aliquid hujusmodi: si non hae partes, apud divinos, auctores vulgatae invenirentur.

[1]) CODICE CAVENSE

Octavianus cesar augustus romanorum secundus regnavit *etc.*

Hic non est ponendus numerus, sed in subsequenti sententia ob honorem Christi

Anno XV Imperii tyberii dominus post baptismum quod predicavit iohannes mundo, regnum *etc.*

Hic ponendi sunt anni XIIII Augusti Octaviani, super annum idest nativitatis ch quos supervixit, et XV tyberii successoris eius usque ad baptismum eiusdem X qui sunt simul XXVIIII et fiunt cum superiori numero anno IIIIdCCCCLXXXI

Al chron ht mses XVI dies X, quod est falsum

Nerva anno I men III diebus VIII hic primo aedictu suo cunctos exules revocavit, unde et iohannes *etc.*

EDIZIONE DI COLONIA—Vol. II, pag. 110-111

Octavianus Caesar Augustus Romanorum secundus, regnavit annis LVI, a quo Augusti appellati reges Romanorum, quorum XV vivente Cleopatra, XL et unum postea vixit annos. Undecimo *etc.*

Anno XV. Imperij Tiberij Dominus post baptismum, quod praedicavit Joannes, mundo regnum cœlorum annuntiavit, peractis a principio mundi secundum Hebraeos annis, ut Eusebius in Chronicis suis signat, quatuor millibus: adnotando quod XVI Tiberi anno principium fuerit LXXXI Jubilaei, secundum Hebraeos. Quare *etc.*

Nerva annum I, menses IV, dies VIII. Hic primo edicto suo cunctos exules revocavit, unde et Joannes Apostolus hac generali indulgentia liberatus, Ephesum rediit. Et quia concussam *etc.*

de reliquis sextae aetatis, sebbene segnato nell'indice in principio, manca interamente nel

---

[Al lib habet ann XX] Traianus an XVIIII men VI diebus XV Iohs aplus LXVIII *etc.*	Trajanus annos XIX, menses VI, dies XV. Joannes Apostolus sexagesimo octavo anno post passionem Domini, aetatis autem suae nonagesimo octavo Ephesi placida morte quievit. Trajano *etc.*
Helius adrianus consobrine traiani filius an XXI hic per quadratum [Al lib ht unum plus] discipulum apostolorum *etc.*	Adrianus consobrinae Trajani filius annos XXI. Hic per Quadratum discipulum Apostolorum, et Aristidem Atheniensem, ... praecepit per epistolam Christianos sine objectu criminum non damnari *etc.*
Antonius cognomento pius [Al lib ht an XXIII] cum filiis suis aurelio et lucio annos XXII men III Iustinus philosophus *etc.*	Antoninus cognomento Pius, cum filiis suis Aurelio et Lucio annos XXII, menses III. Justinus philosophus librum pro Christiana religione compositum Antonino tradidit, benignumque *etc.*
[Al lib ht unum plus] Severus pertinax an XVII clemens alexandrine aecclesiae LXIII pbr *etc.*	Severus Pertinax annos XVIII. Clemens Alexandrinae Ecclesiae presbyter, et Panthenus Stoicus philosophus in disputatione dogmatis nostri disertissimi habentur. Nacissus *etc.*
Antoninus cognomento caracalla severi filius anni VI [Al lib ht unu plus alt unum minus] Alexander episcopus cappadociae *etc.*	Antoninus cognomento Caracalla Severi filius annos VII. Alexander Episcopus Cappadociae, cum desiderio locorum sanctorum *etc.*
Macrinus anno uno. Abgarus vir sanctus regnavit IIIIC LXXI [Ali lib ht mses XIII] edesse ut vult africanus *etc.*	Macrinus annum unum. Abgarus vir sanctus regnavit Edessae, ut vult Africanus. Macrinus cum filio Diadumeno, cum quo imperium invasit, apud Archilaidem militari tumulto occiditur.
Marcus aurelius antoninus ann IIII In palestinam *etc.* [Al lib ht an unu minus al an II et mses VIII habet]	M. Aurelius Antoninus annos IV. In Palestina Nicopolis quae prius Emmaus vocabatur, urbs condita est, legationis industriam pro ea suscipiente Iulio Africano scriptore temporum. Haec est *etc.*

nostro Codice. Anche i titoli degli ultimi quattro capitoli differiscono da quelli che si leggono nell'Edizione di Colonia [1]).

Questo Libro *de ratione Temporum*, che ha sempre gli stessi caratteri, titoli, numeri ed iniziali di color rosso, finisce al diciottesimo rigo del foglio 76 *recto*, rimanendo in bianco tutto il resto della pagina. Le diverse tavole e Calendarii scritti con lettere di color rosso, nero e turchino cominciano allo stesso foglio 76 *verso* e vanno insino al sedicesimo rigo del foglio 90 *recto*. Si legge poi con lettere maiuscole dei tre suindicati colori: *Item versus de anno solari seu de Regularibus Mensium* [2]). I predetti versi

Gordianus an VI Iulius africanus inter scriptores aecclesiasticos nobilis habetur *etc.* [Al libru habet unum plus]	Gordianus annis VI. Julianus Africanus inter scriptores Ecclesiasticos nobilis habetur: qui in Chronicis quae conscripsit refert se Alexandriam properare, *etc.*
[Al lib ht minus II] Philippus cum philippo filio an. VII hic primus omnium imperatorum christianus fuit *etc.*	Philippus cum Philippo filio annis VII. Hic primus Imperatorum omnium Christianus fuit, ac post tertium imperij ejus annum millesimus a conditione Romae annus expletus est. Ita *etc.*
[Al lib habet quod imperaverit menses XXX] Decius annum I menses III, hic cum meminerit philippos patrem et filium *etc.*	Decius anno I, mensibus III. Hic cum Philippos patrem et filium interfecisset, ob odium eorum, in Christianos persecutionem movet; in qua Fabianus in Urbe Roma martyrio coronatus, *etc.*

[1])

CODICE CAVENSE	EDIZIONE DI COLONIA
LXVIIII. De incerta hora adventus Iudicii dei.	LXVII. De Trina opinione Fidelium, quando veniat Dominus.
LXX. De duobus signis futuri Judicii.	LXVIII. De Temporibus Anti Christi.
LXXI. De incognito et repentino die iudicii.	LXIX. De die Iudicii.
LXXII. De octaba aetate Mundi.	LXX. De septima et octava aetate seculi futuri.

Il contenuto per altro di questi quattro ultimi capitoli confronta perfettamente, nè vi è alcuna differenza notevole fra il nostro Codice e l'Edizione di Colonia.

[2]) I versi di sterminato numero scritti nei fogli 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, sono differenti da quelli che si leggono nell' *Ephemeris* dell' Edizione di Colonia. I limiti di queste Appendici

occupano i fogli 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96 e si stendono a tutto il diciottesimo rigo del foglio 97 *recto*. In quest' ultimo foglio *verso* principiano a vedersi le Tavole Decennovenali, e nei margini laterali talune note scritte con inchiostro rosso. Prima è quella che ha sopra di sè scritto con inchiostro nero : *S. Hyeronimus* , la quale dice : *Tertullianus in eo libro quem contra judaeos scripsit affirmat* $\overline{Xym}$ *XLI*° *anno augusti natum*

---

non permettendo di pubblicarli tutti, ci restringiamo a darne un cenno sommario, perchè se ne abbia un saggio.

foglio 90) **Item versus de anno solari seu de regularibus mensium**

« Hec rota per girum quam tradit machina limphae

« Currere sint possint in septem sydera trices *etc.* (*sono in tutto versi* 19)

Item versus de singulis mensibus.

foglio 90 *verso*) « Primus romanas ordiris iane kalendas

« Februo vicinum mensem numa instituit *etc*: (*in tutto versi* 12)

Item alii versus.

« Principium iani sancit tropicus capricornus

« Mense nume in medio solis distat sidus aquarii *etc*: (*sono in tutto v.* 12)

Item versus metricos de singulis diebus.

« Prima dies domini sacramento nomine fulget

« Vindicat et lucens feriam sibi ipsa secunda *etc.* (*sono in tutto v.* 7)

Item aliud versus de mensibus

« Dira patet iani romanis ianua bellis

« Vota deo diti februo mensis habet *etc.* (*sono in tutto v.* 12)

foglio 91) **Item alios versus de signis mensium.**

« Primus adest aries obscuros lumine labens

« Infelix quae genu proiecto corpore taurus *etc.* (*sono in tutto v.* 12)

Detrasticon autenticum de singulis mensibus.

« Hic iani mensis sacer est en aspice utaris

« Tura micent sumant ut piaturales *etc.* (*sono in tutto v.* 19)

foglio 91 *verso*) (*Continua lo stesso argomento e sono in tutto altri* 29 *v.*)

Item versus de quattuor temporibus anni solaris, idest vernum, estatem, autumnum et hiemps.

« Ver quia cuncta reviviscunt tempore dictus

« Meridiani sol remeans e partibus atque *etc.* (*versi* 8).

esse decimo quinto Tyberii esse passum; l'altra poi nel mezzo della pagina scritta in rosso che dice: *anni ab incarnatione Dn̄i cum indictionibus, et epactis, et concurrentibus, et cyclis lunaribus, et quarta decima luna Paschali seu et die dominico paschali cum luna ipsius diei sicut venerabilis beda presbyter posuit quamvis ipse dicat quod quintus currens fuerit quando natus est Christus et quarta indictio nec non et undecima epacta. Nos autem*

---

foglio 92) (*Altri quattro versi sullo stesso tema*) *poi:*

Altri 18 *versi* » **de estate.**

Altri 9 » **de autumno.**

Altri 13 » **de hiemps.**

foglio 92 *verso.*) **Versus de sphera coeli et de cursu planetarum et de ceteris syderibus.**

« Prima tenet spatio terris latonia coniux
« Mercuriusque super capit queriturque secunda *etc.* (*sono in tutto v.* 17)

Versus de initio quadragesime.

« Ortum sacre quisque cupis nosse quadragesimae
« Hebreorum seu paschae invenire ferias *etc.* (*sono in tutto v.* 16)

Versus de terminibus Septuagesimae, seu paschalis, et rogationis et pentècostes.

foglio 93.) « Septua si nosse cupis gesime nam terminum
« Ubicumque lunam denam dies post *etc.* (*sono in tutto v.* 15)

Item vero de initio quadragesimae

« Quadragesime si scire semper vis initium
« Hebreorum vide pascha in quo mense veniet *etc.* (*in tutto v.* 21)

Versus de mensibus XII.

« Fulget honorifico indutus mensis amictu
« Signans romuleis tempora consulibus
« Rustica vaccigenis intentans arma novelli.

foglio 93 *verso*) *Altri* 21 *versi sullo stesso tema.*

Incipit versus ad inveniendos annos domini seu indictiones et tota argumenta que currunt per librum de temporibus.

Quelli che seguono non sono versi numerati in forma poetica; ma piuttosto alcune regole scritte quasi tutte in due righi; come p. e.

« Anni domini notantur in presenti linea cum misertus mundi deus ad tollenda crimina,
« natus homo hic processit nostra ferens viscera etc.

Queste regole occupano quanto rimane di questa pagina dopo i versi numerati, più tutto il fo-

non debemus illud sic accipere, quod VIII kl Jan. quando Xps natus quintus fuerit concurrens. Sed hec ideo dixit quia in proximo idest kl Mar. quintus concurrens mutatus est,

Questa lunga rubrica prende otto interi righi.

Vengono appresso i cicli decennovenali stesi in otto colonne, delle quali la prima contiene gli anni del Signore e la seconda le indizioni. Le note marginali pubblicate dal Mura-

---

glio 94 *verso* e tutto il foglio 95 *recto*, tranne pochi righi in fine dove si legge il titolo:

Item versus de anno solari et communis et embolismorum seu et de saltu lunae, e dopo 58 versi, che prendono benanche lo stesso foglio 95 *verso* ed una metà del foglio 96 *recto*, questi versi non hanno tutti una stessa misura poetica, nè tutti lo stesso numero di sillabe, come p. e.

« Annus solis continetur quattuor temporibus
« Eodem inde adimpletur mensibus duodecim
« Quinquaginta et duabus currit ebdomadibus
« Trecenteni sexaginta atque quinque diebus
« Sed excepta parte quarta dierumque noctium etc.

Verso la metà dello stesso foglio 96 *recto* tornano a leggersi le regole di due o tre versi l'una e continuano fino alla metà del foglio 96 *verso*. Indi si legge il titolo

Item versus de annis a principio

« Deus a quo facta fuit huius mundi machina
« Intra prima quae praecepit perfecit exordia
« Ducenteni quadraginta simul atque duomilia
« Inde erant donec fuit arca noae fabrica etc.

sono in tutto versi 37 che finiscono al principio del foglio 97 *recto*, e dopo leggonsi il titolo » **Versus cycli anniversalis**, ed i versi seguenti:

« Linea Xpe tuos prima est que continet annos
« Atque secunda tenet cycli indictio constet
« Servabit numeros epactis tertio certos
« Quarta dies numerant septembris sextilis anni
« Quinta tibi cyclos lunaris computat anni
« Iam quartas decimas designat sextaque lunas
« Septimanam paschae ostendit tempusque diemque
« Aetatem lunae monstrat novissimus ordo.

I quali otto versi si leggono pure nel Libro *Bedae Presbyteri De Cyclo Paschali* dell'Edizione di Colonia, sotto la breve Prefazione, che manca nel Codice Cavense. Le Tavole Decennovali sì nel nostro Codice, che nella citata Edizione, cominciano subito dopo gli otto versi predetti.

tori e dal Pertz sono le stesse che riproduciamo noi pure, cominciando dall' anno I, Ind. IIII di N. S. G. C. sino alla fine [1]). I due mentovati Editori cominciano le loro pubblicazioni dall' A. 569 dell' E. V. noi credemmo benfatto di riportare anche quelle degli anni precedenti, cioè degli Imperatori Romani [2]).

---

[1]) La prima di queste note marginali è scritta di lato al primo Anno dell'E. V. con inchiostro rosso dentro un cerchio binato nero. Quando non si veggono ai margini laterali, per lo più sono chiuse dentro figure rettangolari ma pure dentro cerchi o triangoli ne'margini inferiori o altrove.

[2]) Vedi i *fac-similia* di due tavole decennovenali: Tav. II e Tav. III.

TERTIUS CYCLUS DECENNOVENNALIS

		Anni dni nri ihu xpi	Indic tiones	Epact lun	Concur rent	Cyclus lun	xiiii luna pasch	Dies dominice festivit	Luna ipsius dies	
GAIUS CALIGULA		xxxviii	xi	nulla	ii	xvii	Non apr	iiii id apr	xvi	c̄
		xxxviiii	xii	xi	iii	xviii	viii kl apr	iiii kl apr	xviii	c̄
	B̄	xl	xiii	xxii	v	xviiii	ydus apr	xv kl mai	xviiii	ē
CLAUDIUS		xli	xiiii	iii	vi	i	iii non apr	vi idus apr	xxi	c̄
		xlii	xv	xiiii	vii	ii	xi kl apr	viii kl apr	xvii	c̄
		xliii	i	xxv	i	iii	iii id apr	xviii kl mai	xviii	ē
	B̄	xliiii	ii	vi	iii	iiii	iii kl apr	Non apr	xx	c̄
		xlv	iii	xvii	iiii	v	xiiii kl mai	viii kl mai	xxi	ē OG
		xlvi	iiii	xxviii	v	vi	vii id apr	iiii id apr	xvii	c̄
		xlvii	v	viiii	vi	vii	vii kl apr	iii no apr	xx	c̄
	B̄	xlviii	vi	xx	i	viii	xvii kl mai	xi kl mai	xx	ē
		xlviiii	vii	i	ii	viiii	PRI non apr	viii id apr	xvi	c̄
☧		L	viii	xii	iii	x	viiii kl apr	iiii kl apr	xviiii	c̄
		Li	viiii	xxiii	iiii	xi	pridie id apr	xiiii kl mai	xx	ē
	B̄	Lii	x	iiii	vi	xii	kl apr	iii non apr	xv	c̄
		Liii	xi	xv	vii	xiii	xii kl apr	viii kl apr	xviii	c̄
. NERO		Liiii	xii	xxvi	i	xiiii	v id apr	xviii kl mai	xviiii	ē
		Lv	xiii	vii	ii	xv	iiii kl apr	iii kl apr	xvi	c̄
	B̄	Lvi	xiiii	xviii	iiii	xvi	xv kl mai	xviii kl mai	xvi	ē EN

tori e dal Pertz sono le stesse che riproduciamo noi pure, cominciando dall' anno I, Ind. IIII di N. S. G. C. sino alla fine [1]. I due mentovati Editori cominciano le loro pubblicazioni dall' A. 569 dell' E. V. noi credemmo benfatto di riportare anche quelle degli anni precedenti, cioè degli Imperatori Romani [2].

---

[1]) La prima di queste note marginali è scritta di lato al primo Anno dell'E. V. con inchiostro rosso dentro un cerchio binato nero. Quando non si veggono ai margini laterali, per lo più sono chiuse dentro figure rettangolari ma pure dentro cerchi o triangoli ne'margini inferiori o altrove.

[2]) Vedi i *fac-similia* di due tavole decennovenali : Tav. II e Tav. III.

TERTIUS CYCLUS DECENNOVENNALIS

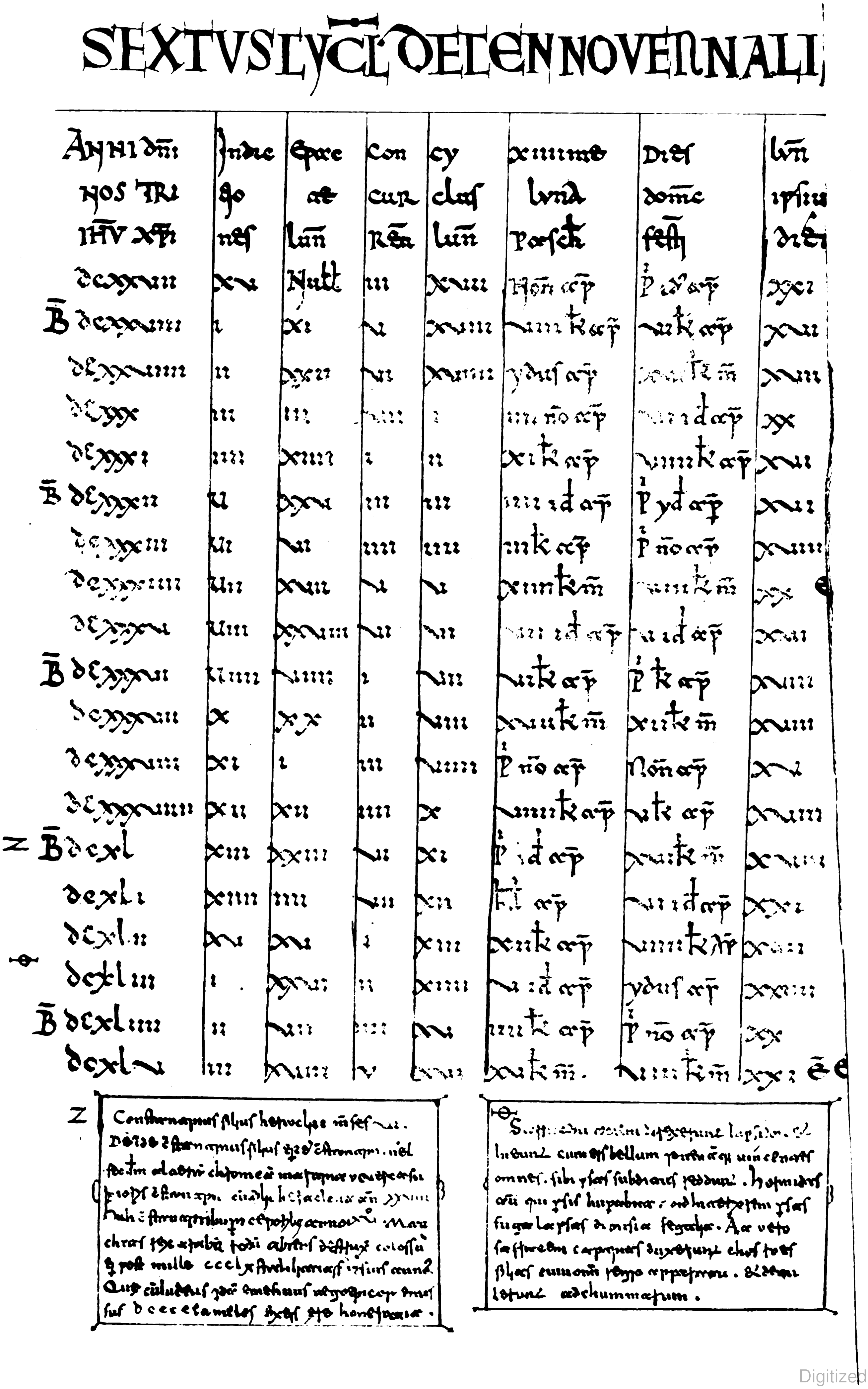
		Anni domini incarnationis ihu xpi	Indictiones	Epactae lunae	Concurrentes	Cyclus lunae	XIIII luna paschae	Dies dominicae festivitatis	Luna ipsius diei	
GAIUS CALIGULA		xxxviii	xi	nulle	ii	xvii	Non. apr.	iiii id. apr.	xvi	c̄
		xxxviiii	xii	xi	iii	xviii	vi kl. apr.	iii kl. apr.	xviiii	c̄
	B̄	xl	xiii	xxii	v	xviiii	ydus apr.	xv kl. mai	xviiii	ē
CLAUDIUS		xli	xiiii	iii	vi	i	iiii non. apr.	vi idus apr.	xxi	c̄
		xlii	xv	xiiii	vii	ii	xi kl. apr.	viii kl. apr.	xvii	c̄
		xliii	i	xxv	i	iii	iii id. apr.	xviii kl. mai	xviiii	ē
	B̄	xliiii	ii	vi	iii	iiii	iii kl. apr.	Non. apr.	xx	c̄
		xlv	iii	xvii	iiii	v	xiiii kl. mai	vi kl. mai	xxi	ē OG
		xlvi	iiii	xxviii	v	vi	viii id. apr.	iiii id. apr.	xvii	c̄
		xlvii	v	viiii	vi	vii	vi kl. apr.	iiii non. apr.	xx	c̄
	B̄	xlviii	vi	xx	i	viii	xvii kl. mai	xi kl. mai	xx	ē
		xlviiii	vii	i	ii	viiii	pri. non. apr.	viii id. apr.	xvii	c̄
☧		L	viii	xii	iii	x	viii kl. apr.	iii kl. apr.	xviiii	c̄
		Li	viiii	xxiii	iiii	xi	pr. id. apr.	xiiii kl. mai	xx	ē
	B̄	Lii	x	iiii	vi	xii	kl. apr.	iiii non. apr.	xv	c̄
		Liii	xi	xv	vii	xiii	xii kl. apr.	vii kl. apr.	xviii	c̄
NERO		Liiii	xii	xxvi	i	xiiii	vi id. apr.	xviiii kl. mai	xviiii	ē
		Lv	xiii	vii	ii	xv	iiii kl. apr.	ii kl. apr.	xvi	c̄
	B̄	Lvi	xiiii	xviii	iiii	xvi	xv kl. mai	xviii kl. mai	xvi	ē EN

SEXTUS CYCL. DECENNOVENNALIS

ANNI DNI NOSTRI IHU XPI	Indictiones	Epact. lun.	Concur. Rem.	Cycl. lun.	XIIII luna pasch.	Dies domin. festi	Lun. ipsius diei
dcxxvii	xv	Null	iii	xvii	Non apr	pr id apr	xxi
B dcxxviii	i	xi	v	xviii	viii kal apr	vi kl apr	xvi
dcxxviiii	ii	xxii	vi	xviiii	ydus apr	[illegible] kl m	xviii
dcxxx	iii	iii	vii	i	iiii no apr	[illegible] id apr	xx
dcxxxi	iiii	xiiii	i	ii	xi kl apr	viiii kl apr	xvii
B dcxxxii	v	xxv	iii	iii	iiii id apr	pr yd apr	xvii
dcxxxiii	vi	vi	iiii	iiii	iii kl apr	pr no apr	xviiii
dcxxxiiii	vii	xvii	v	v	xiiii kl m	[illegible] kl m	xx
dcxxxv	viii	xxviii	vi	vi	vii id apr	v id apr	xvii
B dcxxxvi	viiii	viiii	i	vii	vi kl apr	pr kl apr	xviii
dcxxxvii	x	xx	ii	viii	xvii kl m	xiii kl m	xviiii
dcxxxviii	xi	i	iii	viiii	pr no apr	Non apr	xv
dcxxxviiii	xii	xii	iiii	x	viiii kl apr	vi kl apr	xviiii
B dcxl	xiii	xxiii	vi	xi	pr id apr	xviii kl m	xviiii
dcxli	xiiii	iiii	vii	xii	kl apr	viii id apr	xxi
dcxlii	xv	xv	i	xiii	xii kl apr	viiii kl apr	xviii
dcxliii	i	xxvi	ii	xiiii	v id apr	ydus apr	xxiii
B dcxliiii	ii	vii	iiii	xv	iiii kl apr	pr no apr	xx
dcxlv	iii	xviii	v	xvi	xv kl m.	viiii kl m	xxi

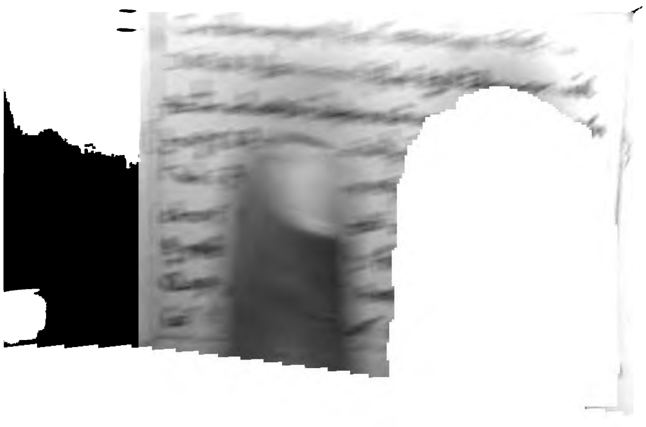
Z Constantinus filius heraclii m̄ses iiii.
Deinde Constantinus filius eius Constantinopoli. uel
[illegible]
[illegible] Constantinopoli. [illegible] heraclei [illegible] xxviiii
[illegible] Mar
[illegible] colossum
[illegible] post mille ccclx [illegible] annos.
[illegible]
[illegible] dccc camelos [illegible].

Septimum [illegible] lapsi [illegible]
leuant cum eis bellum [illegible] omnes
omnes. sibi [illegible] subditas reddunt. Hormisdas
[illegible] superbiebat [illegible]
fugere [illegible]. Ac uero
[illegible]
[illegible]
[illegible] machinatum.

SEXTUS CYCL DE DECENNOVENNALI
Anni dni nos tri IHV XPI
Indic tio nes
Epac te lun
Con cur Rea
Cy clus lun
XIIII luna Pasch
Dies domc festi
Lun ipsius diei
dcxxxiii
dcxxxiiii
dcxxxv
dcxxxvi
dcxxxvii
dcxxxviii
dcxxxviiii
dcxl
dcxli
dcxlii
dcxliii
dcxliiii
dcxlv

[illegible] NO[illegible]NAL

[illegible]

[illegible]

ANNOTAZIONI

scritte nel Codice Cavense N. 3 ai margini delle Tavole Decennovenali del Dottore Beda e pubblicate prima dal Muratori [1]) sotto il nome di **Chronicon Cavense** e poscia dal Pertz [2]) sotto quello di **Annales Cavenses.**

---

[1]) Tom. VII SS. RR. Ital. pag. 913 e segu.

[2]) M. H. G. III. SS. pag. 185 e segu.

ANNOTAZIONI

scritte nel Codice Cavense N. 3 ai margini delle Tavole Decennovenali del Dottore Beda e pubblicate prima dal Muratori [1]) sotto il nome di **Chronicon Cavense** e poscia dal Pertz [2]) sotto quello di **Annales Cavenses.**

---

[1]) Tom. VII SS. RR. Ital. pag. 913 e segu.

[2]) M. H. G. III. SS. pag. 185 e segu.

ANNOTAZIONI

scritte nel Codice Cavense N. 3 ai margini delle Tavole Decennovenali del Dottore Beda e pubblicate prima dal Muratori [1]) sotto il nome di **Chronicon Cavense** e poscia dal Pertz [2]) sotto quello di **Annales Cavenses.**

---

[1]) Tom. VII SS. RR. Ital. pag. 913 e segu.

[2]) M. H. G. III. SS. pag. 185 e segu.

A. D.	Indict.	
1.	IIII	Anno XLII Octabiani Augusti xps natus est.
2.	V	
3.	VI	
4.	VII	
5.	VIII	
6.	IX	
7.	X	
8.	XI	
9.	XII	
10.	XIII	
11.	XIV	
12.	XV	
13.	I	
14.	II	
15.	III	
16.	IIII	
17.	V	
18.	VI	
19.	VII	
20.	VIII	
21.	IX	
22.	X	
23.	XI	
24.	XII	
25.	XIII	
26.	XIV	
27.	XV	
28.	I	
29.	II	
30.	III	
31.	IIII	
32.	V	
33.	VI	
34.	VII	
35.	VIII	
36.	IX	
37.	X	
38. 39.	XI XII	Gajus calicula
41. 42.	XIIII XV	Claudius
55.	XIII	Nero
67. 68.	X XI	Vespasianus
72.	XV	Galba-Lucius
73.	I	VITELLUS
78.	VI	TITUS
80.	VIII	Domitianus
95.	VIII	NERVA
96.	VIIII	TRAIANUS
115.	XIII	Celis Adrianus
124.	II	Antoninus pius cum filiis suis Aurelio et Lucio.
159.	XII	Marcus Antonius. Verrus cum Lucio Aurelio Commodo.
177.	XV	Lucius Antoninus Commodus post mortem patris.
190.	XIII	Olibius Pertinax. Salbius. Iulianus. Severus pertinax.
208.	I	ANTONINUS CARACOLLA. (*sic*)
213.	VI	Macrinus
214.	VII	Marcus. Aurelius. Antoninus.

215. VIII Aurelius Alexander
229. VII Maximinus
231. VIIII Pompianus et balbianus.
232. X Gordianus
238. I Philippus cum filio suo philippo primus christianus.
241. IIII Millesimus annus conditionis Rome.
245. VIII Decius.
246. VIIII Gallus cum volusiano filio suo.
247. X Valerianus cum filio Galieno.
262. X Postumius.
263. XI Claudius.
264. XII Quintilius.
265. XIII Aurelianus.
269. II Tacitus.
270. III Florianus.
271. IIII Probus.
275. VIII }
276. VIIII } Carus cum filio suo carino et numeriano.
277. X Diocletianus cum herculio maximiano.
297. XV CONSTANTIUS.
310. XIII CONSTANTINUS QUI CONSTANTINOPOLIM FECIT
323. XI Hoc anno inchoata est Constantinopolim haedificari ad excidium multarum urbium.
338. XII Constantius cum Constantino et Constante fratribus.
362. V Iulianus apostata.
365. VIII Iobianus.
366. VIIII Valentinianus.
367. X Cum fratre suo valente
377. V Valens cum gratiano et valentiniano fratris sui filiis.
381. VIIII Gratianus cum fratre Valentiniano et theodosio.
387. XV Theodosius solus.
397. X Arcadius et honorius filius ejus.
411. VIIII Honorius solus cum theodosio nepote suo. Hujus temporibus capta est roma ab alarico rege gothorum et depredata est. Partemque ejus cremavit igni nono $\overline{k}$ september.
426. VIIII Theodosius solus.
452. V Marcianus et
453. VI Valentinianus.
459. XII Leo cum Leone filio.
476. XIV Zenon.
493. I Anastisius.
520. XIII Iustinus. Hujus temporibus $\overline{scs}$ Benedictus virtutum gloria claruit.
528. VI Iustinianus. Iustini ex sorore nepos.
567. XV Iustinus minor.
569. II Hoc anno egressi sunt Langobardi de Pannonia, et ingressi sunt in Italiam, et praeerat illorum Rex Alboinus.
570. III Zotto.

571. IIII Clappho [1]).
576. VIIII AUTARI.
578. XI Tyberius Constantinus.
585. [a]) III Mauricius. Agilulphus.
590. VIII Arechis *).
604. VII Focas. Hic rogante papa bonifacio concessit ut romana aecclesia esset caput omnium Ecclesiarum, quia constantinopolitana aecclesia antea scribebat se [2]) caput omnium aecclesiarum.
611. XIV Adepaldus **).
612. XV Heraclius Imperator an XXVI.
621. IX AIROALDUS [3]) [a]) ***).
626. XIV Muameth [4]) rex Arabum, et pseudo propheta agnoscitur.
631. IV ROTHARI.
633. VI Moritur muamet princeps et pseudo propheta arabum [5]) et promovit in principatu suo abubachar et hummarus [6]) principatum coepit. Hummarus [7]) rex arabum biennii tempore obsidens hierosolymam coepit eam verbo (v̄bo) [8]).
638. XI Heracleonas Imperator cum matre sua martina anni II.
639. XII RODOALDUS. Coeperunt arabes antiochiam.
640. XIII Constantinus filius heraclii menses IV. Deinde constantinus filius ejusdem constantini vel secundum alteram chronicam martina noverca superioris constantini cum filio heraclona ann. XXVIII. Hujus constantini imperatoris temporibus ann. XV. Mauchias rex arabum rhodum abiens destruxit colossum ejus post mille CCCLX stabilitatis

MURATORI

[1]) Clapho.

[2]) se scribebat.

[3]) Arioaldus.

[4]) Mahumeth.

[5]) .... Pseudo — Propheta, et promovit....

[6]) [7]) Hummanus.

[8]) Hierosolymam cepit eam.

PERTZ.

[a]) Arioaldus. — *in nota* [*]) Airoaldus c. —

*) Questo nome è in rosso. Nel Muratori manca affatto.

**) Nome in rosso.

***) Nome anche in rosso non meno che MUAMETH nella nota seguente.

ipsius annos. Quae cum iudeus quidam emesinus negotiator emissus [1]) DCCCC camelos ex ejus aere honeravit [a]).

643. I Sarraceni aciem direxerunt in persida et ineunt cum eis bellum potenterque vincentes omnes sibi persas subditos reddunt. Hormidas [2]) autem qui persis imperabat ad interiorem [b]) persas fuga lapsus dimisit regalia *). At vero sarraceni captivas duxerunt chosroes, filias cum omni regio apparatu et detulerunt ad chummarum.

646. IIII Radoaldus.

648. VI Moritur hummarus et statuitur huthmam cognatus [c]) qui filius Tuphan.

656. XIIII Grimoaldus. moritur huthmam et statuitur mauhias [3]).

662. V Romoaldus.

665. VIII Pertari **).

669. XII Constantinus filius cstans [4]) superioris. Hujus tempori anno quinto igne adinvento marino a callinicho architecto heliopoli syderi ecivitate *(sic)* [d]) [5]) qui profugus ad romanos venit et in

MURATORI

[1]) Quae cum Iudeus quidam Emesinus emisset.

[2]) Hormidias autem . . . .

[3]) Maubias.

[4]) Constantinus filius constantini . . .

[5]) a Callinicho Heliopoli Sydoniae Civitate.

PERTZ

[a]) emisset. — *in nota* — [a]) emissus, cod.

[b]) 642.—Sarraceni . . . et ineunt . . . sibi Persas . . . ad interiores Persas. — *in nota*— [b]) interiorem c.

[c]) . . Hutman cognatus ejus qui . .

[d]) . . Eliopoli Syriae civitate. — *In nota* [a]). *Haliopoli syderi ecivitate* Codex: *heliopoli sidoniae civitate* Murator.

*) Questa Nota non è scritta a lato della colonna degli anni, ma in altro luogo della pagina con chiamata di questa forma)—⌣—(, la quale si ripete tra gli Anni 642 e 643, ma più accosto al 643.

**) Nome scritto in rosso. Manca affatto nel Muratori.

si *) hujus imperii anno [a]) gens vulgarorum [1]) cum rege suo nomine Asparuch ingressi sunt in terram romanorum quae nunc vulgaria dicta est. Quibus auditis constantinus exiit cum multo exercitu contra illos et terga versus est imperator, quem sequentes vulgares [b]) plurimos occiderunt et castrametati sunt super constantinopolim, et coeperunt villas et castella dissipare [2]). Unde vi coactus Imperator pacem fecit cum eis annualis prebere, pollicitus mansione [3]) [c]).

675. III Hoc anno sarraceni ascenderunt constantinopolim, et septennio expugnaverunt eam, idest a mense aprile usque in septembrium et semper hyemabant cizicum [4]).

680. VII Grimoaldus. Moritur mauhias et statuitur hizit [5]) filius ejus.

682. X CUNIPERTUS.

683. XI GISULFUS FRATER EJUS [d]) **).

MURATORI

[1]) Hujus tempore, sive imperii, gens Bulgarorum cum Rege suo . . . .

[2]) . . . et castella dissipant.

[3]) . . annales praebere pollicitus mansiones.

[4]) . . . in Septembrem, et semper hiemabant Cilicum.

[5]) . . . et statuitur Hilzit filius ejus.

PERTZ

[a]) . . . ad Romanos vent. Et in nono hujus imperii anno. — *In nota* — [b]) *venit . . . et i sui hujus imperii anno 55 codex quod equidem ex et in VIIII, aut et in XVIIII corruptum censeo Bulgari anno 679, Danubium trajecerunt.*

[b]) . . quem sequentes vulgares plurimos occiderunt.

[c]) . . pollicitus pensione.—*In nota* — [c]) *mansione* Codex.

[d]) 682 Cunipertus. Gisulfus frater ejus.

---

*) Abbiamo stampato *et in si*, siccome ci parve di poter leggere alla meglio; perchè la parola è rosa e macchiata. Ci sembra però che — *et in nono* — non si possa leggere con tutta chiarezza.

**) Il nome *Cunipertus* è in majuscolo rosso; il seguente però *Gisulfus fr ejus* in majuscolo nero, una sotto l' altra; la prima, cioè, all' A. 682, e l' altra all' A. 683.

684. X Marucham agnoscitur protosimbolum. Arabum et abdellam [a]) per divisionem filius Zuber [1]) moritur marucham, et elegerunt pro eo Abimelech filium ejus qui interfecit abdila. Iustinianus minor, filius constantini [2]).

696. XI Liudpertus.

697. X Leontius.

698. XI Alipertus.

700. XIII Tyberius qui et absimarus [3]).

702. XV Romuald filius ejus.

707. V Iustinianus supradictus cum tyberio filio recuperatur [4]) in Imperio unde fuerat a leontio ejectus. Moritur abimelech et statuitur pro eo filius ejus ubalet.

710. VIII Asprandus.

711. IX Liud PRANDUS. (*sic*) [5]).

713. XI Philippicus qui et bardanius [6]).

MURATORI

[1]) Luber.

[2]) Iustinianus filius minor Constantini.

[3]) Tiberius, qui et Alismanus.

[4]) recipitur

[5]) Liutprandus

[6]) Philippus, qui et Bardarius.

PERTZ

[a]) . . et Adellam per divisionem.

714. XII Anastasius qui et arthemius [7]) *). Moritur Ubalet.

715. XIII et statuitur suelinam [8]) [b]).

717. XV Theodosius.

718. I Leosurus [9]) cum constantino persecutore.

719. II Hymmar [10]). Protosimbolum habetur.

721. IV Hyzit Arabum dux habetur [11]).

725. XIII Moritur hyzit et ei successit hysan frater ejus. Gregorius. Hoc anno immenso exercitu sarraceni triennio obsedit constantinopolim [12]).

MURATORI

[7]) Anastasius, qui et Thremius.

[8]) Guelinam.

[9]) Leosuras.

[10]) Hymmar.

[11]) 719. II. Hymmar.Protosymbolum habetur721.

[12]) 721. IV. Moritur Hilit, et ei successit Hy-

PERTZ

[b]) 714. Anastasius, qui et Arthemius. Moritur Ubalet et statuitur sueliman.

*) Le parole *Anastasius qui et arthemius* sono scritte in rosso. — Queste note sono una sotto l'altra; la prima e seconda all' A. 714. la terza all' A. 715.

730. XIII Mortuo hisan et statuitur mauchias filius ejus [1]).
732. XV Audelachis [2]).
734. II Codescalcus [3]).
736. IV ucheliman habetur [a]).
737. V Gisulfus filius supradicti Romualdi[4])
740. VIII Constantinus persecutor solus.
741. IX Hyzid [5]) Arabum dux habetur [b]) *).
743. XI Hilprandus [6]). Marucham habetur. Haistolfus. Muchamech [c]) agnoscitur.

MURATORI

san frater ejus Gregorius.. Hoc anno immenso exercitu Saraceni triennio obsiderunt Constantinopolim.

[1]) Et statuitur Mandrias filius ejus.

[2]) Andelachis.

[3]) Godeladius.

[4]) Gisulfus filius supradicti.

[5]) 742. x. Hilid Arabum dux habetur.

[6]) Hilbrandus.

PERTZ

[a]) . . ucheliman habetur.—*in nota* —[d]) ucheliman codex una litera aut duabus initio abscisis.

[b]) 741. Hizid Arabum Dux habetur.

[c]) 743. Hilprandus. Marucham. habetur. Haistolfus. Muchameth agnoscitur. Rachis.

---

*) La nota *Hizid Arabum Dux habetur* è messa fra l'A. 741. e l'A. 742.

744. XII Rachis [7]) **).
747. XV Abrachim habetur [8]) ***).
754. VII LiudPRandus (*sic*).
755. VIII Alim habetur.
756. IX Desiderius
757. XV Abdellas habetur [9]).
762. XV } ARECHIS. ISTE PRIMUS APPELLA-
763 I } TUS EST PRINCEPS [10]) [d]) ****).
764. II Hoc anno facta est eclipsis solis pridie nonas junias. Die lunis, hora sexta, luna vicesima nona [11]).
765. III Banachas Dux Arabum abetur [12]).

MURATORI

[7]) 747. 15. Rachis.

[8]) 748. I. Abrachim habetur.

[9]) Abellas habetur.

[10]) 764. XV. Arechis . . .

[11]) 765. I. Banachas Dux Arabum habetur.

[12]) 767. III. Hoc anno facta Est Eclypsis solis pridie Nonas junii die Iovis hora 6 luna vigesima nona.

PERTZ

[d]) 762. Arechis. Iste primus appellatus est Princeps.

**) La parola *Rachis* è in rosso.

***) Ambo le parole di questa nota si trovano una accanto all'A. 747. e l'altra all'A. 748.

****) La parola *Arechis* è in rosso. Tutta la nota è in mezzo tra l'Anno 762 e l'Anno 763.

774. XII Leo qui et Cazaris [1]). Capta est papia carolo Rege francorum. Hoc anno facta est eclipsis solis decimo kal. septembris, die martis hora nona luna quinta.
779. II Constantinus [2]).
787. X Hoc anno facta est eclipsis solis kal. octobris, die lunae ab hora prima in oram quintam.
789. XII Constantinus cum yrini [3]) matre sua.
790. XII Grimoaldus filius eius.
796. IV Yrini sola mater eius.
801. IX Nyciforus [4]).
807. XV Grimoaldus.
809. II StauRacius.
810. III Michael coropalati [5]).
812. V Leo.
818. XI Sico.
819. XII Michahel.
820. XIII Istius tempore Sarraceni cretam et siciliam ingressi sunt [a]).

MURATORI

[1]) Leo qui et Calaris.

[2]) 778. II. Constantinus.

[3]) Constantinus cum Irene matre sua.

[4]) Nicephorus.

[5]) Michael Curopalata.

PERTZ

[a]) 819. Michahel. Istius tempore Sarraceni Cretam et Siciliam ingressi sunt.

827. V Theophilus filius ejus cum filiis michaeli et constantino.
833. XI
834. XII } SICARDUS FILIUS EIUS [b]) *).
840. III Michael porfirogenitus frater ejus [6]).
843. VI Radelchis. Hujus temporibus divisus est Principatus, et sikenolfus factus est princeps.
849. XII Sico filius ejus. Salerni.
853. I Radelgarius [7]) filius ejus.
856. IV
857. V } ADELCHIS FRATER EIUS. ADEMARIUS SALERNI [c]) **).
861. IX
862. X } GUAIFERIUS SALERNI [d]) ***).

MURATORI

[6]) Michael Porphyrogenitus.

[7]) Radelgerius.

PERTZ

[b]) 833. Sicardus filius ejus.

[c]) 856. Adelchis frater ejus. Ademarius salerni.

[d]) 861. Guaiferius Salerni.

*) Gli anni 819, 820, 827, 834, e le note corrispondenti mancano affatto nel Muratori. Questa Nota — *Sicardus filius ejus* — è scritta in mezzo ai due anni 833 e 834.

**) Questa nota è scritta in mezzo tra gli anni 856 e 857.

***) Questa nota si legge anche in mezzo tra gli anni 861. e 862.

866. XIV Basilius Paracimumenius ejus [1]).
877. X Leo et alexander cum suprascripto basilio, patre eorum.
880. XIII Gaideris. Guaimarius filius ejus Salerni.
882. XV Radelchis *).

—

MURATORI

[1]) Paracinumenius ejus.

*) Radelchi fu eletto Principe di Benevento nel l' A. 882. Il nostro Annotatore conferma il fatto senza dir altro. Ma di questa affermazione tenne conto il Weinreich, il quale così ne parla, o. c. pag. 80. 81. «.... tamen a. 882 Radelchim principem electum esse (eiectionem (*Cayderis*) et electionem *Radelchis*) eodem tempore factas esse Erchemperti hist. Langob. c. 48 (Pertz 55. III. 256) et ex quo hausit Chron. Salernitanum « c. 129 (ibid. p. 538). Ann. Cavenses ad h. a. affirmant; « quos, etiamsi quis dubitet, recte hunc annum tradidisse, qui de temporibus, quibus alii principes principatum inierint, a scriptoribus fide dignissimis nonnumquam dissentiunt, ex Ann. Ben. ipsis a. 882 re vera « intelligendum esse elucebit. Principatum enim Radelchim tenuisse « a. 3. m 6. dicunt (cod. 3), accuratius Chron. 5. Ben. p. 205 idemque Chron. Salern. p. « 471 » a. 3. m. 8. d. 21 — usque ad m. Sept. extremum vel m. Oct. a. 885, si principatum cum iniisse « m. Jan. a. 882, dicimus et re vera hoc a. 885. eum « esse expulsum Ann. nostri proferunt(✠); qui cum cessit, Ajo, Ann. nostris testibus, regnavit « 6. a, » obiit, autem aiunt iidem ann. ad a. 891, » Ajo princeps, et Ursus puer, filius ejus, est electus m. Oct « Pertzius et ipse, Gattulae et s. Blasii operibus adhibitis, Radelchim a. 882 dominationem occupavisse constituit (ss. III. 201 in marg.). »

(✠) Anche il nostro Annotatore segna all'A. 885 l'elezione di Ajone al Principato di Benevento e l'espulsione di Radelchi suo fratello.

885. III Aio Subdiaconus, frater ejus, ejecto fratre.
886. IV Leo et Alexander soli.
892. X Ursus filius ajonis. Sabbaticium. patricium e constantinopolim cepit Benebentum [2]).
893. XI Georgius. patricius.
896. XIV Guido dux et marchio.
897. XV Guaimarius filius ejus Salerni [3]).
898. I Radelchis.
900. III Atenulfus magnus Princeps.
901. IV Landulfus filius ejus [4]) [a]) **).

MURATORI

[2]) Ursus filius Ajonis Sabbaticium, Patriciano, et Constantinopolim cepit Beneventum.

[3]) 896. XV. Guaimarius filius ejus Salerni.

[4]) 901. IV. Landulfus filius ejus.

PERTZ

[a]) 900. Atenulfus magnus Princeps Landulfus filius ejus.

**) Questa nota nell'Edizione del Pertz è stampata con carattere corsivo.

908. XI Leo suprascriptus cum filio constantino porfirogenito.

910. XIII Atenulphus frater ejus.

912. XV Alexander cum constantino nepote suo.

913. I Constantinus porfirogenitus filius supradipti Leonis cum Zoi matre sua.

919. VII Romanus de eliopolim civitatem cum suprascripto constantino porfirogenito, qui postquam coepit imperium romanum, dedit jamdicto constantino elenam filiam suam jugalem.

932. V Atenulfus filius Landolfi [1]).

939. XII Landulfus frater ejus.

944. II Constantinus porfirogenitus suprascriptus cum filio romano.

946. IV Pandolfus filius ejus.

954. XII Hoc anno corpus beati Mathei Apostoli translatum est apud Salernum [a]).

MURATORI

[1]) Landulfi.

PERTZ

[a]) Hoc anno corpus . . . Salernum [*]) — *in nota* — Haec seculo demum duodecimo aut decimo tertio adiecta sunt.

959. II Landolfus frater ejus.

960. III Romanus filius ejus solus cum filio suo basilio puerulo [2]).

963. VI Nyciforus.

969. XII Landulfus filius supradicti Pandolfi. Hoc anno facta est eclipsin solis XI. Kal. Ianuarii, hora diei inter tertiam et quartam.

970. XIII Iohannes cognomento simiscli [3]) Interfecto nyciforo regnat cum basilio et costantino pueris.

976. IV Iohanne defuncto [4]) regnat Basilius et constantinus.

1034. II Solis pars maxima obscurata est in festivitate sancti petri [*]).

1037. V Sexto kalendas februarii mons

MURATORI

[2]) Romanus filius, solus cum filio suo Basilio puerulo.

[3]) 973. XIII. cognomento Simischi.

[4]) 978. IV. Ioanne defuncto, . . .

---

[*]) A cominciare da quest' anno 1034 in poi il Pertz ed il WEINREICH danno maggior peso alle annotazioni del Codice Cavense — « Annales Cavenses », così il Weinreich op. cit. pag. 85., « a G. H. Pertzio (ss. « III. 186 sq.) in praefatione monente: Opus est bipar« titum. Quae annum 1034 praecedunt (a. 569 — 976) « ...... Reliqua ..... (a. 1034 — 1315) per singulos « annos adscripta, multum majoris habenda sunt ».

vesubius [1]) *) eructavit incendium ita ut usque ad mare discurreret.

1038. VI Chonradus imperator ingressus est capuam vigilia pentecostes et alia die coronatus est. Adenulphus Episcopus reconciliatur. Pandulfus Princeps Capuae exiliatur. Guaimarius Princeps Salerni in loco ejus subrogatur. Et Richerius fit abbas Monasterii Casinensis [2]).

1042. X Luna XIII obscurata est per quinque horas cum nulla nubes appareret in coelo V idus Ianuarii [3]).

1045. XIII Richerius abbas ejecit normannos de terra s. Benedicti.

1047. XV Henricus imperator venit Capuam et reddidit eam Pandulfo principi juniori.

MURATORI

[1]) Kalendis Februarii Mons Vesuvius.

[2]) Conradus Imperator ingressus est Capuam Pentecostes, et alia die coronatus est . . . montis Casinensis.

[3]) 1042. 10. Iunii 13. Luna obscurata est per quinque horas, cum nulla nubes appareret in coelo.

*) Le parole del Codice sono molto macchiate, ma pare s'abbia da leggere — sexto Kalendas Februarii — piuttosto che — Kalendis Februarii. —

1050. III Leo papa ordinatus est, et domnus Adelferius Abbas Monasterii sanctae Trinitatis obiit **).

1052. V Guaimarius Princeps Salerni efficitur [a]), et Bonifacius Marchio [4]) ***).

MURATORI

[4]) Guaimarius Princeps Salerni efficitur, et Bonifacius Dux et Marchio.

PERTZ.

[a]) Guaimarius Princeps Salerni efficitur, et Bonifacius Marchio.

**) Il Pratilli Chron. pag. 439 dice che la morte di S. Alferio Pappacarbone avvenne nell'Anno 1049. —
Il trovarsi indicato con tutta precisione l'Anno della morte del fondatore del Monastero Cavense in queste Annotazioni ella è cosa di gran momento per l'Istoria della nostra Badia. Non saprebbe spiegarsi peraltro, come mai lo scrittore di queste Note, quasi contemporaneo, e ch'ebbe cura di segnare tanti altri avvenimenti, abbia omesso l'anno, in cui S. Alferio si ritirò nella grotta Arsicia della Valle Metelliana. Nel Muratori S. R. I. Vol. I. P. 11 in fine del IV lib. della Cronaca Volturnense si legge la seguente breve nota, che stabilisce in qualche modo l'anno della fondazione della Badia Cavense. « Obiit (*Maraldus Abbas*) II Kal. Decem- « br. Anno Dominicae Incarnationis MXI. Hoc tempo- « re Monasterium Sanctae Trinitatis apud Salernum a « tribus Eremitis inhabitari coepit. »

***) La parola nel Codice è cassata, e si rende difficile di leggerla chiaramente; per cui è dubbio se dica *efficitur* o *interficitur*.

1054. VII Leo papa cum Normannis in Apulia dimicavit.

1055. VIII Leo papa obiit et Victor papa fit. Richerius abbas Casinensis defungitur et Petrus Abbas Casinensis statuitur [a]).

1057. X Fridericus fit Abbas Casinensis, qui et postmodum Stephanus PP. *).

1058. XI Stephanus papa obiit et nicolaus papa fit, et desiderius monachus domni adelferii abbatis sanctae trinitatis , casinensis **) abbas eligitur [1]) [b]).

1062. XV Alexander papa ordinatus est, et riccardus princeps capuae factus est XII. K. Junii ***).

1067. V Stella cometes apparuit. Gotfridus dux cum valido exercitu

MURATORI

[1]) Stephanus papa obiit et Nicolaus papa fit. Et Desiderius monachus Domni Adelferii Abbatis sanctae Trinitatis Cavensis Abbas eligitur.

PERTZ

[a]) . . et Petrus Abbas statuitur.

[b]) Stephanus papa obiit, et Nicolaus papa fit. Et Desiderius monachus domni Adelferii abbatis sanctae Trinitatis Cavensis , abbas eligitur.

*) L' anno 1057. X. e la nota corrispondente si desiderano affatto nel Muratori.

**) Sì il Muratori, che il Pertz hanno qui *Cavensis* invece di *Casinensis*, siccome si legge nel nostro Codice, il che potrebbe far supporre che Desiderio sia stato Abate della Cava, non ostante la virgola messa dal Pertz dopo la parola *Cavensis*, di cui non fece uso il Muratori e che neanco nel Codice si vede. Volendo poi nel Codice adoperata una virgola, sarebbe stata questa ben messa prima della voce *Casinensis*, ed allora il fatto storico sarebbe perfettamente espresso. Nel Codice il punto è messo prima della parola *Casinensis*. Desiderio fu prima monaco, o meglio novizio, di S. Alferio Abate della Trinità di Cava; ma solo di Montecassino fu Abate e non mai della Cava. Dell'amore e venerazione poi di Desiderio, divenuto Papa Vittore III, verso il suo Maestro Alferio Pappacarbone fondatore della Badia Cavense, sono argomento le belle parole che il nominato Papa scrisse nel III Libro de'suoi Dialoghi pag. 155. « Alferius Abbas monasterii Sanctae Trinitatis ab ipso in latere montis aedificati, quod inter Salernitanam et Amalfitanam civitatem praeeminet mari, exstitit; cujus religiosam et Deo amabilem vitam et ipse ex parte vidi, qui aliquantulum apud eum mansi; et aliis referentibus agnovi. » Roma 1651. — Ed in un'operetta, che ha per titolo — *Racconto delle solenni cerimonie della canonizzazione* — pure stampata in Roma dalla Tip. Gentile 1862 a pag. 27 si legge, che, il Papa Vittore III memore della virtù del suo antico maestro, appena salito il trono di S. Pietro, pose il nome di lui nel canone dei Santi.

***) L'Anno 1062. 15. e la corrispondente sua nota mancano affatto nel Muratori.

in campaniam venit usque aquinum. Richardus princeps terram marsorum introivit [1]).

1071. IX Ecclesia nova S. Benedicti dedicata est a D. PP. Alexandro die Kal. Octobris cum quinque Altaris suis [2]) [a]) *).

1073. XI Alexander PP. defungitur et hildeprandus Archidiaconus in Papam gregorium ordinatur mense Aprilis.

1075. XIII Termino hujus anni idest ipsa nocte natalis domini captus est praedictus PP. super sanctum altare a quibusdam romanis infidelibus. Sed vi et constantia omnium romanorum eadem die receptus est [3]).

1076. XIV Robbertus dux venit super salernum prid. non. magias et obsedit eam terra marique et cepit eam die idibus decembris **).

MURATORI

[1]) 1062. v. — Stella cometes . . . Aquinum. Richardus . . . Marsorum intravit.

[2]) . . . cum quinque altaribus suis , . .

PERTZ

[a]) . . . . cum quinque altaribus suis. — *in nota* [b]) altariis corr. altaribus c. — *Forse voleva dire: altariis c. altaribus cor.*

*) Non può negarsi che la parola del Codice sia *altariis*, ma l'uno dei due *i* poco appare.

MURATORI

[3]) 1073. 11. — Alexander PP. defungitur . . . mense Aprilis. Termino hujus anni idest . . . receptus est.

**) L'Autore dell'Essai Hist. de l'Abb. de Cava pag. 39. Nota 2) sostiene che la sola data vera della presa di Salerno pel Duca Roberto sia quella adottata dal Muratori Ann. d'Italia a. 1077, e difesa da S. de Blasi *Series PP. LL. p. 127*, *Lett. famil. p. 55;* come quella che si trova d' accordo coi documenti contemporanei del nostro Archivio. Noi non crediamo di allontanarci da quella che si legge nel Codice che descriviamo. Il Sig. Weinreich con erudizione vastissima prova chiaramente, che l'An. in cui accadde questo grave avvenimento sia appunto il segnato dal nostro Annotatore, cioè — *1076 ind. 14 idibus Decembris.* — Duolci non poter inserire per intero le due pagine 89. e 90. della sua dottissima Dissertazione; ma taluni brani, massime quei che si riferiscono alle nostre annotazioni, crediamo pregio dell'opera di qui riprodurre testualmente. « Quo mense et die Salernum urbs capta sit, inter omnes fontes constat. Am. 8. 23: « le séquent jor, liquel estoit « yde de décembre, c'est lo XVI (mutandum in XIII) « jor", Ann. Ben: » festum s. Luciae", Anon. Cas. et « Ann. Cav.: « Id. Dec.", Rom. Sal. et Chr. Am.: » m.

1077. XV Riccardus princeps obsedit neapolim mense majo.

1078. I Riccardus Princeps obiit v feria cene dni et iordanus ejus filius fit princeps et neapolis est obsidione soluta [1]).

1079. II Leo abbas sancte trinitatis obiit et petrus abbas statuitur nepte [2]) [a]) domni adelferii abbatis ejusdem monasterii.

1081. IV Henricus rex cum magno exercitu venit romam. Sed obsistentibus romanis cum PP. gregorio sine effectu veversus est. Robbertus dux, transito mari, Romaniam debellaturus ingreditur.

1083. VI Henricus rex iterum romam veniens, porticum s. petri per vim cepit, et ex magna parte dextruxit. Archiepiscopum ravennensem [3]) invasorem apostolicae sedis absque consilio et voluntate totius [4]) romanae ecclesiae papam constituit.

1084. VII Henricus rex Romam a romanis intromissus XII kalend. aprilis stetit ibi usque XII kl. junii.

MURATORI

[1]) Ricardus . . . obsidione liberata.

[2]) . . . nempe Domni Adelferii . . .

[3]) . . . Henricus . . . et in magna . . . Ravennatem . . .

[4]) *absque consilio et voluntate Romanae Ecclesiae Papam constituit.*

PERTZ

[a]) . . Statuitur neptem Domni Adelferii abbati ejusdem Monasterii.

« Dec." — Annum scriptores recentiores historiam medii aevi exponentes varie definiunt, alii an. 1075, ut Brencmannus, Peregrinius, Giannone, di Meo; alii an. 1077, ut Le Bret (M. Aug.); Muratori, quem secutus est Stenzel, S. Blasi, quem Leo secutus est, Gauttier d'Arc, Tosti, Huillard-Bréholles, Papencord-Hoester, Gregorovius; a. 1076 Rocchus Pirrus chronol. regn. Sic, c. 13, Buedinger l. c. p. 361, Watterich (I. 439 n. 2); quos rem acu tetigisse puto. »

« Diploma, quo temporis computationem a se prolatum adjuvare conatur S. Blasius: « Jul. 1079 ind. 2 anno 3 regni principatus Salerni Roberti ducis," annum potius 1076 spectare, Koepke (über das Chr. Cavense, in Pertz Archiv. IX, 171) jam demonstravit — Lup. Prot. » a. 1077," sed mense Sept. anni vulgaris prioris annum incipit (cf. a. 1029, 1043, 1069, 1088, 1098, 1099, 1017 ect. eadem ratione qua Anon. Bar.), quare a. 1076 intelligendus est. — Anon. Cas.: » 10 — 75" i. e. 1076 et quocum congruunt Ann. Cav. die) natali Domini annum incipientes): « a. 1076." — »

Post haec venit Robbertus dux cum ingenti exercitu, et tradita est ei romam a quibusdam romanis, et multa ibi mala committens, accepto pp. gregorio egressus est.

1085. VIII Fames et mortalitas maxima fuit gregorius pp. aput salernum moritur. Robbertus dux in romania.

1086. IX Tertio decimo kal. martii incipiente nocte stella clarissima in circulum lune prime ingressa est [1]) Desiderius abbas rome in victorem Pp. invitus eligitur ab episcopis et cardinalibus romanis ipso die pentecostes [a]).

1087. X Desiderius abbas in papam victorem ordinatur VII id. mai, quo die sci nicolai corpus varim devenit. Idem victor aput casinum omnium fratrum consensu ordinato abbate oderisio post tertium diem defungitur decimo sexto kal. octobris. Pisani aput africam debellaverunt, et vicerunt Sarracenos [2]) [b]).

1088. XI Oddo hostiensis episcopus in pp. urbanum eligitur IIII id. mai.

1091. XIV Iordanus princeps obiit, et capuani revellaverunt.

1092. XV Ecclesia sce trinitatis de cava [3]) dedicata est ab urbano secundo nonis septembris.

1096. VI Luna XII obscurata est cum coelum serenum esset et stella clarissima venit in circulum lune VIII id. augusti. Roggerius co-

---

MURATORI

[1]) 1086. 9. 13. Kal. Martii . . . ingressa est.

[2]) 1087. 10.—Desiderius Abbas Romae in Victorem Papam invitus eligitur ab Episcopis et Cardinalibus Romanis ipso die Pentecostes 7. die Maji. Quo die S. Nicolai corpus Uliarium devenit. Idem Victor apud Casinum omnium Fratrum consensu ordinato Abbate Oderisio, post tertium diem defungitur. XV. Kal. Octobris Pisani apud Africam debellaverunt et vicerunt Saracenos.

[3]) Ecclesia sanctae Trinitatis dedicata est ab Urbano *secundo* nonis septembris.

PERTZ

[a]) 1086. 13. Kal. Martii incipiente . . . ingressa est. Desiderius Abbas Romae . . . Pentecostem.

[b]) 1087. Desiderius abbas in papam Victorem... vicerunt Sarracenos.

mes siciliae cum exercitu valido christianorum et sarracenorum sileris fluenta pertransiens [a]) obsedit nuceriam II. kal. Iulii vigilia pentecostes et tradita inde profectus malfiam [1]) obseditque eam cum roggerio dux apuliae et calabriae terra marique. Mox amalfitani Marinum Sebastes Ducem sibi statuunt [2]), Reversusque est Comes sine effectu iter quo venerat. Gens multa Normannorum atque Italorum mare transierunt. Ecclesiam S. Pauli dedit Urbanus Papa Petro Abbati S. Trinitatis de Cava. Antiochia capta est [3]).

1097. V Roggerius comes Siciliae, et Roggerius Dux obsederunt Capuam cum magno exercitu, et ceperunt eam et reddiderunt eam Riccardo filio Iordani.

1098. VI Ierusalem a Christianis capta est [4]). Urbanus Papa defungitur, et Paschalis Papa fit [5]).

1099. VII Rogerius Dux obsedit Amalfiam, et cepit eam.

1100. VIII Boammundus in praelio captus est a Sarracenis [6]) *).

1101. IX Roggerius Comes Siciliae obiit. Pascalis Papa obsedit Beneventum cum valido exercitu Apuliae et Calabriae, et cum Rogerio Duce cepit eam.

MURATORI

[1]) *profectus Melfiam* obsedit cum Rogerio . . . *Duce Apuliae et Calabriae* . . .

[2]) Ducem substituunt.

[3]) 1096. 4. Luna XII . . . . mare transierunt. — 1097. 5. — Ecclesiam S. Pauli . . . Antiochia capta est.

PERTZ

[a]) . . . sileris fluenta pertransiit.

MURATORI

[4]) 1098. 6. — Rogerius comes . . . filio Iordani Jerusalem . . . capta est.

[5]) 1099. 7. Urbanus . . . Paschalis Papa fit.

[6]) 1100. 8. Rogerius Dux . . . eam. Boemundus . . . a Sarracenis.

*) Gli anni corrispondenti a queste due Note, specialmente alla Nota — *Rogerius Dux obsedit Amalfiam et cepit eam*, — che nel Pertz corrisponde all'A. 1099, e nel Muratori all'A. 1100, avrebbero dovuto per verità essere indicate con tutta precisione; ma non fu possibile, perchè in questo luogo, cioè dall'A. 1097 all'A. 1100 nel nostro Codice le note sono scritte senz' alcuna corrispondenza agli anni, non solo nei due margini laterali, ma anche in mezzo ai righi.

1103. XI Quando Domnus Abbas Petrus dimisit Ecclesiam S. Pauli [1]) *).

1105. XIII Oderisius Abbas Casinensis defungitur et Gregorius statuitur. Riccardus princeps filius Iordanis obiit. Stella cometes apparuit de mense Februario [2]).

1106. XIV Petrus Abbas S. Trinitatis Cavensis emit Casalem in Apulia, qui dicitur Frabica, Mille et centum sclyfatis **). Robertus filius Iordanis invasit Capuam, et ex parte igne eam succendit.

1107. XV Luna XIV sanguinea facta est per totam noctem III yd. januarii.

1109. II Paschalis papa a carulo rex captus est, et iterum reconciliatus [a]).

1110. III D. abbas Petrus sanctae Trinitatis Cavensis emit castrum S. Adjutoris mille et decem sclifatis de mense frevuario. Eodem mense Rogerius Dux obiit, et Boammundus obbiit postea octavo die [3]) ***).

MURATORI

[1]) 1104. 12. Quando Domnus . . . S. Pauli.

[2]) Oderisius Abbas Casinensis defungitur et inde statuitur . . . . . . Riccardus . .

[3]) 1110. 3. — Paschalis Papa ab Henrico Rege est captus, et iterum reconciliatur. D. Abbas Petrus . . . obiit 8. die . . . .

PERTZ

[a]) 1109. *in nota* [a]) Pascalis etc . . . die . . *manu alia et iuniori adiecta.*

*) Lo Scrittore della *Synopsis Historico Diplomatica*, che si legge in principio del I. Vol. di questo *Codex Cavensis*, nella nota C. siegue il Muratori tanto per questa annotazione quanto per l'altra all'A. 1096, e ritiene che Papa Urbano II nel 1097 abbia dato a Pietro Abate della Cava la Chiesa di S. Paolo di Roma, e che nell'A. 1104 questi l'abbia restituita. Ma nel Codice, nell'Edizione del Pertz, queste due note corrispondono precisamente la prima all'A. 1097 e la seconda all'A. 1104.

**) « Scyphati. Nummi aurei, ita opinor dicti, quod « ex specie illorum essent, quos χαυκἱς vocat Justi- « nianus, a *cauco*, quae vox idem sonat quod *scyphus*, « quod scilicet cavi essent, et *cauci*, vel *scyphi* formam « praeferrent. » V. Du Cange Gloss. v. *Scyphati*. *Sclifatus* o *schifatus* era una moneta concava di oro, che poteva valere presso a poco 20. fr. — Esiste nel nostro Archivio un Diploma del Duca Ruggiero dello istesso anno 1106, con cui dona all'Abate Pietro il Casale *Fabrica* in Puglia; donazione per quanto pare piuttosto apparente che reale; giacchè secondo il nostro Annotatore, il predetto Casale fu comprato per undicimila Sclifati dall'Abate S. Pietro, purchè con quella donazione non s'intendesse di conferire la giusisdizione domenicale sul Casale già comprato, e confermarne al Monastero il possesso.

***) Nella Edizione del Pertz queste due note corrispondenti agli anni 1109. e 1110 sono in carattere corsivo.

1113. VI Sarraceni ab Africa venientes Lucaniam depopulantur. Salernum applicuerunt [1]) auctore Deo Salernitani, Amalfitani, et Neapolitani ceperunt eos, et interfecerunt in mari.

1118 XI Obiit Domnus Paschalis Papa et Iohannes Cancellarius in Papam Pelagius hordinatur [2]) *). Et nono die stante **) mense junio domnus Petrus Abbas, dum ad capitulum secundum consuetudinem veniret, subito in extasi factus est, ita ut putaretur defunctus esse, et statim deo ad mentem rediit. Et domnus Constabilis ab ipso hordinatus est Abbas XVII die intrante mense octobri [a]) ***).

MURATORI

[1]) .... Salernum applicaverunt ...

[2]) Obiit Domnus Paschalis Papa et Iohannes Cancellarius in Papam Gelasium ordinatur.

PERTZ

[a]) 1118. Obiit Domnus papa Paschalis ... Pelagius hordinatur. Et nono die stante mense junio domnus Petrus Abbas, dum ad capitulum secundum consuetudinem veniret, subito in extasi factus est, ita ut putaretur defunctus esse; et statim Deo ad mente rediit. Et domnus Constabilis ad ipsum hordinatus est Abbas 17. die intrante mense Octobri.

*) Il nome scritto nel Codice, ben due volte, è *Pelagius*, siccome stampò il Pertz; ma il Papa che successe a Pascale II fu *Gelasius* non *Pelagius*. Anche negli Annali Beneventani, sebbene all'A. 1117 e non all'A. 1118 si legge presso a poco, come nel nostro Codice; ma il nome è *Gelasius* non *Pelagius*. « 1117. anno 19. domni « secundi Pascalis papae, mense Februario Pascalis papa moritur die 3. Domnus Iohannes cardinalis diaconus et cancellarius in papam Gelasium eligitur, et « sequenti mense Martio Caiete consecratur. » V. Perz M. G. H. SS. Tom. III. pag. 184.

**) « Dal secolo XI al XV, segnatamente in Italia, « prevalse il costume dei Greci di dividere il mese in « due parti; onde si denominò la prima, che finiva nel « 15, se il mese durava 30 giorni, o nel 16, se durava « 31, *mense intrante*, *ingrediente*, *introeunte*, od *ineunte*, « e la seconda *mense exeunte*, *stante*, *astante*, *instante*, « *restante*, computando a modo dei Greci, i giorni della « prima parte in ordine diretto, e della seconda in or- « dine inverso; e chiamando *die ultima* l'ultimo giorno « del mese, e *die penultima* il penultimo. » Andrea Gloria Lez. di Paleogr. e Diplom.—Padova 1870. — pag. 208. —

« Qui dies dicatur — primus stans — mensis cujuslibet vel — ultimus stans — mensis cujuslibet, notum « est, eum diem esse diem ultimum ejusdem mensis vel, « quod veteres Romani dixere, pridie Cal. mensis se- « quentis; qui dicatur — secundum stans, — eum esse « penultimum vel secundum distantem ab ultimo die « mensis ejusdem vel a. d. III. Cal. m. sq. etc. Quem « computandi modum auctores illius aetatis saepe adhi- « bent, maxime Falco Beneventanus. » Weinreich op. c. pag. 91.

***) Nella seconda parte di questa Nota, la quale si

1119. XII Pelagius Pp. obiit et Callixtus Papa eligitur [1]).

1120. XIII Tertio non. Junii obiit Riccardus [a]) Princeps. VI Kal. Iun. unctus est Riccardus filius ejus in Principem. III yd. Iunii obiit Riccardus Princeps. IV nonas Iulii unctus est Iordanus Princeps [2]).

MURATORI

[1]) Gelasius PP. obiit et Calixtus Papa eligitur. Domnus Constabilis ordinatus est Abbas.

[2]) 1120. 13. Tertio nonas Iunii obiit Riccardus Princeps. 6. Kal. Iun. unctus est Riccardus filius ejus in Principem. 2. Id. Iunii obiit Riccardus Princeps. 4. Nonas Iulii unctus est Iordanus Princeps. Domnus Abbas venerabilis Petrus constructor atque institutor hujus Monasterii S. Trinitatis cum eo perenniter regnaturus migravit ad Dominum.

Eodem anno Indict . . . . 3. temporibus nostri

PERTZ

[a]) 1120. Tertio non. Iunii obiit Roggerius princeps;

desidera affatto nel Muratori, alcune parole, perchè macchiate, non si possono leggere chiaramente. Le ultime parole però — *domnus Constabilis ordinatus est Abbas* — anche nel Muratori si leggono riportate nel seguente anno 1119.

1121. XIV Obiit Robbertus Evulanus comes *).

1122. XV Domnus Abbas venerabilis Petrus constructor atque institutor hujus Monasterii S. Trinitatis cum eo perenniter regnaturus migravit ad Dominum **).

1123. I Anno ab incarnatione dni nri Ihu ch. MCXXIII. indictione III. Temporibus nostri doni Wilielmi magnifici ducis, atque religiosi abbatis nostri Constabilis de-

MURATORI

Domini Gulielmi magnifici Ducis atque religiosi Abbatis nostri Constabilis decimo die intrante mensis Octobris Castellum nostrum S. Angeli in Cilentum firmare coepimus. Gratias Deo, et B. M. semper V. Beato Michaeli Archangelo et omnibus Sanctis ejus. Amen.

*) L'anno 1121 e la corrispondente Nota mancano nel Muratori.

**) Questo grande elogio dell'Abate S. Pietro, *constructor et institutor Monasterii S. Trinitatis*, mentre nulla di simile si dica parlando di S. Alferio, fa supporre che il nostro Annotatore avesse visto egli stesso le cose nobilissime avvenute nel lungo governo dell'Abate S. Pietro, sull'anno della cui morte errano non soltanto il Pratilli ed il Muratori, ma benanche il Mabillon, che la dicono seguita i primi all'A. 1120, e l'ultimo all'A. 1118.

cimo die astante [a]) mensis octubris, Castellum nostrum s. angeli in Cilento firmare cepimus. Gratias deo et beatae mariae semper virgini beato Michaeli archangelo et omnibus sancti ejus. Amen *).

1124. II Domnus Constabilis hujus monasterii s. trinitatis venerabilis abbas obiit. Et domnus Symeon venerabilis Abbas ei successit [b]).

1126. IV D. Kallixtus papa obiit XVIIII k. ianuar. cui tertio die successit honorius [1]).

1127. V Obiit Wilielmus dux, et iordanus princeps.

1128. VI Rogerius Comes Siciliae et Calabriae factus est Dux [c]).

1129. VII Henricus IIII imperator obiit, cui successit Lotterius [2]) Dux Saxoniae.

1130. VIII Honorius Pp. II defungitur, cui successit Innocentius Pp. II. Quidam vero Romanorum subito duxerunt [3]) filium Petri Leonis, qui obiit post VIII annos et Ecclesia quievit.

Rogerius dux rege efficitur VIII kal.

MURATORI

[1]) 1124. 2. Domnus Constabilis hujus Monasterii S. Trinitatis venerabilis Abbas obiit.

1126. 4. Domnus Simeon venerabilis Abbas ei successit. D. Callixtus Papa obiit 19 Kal. Ianuar. cui 3 die successit Honorius.

PERTZ

[a]) . . decimo die astantis mensis Octubris. . .

[b]) , . . . Domnus Symeon venerabilis Abbas successit eum.

*) Le grandi devastazioni che soffrivano dai Saraceni di Africa le popolazioni marittime della Lucania, di che fece anche motto all'A. 1113 il nostro Annotatore, mossero l'Abate San Costabile a costruire sul Monte Gulia per ricovero e difesa di quelle coste, un Castello denominato dal fondatore Castellabate. « *Nobile* « *consilium*, come dice lo Storico della Badia Cavense « Ridolfi, *ac virile ingenium*, *quo et Dei gloriam auxit*, « *et Patriae libertati consuluit.* »

MURATORI

[2]) . . . cui successit Lotharius Dux Saxoniae.

[3]) . . . subito dixerunt filium Petri Leonis . . .

PERTZ

[c]) *Roggerius comes Siciliae et Calabriae Dux.* Parole stampate con carattere corsivo; ed in nota dice : [b]) *Roggerius . . . . dux. manu recenti scripta.*

Ian. Eodem anno dum dux esset, obsedit Salernum terra marique, et cepit eam. Et anno, quo factus est Rex, obsedit Amalfiam, et cepit eam *).

1132. x Rogerius Rex obsedit Barum terra marique, et cepit eam. Eodem anno obsedit Nuceriam, et pugnavit cum Principe apud Scifatum flumen et aufugit [1]).

1134. xii Cepit idem Capuam, Aversam, Nuceriam [2]).

1135. xiii Idem Rex ad obsidendam Neapolim terra marique ivit. Pisani ceperunt Amalfim, set ab eodem Rogerio Rege fugati sunt, et plures capti, nonnullique perempti [3]).

MURATORI

[1]) . . . apud Schifatum flumen . . .

[2]) Cepit Capuam, Aversam et Nuceriam.

[3]) . . . et quamplures capti, nonnullique perempti.

*) Questa data dell'incoronazione di Ruggiero meritò al nostro Annotatore di essere annoverato dal Weinreich tra gli autori *fide dignissimi*. « Semel Rogerum « idque A. 1129 id. Mai. coronatum esse, quos laudavi, « auctores fide indegnissimi tradunt; semel Rogerum id- « que A. 1130 Dec. 25. coronatum esse, omnes auctores « fide dignissimi coaevi tradunt . . . (v. Falco Ben. Petr. « Diac. Rom. Sal. . . . . . *Ann Cav.*, Anon. Cas. . . . — » op. c. VIII. pag. 93. 94. 95. 96. —

1137. xv Lotarius Imperator intravit Apuliam cum pp. Innocentio et cepit Salernum **) cum pisanis, et constituto DuceRaynone, reversus est et in ipso itinere defunctus [4]). Cui successit Conradus nepos Henrici Imperatoris. Eo anno factum est bellum inter Regem Rogerium et Ducem Rainonem, ubi multa milia hominum Regis interierunt inter Rinianum et casale novum et Rex aufugit . . . [5]) [a]) ***). Mortuo Duce

MURATORI

[4]) Lotharius Imp. intravit Apuliam cum papa Innocentio salvus cum Pisanis, et constituto duce Raynone reversus est. Cui successit Conradus...

[5]) . . . ubi multa millia hominum Regis interfuerunt, inter . . . . (*sic*) et casale novum, et Rex aufugit.

PERTZ

[a]) . . . inter Ranianum et Casale novum, et Rex aufugit Salernum. — La parola *Salernum* è stampata con carattere corsivo; ed in nota: [a])

**) Le parole — *et cepit* — appena si leggono, perchè cassate.

***) « Casal nuovo in Capitanata, in Diocesi di Manfredonia tra Rignano e S. Severo — An. 1137 p. 75.—

1138. 1 *) Rainone, dum rex Sicilia degeret, Melfia reddita est illi [1]. Post hoc Salernum veniens, mons Besubius magnum eructavit incendium, quod secutus est pulvis tantae densitudinis, ut totum aerem obtenebraret, et totam hanc operuit regionem usque Principatum et Calabriam et coepit tertio kalendas junii, et paulatim decrescens, per xxx dies, totidemque noctes sicut ventus eumdem pulverem agitabat, terram operiebat; quievit die [2]) Apostolorum [a]) Petri et Pauli. Post hec Innocentius Papa cum exercitu Romanorum Campaniam adveniens, Rex aggressus contra tum fugam Papa arripiens captus est a rege cum maxima parte exercitus Romanorum. Qui coactus captione non tantum sui set populi romani rege vexilla tria tradidit, unum regni Sicilie, aliud Ducatus Apuliae, tertium Principatus Capuae. Postea Rex Barum proficiscens cum magna difficultate reddita est illi; ubi Principem et Barones interfecit. Et siluit terra in conspectu eius. Et veniens Salernum, filium suum, quem Capuae principem fecerat, etiam Neapoli dominatorem constituit [3]).

MURATORI

[1]) . . . dum in Sicilia ageret, Malfia reddita est illi.

[2]) . . . et Calabriam; et coepit paulatim decrescere. Per triginta dies, totidemque noctes siccus ventus eumdem pulverem asportabat, terram operiebat; qui quievit die . . .

[3]) . . . Post hec Innocentius Papa cum exercitu Romanorum Campaniam adveniens, Rex

PERTZ

inter raianum vel inter rinianum in codice legere mihi videbar. Quae littera deinceps obliqua imprimuntur, in 55 codice non ita clara apparebant.

[a]) . . . , qui desiit die Apostolorum . . . .

« Tra Rignano o Raniano (*Rinianum*) e Casal nuovo « seguì il conflitto tra il Re Ruggiero ed il Duca Rai- « nolfo colla sconfitta del primo. » *Di Meo Indice dei Luoghi Vol. 12. pag. 292.*

*) L'Anno 1138 è scritto nel Codice, siccome si vede nell'Edizione del Pertz; ma la nota — *mortuo Rainone etc.* — comincia qualche rigo più sopra continuatamente alla Nota precedente — *Lotterius* etc. —

1141. IV Domnus Symeon hujus Monasterii S. Trinitatis ven. *) Abbas obiit **); et Domnus Falco Abbas [1]) [a]) successit ei.

MURATORI

egressus contra, et fugam Papa arripiens captus est a Rege, cum maxima parte exercitus Romanorum, qui coactus est . . . . . . non tantum sui populi Romani Regi vexilla tria tradidit, unum Regni . . . . . . aliud Ducatus Apuliae, tertium Principatus Capuae. Postea rex Barum proficiscens cum magna difficultate reddita est illi ubi Principes et Barones interfecit. Et veniens Salernum . . . constituit.

[1]) Domnus Simeon hujus Monasterii S. Trinitatis Cavensis Abbas obiit, et Domnus Falco successit ei.

PERTZ

[a]) Domnus Symeon hujus Monasterii S. Trinitatis venerabilis Abbas obiit, et Domnus Falco Abbas successit ei.

1143. VI Innocentius papa II defungitur et unanimitate omnium Romanorum tam clericorum quam laicorum Guido Cardinalis ejus loco eligitur. Qui sexto die sue ordinationis obiit, et Girardus Cardinalis pro eo est ordinatus in Papam Lucium [2]).

1145. VIII Obiit Lucius Pp. II XV. Kal. Martii, et ordinatus est Abbas S. Anastasii in Papam Eugenium [3]).

MURATORI

[2]) Innocentius Papa defungitur, et unanimitate omnium Romanorum . . . Guido Cardinalis ejus loco eligitur, qui Coelestinus II dictus est. Qui sexto die suae ordinationis obiit; et Giraldus Cardinalis pro eo est ordinatus in Papam Lucium.

[3]) Obiit Lucius Pp. II, XI Kal. Martii, et ordinatus est Abbas . . . . Eugenium.

*) L'abbreviatura *ven.* si legge dopo una parola cassata, ond'è che potrebbe far parte della parola *Cavensis*, e interpretarsi *venerabilis.*

**) L'Abate Simeone non soltanto menò a compimento la costruzione del Castello fondato dal suo antecessore, ma comprò da Landolfo Conte di Acerno il porto di Castellabate per *XV solidi Tarenorum* (*monete Salernitane*) siccome si legge nel Contratto che si conserva autentico nel nostro Archivio, cioè, 150. fr., valendo il soldo d'oro di Salerno quattro tarì, ognuno de'quali si può ragguagliare a fr. 2. e 50. cm. di nostra moneta. — Nel Menol. Benedettino del Buccelini a pag 782 si legge dell'Abate Simeone il seguente elogio: « Quamvis acta (*Simeonis*) perierint, satis tamen, « superque ad commendationem est, frequentissimo ac « fertilissimo sanctorum monasterio, imo exercitui pene « monachorum praefuisse, et eo quidem tempore quo « toto terrarum orbe Cavense Cœnobium ob sanctitatis « famam longe celeberrimum habebatur. »

1146. IX Octavo yd. Iunii obiit Domnus Falco nostrae Congregationis Abbas. Et VII yd. Iulii Marinus Vesterarius loco eius successit *). In predicto [1]) mense Iunio Rogerius rex Siciliae misit stolium **) suum et cepit Neapolim et tenuit eam ***).

1147. X Rex Rogerius stolium suum in Romaniam ****) misit, et Cor-

MURATORI

[1]) . . . In praefato Mense Iunio Rogerius Rex Siciliae misit stolium suum.

*) « *Vestararius*. Idem qui *vestiarius*, qui vestium « vel thesauri curam habet. » E più sotto — « *Vestiarius*, cui non vestium dumtaxat sed et Thesauri et « Cimeliorum cura committitur. » Du Cange Gloss. V. *Vestararius*.

Del beato Marino, già Vestarario e poi VII Abate della Cava, sebbene gli storici della Badia Cavense lamentino che nulla si conosca delle sue azioni, pur tuttavia è certo, che sia stato assai bene in grazia di Guglielmo I Re di Sicilia, e forse ancora di Ruggiero suo Padre; poichè insieme al famoso Ammirato degli Ammirati, Majone, fu uno dei Legati al Romano Pontefice per trattare coi tre Cardinali Commissarii della Santa Sede gli articoli di concordia tra Papa Adriano IV e Guglielmo I Re di Sicilia. « Discordiis igitur illis ...... libenti « animo audientis, ipsis et Majone magno Ammirato « Ammiratorum dilecto fideli et familiari nostro, et Hu- « gone Panormitano, et Romualdo Salernitano venera- « bilibus Archiepiscopis, et Wuillelmo Calano Episcopo, « et *Marino Cavensi Abbate*, fidelibus nostris medianti- « bus, in hunc vobiscum per eos pacis devenimus con- « cordiaeque tenorem; . . . » V. Baronio Ann. Eccl. tom. XII pag. 340. — Ticini MDCXLI. — « Furono i Legati « dal Re cortesemente ricevuti, ed intendendo da essi « di buon animo le proposte di pace, destinò egli dal « suo canto cinque altri suoi Plenipotenziarii per accor- « dare gli articoli di quella. Questi furono il Grande « Ammiraglio degli Ammiragli Majone, Ugone Arcive- « scovo di Palermo, Romualdo Arcivescovo di Salerno « Guglielmo Vescovo Calano e *l'Abbate Cavense Mari-* « *no*; i quali ..... (Giannone Istor. Civ. del R. di N., Vol. IV. Lib. XII. §. 11).

**) « *Stolus*, classis, navis, ex gr. στέλλω. *Stolum*. Eo- « dem significatu. *Stolium*. Eadem notione. Stolium u- « surpatur pro exercitu terrestri, quomodo Itali *stuolo* « dicunt, pro quibusvis copiis militaribus. *Stoleum*, ut « stolus. *Extoleum*, *Extolium*, non semel apud etc. — « *Storium* Eodem perinde significatu. » Du Cange Gloss. v. *Stolus*.

***) Nel Muratori manca — *et caepit Neapolim et tenuit eam*.

****) Nell'Arch Stor. per le Prov. Nap., Anno III. fasc. pag. 19, si legge nella N. 4) « Domini anno 1147. Rex « Rogerius stolium suum misit Romandiolam, cepitque « Corcyram, Cephaloniam et Estivam Tebe' etc. — Cro- « naca Cavense; e Mss. di Beda nella Trinità della Ca- « va » Citandosi in detta nota la Cronaca Cavense, crediamo sia quella del Muratori, ovvero quella del Pratilli; se non che nel Muratori non si legge in principio — *Domini anno* — ed invece di *Corcyram*, *Corfu*; nel Pratilli poi 1146 invece di 1147, e pure *Corfu* per *Corcyram*, e manca in principio — *Domini anno*. Ed ambedue, come il Pertz ed il Cod. Cav. Mss. di Beda, hanno *Romaniam* e non *Romandiolam*, il che senz' alcun dubbio è un'inavvertenza tipografica.

pho *) et Cephaloniam **) et Estivam ***) et Corinthum, omnemque illam maritimam usque ad Malvasiam coepit ****). Principes etiam et omnes majores, et cunctos Iudeos illius terrae captivos ad Siciliam duxit [1] [a]).

MURATORI

[1]) Rex Rogerius stolium suum in Romaniam misit, et Corfu, et . . . cepit. Principes, et omnes majores . . . duxit.

PERTZ

[a]) Rex Rogerius stolium suum in Romaniam misit, et Corpho, et . . . cepit. Principes etiam ... duxit.

*) *Corpho*? Corfù? —

**) *Cephaloniam*. Cefalonia isola di Grecia.

) Questo nome *Estivam* il Ch. del Giudice traduce Tebe (Estiva) Tebe)). Noi lo crediamo una corruzione del nome ***Hestiaea. Stefano Bizantino ***De Urbibus et Populis*** tradotto in latino da Abramo Berchelio, ***Lugduni Batavorum 1694 pag. 357*** «Hestiaea, urbs Euboeae,
« *de qua Homerus*
« . . . et uvis abundantem Hestiaeam »
« (. . . Πολυσ τὰ φυλόν Εστ.αιαν) »
« Nomen habet ab Hestiaea circa Olympum sita. »

Mr. Corneille, Dictionnaire Universel, Paris 1708, tom. 2, pag. 69, ripete ciò che si legge in Stefano Bizantino, e soggiunge: « Elle etait dans l'Ile d'Euboée sur « la côte de la mer Egée vers le Nord prés de l'em« bouchûre du fleuve Callas. On l'appelle encore au« jourd'huy *Loreo.* »

1154. II Obiit Rogerius rex; et Guilielmus filius ejus substituitur.

1160. VIII Obiit Adrianus Papa, et Alexander tertius papa subrogatur et facta est scisma in Ecclesia Dei per XX annos [2]).

1165. XIII Obiit Guilielmus Rex, et filius ejus Guilielmus Rex efficitur.

1169. II Mense Febr. terrae motus factus est magnus in Sicilia, et eversa est cathaeniensium civitas [3]).

1170. III Domnus Marinus Abbas S. Trinitatis obiit... XVIIII K. jan. [4]).

1171. IV Domnus Benencasa eligitur Abbas S. Trinitatis II Kal. Februarii [b]) *****).

MURATORI

[2]) . . . et factum est Schisma in Ecclesia per XX annos.

[3]) . . . et eversa est Catanensium Civitas.

[4]) D. Marinus Abbas S. Trinitatis obiit.

PERTZ

[b]) 1170 vel 1171. Dominus Benencasa eligitur Abbas S. Trinitatis 2. Kal. Februarii. — *In nota*: [b]) Beneca codex infra Benenc.

**** Malvasiam. Malvasia nella Morea, l'antica *Epidaurus*, Limera dei tempi Romani.

*****) Del Beato Benincasa VIII Abate della Cava si discorre ampiamente dagli Storici della Badia Caven-

1178. XI Sol obscuratus est ex magna parte media die. In hoc anno multitudo Saracenorum interfecta est in partibus orientis ab habitatoribus Ierusalem [1]) *).

MURATORI

[1]) Sol . . . media die . . . In hoc anno multitudo Saracenorum in partibus Tarentum ab habitatoribus . . . .

se, segnatamente ove trattano della fondazione della Badia di Monreale in Sicilia. Ci si permetta non però di qui aggiungere quel che si legge su tal proposito in fine del XIII Libro della Storia Civ. del R. di Napoli. Parole, che in bocca di un Giannone valgono tant'oro. « E volendo il medesimo Re nella pietà superare i suoi maggiori,.... impiegò nella fabbrica d'un « superbo Tempio.... in un colle chiamato *Monreale*...., « dandolo ai PP. dell'Ordine di S. Benedetto. Nè qui « deve tralasciarsi, che i primi ch'ebbero la cura di « questo Tempio furono i Monaci del monastero della « Trinità della Cava, che da Guglielmo furono da queste nostre parti richiamati in Sicilia: perchè per la « fama della loro santità, essendo sparsa da per tutto, « erano da'Principi Normanni, e sopra tutti da Guglielmo, in sommo pregio tenuti. Crebbe poi il Santuario, « poichè oltre la santità de'Monaci ivi adoperati per li « divini Uffici,...... la Chiesa suddetta..... fece ergere in Arcivescovado. Il primo Arcivescovo, che fu « creato di Monreale fu fr. Guglielmo Monaco del monastero della Cava, che n'era stato in prima Priore. »

*) Nel Muratori dopo la parola *habitatoribus* non si legge altro. Nel Pertz le parole *ab habitatoribus Jerusalem* sono stampate con carattere corsivo. Nel Codice si leggono poco. »

1179. XII In hoc anno Synodus facta est in urbe roma et condemnata est ibi incontinentia clericorum, et usura, ut nullus usuram accipiat et nullus concubinam habeat **).

1180. XIII In hoc anno et sequenti facta est mortalitas magna per totam terram laboratoriam ita ut in lecticis mortuorum corpora ponerentur insepulta ***).

1181. XIV Obiit Alexander Pp. et Lucius III Papa efficitur. In hoc anno facta est fames magna per totam Italiam.

1185. II Rex Guilielmus II misit Storium [a]) suum in Romaniam et

PERTZ

[a]) Rex Wilielmus II misit storium suum in Romaniam, . . . — *In nota*: [a]) i, e, stolium.

**) Nel Muratori manca tutto dalle parole —*et condempnata est* — sino alla fine.

***) L'anno 1180, 13, e la Nota corrispondente mancano nel Muratori. Le parole — *ponerentur insepulta*— nel Codice poco si leggono.

apprehendit Durrachium *), et totum illum Ducatum usque Thesalonicam, et ipsa Thessalonica **) cepit [1]).

1186. IV Obiit Lucius III Papa, et Urbanus Papa III efficitur.

1187. V XI Kl. octob. Obiit Urbanus III Papa [2]) et nonus [a]) Gregorius Papa efficitur, et hic obiit IIII kl. ianuarii [b]) et Clemens Papa efficitur.

1189. VII Rex Wilielmus II obiit et Tancredus Comes Rex efficitur. Primo anno regni cujus venit Henricus Testa cum Alemannis in Apuliam, et destruxit ibi Cornetum, et venit usque ad Aquam pudidam et postea reversus est ***).

MURATORI

[1]) . . . et ipsam Thessalonicam cepit.

[2]) 2. Kal. Octobr. Obiit Urbanus III Papa, et nonus Gregorius Papa efficitur, et hic obiit 4. kal . . .

PERTZ

[a]) . . . et nonus Gregorius papa efficitur. — *in nota* — [b]) lege octavus.

[b]) . . . et hic 4 Kal. Ianuarii. . . . — *in nota*—[a]) scil. obiit.

---

*) *Durachium*; Dorazzo in Albania.

**) *Thessalonicam*; Salonicco in Macedonia.

*** « Intanto Errico avea spedito per Italia con numeroso esercito Errico Testa Maresciallo dell'Impero, il quale giunto in Italia dopo i progressi fatti da Tancredi in Puglia, per lo cammino dell'Aquila entrò in Terra di Lavoro con abbruciare, dar a saccomanno tutt'i luoghi, ch'ei prese: e congiuntosi col Conte Ruggiero *Conte di Andria e gran di Contestabile*) passò prestamente in Puglia, ove disfecero altresì molti castelli, tra'quali abbatterono sino dai fondamenti Corneto, luogo sottoposto all'Abate di Venosa, in dispetto di costui, perchè aveva aderito a Tancredi. Intanto l'esercito del Re non volendo arrischiarsi a far giornata in campagna con i soldati tedeschi, s'afforzò entro la città di Ariano, ed in alcuni altri castelli circonvicini, ed avvedutamente temporeggiando, vide in breve disfarsi l'oste nemica; perciocchè Errico Testa, assediato per alcun tempo Ariano, essendo il maggior fervor della state, tra per la noia del caldo, e per lo mancamento delle cose da vivere, infermando e morendo i suoi soldati, fu costretto alla fine dal timor di non rimaner del tutto disfatto a partirsi di là, e senza aver fatto altro progresso notabile, a ritornarsene indietro in Alemagna. » Giannone St. Civ. del Regno di Napoli Libro XIV.

« *Acquaputrida* in Principato Ultra. Si dice edificata dalle ruine di Quintodecimo alla sua destra. Ora è desolata vicino a Mirabella. Il castello di Acquaputrida fu fabbricato nel 1130 per ordine di Guglielmo figlio Spurio del Duca Ruggiero. Forse colla Rocca nel 1130 ebbe principio Acquaputrida » — Di Meo Indice dei Luoghi, Vol. 12, pag. 200. —

1190. VIII Imperator venit usque Neapolim et obsedit eam, et postea ibi infirmatus [a]) rediit in Alemanniam [1]).

1193. XI IV. yd. Ian. obiit Benencasa Abbas S. Trinitatis.

1194. XII Hoc anno reversus est Imperator Henricus, et misit ante se stolium in Siciliam et ipse venit per terram super Salernum et obsedit eam et secundo die [2]) obsidionis suae capta est Civitas, quintodecimo videlicet Kaledarum Octobr. quarto die ante festum beati Mathaei et omnes fugerunt viri et mulieres et civitas depopulata est et dispoliata. Et postea perrexit et cepit totam Siciliam, cepit etiam Wilielmum [3]) filium Tancredi quem fecerant Regem, et matrem ejus et sorores, et Archiepiscopum Salernitanum et fratres ejus, et multos alios et vinctos duxit secum in Alamanniam [b]).

1197. XV Hoc anno mortuus est Imperator Henricus in civitate Messana.

1208. XI Domnus Balsamus eligitur Abbas S. Trinitatis VI yd. Mar. et post tertium diem obiit Abbas Petrus II S. Trinitatis [c]) *).

MURATORI

[1]) 1190. 8. Rex Gulielmus II obiit, et . . . efficitur. Primo anno Regni ejus venit . . . ., et venit usque ad Aquam pudridam, et postea reversus est. Imperator venit usque . . . et postea illic infirmatus rediit in Alemanniam.

[2]) . . . et eadem die obsidionis suae capta est Civitas, videlicet 5. Kal. Octob. quarto die ante Festum S. Matthaei . . .

[3]) . . . Cepit etiam filium Tancredi, quem fecerant Regem, et . . . vinctos duxit secum in Alemanniam.

PERTZ

[a]) . . . et postea ibi infirmatus . . . *in nota*—[d]) il cod; reliquum vocis abscisum.

[b]) Et postea perrexit et cepit totam Siciliam. Cepit etiam Wilielmum, filium Tancredi quem fecerant regem, et matrem . . . . . . et vinctos duxit secum in Alamannia.

[c]) 1208. vel 1209. Domnus Balsamus... sancte Trinitatis.

*) Fa meraviglia come mai il nostro Annotatore così esatto nel segnare l'anno, e spesso anche il dì della creazione dei nuovi Abati, soltanto del beato Pietro

1215. III In hoc anno facta est Synodus in Urbe Roma.

1216. IV Obiit Innocentius Pp. III et Honorius III Pp. efficitur.

1219. VII Capta est a Christianis Civitas Damiata, in festo videlicet sancti Leonardi.

II, nono Abate della Cava, non noti che l'anno e il giorno della morte! Gli storici della Badia Cavense, segnatamente il de Blasi, le cui parole riferiremo più sotto han per fermo, che dopo la morte dell'Abate Benincasa i Monaci elettori siansi divisi in partiti per nominare il suo successore; giacchè parecchie pergamene del nostro Archivio dell'A. 1124 fanno menzione di un tal Ruggiero come Abate della Cava. Or siccome nel Febbrajo del 1195 tutti i documenti del tempo riconoscono Pietro II per successore del beato Benincasa a nono Abate Cavense, egli è da credere che questo Ruggiero fosse stato un falso Abate ed intruso—«De ejus (*Benincasae*) successore « autem quum non indigitant, ut moris est, Adnotationes « ad Bedae Kalendarium...... maxima etiam adest su- « spicio, quod votorum disparitas inter Monachos Elec- « tores orta fuerit; tria enim anni 1194 instrumenta in- « venio, quae Rogerium Cavensis Cœnobii Abbatem in- « nuunt, de quo nulla in posterum mentio...... Hic « *Petrus II* nonus Abbas communiter appellatur, ac « proinde immediatus Benincasae successor. Unde aut « Pseudo abbas, et intrusus fuit Rogerius, vel statim « ejectus. » De Blasi Chron. Mss. A. 1193, Nota N. —

Nell'Indice dell'Abate Venereo si legge la seguente memoria dell'Abate Pietro II — « B. Petrus ejus nomi- « nis II, Cavensis Monachus, Alumnus et Abbas IX, « claruit ab anno 1194 usque ad 3 Idus Martii, anni 1208. »

1220. VII In hoc anno coronatus est domnus Federicus Imperator, et Domina Constantia uxor ejus Imperatrix a domino Honorio Papa III in urbe Roma in festo videlicet S. Ceciliae. Eodem etiam anno recuperavimus Castrum S. Adjutoris in Vigilia scilicet Natalis Domini, Domno Balsamo Venerabili Abbate multum proinde laborante. Et ipso anno Capuana Curia extitit celebrata per ipsum Dominum Imperatorem [1]).

1229. II Kalendis juniis depositus est domnus I abbas cavensis de

1230. III Abatia sententialiter— (Kal. jun. dep. est. d. I. abbasca (*sic*) de a. s. (*sic*) —) [a]) *).

MURATORI

[1]) In hoc anno coronatus est Federicus .... S. Ceciliae. Eodem etiam anno. . . multum perinde laborante. Et ipsomet anno . . . Imperatorem.

PERTZ

[a]) [Kalendis Iun . . . sententialiter] — *ed in nota* [c]) haec ita scripta : Kal. Iun. dep. est d. I abbs ca. de a S. cf. infra a. 1266 unde haec anno 1229 perperam adscripta esse apparet.

---

*) Questa nota, qui malamente aggiunta per altra mano, è scritta tra l'A. 1229 e l'A. 1230. Noi l'abbiamo

1232. v Octavo Kal. Decembris obiit Balsamus nostrae Congregationis Abbas, et D. Leonardus Vestararius Abbas eligitur ydibus Decembris *).

1240. XIII Obiit Gregorius Papa **).

1243. I Innocentius Papa IV eligitur [1]).

1245. III Hoc anno depositus fuit F. imperator aput Lugdunum per Dmn Innocentium Pp. IIII in concilio generali et excommunicati sunt omnes adherentes ei ***).

1249. VII In hoc anno destructa est civitas beneventana, et translatum est corpus beati Bartholomei, et alia multa corpora sanctorum et reliquiarum a Domino Leonardo Abbate in Monasterio Cavensi videlicet XVIIII K. Febr.****) Et in sequenti anno

riportata per non mancare di esattezza nella riproduzione di queste annotazioni, ma l'avvenimento, ond'è parola, ebbe luogo negli Anni 1264, e 1266; epperò daremo ne' detti anni la sua illustrazione.

*) Non sappiamo di qual'Edizione dell'Opera del Muratori, SS. RR. Ital. si siano serviti il moderno Scrittore dell'Istoria della Badia Cavense ed il de Blasi nella sua Cronaca MS. di detta Badia. In quella però di Milano dell'A. 1725, *ex Typographia societatis Palatinae*, che noi abbiamo sottocchio, la nota - *Octavo - Dec.* - non si legge scritta a lato dell'A. 1231 ma dell'A. 1232, come nel nostro Codice. Perilchè, secondo l'Edizione consultata da noi, inesatto ci pare quel che afferma il primo [1]): « 1232 « (et non 1231 comme ont. lu Ughelli, *Muratori*, Pra« tilli, et beaucoup d'autres), Octavo Kal. Decembris o« biit Balsamus nostrae Congregationis abbas. » Guillaume Essai Hist. de l'Abb. de Cava. pag. 151.; ed il « secondo: Haec licet in Muratorij editione ad antece« dentem annum 1231, relata sint, ad hunc annum tran« stulimus, tum quia in originali membranaceo Anno« tationum ad Kalendariun Bedae ad latus anni 1232, « scripta sunt, tum maxime quia Leonardus Vestararius, « qui abbas effectus est, mense Junij hujus anni adhuc « Vestararius erat (*ex sententia Henrici de Morra ma« gnae Imperialis curiae Magistro Justitiario*, mense Ju« nij 1232). — » De Blasi Chron. note all'A. 1232. —

**) La parola *nonus* per *octavus*, male scritta nella nota a lato dell' A. 1187, invece avrebbe dovuto aver posto in questa.

MURATORI

[1]) 1243. 5. Innocentius Papa IV eligitur.

***) L'A. 1245 e la corrispondente nota mancano nel Muratori, quantunque la nota si legga poi in fine di quella scritta a lato dell'A. 1249.

****) Il ricco tesoro di preziose reliquie, una volta tutte chiuse in custodie di argento, che si venerano nella Basilica del Monastero Cavense, si deve in gran parte alla pietà dell'abate Leonardo. Come oggetto artistico assai pregevole oggi soltanto si ammira il busto della Martire S. Felicita, che crediamo essere una delle tante reliquie della Chiesa di Benevento ricoverate a Cava, e di cui parla l'Ughelli nel Vol. VIII della sua Italia Sacra col. 40 « Sub eodem Sicardo Principe Ursus adhuc « electus Episcopus Beneventanus corpora sanctorum

1250. VIII mortuus est Fredericus Imperator in partibus Apuliae in castello Florentini [1]).

1252. X In hoc anno Conradus Rex venit de Alamannia, et obedivit ei totum Regnum praeter Neapolim, Capuam et Nuceriam, et quasdam alias terras.

1253. II In hoc anno omnes terrae, quae rebellatae fuerant Conrado regi, reversae sunt ad eum praeter Neapolim; unde iratus congregavit totum Regnum, et obsedit eam XVIII Iun. a mari et terra, et circumdata est civitas viriliter, et fecit contra eam multas machinas, et exquisita ingenia. Decimo itaque die intrante mense Octobris, cogente eos fame simul et exercitu, reversi sunt ad eum, et praecepit Rex et destruxerunt totum murum ejus per circuitum usque ad solum, et multos ex eis exiliavit; similiter fecit Capuae.

1254. XII In hoc anno mortuus est rex Henricus parvulus in civitate Melfiae videlicet in mense Decembr. In hoc etiam anno mortuus est rex Conradus, ividem in mense madio XXI ejusdem [a]).

MURATORI

[1]) 1249. 7. In hoc anno destructa est Civitas Beneventana. In hoc etiam anno translatum est Corpus Bartholomaei, et alia multa corpora Sanctorum, et Reliquiae a Domino Leonardo Abbate in Monasterio Cavensi, videlicet 19 Kal. Febr. Et in sequenti anno mortuus est Fredericus Imperator in partibus Apuliae in Castello Florentini; qui anno 1245 depositus fuerat apud Lugdunum per Dominum Innocentium Pp. IV in Concilio Generali, et excommunicati sunt omnes adhaerentes ei.

PERTZ

[a]) . . . , videlicet in mense Madio 21 ejusdem. Septimo Nonas . . .

« Felicitatis et filiorum ejus e civitate Alifa Beneventum transtulit in Ecclesia Beatissimae Virginis, quorum acta, et translationis historiam ex M. S. codice Longobardico Monialium Sancti Victorini de Benevento hic transcribo, cum in multis diversa sit ab ijs, quae recitat Mambrinius memoratus a Baronio ». Che sia poi pregevole il busto di argento dalla Santa Matrona Romana attestalo il Chmo. Salazar (Studï sui Monum. dell'Ital. Merid. dal IV al XIII. secolo pag. 30), le cui autorevoli parole siamo molto lieti di poter qui riprodurre. « È battuto a rilievo, quantunque in allora fosse in uso la fusione dei metalli. Il tipo della testa ispira molto interesse, vuoi per la vaghezza di forma, vuoi per sentimento di fattura. È unica opera di tal genere che si conserva tra noi, e che ha riscontro col busto d' argento di S. Ambrogio di Milano, del secolo stesso ».

vii Nonas Dec. obiit Innocentius papa iiii in civitate Neapoli, et secundo die obiit ibidem Stephanus cardinalis, quorum corpora tumulata sunt in maiori ecclesia praedictae Civitatis [1]).

1255. xiii Octavo decimo intrante mense Augusti obiit Leonardus Cavensis Abbas et D. Thomas Prior Magnus Claustralis eligitur Abbas *).

1258. i In hoc anno Manfredus Princeps Tarenti, cum esset bajulus regis, vocavit omnes praelatos, et

MURATORI

[1]) 1254. 12. . . . Octavo Non. Dec. Obiit Innocentius PP. IV in civitate Neapoli, et secundo die obiit idem Stephanus Cardinalis, quorum corpora tumulata sunt in majori Ecclesia praedictae civitatis.

Eodem anno mortuus est Rex Henricus parvulus in civitate Melfiae videlicet in mense Decemb. In hoc anno mortuus est Rex Conradus.

---

*) La Badia della Trinità di Cava essendo Capo della Congregazione Cavense soleano per maggior distinzione intitolare l'Abate di essa — *Magnus Abbas*, — ed il suo Priore Claustrale — *Magnus Prior*.

apud Panormum accepit coronam in festo S. Laurentii [2]) **).

1259. ii In hoc anno Trapani a terremotu destructa est, et civitas Messana igne cremata est. In nocte S.Francisci plures civitates et castra terremotu concusse sunt [3]).

1264. vii viiii Kal. April. obiit Thomas Abbas Cavensis, et Iacobus Abbas S. Benedicti de Salerno ***) ex mandato Urbani PP. iiii effectus est Abbas Cavensis ****)

MURATORI

[2]) 1258. 1. In hoc anno Manfredus Princeps Tarenti vocavit omnes Praelatos, cum esset Bajulus Regis, et apud Panormum . . . . in festo S. Laurentii.

[3]) 1259. 2. In hoc anno Trapani de terrae motu destructa est. In nocte S. Francisci plures civitates, et castra terraemotu concussa sunt.

**) Fra i più de'Cronisti che assicurano Manfredi essersi fatto incoronare Re di Sicilia in Palermo nel giorno 10 Agosto dell' A. 1258 vuolsi eziandio mettere il nostro Annotatore — *1258 .... Manfredus ... apud Panormum accepit coronam in festo S. Laurentii.*

***) Le parole *de Salerno*, che mancano nel Muratori, si leggono nel nostro Codice, ma scritte sopra tra un rigo e l'altro, e segnate con puntini al di sotto.

****) Sulla nomina di questo Abate Cavense sono divisi di opinione il Ridolfi Hist. MS. pag. 155 ed il de

Stella Cometes apparuit a festo S. Iacobi usque Kal. Octobris [1]).

1265. VIII In hoc anno Carolus Comes Provinciae intravit Romam XIII

vel Kal. Junii et Senator effectus est *).

1266. IX Nonis Decembris Manfridus, qui vocabatur rex, destruxit Terram Cavae et depopulavit eam. In die S. Epyphaniae per voluntatem S. Ecclesiae Carolus coronatus est Rex, et venit cum exercitu magno, et in Purificatione S. Mariae intravit Regnum et VIII die cepit S. Germanum per vim, et expugnavit exercitum Manfridi. Tunc Manfridus fugit de Capua, et Carolus rex persecutus est eum usque Beneventum;et tertio die stante mense Februarii pugnavit cum eo; et cecidit exercitus Manfridi, et mortuus est, et totum regnum obedivit Carolo regi, et omnes

MURATORI

[1]) 1264. 7. Octavo Kal. April. obiit Thomas Abbas Cavensis, et Iacobus Abbas S. Benedicti ex mandato Urbani PP. IV effectus est Abbas Cavensis.

1265. 8. Stella Cometes apparuit a festo S. Iacobi usque Kal. Octobris.

Blasi Chron. MS. A. 1264. — « Successit enim, così il « primo, D. Iacobus Abbas XIII, qui cum in S. Benedicti Monasterio Salerni sito Abbatis munere fungeretur, in Cavensem Abbatem ascitus est. Postolatusne a Cavensibus Monachis an intrusus„ ipsomet procurante, nescimus. » — « 1264, *Thoma*, defuncto, si « legge nell' altro, ac Ecclesiasticis ritibus sepulto, « (quod, forte de novi Abbatis electione Monachi non « convenerant) successorem Jacobum ex monasterio S. « Benedicti de Salerno Urbanus Papa constituit. » Noi crediamo più vera l'opinione del de Blasi, perchè consentanea a quella del nostro Annotatore.

*) Il principio di questa Nota—In hoc anno..... effectus est —, e anche il secondo brano — Nonis Decembris... depopulavit eam —, nelle Edizioni del Muratori e del Pertz sono scritti accanto all'A. 1266. Essi però dovrebbero essere accanto all'A. 1265 e tutto il resto della Nota accanto all' anno 1266. Ma, siccome questa nota nel nostro Codice non è propriamente a lato dell'A. 1266, ma nel margine sottostante della pagina con chiamata la quale si ripete accanto al detto A. 1266; così c'induciamo a credere che forse una tal chiamata si volea scrivere tra gli anni 1265 e 1266 ai quali due ann il' intera Nota si riferisce; nel qual caso la data dell' A. avrebbe corrisposto a capello alla narrazione dei fatti. Trattandosi di fare un segno di chiamata niente più facile di mancar di precisione. Il Chmo. Cav. B. Capasso par che sia pur Egli di questo parere; giacchè nel citare i luoghi desunti dall'Ediz. Muratoriana, ripete sì le parole, ma colla data dell' anno in cui le cose avvennero, non con quella dell' anno della Cron., Cav. secondo il Muratori ; ovvero Ann. Cav. secondo il Pertz. V. o. c. pag. 273, e seguente.

homines reversi sunt in terram Cavae [1]). Kal. Iulii depositus est Iacobus Abbas Cavensis de Abbacia sententialiter per Domnum Radulfum Cardinalem sedis Apostolicae legatum et a dn̄o. Pp. Clemente IIII. missus est frater Amicus monachus casinensis et a predicto legato aput Melfiam consecratus est Abbas in die S. Iacobi apostoli et primo Kalendarum augusti intravit in Monasterium Cavense [a]) *).

MURATORI

[1]) 1266. 9. In hoc anno Carolus Comes Provinciae intravit Romam XIII Kal. Jan. (*sic*) et Senator effectus est. Nonis Octob. Manfredus, qui vocabatur Rex, destruxit Terram Cavae, et depopulavit eam. In die . : . Beneventum; et III die stante mense Februarii pugnavit cum eo; et cecidit exercitus Manfredi. Tunc Manfredus mortuus est, et totum . . . . In terram Cavae.

PERTZ

[a]) 1266. Kal. Iulii depositus est Iacobus Abbas Cavensis . , . in Monasterium Cavense. In hoc anno Carolus Comes Provinciae intravit Romam . . . reversi sunt in terram Cavae.

*) Questa Nota, che manca affatto nell'Ediz. del Muratori, nel nostro Codice è scritta nei margini laterali tra l' A. 1266 e 1267, benchè gli avvenimenti in essa narrati accadessero tutti nell' A. 1266. Abbiamo poi invertito l'ordine tenuto dal Pertz, perchè la chiamata della Nota — *In hoc anno etc.* — corrisponde all' A. 1266, e dopo si legge la Nota — *Kal. Julii etc.* — tra gli A. 1266, e 1267.

Della deposizione di questo Abate Giacomo (*Jacobus*) si fè cenno in quella nota mala aggiunta da altra mano nell' A. 1230, dove il nome è scritto colla sola iniziale J. — La sentenza del conte Radulfo o Rodolfo Cardinale Vescovo di Albano e Legato di Papa Clemente IV nel Regno di Napoli fa supporre a buon dritto, secondo l'opinione del moderno Istorico della Badia Cavense, ch'egli fosse stato giuridicamente convinto d'essersi macchiato del brutto peccato della simonia e perciò deposto dall'Abbazia, sebbene il nostro annotatore non ne faccia motto. Il de Blasi Chron. MS. an. 1266. Nota N., parla eziandio di questa deposizione dell'Ab. Giacomo, ma la crede cagionata da dissidii e contese nate tra i monaci elettori. « Causa hujus depositionis, « et novae creationis Abbatis Amici ignoratur; nec de- « positio ipsa in Indicibus sive Dictionariis Abbatis Ve- « nerei indicatur. De. . . . et contentionibus inter Mona- « chos electores dubito,dum et antecedentium Abbatum, « et his subsequentium electio a Monachis, non a Pon- « tifice facta invenitur ».

1267. X MCCLXVII indictione XI Secundo Febr. Saraceni Luceriae et multi alii perfidi christiani contra illustrissimum Dominum Carolum filium regis Francie regem Sicilia rebellionis spiritu

assumserunt hinc spem [1]), in Conradino filio regis Conradi, qui de Alemannia cum duce Austrie et pluribus Theotonicis recesserat, et venerat Veronam, et ab inde recedens venerat Papiam et postea Pisas, et ibi tam Theotonicorum, quam Hyspanorum et Pisanorum, nec non et Italicorum exercitu maximo congregato cum ipsis se contulit Romam, et ibi stetit per paucos dies cum ipso Duce et comite Galvano, et adiuncto sibi domno Henrico filio dopni Ferrantis Regis Castellae Senatore Urbis, et etiam Romano populo, de ipsa Urbe recedens cum toto exercitu dicto, regnum cepit invadere et intrare. Quod idem dominus rex Carolus audiens cum gente sua versus eundem Conradinum et gentem ejus iter suum direxit. Et cum idem Conradinus callidiose vellet intrare Regnum, seque conjugere Saracenis, venit inter Albam et Pontum *) et ibi castra sua defixit. Ad quem locum dictus dominus rex Carolus cum dicta gente sua se conferens castrametatus est ibi [2]). Cumque uterque exercitus se ad invicem videret XXIII Augusti initum est prelium, et demum pluribus ex utraque parte cecidentibus in prelio supradicto [3]), dictus dominus Carolus rex eum divino auxilio, pro-

---

MURATORI

[1]) 1267. 10. Sexto Februarii Saraceni Luter (*sic*), et multi alii perfidi Christiani contra Illustrissimum Dominum Carolum filium Regis Franciae Regem Siciliae . . .

[2]) . . . . ad quem dictus Dominus Rex Carolus cum dicta gente sua . . . est ibi.

[3]) . . . XXIII. Augusti initum est praelium pluribus ex utraque parte cadentibus in praelio praefata.

---

*) Carlo I d'Angiò, in memoria della vittoria riportata su Corradino, fece nel Gennaio 1274 dar principio alla fabbrica del Monastero Cisterciense detto di S. Maria « apud castrum Pontis in loco ubi pugna Conra« dini nobiscum facta extitit. » Reg. Ang. B. 1272, n. 14, fol. 214. — La battaglia di Tagliacozzo fu combattuta presso Alba-Ponto, *inter Albam et Pontum.* Alba è un piccolo villaggio 11 chil. da Avezzano, e poco lontano da Alba è Ponto.

sequente et adiuvante fide quam habebat in S. R. E. prelium ipsum vicit, et facta fuit tanta strages hominum Conradini, quod innumerabilis fuit numerus eorundem, et alii per valles et nemora fugierunt. Quod Romanus Populus audiens eundem dominum regem Carolum elegerunt Senatorem eorum. Postmodum vero cum ipse Conradinus una cum duce Austrie, predicto Comite Galvano et filio ejusdem Comitis de ipso prelio fugissent, iverunt Austuram *) et ipsi volentes per mare evadere, ibi capti fuerunt et adducti ad dictum dominum regem Carolum in carcere mancipati [1]).

Quibus in sua potestate habitis et detentis et adductis ad eum apud Genaganum [2]) [a]) ibi dictum Comitem Galvanum ejusque filium coram omni populo decapitari jussit. Quo facto idem dominus rex contulit se ad Urbem. Dictus autem Dompnus Henricus dum de ipso prelio similiter fugisset, accessit ad quoddam Monasterium quod dicitur S. Salvatoris **) et ibi

MURATORI

[1] . . . de ipso praelio fugissent, iverunt Asturam, et ibi volentes . . .

MURATORI

[2]) . . . et detentis, et adductis ad eum apud Senaganum . . . .

PERTZ

[a]) . . . et adductis ad eum apud Genazanum... *in nota* — Genzano.

*) « Astura, volgarmente Torre d'Astura, picciol castello a metà rovinato in riva al mare, un miglio a « ponente dalla foce d'un fiumicello ugualmente chiamato *Astura*, presso l' estremità di un Promontorio, « che sta nella parte più occidentale delle *Paludi Pontine*, 5 miglia a scirocco di Nettuno, appartenente alla « delagazione di Frosinone, da cui è distante 30 miglia « verso libeccio e 35 a scirocco da Roma. Fu già un'antica città con un picciol porto, e quivi Cicerone nel« l'A. 43 av. l'E. V. imbarcossi per andare alla sua villa « di Formia nel giorno che venne ucciso. Quivi pure « nel 1267 fu tradito ed arrestato l'infelice *Corradino* « da un Frangipani, padrone d' Astura » G. B. Rampoldi Corog. dell'Ital. Vol. I. pag. 141.

**) Il Giannone St. Civ. del R. di N. Vol. V. lib. XIX cap. IV, dice che D. Errico di Castiglia, rotte le sue truppe dalle genti di Carlo si salvò fuggendo per beneficio della notte. E soggiunge « alcuni narrano che « si ricovrò in Monte Cassino ecc... — Altri dicono, che

notus captus fuit [1]) et adductus ad ipsum dominum regem Carolum *) Qui dominus rex ducens secum captum victum Conradinum Ducem praedicti, dompnum Henricum, ut ipsos sic captivos videret omnis homo, intravit Regnum, et venit Neapolim, ubi idem dominus Rex post paucos dies dictum Conradinum, et ducem predicti decapitari jussit; quorum corpora sepulta fuerunt juxta sepulchrum Iudaeorum. Quo facto idem dominus Rex ducens secum dictum dompnum Henricum captum, ab ipsa civitate recessit, et ivit ad obsidionem Luceriae supradicte [2]).

1268. II Hoc anno XXIII Ianuarii mortuus

MURATORI

[1]) . . . et ibi captus fuit, et adductus . . .

MURATORI

[2]) . . . ad obsidionem Luceriae supra praefatae.

« fuggì verso Rieti, e che pure un Abate d'un altro Mo« nastero, dove capitò, fattolo prigione, lo mandò al « Papa ». Che questo Monastero sia quello di S. Salvatore *in Marmora* nei confini del Reame di Napoli, tra Rieti e Terni, pare molto probabile. il Fatteschi, Mem. Istor. Dipl. ecc:, fa menzione di questo Monastero di S. Salvatore *in Marmora*, e riporta dal Registro Farfense fol. 1174 un Diploma dell'A. MCXVI. — *Temporibus Heinrici Regis mense Septembr. Indict. IX*, — col quale il Monastero di S. Salvatore *in Marmora* tra Terni e Rieti è donato a D. Berardo III Abate di Farfa. — Vedi ibid. Append. n. CXVIII. — Di un'altra celebre Badia di S. Salvatore, detta in Latennano o Latenando, spesso nominata nei monumenti farfensi, fa altresì parola lo stesso autore; ma per esser molto vicina a Rieti od entro la stessa Città, non pare che possa essere il Monastero, dove capitò il fuggiasco D. Errico di Castiglia.

*) Da un' opera inedita di Carlo de Lellis, *Notament. ex Registris Roberti et Caroli Ducis Calabriae Part. 2*, sappiamo, che un tal Sinibaldo de Aquilono fu colui che catturò D. Errico di Castiglia. Ecco l'articolo siccome si legge nel prezioso Mss. posseduto dal Chmo. Minieri Riccio pag. 1047. — « Magnifico Justitiario Reg. « Sic. an. 6. Ind. Nicolao q. Domini Sinibaldi de Aqui« lono asserenti quod olim dictus q. Sinibaldus in con« flictu q. Corradini Regni Sic. invasoris servivit Domi« no Regi avo nostro (*è Roberto che parla*) et in dicto « conflictu persecutus est hostis, et de persona cepit « Dopnum Henricum de Hispania fugientem et eum as« signavit dicto avo nostro, propter quod fuerunt ei con« cessa castra Corbarii et Staffili, quibus castris dictus « Nicolaus fuit spoliatus a quibusdam Nobilibus de « partibus Aprutii, provisi pro restitutione ». — Di questa notizia, siccome di ogni altro aiuto fornitoci per questa descrizione dei Codici Cavensi, rendiamo pubbliche grazie all'egregio nostro Confratello P. D. Cesare Quandel Monaco di Montecassino.

est frater Amicus abbas cavensis monasterii Neapoli, et eodem die delatum est corpus ejus ad ipsum monasterium, et sequenti die traditum sepulturae. Altero vero die, scilicet in festo Conversionis B. Pauli Apostoli, congregato Collegio ipsius monasterii in unum [1]), unanimi voluntate fratrem Leonem Monachum nutritum [2]) *) et Camerarium ejusdem Monasterii **) elegerunt in Abbatem eorum, et Monasterii supradicti, et post paucos dies idem electus per dominum Rodulfum episcopum albanensem apostolicae sedis legatum fuit apud Beneventum vocatus, et ibi confirmatus per eum, et ab eo ibi munus benedictionis accepit v Februarii.

1269. XII In hoc anno mortuus est dominus Clemens Pp. IIII [3]) et stetit ecclesia per duos annos et menses decem [4]) sine pastore.

1275. III Hoc anno factum est concilium aput Ludunum per dominum Pp. Gregorium X, in quo Concilio affuit Abbas Leo secundus ***).

MURATORI

[1]) . . . congregato collegio in unum . . .

[2]) . . . fratrem Leonem Monachum, et Camerarium ejusdem Monasterii . . .

[3]) . . . mortuus est Dominus Clemens Pp. et stetit . . .

[4]) . . . per duos annos sine pastore.

*) « *Nutriti*, familiares qui e familia alicujus sunt; « qui in domo domini aluntur. *Nutriti*, in Monasteriis, « dicuntur pueri, qui Monasterio oblati sunt... Ejusmo- « di autem *Monachi Nutriti* longe potioris habebantur « conditionis, quam *Conversi*, ob perpetuae vitae conti- « nentiam; adeo ut praecipua iis commendarentur mu- « nera. » Du Cange Gloss. V. *Nutriti*.

**) « *Camerarius*, officium monasticum, quod descri- « bitur in libro Ordinis Parisiensis MS. cap. 10. — Ad « officium Camerarii pertinent omnes census et redibus « Monasterii, sive de villis, sive de terris, sive de mo- « lendinis, sive de aliis rebus quibuslibet, ut ipse eos « tempore statuto et perquirat, et recipiat. Horrea etiam « et aratra, et terrae arabiles, et caeterae culturae Mo- « nasterii, nec non et pecora, et omnes nutriturae com- « munes ad ejus curam spectant, ut ipse provideat, quae « in his omnibus instaurandis et exercendis sive conser- « vandis necessaria sunt, etc. » Du Cange Gloss. V. *Camerarius*.

***) Il Bucelino Menol. Bened. pag. 578 dice, che Leone Abate Cavense con somma lode intervenne al Concilio di Lione. « Interfuitque *(Leo)* summa cum laude « Concilio Lugdunensi sub Gregorio X Pont. Max. ce- « lebrato. »

1281. IX Anno dominice incarnationis millesimo ducentesimo octogesimo primo, die lune II stante mense Marcio, civitas Panormitana occidit omnes Francos, quos invenire potuerunt in dicta civitate, et exinde rebellata est tota Sicilia [1]) *).

MURATORI

[1]) 1281. 9. Hoc anno mortuus est Rex Carolus primus 4 Maji, et Carolus filius ejus Primogenitus coronatur in Provincia in civitate Avenioni a D. Clemente Papa Primo die Dominico mensis Augusti.

---

*) M. Amari nell' Opera *La Guerra del Vespro Sicil.* Vol. I, pag. 157, Lucano 1852, assegna al 31 Marzo, martedì appresso la Pasqua, dell'anno 1282 lo scoppio del Vespro Siciliano, e ciò per le autorità di varii antichi scrittori, ch'Egli cita nella nota (3). — Giovanni Villani stabilisce un tal fatto nel lunedì 30 Marzo. — Lib. 7, cap. LXI. — L. A. Muratori Ann. d'Ital. Tomo VII, Parte II, pag. 247, Roma 1755, parimenti lo stesso giorno il dice seguito. « Ora avvenne, che nel dì 30 di Mar« zo dell'anno presente (1282), cioè nel Lunedì di Pa« squa di Risurrezione, nell'ora del Vespro (scrivono « altri nel Martedì del suddetto mese i Palermitani « ecc. » — Pietro Giannone o. c. Lib. XX, Cap. V, pag. 271 e 272, anch' Egli quella ribellione vuol che avvenisse nel detto giorno «... eseguì con tant' ordine....., « che nel mese di Marzo, il secondo giorno di Pasqua « dell'anno 1282 al suon della campana, che chiamava « i Cristiani all'Ufficio di Vespro, ecc » — Il nostro

1283. II Anno dominice incarnationis MCCLXXXIII, die lune IX mensis Iunii **), dominus Karolus princeps apud Neapolim pugnavit cum galeis Sicilie, et captus est in ipso praelio cum baronis et pluribus aliis Francis et hominibus Regni, et deportati sunt in captivitate in Sicilia [2]).

MURATORI

[2]) 1283. 11.—Die Veneris ultimo mensis Octobris Dominus Carolus filius Regis Caroli Primi exivit de carcere, et de manibus quondam Petri, et haeredum ejus dicti Regis Aragonum gentis.

Anno Dominicae Incarnationis 1284 die Iunii

Annotatore, senza discutere sull'Anno, che per giunta scrive distesamente in principio della sua annotazione a lato dell'anno 1281, egli ancora nel giorno 30 Marzo (✠) Lunedì di Pasqua pone quel memorabile avvenimento. —

**) Questo avvenimento, secondo i Registri Angioini dell'Arch. di Stato di Napoli, pubblicati dal Ch. C. Minieri-Riccio, seguì nel giorno 5 Giugno dell'A. 1282 e non già 9. Giugno del 1283, siccome scrive il nostro annotatore. Vedi Arch. Stor. per le Prov. Nap. Anno I fasc. 111, pag. 512.

(✠) Inquanto all'uso della voce *stante* è bene di rileggere le parole del Weinreich riportate nella Nota (**) all'anno 1118.

1285. XIII Hoc anno mortuus est Karolus rex primus in die sancte epiphanie *).

MURATORI

2 stante mense Martio, civitas Panormitana, occidit omnes Francos, quos invenire potuit in dicta Civitate, et exinde rebellata est tota Sicilia. Anno Dominicae Incarnationis 1283, die Lunae 9. mensis Iunii Dominus Carolus Princeps apud Neapolim pugnavit cum galeis Siciliae, et captus est in ipso praelio cum Baronibus, et pluribus aliis, et deportati sunt in captivitate in Sicilia.

*) Nell'Edizione del Pertz di questa annotazione è messo — *in die sancti Epiphanii* — Ma fuor di ragione: perchè sebbene il Martirologio Romano ponga un S. Epifanio Vescovo di Pavia al 21 di Gennajo non pare che un tal giorno possa coincidere con quello della morte di Carlo I d'Angiò, che tutti gli storici (✠) dicono avvenuta nei primi giorni di Gennaio e non oltre il giorno 7 di detto mese. D'altra parte la scrittura del Codice in questo è perfettamente identica a quella di altro luogo dello stesso Codice, ove si legge la medesima parola *epiph.* senza la iniziale maiuscola. Del *4 Madii* del Muratori non è a tener conto, perchè inescusabile.

(✠) Valga per tutti l' autorità dell' Amari o. c. Vol. I, cap. XI. p, 384. « Così a Foggia spirava il dì 7. Gen« najo 1285, nel sessantesimo quinto anno dell'età sua, « (*Carlo I d'angiò*) diciannovesimo del regno ».

1288. I Die veneris, ultimo mensis Octobris, dominus Carolus, filius regis Caroli primi exivit de carcere et de manibus quondam Petri et heredum ejus dictus rex Aragonum gentis [a]) **).

PERTZ

[a]) 1293. Anno dominice incarnationis 1283, die Lune 9 mensis Iunii, dominus Karolus princeps apud Neapolim pugnavit cum galeis Sicilie, et captus est in ipso praelio cum baronis et pluribus aliis *Francis* et hominibus Regni, et deportati sunt in captivitate in Sicilia.

Hoc anno mortuus est Karolus rex primus in die sancti Epiphanii.

Die Veneris, ultimo mensis Octobris, dominus Carolus, filius regis Caroli primi, exivit de carcere et de manibus quondam Petri et haeredum ejus dictus rex Aragonum gentis.

**) « Parve poco questo trattato... e perciò i pazienti Principi l'anno appresso rifecerlo, il 27 ottobre 1288, « a Campoformio; ove..., Alfonso liberò il prigione « (*Carlo II d'Angiò*). Indi Carlo II, lasciati per lui in « carcere tre figliuoli, e pagati ad Alfonso trentamila marchi d'argento, libero n'andò all'entrar di novembre « 1288 ». Amari o. c. Vol. II. cap. XIII. p. 33.

Le quattro Note corrispondenti agli Anni 1281, 1283, 1285, 1288, per essere tutte quattro, o almeno tre di esse, con chiamate della stessa forma, facilmente producono confusione, come avvenne nell'Edizione del Muratori.

1292. v Hoc anno mortuus est Nicolaus Pp. iv [1]) [a]) *).

MURATORI

[1]) 1291. 4. — Hoc anno mortuus est Nicolaus PP. iv.

PERTZ

[a]) 1290. Hoc anno mortuus est Nicolaus papa iv.

*) Di questo Papa Nicolò IV il nostro Annotatore segna la morte e non il giorno della sua elezione a Pontefice Massimo. Nè soltanto questa lacuna è notabile, ma più ancora il non aver fatta menzione alcuna di ben altri sei Romani Pontefici, che si successero da Gregorio X (l'ultimo di cui fa cenno nella nota all'A. 1275) a Nicolò IV. — Eppure tra essi fu Onorio IV, la cui famosa Bolla fatta in confermazione dei Capitoli del Principe di Salerno nel Piano di S. Martino, con un autentico transunto de' medesimi, originale si conserva nel nostro Archivio Cavense. V. Giannone Ist. Civ. del Regno di Napoli libro XXI cap. I, che riporta per intero la detta Bolla con in fine la seguente dichiarazione dell'Avvocato Marcello Marciano.

« Praesens copia Capitulorum Papae Honorii sumpta « est a transumpto existente in Archivio Monasterii « Sanctissimae Trinitatis Cavae, me procurante, cum « ad Monasterium praedictum ad hoc accessissem or- « dine Regentis Annibalis Moles, et Consiliarii Horatii « Marchesii. Et in eodem Archivio similiter adest tran- « sumptum Corfirmationis factae ab eodem Pontifice eo- « dem die Capitulorum editorum per Carolum II tunc « Vicarium Caroli I, in hoc regno, quorum copiam si- « militer habeo ad pennam; sed haec Capitula Caroli « II cum Confirmatione Pontificis sunt impressa cum « Pragmaticis in tit. de Clericis, Pragm. 2. sine die, « et eadem originalia Capitula Caroli II pariter im- « pressa sunt cum aliis Capitulis Regni in tit. de Pri- « vileg. et Immunit. Eccl.

Marcellus Marcianus.

1294. viii Hoc anno elgitur frater Petrus de morrone in Papam mense Iunii, qui vocatus est Caelestinus v et venit Neapolim. Hoc anno Caelestinus Pp. v praefuit in Papatu mensibus septem, numerando a mense Iunii, quo fuit electus, usque ad mensem Decembr. sequentis, quo mense apud Neapolim in Castronovo coram omnibus Cardinalibus renunciavit Papatui; et eodem mense eligitur in Papam D. Benedictus gajetanus **), qui vocatus est Bonifacius viii, apud Neapolim [2]).

MURATORI

[2]) 1293. 6. Hoc anno eligitur Frater Petrus de Morone in Papam mense Junii, qui vocatus est Caelestinus v. et venit Neapolim.

1294. 7. In hoc anno mense Iulii stella Cometes apparuit.

Eodem anno Caelestinus PP. v. praefuit in

**) Lo scrittore di queste Annotazioni, certamente contemporaneo, ovvero di poco posteriore a Papa Bonifacio VIII, nel rendere latino il costui casato non usava l'iniziale majuscola *C*, ma la *g* e di forma minuscola.

1295. VIII Hoc anno XIV kal. septembris, mortuus est abbas Leo hujus nostrae congregationis *), et de gratia, non de consuetudine expectaverunt fratres presentes absentes, qui commode potuerunt venire, et nono kal. septembris concorditer elegerunt fratrem Raynaldum monachum, et praepositum ejusdem monasterii in abbatem ejusdem monasterii, cujus electio per venerabilem patrem dominum L. sancti angeli diaconum Cardinalem apostolicae sedis Legatum **) fuit confirmata IV idus septembris in Hospitali Montis Virginis ***) et XIV k. octo-

---

PERTZ

Papatu mensibus septem, numerando a mense Iunii, quo fuit electus, usque ad mensem Decemb. sequentis, quo mense apud Neapolim in Castronovo coram omnibus Cardinalibus renunciavit Papatui. Et eodem mense eligitur in Papam D. Benedictus Cajetanus, qui vocatus est Bonifacius VIII apud Neapolim.

---

*) Sebbene il Pertz non si dimostri sicuro circa l'an. della morte dell'Abate Cavense Leone II, che de Blasi e Venereo dicono avvenuta nel 1294, Ridolfi e Muratori nel 1296, ed Egli nel 1295, o 1296, pure dai documenti del nostro Archivio, consultati benanche dal molto accurato Autore dell'Essai Historique della Badia Cavense, pare chiaro che, avvenne il dì 19, Agosto 1295; giacchè due contrattazioni, una del 23 Maggio, l'altra del 9 ottobre 1295 mostrano, la prima che l'Abate Leone II era ancora vivente, nel Maggio, l'altra ch'era già Abate il suo successore Rainaldo nell'ottobre del 1294 (✠).

(✠) Ecco il transunto di queste due pergamene. *Presentatio Iacobi Capuani ad regimen et rectoriam Ecc. S. Petri de Majoro, in qua Monast. Cav. jus patronatus habet, facta Archiep. Amalph. a fratre Leone Abb. Mon. Cav. et Conventu eiusdem.*

Istrumentum fidelitatis et vaxallagii hominum et universitatis Cavae et S. Adiutoris cum donativo unciarum auri centum facta Raynaldo novo Ab. Cav. — die decimo nono mensis Octubris nona Indictione.

**) L) Landolfo Brancaccio Cardinale Diacono del tit. di S. Angelo Legato della Sede Apostolica nel Regno di Napoli dal 1294 al 1313.

***) L'abate D. Amato Mastrullo da Castello della Baronia, nell'Opera che ha per titolo *Monte Vergine Sacro* a p. 344. riporta una « Dichiaratione degli Habitatori del « Casale delle Fontanelle (hoggi detta la Terra dell'Hospitaletto) fatta nell'anno 1222, la quale è del tenore seguente. — In nomine Domini. Anno a Nativitate ejusdem 1222. Tertio imperii Federici II, et Joanne II. Abate etc. — Dum nos Mattheus et Johannes Avellini Judices essemus in Hospitali Monasterii Montis Virginis, venit... testificando dixerunt quod omnes homines Casalis ipsius Monasterii quod costructum est in loco ubi Fontanelle nominatur, et omnes homines residentes in eodem casali... E soggiunge... « Augumentato che fu detto Casale delle Fontanelle de

bris apud Rapollam fuit consecratus in abbatem [1]). Hoc anno

MURATORI

[1]) 1296. 9. Hoc anno 14. Kal. Septembris mortuus est Abbas Leo hujus nostrae Congregationis, et de gratia, non de consuetudine expectaverunt Fratres presentes absentes, qui commode potuerunt venire, et nono Kal. Septembris concorditer elegerunt Fratrem Raynaldum Monachum, et Praepositum ejusdem Monasterii in Abbatem ejusdem Monasterii, cujus electio per Venerabilem Patrem Dominum L. Sancti Angeli Diaconum Cardinalem Apostolicae Sedis Legatum fuit confirmata 4. Idus Septembris in Hospit. Mon. Viginti *(sic)* 4. Kal. Octobris apud Rapellam *(sic)* fuit consecratus.

« fabriche e de Vassalli, in progresso di tempo, non si « chiamò più il Casale delle Fontanelle, ma la Terra « dell'Hospitaletto, come appunto hoggi si chiama, e la « causa perchè non l'ho potuto trovare ».

Il P. de Meo negli Annali Critico — Diplomatica all'A. 1197, dice, che al Casale delle Fontanelle fin d'allora esistevano la Chiesa di S. Giuliano e lo Spedale edificato da San Guglielmo, Fondatore del celebre Monastero di Montevergine ed Istitutore dell'Ordine dello stesso nome sotto la Regola di S. Benedetto.

Anche in un Diploma di Federico II, col quale si conferma la concessione del casale delle Fontanelle fatta all'Abate Virginiano da Guglielmo il buono, è nominato l'ospedale di Montevergine. «... ad majorem cau« telam ipsi Monasterio confirmamus Hospitale S. Tho« masii, quod est in pede Montis ipsius Monasterii, et « Casale Fontanelle ».

dictus dominus Bonifacius papa VIII devenit ad lites cum duobus cardinalibus de domo columpnensium de urbe Roma, et cum tota domo eorum, et deposuit eos a cardinalatibus súis, et expulit eos de urbe Roma cum tota progenie eorum, et privavit eos castris, terris, et villis omnibus, quas intra Romam et extra, ubiubi possidebant easdem. Qui cardinales [a]) restituti sunt ad gratiam ecclesiae Romanae per dominum papam Clementem V anno 2 p. Papatus ipsius [b]) *).

PERTZ

[a]) . . . Qui Cardinales restituti sunt . . . , *in nota*: — [a]) Qui Cardinales . . . ipsius — *manu alia ac priore.*

[b]) . . . Clementem vanno primo papatus ipsius *in nota* : [b]) anno 2 papatus *codex.*

L' Ospedaletto è uno de' paesi, che costituiscono la Diocesi *nullius* della rinomata Badia di Montevergine 24 miglia a greco di Napoli e 6 a libeccio di Avellino.

*) Il segno simile alla cifra arabica del N. due adoperato in questa nota nell'Ediz. del Pertz — 2 p. — potrebbe far nascere equivoco nel leggere le parole di lui, così sono riprodotte nella nota b). Se non andiamo errati, quel segno potrebbe benissimo interpretarsi *autem*, o *vero* sicchè direbbe — *anno vero*, o *autem*, *primo Papatus ipsius.*

1298. *vel* 1299. XI In hoc anno mense Iulii apparuit stella cometes.

1299. XII Hoc anno per Dominum Iom Pipinum [a]) depopulata est civitas Lucceriae Sarracenorum *) mense Augusti [1]).

1300. XIII Hoc anno predictus Abbas Raynaldus tertio kl. iulii citatus a dno Bonifacio PP. VIII ad curiam Romanam pro quibusdam suis enormibus excessibus de mandato predicti dni summi pontificis renuntiavit abbatie predicti Monasterii IIII *idus* septembris. Et eodem anno IIII Idus Ianuarii [b]) *venerabilis* frater Robbertus abbas *monasterii S. Benedicti* de Salerno, de *mandato ejusdem* domini nostri summi *pontificis* translatus est in abbatem monasterii Cavensis **).

MURATORI

[1]) 1299. 12. — Hoc anno per Dominum .... Pipinum depopulata est civitas Nuceria Saracenorum mense Augusto.

PERTZ

[a]) Hoc anno per domnum Iohannem Pipinum depopulata est Civitas Lucerie Sarracenorum mense Augusti. — *in nola* [c]) Jom *codex.*

PERTZ

[b]) .... Et eodem anno quarto [Idus Ianuarii] venerabilis frater Robbertus .... — *in nota:* [d]) idus Ianuarii *verba manu recenti loco lectu difficili super inducta.*

*) Giovanni Pipino di Barletta Milite e Maestro Razionale e Conte di Minervino ebbe da Carlo II d'Angiò l'incarico di cacciare tra il 1299 ed il 1300 i Saraceni da Lucera e da tutto il Regno. — Nell' Istoria Gen. del Reame di Napoli del Troylo Tomo III, si legge la seguente notizia estratta dal Registro di Carlo II d'Angiò. « A. 1300. f. 211. a tergo — Joannes Pipinus « de Barulo Miles, magister rationalis curiae destina- « tus ad debellationem Luceriae: cujus industria, coad- « iuvante divinae potentiae dextera confusa est Sa- « racenorum praecogitata nequitia, conculcata proter- « via, et ipsius terrae depopulatio subsecuta ».

Nella Chiesa di S. Pietro a Majella in Napoli, edificata da questo Giovanni Pipino, si vede ancora il suo sepolcro con l' Iscrizione in caratteri gallo franchi.

**) Questa nota manca affatto nel Muratori.

Il nostro Annotatore non ci fa particolarmente conoscere gli enormi eccessi dell'Abate Rainaldo; ma il moderno Istorico della Badia Cavense crede, che de mandato del Papa, il quale gl'impose di rinunziare all'Abbazia, sia stata cagione la cessione fatta per dieci an. di Castellabate al nobile Giovanni di Monfort, conte di Squillace e di Montescaglioso, che in quel tempo teneva presso Re Carlo II, l'ufficio di gran Ciambellano, riserbandosene l' Abate unicamente la giurisdizione spirituale.

1301. XIV In hoc anno mense Ianuarii die Iovis, decimo octavo ejusdem mensis, in sero in noctis tenebris, arenam parvissimam [1]) pluit Dominus super terram; et in eadem nocte ante aurorem usque ad diem pluit cinerem mixtam cum sulphure in aliquibus partibus in maxima quantitate, e eodem die iovis insula Yscle [a]) ardere incepit, ita quod homines habitantes in ipsa Insula abinde recesserunt [2]).

1302 XV Hoc anno dictus domnus Bonifacius papa octavus devenit ad
vel
1303. I lites cum domno rege Francie, ita quod puplice excommunicavit eundem, et revocavit privilegia dicti regis, quod non posset excommunicari; et exinde dictus rex revocavit ad se ambos cardinales *depositos* per eundem domnum papam, et omnes alios laycos qui dicti sunt de Columpna, et fovit eos in tantum, quod misit vicarium [b]) suum de Francie, *qui ivit* cum Jacobo layco dicto de Columpna qui vocatur *cardinalis* et fratre ipsorum cardinalium cum maximo comitatu, et ceperunt eundem domnum papam de persona apud Anagniam de mense Septembr. VII ejusdem, et nono die *ejusdem ipse* domnus papa liberatus est a domno Matheo pubeo cardinali [c]) et ivit Romam et mansit ibidem usque ad 29 diem dicti mensis et mortuus est *).

MURATORI

[1]) . . . in sero in noctis tenebris, arenam plurimam pluit Dominus super terram; et in . . .

[2]) . . . pluit cinerem mixtum cum sulphure in aliquibus partibus in maxima quantitate. Et eodem die Iovis Insula Isolae (*sic*) ardere coepit, ita quod homines habitantes in ipsa Insula abinde recesserint.

PERTZ

[a]) . . . et eodem die Iovis insula Ysscle ardere incepit, . . — *in nota* [1]) Ischia.

PERTZ

[b]) . . . quod misit vicarium suum de Francia, qui . . . — *in nota* · [e]) *vox vicarium non adeo certa*.

[c]) . . . a domno Matheo Rubeo Cardinali. . . — *in nota* : [f]) matheo pubeo *codex* . . .

---

*) Di questo Cardinale Matteo Rubeo (*pubeo* secondo il nostro Codice) non si legge che abbia liberato Pa-

Et VIII mensis Octobr. sequentis electus est in papam frater Nicolaus cardinalis de ordine Predicatorum, qui vocatus est Benedictus, et in sequenti anno mense Iunii diem clausit extremum. Anno autem Domini 1305 mense Iunii, sexto ejusdem, in die videlicet pentecostes, creatus est in papam domnus Ber-

---

pa Bonifazio VIII dalla sua cattura di Anagni, ma soltanto che lo accompagnò da Anagni a Roma. « Mattheus Rubeus Ursinus, Joannis Caietani Ursini filius... « in Purpuratorum Patrum numero Urbanus IV admisit, eique Diaconiam S. Mariae in Porticu, quam usque ad estremum retinuit, concessit;... Interfuit creationibus omnium Romanorum Pontificum, qui usque « ad Clementem V fuerunt. Anagnia Romam deduxit « Bonifacium VIII hostium insidias fugientem... cum « vixisset Cardinalis annos quadraginta tres... anno no-« strae salutis 1306. Perusii diem clausit extremum. » Ciacon. Vitae PP. RR. Vol. II. col. 163, 164. — Il liberatore di Papa Bonifacio secondo lo stesso autore, ibid. col. 331. seguito dal Tosti, fu il Cardinale Luca Fieschi. « Lucas Fliscus, ex Comitibus lavaniae, Nicolai « filius, nobilis Genuensis... Bonifacio Octavo Anagniae « capto, populum ad arma excitavit Lucas Cardinalis « Fliscus, ac praecipuus auctor fuit, ut pulsis Colum-« nensibus Bonifacius Romanus Pontifex a populo li-« beraretur, quare ab Italis, dum vixit, praecipuo sem-« per amore ac singulari benevolentia prosecutus est.» E poichè facemmo menzione dell' Abate Tosti, onore dell'Ordine Benedettino e d' Italia, trascriviamo dal II Vol. pag. 194 e seg. della sua insigne Opera — Vita di Bonifazio VIII e de' suoi tempi—taluni brani per emendare gli errori del nostro Codice circa il mese ed il giorno della morte del gran Pontefice. « Abbonacciata « quella tempesta, dispersi que'ladroni, il vecchio Pon-« tefice si appresentò a capo delle scale com'era sbat-« tuto e rifinito delle forze, e con serene sembianze « disse parola di perdono, di pace... Sparsa la fama « dell'atroce fatto, si levarono i Romani in grande « sdegno dell'ingiuria arrecata al Pontefice; e inconcontanente gli spedirono quattrocento cavalieri con-« dotti da Matteo e Jacopo degli Orsini. E ben guar-« dato da questi, mosse da Anagni... Giunto in Roma, « frequentissimo popolo lo incontrò plaudente e festeg-« giandolo, sì che quelle parevano accoglienze fatte a « trionfatore: eppure il Pontefice tornava dalla più gran-« de tribolazione, nella quale apparve umiliato e vin-« to... Certo si fu, e ne fan fede il Cardinale Stefane-« schi, che era presente, ed il processo fabbricato poi « sulle opere di Bonifazio, che questi dimorando nel « Palazzo Vaticano, venisse a morte tranquilla. Circon-« davano il letto del moribondo Pontefice ben otto Car-« dinali ed altri onorevoli personaggi. Ai quali secon-« do il costume dei suoi antecessori con fioca voce in-« dirizzò una confessione degli articoli della Fede, af-« fermando in quella fede essere egli vissuto, ed in « quella volere cattolicamente morire. E confortatosi « del viatico de'Sagramenti, rese l'anima a Dio stanca « dalla lunga battaglia durata per le ragioni della « Chiesa, dolente delle umane sconoscenze e tristizie, « ma non doma, e vergine nella sua grandezza, nel dì « settimo di ottobre, trentacinque giorni appresso la « prigionia di Anagnia ».

trandus archiepiscopus Burdellensis *), qui vocatus est papa Clemens quintus. Qui domnus papa veniens Provincia, convocari fecit ad se omnes cardinales [1]).

1309. VII Hoc anno mortuus est rex Karolus secundus VI Madii, et Robertus, filius ejus primogenitus, coronatur in Provincia in civitate Avenioni a domno Clemente papa quinto, primo die dominico mensis Augusti [a]) **).

MURATORI

[1]) 1307. 5. — Hoc anno dictus Dominus Bonifacius Papa VIII devenit ad lites cum duobus Cardinalibus de Domo Columnensium de Urbe Roma, et cum tota Domo eorum, et deposuit eos a Cardinalatibus suis, et expulit eos de Urbe

PERTZ

[a]) 1308. *vel* 1309. Hoc anno mortuus est rex Karolus secundus 4. Madii, et Robertus, filius ejus primogenitus, coronatur . . . Augusti.

*) *Burdellensis* (?). Forse voleva scrivere *Burdicalensis*, ossia di Bourdeaux ov'era Arcivescovo Bertrando di Got, successore nel Papato a Benedetto XI.

**) La data della morte di Carlo II d'Angiò, stando

1311. IX Hoc anno factum est Concilium apud Biennam per Dominum Clementem PP. V in quo cum Praelati de Regno de mandato dicti Summi Pontificis affuissent, Frater Robertus hujus Monasterii Venerabilis Abbas in ipso itinere apud Marsiliam graviter infirmatus XX Octob. diem clausit extremum; unde ipsius Monasterii Monachi in unum

MURATORI

Roma cum tota progenie eorum, et privavit eos Castris, Terris, et Villis omnibus, quas intra Romam, et extra, ubilibet possidebant easdem. Qui Cardinales restituti sunt ad gratiam per Dominum Clementem Papam anno II Papatus ipsius.

all'Ediz. del Pertz, sarebbe falsa non tanto per l'Anno, quanto pel giorno. Il nostro annotatore però scrisse esattamente l'uno e l'altro. Giacchè la chiamata, che accenna alla nota — *Hoc anno etc.* — si vede precisamente a lato dell'A. 1309, senz'alcuna relazione al 1308; ed il giorno non è *4 Madii*, ma *VI Madii:* vale a dire *vy*, cioè VI, leggendosi la *v* perV e la *y* per I, secondo l'uso promiscuo di tali lettere nella scrittura di queste note, siccome altrove facemmo avvertire... La lezione perciò sarebbe non già—*1308 vel 1309—Hoc anno mortuus est rex Karolus secundus 4 Madii, etc.. —;* ma — *1309. Hoc anno mortuus est rex Karolus secundus VI Madii, etc.* — Forse il Pertz preso *vy* per quattro I epperò IV.

more solito congregati Fratrem Bernardum Priorem S. Mariae Montisserrati concorditer elegerunt; cujus electio per quinque annorum curricula prorogata per Dominum Ioannem Papam XXII tandem extitit annullata *) ; et de ipsius mandato Frater Philippus Abbas S. Joannis in Veneris **) in Abbatem dicti Monasterii est translatus ***).

1315. XIII Hoc anno stella Cometes appa-

*) L'Abate Ridolfi nella storia MS. della Badia Cavense pag. 145 crede che questo fra Bernardo Priore di S. Maria di Monferrato abbia fatto poco conto della elezione, che i Monaci Cavensi fecero di Lui a loro Abate: *electione ipsa ab ipso* (BERNARDO) *spreta;* per modo che dopo cinque anni essa da Papa Giovanni XXII, fu annullata. Il de Blasi però nella sua Cronaca MS. all'A. 1316, spiega ben altramenti questa elezione del Priore Fra Bernardo ad Abate fatta legalmente dai Monaci e poi annullata dal Papa. « Usque ad mensem « Novembris 15 ind. anni (1316) Bernardus dicitur Ab- « bas electus in corcordia dicti Monasterii, ejusque ge- « neralis Vicarius, et Procurator erat Dominus Johan- « nes de Laya, Regius Consiliarius, Magister Hostia- « rius, et Curiam Vicariae Regens, ut in istrumento « hujus anni et mensis (*Arc. LXV, n. 77*). Suspicio au- « tem oritur num hujus Procuratoris ope et industria « factum sit, ut concors Bernardi Abbatis electio a Pon- « tifice post quinquennium non confirmaretur, sed no- « va Abbatis electio per eundem Pontificem fieret in « persona Philippi de Laya, fratris ejusdem Johannis»

**) La Badia di S. Giovanni in Venere nell'Archidiocesi di Lanciano, Unghelli It. S. Tom. VI. pag. 786., era una delle più nobili Badie degli Abruzzi. Nel Tomo XIII, delle Antich. Ital. del Med. E. di Lud. Ant. Muratori, Ediz. di Arezzo 1778., p. 320 — 328, si legge una Bolla d'Innocenzo III all' Abate Odone e suoi Monaci *tam presentibus quam futuris*, con la quale il Papa conferma al Monastero tutt'i suoi privilegii ad i vasti possedimenti che aveva *in comitatibus Theatino, Pinnensi, Aprutinensi, Firmanensi, Asculano, Camerino, Termulensi, in civitate Ravennae, in Principatu Beneventanensi, in Dalmatia apud Belgradum, etc.* — Nella citata opera dell'Ughelli ib. col. 787 si legge pure che nella Città di Lanciano esiste un'antichissimo Cenobio di S. Francesco, la cui Chiesa era consacrata *Divo Ligorio.* In essa Basilica abitarono per molto tempo de'Monaci sotto un Abate, ma discacciati *(exactis)*, fu data da Papa Innocenzo III nell'Anno 1204, ai Monaci di S. Giovanni in Venere dell' Ordine di S. Benedetto.

***) Questa Nota, sebbene scritta nel Codice dopo l'A. 1315 appartiene all'A. 1311, per una Chiamata che quivi si vede.

L'Abate D. Filippo de Laya o de Haja, dei Conti di Celano, familiare e Regio Consigliere a latere di Re Roberto di Angiò, fu molto benemerito del nostro Archivio sì pe' molti bei Codici miniati, onde arricchì la Biblioteca Cavense e sì per grandiose costruzioni, com'è p. e. l'Aquedotto, del quale si vedono ancora 29 arcate nella valle ove scorre il fiumicello *Boneia* poco oltre il piccolo villaggio denominato *Molina*, tra Cava de' Tirreni e Vietri sul mare, non men che per altri oggetti d'arte nella Chiesa del nostro Monastero, ora perduti. — Egli par che sia morto verso la fine dell'anno 1331.

ruit a festo S. Thomae Apostoli usque in epiphania [1]).

1364. XV *Hoc anno Calvarinus de Tisono, Riccardus Tramontanus de Cava Milites, Henricus de Ambrosio, Ioannes Nucerinus, Vincllus Nucerinus, Henricus Nucerinus, Vincellus Marmorarius, Notarius Willelmus de Ambrosio, Berardus de Perucia, Tardullus de Salvato, Ioannes Villanus, et alii quamplures de Terra Cavae, et aliunde, Dei timore postposito et reverentia Monasterij Cavensis proctil ejecta, ducti spiritu nequam, accedentes ad Monasterium, Malandrinorum et aliorum malorum hominum illicita comitiva, Monasterium ipsum et Cameram Domini Abbatis Maynerii* *) *frangere non veriti fuerunt; Mitram cum perlis, et auro, et lapidibus pretiosis, crochiam de argento, calices, et alia ornamenta ad divinum cultum spectantia, et coclearia de argento, Bocale unum de argento, unciarum auri decem, cultras quinque, et res alias Monasterii ad valorem ultra mille un-*

MURATORI

[1]) 1315. 13.—Hoc anno stella Cometes apparuit a festo S. Thomae Apostoli usque ad Epiphaniam.

1318. 3. — Hoc anno factum est Concilium apud Viennam per Dominum Clementem PP. v. quo cum Praelati de Regno de mandato dicti Summi Pontificis affuissent, Frater Robertus hujus Monasterii Venerabilis Abbas in ipso itinere apud Marsiliam graviter infirmatus 20 Octobr. diem clausit extremum; unde ipsius Monasterii Monachi in unum more solito congregati Fratrem Bernardum Priorem S. Mariae Montis-Serrati concorditer elegerunt; cujus electio per quinque annorum curricula prorogata per Dominum Ioannem Papam XXII tandem extitit annullata; et de ipsius mandato Frater Philippus Abbas S. Ioannis in Venere in Abbatem dicti Monasterii est translatus.

*) Mainerio, XX Abate Cavense, è nominato con lode nell'Istoria MS. dell'Abate Ridolfi a pag. 147. « D. « Maynerius, Abbas XX D. Guttardi successor. Vir quidem sua aetate insignis, Regius Collateralis Consilia- « rius, Regnique Cambellanus, Reginaeque Joannae Cap- « pellanus, et valde familiaris et intimus ». La nostra Biblioteca deve a Lui molti de' bei Codici che ancora vi si conservano, nitidamente scritti e con impareggiabile maestria miniati dai sommi artisti Toscani Cicco da Siena e Giacomo da Pistoja. Non si può indicare con precisione il mese in cui accadde la sua morte: ma inquanto all'Anno pare che nel 1366 sia cessato di vivere. Giacchè secondo una pergamena del nostro Archivio Egli viveva ancora nel Luglio del 1366, ed in un'altra pergamena del 2 di Genn. 1367, è nominato il suo successore D. Gualferio o Golferio.

cias, fractis scriniis, captis et aliis vasis, ubi erant repositae res praedictae, per violentiam abstulerunt et portaverunt pro eorum libito voluntatis. Nec non dictum Abbatem Maynerium, et Monachos dicti Monasterii carceri mancipaverunt. Nec non dictum Monasterium et domos ejus ignis incendio concremaverunt in eorum animarum periculum, et dicti Monasterii contemptum, et damnum satis grande . . . . Qui omnes supra citati, excommunicati, et publicati fuerunt per omnes Ecclesias Cavenses. Inter quos incendiarios fuit quidam Tucius Longus. A quorum domibus auferri, et elevari fecit ipse dominus Abbas trabes, pinces, et imbrices, et alia lignamina opportuna, et deportari jussit ad Monasterium praedictum pro reparatione ipsius, ac capi fecit omnia bona stabilia ipsorum praedictorum temere accedentium ad dictum Monasterium, et per violentiam intrantium, et disrebantium bona praedicta, et dictum Monasterium ignis incendio concremantium, et carceri mancipantium dictum Abbatem, et Monachos, prout supra [1]) . . .

---

[1]) Dalle Annot. dell'Ab. Venereo MS. V. *Praeda*; e pure alla V. *Depred. et Invas. Mon. Cav.* *).

---

*) Le Tavole decennovenali di S. Beda nel nostro Codice sono scritte fino all'A. 1538, ma le note marginali scomparvero tutte irreparabilmente pria cancellate e poi rase. Infatti il Pertz finisce la sua pubblicazione al 1315, ed il Muratori al 1318. — Pare peraltro che ai tempi in che l'Abate Ridolfi scriveva latinamente la storia della Badia Cavense (1582), e l'Abate Venereo compilava il suo Dizionario o Indice di 7 Vol. in foglio (1630) MS. che si conservano ambedue gelosamente nel nostro Archivio, le predette note si leggessero ancora. E se si pon mente, che anche oggi si leggono nel codice talune parole, come *concremantium.. trabes*, le quali si trovano parimente scritte nel Venereo e nel Ridolfi, si può conchiudere a buon dritto, ch'Essi copiarono dalle note delle Tavole decennovenali le cose che riferiscono. Il de Blasi nella sua Cronaca MS. è pur esso di questo parere. E noi seguendo la sua opinione, ad intento di rendere completa l'Edizione di queste note, che il Muratori chiama Cronaca, ed il Pertz Annali Cavensi; sebbene non siano che una parte delle molte interamente perdute (✠), abbiamo cre-

---

(✠) Nella Cronaca Mss. del de Blasi e nelle Addizioni dell' Abate Venereo si leggono altri articoli riportati dal Codice che descriviamo. Noi però non avendo piena sicurezza, che questi siano veramente le annotazioni che una volta si leggevano nei margini delle Tavole Decennovenali di S. Beda, ci astenemmo dal riprodurli.

Dopo le Tavole Decennovenali, ritorna al foglio 132 *verso* la scrittura del nostro Codice ad essere per tutta la pagina, siccom'era prima delle dette Tavole. Le cose però scritte in questa, che per numero di fogli è il più del Codice, non han punto nulla a fare, almeno nella più gran parte, colle opere del dottor Beda. E primi si leggono due canoni *ex Concilio Sardicensi*, indi altri due *ex canonibus Apostolorum* ed un altro *ex concilio Neocesariense*. Viene poscia — *Epistola Ysidori Epi ad Massonem Episcopum de restauratione Sacerdotis. Dat. pridie Kal. Martii Anno tertio Victerici regis.* Poi un canone del concilio Anquiritano; *ex concilio Niceno; ex concilio Antiocheno; ex decreto Leonis Pape; ex suprascripto conc. Antiocheno; ex Calcedonensi Concilio; de eodem concilio; ejusdem; ex canonibus Apostolorum , primus , secundus* etc. Si legge dopo : *Iohannes hos aurei in super Lucan.* — *Scarpsum* [1]) *ex omelia Gregorii Nazianzeni Episcopi de Natibitate Christi.* — Tutti questi capitoli finiscono al diciottesimo rigo del 136 *recto*.

Nel resto di questa pagina è scritto un breve Trattato , che ha per titolo : *Argumentum secundum Egyptios ad inveniendum pedes horarum anni circuli.* In principio poi dello stesso foglio 136 *verso* si legge la rubrica : *In nomine domini nostri Iesu Christi. Incipit ordo*

[1]) « *Scarpsus* , Excarpsus, excerptus. Concilium Turonense II. c. 21. *Placuit etiam de volumi-* « *nibus librorum pauca perstringere , et Canonibus inserere , ut Scarpsa lectio de aliis in unum* « *recitetur ad populum* ». *Du Cange V. Scarpsus* — Baluz. Capit. R. F. T. II, p. 715. Venetiis 1773 Zappa. « *Excarpsum scarpsum* — Sic tum dicebant per *excerptum* ». — « Excerpo , eptum — « raccogliere da più cose, ἀπολέγω, ex multis pauca secerno, et colligo , decerpo , deligo ». A. g. Forcel. Totius Latin. Lexicon p. 217.

duto ben fatto di trascriverle dalle due opere sopraccitate e qui riprodurle in carattere corsivo.— Questa aggressione , saccheggio , ed incendio della Badia Cavense avvenne ai tempi assai procellosi della Regina Giovanna I. — Chi volesse con maggior precisione conoscere questo funesto periodo dell' Istoria del nostro Monastero consulti l'opera assai elaborata e coscienziosa del Ch. P. Guillaume *Essai Historique dell'A. C.* a pag. 207 208. 209. 210. ove tutto è narrato con molta accuratezza. E noi sebbene prevenuti da lui nella pubblicazione di queste note, finora inedite ed ignote affatto al Muratori, ed al Pertz, pure siamo lietissimi di aver reso in questo luogo il dovuto omaggio al merito dello scrittore della storia della nostra Badia, paghi per ciò che riguarda la parte nostra di aver messo ogni studio, perchè fossero pubblicate completamente e con tutta esattezza queste Note, che sono di tanto interesse per la nostra storia Medioevale.

computi exposito a plurimis congregati Doctoribus seu a trecentis decem et octo pontifices qui aput Niceam Bythiniae sunt congregati; e comincia dipoi il Tratttato co' soli titoli e divisione de' capitoli scritti in rosso [1]). La scrittura prosiegue senza alcuna interruzione

---

[1]) Questi capitoli appartengono tutti a' vari Trattati del Dottor Beda, che hanno per titolo: *De argumentis lunae*, *De Cyclo Paschali*, *De circulis spherae et polo* etc. nel 1. Tomo dell' Edizione di Colonia. Siccome poi prendono assai spazio, per non generare stanchezza in chi legge, ci consigliammo di passarci dal riportare tutt' i titoli nel modo che si leggono nel Codice. D'altra parte considerando che forse potevano desiderarsi, gli abbiamo per maggiore esattezza bibliografica riportati quì in Nota. — *f. 136 verso* .˙. . sunt congregati. — Regulares ad Kl. inve- « niendum. — Incip. concurrentes — Argumentum ad concurrentes requirendum — Argumentum ad « Kl. inveniendum. Argumentum ad feriam inveniendum. Aliud argumentum. — Argumentum ad « bis sextum inveniendum. — *f. 137 recto* — Ratio unde adcrescunt concurrentes — Argumentum « ad epactas solis inveniendum, idest concurrentes septimane dierum — Partitio hujus argumen- « ti. — *f. 137* v. — Argumentum ad inveniendum reḡ feriae Kalendarum. — Qualiter intellegendus est « ordo bis-sextili. — *f. 138 r.* — De solaribus bissextilium diebus. — Argumentum ad cyclum so- « larem inveniendum. — *f. 138 v.* — Partitio hujus argumenti — De augmento diei et noctis — « *f. 139 r.* De quinque circulis mundi — Argumentum secundum aegyptios ad annos d̄m invenien- « dum — Partitio huius argumenti — Argumentum ad indictiones inveniendum — Argumentum « ad inveniendum futuras indictiones [a]). — *f. 139 v.* Item de preteritas indictiones — Reḡ men-

---

[a]) Nel margine laterale del f. 139 *recto*, di fronte al cap. *Argumentum secundum aegyptios ad annos D̄m inveniendum. — Si vis scire quot sunt anni ab incarnatione d̄ni n̄r Ih̄u Ch. computa LXXII quindecies adde regulares* ecc. fiunt mille LXXX adde regulares XII et indic̄ anni presentis (idest) VIII. fiunt M.C. » — Ed alquanto più sotto nello stesso margine di fronte al cap. *Argumentum ad indictionem inveniendum*; precisamente dove si legge: *Si vis scire quota sit indictio sume annos d̄ni et adde regulares III, quia quando Incarnatio facta est III annos precesserant de illis indictionibus et divide per XV quicquid remanserit ipsa est indictio, et si nichil remanserit XV erit. Interrogabis — Quare per XV istum cyclum juves dividere. R. Quia ultra XV annos non ascendit;* — è scritto eziandio con bel carattere rosso: « a. mill. C. partire per XV remanent V: adde regulares III fiunt VIII hec est indictio anni p̄s (praesentis) ».

Il de Rozan op. cit. pag. 102 dice: « L'auteur, par exemple, donne les Regles que l'on doit

sino a tutto il foglio 150 *verso*, le cui ultime parole sono . *horam ante nonam usque ad occasum solis* e non continua nel foglio 151 , poichè le prime parole di esso foglio 151 *recto* non fanno senso colle ultime della pagina precedente. Ed il dimostra anche meglio la parola tronca , onde principia. . . . . *guinem* , a cui tengon dietro le parole *spiritus, carnem, adipem, cartillagines, ungues, capilli augmentum.* Perilchè non cade dubbio

---

« suum ad luna in Kl. inveniendum — Unde inventi sunt Regulares lune. — *f. 140 r.* — Ar- « gumentum unde pacta dies accrescunt. — De diebus aepact — Leva namque lunae aepact « certe clude cunctas intra. — *f. 140 v.* — Argumentum ad aepactas lunares inveniendum — « Partitio hujus argumenti — De interlunio — De accensio lune. — *f. 141 r.* — Argumentum « quod horas lucet luna — De estu oceani. — *f. 141 v.* — Concordia maris et lune. — Item de « eadem re. — *f. 142 r.* — Ratio de saltu lunaris — De ultimo saltu lunaris. — *f. 142 v.* Item « de eadem re. — De differentia lunaris — Argumentum ad ciclum lunarem inveniendum — Par- « titio hujus argumenti — Cognitio cycli lunaris per epactas. — *f. 143 r.* — Argumentum ad se- « ptuag requirendum—Argumentum ad quadrag. initium inveniendum — Terminum septuagesime « inveniendum — Ratio pro quid dicitur septuagesimam — Alia ratio. Argumentum ad sexagesima « inveniendum. — *f. 143 v.* Argumentum ad initium quadrag inveniendum — Argumentum ad inve- « niendum feria termini quadragesimae — Expositio S. hieronimi pbri de septuag sexagesima ,

---

« suivre pour trouver le jour de Pâque, l' Indiction, l' Epacte, l' Année même , où on se trou- « ve. Dans l' application qu' il fait de ces regles , on lit souvent ces paroles , *anni Dominicae* « *incarnationis in praesenti sunt DCCCC. IIII.,* c'est donc à cette époque qu'il ecrivoit. Une maine « diffèrente et postérieure a fait à la marge l'application des mêmes Regles pour l'année M. C. « *anni praesentis*, y est-il dit : l' écriture et l' encre sont entierement différents, dan ce dr. cal- « cul ». — Questo giudizio così riciso del de Rozan non ci sembra per verità molto fondato. Poteva benissimo il 904 essere scritto nel Codice, che il copista del nostro teneva innanzi agli occhi e scriveva quindi 904 siccome leggeva nell' originale : ma appunto perchè copiava una data, che non era quella del secolo in cui scriveva il codice , volle perciò apporre nel margine laterale le due note, per le quali il vero secolo , in che era scritto , fosse indicato. Nè , per quanto avessimo raffrontato le due scritture, la mano ci parve differente; malgrado la differenza dell' inchiostro (nero nel testo, rosso nelle note,) la scrittura, se mal non ci fossimo avvisati, ci sembrò la stessa.

che tra i fogli 150 e 151, secondo la posteriore numerazione, ci sia mancanza di fogli; epperò in questo Trattato che finisce al trentesimo rigo del foglio 154 *recto*, manca il principio, e nè anco il titolo se ne conosce.

Viene poi: *Scarsum ex libro Solini; — Ejusdem de menstruis mulierum et conceptu ; — De similitudinibus hominum; — De longitudine hominum; — De velocitate hominum; — De acie hominum; — De fortitudine quorumdam; —De memoria et oblibione aliquorum, et de locutione muti. — Positus de filia que patrem suum ablactavit propriis uberibus in carcere. —* Tutti questi capitoli vanno insino al dodicesimo rigo del foglio 157 *verso*. Indi si legge il titolo *De Italia et Lupos que gignit.* E questo Trattato si stende dal tredicesimo rigo del foglio 157 *verso* fino all'undecimo rigo del foglio 158 *recto* [1]).

« quinquagesima et quadragesima. — *f. 144 r.* Versi ad terminum quadrag inveniendum. — *f. 144 v.* « — Ratio bissextili — Statuta patrum de dm quadragesima — Ratio de luna quadragesimale. — « *f. 145 r.* Argumentum de initio primi mensis — Aliud argumentum de initio primi mensis — « Incipit calculatio quomodo repperiri possit quota feri singulis an XIIII luna pasche occurrat. — « *f. 145 v.* — Argumentum de eo si quis memoriter non potest habere terminum paschale — Versi « bede presbiteri ad terminum paschalem inveniendum. — *f. 146 r.* — Unde inventi sunt Regulares « — termini paschalis — Argumentum ad cyclum decennovenalem inveniendum. — *f. 146 v.* — « Partitio hujus argumenti — Ratio cycli decennovenalis — De nomina decennovenalis — Statuta « patrum de paschali solemnitate — Item de eadem re. — *f. 147 r.* — Argumentum de luna paschale « — Terminum septuagesimo X — Terminum quadragesima luna II — Terminum paschalem lunae « XII — Terminum reg lun XX — Terminum pentecoste lunae IIII — Exordio annorum ab initio « mundi usque ad passionem domini nostri ihu christi. — *f. 147 v.* e *f. 148 r.* — De ratione bis« sexti — Ratio annorum communium et embolismorum — Argumentum lune de embolismi. — « *f. 148 v.* — De ultimo embolismorum annorum — Loca embolismorum — Ratio lunationum an« norum embolismorum per aepactas — *f. 149 r.* — Item de endeca — *f. 149 v.* — Item de gra« dus solis — *f. 150 r.* e *f. 150 v.* — Argumentum in quo signum currit sol — Argumentum in « quo signo currit luna.

[1]) Per quanto siasi cercato non tanto da noi, che siamo ben poca cosa, ma da vari nostri amici molto periti nella conoscenza degli antichi scrittori, questo Trattato *De Italia et Lupos quae gignit* non si è trovato in nessun libro pubblicato. Noi lo pubblichiamo in questa nota non come inedito, ma perchè ci parve degno di esser più conosciuto.

De Italia et lupos que gignit.

« Ergo Italia in qua latium antiquum antea antiberis hostiis usque ad lirim amnem pertingebat

Il lungo Trattato, che ha per titolo: *Ysidori Episcopi de homine et partibus ejus*, principia subito dopo questo capitolo *de Italia* etc. , e finisce al nono rigo del foglio 166 *recto* occupando meglio che sette interi fogli. Indi siegue : *Scarpsum ex Chronica Origenis.*

« universa consurgit a jugis alpium porrecta ad regium vertice et litora pretiorum (*sic*) (*litora* « *brutiorum*?). Quae in mari meridiem versus protenditur. Inde procedens paulatim se a pennino « montis dorso attollit, extensa inter thuscum et adriaticum, idest inter supernum mare et infer- « num. Similisque querno folio, scilicet proceritate amplior quam latitudine. Ubi longius abit in « cornua duo scinditur quorum alterum ionium spectat aequor, alterum siculum. Inter quas promi- « nentias non uno margine accensum insinuati freti recipit sed linguis proiectis sepius ac procur- « rentibus distinctum promuntorii pelagus accipit. Ibi aut obbias (*obvias*?) passim notemus arces « talentine (*sic*) (*salentine*?), scilacea regio cum sille oppido et cratei [1]) de flumine scille matre « ut vetustas fabulata est. Reginis saltus pestane valles. Sirenum saxa amenissimus Campanie tra- « ctus. Flegrei campi-circe domus terracina insula ante circumflua immenso mari, nunc evo ni- « tente addita continenti diversamque fortunam a reginis experta, quos fretum medium a siculis « vi abscidit, formiae etiam lestrigonibus habite. Multa preterea pollentissimis ingeniis edisserat « quae preterire quam inferius exequi tutius duximus. Verum Italiae longitudo quae ab agusta pre- « toria per urbem capuamque porrigitur usque ad oppidum regium, decies centum et viginti mille « passus colligit. Latitudo ubi plurimum quadringenta decem, ubi minimum centum triginta sex. « Artissima est ad portum quae annibalis castra dicuntur [2]), neque enim excidit quadringenta mi- « lia. Umbillicum ut varro tradit in agro reatino habet. At in solidum spatium universi circuitus « vicies quadragies nobies centena sunt. In quo ambitu adversa locrentium fronte ortus agadibus « *sic*) (*a gadibus*?) finitur europe primus sinus. Nam secundus alcionio auspicatus in augro cera- « uniis (*sic*) (*acroceraunus*?) [3]) metam habet. Ad haec Italia pado clara est, quem mons vesulus su-

---

[1]) Crateis, o Cratius—Fiumara del Moro, f. in Calabria.

[2]) « *Castro d'Annibale,* porto della Magnagrecia, situato nelle vicinanze di Squillace, nella pe- « nisola formata dai golfi Scillaceo e Tarantino. Alcuni geografi vogliono , che occupi il luogo « dell'antica *Clausaro,* ove il cartaginese Annibale stette per più mesi accampato col suo eser- « cito. » G. B. Rampoldi Corogr. dell'Italia V. I. p. 584.

[3]) « *Acroceraunia* , ἀκροκεραύνια , montes altissimi inter Albaniam et Epirum , qui Epirum a « Macedonia separant , et vulgo dicuntur montes Diaboli , et *Monti della Chimera* , a Chimera « urbe illis insidente.' Dicti sunt quasi ignitas habentes a fulminibus summitates , quia crebro

Questo estratto della cronica Origeniana, che comincia colle parole: *Divisio terrae, et trium filiorum Noae post dilubium,* e finisce: *Heridanus, qui et padus. Tymber qui nunc dicitur Tyberis,* prende due fogli e mezzo, dal decimo rigo, cioè del foglio 166 *recto* al quat-

---

« perantissimus inter juga alpium gremio suo fundit, visendo fontem finis ligulum (*sic*) (*ligurum*?) « unde se primum padus attrahit [1]). submersusque cuniculo, rursus in agro dimonensi (*sic*) (*cre-* « *monensi*?) extollitur, nullo omnium inferior claritate a grecis dictus eridanus. Intumescit ex « ortu canis tabefactis nivibus et liquentibus brume pruinis. Actusque aquarum accessione tri- « ginta flumina in adriaticum defert mare, memorabilius incultu et insignis per omnium vulga- « tum ora. Quod perpauce familiae sunt. In agro palis eorum quos ipsos vocant. Hi sacrificium « annuum ad sogratis (*sic*) (*soractis*?) montem [2]) apollini faciunt, id operantes gesticulationibus re-

---

« fulminibus infestantur, κεραυνὸς enim fulmen significat, et ἄκρον summitatem. » Æg. Forcellini Totius Latinitatis Lexicon.

[1]) « *Padus*, Ἠριδανος, maximus italiae fluvius, qui oritur in finibus *Ligurum* Vagiennorum..... « *Vagienni* et *Vagenni*, pop. Liguriae montanae, prope fontes Padi fl. ad radices Alpium. Ho- « rum primaria urbs erat Augusta Vagiennorum, quae a multis creditur *Saluzzo*, circa ortum « Padi ». Id. Forcel. ib.

[2]) Dopo molte infruttuose ricerche per trovare a qual luogo potesse oggi questo *Sogratis montem* corrispondere, ci surse in mente non forse fosse uno de'soliti nomi alterati per mutazione di una lettera con altra affine o per mala collocazione di qualcuna delle lettere che compongono la parola. Ed in vero l'una e l'altra cosa er' avvenuta nella parola *Sogratis*, che doveva in quella vece esser *Soractis*, la *c*, cioè, mutata in *g* e messa innanzi alla *r* in cambio di scriverla avanti della t. Tolta di mezzo la parola *Sogratis* tutto concorda a capello col monte su cui era adorato Apollo, cantato da Orazio Flacco, e che Virgilio Eneide II v. 785 chiama santo—*sancti custos Soractis Apollo.*

Ma ciò che meglio di tutto ne convince, che al monte Soratte vuolsi accennare in questo luogo del nostro Codice, si è il passo di Plinio l. 7 cap. 2, dal quale sembra ricavato quanto si dice in detto Codice con più parole. « Haud procul urbe Roma, in Faliscorum agro familiae sunt « paucae, quae vocantur *Hirpi*: hae sacrificio annuo, quod fit ad montem Soractem Apollini, « super ambustam ligni struem ambulantes, non aduruntur ». — Noi di questo *Hyrpius*, di cui parla il Codice, che ottenne il decreto del Senato, non ci fu possibile di conoscere nulla che potesse indicare l'anno in che visse, ma del nome di *Hirpi*, che Plinio dà a queste *paucae fa-*

tordicesimo del foglio 168 *verso*. Al decimoquinto rigo della stessa pagina comincia un altro lungo Trattato di S. Isidoro col titolo: *Ysidori Epi de gentibus et vocabulis eorum*, che finisce al diciottesimo rigo del foglio 174 *recto*.

« ligiosis impugne (*sic*) (*impune*?) exultant, ardentibus lignorum struibus in honore (*sic*) (*in honorem*?) divine rei flammis parentibus. Cujus devotionis ministerium munificentia senatus honorata hyrpius perpetuo consulto omnium munerum devotionem dedit. Gentem massorum serpentibus inlesam esse nichil mirum a circe filio genus ducunt, et de habita potentia deberi servitium sibi sciunt venenorum. Ideo contemnunt venena. G. coelius tres filias dicit, Angitiam, medeam, circen. Circen cerulos insedisse montes, carminum maleficiis varias imaginum facies mentientem. Angitiam vicinam Fucino occupavisse Ibique salubri scientia adversus morbos resistentem cum desinet homines vivere deam habitam, medeam ab jasone butroti sepultam, filiumque ejus marsi imperasse. Sed quamvis Italia habeat hoc presidium familiare a serpentibus non libera est. Denique amiclas ante greci condiderant, serpente (*sic*) (*serpentes*?) fugavere, illic frequens vipera insanabili morsu, brevior hac ceteris quam in aliis advertimus orbis partibus, hac propterea dum despectui hec et facilius nocet. Calabria chersydris frequentissima, voas gignit quem anguem ad immensam molem ferunt convalescere. Captat primo greges bubulos et que plurimo lacte rigua vos est, ejus se huberibus innectit, subtuque continuo saginata longo in saeculo ita fellebris satietate ultimo extuberatur,ut obsistere magnitudini ejus nulla vis queat. Postremo depopulatis animalibus regiones quas obsederit cogat ad vastitatem. Divo Claudio principe, ubi vaticanus ager est, in alvo occiso boe expectatus est solidus infans. Italia lu-

---

miliae dimoranti sul Soratte, Servio in II. Æneid. v. 785 ci fa sapere l' origine e donde si ebbero quel nome di *Hirpi*. « In hoc monte (*soracte*) cum aliquando Diti patri sacrum persolveretur (nam diis manibus consecratus est) subito venientes lupi exta de igni rapuerunt, quos cum diu pastores sequerentur, delati sunt ad quandam speluncam halitum ex se pestiferum emittentem, adeo ut juxta stantes necaret, et exinde orta est pestilentia, quia fuerant lupos secuti, de qua responsum est, posse eam sedari, si lupos imitarentur, idest, rapto viverent. Quod postquam factum est, dicti sunt ipsi populi *Hirpini Sorani*. Nam lupi Sabinorum lingua *Hirpi* vocantur. » Servio però pare che confonda gl'Irpi cogl'Irpini de'Sanniti; salvo che non intendesse parlare di quelle poche famiglie, secondo Plinio, dette Irpi, che dimoravano nel territorio de' Falisci.

Molti capitoli di cose tutte fra loro differenti si leggono immediatamente dopo questo Trattato di S. Isidoro, de' quali riferiamo i soli titoli. — *Eiusdem de lapidibus insignioribus* — *Eiusdem de marmoribus* — *De gemmis* — *De viridioribus gemmis* — *De rubis gemmis*— *De purpureis gemmis*—*De candidis gemmis* — *De nigris gemmis* — *De variis gemmis* — *De cristallinis gemmis* — *Item libellum regi Egyptiorum missus ab Octabiano augusto* — (È una lettera in cui sono indicati molti rimedi)—*Explicit aepistola incipit de lapidibus et eorum generibus.* — *De sculpturis eorum* — *De lapidibus et earum sculpturis , ut supra Septidonio.*—*Incipit indicia valetudinis de lapidibus et eorum virtutes Amigeronis doctissimi.* (È un lungo trattato, che prende meglio che nove interi fogli) — *Explicit liber de lapidibus lege feliciter.*—Tutti questi capitoli, di cui riportammo i titoli, cominciano al diecinnovesimo rigo del foglio 174 *recto* , e finiscono al secondo rigo del foglio 192 *verso.*

Di poi si legge la rubrica — *Versus Bede Presbyteri* — Questi versi in tutto sono quattro,

Naturas rerum varias luentis et evi,
Perstrincsi titulis temporum latacitis, (*sic*)
Beda dei famulus tu fixa obsecro perhennem,
Qui legis astra supermentem tuere diem [1]).

e si leggono parimenti in principio del Libro *de rerum natura* del dottor Beda. Appresso viene la copia del contenuto del detto Libro, ma non fu possibile farne la collazione con l'Ediz. di

---

« pos habet, quod cum ceteris simile non sit, homo quem prius viderit conticessit, et anticipa-
« tus obtutu nocentis, licet clamandi votum habeat, non habet vocis mysterium. Sciens de lupis
« preterea multa spectantissimum illud est, caude animalis hujus villus amatorius inest perexi-
« guus, quem spontivo damno habicit, cum capi metuit, nec habet potentiam nisi viventi detra-
« hatur. Coeunt lupi toto anno, non amplius dies duodecim, vescuntur in fame terram, At hi quos
« cervarios dicimus, quamvis post longa iejunia repertas egre carnes mandre receperint, ubi quid
« casu respiciant obliviscuntur, et immemores presentis copie eunt quesitum quam reliquerint
« satietatem.

[1]) Praefatio

Naturas rerum varias labentis et aevi,
Perstrinxi titulis, tempora lata citis,
Beda Dei famulus, tu fixa obsecro perennem,
Qui legis astra, super mente tuere diem.

Vener. Bedae De Rerum Natura. Liber. — Ediz. di Colonia Tom. 11. p. 1.

Colonia, tra perchè nel nostro Codice mancano molti capitoli, e perchè l'odine di essi è ancora assai sconvolto. Riportiamo non però i titoli dei capitoli, siccome nel Codice si leggono. — *De quadrifario opere Dei — De Mundi formatione — De elementis — De firmamento — De celesti spere situm — De eiusdem spere motum* — con vari altri titoli delle sfere celesti, dello Atmosfera, e delle meteore, cioè, — *de nive — grandine — fulmine — ventis* — Dopo il quale capitolo *de Ventis* occorrono due pagine figurate. Prima però di farci a descriverle notiamo, che nel margine laterale del precedente breve capitolo — *de formis lune* — si veggono disegnate in nero tutte le sette diverse grandezze di questo pianeta, e dentro ognuna di esse un numero in rosso da I a VII.

Il capitolo *De ventis* finisce all'ultimo rigo del foglio 202 *recto*. Lo stesso foglio *verso*, che è bianco ha nel suo mezzo disegnati a penna in nero sul bianco-smorto della pergamena un cerchio grande con entrovi due cerchi binati concentrici, uno assai piccolo e l'altro grande a brevissima distanza dal circolo esteriore. Nel piccolo sono a tutta figura umana rappresentati a destra il sole e a sinistra la luna: nel grande poi in dodici figure anche umane i venti principali e gli intermedi. Quattro di esse, cioè le ritraenti i venti principali, sono testa, braccia ed ali, le altre solamente testa ed ali. Tutte poi han rivolta ciascuna la testa inverso il Sole e la Luna, e le ali un po' piegate e stese fin oltre l'ultima armilla formata dall'eccesso del cerchio esteriore sul gran cerchio binato. Non vuolsi omettere che una delle quattro figure principali è per modo cancellata, che non lascia vedere se non le due estreme parti delle ali. — Ved- fac-simile Tav. IV.

Il seguente foglio 203 *recto* pur bianco ha nella parte inferiore un cerchio a circonferenza nera con entrovi quattro cerchi concentrici a circonferenze eziandio nere vicinissime l'una all'altra, tre delle quali sono segate in quadranti da quattro rette linee nere che dividono anche la periferia del cerchio esterno. L'armilla che tramezza la circonferenza del primo e secondo cerchio è tutta bianca: le due armille che girano fra le circonferenze del secondo e terzo, del terzo e quarto, tutte scritte in nero; quella poi tra il quarto e il quinto cerchio è parte bianca e parte segnata di parole rosse, poste a certa ugual distanza fra loro. Il quinto cerchio, che è il più interno, è quadripartito da due diametri rossi che segansi ad angolo retto: i quali, perchè stanno in direzione delle quattro suddette linee seganti le tre prime armille, perciò l'intero tondo della figura è distinto in quattro settori uguali, terminati quindi ciascuno inverso la concavità da un quadrante.

Ne' quattro settori del quinto cerchio tu vedi quattro uomini a mezza persona, ognun dei quali stringe con la destra la mano sinistra del suo vicino e viceversa. Nel semicircolo superiore

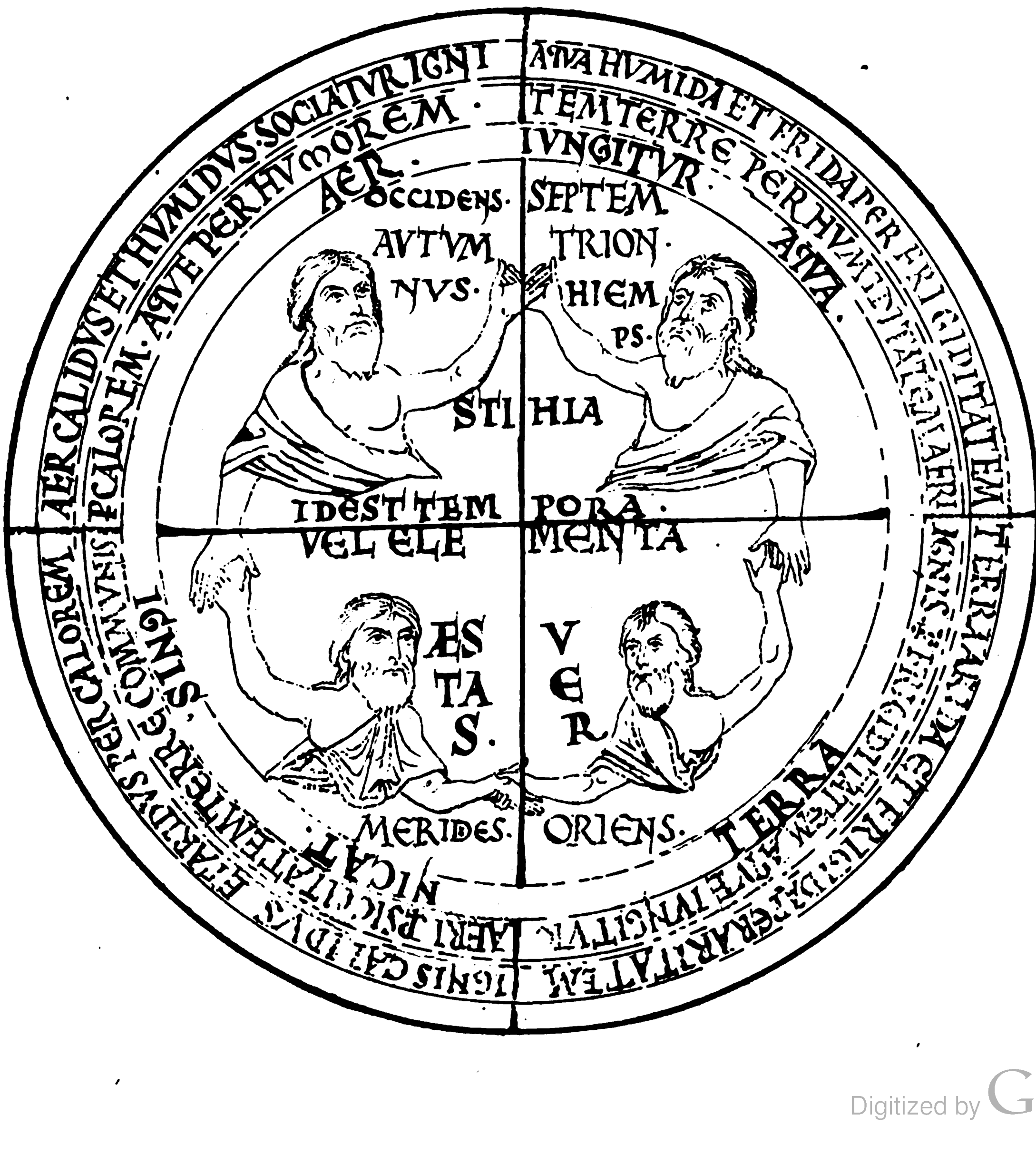
dello stesso cerchio leggesi un po' in alto STIIIIA, parola divisa per mezzo del diametro verticale, e lunghesso il diametro orizzontale è al di sopra scritto — IDEST TEMPORA — in rosso, e sotto—VEL ELEMENTA—in nero. Il primo settore a sinistra del semicerchio inferiore porta di fianco alla mezza figura segnato — VER — in rosso a linea verticale, e sotto il braccio destro — ORIENS — in nero e in direzione orizzontale: nel secondo de' quattro spazii compresi fra i quadranti concentrici si legge in nero — TERRA ARIDA ET FRIGIDA PER ARITATEM — nel terzo anche in nero — IGNIS PER FRIGIDATEM AQUE IUNGITUR — nel quarto — TERRA — in rosso. L'altro settore del semicerchio inferiore porta a fianco della mezza figura verticalmente scritto — AESTAS — in rosso, e sotto il sinistro braccio a linea orizzontale — MERIDIES — in nero: nel secondo de' quattro spazî compresi fra i quadranti concentrici leggesi — IGNIS CALIDUS ET ARIDUS PER CALOREM — nel terzo — AERI PER SICCITATEM TERRE COMMUNIS — nel quarto — NICAT IGNIS — in rosso. De' due settori poi del semicerchio superiore, quello a destra reca di lato alla testa della mezza figura scritto — AUTUMNUS — in nero e sopra — OCCIDENS — in rosso: nel secondo de' quattro spazii terminati dai rispettivi quadranti concentrici si legge — AER CALIDUS ET HUMIDUS SOCIATUR IGNI — nel terzo — PER CALOREM AQUE PER HUMOREM — nel quarto—AER in rosso. Finalmente il settore a sinistra porta scritto sopra il braccio destro della mezza figura — HIEMPS — in rosso e sopra — SEPTEMTRION — in nero : similmente nel secondo de' quattro spazii terminati dai quadranti concentrici si legge — AQUA HUMIDA ET FRIDA PAR FRIGIDITATEM — nel terzo — TEM TERRE PER HUMIDITATEM AERI — nel quarto — IUNGITUR AQUA — in rosso.

Nella parte superiore della stessa pagina è disegnata a lati rossi un rettangolo , diviso a due terzi da una perpendicolare tirata similmente in rosso , la quale perciò lo sega in due altri rettangoli. Nel rettangolo minore si osserva un uomo imberbe che guarda in alto una sfera a raggi rossi e neri non interi, i quali, senza giungere al centro, vanno insino alla circonferenza di un cerchietto concentrico binato: intorno ad essa sul breve spazio a destra leggonsi in rosso le parole — *Spera celi quater senis horis dum revolbitur* —; le quali, tranne la prima, somigliano alla scrittura del nostro Codice e stanno disposte in modo, che le prime sei sono a colonna verticale e le due ultime ad orizzontale sotto la sfera. Nel rettangolo maggiore si veggono un maestro , che sta tranquillamente seduto, e tre discepoli , uno imberbe e gli altri con barba , i quali con li contorcimenti della persona, specie del capo e delle mani, accennano ad un segmento di cerchio binato ad archi neri, che si vede in alto e sul quale par che vivamente discutano. Nel poco spa-

Lit. Richter & C.

ABRAHAM AS
TRONOMIAM
DISCI PVLOS EGYP
TIOS INFOR
MAT.
SPERA

AER CALIDVS ET HVMIDVS SOCIATVR IGNI
PCALOREM. AQVE PER HVMOREM.
AER.
OCCIDENS.
AVTVM
NVS.
SEPTEM
TRION.
HIEM
PS.
AQVA.
STI HIA
IDEST TEM PORA.
VEL ELE MENTA
ÆS
TA
S.
V
ER
MERIDES.
ORIENS.
TERRA
IGNIS.
NICAT

zio che rimane tra il segmento e la testa de' discepoli e del maestro leggesi in nero — ABRAHAM ASTRONOMIAM DISCIPULOS EGYPTIOS INFORMAT —. Vedi fac-simile Tav. V.

Tutte le parole sì in nero che in rosso, scritte nell'interno delle due predette figure, sono in maiuscolo di mezzana grandezza della forma conosciuta sotto il nome di onciale longobarda; nella maggior parte delle lettere però la scrittura non si discosta dal maiuscolo romano.

Vengono poi ventuno versi dei quali trascriviamo il primo — *Spera celi qua aer semis horis dum revolbitur* — e l'ultimo — *Radius ad mane mersus hiemalis dicitur*. Nei primi di questi versi molte parole sono ite a male, sicchè appena si leggono per metà. Dopo continua — *De aere* — *Opinatio philosophica de spatio aeris* — *De nominibus stellarum quibus ex causis nomen acceperunt* — *De inventoribus astronomine* (sic) *et astrologie artis*. E finiscono tutti questi capitoli al trentaquattresimo rigo del foglio 206 *verso*. Dal rigo trigesimoquinto della stessa pagina, in cui è scritto il titolo — *De inventoribus mechanice artis* — sino al decimo del foglio 208 *recto* si hanno varii capitoli che trattano di meccanica e di geometria lineare, le cui figure si veggono disegnate in rosso nei margini laterali co'nomi di ognuna in caratteri maiuscoli neri scritti nell'interno di esse.

Sieguono poscia molti lunghi capitoli, e direm meglio Trattati, de' quali ecco i titoli. — *De Nilo flumine* — *De aquis* — *De natura aquarum duplici* — *De diversitate aquarum* — *De aquarum situ* — *De maris nomine* — *Cur mare non crescat* — *cur sit falsum* — *De mari rubro* — *De abysso* — *De Terre fundamento* — *De positione terrae* — *De inequalitate orbis terrae* — *De octo circulis* — *De umbilico vel gnomone* — *De oceano* — *De Medi terranei mari* (sic) — *De sinibus maris* — *De estibus et fretis* — *De Insulis* — *De promunctoriis* — *De montibus ceterisque terrae vocabulis* — *De fluminibus* —; e finiscono al quarto rigo del foglio 220 *verso*. Dipoi in uno spazio quasi di 19 righi sono delineati quattro cerchi concentrici, alternativamente di color rosso e turchino; nella metà superiore de' quali con lettere di massima grandezza, a vicenda rosse e turchine, è scritta la parola ASIA, e nell'altra metà inferiore, divisa in due quadranti, con lettere degli stessi colori alternate, ma più piccole, in uno è la parola EUROPA e nell' altro AFRICA. Il capitolo — *De orbe* — comincia subito dopo questi cerchi. E poscia il capitolo — *De Asia et partibus ejus* —, che è assai prolisso, — *De Libia et partibus ejus* — *De cosmographia* —. Dopo sieguono due capitoli — *De mensuris agrorum*, e *de itineribus* —, che sono ben lunghi ed ove nei margini si vede spesso disegnata una mano coll' indice disteso. Succedono poi — *De ponderibus* — *De signis ponderum* — *De mensuris* — *De aetatibus homi-*

num — *De sepulchris* — *De portentis* — *De transformatis* — *De regnis militieque vocabulis* — *De affinitatibus et gradibus* — *De agnatis et cognatis* — che finiscono all' undecimo rigo del foglio 243 *recto*. L' albero dei gradi di parentela è assai ben delineato nello stesso foglio *verso*, e subito dopo continua — *De coniugatis* —. Dipoi — *De Orthographia*— *Bede Presbyteri de Orthographia* — *De Notis sententiarum* — *De notis vulgaribus* — *De notis digitorum* — *De notis militaribus* — *De notis iuris* —. Quest' ultimo capitolo finisce con l'ultimo rigo del foglio 248 *verso*. Dal foglio 249 *recto* fino al ventunesimo rigo del foglio 255 *recto* evvi un Trattato delle abbreviature a quattro colonne per ogni pagina ; e dopo — *De oboelis et asteriscis platonicis, que nos ex greco transtulimus* — che termina al ventesimoterzo rigo del foglio 256 *recto*.

Tra questo rigo ed il trentaquattresimo della stessa pagina, nello spazio intermedio si legge una ricetta in tre versi di carattere maiuscolo Longobardo spezzato, pubblicata nella Paléographie Française come tipo dei caratteri Longobardi spezzati maiuscoli [1]). La ricetta dice: *Antifon Psillocrus et Apremon et Serapion Ascalonites promittant in libris suis, quod laurum si dormientibus ad caput posueris vera somnia esse visuros*. Sopra ogni maiuscola è scritta anche la sua interpretazione con caratteri minutissimi della forma detta Longobarda. Vedi fac-simile Tav. VI. Sotto questa ricetta poi sono scritte sette lettere maiuscole di mezzana grandezza di color rosso e della medesima forma delle precedenti. Esse son disposte in linea orizzontale, e ciascuna lettera ha la sua interpetrazione sotto di sè in nero :

R.	R.	P.	S.	A.	E.	C.
Romana.	*Res.*	*Publica.*	*Semper.*	*Augetur.*	*Et.*	*Crescit.*

---

[1]) « Les trois lignes d'apres sont ecrites en grandes lettres tortues, à traits brisés, arbitraire« ment prolongés et excédants, longs, serrés et disproportionellement hauts; crochus et recour« bés, mais tres remarquables comme type de la capitale Lombardique brisée. » Paléographie Universelle. V. III. Paris 1841. —

Questi tre versi di caratteri per verità singolari e di forma affatto nuova , saranno oggetto di speciale attenzione per quelli che si occupano di paleografia; noi però vogliamo richiamare anche la loro attenzione sul come sono scritte talune parole, segnatamente il monosillabo *et* , che nei versi maiuscoli trovasi con due lettere distinte e nella interpretazione, ove , sebbene assai impiccolito , si trova costantemente lo stesso carattere del Codice , è sempre in cifra. Il che po-

Al ventiquattresimo rigo ricomincia la scrittura consueta con un — *Epistola missa a Constantino et Constante Constantini Magni filio ad Liberium Papa Urbis Rome* — [1]), la quale finisce al ventinovesimo rigo dello stesso foglio 256 *verso*. Dopo che si leggono 18 versi

---

trebbe far congetturare, che lo scrittore del Codice avesse copiato que' versi di Longobardo — spezzato maiuscolo da Codice più antico, essendo ben noto agl'intendenti delle scritture medioevali che il monosillabo *et* fino all'VIII e IX secolo scrivevasi disteso in due lettere e non mai in cifra,

[1]) Riproduciamo secondo il testo questo luogo del nostro Codice, del quale forse non tutti avranno conoscenza:

Regnantibus Constantino et Constante Constantini magni filius dum Romani nollent sic eis .... sicut Constantino patri eorum direxerunt eorum epistolam Constantinopolim per legatos suos in qua scripserunt.

Quia nos non oportet peregrinis obedire, sed peregrini nobis. Apud nos etiam fundamentum Ecclesie est. Apud nos est Palatium Monarchie, idest Imperium totius orbis. Apud nos liberalium artium habundantiam, et status reipublice, et ideo possidete que habetis.

Ipso autem tempore Liberius Papa gubernabat statum Ecclesie. Que littere ut ad Constantinum et Constantem pervenissent non multum repugnantes romanis iterum remiserunt Epistola in quarum fide iste littere erant —

PPP. RRRRR. VVVVVVV. FFF. AAA.

Que significantur Imperium esse translatum a Romanis, et populi mortem venturam, et hostem affuturum, et regnum ruiturum. Et sensus litterarum absconditum fuit a Romanis per multa tempora. Ad ultimum vero Marius Victorinus qui fuit magister sancti geronimi, cognovit sensus litterarum, et eis tradidit dicens: quia per tria P translatio regni Romanorum significatur. Et per quinque R regnum romanorum ruiturum. Et per septem V inimicos romanorum venturos. Et per tria F mortem illorum; in hoc modo. Tres P dicunt: Pater Patrie Profectus est. Qinque R dicunt: Regnum Regale Romanorum Ruit Roma. Septem V dicunt: Vitalis Victor Veniet Vincet Viros Vestre Vrbis. Tres F dicunt: Fama, Ferro, Flamma. Tres A dicunt: Abstollet Aurum Ararum — Propter quod concesserunt Mario Victorino habere statuam in foro traiano. Qui fuit magister sancti Hieronimi in artibus, ut ille testatur in cronicis suis, propter hoc illi Victorino hanc statuam erexerunt, eo quod interpretavit nomina harum litterarum. — [a]).

---

[a]) Nel Chronicon S. Hieronymi Tom. VIII p. 800 si leggono le seguenti parole, per le quali sembra confermarsi la narrazione del nostro Codice; « Victorinus Rhetor et Donatus Gramma-
« ticus, praeceptor meus, Romae insignes habentur: e quibus Victorinus etiam statuam in Foro

a Roma, il primo di essi dice — *Nobilibus quondam fueras constructa patronis* — e l'ultimo — *onoma sed valeat secla per ampla tuum.* Sieguono dopo questi 18 versi a Roma: — *Scarpsum ex historia aecclesiastica Eusebii Episcopi, quid Ioseppus historiographus Iudeorum de Domino nostro Ihesu Christo in sua historia narravit— Item aepistola missa ab augaro ad Dominum Christum per Ananiam Cursorem. Scarpsa ex historia Ecclesiastica — Item responsio aepistole Domini Ihesu Christi ad Augarum regem, et directa per eundem Ananiam — Erat autem his aepistolis adiunctum etiam hoc lingua syrorum subscriptum, quod infra scriptum est « Postea vero quam Ihesus assumptus est etc. » — Scarpsum ex historia aecclesiastica Eusebii quod Pilatus narravit de Christo — Item ex eius historiographi de morte herodis nequissimi qui propter Christum interfecit infantes — Ante bellum scarpsum ex historia aecclesiastica quid joseppus narrat de signis — Ex eadem historia quid dicit Ioseppus de Iohanne baptista* — ed altri tre brevi capitoli, senza titolo, pure di Eusebio. Indi una lettera di S. Girolamo, senza titolo, e poscia: — *De canonibus conciliorum — Epistola Theodori Pape — Incipit vita sanctorum Patrum Augustini et Ysidori — De quattuor jeiuniis anni — De jeiunio quarti, quinti, septimi et decimi mensis — Scarpsum ex historia francorum — De jeiunio ante ascensa Domini — Gregorii Papae, et*

« Traiani meruit. » ma nella prefazione del comm. alla I. lett. ai Galati Domenico Vallarsi sotto le parole — Non quod ignorem Gajum Marium Victorinum, qui Romae me puero, Rethoricam docuit — scrive la Nota, che qui riportiamo, in cui dimostra, anche coll' autorità di altri Mss. che G. M. Vittorino non fu, nè poteva essere stato il Maestro di S. Girolamo. « Antea aut falso, aut « incommodo sensu legebatur, — qui Romae pueros Rhetoricam docuit —, vel, ut aliquot etiam « Mss. invenire est, — qui Romae me puerum Rhetoricam docuit —, vel denique, — Romae me « a puero etc. — Veram lectionem nos restituimus, suppetias ferente uno Cisterciensi Ms. alte« roque Cluniacensi, quem in Addendis ipse laudat Editor Benedictinus. Neque enim Victorinum « audivit Hieronymus, neque fortasse per infantilem adhuc aetatem potuit. Hujus ipse rei fide« jussor in Chronico est ad a. 358 ubi ait: — Victorinus Rhetor et Donatus Grammaticus Prae« ceptor meus (non Praeceptores mei — plurium numero) Romae insignes habentur. — Caeterum « vide et Librum de Viris Illustribus. » — Nel Cap. CI. de VV. Ill. s. Girolamo scrive: « Victo« rinus, natione Afer, sub Constantino Principe Rethoricam docuit etc. » alle quali due ultime parole il Vallarsi fa la seguente Nota: « Si, ut vulgo creditur ex prava lectione Praefationis in « Epistolam ad Galatas, Hieronymus ipse Victorinum Romae Praeceptorem habuit, cur hoc in « loco dissimulat, omnium ad id profitendum ornatissimo ? » —

hysidori Episcopi de corpore Christi accipiendum — Ysidori de eucharistia cotidie accipiendum. Tutti questi diversi capitoli vanno al decimo rigo del foglio 265 *verso.*

Vengono dipoi molte altre cose tratte dalle opere di S. Agostino; — *de resurrectione de aliis*: di S. Isidoro Vescovo; *de oratione*: di S. Gregorio papa; — *de oratione*; di san Girolamo; *de transformatione diaboli:* di san Beda, san Gregorio, san Girolamo, sant' Agostino, Tertulliano, Alcuino, san Cipriano Cartaginese, san Cesario, sant' Ambrogio, Papa Deusdedit, Arnobio ed altri. E poi — *parva et varia excerpta: de resurrectione , de imaginibus Sanctorum, de Angelis qui sunt cum homine et innumeris aliis* — Tutti questi capitoli finiscono al quinto rigo del foglio 320 *recto.*

Indi si legge—*Epistole Karoli regi ad albinum abbatem de septuagesima, sexagesima et quadragesima—; Item secunda Æpistola Karoli regis ad Albino abb.—; Alia Hieronymi, Augustini, Ioannis os aurei, Gregorii, Ysidori, Alcuini —; Cujusdam hieronymi —; insuper donatum de inventoribus litterarum hebraicarum—;litterarum grecorum—; de litteris latinis—*[1]: *De laberintho —; Versus de superbia et humilitate —; De castitate et libidine etc. —; Gregorii Pape in moralibus —; Augustini de predestinatione —; Alia ejus et Gregorii Pape—; Aliqua de mensibus — ; Scarpsum ex historiis et cronicis de Mundi miraculis — ; Verba utilia vitae septem sapientum grecorum in convivio positorum aput metulium—; Item sententia philosophorum — hieronymi presbiteri sententia —; Item versus Sybillae herithrei de Nativitate Domini nostri Iesu Christi, et de ejus judicio —; Epitaphium Alcuini —; Hieronimi presbiteri de Syloa fonte et balsamo arbore —; De septem miraculis hujus mundi ab hominibus factis —; Hieronimi de nuptiis — Ex concilio Niceno —; Cap. XI Innocentii, et XIII Felicis Papae de velandis mulieribus —; De vestimentis Sacerdotalibus —; Hieronimi presbiteri de decimis—; super Amos —; Ad amandum presbiterum —; Ysidori ad Fulgentium Episcopum de tonsura clericorum—; Item ex Libro septimo decimo de civitate dei, Sancti Augustini de diis gentium — ; Scarpsum ex Libro super Iohannis — ; Augustini Episcopi de anima Salvatoris —; Ex concilio Agatensi de Discordantibus —; De his qui per hodium ad pacem revertuntur —; Felix Siciliensis Episcopus B. Gregorio pape scripsit — Ad quem S. Gregorius benigne rescripsit —; Zachariae pape ad Theodoro Episcopo —; Scarpsum ex*

---

[1]) Dei tre alfabeti Ebraico, Greco e Latino, scritti in rosso colla interpetrazione o nome di ogni lettera in nero, riproduciamo soltanto l'Ebraico. Vedi fac-simile Tav. VI. n.° 3.°

libro XI Plinii secundi —; *Scarpsum ex historia langobardorum Pauli Diaconi* [1]) — *Bede presbiteri, Hieronymi, Augustini, Isidori, Eucherii, Gregorii Pape, Ioseppi, Ambrosii, Victorini, Eusebii, Clementis, Cassiodori, plura parva excerpta* —; *Tractatus S. Augustini Episcopi contra quinque heredes* [2]) —; *Hieronymi presbiteri, ad oceanum diaconum de vita clericorum* —; *Ex tractatu S. Augustini de Fide et simbolo* —; *Hieronimi* —; *Africani ad Aristidem de genealogiis Christi que a Mattheo et Luca diverse referuntur* —; *Ex concilio Anacleti Pape* —; *Hieronimi, Augustini varia excerpta, inter que notantur ex Augustino nomina stabularii presepii, hominis qui in Egypto Christum recepit , latronum cum Christo crucifixorum, ancillae Petrum interrogantis, et centurionis ad crucem et sepulcrum presentis.* — Tutti questi diversi capitoli finiscono all'undecimo rigo del foglio 385 *verso*.

Si legge dipoi il seguente titolo—*Incipit privilegium S. Romane Æcclesiae quod constituit Dominus Constantinus Imperator* —. Questo privilegio prende 4 interi fogli ed ha termine al trentaquattresimo rigo del foglio 389 *verso* con cinque righi scritti con lettere maiuscole alternatamente rosse e nere, che dicono : *Dato romane sub die tertio Kalendarum apriliarum — Domno nostro Flavio constantino augusto, Quater et Gallicano Viris clarissimis consulibus.* — Viene poscia il titolo — *Haec sunt nomina septuaginta discipulorum Domini nostri Iesu Christi quam invenit hieronimus presbiter aput grecos, et scripsit Damaso Pape* il quale cap. finisce al ventunesimo rigo del foglio 391 *recto*, e subito dopo si legge la rubrica : *Incipit Liber Iunioris philosophi in quo continetur totius mundi descriptio.* Questa lunga descrizione *totius mundi* [3]) ha termine al quarto rigo del foglio 397 *recto* colle pa-

---

[1]) È un brevissimo brano di 11. versi, in cui si parla dell'ombra che proietta il corpo umano.

[2]) Questo lungo Trattato prende dodici interi fogli ; dall' undecimo rigo, cioè , del foglio 367 *recto*, dove finiscono i precedenti capitoli, a tutto il nono rigo del foglio 379 *recto*.

[3]) Di questo opuscolo *Iunioris Philosophi* era nostro desiderio di farne dono ai lettori pubblicandolo intero nelle nostre appendici, parendoci che non fosse stato pubblicato: laonde a tale intento ne facemmo la copia. Avendo però in grazia de' nostri studii dovuto riscontrare qualche cosa nel Mai, trovammo ch' Egli ci aveva preceduto. E assai ce ne gode l' animo : chè per tale guisa l'Edizione fatta con quella non comunal perizia e dottrina, propria di quel vero lume della scienza paleografica nel secolo XIX, ne guadagnò a mille doppi. Noi rimandiamo perciò quei che fossero vaghi di leggerlo al Tomo III dei Classici Scrittori del sullodato Mai. (da p. 385 a p. 409.) — Ci piace intanto qui riprodurre ciò che il dotto e gentile Uomo scrive nella Prefazione, tra perchè si conosca che gli studii paleografici e l'ospitalità nella Badia Cavense non vennero mai meno,

role: *solus deus qui universa creavit potest omnia nosse.* Notiamo per non mancare al no-

e perchè si abbia in giusta considerazione il lodevole (*laudabili*) nostro Codice, che da questo saggio apparisce di esser scritto sì correttamente, che appena qualche luogo v' ha meritevole di emendazione.

« Cavensi PP. Benedictinorum haud procul urbe Salerno monasterium vir cl. Ioh. Mabillonius, « ejusdem ordinis Monachus, in suo itinere italico p. 116-118. breviter quidem sed non injucunde « descripsit. Exin aetate nostra doctus alius vir gallus cognomento Rozanus monasterii ejusdem « Bibliothecam prolixiore commentario lustravit. Ego anno M.DCCC.XXVI. ad hunc locum insi- « gnem forte progressus, et humanitatem incolarum monachorum expertus plurimam, ibique brevi « diei parte, moratus, nihil aliud ferme videram quam diplomata aliquot, et nobilissimum atque « antiquissimum bibliorum codicem, cujus deinde apographum, obsequii gratia erga Pontificem « maximum Leonem XII, qui me suadente id optaverat, reverendissimus monasterii Abbas, cum « RR. monachorum consilio, accurate confici, atque ad Vaticanam bibliothecam mitti curavit.... « Iterum ego superiore anno M.DCCC.XXX. ad Cavense monasterium reversus; vi pluviae maxima « ibidem solida die subsistere coactus sum: atque interim ne in tam fructuoso loco, inspexi prae « ceteris codicem quemdam, litteris langobardicis paulo post saec. X exaratum, qui inscri- « bitur *Beda de Temporibus*; continetque insuper prolixam seriem testimoniorum ex diversis pa- « tribus fortasse ineditorum; in ejus autem calce tractatum quemdam geographicum observabam, « cujus est titulus: *Incipit liber Iunioris Philosophi in quo continetur totius mundi descriptio.* « Porro id scriptum quia bonae frugis minime expers, satisque antiquum, et romano adhuc stante « apud occidentales imperio compositum videbam, protinus ad excribendum incubui, tam impense « mihi favente archivii Praeside, ut codicem ad hospitale meum cubiculum festinandae scriptionis « causa deferri voluerit: quod ego beneficium haud equidem minoris feci, quam hilare prandium « cœnamque et reliqua comitatis officia ab illis RR. monachis mihi tunc certatim exhibita. »

« Iam vero de hoc geographico opusculo quum postea Romae meditarer, cognovi id a Ma- « billonio olim in Cavensi bibliotheca visum, sed unico verbo appellatum op. cit. p. 118. sic— « in bibliotheca Cavensi pauci supersunt Codices, Hilarius de Trinitate et de Synodis, liber de « geographia antiqui auctoris, vitae patrum Cavensium etc.—Neque plura ait Rozanius op. cit. « p. 100.—Le Livre de Beda *de temporibus*, des extrait de celui de *Etimologies* de St. Isidore « de Seville, et de plusieurs autres ouvrages composent ce recueil, qui termine, *Iunioris philo- « sophi totius orbis descriptio.* — Denique Muratorius S. R. I. tom. VII. pag. 915 ex eodem Co- « dice chronicon Cavense divulgavit, sed tamen geographicum tractatum ibi inesse nescivit. Ego « vero de hoc opuscolo ut dixi, meditans comperi id abs Iacobo Gothofredo anno MDCCXXVIII. « Genevae partim editum graece et latine; sed primo acephalum, quia deerat ei titulus operis

stro compito, che nella prefata descrizione sono scritti in rosso con lettere maiuscole molti nomi di luoghi, cioè: *Lucania* [1]), *Italia*, *Roma*, *Palarmum* (sic) [2]).

Leggesi dopo un'altra rubrica: *Feramundus* (Feram) (?) *rex ad adrianum imperatorem*; e principia: *Inter babyloniam et mesopotamiam, est regio locuples in qua est oppidum quod dicitur castellum philonis.* . . . e finisce al penultimo rigo del foglio 398 *recto*, ultimo del Codice, colle parole: *Iterum renascitur* (fenix). *Ita fit ut dum semper moritur semper vivat.*

Il Codice termina con un Capitolo, di cui si legge il titolo in rosso — *Item de Provinciis Italie* — nell'ultimo rigo dello stesso foglio 398 *recto*. Trascriviamo questo capitolo non compiuto, perchè il Codice manca degli ultimi fogli, e vogliamo far notare la cura messa dal copista per segnalare i nomi di talune città Italiane. — *Prima Venetia* [3]) — *Secunda Liguria* — *Tertia Alpes Cotie* — *quarta provincia, tussia est* — *hec habet intra se,*

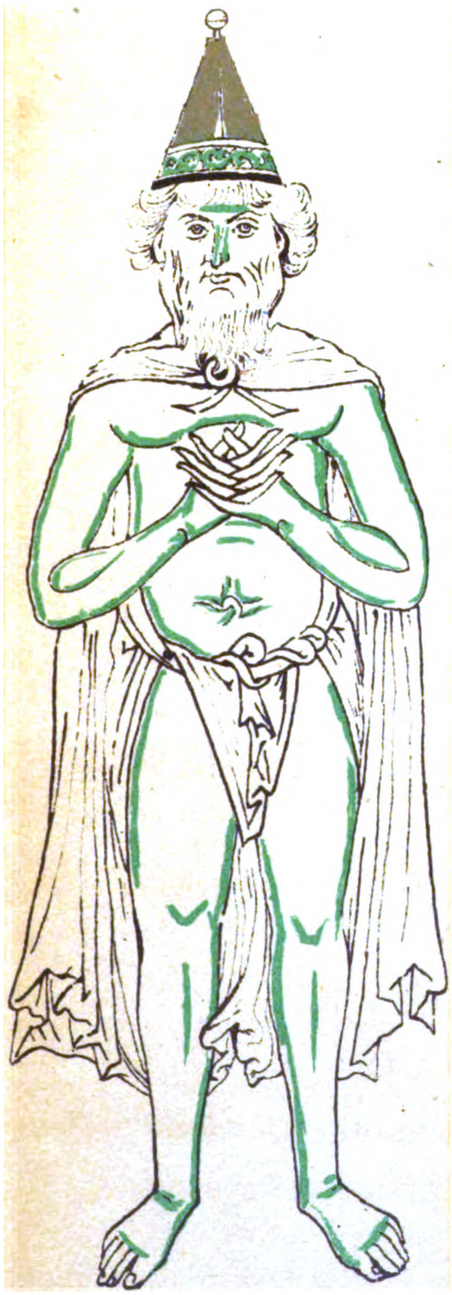
« et auctoris, parsque etiam ipsius operis usque ad locum qui a nobis infra indicabitur; deinde « latinus textus prorsus a nostro laudabili diversus apud Gothofredum est, barbarus scilicet, pes- « simus, deformis, ineptus, inextricabilis, ab homine nempe profectus qui, ut ait Gothofredus, « neque graece neque latine sciebat. Codicem corruptissimi operis habuit olim in Gallia F. Ju- « retus, cujus apographum ad Salmasium transiit, qui ejus bis meminit in notis ad Solinum p. « 986. et 1299. A Salmasio accepit Gothofredus editor, qui de auctoris nomine frustra disquisi- « vit; nunc autem *juniorem philosophum* appellare semetipsum videmus, quia nimirum respicit « ad antiquiores a se nominatos philosophos Berosum atque Apollonium. Ceterum recte demon- « stravit Gothofredus vixisse hunc auctorem sub imperatore Constantio Constantini magni filio, « id quod nos quoque suis apte locis palam faciemus. —

[1]) La parola *Lucania* scritta in rosso sfuggì al Mai. Questa particolarità però merita di esser notata, come quella che potrebbe, se non la patria, indicar forse la provincia, cui apparteneva lo scrittore del nostro Codice.

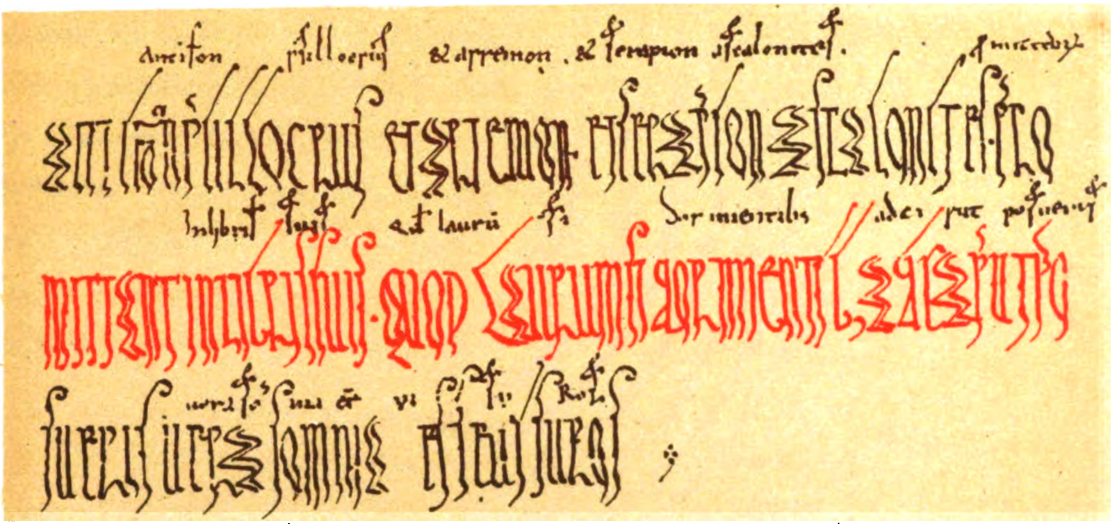
[2]) *Palarmum* « (1) Ita cod. litteris magnis. Tam vero Iuretianus cod. gr. lat. memorat quidem « Syracusas et Catinam, sed *Panormum*, seu *Palarmum*, silet. Ego igitur suspicor cavensem an- » tiquum monachum *Palarmum* addidisse codici suo quem conficiebat, postquam urbis eius ma- « gnitudo dignitasque inclaruerat. » Mai l. c. pag. 409 — Il gran Paleografo con questa sua nota, se non erriamo, conforta la nostra opinione, che il Codice è scritto dopo il mille; purchè la grandezza e dignità di Palermo non si volesse far rimontare ad epoche anteriori, nella quale ipotesi il nostro argomento non reggerebbe.

[3]) *Venetia* — la sola iniziale maiuscola rossa.

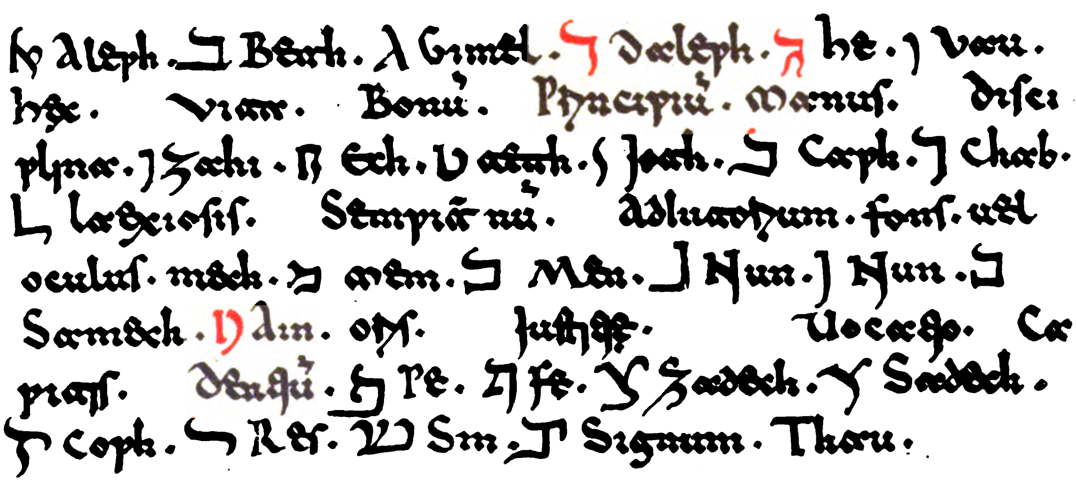
1.

2.

3.

Lit. Richter e C. Napoli

circum versus aureliam, ab orientis parte—Umbriam; In hac provincia, Roma [1], *que aliquando totius mundi Caput extitit — in umbria perusium, et lacum clitorium ex spoletium consistunt — Quinta provincia, Campania, ab Urbe Roma usque ad Siler* [2], *Lucanie fluvium extenditur, in qua opulentissime urbes, Capua, Neapolim, et Salernum* [3] *constitute sunt. Sexta provincia Lucania inchoat a fluvio Silere cum britia, usque ad fretum Siculum, per ora maris tyrreni, sicut et duae superiores provincie dextrum italiae cornum tenens pertingit in qua posite sunt civitates, idest, Pestus* [4], *Lainus, cassanus, cosentia, malvitus, et regium. Septima provincia, in apenninis alpibus computatur, quae inde originem capiunt, ubi alpes cotiae finiuntur, hae alpes apenninae per mediam italiam pergentes, tuscia ab emilia et umbria, a flamminea dividuntur, in qua sunt civitates, Feronianum et Montebellium, bobium et orbinum, nec non et oppidum quod verona appellatur. Octaba provincia, emilia; incipiens a Liguria provincia, inter alpes apenninas et. . . . —;* e con questo monosillabo si chiude la scrittura del Codice Cavense n.° 3, mancante, come ben si scorge, degli ultimi fogli.

---

[1]) *Roma* — tutte le quattro lettere maiuscole di color rosso.

[2]) *Siler* — lettere tutte maiuscole; la prima nera, le altre quattro di color rosso.

[3]) *Salernum* — lettere tutte maiuscole, a vicenda rosse e nere.

[4]) *Pestus* — Tutte sei lettere maiuscole; le prime rosse, la quarta e quinta nera, l'ultima rossa.

Pagina	Versus	Errata	Corrige
XI N. DCCXXXVI	28	terram	locat terram
XIJ N. DCCXL	14	fecus	secus
XIJ N. DCCXLVII	39	quosque	quasque
XIX N. DCCLXXXIX	31	excolenda	excolendas
8	8	A. D. 1018	1019
13	24	omni amichi	omnia michi
15	28	inclità	inclita
18	7	mense, martius,	mense martius
126	10	defonsore	defensore
155	»	DCCIV	DCCCIV

Pagina	Versus	Errata	Corrige
157	»	DCCV	DCCCV
159	»	DCCVI	DCCCVI
165	»	DCCIX	DCCCIX
		A. D. 1028	A. D. 1029
120	20	millesimo centesimo trigesimo primo etc. indictione nona	millesimo trigesimo primo etc. indictione decima quarta
210	3	eficatum	edificatum

APPENDICE

Pagina	Versus	Errata	Corrige
VII	5	nella note	nelle note
VIII Nota 3)	4	del Archiv.	dell'Archiv.
4	5	dal libro	del libro

MONITUM

Iis, quae nuperrime de huius operis historica atque adeo universali utilitate enodavimus in *Prospectu*, cui titulus—CODEX DIPLOMATICUS CAVENSIS *etc. opus VIII Voluminibus constabit etc.* alia subjungere supervacaneum putamus. Certum quidem est, hisce quinque voluminibus, quae nostris haud exiguis impensis, in lucem editis, suam spartam satis abunde adornare posse eruditos, sive qui in historiae anteacti aevi elucubrationibus, sive qui in veteris Iuris Civilis disquisitionibus operam navant suam. Ex nongentis fere enim exemplaribus huc usque evulgatis compertum habent, quibus legibus, quibusque consuetudinibus proprietatis iura olim tuerentur, et Iangobardorum Principum successiones uno eodemque tempore inoffenso pede percurrere eis licebit. Idque, ut satius pateat, heic preclariora antiquitatis monumenta iam a nobis edita enumerare, haud ingratum fore lectoribus extimamus :

1. FORMULA — traditionis *Mongincaph* vel *Morgencab* A. D. 792. 860. 965. 972. 1025 etc.
2. traditionis ecclesiae A. D. 1022. 1024.
3. traditionis launegildi pro condonatione rei et iuramenti A. D. 875.
4. traditionis infantis in servitutem A. D. 1031.
5. traditionis ecclesiae, domus et bonorum in beneficium presbyteri pro annuo censu A. D. 971.
6. traditionis brevium, seu Instrumentorum A. D. 968. 979. 1025.
7. traditionis cum formula maledictionis A. D. 967.
8. donationis post visionem A. D. 843.
9. donationis A. D. 837. 856. 895. 964. 1025 etc.
10. donationis terrae ad ecclesiam construendam A. D. 1015. 1018. etc.
11 donationis cum servis et ancillis A. D. 840. 899.
12. donationis in beneficium uxoris, nisi iterum nupserit A. D. 968. 1023.
13. donationis et confirmationis cum traditione launegildi A. D. 877. 983. 1017 etc.
14. donationis bonorum, reservato usufructu A. D. 881. 963. etc.
15. donationis factae ecclesiae *pro salute animae* A. D. 845. 994.
16. donationis *morgencab* A. D. 995 1026.
17. donationis *per virgam* A. D. 895.
18. iudicii A. D. 858. 902. 952. 960. 969. 1022.
19. iudicii, quo mulier cum filiis ac filiabus traditur in servitutem A. D. 869.
20. iudicii contra infantem A. D. 1031.
21. iudicii contra corruptorem mulieris A. D. 894.
22. iudicii contra adulterum A. D. 894.
23. matrimonii *per osculum* coram Iudice A. D. 882.
24. conventionis A. D. 965. 966. 973. 997. 1019. 1026. 1033. etc.
25. conventionis post iudicium A. D. 960 etc.
26. conventionis cum foemina libera A. D. 897.
27. liberationis a servitute A. D. 928.
28. liberationis a iugo servitutis post mortem dominorum A. D. 964.
29. liberationis a servitute donando terram servo A. D. 959.
30. divisionis bonorum A. D. 905. 954. 1008. 1020. etc.
31. emptionis vel venditionis A. D. 797. 819. 978. 999. 1018. 1028. etc.
32. FORMULA—vendictionis quartae partis bonorum, seu *Morgencab* mulieris, consentiente Principe, Iudice, et aliis iuxta legem Langobardorum A. D. 848. 868. 1022 etc.
33. venditionis factae ab infante, accepta licentia A. D. 1017. 1033.
34. vicariationis, seu permutationis A. D. 856. 875. 966. 994. 1022. 1034 etc.
35. vicariationis mancipiorum A. D. 966.
36. concessionis ecclesiae A. D. 1006.
37. concessionis excolendi terram ad tempus A. D. 848. 979. 1002. 1008. 1028 etc.
38. concessionis emphyteuticae de ecclesia et rebus eius A. D. 940. 1025. 1028.
39. locationis A. D. 884. 962. 966. 1007 etc.
40. promissionis de non vendendo, nec permutando, nec donando partem agri A. D. 842.
41. promissionis matrimonii A. D. 937.
42. promissionis *Mongencab* A. D. 1027.
43. promissionis *per baculum* tradendi filiam in uxorem A. D. 966.
44. *thingationis*, seu promissionis A. D. 961. 1008. 1024. etc.
45. *relaxationis*, seu traditionis bonorum cum instrumento venditionis A. D. 847. 866.
46. fundationis ecclesiae cum iuribus ac donationibus ipsae collatis A. D. 868. 982. 989.
47. adoptionis in filium A. D. 988.
48. mutuationis pecuniae, pignorando terram debitoris A. D. 871. 882. 979. 1011.
49. mutuationis pecuniae pro medietate fructuum A. D. 859.
50. mutuationis pecuniae cum obligatione debitoris unius operis per hebdomadas A. D. 882.
51. securitatis et definitionis A. D. 983. 1015.
52. restitutionis agri A. D. 1012. 1027. 1073.
53. restitutionis instrumentorum A. D. 979.
54. immunitatis et libertatis ecclesiae ab omni iurisdictione A. D. 882. 970.
55. declarationis A. D. 980. 1020. etc.
56. testamenti A. D. 923. 962. 968. 1009. 1028. etc.
57. *memoratorii* de concessione terrae cum censu A. D. 932. 969. 1002. 1019. 1021. etc.
58. erectionis ecclesiae post visionem A. D. 935.
59. confirmationis venditionis, vel donationis, vel permutationis A. D. 940. 974. 978. 995. etc.
60. remissionis iuramenti post litem A. D. 952.
61. notificationis A. D. 959. 1030.
62. permissionis ad litem faciendam A. D. 989.